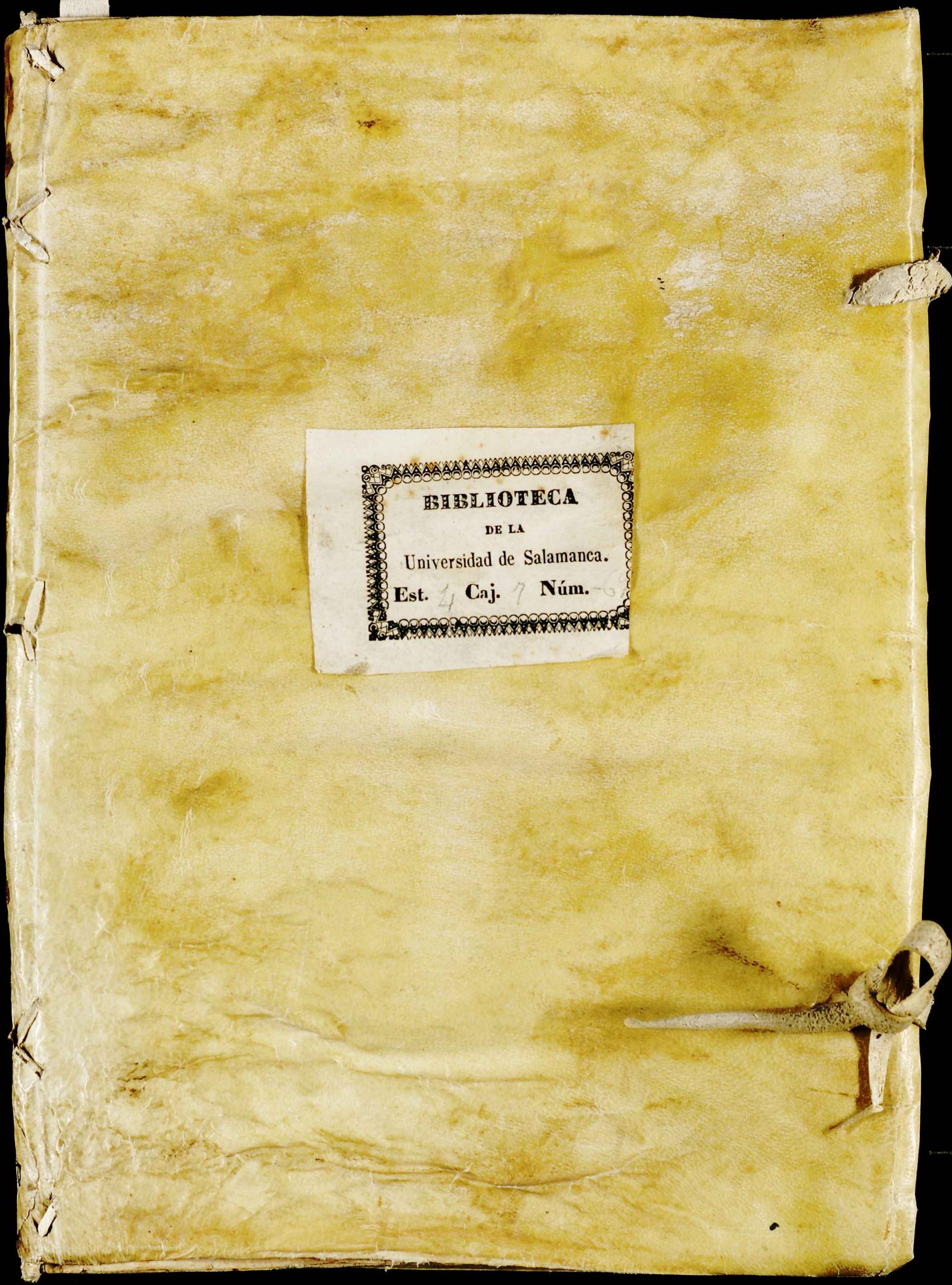
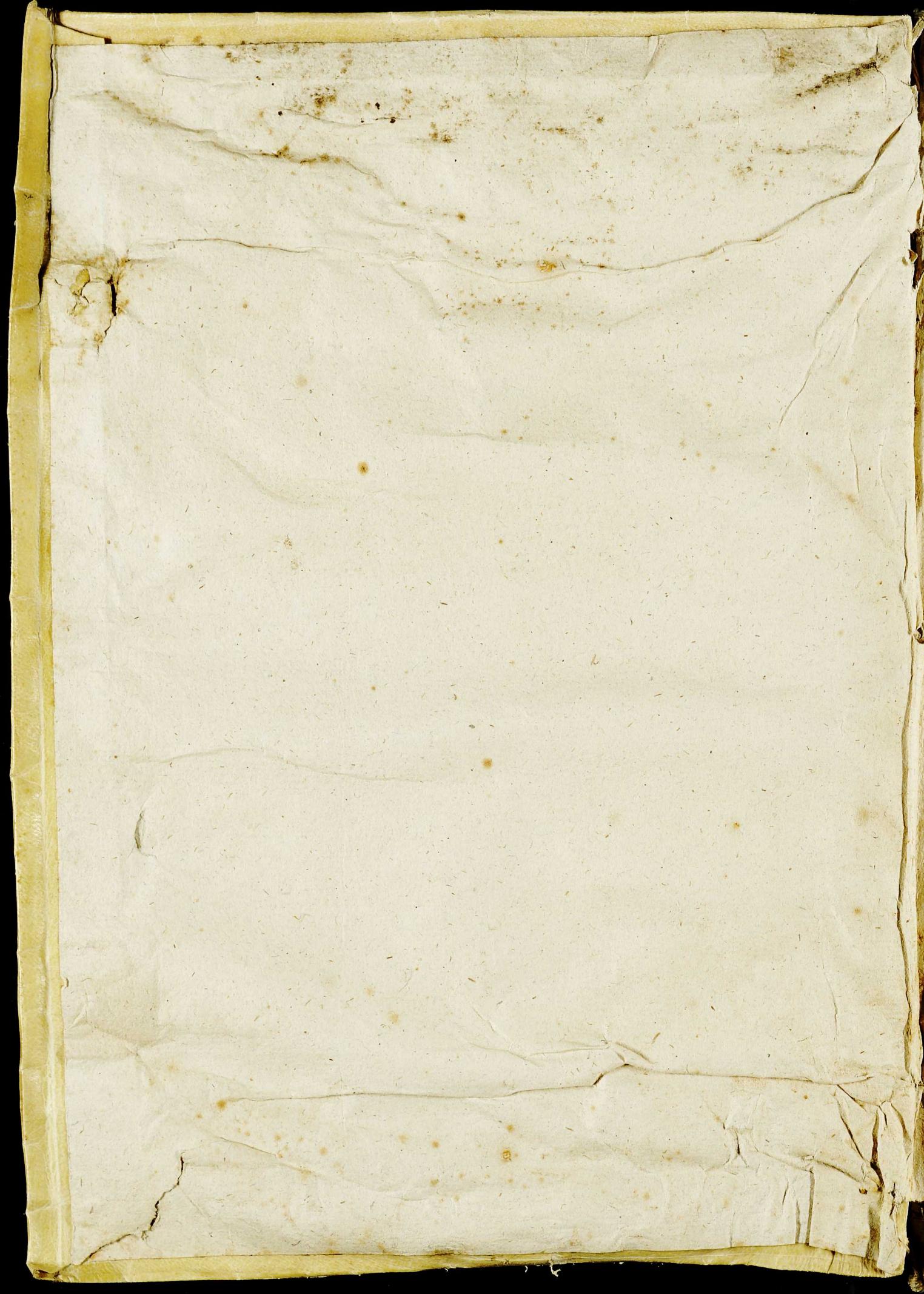

10

卷之三

~~CCXXI. OR. I.~~

~~22~~

3

4f100

45100

Num. 47. cap. 7. num. 36..

16 — 7 — 69

b14918390

CONCORDIA

Et noua reductio antinomiarū iuris comuni-
nis, ac regij His in qua verū horum iurium differentiæ, &
quamplurimum que intellectus, & re-
cepta praxis c.

Cui additæ sunt

ET SVPERA
gum septem parti
contrarium vsum
per ordinem ipsa
iudicium, & aduo

*Authore Ioâne Mariæ
Ad illustrissimum
S. S. P. C. C. p. 15
White*

Apud Philippum Iuntam.

1575

Samaniego

CONCORDIA

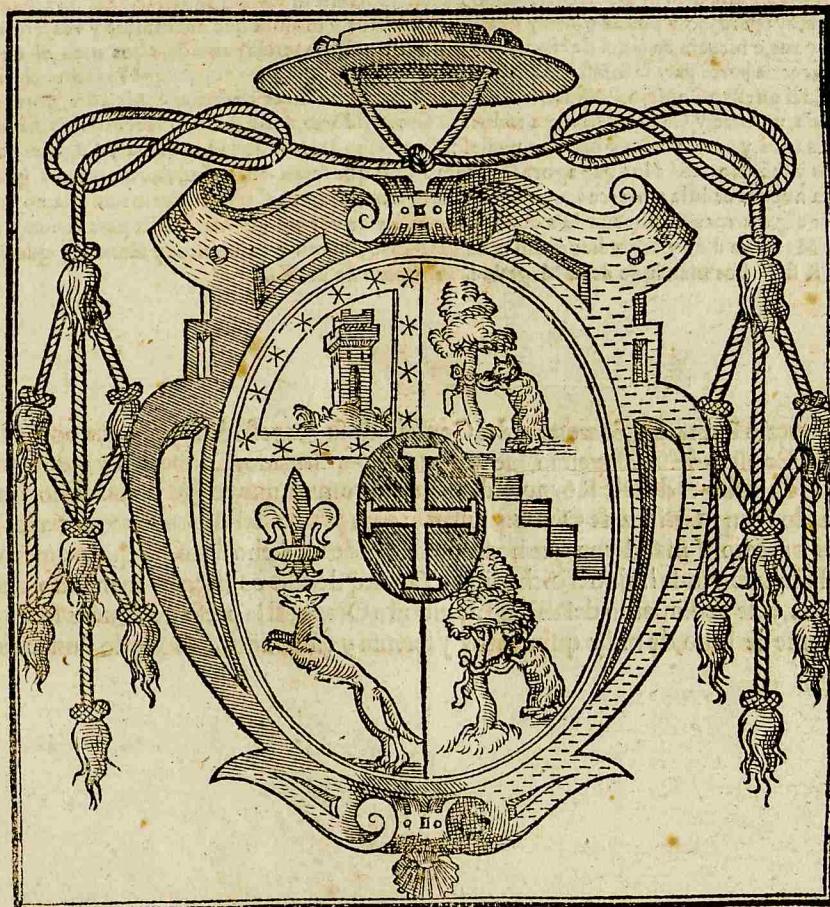
Et noua reductio antinomiarū iuris communis, ac regij Hispaniarum: in qua veræ horum iurium differentiæ, & quæ amplius legum regiarum, communiūque intellectus, & recepta praxis causarum forensium explicantur.

Cui additæ sunt differentiæ, ac concordiæ inter ius regium, & regni Navarre.

ET SUPERADDITVS EST PERVILIS EPILOGVS LEGUM septem partitarum, quæ per alias leges posteriores, & per desuetudinem, aut contrarium usum, in totum, vel partem correctæ, atque abrogatæ inueniuntur: per ordinem ipsarum partitarum, & titulorum digestus: in gratiam studiosorum iudicium, & aduocatorum totius Hispaniæ.

Authore Ioāne Martínez de Olano, in supremo regio Senatu & curia Catholica Aduocato.

Ad illustrissimum dominum Didacum Couarruias à Leua Episcopum Segobiensem, & supremi regij Senatus Præsidem.

Cum licentia & privilegio Regio.

B V R G I S,
Apud Philippum Iuntam.

1575.

Samaniego

EL REY.

AD 1000
14 DE MARZO
Por quanto por parte de vos el Licenciado Ioan Martinez de Olano, abogado en esta nuestra corte, nos fue hecha relation diciendo, que vos aviados hecho un tractado, que se intitula Concordia noua & reductio Antinomiarum iuris communis, & Regi Hispaniarum. Y un epilogo de las leyes de las Partidas, que se halla corregidas por otrasleyes, y por contrario vso, o por no vslarse. Y porque todo era muy vtil y provechoso, nos supplicastes os mandassemos dar licencia para que lo pudiesedes imprimir, y privilegio por el tiempo que fuesemos servido, o como la nuestra merced fuese. Lo qual visto por los del nuestro Consejo, y como por su mandado se hizieren las diligencias, que la Pragmatica por nos hecha, sobre la impresion de los libros, dispone. Y por os hazer bien y merced, fue acordado que deniamos mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, e yo tuve lo por bien. Y por la presente os damos licencia y facultad, para q por termino de diez años primeros siguientes, que corran y se cuenten, desde el dia de la fecha de esta nuestra cedula, vos, o la persona que vuestra poder tuviere, podays imprimir, y vender el dicho libro y epilogo, que de suyo se haze mencion. Y por la presente damos licencia y facultad a qualquier impresor de estos nuestros Reynos, que vos nombraredes, para q por esta vez lo pueda imprimir: con q despues de impresso, antes que se venda, lo traygays al nuestro Consejo para que se corrija con el original, que va rubricado y firmado al cabo del, de Gonçalo Pumarejo nuestro Escrivano de Camara, de los que en el nuestro Consejo residen: y se os tasse el precio que por cada vn volumen maravedis de auer. Y mandamos, que durante el dicho tiempo, persona alguna sin vuestra licencia, no lo pueda imprimir ni vender, sopena que el que lo imprime re y vendiere, aya perdido, y pierda todos y cualesquier libros, y moldes que del tuviere y vediere en estos nuestros Reynos, e incurra en pena de cinquenta mil maravedis: la tercia parte de ellos para el denunciador, y la otra tercia parte para la nuestra Camara, y la otra tercia parte para el juez que lo sentencie. Y mandamos a los del nuestro Consejo, Presidente, y Oidores de las nuestras audiencias, Alcaldes, Alguaziles de la nuestra Casa, y Corte, y Chancillerias, y a todos los Corregidores, Asistentes, Gobernadores, Alcaldes mayores y ordinarios, y otros jueces y justicias cualesquiera, de todas las Ciudades, Villas, y Lugares de los nuestros Reynos y señorios, assi a los que agora son, como a los que seran de aqui adelante, que vos guarden y cumplan esta nuestra cedula y merced, que assi vos hazemos: y contra el tenor y forma de ella no vos vayáni passen por alguna manera: sopena dela nuestra merced, y de veinte mil maravedis para la nuestra camara. Dada en Madrid, a diez y ocho dias del mes de Septiembre, de mil y quinientos y setenta y cuatro años.
YO EL REY Por mandado de su Magestad. Antonio de Eraffa.

Yo Gonçalo Pumarejo, Secretario del Consejo de su Magestad: doy fe, que por los Señores del Consejo de su Magestad, fue visto el libro intitulado, Concordia y reducion de las diferencias de las leyes de este Reyno, y del derecho comun, que con su licencia hizo imprimir el Licenciado Ioan Martinez de Olano: y tassaron cada pliego del dicho libro en papel, a tres maravedis y medio. Y mandaron que no se pueda vender el dicho libro, sin que primero se ponga esta tassa en la segunda hoja del dicho libro. Y para q de ello conste, por mandado de los dichos Señores, y de pedimiento del dicho Licenciado Olano, di la presente. Que es fecha en Madrid, o catorce de Julio, de mil y quinientos y setenta y cinco años. Gonçalo Pumarejo.

Este libro esta biē impresso, las principales erratas q tiene son las siguiētes.

Pagi.	Lin.	Pro.	Lege.	Pagi.	Col.	Lin.	Pro.	Lege.
			En la animaduersion al lector.	44.	1,	3 6.	simplum	simpli
2.	2 5.	partim aliquam	partem aliquam	47.	2.	2 1.	euitat	euitet
3.	6.	rederem	raderem	52.	1.	2 5.	leges	legis
		En las prefationes.		52.	2.	2 5.	et dicit	dicit et
1.	antep.	obseruari	obseruare	52.	2.	3 1.	distinctionem	hāc distinctionē
				52.	2.	fin.	coacti	coactos
Pag. Col. Lin. Pro.			Lege.	53.	2.	1 1.	supra,l.6.	supra litera,B;
			En la letura.	53.	2.	2 5.	est,l.12.&3.tit.7.	est,l.5.tit.4.
8.	2.	2 3.	non	num				volunt
9.	1.	3 1.	vellit	velit				cessabit
10.	1.	3 0.	illicies	elicies				egregie def.
15.	2.	3 1.	tis	tur				conueniri
16.	1.	fin.	nem Greg.	nem dicit Greg.				eliciatur
18.	1.	2 0.	erudentiss.	eruditiss.				Auaritia
20.	1.	9.	nu.de vſur,6.	nu,6.de vſur,				redire
21.	2.	1 6.	dona	damna				lata
22.	1.	2 2.	vindicatur	vendicatur				commodata
22.	1.	3 4.	vindicatur	vendicatur				depositi
24.	2.	2.	frui	fecisse				intellecti
22.	2.	1 5.	vſurp.	vſur.				fuse
22.	2.	2 0.	libr.10.	leg.10.				capta pignora
23.	1.	4.	excusationi	executioni				bis
23.	2.	2 7.	minuerunt	minuerent				sunt autem
24.	2.	3 1.	est an	stan				vide infra
25.	1.	1 2.	his	hos				not.2.c.
26.	1.	1 4.	præcipuit	præcipit				numero
26.	1.	1 5.	folue	folui				condit
26.	2.	1.	in,l.2.	in num,2.				rhumbuni
26.	2.	1 5.	delicta	dilecta				non visis
27.	1.	1 4.	milis	mibilis				fugere
28.	2.	1 4.	quam reis	quamuis				legem
29.	1.	7.	ioratum	ioratum				respue
29.	2.	2 9.	additus	aditus				1.69.
29.	2.	3 3.	institut	instrum				dissoluitur
30.	2.	2 2.	et qui	ei qui				1.9.
30.	2.	ātep.	et qui	ei qui				doti
31.	1.	1 8.	tñ	tu				coniugum
31.	1.	2 1.	contra	contrariam				sio
31.	2.	1 5.	milia	millium				personam
32.	1.	censor	censore					debito
32.	1.	fin.	ff.serui vinditorū.	ff.si serui vēdito				prodesset
34.	1.	1.	torum	to				saccularij
37.	1.	2 3.	notus	nothus				saccularij
37.	2.	6.	muni partitarū	muni & partitarū				aboleuit
37.	2.	7.	legitimus	legitimis				sequacium
37.	2.	9.	duodecimo	duodecim				frefs
38.	1.	1 2.	fuerant	effent				inijciat
38.	1.	3 3.	capitulo	capitulum				inieccio
38.	1.	3 5.	sed	eodem				quatuordecim
38.	2.	1 5.	bannitorum	Adde bannitorū				dd.C,
38.	2.	3 1.	post liminum	post liminium				itaque.C.
40.	1.	8.	redit	reddit				oneri
40.	1.	fin.	legem Taurinę	legis Taurinę				tenuis
41.	2.	5.	§.leges	§.II.				qui
42.	2.	2 6.	lege	lex				filiam
43.	2.	3 0.	iuri	iure				

Pag.	Col.	Lin.	Pro.	Lege.	Pag.	Col.	Lin.	Pro.	Lege.
122.	1.	1	8.	opinor	180.	1.	3	3.	carpam
123.	2.	7.		assumuntur	181.	1.	4.	18.	Tauri
124.	2.	1	7.	exigebat	181.	2.	1	2.	datitius
125.	1.	1	6.	ad tex.	181.	2.	1	7.	mascereano
125.	1.	1	7.	leganda	182.	2.	1	1.	discernitur
125.	1.	2	5.	leganda	185.	2.	1	iure	iuri
125.	1.	2	6.	test	186.	1.	1	1.	tranuersum
125.	2.	1	6.	n.620. memb.5.	191.	2.	3	3.	necessarius
126.	2.	2	6.	bente	194.	2.	3	1.	annis.1565.
127.	1.	1	1.	prodisset	203.	2.	1	4.	additam
128.	2.	1	3.	lege	207.	1.	6.	accidit	accedit
128.	2.	1	7.	supplicationem	207.	2.	9.	speciali	specili
132.	2.	2	0.	Gabella	211.	1.	2	1.	instrumenti
134.	2.	5.	possit	Gabellam	211.	1.	2	7.	equi
134.	2.	2	9.	recom	214.	2.	pen.	ordinaria	ordina
136.	2.	3.	illud	illa	216.	1.	pen.	iubent	iubentur
137.	1.	1	5.	vendicatio	224.	2.	4.	indictum	iudicium
137.	1.	2	4.	addita	227.	2.	3.	supra.l.	supra ver
137.	1.	2	6.	addita	234.	1.	3	4.	tit.28.
137.	1.	3	0.	addita	238.	1.	1	5.	codicillum
138.	2.	3.	lex	adita	243.	1.	1	6.	cessauit
138.	2.	8.	videantur	legem	246.	2.	3	2.	redhibitoria
144.	2.	1	5.	pænitent	248.	2.	3	1.	1.Tauri
147.	2.	2	0.	lex	253.	1.	1.	dictioni	1.56.Tauri.
148.	2.	2	3.	quomodo	253.	1.	2	6.	deditio
150.	2.	2	1.	siue ne	255.	2.	6.	debito	dedebito
158.	2.	2	7.	et de	256.	2.	1	5.	annum
161.	1.	9.	1,2,	tamen de	258.	2.	2	8.	excederet
162.	2.	2	7.	1,12.	259.	1.	1	7.	litera.T.
169.	1.	âtep.	dixerint	hæredi	259.	1.	2	5.	litera.T.
169.	1.	fin.	nam	dixerit	268.	2.	5.	testes	litera.I.
174.	1.	2	9.	quatuor	271.	1.	2	8.	litera.I.
176.	1.	2	8.	diunt	271.	2.	3	2.	litera.I.
178.	1.	2	6.	scilicet	272.	2.	8.	d.c.2.	litera.I.
179.	1.	1	1.	vindicationem	273.	1.	3.	titu,3.	testibus
179.	1.	2	6.	detemptor					cadé.l.que pmitebat
179.	1.	3	6.	cedere nō posuit					sum
180.	1.	3.	vere	vera					d.l.2.
									titu.I.

En Madrid a.xv.de Junio,de M. D. LXXV. años.
Ioan Vazquez del Marmol,

J L L V S T R I S S I M O, A C
REVERENDISSIMO, D. DIDACO
COURARRUBIAS à LEYUA TOLETANO, EPISCOPO SEGOBiensi, &
CATHOLICI, OMNIUMQUE POTENTISSIMI PHILIPPI SECUNDI HISPANIARUM REGIS IN SUPREMO SENATU PRÆSIDI MERITISSIMO,

Ioannes Martinez de Olano in eodem Senatu Aduo-
catus, perpetuam fœlicitatem.

IS I iuris in uiolanda præcepta, illud præser-
tim quod suum cuique trbuere iubet, ultrò
transgrederer, Præses Illustriſſime, alteri
quam Illustriſſimæ dominationi tuæ, has lu-
cubrationum mearum primitias, minimè
dicare impunè possem. Qui ut verum inge-
nuè fatear, si quid laude dignum in eis inue-
nitur, ex tuis omnium disciplinarum & berrimis fontibus desumpsi.
Quo fit, ut debitum tibi pensum persoluere libenter agnoscam:
tuque solutionem humili debitoris recusare iure non possis. Sed pe-
culiaris debiti onere excuso, cui antinomiarum concordiam conse-
crarem: si ad iurium acerrimū censorem, & antinomiarum propu-
gnatorem, cui inquam reductionem offerre possem? si ad omnium
quaे in orbe sunt difficiliores, ac grauiores laberinthos, iuris, & facti
dissoluendos, Christianissimi Regis nostri, & totius populi rogatu, à
Deo Optimo Maximo nobis datū Præsidē, non accederem: Susci-
pe ergo præsul ornatissime has nostras qualescumque lucubratio[n]cu-
las tua dicatas amplitudini, ea humanitate, qua tui nominis studio
sissimos amplecti, & fouere soles: leuiores enim esse opinor, quam ut
tua celitudini offerantur. Sed quia tantus est tui animi candor, &
naturalis benignitas, ut boni, & qui consulas, que vel ab infimis
fortuna hominibus oblata sunt: nō erubui, tuo sub amplissimo emit-
tere patrocinio, cumque melius sit tacere, quam de eximiis rebus
pauca dicere, innumeras virtutum tuarum laudes (ut aliis mos est
vna epistola cantare) mihi balbutienti, & rudi oratori silere con-

sultius visum fuit. Si itaque hac qualia cunque nominis tuo elucubrata, non displicuisse intellexero: præclare mecum actum putabo, & tanto beneficio accumulatus, ad maiora ingredi non extimescam. Vale perpetuo.

**Petri de Subiça iurisconsulti Salmanticæ,
COLLEGAE IN SANCTISSIMI SALVATORIS insigni collegio, in comedationem overis & authoris
epigramma.**

QVI cupis Hispani, communis & vndeque iuris
Noscere discrimen, ius quod & utrumque secat:
Hoc lege, Stellatis quod dextera nuper Olani,
Non sine praesenti numine, scripsit, opus.
Nobilitas antiqua patrum præstantibus armis
Clarar at sedes Cantabraterra tuas:
Omnia magnanimi clarat nunc regna Philippi,
Legibus hic pulchris, muncribusque togæ:
Quasque frequens studium, quasque experientia longa,
Regia quasque dedit curia, quasque forum:
Quasque acri ingenij de promere lumine quiuit:
Has uno veluti fasce coegit opes.
Ergo putres acuat quamvis in vulnera dentes,
Quod meritò hic carpat, nil puto liuor habet.

LECTORI ANIMADVER- SIO AVTHORIS.

V M leges nostras regias, & earū autho-
res euoluerem, cādide lector, venit mihi
in manus tractatus quidam antinomiarū
iuris ciuilis, & regni Hispaniarum, autho-
re Ioanne Baptista à Villalobos Toleta-
no: in quo supra. 460. casus antinomiarū,
ac differētię inter ius regium & commu-
ne ordine alphabeticō reperi: & cūm memoria repeterem
sapientissimum illum Regem Alphonsum huius nominis no-
num, legum septem partitarum compilatorem, in earū p̄fā
tione hæc inseruisse verba. *E otrō si tomamos de las palabras, e*
de los buenos dichos que dixeron los sabios, que entendierō las cosas ² *Leges parti-*
raZonablemente segun natura, e de los derechos de las leyes, e de los ^{tarū ad ius} *buenos fechos que fizieron los grandes señores, e los otros hombres* ^{cōmune re-}
sabidores de derecho en las tierras que huuieren de juzgar, e pusí- ^{ducēdas pro-}
moscada cosa de estas do conuiene. Cūm insuper meminerim,
harum legum interpretes, & omnium facilē principem Illu-
strissimū. D. Didacum Couarrubias, Episcopū Segobiensem,
& in supremo Regis nostri inuictissimi Senatu Præsidē meri-
tissimum, in lib. I. variarum resolutionum. c. 14. nu. 5. eius esse
opinionis, vt regias cōstitutiones, eas præsertim, quas opus se-
ptipartitarum complectitur ad ius commune Pōtificium, &
Cæfareum, quātum verba earum patiantur reducendas fore:
quia is fuerit potissimus cōditoris scopus: de tanta antinomia-
rum multitudine, & varietate cæpi dubitare. *Quo factū fuit,*
vt aliquanto accuratius eas perlegerim, & ad earum compro-
bationem vtriusque iuris cōmunis, & regij leges, & authores
per eundem Villalobos allegatos, suis locis perquirendo descē-
derem. Eo que non modico temporis, & laboris tramite pera-
cto, 300. casus, & vltrā ex iis, qui vt discordes à iure cōmuni ab
eo euulgati fuerunt, ipsi iuri cōmuni cōformes, & ex eo (ad ³ *300. Casus.*
antinomia-
rū concilia-
tur per au-
thorem.)

literam vt aiunt) desumptos fuisse inueni, & eorum quam plures textibus, & communis opinionis nomine falso roboratos, alios perperam intellectos (nescio vitio typographi, vel authoris errore) multas allegationes truncatas, & veritati iuris, & facti contrarias, sine lege, & authore vidi: nō sine animi mei tristitia & dolore: quia opus utilitatis plenū videbatur, per quod 4
*Vtilitas ope
ris explicatur.* iuris communis & regij cognitio nanciscitur: cum intellectis differentiis eorū vtrunque ius in idem residet, & ius peculiare nostrum commune fiebat omnibus, qui que vbique locorum iuri cōmuni operam dederint, hoc solo labore iuris nostri cognitionem habere poterant. Quare cūm in meam tantū gratiam, & discendi animo priuatim opus emendauerim, & amicis doctissimis illud ostenderim, vt in luce prodiret dignum esse iudicarunt, idque me utlitter facturum consuluerunt. Sed de ingeniali mei viribus desperans, rem vigilantius reuolui, & supra. 220. casus veræ antinomiae seu differentiæ, qui ab ipso Villalobos, & ab aliis omisi fuerant addidi. Præterea allegationes legum regiarum fori iudi. ordinamenti, & ordinationum, ac pragmaticarū, aliarumque quam plurium cōstitutionum, quæ iuxta ordinem & numerum antiquum sparsim, & confusè ab iisdem authoribus citabantur, & vix inueniri poterat,

5
*Legum alle
gationes ad
ordinem no
sui recopila
tionis redi
guntur.* ad ordinem & numerum recopilationis nouæ, cum maxima difficultate redexi: & praxim nostris tēporibus receptā propo-
stinaui. Et vt patriæ cui partim natus sum, partim aliquam hu-

6
*Antinomiae
inter ius cō
mune, regiū
ac regni Na
coronæ, & Imperio* (ex quo, & ex per nobili ciuitate Stellæ, atquè ingenuis parentibus, originem duxisse gaudeo) subiugi: & non immerito, quia illud regnum huic Castellanæ sum, & iudices qui ex Castellæ prouinciis illuc mittuntur, & qui in his regiis aliisque tribunalibus præsunt, atque aduocati ius illius regni, per quod iudicare, & cōculere tenentur, & ante prorsus ignorabāt, præintelligere possint. Item studiosi iu-

uenes in

uenes in scholis tria iura eodem tempore (vt venatores strenui
qui vno iectu tres passeris capiūt) degustare valeant : addidi in
super atq; emēdaui allegationes quām plurimas quæ hisce pū
ctis (,,) in margine notātur, vt suis locis videbis. Stylū Villa. li-
cet satis vulgatū consultō non mutauit: ne dū orationis corticē ^{Quare non}
^{mutauerit} redere, substantiā illius immutasse quis dicere , & hoc colore ^{stylum dicit.}
correctionis nostræ censuram subterfugere, laboremque ellu-
dere posset . Nostras correctiones, & antinomias paulo subli-
miori oratione, communi tamē, vt omnibus communes sint
descripti. Accipe ergo, & fruere optime lector has qualescum-
que lucubratiunculas nostras , & à calumniantium latratibus
defende, boni æquique consule: quod si feceris, ad alia quę tibi
paramus fortassis non inutiliora , animum & laborem hilari
vultu conuertam.   Vale.

á 5

Præfationes eiusdem authoris.

I
Præfatio-
nū vtilitas.

E hanc antinomiarum concordiam & reductio
nem præter aliorum institutum, illotis manibus,
origineq; non repetita, contra Gaij I.C. sententiā
aggrediamur: opere pretium erit, nonnulla præ-
notare, quæ institutum nostrū faciliorem reddat, & fortassis
sæpius repetita placebūt. Nemini dubium est, ius cōmune Ro-
manorum apud nos Hispanos vim, aut authoritatē legis non
habere: Regesq; nostros potentissimos in temporalibus nullū re-
apud Hispania cognoscere superiorem, ut verè testatur glos. vulga. in can. A-
nos vim le-
gis nō haber, drianus versi. per singulas. 63. distin. latè Cassaneus in Catalog.
nec Reges glo. mūdi, parte quinta conf. 28. Pala. Rub. in tract. de iusta re-
Hispania in tentione regni Nauarræ, par. 2. §. 4. in fi. Corsetus in tractat. de
temporali- potestate regia quæst. 22. nu. 19. & admodum Illustris, & iuriū
bus habent superiorem. consultissimus. D. Ioan. Redin, olim in Pinciano Regio audi-
torio Senatore, & Gallicæ prætorio præside, hodie in supre-
mo Regio Consilio etiā Senatore meritissimo, & catholicæ
fidei sanctæ, ac generalis inquisitionis summo cōfere: is inquā
in elegati tractatu suo de magestate principis. in prin. n. 35. vbi
de excellentia potentissimi Regis nostri plurima, & alij quām
plures, qui diligēter allegātur per Bapt. à Villalobos in proœ-
mio suarū antinomiarū. Sed quid de iure Pontificio canonico
dicendū sit dubitari potest, cū iuxta cōciliū Meldense, ex quo
desumptū fuit cap. primū de cōstitutionibus. extra. canonum
statuta ab omnibus in uiolabiliter custodiri debent, quod vt fa-
cilius intelligas, sequentes resolutiones nota.

3
In spirituali-
bus ius cano-
nicum præ-
ualet iuri
Regio. Item cum ius canonicum aliquid propter vitādum pecca-
tum disponit, peccatum inquam, siue certum, siue præsum-
ptum, illud sequi debemus, & obseruari: & si in iure nostro ta-
propter vitāli dispositioni contrarium quid inueniretur (quod nondum
dum pecca-
tū disponit. vidi) non valeret.

Secunda,

Secunda, si ius canonicū extra materiam spiritualē, & propter alias subditorum vtilitates, & non propter vitandū peccatum statueret, id non tenemur necessariō sequi, aut obseruare: quinimo ius nostrum regiū praeualeret, & obseruare tenemur. Quæ resolutiones prima & secunda probantur ex his quæ notat Panor. & cōmu.dd.in.c.i.de oper. noui nuntia. extr. & diligenter Robert. Maranta in specul. aduocator. par. 3, nu. præsertim. 73, & seq. Ferdin. Mécha. lib. i. de success. creatione & progress. §. 10. nu. 649. vbi concordantes allegant.

Tertia sit resolutio, iure nostro regio deficiēte, ex sententia. D. de Castello in l. 2. Tauri, & D. de Palacios Rub. in repetitio ne rubr. de donat. inter vir. & vxor. in prohem. nu. 16. & Mōtal. in l. 4. tit. lib. 3. for. leg. versi. acuerde. Auiles in cap. 19. corréctorum, glo. fin. nu. 3. (qui authores iuris com. allegant) ius canonicum amplecti, ac sequi debemus, potius quam ciuile: quia æquius est iure ciuili, & canonistæ tutiores opiniones sequuntur, vt ipsi dicunt. Sed Cifontanus in l. 3. Tauri. q. i. & Ferdin. Mencha. vbi supra, num. 648. versi. videndum ergo, & plenius Burgos de Paz in l. i. Tauri nu. 520. & c. ius ciuile potius sequendum affirmat, quia leges regiæ ex eo, & non ex Pontificio desumptæ sunt. Mihi tamen (pace eorum dixerim) neutra opinio videtur probabilis. Nā si verū est, vt nuper diximus, ius ciuile apud nos nō habere autoritatem legis: nec canonicum extra casus spirituales ad animi, & peccati materiam spectantes: non video qua ratione vnum, potiusquam alterū ius (deficiente nostro) sequi teneamur. Nam ratio. dd. sequentium primam opinionem, perpetua non est, cū etiam videmus opiniones canonistarū erroneas & iniustas, in materiis præsertim legistarum (facileque id admitteret canonistæ, qui vt Bal. ait in l. i. ff. de oper. libertorum. omnia ad suū molendinum trahūt) & vtra opinio iustior sit, iudex circa casus contingentiam aduertere debet. Item ratio aliorū qui secundā opinionē amplectuntur, debilis est. Nā licet leges nostræ ex iure ciuili vt plurimum desumptæ sint, non propterea benè infertur quod in casibus

Iure regiæ
deficiente,
quod sequi
debeamus
variae opini
onies.

Opiniones
prædictæ re
iiciuntur per
authorem.

casibus omissis illud sequi tenemur, nisi ratio illius hoc suadeat, & tunc non vt ius, sed vt rationem illud amplectimur.

⁷
Opinio no-
ua authoris. Quare (nisi vt ipse fallor) hoc arbitrio iudicantium relinquentium existimarem, vt circunspectis casus circumstantiis, & iis quæ Isidorus præcepit in can. erit autē lex. 4. distinct. Quod iustius & æquius videbitur amplectantur: & ita receptum in hoc S. Regio Senatu & vidi, & saepius audiui.

⁸
Regnū Nauarræ ius propriū habet a iure cōmuni, et Re-
gno in multis dissentiens. Quarta, vt quæ de iure regni Nauarræ traduntur facilius percipi possint, scias, illud regnum ius proprium & peculiare habere in multis dissentientiis à iure communi Romanorum, & à iure regio Castellæ. Ideoque in hac nostra reductione eos tam casus proponam, quibus ius Nauarræ cum iure regio cōuenit, & ab eo discordat: nam his intellectis, liquebit etiam in quo differat à iure communi, eritq; regula, in reliquis casibus ius regni Nauarræ à iure communi non discedere: & ita intelleges ius illius regni, simul cum iure regio Castellæ, ex quo etiā ellicies laborem nostrum non parum utilitatis allaturū omnibus iuris studiosis.

⁹
*Deficiētē ius se-
re aut cōsue-
tudine Re-
gni Nauar-
ræ q; ius se-
qui debeat,
regium an
comune in-
gens pugna.* Sed hīc se offert dubium non parum cōtrouersum, vtrum deficientibus, legibus, & consuetudinibus regni Nauarræ, tenetur sequi ius commune Romanorum, an vero ius regium Castellæ? Et si ipsis Nauarris credamus, omnes ferè & enixè cōtendunt, quòd ius commune, & non regium obseruare, & sequi debet: & ita praxi illius regni receptum esse dicunt: idq; sequenti, & non leui fundamento defendūt: nempe quòd illud regnum adæquatum, & non submissum fuerit regno Castellæ, hac lege, & pacto, vt omnes illius leges, fori, & consuetudines ei seruarentur, & intacte remanerent: idque ita facturū, iuramento per inuictissimum Regem nostrum eidem regno qui ius comune sequitur naturaliter, a vos los prelados, &c. Ya todo el reyno de Nauarra ausente, como si fuese presente, todos vuestros juros, leyes, y ordenanzas usos y costumbres, franquezas, exemptiones, y libertades, y privilegios: así, y por la forma que los aueys usado y acostumbrado, &c.

¹⁰
*Fundamēta
Nauarrorū
proponūtur,
qui ius com-
mune se-
dum conte-
dunt.* At hæc

At hæc est inueterata illius regni consuetudo, vt deficiente iure proprio, ius commune sequatur: ergo seruandæ, per ea quæ not. Marcus Salon de Paz doct̄or Burgen. in l. l. Tauri constit. num. 450. qui hac ratione licet non ita roborata, idem affirmat, & allegat iuris communis authores, & text. quos non transcribo.

Sed si Nauarrus contra Nauarrorum opinionem quicquā tentare ausus esset, fortassis verius & non leuiori fundamen-
to dicere possem, quod ius regiū Castellæ saltim partitarum sequi teneantur. Nam potissimum eorum fundamentum de
consuetudine nō est verum, idque ex eo facile intelliges, quod
reges illius regni, vt in proœmio fori apparet, in temporalibus
non recognoscunt superiorem, qui illud suo sanguine è fauci-
bus inimicorum, & Sarracenorum subripuerunt, & acquisie-
rūt. Math. de afflict. in præludiis fœudorum nu. 33. ibi, nec Rex superiorem
Nauarre, Iacob. bon. de Sause. in paneger. ad Franciam Fran-
ciæque regem, col. mihi. 20. Hacque ratione verè affirmat, ius
commune in regno Nauarre non habere vim, nec authorita-
tem legis, sed rationis: & ita receptum est. Ergo cōsuetudo illa
non est sequēdi ius commune, sed ius quod iudicibus æquum,
& rationi, vel suæ opinioni consonū videtur: quæ potius cor-
ruptela dici meretur: cùm ex Aristotelis sententia rhetorico-
rum primo, ille leges optimè cōstitutæ dicantur, quæ in omni-
bus qui incidere possunt casibus sanctæ sunt, quæque quam
paucissima iudicis arbitrio reliquerunt. & non sine maximo
illius regni damno, & iudicantium periculo ibi contrarium
experitur: paucæq; leges dicti regni obseruantur, & omnia fe-
rè arbitrio ipsorum iudicū deciduntur. Ex quo etiam corruit,
quod de iuramento diximus, cum cōsuetudo in qua firmabatur
incerta imo contraria sit. Nec quæ per. D. Burgos de Paz
traduntur, refragantur, quæ locum haberent, si ius commune
sequerentur ex necessitate, & in vim, & authoritatem legis, nō
rationis: ipse enim, vt expressè verba eius demonstrant, putabat
Nauarrorū iure deficiēt, ius commune necessario, & in vim
legis ob-

II
*Author
quod potius
ius regiū se-
qui debeant
probat.*

12
*Reges Na-
uarre non
agnoscunt
in tempora-
libus.*

13
*Nec ius com-
mune habet
vim legis
Nauarre.*

14
*Leges opti-
mæ quæ ar-
bitrio iudi-
cum pauca
relinquunt.*

legis obseruari: sed fallitur. Cessante ergo hac cōsuetudine, ius regium Castellæ sequi debent: nā regnum Nauarræ huic Ca-

15 *Deficiētibus ll. membro- rum, recur- rendum ad leges capi- tis.* stellanæ coronæ & ditioni, tāquam capiti suo est submissū, & additum: aut vt vulgo dicitur incorporatum: & deficientibus legibus, & consuetudine membrorum, recurrere debent ad leges capitii. Bald. not. in l. de quibus. ff. de legib. quem refert & sequitur Vldaric. Zasi. ibi. numero. 9. & vñitorum eadem debet esse natura. l. in rem. §. item si. & ibi Bart. ff. de re iudicat. l.

16 *Vñitorū ea- de natura.* sed si plures. §. filio. vbi. dd. ff. de vulg. in terminis de legibus loqués. glo. in ca. Et téporis qualitas. 16. q. 1. Specu. in tit. de cleric.

17 *In corpora- bet. ll. illius, cui incorpo- ratur.* coniugat. §. 1. nu. 14. Guid. Papæ consil. 134. nu. 1. text. de iure nouum vti de- stro, & ibi Greg. Lopez, in l. 4. tit. 12. par. 1.

Item quia regnum incorporatum debet vti legibus, & consuetudinibus illius, cui incorporatur. Rubrica de priuilegiis corporatorum. lib. II. C. Angel. consil. 242. latè Alexan. consil.

18 *Cōnexorum idē iudiciū.* 114. num. 20. lib. 4. Guid. Papæ Decif. 265. & consil. 134. nume.

19 *A maioripo tentia meti- ri, & maius dignum tra- hit ad semi- nus.* 1. part. 2. Item quia connexorum idem est iudicium. l. cum aetum. de neg. gest. l. plerunque. de edili. edito cap. eam. de etat. & qualita. & debet à maiori potentia metiri, & regi. argu- dimento. l. queritur. de stat. homi. cum magis dignum trahat ad se minus, & confert ei suam naturam, & priuilegia. Bal. in l. 2.

20 *Nauarri na- turales Ca- stellani repu- tantur.* C. commu. delegat. Ioan. de amicis conf. 1. numero. 49. & hac ratione per pragmat. regiam, dada enel pardo a. 28. de Abril. 1553. de qua meminit Burgos de Paz in d.l. 1. Tauri num e. 451. Nauarri naturales habentur Castellani, & priuilegia Castellorum eis indistinctè largiuntur.

21 *Accedēs cō uertitur in naturā eius cui accres- cit.* Præterea augmentum seu accidens cōuertitur in naturam eius, cui accrescit, eiusque ius & naturam sapit, nec debet diuerso iure censeri. l. si in toto. de leg. 1. l. cū fundus. delega. 2. l. eum qui ædes. de vñucapio. cap. accessorium. de reg. iur. cum similibus.

22 *Deficiētibus ll. propriis ius proximum sequi tene- mur.* Præterea iure communi, & canonico, quod ipsi libenter fallentur sequi, deficientibus legibus, & cōsuetudinibus propriis alicuius prouinciæ, ius quod proximum ei est, tenentur seruare: vulg. l. de quibus. ibi, quod proximum & cōsequens est &c. delegibus.

de legibus. ff. & in cap. super eō. ibi, *quod in vicinis prouinciis obseruatur, &c.* de censibus, extra. & in cap. cum olim. de consuetudine. & vtrobique glof. & communiter. dd. Sed ius regium Castelle proximum esse iuri illius regni, ratione, & similitudine, item & loco, nemo inficiatur. *Quinimo si ius cōmune sequi volunt: idem est quod ius commune, saltim ius septē partitarum, ut supra diximus.*

His adde, quod licet Nauarræ regnum esset huic regno Castelle adæquatum (ut ipsi volunt) ratione istius adæquationis, etiam tenetur leges regias sequi, quia adæquatio id operatur, quod omnis virtus illius rei cui adæquatur, communicatur adæquato, & ad eius iura trahitur. Anton. de Butr. consil. 19.²³ col. 2. dd. communiter in l. i. delegat. i. ibi. Angelus. de Perus. ait, esse vtile ad villas seu regna vnita. Et cū leges regni Castelle sint nostri Catholici Regis, & ipse si vellet posset eas dare Nauarris, iustissimeque sunt, & hac sola ratione ius commune Rex noster ipsi sequuntur, quod iustum eis videatur: quis quæso non videt maiori & incomparabili ratione ius Regis nostri sequi & ges regias. amplecti eos debere? not. Lucas de Pena in l. i. C. de priuileg. vrbis Constantinopolitanæ, lib. II. Paul. Castrenf. in l. de quib. ff. de legib. numero. 4. glof. & idem Paul. numero. 3. in l. ex ea. ff. de postulan. Iaso. in §. rursus. numero. 42. instit. de actio. & nisi breuitati studerem, plurima possem adducere in confirmationem huius sententiæ, quæ cōsultò omitto: si quis forte plura desideret ea diligētissimè tradit. D. Martinus Guerrero iuris vtriusque scientissimus, & in curia suprema regni Nauarræ antiquior iudex, & sublimiori loco dignus, qui hanc nostram opinionem contra multos olim viriliter defensauit in Pompeiopoli ciuitate: cuius manu scriptum codicem si quis desideret, libenter ostendam: & quia per tempus non licuit, huic nō subiungi.

Sed contentionе dimissa, cūm iuris communis interpretatione tanta sit varietas, vt potius in opinione eorum quam in decisione legum consistat, cūm insuper faciles sint homines ad diffen-

Virt⁹ rei cui adæquatur, cōmunicatur adæqua-

to.
24
Rex noster
Nauarris le-
ges regias.

D. Martin⁹
Guerrero
huius opinio-
nis author
landatur.

26
Vitilitates
que ex rece-
ptione ll. re-
giarū seque-
rentur.

ad dissentendum: ipsi quidem Nauarri leges regias quibus iudicium tam latum arbitrium alligarent, petere, & vltro suscipere deberent: & nisi iustitiae zelator Rex noster, tam rectos ibi creasset iudices (agnosco enim omnes iustitiae & religionis obseruantissimos) profecto ius vim pati posset.

NOVA REDVCTIO ANTI- NOMIARVM IVRIS COMMVNIS, ac Regij Hispaniarum.

Summarium

A.

Absens iure cōmuni non damnatur, iure regio, & Nauarre sic.nu.1. Absens iure communi citatur per nūcium, aut per literas iure regio, & Nauarre per edicta.nu.2. Suffici iure communi vna citatio per editum loco trium, iure nostro & Nauarre, tres sunt necessarie.nu.3. Quo modo & forma discernantur hodie citationes per edicta.nu.4. Contumacia quo modo accusatur iure cōmuni, nu.5. sentēcia Auend. & Villalo. reiicitur ibid. Jure regni Nauarre non datur iudicibus commissariis potest as decidendi.nu.6. Sententia super contumacia, qualiter sit ferenda.nu.7. Glos. & Bald. opinio declaratur, contra Auend. & Villa.nu.8. Statutum, quo ex sola contumacia quis puniri iubetur pēna mortis, iure cōmuni valet, nostro non.nu.9. Villal. capit, & vera antinomia proponitur.nu.10. Mulier & minor aduersus contumacie presumptionem restituuntur in integrū iure communi: iure regio non.nu.11. Author utroque iure, arbitrio iudicis relinquendum num restitui debeant, probat.nu.12. Si iudex extracasus, quibus de iure com-

munī contra contumacem procedere poterat, eum cōdemnasset, sententia nulla erat, si absoluaret nō, iure regio indistincte valet.nu.13.

Contumax si habetur cōfessus de delicto, an etiā de qualitatibus agrauantibus eum.nu.14. quod neque de delicto, neque de qualitatibus habeatur pro cōfesso iure nostro: cōtra Auend. & sequaces.nu.15.

Excusator quādō admittatur iure cōmuni, & regio, variae opiniones.nu.16.

Concordialis dirimitur.nu.17.

Pēna cōtumaciae iuris communis annotatio bonorum erat, iuris nostri sexaginta marabetinorum.nu.18.

Annotatio bonorum quae sit præter alios animaduertitur.nu.19.

Item & descriptio bonorum.nu.20.

Titulus de requirendis reis. ff. nouē intelligitur, & l.r. ac finalis eiusdē tituli intellectus traditur.nu.21.

D. Fernand. de Montenegro regij in superamento Italorum consilio Senatoris, huius operis cōsoris, opinio laudatur. n.22. Loco publicationis bonorum iure nostro inducta fuit potest as condemnādi contumaces, quae iure communi sublata erat.nu.23.

Vera antinomia proponitur.nu.24.

Contumax si habeatur pro confessō, nō purgat modi.

gat moram.nu.25.

Etiam iure cōmuni purgare , communem
esse opinionem, contra Auend. & Vil-
lalo.nu.26.

Inter confessum ex dispositione statuti, &
confessum ex dispositione legis differen-
tia constituitur.nu.27.

Differētia illa reīscit, & vera antino-
mia proponitur.nu.28.

Descriptio bonorum iure communi certis
casibus fit, nostro, in omnibus .num.29.

Iure Regio etiam certis in casibus fiendā,
licet de consuetudine in omnibus fiat,
& male.num.30.

Pœna pecuniaria absentis, intra annū nō
comparentis iure regio nō taxatur, Na-
uarræ sic.nu.31.

Pœna del disprez, Nauarræ quæ sit.n.32.

Desistente, aut transigente accusatore,
iure communi an puniatur reus ad effu-
sionem sanguinis, duæ opinions com-
munes contrariae.nu.33.

Jure regio etiā varia opinions sunt. ibid.
Intellectus.l.22.titu.1.part.7. discutitur.
num.35.

Grego.Lopez, & Gomez intellectus re-
iicitur.nu.36.

Vera antinomia proponitur, & tex.l.10.
tit.24.lib.8.recopil.num.37.

Intellectus.d.l. diligenter examinatur.nu.
38.media via eligenda.39.

Communis vſus loquendi attendendus.
num.40.

Ex maior ratione in pœnalibus, & odio-
sis fit extensio.nu.41.

Propter delicti atrocitatem leges trāſgre-
di licet.nu.42.

Villalpandi opinio confutatur, & princi-
pem consulendum putat.nu.43.

Transactione facta iure communi proces-
sus nouus fiebat, & instantia peribat,
iure nostro non.nu.44.

Nauarræ no procedit index aduersus reū
facta transactione, aut desistente parte
à querela, nisi certis casibus.nu.45.

Iure communi & regio inscriptio requiri-
tur in accusatione, sed consuetudine non
seruatur.num.46.

In accusatione proponendum nomen impe-
ratoris, iure communi regio, non.nu.47.

Accusatus de crimine quando repellatur
à testimonio.nu.48.l.2.titu.1.part.7.in-
telligitur.nu.49.

Accusatus de crimine nō admittitur pro-
curator iure communi iure regio admit-
titur, nisi sit capitale.nu.50.

Quod crimen magnum dicatur, arbitrio
iudicis relinquendum, & ibi de intellec-
tu.l.s.tit.s.par.7.num.51.

Petens plus debito qua pœna puniatur iu-
re communi, & regio.nu.52.

Quatuor modis pluspeti, & in uno tan-
tum differre ius nostrum, à iure cōmu-
ni probatur.nu.53.

Actor contumax qualiter condēnabitur
iure regio, & communi.nu.54.

Concubina vxorati an puniatur iure com-
muni.num.55.

Puniri etiā eo iure probatur contra Villa.
& vni eo tantum casu non puniri concu-
binas iure communi.nu.56.

Vera antinomia proponitur.nu.57.

Cui permittatur accusare adulteriu. n.58.

Idē quod iure regio, cauetur etiam iure cō
muni, circa accusationē adulterij.n.59.

Adulterij pœna proponitur.nu.60.

Cognoscens alterius vxorem, credens esse
suam, san comittat adulterium.nu.61.

Non

Non committere probat contra Villa. n.62.
Adulterium difficultis probationis dicitur.
num.63.

Vxor propter adulterium non amittit do-
tem iure communī, iure nostro sic. nu. 64.

Adulterium cum sponsa de præsenti que
non habet nubilem ætatem quomodo pu-
niatur.num.65.

Adulterum extra domum propriam in-
uentum nō licebat occidere iure commu-
ni, regio sic.nu.66.

Aduocatus an teneatur defendere cau-
sam in instantia appellationis.nu.67.

Aduocatus cōsulens parti vt falsa instru-
menta producat, qua pœna punitur.n.68.

Aduocatus teneatur ne iurare, quod de-
fendit instantiam causam.nu.69.

Quod teneatur iurare demonstrat contra
Villalo. & veram antinomiam conſi-
tituit.num.70.

Quid Nauarræ seruetur.ibidem.

Quo tempore petat salaryum aduocatus
iure communī, & regio, ac Nauarræ.
num.71.

Vt quis possit creari aduocatus, quæ sint
necessaria vtroque iure.nu.72.

Vilis conditionis homines non admitten-
dos ad munus aduocatorum. nu.73.

Nauarræ non admittuntur conuersi ex
Iudeis aut Sarracenis.nu.74.

Aduocatus stare, an sedere debeat eoram
iudice.nu.75.

Aduocatus non tenetur ultra quam face-
re potest.nu.76.

Aduocatus ad munera personalia non te-
netur.nu.77.

Aduocatus recipiēs salaryum excessuum,
iure communī non peccat, nec tenetur
restituere,iure nostro sic.nu.78.

Aduocatus est persona egregia, & deposi-
to officio dicitur clarissimus, & non tor-
quetur.nu.79.

Affinitas non habet gradus iure cōmuni,
nostro sic.nu.80.

Quomodo id intelligi debeat, docet.nu.81.

Affinitas non contrahitur extra figuram
matrimonij.nu.82.

Amicus quando repellatur à testimonio in
causa amici.num.83.

Quæres diligenter perpenditur.nu.84.

Amicus singularis appellatione suorum
venit.nu.85.

Quæ fides sit adhibenda testi amico, iudi-
cis arbitrio remittendum ex authoris
sententia.nu.86.

Donata à p̄cipe alienari an posint. n.87.

Quomodo id iure nostro procedat nouè cō-
sideratur.nu.88.

Alienata post delictum propositum, quo-
modo reuocentur.nu.89.

Quæ opiniones communes contrariae pro-
ponuntur verior que docetur, & nullā
esse anti.inter ius commune, & nostrū,
probat.nu.90.

Alienata iudicij mutandi causa, quomo-
do reuocentur.nu.91.l. stichum. §. dolo.
ff. de solut. & l. etiam. §. item si quis. ff.
de pet. hæredi. perpenduntur.nu.92.

Resolutio & vera antinomia tradetur.
num.93.

Annui reddit⁹ redimibiles an in fructib⁹,
aut frugibus constitui posint.nu.94.

Quid Nauarræ obseruetur.nu.95.

Clausula comisi an in cōtractib⁹ annuo-
rum reddituum redimibilium, licetè ap-
ponatur.nu.96. & seq.

De intellectu & prax.l.68. Tauri latè di-
ſputatur.nu.97. & seq.

Legis Matritiae, quæ est fin. tit. 15. de los cōtratos de censo. lib. 5. recopil. intellectus exponitur. nu. 98. & seq.

Omnia pacta & conuentiones que aliquo modo precium in ea leg. taxatum minuerent, prohibita esse. nu. 99.

Item & pœnae conuentionales. nu. 100.

Ludouici Mexiae intellectus ad eam pragmaticam damnatur. nu. 101.

Qua ratione introductum, ne census redimibiles in frugibus constituerentur, & constituti ad pecuniarios resoluerentur. num. 102.

Census redimibiles qui ex pecunia numero tanon constituuntur, prohibendos consulit, & quare. nu. 103.

Suppletiones vitandæ & lex ad ea que frequentius accidere possunt aptanda. num. 104.

Bartholomei de Albornoz intellectus, ad l. 68. Tauri, impugnatur. nu. 105.

Legum subtilitates captioæ & vitandæ. num. 106.

Pactum de vendedo rempro certo precio emptori, censu improbatum: cōtra Auen. num. 107.

Illud pactum partem pretij esse, & iusta estimationem rei minuere. nu. 108.

Contractus census odiosos esse, & restringendos. nu. 109.

Actus factus contra formam legis, est ipso iure nullus. nu. 110.

Et quid cum in vna parte vel conditione sit contra legem, an in totum contractus sit nullus, vel in ea parte tātum. nu. 111.

Pactum quo cauetur ut si census intrabie nium non soluat, possit exigi premium principale pro quo emptus fuit, an iuste apponatur. nu. 112.

Vtrum d.l.fin.tit.15. de los censos lib.s. recopil. locum habeat in cēsibus creatis, an solum in creandis. nu. 113.

Census creati & constituti minori precio quam ad. 14. pro miliario emi licite posse. nu. 114. & seq.

Census licite emuntur. nu. 115.

Precium rerum ex hominum estimatione, & non ex earum natura metiri. nu. 116.

Ratione periculi, & dubij eventus, & lucrice ssantis in uno, & damni emergentis in altero, licet premium augere, & minuere. nu. 117.

Cum de lēsione precij census creati tractabitur, recurrentum ad remedia iuris, circa alios contractus statuta. nu. 118.

Appellatio à sententia diffinitiva intra quod tempus apponenda. nu. 119.

Apostoli intra quod tempus præstandi. num. 120.

Appellatio extranei an suspendat executionem sententiae sanguinis. nu. 121.

In possessorio an liceat appellare. nu. 122.

Appellare an liceat omisso medio. nu. 123.

In Nauarra an liceat appellare, vel supplicare ad regem, si extra regnum sit. nu. 124. Nauarri contendunt non posse, author contra. ibidem.

Aditus ad principem, qui est fons iustitiae, nunquam interdicendus. nu. 125.

Iudex potest retractare vel alterare sententiam suam, etiam in rem iudicatam, trasfactam ex principis commissione. nu. 126.

Intellectus cap. 2. titu. 1. lib. 1. fori Nauar- rae. nu. 127.

Intellectus pragmaticarum. 4. 5. & 6. lib. 2. pragmaticarū regni Nauarre. n. 128.

Appellatio ad æqualem iudicē an valeat. num. 129.

Sententia à qua appellatum extitit, à quo
 iudice exequenda. nu. 130.
 Absente iudice appellationis, an ad decu-
 riones appellare liceat. nu. 131.
 In causis minimis an liceat appellare, &
 quæ causæ minima dicantur. nu. 132.
 Quid Nauarræ. nu. 133.
 D. licenciatus Petrus Gasco supremi con-
 silijs senator laudatus. nu. 134.
 Appellati quod tempus indulgetur ad pro-
 sequendam appellationem. nu. 135.
 Et Nauarre. ibidem.
 Aquam defluentem ex meo fundo in alie-
 num, an diuertire possum. nu. 136.
 Arbitri si ingrediatur religionem, an ex-
 piret compromissum. nu. 137.
 Arbitri electi ad plures causas, an de vna
 tantum pronunciare possint. nu. 138.
 Arbitri an compellantur eligere tertium.
 num. 139.
 Anus an excludat nepotes ex uno tantum
 latere comunitos. nu. 140.
 Nauarre quomodo parentes succedat libe-
 ris. nu. 141.
 Authoritas quæ debet præcedere, si non
 præcedat, quando actus postea confir-
 matus valeat. nu. 142.
 Intellectus. l. 42. Tauri. nu. 143.
 Armorum usus an sit prohibitus. nu. 144.
 Prohibitis armis, an offensibilia vel defen-
 sibia tantum prohibeantur. num. 145.

BSEN S de iure ciui-
 li nō punitur, nec cō-
 tra absentem senten-
 tia diffinitiua fertur
 in criminibus, qui-
 bus maior pœna quam relegatio-
 nis est imponenda. l. absentem.

ff. de pœn. l. absentem. C. de accu-
 sat. l. 7. titul. 8. part. 3. Hyp. in prax.
 crim. & constit. nu. 7. & Cepol. cōf.
 crim. 40. vbi tres exceptiones,
 seu fallentias istius regulæ ponūt.
 De iure nostro regio nouo in quo-
 cunque crimine indistinctè proce-
 dunt iudices contra absentem, &
 sententiam ferunt. l. 2. titu. 2. lib. 3.
 , ordi. & l. 2. titu. 17. earundē ordin.
 , ac prag. Complut. In noua legum
 , regiarum compilatione est. l. fi. ti.
 , 10. lib. 4. Villa.

Idem cauetur & seruatur in re-
 gno Nauarræ, per prag. 128. lib. 2.
 prag. illius regni.

Ex præallegatis legibus elicit.
 P. Nun. Auend. 14. antinomias, &
 differentias inter ius regium & cō-
 mune: in. c. 15. respons. easq; se-
 quitur Villalobos in suo tract. An-
 tinomiarum, & nobis eas referre
 libuit, quod hic est propri, & col-
 lectarius loc, & in multis per nos
 adduntur, atque corrigūtur: vt in-
 fierius apparebit.

2 Secunda ergo differentia erit:
 quod iure ciuili in casibus tribus,
 et si qui sunt alij, quibus procedi-
 tur contra absentem, sufficit cita-
 tio legitima per nuncium, vel per
 literas, vt procedi contra illū pos-
 sit, & condemnari per. ll. supra alle-
 gatas & l. ne diu. de pen. Hypo. in
 d. & constitutum. Iure regio per di
 & tam pragm. de Alcala non suffi-
 cit hæc citatio per nuncium, sed
 per edicta, & hæc non decernitur,
 nisi cōstiterit prius quod reus fuit

A 3 perqui-

perquisitus, & non inuentus. ibi.
Sinopudiere ser allado para lo prender.
Idem seruatur Nauarræ, perdicta
pragmaticam. Villa.

3 Tertia, de iure ciuili sufficit vna
citat[i]o per edictum, & t[em]pus mo-
deratum ad arbitriū Iudicis. glos.
in extrauag. quomodo in crimine
lesæ Maiestatis procedit. verbo
per edictum. De iure regio requi-
runtur tres citationes (vt ipsi vo-
lunt) si reus est in prouincia, singu-
laꝝ nouem dierum, si extra pro-
uinciam seu regnum viginti die-
rum. Villa.

4 Sed tu dicas hodie per. d.l.fin.ti.
10. libr. 4. recopil. nullam fieri di-
stinctionem si reus sit intra pro-
uinciam, vel extra, & solū dari no-
uem dies pro quolibet edicto in-
distincte, & non amplius : & hoc
seruatur per iudices ordinarios
correctores, & alios inferiores. In
cancelarijs autem & in hac regia
curia per iudices (alcaldes de cor-
te, & alcaldes del crimen) & per
eos qui speciali regia commissio-
ne, & mādato ad partes pruinciar[um],
& regni mittuntur, (quos vulgo
iuezes pesquisidores vocamus) a-
liter fit, nam si delictum sit com-
missum in curia, en la corte, o châ-
cilleria, o dentro de las cinco le-
guas de su destricto, procedut in-
tra nouem dies, tres pro quolibet
edicto, iuxta decisionē tex. & quæ
ibi not. l. inter accusatorem. de pu-
bli. iudi. l. 7. titu. 6. delos alcades
de corte lib. 2. recopil. Idemque

seruatur perdictos alcaldes, &
peri iudices pesquisidores in deli-
ctis extra curiam, & eius territo-
rium commissis : quando ad hoc
speciali commissione mittuntur:
sicque remanet correcta. l. 7. titu.
8. part. 3. de iure & stilo regni Na-
uarræ, si delinquens sit intra regnū
vocatur per edicta, & decē dies p
quolibet, si extra p triginta dies in
quolibet edicto, & nonaginta pro
omnibus dicta pragm. 128. libr. 2.

5 Quarta differentia est, iure com-
muni quando reus citatur per edi-
cta, sit distinctio an procedat iu-
dex per inquisitionem, vel per ac-
cusationem, ad hoc vt contu-
macia accusetur in termino, aut
eo finito : ex sentencia Bartol. per
dictos authores ita intellecta, in
l. inter. ff. de publi. iudi. de iure re-
gio nulla sit distinctio : nam quo-
cunque modo procedat, debet ac-
cusari contumacia: per dictam pra-
gmatcam ibi. *Siendo acusado la rebel-
dia. Iuncto ibi. A pedimiento de parte o
de officio.* Villa.

Sed aduerte quod nō bene perci-
piunt verba Bart. nam ille non di-
cit illud statui de iure communi,
sed consuetudine Italiæ quæ non
facit ius extra Italiam : ergo non
erit antinomia Iuris sed consuetu-
dinis, de qua h[ic] non agimus.

Præterea aduerte ne generali-
ter intelligas, quod ipsi dicunt cō-
tumaciam accusari iure nostro in
quocunque edicto, nam si per al-
caldes curiæ regiæ aut cancella-
riarum,

riarum, vel per iudices pesquisidores ex speciali delegatione aut commissione procedatur, non accusatur cōtumacia in quo libet edicto, & termino: sed in ultimo tantum perdictam. l. fin.

6. In regno Nauarræ indistinctè accusatur contumacia in quolibet edicto, & infine cuiusque edicti: per allegat. pragmat. 128.lib. 2. & ex his legibus collige antinomia inter ius regium & regni Nauarre: nempe quod hoc iure iudices degati (quos pesquisidores vocamus) proferunt sententias, & puniunt delicta, iure illo Nauarre non tribuitur talis potestas, sed inquirendi & capiendi delinquentes tam, ordi. 5.lib. 1. de las pragmáticas y reparos de agrabio de aquel reyno.

7. Quinta est, ex sententia Auēd. & Villalobos quod iure communi punitur reus in banno, licet iudex minime pronunciet eum cōtumacem, & valet processus: allegant Bald. & glof. (sed corruptè) tu dic glos. esse in l. sancimus. l. i. verbo contumacia. C. ad. S. C. Trebel. & Bal. in. d. l. num. 5. iure regio debet per ipsum processum apparet, reum fuisse quæsitū ut caperetur, & pronuntiari eum perpetrasse delictum, & post condemnari præcedente fuga, & contumacia: & hæc omnia sunt seruanda pro forma, alias processus esset nullus & sententia: pernot. ab Antonio in. c. cum dilecti. de dolo & contum.

& Hypol. in prax. s. postquam, ver sic. 37. Villal.

8. Sed caue ne decipiaris, vt ipsi decipiuntur: nam neque glof. neq; Bald. dicunt quod eis imponunt, il ludq; solum innuūt, scilicet iudicē non teneri declarare per sententiam interlocutoriam, reum esse contumacem: & sufficere, si illud ex actis appareat, & cōtumaciam ei accusatam, quod etiam sufficit, & seruatur iure regio, & ex eo non sequitur quod non teneatur ferre sententiam in alijs casibus: Imol. gloss. seq. in. d. l. hoc expressè tenet: & ex eo casu ciuili in quo per solam cōtumaciam acquiritur ius tertio, non benè infertur ad casus criminales. Non est ergo antinomia.

9. Sexta antinomia, de iure ciuili valet lex & statutum disponens, ex sola contumacia inferri posse poenam mortis: Bald. in. l. iniuria. versic. quæro vtrum. (nu. II. tit. hic finit lex, deinde consuetudo regni incipit) in vsib. feudor. De iure regio sola fuga aut cōtumacia non sufficeret ad condemnationem mortis, per d. pragmat. ibi. De mas de la fuga, &c. Requiritur legitima probatio, aut indicium sufficiens ad torturam. Sed Villalobos non putat hanc esse antinomiam, quia inquit de iure communi ex sola cōtumacia non punitur reus poena mortis: allegat glof. in summa. 4. q. i. Bal. & Deci. in. c. que in ecclesiasticum. de constit. nu. 41. quinimo

nec ammissione totius causæ: glo.
in.l.i.ſ. hoc iudicium. ff. si quis ius
dicenti. Villa.

10 Sed miror de obliuione Villalobos, in propositione istius sextæ antinomiae loquitur de lege seu statuto cōtra ius commune disponente: in fine vero de ipso iure cōmuni, de quo ante in prima antinomia dixerat: & nullum dubium erat. Quare tu dic, tale statutum & legem valere, & ita seruari ex generali consuetudine: & in vtroque foro canonico & ciuili: ut p̄r c̄te ris notat Foller. in prax. criminali canoni. folio. 148. nu. 12. estque cōmunis conclusio, ut refert Ripa. in c. i. nu. 77. de iudi. & Iul. Clar. qui alios allegat in praxi. criminali. questione. 44.

Antinomia ergo erit in hoc, quod ex generali cōsuetudine cōtumax per solam contumaciā puniri potest poena mortis: ex lege istius regni: contra quam non valet illa consuetudo, non potest puniri, nec alia poena, si nō probetur delictum saltim inditiis ad torturam condignis.

11 Septima, iure communi mulier & minor si ob contumaciā habeātur pro confensis, ex dispositione legis vel statuti iubantur, & restituuntur in integrum. Aduersus huiusmodi dolum presumptum Villalobos allegat Pau. Castrens. in l. vbi. ff. de edend. Hypp. in prax. versi. postquam. nu. 60. Iure regio per d. pragmat. non restituentur,

cūm delictum commisserint infa ciendo. l. i. & ibi Castrēs. C. Si aduersus delictum. Hæc ille.

12 Sed parcat amicus, nam Hippol. in loco per eum allegato nullum verbum de hoc, forte voluit illum allegare in. ſ. oportunè. num. 60. quo loco probat, quādō non licet appellare, posse minorem petere restitutionem: tamen de casu noſtro nihil: & Paul. in. l. vbi. loquitur generaliter: vt Hippol. scilicet quod restituuntur aduersus dolū p̄ſumptum p̄teritum, & idem fieret iure nostro per. l. i. & 2. titu. 25. par. 3. nec. d. l. i. si aduers. delict. potest adaptari p̄œnē cōtumaciæ que potiūs non facti, quām facti dicuntur, p̄terea l. regia non meminit de minore, & muliere: sicque dices hanc non esse antinomiam, sed iure communi & regio iudicis arbitrio relinquendum, non restitu debeat inspectis circunstan tiis delicti, & casus: vt not. Menoch. in tract. quæſt. arbitrar. iud. casu. 153. lib. 2. centu. 2. & hoc sentit Paul. Castrens. in locis alle gatis, dum distinguit casus ætatis, & delicti p̄teriti, & futuri doli, & ita ſæpius practicauit.

13 Octaua, si extra casus quibus de iure ciuili proceditur cōtra absen tem, iudex absolvebat eum, sentē tia fauore liberationis valebat: si vero cōdemnabat, non. Ant. in. c. veniēs. de accusat. Deci. in. l. fau rabiliores. de reg. iur. num. 2. iure regio indistincte, siue condemnatur, siue

tur, siue absoluatur, scilicet per di-
ctam prag. valet sententia. Villa.

¹⁴ Nona, de iure communi si ha-
betur reus pro confessio, intelligi-
tur de delicto: non tamen de qua-
litatibus delicti, not. dd. in l. si cui.
delegat. 2. Alexan. in l. si duo. s. si
quis iurauerit. ff. de iure iuran. Au-
gusti. in addit. ad Angel. de malefi-
tis: versi. qui iudex videns. iure re-
gio etiam de qualitatibus aggra-
uantibus delictū habetur pro con-
fesso, ibi. *Quedepor hechor del delictos
de que fue acusado.* Villalob.

¹⁵ Hæc non est antinomia, nam
iure nostro ex contumacia non ha-
betur pro confessio, vt supra dixi-
mus, nec condemnetur reus sine
legitima probatione, aut inditijs,
ad torturam sufficientibus. Quare
non mirum si de circumstantijs pro-
batis, vel presumptis condemnem-
tur: idemque fieret iure communi.
*Quod si ex sola contumacia di-
ceretur confessus, iure regio non
crederem de circumstantijs aggra-
uantibus delictum confessum cē-
seri, ne corrigatur ius cōmune, es-
setque summum ius.*

¹⁶ Decima, de iure ciuili amicus
vel quilibet alius, qui vellit allega-
re causas absentiæ, & absentē ex-
cusare, auditur quo cūque tempo
re compareat, ante, vel post finita
præconia: & si non audiretur non
valeret processus ex sententia Bal.
& aliorum, in l. seruum quoque. s.
publicæ. ff. de procurato. & in ex-
trauagan. ad reprimendum. versi.

negligerit, estque communis opi-
nio, vt refert Thom. Gram. voto.
37. de iure regio ex sententia Auēd.
distinguendum est, an ante, vel
post præconia completa compa-
reat: nam inquit, Si ante cōpareat
non auditur excusator, postea sic
per dictā pragmaticam. Sed hanc
distinctionem non admittit Villa
lobos, quia (inquit ille) 1. 7. tit. 8.
part. 3. sine distinctione admittit
excusatorem. Villa.

¹⁷ Ego concordia lite in termina-
bo, scilicet quod sententia Auēd.
vſu & praxi recepta sit, & merito
meo iudicio: nam antequām con-
tumax dici posuit finito termino
ei preſixo, nō rite excusatur de ab-
ſentia, nec est preſumendum eum
non compariturum: sententia ve-
ro B. de Villalobos verior sit de
iure, perrationem quę ex sequen-
ti antinomia colligitur, quia fa-
cta publicatione bonorum nō au-
diebatur, nec restituebatur reus
in integrum, & oportebat ante pu-
blicationē excusationes allegare.

¹⁸ Undecima, annotatio bonorū
erat poenę contumacię iure com-
muni, vt in titul. de requir. reis ap-
paret, & facta annotatione absens
non restituebatur in integrum, au-
thore Fabro. in l. quicunque. illo
titul. C. iure regio, loco annotatio-
nis bonorum, de qua in l. 4. titul. 3.
libr. 2. For. ll. subrogata est poena
sexaginta morabetinorum: & sic
practici vtuntur ex sententia.
Villalob.

19 Omnes interpretes quos vide-
 rim, existimant annotationem a-
 pud iuris consultos pro descriptio-
 ne summi, in. l. i. & toto titulo de-
 requir. reis. & hac ratione vtuntur
 annotatione bonorum, pro descrip-
 tione bonorū. Sed si I. C. Respō.
 bene perpendātur, in. d. l. prima &
 sequēt. reus annotatus dicitur, nō
 bona: nam cum reus deferebatur,
 aut denunciabatur iudici, si erat
 absens annotabatur (id est) annu-
 merabatur, & describebatur inter
 reos & in numero reorum, & per-
 quirebatur intra annū per edicta,
 ac per literas dimissorias, (quas
 nos literas requisitorias, o de iusti-
 cia vulgo dicimus) Descriptio au-
 tem bonorum (quam nos inuenta-
 rio de bienes appellamus) intra
 illud annum fiebat, & diuersa erat
 ab annotatione rei: hancq; vocat
 I. C. in. l. fin. eodem titulo de requi-
 rendis reis ob signationem bono-
 rum, & ob signari bona, ne amitte-
 retur & diminueretur: quod si reus
 comparebat intra annum oblata
 satisfactione, ei restituebātur: si ve-
 ro non comparebat, fisco applica-
 bantur. Ex quibus illicies verū sen-
 sum. d. tit. & l. i. ac fin. de requiren-
 dis reis, & non satis propriè inter-
 pretes nostros annotationis ver-
 bum & vsum intellexisse. Quod di-
 ligēter animaduertit eruditissim⁹.
 D. Fernand. de Mōtenegro insup-
 premo regis nostri Italiae consilio
 22 Senator præstantissimus, quē hu-
 ius mei laboris censorem habui.

Ex his præterea intelliges male
 hoc loco Villal. dicere annotatio-
 nem bonorū iure communi fuisse
 pœnam cōtumaciæ, cum annotatio-
 nem intelligit pro amissione
 bonorum, & quod iure nostro lo-
 co hui⁹ pœna, scilicet amissionis
 bonorum fuit introducta, aut sub-
 rogata pœna. 60. marabetinorum
 vel disprez: nā illo iure nulla pœ-
 na contumaciæ statuitur ante an-
 num elapsum, post annum erat a-
 missio seu publicatio oīm bono-
 rū, quæ quidē publicatio iure no-
 stro sublata est, & ei⁹ loco subroga-
 ta potestas, quæ datur iudicib⁹, vt
 possint contra absentes & contu-
 maces procedere, & eos causa co-
 gnita condemnare, vel absoluere:
 per. d. pragmaticam: quod iure cō-
 muni non licebat per. d. l. i. de re-
 quir. reis. pœna autem del disprez
 60. marabetinorum alia est, nem-
 „ pe primæ contumaciæ ob conté-
 „ ptum iudicis (illudque significat
 „ disprez) non ob delictum cōmis-
 „ sum, de qua hodie sunt. l. 14. titu. 3.
 „ lib. 4. recopil. & l. 9. 10. 11. 12. & 18.
 „ tit. 8. lib. 2. & per eas corrigitur. l.
 „ 8. tit. 7. par. 3. aut ob contumaciæ
 24 Sic ergo percipies veram iuris
 com. & regij antinomiam, quod il-
 lo iure non procedebant, nec con-
 demnabant absentes cōtumaces
 pœna corporali, sed citra causę co-
 gnitionem post annū amittebant
 bona, & applicabantur fisco: iure
 nostro loco hui⁹ ammissionis bo-
 norum data est potestasiudicibus
pro-

procedendi, & condemnandi absentes causa cognita, ad poenas ordinarias delictorum, siue pecuniarias, siue corporales, & non amittunt bona ob contumaciam, si ob poenam delicti id non mereantur: quinimo si innocens reperiatur reus in totum absolvetur: quod aequius quidem est, ne delicta remaneant impunita, & ne innocentibus damnentur contra iura vulga. hoc que diligenter considerauit idem. D.D. Ferdi. de Montenegro.

25 Duodecima, de iure communis habitus pro confessio, non purgat moram: Ang. in l. & si post tres. nu. 13. ff. si quis cautio de iure regio si sponte compareat, purgat, & auditur. d. prag. Hec Auëda. & Villalo.

26 Sed falluntur, nam quicquid Angel. dicat, iure communis si reus contumax compareat antequam fera tur contra eum sententia diffinitiua, per comparitionem purgat contumaciam, & est audiendus: si vero compareat post sententiam, & condemnationem, non auditur nisi sit per principem aut Senatum admissus ad nouas defensiones: ita obseruari, & esse commu. opin. tenet Aretin. in cons. 146. nu. 5. & 6. & Iul. Clar. in praxi. criminali. s. fi. quæst. 44. vers. quero nunc, & iure regio ex contumacia non habetur pro confessio, ut nuper diximus.

27 Decima tertia, si iure ciuili habetur contumax confessus ex forma statuti sic disponentis, non auditur volens purgare innocentiam:

Auenda. & Villalob. alleg. Iasoné in l. 2. C. qui test. facer. poss. num. 6. si tamen ex legis dispositione, vel forma habeatur confessus, auditur volens probare delictum non fuisse commissum, vel ad defensionem commisisse: de iure regio dictum ipsi auditur, licet habeatur pro confessio, & quantum ad poenas ciuiles practicatu opinio Iason. non quoad criminales. Villalo.

28 Sed haec antinomia falsa est, vt exsupradictis appareat: cum si ante sententiam compareat auditur, si post cum principis vel senatus admissione, & Iaso in loco per eos allegato nullam differentiam constituit inter legem, & statutum: quinimo idem seruari in lege quod in statuto sentit. Non est ergo antinomia in hoc ante sententiam. Iure communis indistinctè non admittitur reus post sententiā sine principis, aut senatus licentia, iure regio si intra annum post latam sententiam compareat auditur, quo ad poenas ciuiles seu pecuniarias: & quoad criminales: si post annum non admittitur nec auditur in poenis pecuniariis, in criminalibus sic, quocunque tempore comparuerit. d.l. fin.

29 Decima quarta & ultima antinomia est, quod iure ciuili non habet locum annotatio bonorum, nisi in casibus iure notatis: Angel. in l. 1. C. de requirēd. reis. licet de consuetudine fiat in quocunq; ca su, vt notat Cassan. in consuetudi.

Burg.

Burg. rub. 2. §. 1. nu. ii. Montal. in l. 4. titu. 2. lib. 2. for. leg. de iure regio loco annotationis bonoru est subrogata pœna del disprez. 60. marabetinorum. Villal.

30 Hoc loco lapsus est Villal. in errorem, de quo supra in. II. antino. diximus, qui annotationem bonorum pro descriptione intelligit, sublatamque esse affirmat: & in eius locum subrogatam pœnā del disprez: sed fallitur, ut ibi videbis: præterea in descriptione bonoru idem caueturi ure nostro quod iure communi per dictam. l. fin. ibi. *Y si fuere el delicto de tal qualidad en que se deuen secrestar sus bienes. &c.* licet consuetudine in omnibus delictis fiat secrestatio bonorum contra absentes, & malè.

31 Alia antinomia inter ius regiū Castellæ & Nauarræ, nam hoc iure non est limitata pœna ciuilis seu pecuniaria absentis, si intra annum non compareat, illo verò taxata est: nam si delictum sit capitale perdet dimidiā partem bonorum. Si delictum meretur pœnam abctionis membra, perdit tertiam partem bonorum: si minorem pœnam mereatur, quintam partē amittit, & applicatur fisco. d. prag.

32 Item hoc iure regio pœna contumacia del disprez est 60. marabetinorum, iure regni Nauarræ pro primo termino, seu edicto vnius libræ, pro secundo, si delictū sit capitale, trium librarum, fortius, si nō sit capitale vni⁹ librę. d. prag.

33 Accusator si desistat ab accusa~~tione~~, vel transigat in casibus iure commun. permisis, non potest iudex procedere, aut condemnare reum ad sanguinis effusionē: Bart. in l. transigere. num. 7. C. de transact. Curtius Iunior, num. 29. com mun. dicit.

Licet contraria quod possit procedere ad pœnam iure statutam etiam sit communis: teste Iul. Cl. in praxi criminali. §. fin. quæsti. 58. versiculo Sed punctus.

34 Iure regio maxime cōtrouersum est, nam tex. in l. 22. titul. i. part. 7. ibi. *Vale para no recibir pena por ende en el cuerpo el acusado, &c.* Videtur innuere quod hoc iure transactione facta, ante sententiam non potest imponi pœna corporalis: sicque intelligendam, & vsu receptam affirmat Montal, ibi, & latè Villalpādo in repetitione. d.l. c. 6. nu. i. & Anto. Gomez in tomo. 3. de delictis cap. 3. nu. 55. sed Gregorius Lopez in eadem. l. & Gomez ubi supra veriorem putant opinionem eorum, qui dicunt etiā transactione facta iudicem posse procedere ad pœnam corporalem & capitalem iure regio: & d.l. partitę intel ligunt in eo versiculo. *Vale para no recibir. &c.* Quod transactione quidē valeat ad hoc, ut transigens propter transactionem factam nō puniatur corporaliter, nec habeatur pro confessio, aut conuictio (quod in delictis non irrogantibus pœnam sanguinis fiebat. l. fin. ff. de

præua

preuaricator. & d.l.i.eiusdem titu
li & partitæ.) Sed licet hunc intel
lectum veriorem esse affirmet, à
priori non recedendum in iudicā
do, & consulendo dicunt: quia vsu
receptum est transactioñe facta
non puniri. Sed si Villalpando cre
damus, adhuc verior est etiā & ple
nior primus intellectus, & ille mi
hi magis arridet, quia generalis
est: ut verba legis. Nā si intellige
retur ut Grego. & Gomez volunt,
exceptio sequens in. d. lege posi
ta, ibi. *fueras ende si el yerro fuessē de adulterio.* Non esset de regula præce
denti, nec ei congruè adaptari pos
set contra iura vulg. & aperte de
clarat. d.l.in regula præcedenti lo
qui de poena criminis seu delicti,
& nō de poena transactionis facte:
sicque dubitatio si qua est in intel
lectu. d. versiculi declaratur per
subsequentem exceptionem: iux
ta doctrinam gloss. in rubr. de re
gul.iur.in 6.&. l.nam quod liqui
dē. fin. in fine de penu. lega. cum
simil.

37 Sed quicquid sit, hodie habe
mus legem nouam Regis Philip
pi, latam in opido de Madrid, quæ
est sub titulo. 24.lib.8.recopil.l.10
in ordin. quæ sic se habet. *Por quanto somos informados que algunos han querido poner duda, y dificultad, si en los delitos que se procede a instancia y acusacion de parte, batiendo perdón de la dicha parte se puede imponer pena corporal: declaramos que aunque haya perdón de la parte, siendo el delito y persona de quali*

dad que justamente pueda ser condenado en pena corporal, sea y pueda ser puesta la dicha pena del servicio de galeras por el tiepo que segun la qualidad de la persona y del caso pareciere que se puede poner. Ece text. clarum incidentem hanc controuersiam in poena corporali, & ex eo facere poteris antinomiam, quod iure communi non punitur reus poena corporali, transigente, aut desistente accusatore: iure regio nouo punitur ad tritemes usque. Ex quo etiam correta videtur. l.17.titul.1.part.7.que accusatore non comparente accusatu ab instacia absoluēbat, nam hodie iudex procedit per.d.l.&l. 4.titul.10.lib.8.Recopil.

38 Sed pulchra dubitatio suscitari
poterit, nunquid hac lege sub illis
verbis. *Se pueda poner pena corporal.* comprehēdatur poena capitalis,
ita ut si delictum esset capitale, &
accusante seu instante parte con
demnari posset reus poena mor
tis, vel capitali, ea desistente ab ac
cusatione, vel transigente debe
ret condemnari ad poenam tri
remium, scilicet degaleras tantum,
iuxta decisionē. d.l. vel ad aliam,
& si latam imo propriam dictorū
verborum significationē inspicia
mus, dicendum videtur, poenā ca
pitalem & mortis contineri, cum
corporalis propriet sit, idque ratio
ne fulciri potest: quia lege anti
qua partitarum ut diximus regula
riter delicta etiam capitalia, trans
actioñe seu pace facta, non pu
nieban

niebātur pœna corporali sed cum nostris temporibus hoc noxiū videretur, ex crescente malitia hominum, quod delicta remanerent impunita, per d. legem nouā huic malo obuiam itum est, & cautum, quod nihilominus delicta puniantur per iudicem ex officio: tamen quia sumus videbatur rigor, & iniqüitas, si transactio & pace facta cum accusatore, & parte offensa, reus condemnaretur pœna ordinaria delicti, electa fuit media via, qua rigor ille temperaretur, & delicta inulcta non remanerent. argument. §. i. in authe. de consulib. col. 4. §. cū ex aliena materia. insti. de rerum diuis. l. solēt. de offi. pro consul. cum simil. Sed si communē illorum verborum sensum ac interpretationem accipiamus, vt. I.

40 C. præcipit. in. l. cum delanionis. §. fin. de fund. instruct. & instrumento legato. ff. &. l. si seruus pluriū. §. fin. deleg. i. his verbis. *Pena corporal.* non comprehendimus pœnam mortis, & semper leuiorem intelligimus: pœnamque mortis suo speciali & proprio nomine mortis aut capitis declaramus, de quo videtur tex. expressus in. l. 4. titul. 31. part. 7. idque proprie videntur innuere verba illa, d. l. *Siendo el delicto y persona de qualidad que justamente se pueda poner pena corporal.* Et secundum hunc intellectum erit dicendum. l. partitæ in causis capitalibus quibus maior pœna quam triremium esset imponenda, non

fuisse correctam & obseruandam fore, ac interpretādam iuxta usum & praxim illius: nempe quod non puniantur. Quod etiam iubatur ex illa iuris vulg. sententia, quæ habet, legem pœnalem, & correctoriam stricte esse interpretandā, ut sunt iura vulg. reg. odia. & in pœnis. de regu. iur. in. 6. cum similib. Sed statim dicet doctus quidam lector, quod si hæc lex noua locum habet in leuioribus delictis, fortiori ratione debuit in grauiorib⁹, cum maius esset periculum & danum, si ea non puniretur, & ubi maior versatur ratio etiam in pœnali bus, & odiosis fieri extensionē vt diligenter not. Euerar. in locis legalib. a ratione legis larga ad ampliationem illius. 33. in ordine. Et sanè licet hæc ratio non leuis sit, veriorq; videatur primus intellectus, tamen non omnino satisfacit: quia non est satis consultum illi damno, nec delicta grauiora, & atrocia erunt satis punita, etiam transactio facta per solam pœnam huius legis nouæ, scilicet. *De galeras.* Nam propter atrocitatem delicti non tantum pœnam ordinariam imponere, verum leges transgredi licet, not. Bald. in. ca. i. §. iniuria. de pace iura. firmā. & alij relati per Villalpā. in. d. l. 22. c. 9. nu. 10. ubi hac ratione probare conatur, illam leg. non habere 43 locum in his atrociorib⁹ delictis. Sed fallitur, quia generaliter & in distincte loquitur quare principē con-

- 44 sulendum fore existim o vt d.l. interpretatione declareret.
- 45 Et secundum vtranque opinionem est etiam antinomia in hoc, quod iure communi desistete, aut transigente parte, instantia perirebat, & processus antea factus erat nullus, iudexque procedebat per inquisitionem, tenebaturque nouum processum facere: & hanc esse communem opinionem refert Gomez vb supra num. 36. & Clar. verbo. Et scias. sed iure nostro contrarium statuitur per d.l.
- 46 Iure regni Nauarræ certis in causibus enumeratis in prag. 42. libr. 2. de las pragmaticas y reparos de agrauios d'aquel reyno. Potest iudex procedere contra reum, instantie aduocato fisci, vel alio nomine iustitiae: in aliis vero non potest: tamen pars non desistit ab accusacione sine licentia iudicis. ordenanca 9. de la visita de Fonseca.
- 47 Iure communi & regio in accusatione imponenda est inscriptio ad poenam talionis, si non probet: vt de iure comuni testatur Iulius. clar. in praxi criminis. s. fina. q. 12. versic. dixi quoq; & de iure regio: Dueñas in reg. 27. sed de consuetudine non seruatur, vt ipsi dicunt, & vigilatissi. noster. D. Couar. supremi Senatus Praeses meritissimus in lib. 2. vari. resolut. c. 9. nu. 1.
- 48 Accusatus de crimine famoso, si sit conuictus, & condemnatus, non repellitur a testimonio iure ciuili. l. qui accusare. C. de accusat. iure canonico si sit conuictus, vel conuici potest, licet non sit condemnatus repellitur. c. cum dilectus. de accusatio. c. super eo. de test. c. de exceptio. ex. iure regio. l. 2. titul. l. par. 7. concordat ex sententia Villalo. cum iure canonico, in eo qui falsum deponit, nam repellitur si probetur falsitas, licet non sit condemnatus in aliis criminibus, concordat & l. regia cum iure communi. Villalo.
- 49 Sed meo iudicio in eo quod de falso crimen dicit, falso committit Villalobos, & patietur eandem poenam: quod non credemus eius testimonio. Nam lex nostra partitæ similis est. l. alij. ff. de accusat. nec obstat. l. qui accusari. quæ generaliter loquitur, & limitatur eo causa super hanc.
- 50 Accusatus de quocunque crimen, non potest esse procurator pendente accusatione: Iaso. in. l. reum criminis. C. de procurato. de iure regio per. l. 5. tit. 5. par. 3. approbatis opinio. Bar. & Alberi. dicetum id tantum habere locum in accusatio de crimen capitali: & ita inteligit. d.l. Villalo.
- 51 Sed caue non sic intelligas, nam. lex partitæ non loquitur sigillatim de crimen capitali, sed de crimen magno: & plurima sunt crima quæ magna dici possunt, non tamen

- tamen capitalia: quare ego existimarem hanc controuersiam arbitrio iudicis relinquēdam: scilicet quale crīmē dicatur magnū, inspe&tis circūstātiis eius: vt sentit glof. in.l.i. verbo. parte. ff. de custodia reorum. & alij qui allegantur per Menoch. in tract. quæst. arbit. iud. lib. 2. centuria. 3. casu. 176.
- 52 Actor si petat plus debito iure ciuili pœna tripli punitur. §. & hoc quidem. inst. de actio. iure regio ex sententia Villalobos si petat plus, loco & causa, pœna tripli punitur, in aliis pœna simpli. per. l. 43. &. 45. tit. 2. par. 3. Villa.
- 53 Sed tu dic, quatuor modis plus peti, re, loco, tempore, & causa. §. plus autem. inst. eodem titu. l. 42. tit. 2. par. 3. & cū loco & causa plus petitur, puniri pœna tripli: & sic conformis est lex regia iuri cōmu ni: cum vero plus petitur tempore duplicari tempus seu inducias: & in hoc etiam. l. regia est cōformis vt. §. hēc quidem. supra allegato & hoc tātum casu esse antinomiam, scilicet cum plus petitur re, nā iure cōmuni pœna tripli: iure regio per. d. l. 43. nulla pœna punitur: sed si hac ratione expensas fece rit reus, actor condemnabitur vt soluat.
- 54 Actore cōtumace, si ex actis apparet de iustitia rei in totum condemnatur iure ciuili, glof. in. l. properandum. §. i. ver. excipiēdis, & ibi. dd. C. de iudi. quam commu nem Greg. Lopez in. l. 8. titul. 22.
- par. 3. verbo. *de la demanda*, Iure regio per. d. l. 8. de re principali sunt detrahendæ expensæ à reo factæ in prosecutione causæ, approbata opinione Placentini in. d. l. properandum. Villalo.
- 55 Adamasia (id est concubina) si non sit coniugata iure ciuili non punitur ex sententia. B. de Villalo. allegat. glof. & Bal. in. l. i. C. de adulter. iure regio si est concubina publica clerici, religiosi, vel vxorati punitur. l. 42. cap. 21. pragmati carum. In noua recopila. est. l. 7. tit. 19. de los amancebados. lib. 8. Villalo.
- 56 Licet glof. in. d. l. i. videatur sentire quòd adamasia vxorati (italo quitur Bald.) non punitur, tamen ipse Bald. contrarium affirmat, & verius: sicque doctrina Villal. non habebit authorē: & vide tu Greg. Lopez in. l. ii. tit. 13. par. 6. D. Pres. Couar. in epito. 4. part. 2. cap. 8. §. 5. nume. 17. quibus locis probat, vnico tantum casu concubinam non puniri iure ciuili, scilicet cùm sit libera & corrupta: nam si sit virgo committit stuprum, & punitur pœna. §. item. lege Iul. inst. de public. iudi. & l. 2. tit. 19. part. 7. Gomez in. l. 80. Taurinu. 5. si sit nupta punitur pœna adulterij, si vidua etiam pœna stupri punitur. l. inter liberas. ff. de adulte. Clar. in lib. 5. receptarum sententiarum, §. stuprum. verbo sed nūquid vidua. & seq. præterea iure nostro quelibet cōcubina indistinctè punitur per. l. 36.

- per l.36.titu.6.lib.3.recopil.sic ergo cōstituere poteris antinomiā, quod iure communi vnicō casu nō 57 punitur concubina, seu adamasia: nempe cū est libera & corrupta, & seruat regulas concubinatus: iure nostro indistincte omni casu prohibetur concubinatus, & punitur cō cubina. Sic remanent correctæ. ll. tit.14.part.4.
- 58 Adulteriū iure ciuili ex sentētia Villa. potest accusari à quolibet d̄ populo l.2.ſ.ſ.ſ. de adul. l. ſi mari- tū. ſ. lex Iulia. eo. tit. de iure regio ſolus maritus accusat. l.3. tit. 7. libr. 4. for. leg. & illa. l. approbatur p. l. „ 95. cū ſeq. prag. In noua recopi. eſt. „ 1.2. d. ti. 19. delos amācebados. li. 8. per quā videtur correcta. l.1. &. 2. ti. 17. par. 7. in eo qđ fratrib⁹ daba tur potestas accusandi, & negligē te marito quibuscunque. Villal.
- 59 Illud quod putat Villalobos, iure ciuili cuilibet permifsum accusare adulteriū, fuisse de iure antiquo digestorū, nā iure Codicis crimē est priuatū, & illis tñ pfonis licet illud accusare, quę enumerāt in. l. quis. illo tit. de adul. C. nēpe mari to, & eo negligēte patri, aut fratri bus: ſicque non erit antinomia.
- 60 Adulterij poena iure ciuili in mu liere eſt verberatio, & intrusio mo naſterij: authē. ſed hodie. C. de adul. correcta. l. quanuis. 2. ff. eod. titu. iuxt. com mu. opin. de qua. l. 15. tit. 17. par. 7. & Nellus in cōcordia gloſ. concordat. 8. iure regio nouo adultera traditur cum adultero in

- poteſtatem mariti, vt ſi vellet eos occidat, vel dimittat: vel pro libi- to de eorum vita disponat. l.1. titu. 7. lib. 4. forileg. approbata per. l. „ 81. Tauri. In noua compil. eſt. l. 4. ti „ tulo. 20. de los adulterios. lib. 8. Villalo.
- 61 Adulteriū iure cō i indistincte cō mittitur, ſi cognoscatur vxor alte- rius: vt p totū. ff. & C. de adult. iure regio cognoscēs alterius vxorem, credēs eſſe ſuā non cōmittit adul- terium. l.1. tit. 37. par. 7. hæc Villa.
- 62 Sed miror, nā hoc caſu nec iure ciuili dicitur adulterium cōmifſi- ſe, p text. expreſſum in. l. ſi vxor. ſ. ſi quis. verſic. cæterum. ff. de adult. & expreſſior in canon. in lectum. 34. q. 2. & ibi glo. Cin. indicta auth. ſed hodie. Iacobus Damoderius in praxi crim. verbo, adulteriū. nu- mero. 37. facit etiā tex. & quæ ibi not. in. l. vxor. C. de repud. non eſt ergo antino.
- 63 Alia eſt antinomia, adulteriū iu- re ciuili eſt diſſicilioris probationis, vt not. præ cæteris Aymō Crauet. in cōf. 205. nu. preſertim. 20. &. 21. ſed iure regio ſi prius de adulterio fama præceſſerit, & in ea dē domo ſimul reperiātur, dicitur probatū adulteriū, per. l. 61. deſtilo. Cauē tamen ſi ſit in obſeruātia, nam mihi dura nimis videtur, mini meque eos condemnarem poena ordina- ria, niſi per alias probationes ap- pareret: per ea quę not. Nun. Auē. in resp. 24. nu. 7.
- 64 Iure cōmuni adulteri nō amitte- bant

- bāt bona, sed vxor amittebat dotē & arras. d. auth. sed hodie. de adul. Auend. in respon. 24. in prin. idq; ex eo patet quod nō inuenitur eo iure cautum, & non debet extendi argumento. l. att. qui natura. s. diuus. ff. de religios. & sumpt. fune. glos. in. c. fin. de iur. patro. sed iure „ regio per. l. 1. ti. 7. li. 4. forileg. quę „ est. l. 1. tit. 20. lib. 8. recopila. bona vxoris & adulteri marito applicātur: de cuius intellectu & praxi vi- de eundem Auend. vbi supra.
- 65 Adulterium cum sponsa de præ- senti quę non habet nubilē etatē, in qua tamen malitia supplet etatē, iure cōmuni punitur iure spō faliorum. l. si vxor. s. si minor. ff. de adultē. estque com. opin. vt refert erudentiss. D. P. Couar. in epito. 4. par. 1. cap. 1. nume. 14. Iure regio licet malitia suppleat etatē, si non sit nubilis non punitur. l. 3. & 4. ti- tulo. 20. de los adulterios. lib. 8. no uae recopil. quinimo eadem. l. 3. ca uetur, quod licet vxor habeat nu- bilē etatē, si maritus siue spon- sus non habeat, nec de potentia ei- ius appareat, non puniatur: & ita intelligit eā prædictus. D. Couar. vbi supra, nu. 15. cui adde. D. Frāc. Sarmiento. ca. 5. selectarum inter- pretationum.
- 66 Iure cōmuni nō licebat marito occidere adulterū vilem, cū vxo- re deprēhensum extra domū pro- priā. l. merito quoq; ff. de adult. iu- re regio etiam si extra domū pro- priā inueniat, & nobilē licet occi-

- dere. l. 13. tit. 17. par. 7. D. P. Couar. vbi supra, par. 2. ca. 7. §. 7. nu. 4. vi de infra versi. maritus.
- 67 Aduocatus qui se obligauit de- fendere causam, nō tenet eā defē- dere in instantia appellationis iu- re cōi, sed vsque ad sententiā diffi- nitiuā: Iaf. in. l. ita demum. num. 8. C. de procurat. dicit cōmunem: iu- re regio si instantia appellationis sit prosequēda in eodē loco, tene- tur defendere, aliās nō. l. 11. in ordi- nat. aduocatorum. Est. l. 20. tit. 16. „ lib. 2. recopil. Villalo.
- 68 Aduocatus q̄ cōsuluit cliētulo, vt produceret falsa instrumēta in causa, punitur pœna falsi iure com- muni, l. falsi. ff. ad. l. Cornelīa de fal- sa. Specul. in tit. de Aduocat. s. fi. de iure regio punitur pœna mor- tis. l. fin. tit. 6. par. 3. Villalo.
- 69 Aduocatus iure cōi ex sententia Villalobos nō tenetur iurare, foue- re iustā causam, quia iuramentum aboleuit ab vsu. alleg. Iaf. in. l. rem non nouam. num. 2. C. de iudi. iure regio cauetur cōtrarium. l. 3. tit. 6. par. 3. l. 1. & 2. in ordinat. aduocato- rum. Est. l. 2. d. tit. 16. lib. 2. recopil. Villalo.
- 70 Sed miror desidiā illius, nā Iaf. & omnes contrarium dicunt per eundem tex. non est ergo antino. ī hoc, sed quod iure ciuili aduoca- tus tenetur iurare in singulis cau- sis, Iaf. in. d. l. rem non nouam. nu. 1. iure regio cum recipitur ad offi- ciū, & semel singulis ānis. l. 2. d. ti. tit. 16. delos abogados li. 2. recop. Idem

Idē seruatur iure regni Nauarræ, per capitulum primum del arāzel de los abogados.

71 Aduocatus iure ciuili non petit
salarium ante finitam causam: Ias.
in.l.diem functo.num.ii. de offic.
assess. ff. commu. dicit. iure regio
, per.l.ii.in ordina.aduocatorū: est
, l.20.eodem tit.16.libr. 2. recopil.
quarta pars est soluenda in princi-
pio, quarta in publicatiōe, & quar-
ta lata sententia, & alia finita cau-
sa. Villa.

Nauarræ pendente lite. 12. re-
galia potest petere & nō amplius:
cap. 5. del aranzel de los aboga-
dos. reliquum post.

72 Iure ciuili, vt quis possit creari
aduocat°, sufficit quod sit appba-
tus ab aliquo doctore. l. nemine.
C. de aduocatis. diuerso. iud. & vt
Bar. vult in. l. i. s. aduocat. de vari.
& extraordi. cogni. ff. & Bald. in.l.
petitionis. C. de aduocat. diuers.
iud. quod per quinqueniu studue-
rit. Iure regio nisi gradu vniuersita-
tis fuerit approbatus, & præceden-
te examine per consiliū regiū, aut
cācellariā, nō admitti. tex.l.i.d.ti.
16.li.2.recopi.l.13.tit.6.par.3. & cū
hoc sit maxime necessariū, nō ser-
uatur in hoc regio & supremo sena-
tu, nec qd diuramēto p̄ximeditū,
in quo grauiora totius mudi nego-
tia tractantur, nescio qua ratione,
nam vbi maius periculum, ibi cau-
tus agendum erat.

73 Iure ciuili hoīes plebeij aut vilis
cōditionis nō admittuntur ad mun-

aduocatorū.l.cū aduocat. &.l.ne-
mini.d.tit.de aduoc.diuer.iud.iu-
re regio nō seruatur, plurimosq; vi-
dimus, nō tātū plebeios, verū qui
postq; ab officiis publicis iudicū
ob vilitatē, & crimina atrocias re-
pulsi, & priuati fuerunt, ad munus
aduocatorū admissos, & opulētio-
res factos, nō sine maximo reipu-
damno, contra.l.ii.tit.6.par.3.

74 In Nauarræ regno cōuersi ex Iu-
deis, aut Sarracenis intra secūdum
gradū, non admittuntur ad officia
publica, nec aduocationis, p pro-
uisionē regiā. II. lib. 1. nec in ul-
teriori gradu admittuntur hodie, & p
Senatū examinantur: ord. i. del a-
ranzel de los abogados.

75 Aduocatus iure cōi debet stare,
& nō sedere corā iudice. l. quisq.
& ibi dd. C. depositul. l. 7.ti.6.par.
3. Iure regio nouo potest sedere. l.
25.tit. 16. de los abogados. li.2.re-
cop. & sic corrigitur ea. l. partit. x.

76 Aduocatus iure cōi nō tenetur
yltra q̄ facere potest: Bar. in. l. mi-
les. in prin. de re iud. vbi Alex. con-
cord. allegat. iure regio nō serua-
tur eis hoc priuilegium.

77 Aduocati iure cōi non tenentur
ad munera, aut seruitia psonalia. l.
sancimus, & ibi scribentes. C. de
aduocatis diuerso. iud. iure regio
graduati in vniuersitatib Salamā-
tina, Valisoletana, Complutēsi, &
collegio Hispanorum Boloniēsi,
gaudent hac immunitate: reliqui
non. l. 8. & 9. titul. 7. de los studios
lib. i. recopil.

- 78 Aduocatus recipiēs salariū magnū & excessiuū iure cōmuni non peccat, nec tenetur illud restituere, qā volūtate dātis illud recipit, nec in foro cōscientiæ: not. Innoc. in.c.pleriq;. circa mediū, verb.sed quid dicis. dc immu.eccl. Bald. in authen.ad hēc.versi. insuper queritur.nu.de vſur.ō. Bertach.in reper to.verb.aduocat⁹. iure regio pec- cat, & tenetur ad restitutionem in vtroq; foro, & cogitur iurare quid recepit, vt arbitrio iudicis qui sala rium taxat, excessum restituat.l.ii. titul.16.de los auogados lib. 2. re copil.sed non seruatur.
- 79 Iure cōmuni aduocatus est per- sona egregia, & nō potest torque ri:& deposito officio dicitur claris simus.l.1.& ibi Bart.C. de aduoca diuersi.iudi.iure regio torquentur, nec sunt egregij.l.2.titul.30.par.7. vb i magister legum tantum, & nō aduocati excipitur à torturę regu la:& ita obseruatur.
- 80 Affinitas iure ciuili non habet gradus.l.nō facile.ſ.gradus.de gra dib.iure regio qđ seq̄tur ius canonicū eosdē habet gradus. l.1.tit.6. part. 4.&l.5.eo.tit.& not.in.l.1.tit. 18.par.7 &l.7.tit.fin.lib.8.ordi.&. „l.5.tit.15.eod.lib.Est.l.7.titul.21.lib. „8.recopil. Villalo.
- 81 Tu dices affinitatem iure ciuili non habere gradus propriè: nam gradus sunt ratione cognationis, quæ nulla ēst inter affines, vt glos. not.in eod.ſ.gradus.tamē impropriè, & ratione prohibitionis ma-

- trimonij iure ciuili affinitas grad• habet.l.iuris consultus.ibi, cognationū gradus & affiniū nosse opor tet. quoad prohibitionē ergo non est antinomia, licet quoad ordinē & numerationem gradus sit, inter ius canonicon & ciuale.
- 82 Affinitas iure ciuili nō contrahi tur sine matrimonio. d.l.nō facile. ſ.secundum. iure regio per.l.5.tit. 6.par.4.contrahitur etiam sine ma trimonio: iuxta cap.descriptioni. de eo qui cognouit cōsangu.vxo- ris suæ. Nun. Auend. in alphabet. Hispano versi.incesto.
- 83 Amic⁹ potest esse testis in causa amici , nisi sint socij oīm bonorū, aut ex tali societate orta sit maxi- ma amicitia. Aufrer.in tract.de re prob.test.n.89.vbi dicit com. Grā ma.voto.22.iure regiō, si Villa.cre dam⁹ nō admittitur hēc distinctio, per.l.21.tit.16.par.3.&l.5.tit.3.par. 7.idēq; affirmat Auend.in alphab. Hispano:versi.amigo.nām dicunt ipsi per dictas leges,non minuitur fides propter amicitiam,aut socie tam. Villal.
- 84 Licet.l.illa.21.titul.16. par.3.ad mittat eo casu dictū testis amici, non debet extēdi ad alios, nec ad quēlibet amicū: quinimo vt Greg. Lopez rectē aduertit in allega.l.5. tit.3.par.7. illa lex docet qui amici sint dicendi,& repellēdiā testimoniō ob amicitiam: & sanē si ob rei communioneim repellit testis in. l. 21. nuper allegata: multō melius debet respui ob maximam amici-

- amicitiam: cum vinculum amicitiae fortissimum sit, & æquiparatur coniunctioni sanguinis. Bal. in.l.vt vim.5. &. 6. quæst. de iusti. & iure. Alex.in.l.sæpe.nu.88.de re iudi. & appellatione suorum, amicus singularis comprehenditur: Catelia.
- 85 Cotta in memora. versi. amor lictus. & versi. suorū appellatiōe. Gabriel saraina in additio ad Mathe- fil. sing. 41. num. 4. &. 5. Quare cum casus euenerit illum arbitrio boni iudicis remitterem, qui considera-
- 86 to amicitię vinculo, & genere, aduertat, quanta fides sit testi amico adhibēda: vt in simili not. Menoc. in tract. quæst. arbitr. iudic. libr. 2. centur. 1. casu. 90. sicque nulla erit antinomia. Hacque ratione testes interrogare solemus, en las preguntas generales, si son amigos de las partes, y qual querrian que ganasse el pleyto.
- 87 Alienari non possunt donata à principe. authē. hoc ius porrectū. C. de sacro san. eccles. de iure com muni: iure regio possunt. l. 9. tit. 9. „ lib. 5. ordi. hæc Villalo. Est. l. 5. titul. „ 9. lib. 5. recopil. Villal.
- 88 Sed non puto verum indistincte, nam. d. authē. de rebus immobiliibus ecclesiæ donatis loquitur, & in his, idem quod iure communi, caueturi iure regio in.l. 5. titulo. 2. de las yglesias. libr. 1. recopilat. & inspecta generalitate illius legis, intelligi posset de mouilibus: saltim de his quæ seruando seruari possunt: sicque intellecta, non erit

antinomia. Item regula hæc iuris nostri quòd res donatæ à principe possunt alienari, fallit in reb⁹ quæ fuerunt donatæ per regem Henricum. 2. nam hæ iure maioratus ad filios donatariorum pertinent, & filii deficentibus, reuertuntur regio patrimonio. l. II. titul. 7. de los mayorazgos. li. 5. recop. de cuius intellectu vide. D. Ludo. Moli. li. primo Hisp.

- 89 Alienatio post delictū proposi tū reuocatur iure cōmuni, allegat. Villa. Bart. post Odofred. in.l. post cōtractum. de donat. & Angel. in l. si post hac. C. de bono. dona. Bal. & Din. in.d.l. post cōtractum. idq; communiter seruari per iudices & asseffores. Iure regio in criminе læſæ maiestatis diuine, vt est hære sis, & læſæ maiestatis humanæ, post propositum crimen reuocatur alienatio, in aliis non vsque ad sententiam. l. 2. titulo. 4. part. 5.

- Villalo.
- 90 Communem & veriorem esse opinionem eorum, qui dicunt iure communi etiam post delictum commissum, ante sententiam tantū posse alienari bona titulo oneroſo: modo ne in fraudem alie net: vt probat Iul. Clar. in praxi. criminali. §. fin. q. 78. versic. cæterum post commissum. quæ regula fallit in delictis quibus ipso iure bona publicantur: vt sunt crimina hæresis, & læſæ maiestatis quibus adde crimen Sodomizæ, ex. l. vni ca. titu. 21. del pecado nephando.

, lib. 8. recopil. Nam cum his delictis administratio bonorum sit interdicta delinquenti ipso iure, nō potest aliquo modo alienare. Iul. clar. vbi supra: ex quibus liquet leges regias conformes esse iuri cōmuni, nullamque antinomiam in hochabere.

91 Alienata re per possessorem iudicij mutandi causa, & per dominum estimatione ab alienante recepta: potest dominus ipsam rem vendicare à possessore cui fuit alienata. l. stichum. s. dolo. ff. de solut. l. etiam. s. item si quis. ff. de petti. hæred. (quas sic intelligit Villal.) iure regio si estimationē receperit, non poterit vendicare. l. 30. tit. 2. par. 3. Villa.

92 Cae, nam Villal. male intelligit text. iuris ciuilis, ibi enim ideo agit ad vindicationem rei, quòd is qui alienauit, non fuit conuentus à domino de estimatione ipsius, sed de dolo commisso in alienatione, & quia possessor conuentus non habebat regressum cōtra alienātem: quòd si domin⁹ exigifset estimationem rei suę, posset que emptor contra ipsum alienan tem regredi, non admitteretur dominus rei cōtra possessorem: quia efficeretur locuplex cum aliena iatura, rem, & estimationem vindicando, & alienans cogeretur bis soluere: & hoc casu lex regia idem statueret, quod ius commune: vt not. Grego. Lopez ibi vers. despues. quare tu cùm de hac materia

agas, recurre ad Bartol. in l. quo-
93 ties. ff. si famil. fur frui dicatur. vbi diligēter distinguit casus, quibus poterit agere ad rem, vel æstimationem, & dices antinomiam iuris ciuilis & regij esse hanc, quòd citra distinctiones Bart. si domin⁹ receperit æstimationem non admittitur contra possessorem adrei védicationem, iure regio per. d. l.

Annui redditus iuri ciuali pos-
94 sunt constitui redimibiles, in frumento vino, oleo, & similibus frugibus Ioan. de Anania in. c. in ciuitate. de usurp. de quo diligenterissimus Præses. D. Couar. in lib. 1. variarum resolut. cap. 15. numer. 11. iure regio per. l. 21. in curiis de Madrid anni. 1534. & Toleti an-
, ni. 1529. libr. 10. In noua reco-
, pilatione: est. l. 4. titul. 15. de los
, contratos de censo libr. 5. prohi-
bentur cōstitui, & emere hos redi-
ctus in fructibus, seu frugibus, &
reduci iubentur ad pecuniam, &
rationem. 14. pro milliario: vide
eundem Couar. diligentius in lib.
3. variarum resolutio. cap. 10. & II.
Villalo.

95 Idem quod iure regio, cauetur iure regni Nauarræ in pragmatic. 136. libro secundo pragmaticarū. sed antinomia est hæc, quod iure regio ad rationem. 14. pro mil- liario id est. 7. pro centenario solui iubentur census, Nauarræ ad. 6. pro centenario, pragmatic. 135. lib. 2.

96 Alia est antinomia iter ius regiū
& regni

& regni Nauarre, q̄ si in contractu
annui reddit⁹ redimibilis appona
95 tur clausula commissi, Nauarre nō
valet, nec excusationi mādatur, &
loco commissi datur executio cō-
tractus ad quantitatēm principa-
lem: pro qua redditus constitutus
fuit exigēdam, & redditum decur-
sum non solutum per dictam legē.
in Valeat clausula
sub Commisi
enq. lib. 97 si, & illam seruari iubet. l. 68. Tau-
ri. quæ est. l. 1. titulo. 15. de los con-
tratos de censo lib. 5. recopila. Sic
intellecta per Pala. Rubios, Did.
de Castello, Ant. Gomez, & alios
ibi. Sed praxis, & forensis vſus in
supremis regiſtribunalibus, licet
lex illa in redimibiliſcenſu expreſſe loquatur, eam tantum admittit,
& probat in cenſib⁹ perpetuis,
absque pacto redimendi constitu-
tis, & quando res super quibus cō-
ſtitutis fuerunt, propriè ipſorum e-
rant qui pensionē, ſeu cenſum ſibi
ſoluendum constituerunt: teste Il-
lustrissimo D. Didac. Couarr. Pr̄
cnicio nō ſide noſtro in ca. 7. lib. 3. vari. reſo-
29. V. 12. lut. n. 11. & merito quidē: nam aliās
zum in hi quamplurim⁹ fraudes, & vſurā
panis sp species prætextu talium, & ſimi-
time Malum clausularum in fraudem le-
tter. in l. gis excogitarentur. Quod hodie
apud me erit ſine dubio, extante
6. 24. - 15. lege Matritia in curijs anni. 1563.
15. - 16. 98 quæ est. l. fi. d. tit. 15. de los contra-
muni ut
contra loco
legato
nū
tos de cenſo qua expreſſe ſancitū
fuit annuos redditus redimibiles
nullomodo emi, aut coſtitui poſſe
minori p̄tio, quām adratione m.

14. pro milliario: per hæc verba.
Ordenamos y mandamos, que de aqui
adelante no se pueda en estos nuestros
reynos, ni en ninguna parte ni lugar de
ellos vender, ni imponer, ni constituir ju-
ros ni censos algunos de al quitar, ame-
nos precio de a razon de a quatorze mil
marauedis el millar, y que las ventas
y contratos y censos que en otra mane-
ra a menor precio se fizieren, ſean en si
ningunos, y de ningun valor, y efecto:
y no se pueda por virtud dellos pedir ni
cobrar en juyzio: ni fuera del, mas de a
la dicha razon y respecto.
Ex quo ego infero non tantum
prohibitam pactionem commis-
ſi, quæ ſæpe & mirum in modum
99 precium minuere ſolet, cum ad
cautionem, ſeu hypotecam (& vt
vulgo dicunt seguridad y resguar-
do) talium iuriū, & cenſuum
ſolent coſtitui, & obligari bona
tripli & ſetuppli valoris, verum
& quælibet alia clausula, & pa-
cta, quæ aliquo modo, nempe,
re, tempore, loco, aut cauſa, pre-
ciū illud minuerunt: quia per
quemlibet ex illis modis plus pe-
tere dicitur, fieretque fraud dicte
legi: argumento. ſ. plus autem.
cum vulgar. de action. institut. n. 2. ait
& ea ratione, qua pactio commis-
ſi non admittitur in cenſu redi-
mibili, non debet admitti poe-
na de qua in dicta lege Tauri, ſi
per eam aliquo ex dictis modis
minueretur precium quatuor-
decim pro milliario, & cederet
in vtilitatem ipſius emptoris,

resolutiūque (vt ita dicā) dicere poteris, q̄ omnia pacta seu pœnæ talium contractuū, quæ minuerēt preciū in. d.l. fin. taxatum, aliquo ex dictis modis, sunt prohibitæ, per eam: & nimis periculoſe vtroque foro: atque illas clausulas seu pœnas, quæ per tabelliones extra naturā contractus cōculcari solēt, ad cautelam firmioremque obseruantia ipsius contractus referendas, & admittendas, alias reiiciendas fore: sicq; intelligendā & praxi admittendā legē Tauri supra allegatam: in cuius praxis confirmationem vide Bal. in tit. de pace cōstantiæ. S. pactionis. nu. 4. in vīb. feud. Capic. in decif. 196. & Petr. Foller. in praxi. censuali versi, huiusmodi. nu. 89.

101 Quo fit vt valde suspectum esse putē, quod Ludouicus Mexia tradidit in repetitione. l. 5. tit. 3. delos proprios y rentas de los concejos lib. 7. ordin. regal. fundamento. 2. partis. 2. numer. 18. & sequentibus: népe dictam pragmaticā de his tantū cēsibus disponere, qui à cēsuario, seu à debitore cēsum soluēte, constitutifuerunt super suis propriis rebus, & possessionibus: nō aut in cēsibus & tributis redimibili lib. soluēdis dñis, de rebus aut possessionib⁹ suis, quas ipsi dñi cēsuariis soluētib⁹ cēsum dederūt: quia 103 (inquit) pragmatice illius praefatiōes de illis cēsibus loquuntur: & in his dispar est ratio, cū p̄ inter se fructuū, quos cēsuarij percipiūt,

licitè maior quātitas taxari ac solui potest, quā ad. 14. p milliario. nā licet praefatiōes illius pragmatice de cēsibus sup suis rebus propriis à debitoribus soluentibus cōstitutis, loquerētur (vt ipse voluit) pragmatica ipsa expressè de omnibus censib⁹ redimibili⁹ disponent, omnesq; indistincte cōprehēdit: ibi, Ordenamos y mandamos que de aquia adelate no se pueda en estos nuestros reynos ni en ninguna parte dellos, vedere ni imponer ni cōstituir juros, ni cēsos algunos de alquitar a menos precio de a razon de a 14 mil el millar.

102 Prēterea ratio quæ mouit legislatorē vt preciū cēsus super rebus propriis impositi limitaret: eadē, & maior eum mouere debuit, vt etiam cēsus super rebus quæ à dominis ipsis censuariis traditæ fuerūt, impositi limitaret: quādoquidem maius fraudandi periculum, & ansæ in eis versatur, vt cuilibet exploratum est: & hac ratione prudentissimè cautū fuit in. d. l. 4. tit. 15. lib. 5. recopil. q̄ cēsus redimibiles non constituantur soluendi in fructibus, ac frugibus: & ante eam constituti, reducantur ad pecuniā & rationē. 14. p milliario: & est ante hac legē, miror virū alioquin docetum talem propositionem affirmasse.

Quinimo meo iudicio optimè facturū regem nostrū catholicum existimo, si lege prohiberet huius modi cēsus redimibiles, eosq; ex sola pecunia statim numeranda emi:

emi: aut cōstitui iuberēt: quia ego
vidi quāplures qui nō necessitate
coacti: sed spe lucri capti, oēs suas
possessiones distraxerūt, nollētes
eas p̄ precio statim numerādo vē-
dere, vt cēsus redimibiles ex earū
precio emptori cōstituerēt: & res,
quē iusta æstimatione, ac precio
statim soluto quinquaginta nō va-
leret: hōc census colore, & ob pre-
cij non soluti fiduciā centū vende-
rēt. Etsi his census liceret minori
precio quā. 14. pro milliario cōsti-
tuere (vt Mexia volebat) duplex,
& maxima fraus in precio rei, & cē-
sus, ac pessimus usurarum modus
permitteretur: q̄ nostris temporī-
bus indignū & à mēte. d. pragmati-
cæ prorsus alienum est.

104 Item ex supradictis etiā perpen-
des, q̄ licet verū sit pactionem cō-
missi, in his cēsibus redimibilib⁹,
qui ab ipsis dominis super rebus,
aut prædiis suis constituti fuerūt,
licitè apponi posse: tamen illud
non probatur ex. l. 68. Tauri supra-
allegata (vt idem Mexia putat ibi-
dem num. 43.) quæ expressè de cē-
sibus à censuariis, & debitoribus
ipsis super rebus suis cōstitutis lo-
quitur. *Si alquon opus stere sobre su here-
dad algun cenſo &c.* neque enim sup-
pletiones ab eo facte in verbis ip-
sius legis admitti debēt, cōtra ex-
pressam, & propriā eorū significa-
tionē. l. nō aliter. cū vulg. deleg. 3.
l. non distinguemus. de arbit. ff. &
cū hæc censuum species, nō ita fre-
quens sit, non est dicēdum legem

generaliter loquētem de ea latā.
Nam ex iis quæ forte vno aliquo
casu accidere possunt, iura nō con-
stituerēt, & ad ea potius debet
aptari ius; quæ & frequenter, & fa-
cile quām quæ raro eueniunt. l. ex
his, & seq. ff. delegib.

105 Insuper, eodē vitio laborare exi-
stimo q̄ Bartholomēus de Albor-
noz securè nimis (licet subtiliter)
tradit in lib. 3. de arte cōtractuum
tit. 2. del cēso alquitar doctrina. 3.
legē illam. 68. Tauri iustum quidē
esse, & rē censui obligatam, si talis
pœna cōtractui apponatur, in cō-
missum iustè cadere: quia cōtract⁹
iste cēsus redimibilis ex sui natura
habet, & habere intelligitur pactū
de retrouēdendo, q̄ præcessit pœ-
næ: & licet ppter pœna, res in cō-
missum ceciderit: nihilomin⁹ pro-
pter retrouēdendi pactū, cui inter-
positio pœnæ nō obest, poterit cē-
suarius dñs rei, eā recuperari; inte-
rim tamē dñs census, fructus rei li-
citè percipere posse: sicq; intelli-
gendā eam legem, & ante ipsum à
nullo intellectā affirmat. Sed mihi
nūq̄ placuit ille intellect⁹, q̄ a ver-
bis & nō rebus impositus est, quā-
doqdē p̄ illud retrouēdēdi pactū
nullo modo, malo quod pragmati-
ca nostra vitare constituit, medet:
nā quid pderit huiusmodi pactū, si
cēsuarius cuius res dño cēsus tradi-
ta fuit, ob illā cōmissi pœnam ita
pauper sit, vt sua substātia priuat⁹,
nō habeat repetendi facultatē? qd
si moriatur? aut alia causa præpedi-

tus nō faciat negabit quisquā sane
mētis, ab illo creditore rē maioris
precij hoc cōmissi colore, iniuste
possideri & dato (vt ita dicā) q̄ rē
recuperauerit: si fruct⁹ illius inter
percepti maioris precij, ac emolu
mēti fuerint, quā tributū cēsus (vt
ſepe cōtigit) nōne illud quod plus
recepit vſurā ſapit? & cōtra noſtrā
pragmaticæ expressam mētē reti
nebit, quæ. 14. p̄ milliaro tātū exi
gipmittit: omittamus ergo has ca
ptiosas legum ſubtilitates. vt. I.C.
principuit in. l. ſicut. ſ. pen. ff. quib.
mod. pig. vel hipote. ſolue. nā me
lius eft legem abrogatam fateri,
quam in iuftam fouere.

*felicissimus
censibus lib.*
107 Ex quo etiā illicies, periculum
iure nō q̄ Petr. Nun. de Auē.
tradit in. c. 12. respōf. nu. 8. nēpe pa
ctū ſeu cōuentio de vēdendo rem
p̄ tāto precio empori census redi
mibilis valere, & ex ea cogendum
venditorē ad rē illi vēdendā: nam
cū ex tali pactione deterior fiat cō
ditio venditoris, & rei vēdendē: vt
diligenter notat Illust. Pr̄fes Co-

108 uar. in. cap. 10. lib. 3. var. resolu. in
princ. cum pars precij censeatur
& iuftam axtimationem minuat:
tollaturque ex eo illa facultas ven
dendi cui vellet, per legem illi cō
cessa, & augeatur cōditio ſeuna
tura cōtractus, & cēsus, nō eft ad
mittēda per ea quę ſupra diximus:
quib⁹ annecte, hos cōtractus cēsus
odiosos, & ſtricti iuris à multis que
improbatos eſſe: vt not. post alios
D. Pr̄f. Couar. in. d. ca. 7. li. 3. va-

riarum resolut. in. l. 2. quare regu
las & leges eorum ſtrictē interpre
tandas, & ad vnguem ſeruādas, vt
indubiis tutior via eligatur vulg.
ſunt vera.

110 His quæ de cēſu dixim⁹ ſubiūge q̄
pactū cōmissi, aut aliud ex quo mi
nueretur preciū cēſu redimibilis,
aut deterior fieret cōditio empto
ris, q̄ cēſum ſoluēdū in ſe laſcipit,
& ex quo melior fieret cōditio vē
ditoris eft nullū: qa. d. l. fin. dat for
mā cōtractui, & actus factus cōtra
formā legis eft ipſo iure null⁹, ca
cū delicta de refcr. ca. cū vene
de offi. deleg. vel ſaltim ſi quid ul
tra promiſit nō debetur, vel ſi ac
cepit cogitur restituere: vt in ſimi
li not. Petr. Foller. in. d. praxi cen
ſuali verſicu. nihil ultra percipia
tur num. 3.

111 Qui eodē loco diſputat, poſito
quod actus eſſet nullus, an contra
ctus in totum redetur nullus, vel
in ea parte tātum quā promiſum
eſt, ultra p̄cium receptū: & poſt
multa concludit, pro ea tantū par
te nullum eſſe, & nō in totū: alleg.
Bal. in. l. certi conditio. ſ. quoniā
igitur. nu. 3. ff. ſi cert. petat.

112 Sed nō inelegāter queri poſſet,
vtrū ſtante. d. l. fin. his Castellæ re
gnis licetē poſſit apponi pactio il
la, qua vtūt in regno Nauarre, vt
ſi cēſus nō ſoluatur intra bienniū,
poſſit exigī quātitas, vel p̄cium
pro quo cēſus cōſtitutus, & empt
fuit, & ſanē cū ad firmiore cautelā
cōtractus apponatur, & ex ea non
minua-

minuatur preciū cēsus in.d.l.fi. taxatū, tendatq; ad facilitorē execu-
tionem eius, quod emptor tene-
tur facere: nempe ad facilitorē so-
lutionem census debiti valebit, &
admittetur: per ea quæ supradixi-
mus: & hæc quidem erit optima
praxis, & facile, ac paratum reme-
dium exigēdi censum, aut preciū
si non soluatur: & miror quòd ea
non vtuntur cēsuarij in his regnis.

113 Alia supereft, & nō inutilis que-
stio, vtrum postquam census redi-
milis iuxta formam. d.l.fin. ad ra-
tionem. 14. pro milliario constitu-
tus & creatus est, possit licitè emi
pro minori, aut viliori precio, &
emptor tutè absq; vsuræ labe pos-
sit illud retineri: pone quod cēsus
14. pro milliario venditur vt sæpè
pro. 10. aut. 12. p milliario, an lici-
tè illud fieri possit: & quia breuita-
ti studemus, multaque in vtram-
que partē tām ex theologis, quām
ex vtriusque iuris interpretibus
tradere possem, quæ iustum vo-
lumen exposcerent: analiticè res-
pondeo, prædictam legem fina. in
censu constituendo, & creando, &
non in cōstituto, & creato loqui,
vt expresse verba eius demōstrant
ibi: *que de aqui adelante no se puedan constituir, vender, ni imponer iuros, &c.*

114 Quapropter casus quæstionis
ex ea lege non poterit terminari:
& velut omissus erit relinquendus
iuris dispositioni, iuxta quam ego
quidem nullā rationem cōgruen-
tē inuenire potui, cur census crea-

tus non possit viliori precio emi,
quām ab illa taxatum sit sine usuræ
periculo, si tanto vēdi non possit.

115 Nam cum verissimum quidem
sit, census emi licitè posse, vt diligenter tradit. D.P. Couar. in cap.
7.lib. 3. variarum resol. pertotum
in contractibusque emptionum,
& venditionum, & similibus per-
mutationibus, non attendi iustum
precium, nec constitui ex natura

rei, sed ex hominum æstimatio-
ne, tametsi insana sit vt diligenter
notat. Conrad. in tracta. de con-
tracti. quæst. 56. secūda suppositio
ne, & idem Illustrissimus Couarr.
in cap. 3.lib. 3. vari. resolut. numer.
4. præterea nec considerandum
in precij æstimatione quanti res
ipsa empta fuerit, neclaboris quē
in eius acquisitione venditor fuit
percessus: sed tantum habendam
esse rationem communi hominū
æstimationis, vt prædicti autho-
res notant vbi supra, in quo nullus
discordat. Si ergo communi homi-
num æstimatione census qui vē-
duntur, maiori precio non æsti-
mentur, nec venditioni expositi,
maior inueniri potest, nescio qua
ratione licitè non emantur: maxi-
mè si considerare vellimus, multo
ties plus commodi habere vendi-
tores ex dimidia, vel tertia parte
precij in pecunia numerata consti-
tuti, quām ex toto vel duplo pre-
cio in censu qui non potest illud
redimere inuito emptore, & tan-
tum potest redditū singulis annis
exigere,

exigere, quod præsertim in mercatoribus experitur: & sæpe videmus hos census incertos, & dubij euentus ac maiori periculo admissionis expositos, quam si dominum, aut agrum emamus: & ratione huius periculi, & dubij euentus, item lucri cessantis in uno, & acquirentis in altero ex contrahentibus, licet minuitur, & augetur premium rerum: ut notant communi. dd. in cap. in ciuitate: & cap. nauiganti. de usuris. extra, & D. Pres. in cap. 3. li. 2. vari. resolu. 6. & seq.

Quare cum de læsione in pre-
cio cœsus empti tractabitur, idem
in eo statuendum existimarem,
quod in reliquis rebus vendibili-
bus iura constituerunt: distingue-
dumque esse, an læsio enormis sit,
aut dimidiam partem iusti precij
excedat: ut de emphiteusi, & reli-
quis contractibus not. dd. in 1. 2.
de rescind. vendic. C. & cap. cum
dilect. & cum eam. de emptio. &
vendic. & 1. 56. titulo. 5. part. 5. D.
Preses ubi supra, & diligenter Pi-
nel. in rep. d. l. 2. Adde præterea
quod in censu creato cessant pre-
sumptiones fraudis, & usurarum,
quibus mouentur. dd. & motus
fuit dictæ legis final. lator ad eam
constituendam. Et his atque aliis
rationibus Rex noster Christianissimus eiusque regius senatus
hos contractus (in nostra republi-
ca frequentissime) tollerat, quod
non facerent si licet non vende-

rentur, & fierent.

Appellatio diffinitua iure ci-
uili interponitur usq; ad decē dies,
authent. hodie. C. de appellatio.
l. 22. titulo. 23. par. 3. iure regio us-
que ad quinque l. 6. titu. 16. libr. 3.
ordinamenti. Est l. 1. titu. 18. de las
appelaciones. lib. 4. Recop.

Iure ciuili intra triginta dies
datur apostoli appellationis. l. iu-
dicibus. C. de appellationi. c. ab.
eodem titulo libr. 6. & currebat à
tempore appellationis interpo-
nende, glo. in clem. quam reis. de
appellatio. de iure regio intra tres
dies à die sententiæ sunt præstan-
di apostoli. l. 26. titul. 23. part. 3.

Villalo.

Appellatio cuiuslibet extra-
nei suspendit sententiam sanguini-
nis, etiam reo inuito, & sententiam
consentiente, de iure ciuili. l. non
tantum. ff. de appellatio. Felin.
in. c. cum super. de re iudi. iure re-
gni per. l. 6. titulo. 26. part. 3. con-
sanguinei tantum admituntur nō
extranei, approbata Azo. opinio-
ne in summa de appellat. Villa.

Appellatio non admittitur in
possessorio iure ciuili, vt notat.
Socinus in reg. 18. & Bernar. Diaz
reg. 36. qui limitat. 8. modis Ioan.
Corras. in. l. naturaliter. de acqui-
rend. poss. s. nihil commune nu-
mero. 8. declarat non admitti, vt
executio differatur. Iure regio ap-
pellare licet iuxta canonistarum
opinionem, & due sententiæ con-
formes requiruntur, vt tertio non
prouo-

prouocetur.l.18.in ordina.de Ma-
„drid. Est.l. 8. & .54. titulo.20.de la
„segunda supplicacion. lib. 4.
Villalo.

Quòd licet in remedio tenutę
& possessionis de successione ma-
ioratum admittatur supplicatio,
non differtur executio primę sen-
tentiæ.l.9.tit.7.de los mayorazgos
lib.5. recopil. & sic in hoc est con-
formis iuri communi.

123 Appellatio iure ciuili debet fie-
ri gradatim , non omisso medio,
ideoque eo omisso non potest ad
Imperatorem appellari. l. 1. s. si
quis in appellatione. l. Imperato-
res. ff. de appellat. de iure regio, ex
sententia Villalob. appellari po-
test ad regem, omisso medio: quia
est ordinarius in toto regno. l.28.
tit.23.par.3.iuxta cap. ad Romanā.
2.q.6.&c.si duabus.de appellatio.
Villalob.

Regula iuris ciuilis quòd non
appellatur omisso medio , fallit
decem casib⁹ enumeratis per Ro-
bert.Marat.in specul.iudici.part.
6.verbo,appellatio.quinta quæst.
principa. à numero. 357. vsque ad
369.& quod dicit de iure regio, ho-
die non habet locum iure nouo,
nám per. l. 20. titulo. 4. de los del
consejo del Rey libr. 2. recopilat.
præcipitur appellationes à iudici-
bus ordinariis, & reliquis inferio-
ribus ad cancellarias regias , & nō
ad Regem, vel eius consilium (ni-
fi certis casibus ibi enumeratis)
remittendas , & ita fit: sicque non

erit antinomia.

124 Nauarri contendunt, iure illo
non posse aliquo casu ad Regem
si absens extra Regnum sit(vt Rex
noster) appellari , vel supplicari
omisso medio, vel non:& quod o-
mnes lites vel causæ per cōsilium
dicti regni debent iudicari,& ter-
minari ibidem, nullo dato suppli-
cationis, aut appellationis reme-
dio. Illudque fundare conantur
per.cap. 2. titulo. 1. del juramento
del Rey. libr.1. fori & per pragma-
ticam.4.&.5.&.6.lib. 2. pragmati.
sed nihilominus in pluribus cau-
sis vidimus ipsos Nauarros post
lites ibi finitas, per modum que-
relæ ad regem occurrisse , & pro-
cessus, iussu illius, ad ipsum trāslat-
tos , & speciali commissione re-
gia, suo consilio supremo commis-
sos:in quo videntur , & emandan-
tur grauamina , vel remittuntur:
& licet sæpius de hoc per. d. Re-
gnum supplicatum fuit, remediū
nondum obtinuit : & merito meo
125 quidem iudicio , nam nullo iure
interdicitur, nec interdici potest
addit⁹ ad Principem, qui est fons
iustitiæ:cap. Rex. & cap. Regum.
21. quæstione.5.c. disciplinam. 45.
distinct⁹. & Deus in terris in au-
thent. de institut. caut. & fide. in
princip. s. illud.in authent. consti-
tu. quæ de digni. colat. 6. & non
solum ex gratia , verū ex reme-
dio iustitiæ , postquam sententiæ
transierunt in rem iudicatam, vel
ab eis appellari, non licet, potest
iudex

- 126 index ex principis autoritate , & commissione sententias suas reuocare , & augere , vel minuere pertext.& quæ ibi notat. in. l. i. s. si quis vltro. ff. de quæstio. & l. diui. ff. de pœnis. notat Egidi^o Boss. in tract. de remedij*s* iustitiae contra sententiam, ergo multo melius poterit princeps ipse, minimeque obstant, ea quæ de foro Nauarræ diximus, nam loquitur de iudiciis,
- 127 & sententiis inquis latis per ipsum Regem , aut suos antecessores: verba sunt hæc , y de deshacerles las fuerças , y malos juzgios que les fueron hechos , y juzgados por el , o por sus antepassados &c. y aunque en los quadernos antiguos dezia a juzgio , o segun lo que fuere juzgado por la corte de Nauarra , en el fuero reducido no se ponen estas palabras. Quinimo in eodē foro lib. i. tit. 9. de las causas y pleytos q̄ el Rey puede reseruar en si, capitulo unico dice assi: Ordenamos y mandamos, que sea en voluntad del Rey para reseruar en si los pleytos siguientes, es a saber las relaciones secretas, las sentencias dadas por la corte &c. y mas abajo. los pleytos de concejo a concejo, y los pleytos que el Rey o su gouernador de su cierta sciencia querrán aduocar, &c. Denique iniuste dicunt regem nostrum contra eorum leges lites, & causas ad se aduocare: & transferre, cum per easdem leges, & foros hoc ei sit expressè concessum. Et sanè in multis causis id maxime utille ac conueniens fore videmus. Nam male restituentur grauam-

na, & iniuste sententiæ per eosdem iudices à quibus illatæ, & prolatæ fuerunt.

- Vnum tamen necessarium existimo , quod lege declarentur, & enumerentur casus, quibus ad regem secundo supplicari possit, in negotiis illius regni: quemadmodum factum fuit, in his Castellæ regnis per pragmaticas quæ sunt in titulo. 20. de la segunda supplication. lib. 4. nouæ recopila. Item non obstant. d. pragmaticæ quia fundantur in d.c. fori antiq. & disponunt ne extrahantur processus ex. d. regno ad impediendam iustitiam partium: sed hoc non fit ad impediendam, quinimo ad redendam, & administrandam iustitiam denegatam partibus.
- 128 129 Appellatio si proponatur ad æqualem iudicem, & qui iudicavit, nō valet iure communi, ex sententia Villalo. allegat. glos. in. l. i. s. si quis. ff. de appellat. versic. parrem, & versi. maiorem, iure regio si appellatur ad æqualem iudicem valet appellatio, & remitti debet ad maiorem, ad quem appellandum erat. l. i. 8. titulo. 23. part. 3. Villalo.
- Sed fallitur Villalo. nam text. in allegato. s. si quis. in fine simpliciter & generaliter loquitur, & interpres eum intelligunt, quando appellatio facta fuit ad æqualem iudicem, & qui iudicavit, & quemadmodum per l. partitæ remittitur ad superiorem: ita ibi,

Consu-

Consules amplissimos perinde cognoscant atque si ad ipsos facta esset appellatio. nec obstat glof. quæ sub dubio forte & non affirmatiuè loquitur:nec est attendenda vbi habemus text. & commu.dd.interpretationem.

130 *Appellationis iudex confir- mans sententiam, debet eam exequi iure communi: notat. Barto. in „l. à diuo Pio. de re iudic. adde Ro- „ber. Marā. inspeculo iudiciorum. „part.6.cap.de executione senten- „tiæ numero. 6. & 7. iure regio remittenda est executio iudici à quo appellatum fuit. l.9.titul.16. „lib.3.ordina. Est. l.6.& 7.tit.17.lib. „4.recopil. Villalo.*

Vide tñ Alexā. in. l. à diuo Pio. in prin. col.9. de re iud. & Grego. Lopez in.l.1. titul. 27. part.3. vbi magis coém esse dicunt contra opin. & sic non est antino.

131 *Absente iudice appellationis, iure communi appellari poterat ad decuriones ciuitatis. Barto. in l.vbi absunt, de tuto. & curato.dat. ab his. l. quoties, ad municipal. Bald. in.l.2. quando fiscus, vel pri- uat. C. Robert. Marant. in specul. part.6.titul. de appellatio. nume. 378. Auend. in tract. de exequend. manda. regiis. cap.1. num. 31. versi. item ex his. iure regio in causis de cem mille marauetinorum tatum appellatur ad decuriōes. l.7. ti.18. delas appellaciones. lib.4. recop.*

132 *Appellatio iure ciuili nō admit- titur in causis minimis, authē. nisi breuiores. C. de sētē. ex breuiculo*

recita.glof.Abb.& dd. in.c.de ap- pell.extra de appell. Maran. in spe culo aduocatorum par.6.versi.ap- pellatio,num.315,quæ autem dica tur causa minima, relinquitur ar- bitrio iudicis: vt not.glo.in.d. au- then.nisi breuiores. Estque com- munis & verior opinio, vt not.Me nochius lib.1.q.arbit.iudi.centu.1. casu.72.nu.10.

Iure regio taxata est causa, à qua non licet appellare ad quantitatē 400.marauetinorum in ciuibus. l.19. titul.9, lib.3.recopil.in causis verò decem milia marauetinorū appellatur ad curiones ciuitatis, & à sententia per eos lata non li- cet appellare.l.7. titul. 18. de las appellaciones.lib. 4. recopilatio. & in pœnis ordinationum (de or- denanças) sententia mille mara- uetinorum etiam mandatur exe- cutioni non obstante appell. l.9.d. tit.18.lib.4.

133 *Iure regni Nauarræ causa mini- ma dicitur aqua non licet appella- re, viginti librarum carmiliū, quæ iuxta cōputationem pecuniæ hu- ius regni triginta regales faciunt, c.2.ti.11.lib.2.fori.tamen in causis ciuibus duodecim ducatorū , & infra appellatio nō suspendit exe- cutionē.l.2.dela visita dñ señor Li- céciado Pedro Gasco, olim regij*

134 *illius regni cōsiliij Preſide, & huius supremi consilij ac camerę Regię Senatore integerrimo, admodum mihi colendissimo, & sumo catho- licæ fidei sacerdæ & generalis inqui- sitionis*

sitionis censor.

135 Appellati iure ciuili ann' tribui tur ad prosequendā appellationē, & ex causa bienniū. authē. & q appellat. C. de tépo. appell. clemēti. sicut. de appella. iure regio annus datur, sed tenetur appellās cōparere coram iudice ad quē appellavit, si sit vltra portū intra. 40. dies, si vero sit intra portū. 15. dies, aliās appellatio erit deserta. l. ii. ti. 18. li. 4. recop. correct. l. 23. titu. 23. par. 3. Nauarræ intra quindecim dies debet comparere, si appellat à iudicibus inferioribus: ord. 15. de la visita del doctor Añaya.

136 Aquā quæ nascitur in meo solo, & decurrit ad partē, vel fundū inferiorē, sine facto domini fundi inferioris possum diuertere, & in meā vtilitatem conuertere, si seruitus non sit cōstituta, iure communī. l. si in meo. de aqua publi. arcen. ff. l. fluminī. s. item videamus. de damno infecto. Cepol. de seruitu. rusticorum prædio. ca. 4. de aquæ ductu à nu. 51. vsque. 57. de iure regni ex sententia Villalo. per. l. 15. tit. 31. par. 3. cōtrarium disponitur. Villalo.

Sed ingenuè fallitur, nam. l. partitæ expressè loquitur in eo, qui iure seruitutis vsus fuit aqua per decem annos inter presentes, & vingtí inter absentes: ibi. *De tal manera siendo la seruidumbre que fiziese seruicio a otro, &c.* & hoc casu idem cauetur iure communī, vt est text. in. l. si quis diuturno. ff. serui: vindi

ce. & not. in. l. seruitutes. la grāde. ff. de seruitutib. Cepol. vbi. s. numero. 53. & 54. & Grego. Lopez in ea lege.

137 Arbitr si efficiatur monach⁹, & ingrediatur monasterium, poterit pferre sententiā cū Abbatis licentia de iure cōi, Alber. in. l. non destinguemus. s. facer. de arbit. ff. de iure regio per ingressum monasterij expirat tēpus cōpromissi. l. 28. tit. 4. part. 3. sicque nō poterit ferre sententiam, nec cum Abbatis licentia. Villalo.

138 Arbitri electi ad diuersas causas, super oēs debēt ferre sententiā, & nō in vna tantū Azo in sum. de arbit. Hostiē. in sum. eiusdem. titu. s. qualiter, hancq; esse cōmunem opinionem affirmat Grego. Lopez in. l. 32. titul. 4. part. 3. de iure regio possunt super vna tantum re pronunciare, per dictā legē, ibi (*sobre cada vna dellas.*) & valet sententia. Villalo.

Hæc. l. partitæ nō est discordās à iure cōmuni, nā in omnibus quæ ibi cōtinentur descripta est ab eo iure, idq; significāt illa verba: *Esto dieron por bien los sabios antiguos, &c.* & quod attinet ad nostrum propositum. d. l. partitæ in illis verbis: *Que si muchos fueren los pleytos y las contiendas.* concordat cum. l. qui tamē si de pluribus controuersiis absumptus. & quæ ibi notat. per Bartol. & scribent. ff. de arbitris. & ita aduertit ibi Gregorius Lopez.

Arbitri iure communi compelluntur eligere tertium. Dec. in. c. 139 cum speciali. nū. 7. de appellatio. dicit communem iure regio tam partes quam iudices arbitri coguntur per. l. 26. & 29. titulo quarto part. 3. Villalob.

Idem fieri iure communi pertinet expressum in. l. fin. C. de Iudicijs. & not. Rober. Marā. in tract. ordi. iudi. part. 6. versiculo compromisum. n. 12. & sic non erit antinomia.

Aus iure communi excludit à successione nepotes fratribus, ex uno tantum latere coniunctos.

Bellonius in cons. 24. com. dicit. iure regio indistinctè etiam vtrumque coniunctos excludit. l. 7. Tauri: est. l. 4. tit. 8. de las herencias. li. 5. recopil.

Iure regni Nauarræ filij, si habent legitimam etatem, liberè de bonis suis disponunt: si intestati decebat, distinguendum est, an bona sunt patrimonialia, vel auolorij (vulgo dicuntur de auolorio, o patrimonio) aut aliter acquisita: si sunt d'auolorio, o patrimonio, ad stipitem redunt, (vulgo altronco dō de vienen por natura) si fuerunt aliter acquisita per filium, pater vel aus succedit in talibus bonis, ita disponit, capitulo. 3. titulo septimo de testamentis lib. 3. fori. si autem fuerunt donata bona per parentes, de talibus bonis donatis viuente patre donatore non poterit disponere, si alia bona habeat, nisi de quinta parte bonorum donatorum

idemque erit, si donator sit extraneus, nam si moriatur donatarius viuente donatore sine filiis, res donatæ redeut ad ipsum donatorem: item si filios relinquat, & ipsi filii moriatur ante perfectam etatem, duodecim vel quatuordecim annorum, vel post ab intestato viuente donatore reuertuntur bona donata ad ipsum donatorem: ita disponit cap. 5. titulo. 6. de donat. &c. libro. 3. fori. & seruatur, ex quo facile elicies antinomias, inter ius regium, & Nauarræ in successione parentum & filiorum.

Authoritas quæ debet precedere, si non præcedat, & Princeps post de certa scientia concedat facultatem adactum peragendum: perinde est, ac si actus esset celebratus cum illa facultate: Bald. in. l. fin. 5. sin autem. C. de bonisque liber. de iure regio in confirmacionem maioratus non sufficit, quod de certa scientia concedat facultatem, constituendi maioratum: sed requiritur quod expresse confirmet maioratum. l. 42. Tauri: est. l. 3. titulo septimo, de los maiores. lib. 5. noue recopil. Hec Villalob.

Sed segniter facit antinomiam de casu generali ad specialē, & de regula ad exceptionem, quod nō admitteret logici. & Bal. iloco ab eo allegato nihil dicit huic rei accomodatū: melius allegasset tex. in. l. si quis filio exhæredato. s. irritū. versic. qua ratione de iniusto rup-

C torum

torū. ff. vbi si incapax testamēti im-
 petrauit facultatē testādi à princi-
 pe, per eā cōfirmatē testamētū ante
 impetratiōnē factū. Sed nec ppte
 rea faciet antinomiam cū lege no-
 stra: nam quicquid Villal. senferit
 143 hæc lex non loquitur quādō Prin-
 ceps ex certa scientia, idest sciens
 maioratum iam factum , dedit
 facultatem:tunc enim idem quod
 in.d. S. irritum esset iure nostro : vt
 rectē sentit in.d.l. Ant. Gomez nu.
 2. sed quando simpliciter, & igno-
 rans maioratum fuisse factū, dat fa-
 cultatem faciendi, quo casu idem
 statuitur iure cōmuni, vt per plura
 docet idem Gomez, eiusque op-
 nionem confirmant, quæ tradunt
 „interpretes: in.l. 4. Tauri. quæ est.
 „l. 3. ti. 4. dlos testamētos. li. 5. reco.
 vbi concludit: quòd si tēpore quo
 facta fuit illa lex, quæ dat facultatē
 testādi dānato ad mortē, haberet
 testamentum antea factum, vale-
 ret, & confirmaretur.
 144 Armorū vsus iure ciuili inter-
 dictus est, inscio Principe, in rubr.
 vt armorū vsus, &c. lib. 10. C. & tit.
 de armis. in auth. col. 6. iure regio
 est permīss⁹ cū moderamine. l. 55.
 in curijs de Madrid &. l. 7. Toleti
 „&. 72. Madrid anno. 1534. Sūt. l. 4. &
 „5. tit. 6. dlas armas. li. 6. reco. Villa.
 145 Armorū prohibitio intelligitur
 iure ciuili de offensibilib⁹, nō de-
 fensibilibus. Ias. ex. S. in maleficijs.
 nu. 82. instituta de aētio. iure regio
 tam de offensibilibus quām defen-
 sibilib⁹ intelligitur. per. l. 33. &. 34.

libro. 2. ordina. Auen. in Alphabe.
 Hispano versiculo Armaduras est.
 1. 7. d. titul. Villalob.

Hæc non est antinomia, nam i-
 deo fit iure regio , q̄ specialiter
 cauetur ea lege, quo casu idem ser-
 uatur iure com. quòd si simpliciter
 arma prohiberentur ante declara-
 tionem dictę legis iure nostro idē
 dicerem, quod de iure communi:
 & hac ratione facta fuit lex, quæ
 aliās esset superflua.

S V M M A R I V M.

B Acalarens à quibus muneribus exē
 ptus sit iure communi, et regio. n. 1.
 Deligentius per authorem id considera-
 tur. nu. 2.
 Bastardus vtrum matri illustri succedat.
 num. 3.
 Intellectus. l. si qua illustris. C. ad. S. C. Or-
 ficia. num. 4.
 Vera antinomia traditur. nu. 5.
 Bastardus quo modo succedat patri. nu. 6.
 Idem quod iure cōmuni statutum, iure no-
 stro in successionē bastardorū. pbat. n. 7.
 Bastardus qualiter succedat matri. nu. 8.
 Et quid ei relinquat pater extantibus fi-
 lijs legitimis. ibidem.
 Bastardus an sit nobilis. nu. 9.
 Notabilis differentia inter nobilem, & fi-
 dagum proponitur, & pulchra legis par-
 itate versicula. nu. 10.
 Bastardus legitimatus, an gaudeat nobili-
 tate. num. 11.
 Quid Nauarræ obseruetur in successio-
 ne, & nobilitate bastardorum. nu. 12.
 Bannitus an impune occidi possit. nu. 13.
 Banni-

Bannitorum usum iuris consultis incognitum. num. 14.
 Transfuga quis dicatur, qui bannitus, & in quo inter se differant, & a dato inimico nostrarum. l.l. num. 15.
 Datus inimicus an impunè occidi possit ab eo, cui datus est. num. 16. & seq. l. 16.
 Tauri nouo sensu declaratur. ibidem.
 Antin. inter leges partitæ notatur. nu. 17.
 Iure gentium non licet occidere inimicum, quem viuum capere posse. nu. 18.
 Iure diuino inimicos diligere precipimur. ibid.
 Ex consuetudine generali, non licet occidere bannitū proprię vindictę causa. n. 19.
 Iure diuino mortaliter peccat occidens. ibi.
 Ratio quæ bannitos occidere permittit, cessat in dato inimico. num. 20.
 Tuitior est opinio, quod iure regio non licet datum inimicum occidere, si capi impunè possit. num. 21.
 Intellect. l. 3. ti. 16. par. 2. & l. 5. tit. 3. par. 7. & l. 7. ti. 26. par. 2. diligenter ac præter alios traditur à nu. 17. usque. 22. & antinomia conciliatur.
 Bannitus captus non potest impunè occidi, etiam permittente statuto, quod bannitus occidatur. nu. 23.
 Inimic' non datur, nisi talis causa precedat, quæ mortis pœna de iure mereatur. n. 24.
 Praxis dadi inimicū proponitur. nu. 25.
 In bello capita cuius fiant. nu. 26.
 Ex bonis mobilibus in bello captis, portione principi pertinere iure ciuili probat, aduersus com. dd. opinionem. nu. 27.
 Pulchra distinctio traditur, quando capita in bello efficiantur propria capientium in communi, & particulari. nu. 28. et. 29.
 et de intell. l. in agris, de acq. rerū domi.

et l. si captiuus. l. 1. de cap.
 Iura contraria conciliatur vera distinctio ne. nu. 30. & de intellectu. l. 1. & 18. tit. 26. part. 2.
 Beneficia iure cōmuni exteris dari possunt, iure nostro non sed naturalibus. nu. 31.
 Duas uxores eodem tempore ducens, qua pœna puniatur. nu. 32.
 Opinio Ludou. Rom. damnatur. num. 33.
 Bullari in facie non licet iure communis, nostro sic. nu. 34.
 Blasphemerus qua pœna puniatur iure diuino, ciuili, ac regio. nu. 35.
 Index qui barateriam commisit, qua pœna puniatur. num. 36.
 Diligentius id perpenditur. nu. 37. & arbitrariam esse docet. nu. 38.
 Authē. nouo iure. de pœna iudi. qui male iudi. an corrigat alia iura de barateria iudicium loquentia. nu. 39.
 Index qui barateriam fecit, quoad originē pluribus pœnis tenetur: quoad executiō nem vna tantum. num. 40.
 Quib' modis puniatur iudex, qui barateriam fecit iure nostro diligenter. nu. 41.
 Verus sensus. l. 24. & 25. titul. 22. part. 3. ibidem. & num. 42. & seq.
 An hodie. l. 4. tit. de los homicidios lib. 8. re copil. corrigat. d. l. 28. num. 42.
 Vera differentia inter ius cōmune, & regium, circa pœnam baraterię, & Greg. Lopez sententia damnatur. nu. 43.
 Publicatiois honorū pœna in quib' criminib' locū habeat iure cōmuni, extāte auth. bona dānatorū. de bonis prescrip. C. n. 44.
 Cōmuniis opinio carpitur, et diligenter pba tur per auth. bona dānatorū, oēs cōfiscatiōnis casus comprehendendi. num. 45.
 Nouo sensu illustratur. d. auth. nu. 46.

- Collaterales non admittuntur iure regio nostro ad successionem damnatorum, iure ciuili sic. nu. 47.*
- Barateria iudicis quomodo probetur. numero. 48.*
- L. 6. tit. 9. de los alcaldes ordinarios. lib. 3. recopil. declaratur. nu. 49.*
- Accusans iudicem de barateria, quomodo puniatur si non probet. num. 50.*
- Danti pecuniam iudici, vt iuste iudicet, an repetitio competit. nu. 51.*
- Verº intellectus. l. 52. ti. 14. par. s. nu. 52.*
- Bona decendentis ab intestato qui consanguineos non reliquit, an competant uxori. nu. 53.*
- L. 32. Tauri declaratur. nu. 54. vera antinomia proponitur. nu. 55.*
- Bona quæ simul possident maritus, & uxor cuius presumantur. vtroque iure. num. 56.*

I **B**ACALAVREVS de iure ciuili est exēptus ab omni muncere præter aduocandi, & iudicādi. l. sanctimus. l. aduocati. C. de aduocat. diuerso. iud. de iure regio nō excusantur à munerib⁹, & tributis. l. 20. „tit. 4. lib. 4. ordinam. est. l. 2. tit. de „los pechos. 13. lib. 6. recopil. hæc Villalobos.

Leges per ipsum allegatae non de bacalaureis, sed de aduocatis, ad munus, & numerum aduocatorum receptis loquuntur: sanè bacalaureorum nomen, & vsus iure ciuili incognitus fuit, eisque ea tantum priuilegia seu exemptiones

conceduntur, quæ vniuersitati, vel collegio in quo gradum receperunt donatę fuerunt per sumū Pontificem, & regem, quorum licētia factus, & erectus fuit: & de hac aduocatorum antinomia, supra versi culo, aduocatus. num. 73. & 77.

Iure regni Nauarræ omnia ferè priuilegia, quæ iure communi aduocatis conceduntur, habent & seruantur eis: ideoque officium ad uocatorum honorificum habetur, ad eumque non admittuntur homines vilis conditionis, & sanguinis: vt supra dixi.

3 Bastardi ex sententia Villalobos de iure ciuili non succedunt matri illustri. l. si qua illustris. C. ad. S. C. Oficia. de iure regio succedunt, si non sint ex damnabili coitunati: & damnabilis dicitur si mater reatetur poenam mortis. l. 9. Tauri: „est. l. 7. tit. 8. de las herencias. lib. 5. „recopil. Villal.

4 Sed caue, quia nō satis percepit mentem Imperatoris, in. l. si qua il lustris. nam bastardi (quos naturales vocamus) etiā succedunt matri illustri: prohibet autē ne spurij succedant ei: in quo concordat cum iure nostro. in. l. 11. titul. 13. part. 6. & ita intelligit eam legem, contra Gomez, Tell. Ferna. in. d. l. 9. Tauri: numer. 20. quem post hoc à me notatum vidi.

5 Antinomia ergo erit in hoc, quod iure communi filij spurij indistincte non succedunt matri illustri. iure regio nouo succedunt, si non

si non sunt ex damnabili coitu natu-
ti, vel de contētis in.d.l.Tauri:sic-
que corrigitur.d.l.partitæ.

Et si spurios accipiamus pro-
priè, vt Alcia.not.lib.4.Parergon
cap.5.& diligētissimus Præses no-
ster Couarr. qui alios allegat, in e-
pito.4.part.2.capi.8.ſ. 5. in princ.
nempe qui ex damnabili coitu ex
parte matris nati sunt, adhuc def-
fendere possumus legem si qua il-
lustris. concordare in totum cum
iure nostro.

6 Bastardus iure ciuili non suc-
cedit patri, not. Bartol. in.l.tutel-
las.de cap. diminu. ff.l. pronuncia-
tio.de verbor. signi, de iure regio,
per.l.i.titul.ii.part.6.succedit pa-
tri ex testamento, non ab in testa-
to ex sententia B.de Villalo.

7 Sed errat in dicto, & in allega-
tione, nam.l. regia est.l. 8. titul.13.
part. 6. & filius Bastardus, notus,
aut naturalis succedit patri iure
communi in duabus vntijs, nō extantibus
legitimis: vt not. D. P.
Couar.in allegato.cap. 8.ſ. 4. nu.
9. & etiam iure regio partitarum
succedit patri ab intestato induas
vncias seu partes, non extantibus
filijs ex legitimo coitu natis.l.9, ti-
tulo.13.part.6.D. Couar. latè in.d.
loco nu. 9. & sequen. ex quo, & ex
alijs quæ diximus suprà, ellices
non satis versatum fuisse B. de Vi-
llalob. (alioquin vir laudandus) in
iure comuni, & regio, vt antino-
mias eorum constitueret.

8 Antinomia alia poterit consti-

tui in hoc, quòd iure ciuili ba-
stardi, & naturales filij succedunt
matri cum legitimis, iure regio
non. d.l.9.&.10. Tauri: est.7.titul.
8.libro.5.recopil. Item iure com-
muni partitarum extantibus fi-
lijs legitimus pater poterat ei re-
linquere duas vncias ex duodeci-
mo.1.8.ti.13.part.6.hodie per. d.l.
.10.quintum tantum.

9 Bastardus iure ciuili non est no-
bilis, nec patris nobilitas in eum
transmittitur. Bart. in.l.i.nu.5. de
dignit.Bald.in.l.cum legitimè. ff.
„ de statu homi. diligentius Guill.
„ Benedict.in.cap.Rainuntius.ver-
„ siculo Rainuntius.nu.30. de testa.
„ extr. iure regio.per.l.i.tit.ii.part.
7.nobilis est,& gaudet nobilitate
paterna. Villalob.

10 Tu dic contra, quòd imò non
est nobilis, propriè intellecto vo-
cabulo, nam iure nostro, & cōmu-
ni vnu loquendi, nobilis dicitur ge-
nerosus, & differt à nobili, vt iure
communi accipitur nobilitas pro
ingenuitate, & nobilis pro inge-
nuo, quem nos vulgo hidalgo vo-
camus, & hac ratione, licet filius fi-
dalgi, & matris plebeiæ, id est, vi-
llana fidalguis dicatur, non tamen
est nobilis.tex.est singularis à no-
bili lectore memoriae commen-
dandus, in.l.3.titulo.21.part.2.ibi.
*Ca maguer la madre sea villana, y el pa-
dre fidalgo, fidalgo es el hijo, que dellos na-
ciere, e por fidalgo, se puede contar, per o no
por noble. Sed ne hac ratione fidal-
guis à nobilitate parentum aliquo*

C 3 modo

modo degenerandi ansam capiat, in præcedenti versiculo hæc verba dixerat. *Deuen mucho guardar los que an derecho en fidalguia, que no la dañen ni la menguen, que pues el linaje faze que la hayan los homes assi como herencia, no deue querer el fidalgo que el haya de ser de tan mala ventura.* (nota verba) *que lo que en los otros se comenzó, e heredaron, mengue y se acabe en el.* Si nobiles Hispani huius legis obseruatores fuerant, non essent hodie tot infortunati, o malauenturados, vt dixit lex sed dignas patiuntur poenæ.

ii. Bastardus, & si legitimetur: non fit nobilis iure communi, Benedictus vbi suprà numero. 27. Andreas Tiraquellus in tractat. nobilita. capitulo. 15. numero. 10. iure regio videbatur contrarium: per l. 4. titulo. 15. part. quarta, & l. „ 12. Tauri: quæ est. l. 10. titulo. 8. „ libro. 5. recopil. Sed iure nouo tollitur illa difficultas, & leges illæ limitatæ fuerunt ad officia, & honores debitos legitimis, sed non gaudent immunitate nobiliū. l. 20. titu. II. lib. 2. & l. 12. tit. „ 2. lib. 6. recopil.

Idem quod hoc iure, cauetur de successione bastardorum iure regni Nauarræ. per capitulo. 2. 12. titulo. 5. libro. 3. for. & cap. 9. titul. 6. sed libro hoc dempto, quòd eo iure filij naturales (hac significatione intelligas bastardos, & non de spurijs) succedunt cum legitimis patri, vel matri in quarta par-

tebonorum, iure regio non, vt vidimus supra, & licet de nobilitate legem non viderim Nauarræ, tamen idem quòd iure regio seruatur.

13. Bannitus iure ciuili non potest occidi ex sententia B. de Villalob. qui allegat. l. transfuga. ff. de sica-rijs iure regio, si est dat⁹ inimicus per iudicem post tres menses à tempore latæ sententiæ, potest occidi. „ l. 76. Tauri quæ est. l. 1. titulo. 10. „ libro. 4. recopil. Dueñas in regula. 68. Villalob. *arbitrio*

14. Bannitorum vsum iuris consul-
tis fuisse incognitum, ideoque nō
potuit licere eos occidere, cùm
non entis non sint qualitates, &
male allegat. l. trāsfugas. nam est.
§. transfugas. l. 3. de sicar. in qua (si
transfugam pro bānito intelligit)
cuilibet licet transfugam occide-
re, & sic probat contrarium. Sed
transfuga longe differt à bannitis
nostri temporis, cùm transfuga sit
15 qui malo consilio, & proditoris a-
nimō patriā relinquens ad inimi-
cos trāsfugijt, & ob periculū quod
ex reuelatione secretorum immi-
net iustè à quolibet occidi potest,
l. post liminū. §. transfugæ. de capt.
bānit⁹ autē licet nō sit trāsfuga ex
generali cōsuetudine locorū, quæ
bānitorū vsum introduxit, offendit
potest. Differt etiā datus inimic⁹
(de quo in legib⁹ nřis) à bannito, qđ
hīc inimic⁹ ab eo solo cui inimic⁹
dat⁹ est, potest offendit: vt patet in.
d. l. 76. Tauri. perperā ergo fecit
antino

antinomiam. Villalobos.

Præterea aduerte ea lege non
16 probari, datum inimicum periudi-
cem impunè offendì posse ab
eo, cui datus fuit: verba cuius sunt
hæc. *Mandamos que a ninguno den-
nuestras justicias por enemigo en rebel-
dia, sin probanza legitima, y passados
tres meses, a lo menos despues de la con-
denacion, y que sea pedido por el accu-
sador, y si de otra manera se dieren, que
sea en si ninguna la sententia, que sobre
ello dieren, en lo que toca a darle por ene-
migo.* Vides hîc nullum verbum,
de poena dati inimici, & solûmo-
do iudicibus formam dari, qua ini-
micos dare, & declarare debeant:
mirorque iuris nostri interpretes
omnes de hac re, agentes, qui
hanc legem, vt expressam alle-
gant, quòd inimicus datus à iudi-
ce possit occidi.

Sed, quia id vñu receptum au-
dio, uideamus vtrum iure nostro
satis probatum sit, & probari ex-
pressè inuenies in l. 3. titulo. 16.
parti. 2. ibi. *Fueras ende si fuessé su ene-
migo dado vor juyzio.* Et in l. 5. titul. 3.
17 part. 7. ibi. *Puede lo el Rey dar por ene-
migo. tex. est etiam in l. 1. & l. 4. tit.
de los homicillos libro. 4. for. leg.
quæ lex recepta fuit in noua legū
nostrarum recopil. estque. l. 4. tit.
23. de los homicidios. li. 8. Sed tex.
in l. 17. titul. 26. part. secunda ex-
pressè videtur dicere contrarium:
quòd non debet occidi ibi. *Fueras
ende si fuessé su enemigo conocido dado
por juyzio: e aun a este no le deue dar**

*prision de que muera, ni por achaque de
ella, ni de seruir se del, metiendo le a fazer
labor, ni otra cosa que le non conuenga.*
Quæ quidem lex Gregorium Lo-
pez eius interpretem alioquim e-
ruditissimum parum sibi constan-
tem fecit: nam in. l. 5. titul. 3. part.
7. occidi posse affirmat: in hac ve-
rò dubitat, & contrarium fentit.
Sanè contrarium fortissimum est,
& materia satis periculosa: nam
si ad iuris gentium, quòd homi-
nibus naturale est, regulas acce-
damus: inuenies inimicos si ca-
pere eos possimus seruari, & non
occidi debere, & seruos nostros
fieri. l. libertas. & seq. ff. de statu.
homi. §. serui autem. institu. de
iure personarum. Si vero ad iu-
ris diuini præcepta occurreris,
disces diligere inimicos, & be-
nefacere his qui oderunt nos.

Matthæi capitulo quinto: quod
si ad ius ciuale iterum accedas,
nec bannitos licere occidere per
regulas illius omnes. affirmant:
teste Julio Claro in libro quinto
receptorum sententiarum. §. ho-
micide. verbo, plerumque.

19 Quinimo nec iure consuetudi-
nario licet occidere bannitum: o-
dio, & propriè vindictæ explen-
dæ animo, & extra ordinem pu-
niretur homicida: vt not. Meno-
chius tractat. quæstione arbit.
iudi. libro primo quæstio. 90. nu.
48. quam magis commun. dicit P.
à Plaça in epito. delicto. li. 1. c. 36.
nu. 21. & nullum est dubium quin

occidēs bannitum proprio odio,
& vindictæ causa, & non zelo iusti-
cæ, mortaliter peccet. not. Anto.
Gomez in allegata l. 76. Tauri nu.
15. Ludouicus Gomez in Ruib. de
actioni. insti. num. 54. Clar. & Me-
noch. vbi supra, magisque anticipa-
tem me redijt, cū considero leges
& statuta quæ bannitos occidere
permittūt, hac ratione defendi per
supra allegatos autores, quod in
quiete reipublicæ introducta sunt,
quæ aliæ non posset malis his ho-
minibus purgari, ideoque cuili-
bet de populo vindictam permit-
tunt. Quæ quidē ratio cessat princi-
paliter in dando inimico, quia da-
tur parti ad satisfactionem iniuriæ
ei illatæ, & non ad satisfactionem
reipublicæ, nam si propter hanc
fieret: declararetur inimic⁹ reipu-
blicæ (vt banniti) & cuilibet de po-
pulo, aut de republica liceret oc-
cidere. Sed non licet nisi parti ac-
cusanti aut offensæ, vt dixi, & raro
aut nūquam inuenias qui propriū
inimicum zelo iusticiæ exequen-
dæ, & non vindictæ propriæ occi-
dat. Sicque durum videtur legib⁹
nostris permitti quod iure natura-
li, diuino, & cōmuni prohibitum
est: quo fit vt decisionem d.l. 17. ti-
tul. 26. part. 2. quæ occidere prohi-
bet, tutiorem esse fateamur: sed fa-
tebimur cōtrarium in legibus no-
stris, minimè quidem: quinimo ve-
rissimum esse periura quæ allega-
uimus, inimicum datum a iudice
per legē Tauri ne formam occidi-

impune posse, tamen fallit in ca-
su. l. 17. tit. 26. part. 2. quæ loquitur
quando inimicus captus fuit vi-
22 uēs ab inimico, aut securè capi po-
test, tunc enim non licet occidere
illum: sed debet redere iudici, aut
eius familiæ puniendū: sicque con-
ciliab⁹ singulariter, & nouè dicta
iura: vt leges permittentes occide-
re inimicum intelligas, si se defen-
dat, & sine periculo capi non pos-
sit: leges verò id prohibentes, si
fuerit captus, aut sine periculo vi-
uus & illesus possit capi: & ita in-
tellectæ erunt conformes iuri na-
turali, diuino, & ciuili: nam vera &
communis est Bart. sententia, in al-
legato. s. trāsfugas: non posse ban-
nitum captum occidi, etiam stan-
te statuto quod impunè occida-
tur: not. Clarus qui alios allegat in
s. homicidium, verbo quæro etiā.
Menoch. in allegata question. 90.
num. 53. & licet de capto perfami-
liam iudicis loquantur, eadē ratio
est de capto per aliū, qui bannitū
potest iudici seu familiæ tradere,
& rationes quib⁹ Bar. & sequaces
mouentur, eandem & maiorem
vim habent in capto à priuato,
quām in capto à familia iudicis: &
si videris. ll. regias, sine violentia,
& restrictione aliqua patiuntur
concordiam nostram.

24 Quibus adde, nunquam perle-
gem, statutum, aut iudicem licite
permitti inimicum, aut bannitum
occidere, nisi talis causa p̄cedat,
per quam reus de iure mereretur,
aut

aut incideret poenam mortis. not.
 Albert. in tracta. statutorum parte
 4. quæst. 18. Ias. in l. vbi pactum. C.
 de transactio. nu. 15. Gomez in. d.
 l. 76. Tauri. nu. 17. Greg. Lopez in
 d. l. 17. tit. 22. part. 2. Menochi. vbi
 supra numero. 41. ^{sub boni regio}
 Et ex his collige veram ac germanam
 praxim, qua inimicum dare
 tutè possis: nempe quod reus legi
 timis probationibus, non presumptis,
 conuictus: pœnam mortis ex
 delicto iure nostro mereatur, &
 per diffinitiuam sententiam illum
 condemnes, & si pars accusatrix il-
 lum inimicum sibi dari petat, post
 tres menses à die latè sententiae id
 facias: non tamen dicas in senten-
 tia quòd eum occidat, sed tantum
 quòd illum das ei ut inimicum: nā
 si cōtra ea, quæ diximus illum oc-
 cideret, postquam illum cœpit in
 potestatem suam, aut sine pericu-
 lo potuit capere, non esset immu-
 nis a pœna, saltim extra ordinaria,
 & quia omnia quæ diximus sunt co-
 tidiana, & nemine quem viderim
 sic digesta, consultò præter labo-
 ris nostri institutum, manum ex-
 tendimus.

Bello capta, si mobilia sunt, fiūt
 capientium. l. naturalem. §. fin. &
 l. trans fugam. ff. de acquiren. rerū
 26 domin. §. item ea. de rerum diuis.
 institu. si vero immobilia sunt effi-
 ciuntur principis, bellum inferen-
 tis. l. in agris. ff. de acqu. rerum do-
 mi. l. si captiuus. §. i. ff. de capti. gl.
 in. l. diuus Commodus. ff. de iure

fisci. estque comm. opinio vt not.
 Socin. Iun. in l. i. de acquir. poss. ff.
 num. 46. & seq. & eruditissim. Co-
 uar. Præses noster in regula pecca-
 tū. par. 2. §. leges. de reg. iur. iure re-
 gio ex mobilibus etiā quinta pars
 pertinet principi, bellum indicen-
 ti. l. 4. tit. 26. par. 2. & l. 19. 20. & 21.
 tit. 4. lib. 6. recopil. interdum per-
 tinet dimidia, cum ciuitas vel ca-
 strum expugnatur: & inimici reli-
 ctis bonis liberi dimittuntur (quòd
 milites dicunt a bragas saluas) ex
 illis bonis dimidia pars Regi ser-
 uatur, per. l. 20. titu. 16. part. 2. ^{non}

27 Licet. dd. simpliciter per tran-
 seant cum ea opinione, mihi suspe-
 cta videtur, nam iure communi e-
 tiā ex mobilibus principi portio
 pertinebat. text. est expressus in
 can. ius militare. prima distinc-
 tione. ibi. *Principis portio.* Propterea
 quòd dicitur quæ in bello capiun-
 tur fieri capientium, non est indi-
 stinctè verum: nam si per exercitū
 aut multitudinem capiātur: vt per
 legionem, centuriam, & copiam
 militum: (como por vn tercio, cor-

28 neta, compaňia, o esquadra de sol-
 dados, o hombres de armas,) fiunt
 quidem capientium in communi,
 non tamen fiunt propriè capien-
 tium in particulari: nec capientes
 acquirunt ius, aut dominium ple-
 num in his bonis, donec ea princi-
 pi, aut ducibelli exhibeant, & offre-
 rant, vt ipse diuidat inter omnes
 capientes, & auxiliatores, iuxta
 meritum cuiusque. tex. in. l. penul.

C. de donatio. quod maxima quidem ratione introductum fuit, ne milites belli spolia, & commodū captantes prælium dimitterent: & raptiores, ac mortuorum expoliatores premium extenuis militibus debitum auferrent: vt not. Socin. Iun. in. d. l. i. num. 51. & de iure nostro est tex. egregius in. l. i9. tit. 29 26. part. 2. tunc ergo capta in bello fiunt statim, & propriè capientium, cum propria virtute & singulari certamine, ac sine aliorum auxilio milites aliquid capiunt: vt not. diligenter, & præter alios, idē Soci. in supra allegata lege prima. de acquir. posse. nu. 51. & seq. quod expressè probant. l. 8. & 18. d. titu. 26. part. 2. sicque intelliges & concordabis iura, quæ dicunt capta in 30 bello fieri capientium, cùm propria virtute, & singulari certamine, sine aliorum auxilio acquisiuerint. Que vero dicunt principi esse offerenda: vt ipse diuidat, cùm in conflitu belli, & per multitudinem aliorum auxilio capiunt: & ita declaranda est commu. opinio, quæ alioquin non esset vera.

31 Beneficia iure communi omnibus etiam exteris cōferri possunt, & naturales, seu originarij: non aliás præferuntur, quām si pariter idonei sint: tex. & ibi Panormit. & commun. scriben. in. ca. ad decorrem. de institutioni. extr. Cosmas. in glos. pragmati. Sanctio. in prohemio versic. exterorum, iure nostro exteri horum regnorum licet

idioniores sint, non admittuntur ad beneficia obtinenda, nec ad pē siones quidem, nec naturales ipsi ex iure, vel per ius exterorū. l. 14. cum quatuor sequentibus, & l. 25. ti. 3. lib. 3. recopil. quod maxima ratione introductum fuisse testatur Cosmas vbi supra, & diligentiss. Præses noster Couar. in. c. 34. præcti. quæsti. num. 5.

32 Bigamus ex duabus vxoribus viuis, iure ciuili poena mortis condemnatur. l. eum qui duas. C. de adulter. iure regio bullatur in in fronte litera Q. l. 6. titulo. 15. libro. 8. ordi. & amittit dimidiā partem bonorum. l. 9. tit. 18. eo. li. & ad triremes per quinquennium mittitur. pragmat. vallifole. 105. Sunt. l. 5. 6. & 7. titul. De los casamientos, primo. libro. 5. recopil. Villalobos.

33 Ludouicus Romanus in singul. 337. affirmat, quod Villalo. hīc, teneri poena mortis, sed ambo fallūtur, nam lege per eos allegata expressè contrarium dicit, nubētem vxorem viuente prima, puniri poena infamiae, & stupri, quæ est publicationis dimidiæ partis bonorū in homine honestæ conditionis, in plebeio & vilioris conditionis homine relegationis, & corporis coheritionis. §. item lex Iulia. insti. de public. iudi. meritoque carpitur Roman. per Agust. in additionibus ad Angel. de malefi. gloss. che hay adulterato. num. 65. & per. Nicol. Pin. in addi. ad singul. Roma. supra

- supra allegatum, & per doctiss. Co
uar. in epitome. 4. part. 2. capit. 7.
nu. 6. vbi describit poenas iuris Ca
nonici, & nostri regij: in poena er
go infamiae & amissionis medieta
tis bonorum, & in relegatione, cō
formis est poena iuris nostri, & cō
munis: & sic corrigitur. l. fina. titu
lo. 17. part. 7. in poena relegatio
nis & amissionis omnium bo
norum.
- 34 Item ex supra allegatis legibus
illicitur alia antinomia, nam iure
communi nullus potest bullari in
facie. l. si quis in metallum de poē
nis, & iure regio. l. 6. titu. 31. part. 7.
sed iure nouo potest per. d. leges.
- 35 Blasphemus iure veteris testa
menti, & ciuili, punitur poena mor
tis. ca. 24. Leuitici, & in authent. vt
non luxurientur contra naturam.
in fine. Lodo. in praxi. crimi. capi.
61. num. 26. Iul. Clarus lib. 5. rece
ptarum sentētiarū. §. blasphemia.
versiculō, sed quæro. l. 2. & seq. tit.
28. part. 7. licet consuetudine non
seruetur: iure regio diuersę poenę
statuuntur in. l. 2. 3. 4. & 5. titul. 28.
part. 7. & in. l. 2. 3. & 4. titu. 4. de los
blasphemos lib. 8. recopil.
- 36 Bona iudicis qui fecit barate
riam iure ciuili confiscantur, quā
uis reū habeat cōsanguineos, au
thent. nouo iure. & ibi Bald. & Sa
licet. de poena iudi. qui malè iudi
ca. ad instar criminis lēsæ Maie
statis. iure regio, si habeat consan
guineos usque ad quartum gra
dum non applicantur fisco, per. l.
15. titul. 22. part. 3. Hæc Villalo.
Tu altius repete hanc materiā:
quia vtilis, & quotidiana, & dicas,
37 iudicem qui barateriam commis
sit iure ciuili pluribus, & diuersis
poenis puniri posse, iuxta quali
tatem delicti: nam aliter punitur,
et grauius si barateriam commis
sit in causa criminali, quām in ciui
li: et si iniustitiam fecit, & senten
tiā executus fuit, quām si non fe
cerit, nec executioni mandauerit:
& hac ratione interdum punitur
poena legis Iul. repetundarum:
in. l. lex Iulia. §. hodie. ad. l. Iul. rep.
interdum poena. l. Cornelij de
sicarijs. in. l. I. §. l. & l. lege Cor
nelia. ad. l. Cornel. desicar. ali
quando sustinet cruciatus corpo
ris, & poenam exilij: in. §. si quis au
tem. in authe. vt iudi. sine quoquo
suffragio. co. 2. interdum poena tri
pli dati, & promisi dupli, & infa
miæ, & priuationis officij, cùm in
causa ciuili barateriam fecit, & cù
in causa criminali, exilij perpetui,
& publicationis omnium bono
rum, in authen. nouo iure. de poē
na iudi. qui malè iudicauerit. Qua
re verissimum puto iuri commu
ni poenam iudicis, qui barateriam
38 commisit esse arbitriam. Iuxta
tex. in. l. quoties. de actio. & oblig.
vt diligenter not. Egidius Bossi. in
praxi. sua criminali, titulo de offi
cialibus corruptis pecunia. nu. 8.
& Menochius lib. 2. quæstio. arbit.
iudi. centuria. 4. nu. 7. Gramma. cōf.
55. num. 9. & voto. 28. num. 8. Boer.
Decis.

decis. 153. numer. 3. et. 9. quibus locis diligenter pertractant quibus modis barateria puniatur, & committatur. Ne autem dubites vtrum, authenti. nouo iure. de poena iudi. qui malè iudicauerit. corrigat a-
 39 lia iura antiqua: aduerte, commu. esse opinionem q̄ non corrigat, et loquatur: quando simpliciter, et sponte datur pecunia: & quod reli quis in casibus puniatur alijs, & di uersis poenis maioribus secundum qualitatem delicti. Sed si vna poena ex supradictis, aut alijs à iure sancitis, & expressis puniatur, non poterit ulterius puniri. l. Senatus. ff. de accusa. nec propterea vna tol litur per aliam: quia, vt eleganter not. Boss. vbi supra. num. 7. quoad
 40 originem omnibus poenis tene- tur, quoad executionem verò vna tantum, quam iudex elegerit. Menochius vbi supra, Clarus. §. fin. q. 74. in principio. ex quibus percipi es, quām segniter Villal. hāc ma teriam proposuit de iure ciuili, & non minus incuriosè de iure no stro ex sequentibus.
 41 Nam hoc iure ita distingunt. ll. 24. & 25. titu. 22. part. 3. aut iudex barateriam commissit in causa ci uili, aut in criminali: si in causa ciuili, iterum distingue: aut odio, vel amore, vel alia causa dolosa: & tūc punitur poena infamie, & priua tionis officij, & simplū eius quod abstulit, ab eo contra quem malū iudicium tullit: & tenetur ad expē fas, & damna resarcienda: aut ve-

rò commissit barateriam præcio, & ultra prædictas poenas tenetur soluere regi triplum eius, quod recepit, & duplum promisi, si nondum recepit: ita distinguit. d. l. 24. et sententia est ipso iure nulla, licet victus non appellauerit: aut verò barateriam cōmissit in causa criminali, & iterum distingue: nā si cōmissit dolosè (lex dicit torticeramente) regulariter tenetur iudex inferior poena talionis: iudices autem superiores, como adelantados mayores, o ricos ho mes, (quibus hodie visoreyes, o gouernadores, y grandes señores de titulo, personas del consejo, oy dores, alcaldes de corte, equiparantur) si nobilem aut fidalgū do losè iudicauerint poena talionis, etiam tenetur, si verò vilioris con ditionis hominem, in exilium per petuum mittuntur.

42 Sed hodie extante. l. 4. titulo de „los homicilos lib. 4. for. leg. est. l. „ 4. eiusdē tituli de los homicidios. „ 23. in ordine lib. 8. recopil. quę sine vlla distinctione homicidas occidi iubet, non admitterent hanc distinctionem, & sanè esset satis periculosa, cùm iudices maiores do losè occidi mandātes, grauius delinquant, grauius puniri debent per iura vulg. aut verò iudices superiores barateriam committunt in causa criminali ob precium receptum, aut promissum: & ultra prædictas poenas, exilio perpetuo dānantur, & publicantur eius bona, si

na, si consanguineos non habeant ascendentes, vel descendentes per lineam rectam, & intra quartum gradum, quod si tales consanguineos habuerint, non publicantur bona: tamen ipsi consanguinei tenentur redere heredibus iudicati quadruplum eius, quod recepit reus, & regi triplu, quod si non recepit duplum premissi heredibus, & duplum regi, & hic est verus sensus. d.l. 25. quae satis obscura est.

43 Ex quibus elicies antinomiam inter ius commune, & regium: quod illo iure poena iudicis qui fecit barateriam est arbitraria, iure regio non: sed debet puniri iuxta dictarum legum distinctiones, nec mihi placet Grego. Lopez sententia, quae in. d.l. 25. versiculo, *que tal pena existimat etiam iure communni fuisse statutam talionis poenam contra iudices, qui in causa criminali barateriam committunt: nam Bald. & ceteri. dd. qui per ipsum allegantur, id non dicunt, loquuntur que in casu singulari: cum iudex dolo, aut precio aliquem occidi mandauerit iniuste: qua poena. l. Cornelij de sicarijs: citra barateriam teneretur.*

44 Præterea circa intellectum, authen. nouo iure. de poena iudi. qui male iudicauerit. Aduerte, quod ex commun. interpretum sententia poena amissionis bonorum in ea apposita, non fuit vsu recepta, teste Iul. Claro qui authores allegat. in. s. fina. suæ praxis. q. 78. circa

principium. cum iuxta authen. bona danatorum. de bonis prescriptorum. in criminis heresis, et laesæ Maiestatis tantum, consuetudo (intellege locorum in quibus ius commune seruatur) in vim legis publicationem bonorum admiserit: nisi aliud statuto specialiter caueatur.

45 Et licet communis atque recepta sit opinio. d. authen. bona damnatorum eos tantum casus corriger, quibus à iure statuta erat poena confiscationis bonorum, tacite, & in consequentiam alterius poenæ, & non illos, in quibus expressè talis poena explicabatur. vt not. Boer. in decis. 264. nu. 5. Decius consil. 257. nu. 6. & consil. 442. num. 6. & alij diligenter relati per Iul. Clar. in. s. fin. d. quæst. 78. tamē pertex. eiusdem authen. contrarium sustineri posset: qui generaliter loquitur, sicque generaliter intelligi debet, maximè: quia dispositio eius favorabilis est, & temperans iuris antiqui rigorem.

46 Præterea si dixeris non corrigi auth. nec comprehendi per eum text. casus quibus expressè erat constituta, poena publicationis bonorum. Cur queso imperator insinu. ibi. In maiestatis vero criminis condemnatis, veteres leges seruari iubemus. excipit hoc crimen laesæ Maiestatis, quod quidem non dubium est, expressè publicationis poenam ab initio habuisse, in. l. quisquis. cum simil. ad l. Cornelij de sicarijs. C. & sic fateri necesse

necessē est illam exceptionē inceptam, & superfluam esse, aut casus omnes præter in ea authen. exceptos cōtineri: & hoc puto verum, quia exceptio sequens declarat regulam præcedentem, & è conuerso. l. nam quod liquidè. s. fina. ff. de penū. leg. cum simi. de quo Euerardus in centuria lega. loco ab exceptione ad regulam. quare non in merito Aretin. in. l. is cui. ff. de testamen. dixit communem opinionē periculosam, ideoque dici poterit, nō tantum consuetudine, verū, & iure ipso authent. introducētum fuisse, ne bona damnatorum publicarentur, extantibus consanguineis intra quartum gradum, exceptis supra dictis criminibus hæresis, & læsa Maiestatis.

47 Ex his collige aliam antinomiā interius regium, & ciuile: nam iure regio in. d. l. 25. titulo. 22. part. 3. consanguinei ascendentēs, & descendētes tantum intra quartum gradum admittuntur iure ciuili in. d. authen. bona damnatorum. collaterales etiā admittuntur: & licet in corpore vnde de sumpta fuit illa authent. non inuenirentur collaterales admissi, tamen communis opinio est admittendos esse, vt not. Cagnol. in. l. ea sola deportationis. nu. 7. de reg. iur.

48 Barateria iure ciuili non probatur contra iudices, nisi euidentibus probationibus: quia pro eis. lex præsumit. Bald. in. l. obseruare. s. profiscissi. quest. II. ff. de offi. pro

confus. not. diligenter Bossius in tract. de officialibus corruptis. nu. 14. & sequ. qui alios allegat. iure regio testibus singularibus, & per ipsos, qui iudicem corruperunt, si subsint alia adminicula, probatur barateria. l. 6. titulo. 9. de los alcaldes ordinarios. libro. 3. recopila. quam, licet generaliter loquatur, 49 restringerem ad solos los alcaldes ordinarios, similesque iudices inferiores, & non extenderē ad superiores consiliarios, & auditores regios, & similes iudices grauiores: quorum integritas tollit illam præsumptionem, cum Deo propria per Reges nostros tales iudices magna deliberatione, & probata eorum fide, et grauitate elegantur: & sic intellecta adaptabitur titulo sub quo est posita: arguento sumpto de text. ad rubr. & (vt vulgo dicimus) de rubro ad nigrum, quod valet: & vt verum dicā, illa lex mihi semper dura visa fuit, & sāpe vidi quam plurimos iudices iniustè à malis quibusdā hominibus falsō oppressos in sindicatu occasione illius: quare iudex sindicator debet diligenter de illorū testium fide, moribus, & fama perquirere: vt illis fidem adhibeant. 50 Iure ciuili corrūpens iudicem, si denunciet, & non probat, punitur dicta authent. iure regio, licet non probet, nisi constiterit ipsum mendacium dixisse, non punitur dicta lege. 6. ibi, Saluo si fuere ballado que dixo mentira.

Iure

51 Iure ciuili, si quis dederit iudici pecuniam, aut quid aliud ut iustè, vel iniquè iudicaret, vel ut celeriter diceret sententiam, non repetit quod dedit. glo. & com. dd. in. l. 2. ff. de condi. ob tur. causam per tex. in. l. 1. C. de poena iudi. qui male iudicauit. & in auth. ut litigates iurēt in exordio litis. D. Præses diligenter in reg. peccatum. par. 2. §. 3. in principio. qui allegat in cōcordant. l. 52. ti. 14. par. 5. Sed meo iu-
52 dicio, illa lex non loquitur in casu quo quis dedit ut iustè iudicet, sed cùm quis dedit, ut sententiam proferat pro ipso dante: nam licet iustum causam foueat, non repetit: quia simpliciter dedit, & iudicem corrumpit pecunia: verba sunt legis. Marañedis, o otra cosa qualquier dādo algunas d las partes al juzgador, a pleyo que de la sentencia por el, &c. & si ita no intelligeretur, esset directò contraria. l. 26. est fin. tit. 22. part. 3, que sichabet. Mas si dio algo al juez, porque no juzgasse tuerto, o porque juzgasse derecho pude lo demandar, que gela torne: porque la maldad, e la enemiga fue de parte del juez, que lo recibio, tomado precio por lo que era tenido de fazer llanamente por derecho, e por jura: & si por ventura a la sazon que la parte diesse algo al juzgador, callasse, o le dixesse, que se lo dava porque lo juzgase, no lo puede despues demandar. Vides tex. clarū, qui in prima parte cōstituit antinomiā inter ius nostrum & cōmune, scilicet, q̄ dans repetit à iudice, & in secunda declarat. d. l. 52. intelligendam, ut di-

ximus, cum dat simpliciter, aut ut pro dante sententiā ferat, & ita intelligit. d. l. Greg. Lopez, ibi. dicit que per eam corrigi cōmūn. opin. legistarum: & D. Præses ubi suprà, his & similibus casibus, etiam ve- riorem existimat contrariam sen- tentiā, quod repeti possit: sed non existimabat habere pro se tex. de iure regio.

53 Bona illius qui decepsit absque consanguineis, quibus de iure pertineat successio, iure ciuili perti- nent vxori: allegat Villalob. auth. præterea. C. vnde vir & vxor. quod si vxore non habuerit succedit fiscus. l. vacantia. C. de bonis vacantib. li. 10. iure regio per. l. 32. Tauri con- trarium videtur cautum: est. l. 6. ti. " 4. de los testamentos, lib. 5. recop. sed ut euitat correctionem. l. 23. ti- tulo. II. part. 4. quæ idem quod ius commune disponit, existimat idē Villalob. legem Taurinam intel- ligendam in casu tantum de quo loquitur, cùm datur potestas te- standi commissario: quia ex eo col- ligitur noluisse decidere intesta- tum: allegat. D. Præsidem Couar. in epito, de successio. ab intesta. conclusio. II. Villalob.

54 Lex Taurina nec in suo casu ali- quo modo discordat à iure com- muni, nec à lege partitæ in eo ad quod allegatur per Villalo. quin- imo legem partitæ confirmat, dum dicit: Que el comissario de a la mu- ger lo que segun las leyes de nuestro rey- no le puede pertenecer. Nec inuenio
qua ra-

qua ratione ductus constituat antinomiam: & caue, quia authen-
per ipsum allegata nihil facit ad
casum: sed l. prima illius tituli. Et
ex d. authē. poteris elicere aliam
antinomiam, quod iure illius, si v-
55 xor pauper sit, minimeque habeat
dotem, maritus vero defunctus di-
ues decesserit, si tres, aut paucio-
res filios (ex ea vel alia vxore, nihil
curo) relinquerit: vxori quarta
pars bonorum mariti pertinet, si
plures tribus relinquat, virilis por-
tio: iure regio per. d.l. 32. & alias
vulgares non sit hæc distinctio, &
superstitibus filijs vxori nihil da-
tur ex bonis mariti ab intestato de-
cedentis, nisi alia ratione ei com-
petat. licet Greg. Lopez in l. 7. tit.
13. part. 6. contra cogitandum re-
linquit.

56 Bona mobilia quæ possident
maritus & vxor iure cōmuni, si re-
periuntur in domo mariti, presu-
muntur esse ipsius mariti, nisi vxor
probauerit esse sua: tex. iuncta. gl.
in l. ob maritorū. ne vxor pro ma-
riti. l. si ego. s. dotis. de iure doti. Si
verò reperiāt in domo vxoris, pre-
sumuntur esse ipsius vxoris, nisi ma-
ritus probet esse sua. l. fin. vt in pos-
se. legatorum. Pala. rub. qui cōcor-
dantes allegat in rubrica de dona.
inter vir. s. 60. n. 21. iure regio, tam
mobilia, quā immobilia, & siue in
domo mariti: siue vxoris reperian-
tur, presumuntur esse cōmunia: nisi
alter eorum probauerit esse sua. l.
203. stili. que est. l. 1. ti. 9. li. 5. recopi.

Bonorum cessio vide infra lite
ra. D. versiculo Debitor.

S V M M A R I V M.

Capti in bello, an serui fiant, capien-
tium. nu. 1.

Talea, vulgo rescate, hodie an iustè exigil
possit à captiuis, & pro ea detineri.

num. 2.

Belli iusti, & iniusti destinatio rejici-
tur per Mencha. contra commu. dd.
traditionem. nu. 3.

Communis opinio defenditur, et Mencha.
opinio damnatur. nu. 4.

Bellum indubio iniustum præsumitur.
num. 5.

Ex talea an principi portio competit.
num. 6.

Carcer ad custodiam, non ad pœnam in-
uentus. nu. 7.

Casus, quibus iure nostro ad pœnam da-
tur carcer, remissiè traduntur.
num. 8.

Pater quo modo cedat debitum filio in stu-
dio existenti. nu. 9.

Chyrographum à parte recognitum an
habeat paratam executionem. nu. 10.

Nova declaratio ad communem sententia
annectitur. nu. 11.

Recognitio chyrographi hodie etiam ex-
tra iudicium fit, olim non. nu. 12.

Citatio personalis an sit necessaria in mis-
sione in possessionem ex primo decre-
to. num. 13.

Gregor. Lopez & sequantium opinio taxa-
tur. nu. 14.

Clerici an de bonis intuitu ecclesiæ ac-
quisitis disponant. nu. 15.

Opinio

Opinio domini Martini ab Azpilcueta
 Nauarri carpitur. & D. Francisci Sar-
 miento defendit. nu. 16.
 Constitutio synodalis Episcopatus Pam-
 pilonensis proponitur. nu. 17.
 Differentia iuris regij, & Nauarræ in
 successione clericorum. nu. 18. & 19.
 Bona mobilia Episcopi Pampilonensis Ec-
 clesiæ, aut futuro successori pertinent.
 ibidem.
 Fructus Episcopatus Pampilonensis futu-
 ro successori seruantur, sede vacante.
 num. 20.
 Clerici minorum ordinum an gaudeant
 immunitate, & priuilegijs sacerdo-
 tum. nu. 21.
 Clerici iure communi & regio, coram iu-
 dice Ecclesiastico conueniuntur, Na-
 uarra, in actionibus realibus coram
 seculari. nu. 22.
 Clericus depositarius coram quo iudice co-
 ueniendus. nu. 23.
 Antinomia conciliatur. nu. 24.
 Casus quibus clericus conuenit coram iu-
 dice seculari in causis ciuilibus, & cri-
 minalibus, remisiūe. nu. 25.
 Clericus haeres laici coram quo iudice con-
 ueniat. nu. 26.
 Instrumentum, quod habet executionem
 paratam contra laicum, eandem habe-
 bit contra clericum suum heredem.
 num. 27.
 Intellectus. l. 57. titulo. 6. part. 1. diligen-
 ter perpenditur. nume. 28. & sequen.
 Gregor. Lopez & sequantium opinio reu-
 citur, & Roderici Xuarez defendi-
 tur. ibidem.
 Demanda pro actione accipi in legibus par-
 titarum. nu. 29.

Rationes quare clericus haeres laici coram
 iudice laico sit conueniendus, ultra a-
 lios animaduertit. nu. 30.
 Clericus quibus casibus possit se submit-
 tere iurisdictioni seculari. nu. 31.
 D. Remigius de Goni. Archidia. Pam-
 pilonensis laudatur. nu. 32.
 Clerici longioribus armis dimicant, & li-
 tes dilatare possunt. nu. 33.
 Consuetudines, quæ clericos in causis pos-
 sessorijs & actionibus realibus coram
 iudice seculari conueniri permittunt,
 probatæ. nu. 34.
 In iudicio diuino id introductum, ut co-
 biberetur iudicium Ecclesiasticorum.
 Abantia Berenga. Fernandus autho-
 ris preceptor affirmat. nu. 35.
 Lis incepit cum laico, an sit denuo in-
 coanda cum clero suo haerede. nu-
 mero. 36.
 Marant. & Auend. opinio impugnantur.
 ibidem.
 Clerici an iure communi sint exempti
 à solutione gabellæ, quam nos, alca-
 uala dicimus. num. 37.
 Montalui & Aegidij Thomati opinio ex-
 plosa. ibidem.
 Clerici in casibus quibus contribuere te-
 nentur, an per iudices ecclesiasticos,
 vel per laicos sint compellendi. nu-
 mero. 38.
 L. 11. titulo. 3. libro. 1. recopil. intellectus.
 num. 39.
 Cognati intra quos gradus admittantur
 in iudicio pro cognatis. nu. 40.
 Coitus damnabilis qui dicatur iure comu-
 ni, & nostro. nu. 41.
 Omnis coitus damnabilis iure communis,
 est etiam damnabilis iure nostro, con-

tra commun. nostrorum interpretuum
 sententiam. num. 42.
 Verus sensus. l. 9. Tauri elicitur. ibidem.
 Coitus inter coniugatum, & solutam an-
 sit damnabilis iure communi. nu. 43.
 Damnabilem esse probat contra Pau. Ca-
 stren. & sequaces. num. 44.
 Coitus sacerdotis cum soluta an sit punibi-
 lis. num. 45.
 Puniri verius probat, contra Corsetum, et
 Villalob. num. 46.
 Commodans contra quem agere posset,
 si res commodata furata fuerit. nu-
 mero. 47.
 Salicet. opinio. defensat, & antinomiam
 conciliat. nu. 48.
 Commodatarius ante tenetur de leuisima
 culpa, cum gratia utriusque sit commo-
 datum. num. 49.
 Leuis culpa quæ sit num. 50.
 Leuis culpe diffinitoriae vera antinomia
 elicitur. nu. 51.
 Si res commodata perdatur culpa com-
 modatariorum quomodo teneantur nu-
 mero. 52.
 Intellectus. l. 5. tit. 2. part. 5. nouè enuclea-
 tur aduersus Gregor. Lopez. nu. 53.
 In deposito an admittatur compensatio ex
 pensarum. nu. 54.
 Compensationis liquidanda tempus arbitrio
 iudicis relinquitur iure commun.
 num. 55.
 Compensatio non admittitur si condemna-
 tio fiat sine prefixione temporis. nu-
 mero. 56.
 Consuetudo an inscio principe induci posset.
 num. 57.
 Concubinam alterius carnali copula cognos-
 scens, an puniatur. num. 58.

Locus Bart. intelligitur, & cum iure re-
 gio conciliatur. nu. 59.
 Concubina quæ dicatur. nu. 60.
 Conclusio cause an sit necessaria iure com-
 muni, & nostro. num. 61.
 L. 11. Tauri intelligitur, & antinomia iu-
 ris nostri regij conciliatur. nu. 62.
 Damnatus ad mortem naturalem aut ciui-
 lem an seruus poenæ efficiatur: et an testa-
 mentum facere possit. nu. 63.
 Intellectus auth. sed hodie. de donat. inter
 vir. ex Illustrissimo Praefide Couar. nu-
 mero. 64.
 Predictum intellectum subuerti posse.
 num. 65.
 Cum ratio legis generalis est, generaliter
 intelligi debet. ibid.
 Damnatus in metallum, aut perpetuum
 carcerem, an testamenti factiōnem ha-
 beat hodie iure communi. nu. 66.
 D. Praefidis Couar. opini. ab increpati-
 one Ferdin. Mencha. defendit. ibidem.
 & nu. 67.
 Condemnatis, quod tempus datur ad sol-
 uendum, iure ciuili. nu. 68.
 L. debitoribus. ff. de re iudi. & l. 1. & 2.
 C. de usuris rei iudic. intelliguntur.
 num. 69.
 Quod tempus indulgeri debeat condemnatis
 arbitrio iudicis relinquiri iure
 communi, & nostro, verior opinio.
 num. 70.
 Condemnato qui pignus dedit, quod tem-
 pus præstatur ad illud luendum. num-
 ero. 71.
 L. 6. tit. 27. part. 3. declaratur, ita correcta
 ostendit. nu. 72.
 Conditiō impossibilis negatiūe concepta, an
 viciat stipulationem. nu. 73.

Michælis

Michaelis Malacita error excusatur. numero. 74.
 Confessio facta in tormentis, intra quod tempus debet ratificari. num. 75.
 Confessio an sit probatio, variae opiniones. num. 76.
 Post decem dies oppositionis factae contra executionem, an pars sit compellenda iurare. num. 77.
 Contentio interpretuum disoluitur per textum eius incognitum. num. 78.
 Confessio extra iudicialis an probet. numero. 79.
 Quae continere debeat confessio extra iudicialis, ut probet. num. 80.
 In confessione iudicali, ut probet, quae currere debeant. num. 81.
 Confessio procuratoris an praividicet dominum. num. 82. & sequenti.
 Confessio facta in tormentis, ex iuxta causam retractari potest. num. 84.
 Si iudici confiterit de innocentia rei confessi, quid facere debeat. num. 85.
 Confinia amouens, qua poena puniatur. num. 86. & sequentia.
 Conductoribus rectigalium, propter sterilitatem, & similes causas, an fiat remissio meritis. num. 88.
 Legis secundae C. de rescindenda venditione remedium an competit publicanis. si numero. 89. qui illud manu scriptum
 Consanguinei ad quem usque gradum succedant. nam. 90.
 Differentia agnitorum, & cognatorum iure communi in casu. l. 6. titulo. oll. 13. part. 6. numero. 91. & de intellectu dictae legis. ibi. 11. si nihil accidit. L partite cum communi conciliatur. numero. 92. si hiscilia est illius
 - stilum

Conatus an iure puniatur, licet non sequitur effectus. num. 93.
 Quid consuetudine seruetur. num. 94.
 Casus aliquod quibus conatus punitur iure communi, & regio remisiue. numero. 95.
 L. 43. de stilo, interpretatur. num. 96.
 Consulens alias facturo, an teneatur de consilio. num. 97.
 Diligentius id perpenditur. num. 98.
 Contumax in contestando, an habeatur pro confesso. num. 99.
 Quid Nauarræ. num. 100.
 Praxis. l. 1. titulo quarto, de las contestaciones. libro. 4. nouæ recopil. explicatur. num. 101.
 Verus intellectus. l. 1. titulo. 11. de los assentamientos. & l. 1. titulo quarto, de las contestaciones. lib. 4. recopil. traditur. ibidem. & num. 102.
 Intra quod tempus tenetur reus litem contestare. num. 103. & 104.
 Contractus perfectus una parte inuita, an reuocetur. num. 105. & 106.
 Arra an presumatur in partem præcij data. num. 107.
 Contractus: quando in scriptis celebratus dicatur. num. 108.
 Contra contumacem an procedatur ad sententiam sine contestatione. num. 110.
 Quid Nauarræ seruetur, & quod sit discrimen inter ius illius regni, & regum. num. 111.
 Falta de dia, y primer fincando quæ dicitur Nauarre. 112. ibidem bono iudicio.
 Quid secundo fincado. ibidem.
 Creditor an possit capere debitorem suspeccatum de fuga. num. 113.
 Creditor occupans rem debitoris hypotheca

- tam, qua pœna puniatur. nu. 114.*
*Maior pars creditorum: quando preiudi-
 cet minori, in danda dilatatione debito-
 ri. num. 115.*
- Quid si conueniant de remittenda parte
 debiti. nu. 116.*
- Crimen læse Maiestatis an committat of-
 fendens regis consiliarios. num. 117.*
- Aleuosis in quo differat à traditore remi-
 ssione. num. 118.*
- Criminalis causa quæ dicatur. nu. 119.*
- Auenda. opinio damnatur. nu. 120.*
- Arbitrio iudicis decidendum quæ causa
 dicatur criminalis in casu dubio. n. 122.*

A P T I in bello iure
 communis serui fie-
 bant capientium. S.
 serui autem. institu-
 de iure persona. &
 ff. de capt. post limini. reuersi. per
 totum. iure regio in nostra repu-
 blica Christiana captiui Christia-
 ni non fiunt serui. l. i. titul. 21. part.
 4. & l. i. titul. 29. part. 2. Sicque ces-
 fabunt leges Cornelie, & post limi-
 nj fictiones, in his quæ deterio-
 rem suam conditionem facerent:
 vt not. Bartolus in. l. hostes. ff. de
 capti. & alij, quos diligenter re-
 censset eruditissimus Præses no-
 ster Couarru. in regul. peccatum.
 part. 2. §. II. num. 6. vbi etiam pro-
 bat quod licet Christiani sint ca-
 ptiui Saracenorum, in his quibus
 deteriorem suam conditionem fa-
 cere possunt, non vtuntur seruo-
 rum iure, nec his fictionibus le-

gis Cornelie, & post liminj. con-
 tra Ancha. & Ioan. de terra Rubea.
 ex quo correctam puto. l. 16. titu. i.
 part. 6. & l. 6. tit. 29. part. 2. quæ ca-
 ptiuos testare prohibebat, & obsi-
 des etiam Christianos. Vide infra
 in Epil. ll. 6. part. correctarum.

2 Sed non immerito dubitari po-
 terunt, cum hodie captiui Christia-
 ninon fiant serui capientium, an
 licet possit ab eis extorqueri ta-
 lea (vulgo rescatedicimus) pro
 redemptione, et si non soluant re-
 tinere. Et licet satis videretur id v-
 bique gentium vsu receptum esse,
 tamen ex iuris regulis id licere:
 quia loco seruitutis introducta
 fuit, probant. dd. in. l. nam & ser-
 uus. per eum tex. ff. de negot. gest.
 Ias. in. l. conventionum. ff. de pact.
 numero primo, Felin. in cap. ex-
 communicamus. §. catholici. de hę-
 reti. extr. Egid. Bossi. in praxi. cri-
 mi. titulo de captura. nume. 57. &
 sequent. com. & dicit D. Præses in
 regu. peccatum. par. 2. §. II. num. 6.
 modo bellum iustum sit, & talea
 moderata.

3 Sed Ferdinan. Menchaca. in ca-
 pitulo. 9. quæstio. illustri. num. 14.
 distinctionem belli iusti, & iniusti
 audacter reijscit, non tantum in ca-
 ptiuis, verum in omnibus rebus ca-
 ptis in bello, & probare conatur
 milites, etiam si bellum iniustum
 sit, captiuos, & bona in eo bello
 capta indistincte sua facere, præ-
 fertim, quia ita vsu receptum vi-
 det, & milites coacti, ac bona fide
 milita-

militare dicat. & hanc distinctio-
nem apud I. C. non inueniat.

4 Sed michi periculosa nimis vi-
detur eius opinio : tutiorque est
com. distinctio : quia nec I. C. di-
stinguebant bellum inter Chri-
stianos , et fundamenta eorum ,
pietati ac religioni nostræ , qua
introductum est Christianos ca-
ptiuos , non fieri seruos (quod
Menchaca non meminerat) non
benè adaptantur : non item sem-
per verum est milites coactos mi-
litare , nam hodie nisi necessitate
id suadente , raro , aut nunquam
coguntur milites , sed vltro , & spō-
te ad bellum accedunt : & licet coa-
cti id facerent , non propterea si
bellum iniustum sit secure cape-
rent bona inimicorum : iuste se
defendentium , etsi princeps id
permitteret , aut iuberet : ad ea
quæ non habent atrocitatem fa-
cinoris , vel sceleris , &c. l. nam ad
ea. ff. de regulis iuris , & quod dicit
de bona fide : quis scire poterit ,
vtrum milites bona an mala fide
militent : cùm hoc in eorum men-
tibus consistat , & in dubio bellum
5 iniustum præsumere debeant . vt
not. Areti. consilio. 14. et Böß. vbi
supra. numero. 59. plurimosquē
videmus milites potius prædam ,
quām causam belli captare : &
prædandi (vt ita dicam) magis
quām præliandi animo ad bellum
ire : nec usus belli illicitum , lici-
tum facit , quinnimo quanto diu-
tius tanto deterius erit , quare à

communi sententia non recedas.

6 Præterea quero , an ex talea seu
præcio redemptionis (vulgo re-
scate) iure nostro danda sit Prin-
cipi portio quinta , velut ex alijs re-
bus mobilibus in bello captis : &
breuiter dicas , non dari: per text.
expressum in l. 5. & 8. ibi. *Ni otrosí
de lo que se redimesen a rescate uno a
otro, &c. titulo. 26. part. 2.*

Capta bello. vide suprà l. 6. bel-
lo capta , &c.

7 Carcer iure ciuili inuentus est
ad custodiam , non ad poenam . l.
aut damnum . 6. solent . ff. de pœ-
nis . l. prima de custo . reorum . l. 4.
titulo . 31. part . 7. iure regio nouo ,
nō solum ad custodiam , verū ad
pœnā multoties: vt in l. 3. & 5. titu-
l. 12. li. 8. ordina. contra eos qui exi-

8 munt delinquentem de manu iu-
dicis , est . l. 5. titulo . 22. de los que
,, matan , o hieren a las justicias . lib.
,, 8. recop. & in pragmatica . i. de los
,, blasphemos . que est . l. 1. 2. & . 3. ti. 7.
,, de los blasphemos . lib. 8. recopil.
,, & in . l. 4. titulo . 10. li. 8. ordinamen.
,, contra lusores est . l. 1. 2. & . 3. titulo.
,, 7. de los juegos . libro . 8. recopil . &
,, in . l. 2. & . 3. titul . 9. eodem libro , de
,, iniurijs est . l. 1. 1. & . 2. titulo decimo.
,, de las injurias , y denuestos libro
,, octauo , recopil . & . l. 2. titul . 4. libr.

4. ordinamen . vbi ponitur pœna
perpetui carceris ei qui tercio pu-
nitur , ex eo quod dixit se liberum
à tributis , cùm non esset: ex qua el-
licit etiam antinom. Villalo . quod
iure communī non punitur aliquo

casu pœna perpetui carceris. l. incredibile. C. de pœnis. iure regio sic: hāc legē non inueni in noua re copilatione, & nūquā vidi eā praticare, ideoque fuit abolita, & non erit antinomia.

Carcer, quādo & quomodo visitā d°, vide infra in Epilogo. ll. corréctarū. 7. partitę, & quę sit differētia.

9 Cessio debiti nō potest fieri de iure ciuili, à patre filio existenti, in studio: iuxta magis communē opinionem: de qua Ripa. in. l. 1. nu. 14. ff. solut. matr. iure regio per prag. 25. in vol. pragmaticarū, pater potest facere hanc cessionem cum iuramento, quod non faciat in frau-
,, dem. Est. l. 18. §. Peropor quanto. ti. 7.
,, de los estudios. lib. 1. recopil. vide Dueñas in reg. 87. vbi ponit regulam & limitationes.

10 Chyrographū, etiam ab eo qui illud fecit recognitū, iure cōmuni non habet executionem paratam: vt post multos not. D. Præses Co- uar. in. c. 11. li. 2. variarū resol. nu. 4. iure regio, si sit recognitū, paratā habet executionem, velut instru-
,, mentum guarentigium: per. l. 5. &
,, 6. tit. 21. li. 4. recopil. est titu. de las entregas, y executiones. Idem ca- uetur in regno Nauarræ per prag-
maticam. 149. lib. 2. pragm.

11 Sed siste parum, quia licet. dd. nec D. Præses aduertāt, non ita sim pliciter intelligēdū videtur, quod de iure cōmuni dicūt: nam si reco- gnitio iudicialis sit, vt. dd. voltun, oportet inspicere quo modo fiat:

quia si solū recognoscet chyrographum, vel sigillum ab ipso re cognoscēt factum, seu scripturā, non haberet paratam executionē, & hoc casu procedit cōmunis op. dd. quὸd si non tantū recognoscet chyrographi scripturā, verūm cōfiteretur debitum in eo scriptū, & contentum esse verū, vt pluries fieri solet, tunc si debitum sit liqui dūm, etiā iure cōuni haberet execu-
tionem paratā, ratione illius cō fessionis in iudicio factæ, quę vim sentētiæ habet, & pro iudicatis ha betur in ciuilibus: vt vult impera- tor in. l. 1. C. de cōfes. not. Maranta, in specul. aureo par. 6. versic. confessio. 5. num. 21. &. 26.

12 Ex dicta. l. sexta. ti. 27. li. 4. recopi. collige aliam antinomiā inter ius regiū & cōmuniem: nā iure cōmu ni nō fit recognitio extra iudiciū, nec iure regio siebat ante dictā le-
gem: sed hodie coram tabellione vel alguazilo fit, mandato iudicis, & eandem vim habet.

13 Citatio personalis requiritur in re cōmuni ad missionē in posses-
sionē, ex primo decreto, nec suffi-
cit quὸd fiat ad domiū. Inn. & Abb. in. ca. fi. de eo q. mittit. in poss. cau-
rei seru. iure regio per. l. 1. tit. 9. li. 3.
,, ordina. est. l. 1. ti. de los assentamiē
,, tos. li. 4. recop. sufficit si fiat ad do-
mū: sicq; existimat Gre. Lopez in.
l. 1. ti. 8. par. 3. & Didacus Perez in.
d. l. 1. eosque sequitur Villalobos.

14 Sed pace omnium dixerim, in ea lege saltim secundum translatio-
nem

nem nouæ recopilationis, expreſſe requiritur, quod personaliter ci-
tetur ibi. *Que si el demandado fuere em-
plaçado en persona, &c.* Et sic non erit
antinomia, & cessauit controuer-
ſia nostrorum interpretū de intel-
lectu illius, de qua Villalobos h̄c.

15 Clerici, iure cōmuni canonico, nō
 disponunt de bonis intuitu Eccle-
 siæ acquisitis, nec iure partitarum,
 neque ex testamento, neque ab in-
 testato eis cognati succedunt, sed
 Ecclesia. not. in. c. relatum. 2. extra
 de testament. l. 5. & f. tit. 21. part. 1.
 Panormit. in. c. cū effes. nu. 22. eo.
 diligenter D. Præses Couar. in. ca.
 cūm in officijs. num. præfertim. 5.
 eodem titulo. iure regio nouo per
 l. 13. titul. 8. de las herencias. libr. 5.
 recopil. disponere possunt, & ser-
 uari precipitur consuetudo Hispa-
 niæ, qua in omnibus bonis, etiam
 intuitu Ecclesiarum acquisitis succe-
 dunt heredes, ex testamento, & ab
 intestato, & de eis liberè clerici
 disponere consueuerūt. Quam cō
 suetudinem more suo egregiæ dif-
 fensat noster collendissimus Præ-
 ses in allegato. ca. nu. 9. & nouissi-
 mè. D. Franciscus Sarmiento Epis-
 copus Astoricensis in defensione
 libelli de redditib⁹ Ecclesiasticis,
 cōtra doctissimum Martinum de Az-
 pilcueta Nauarrū in principio, &
 monito. 50. &. 51. qui in eundē Mat-
 tinū Nauarrū inuehit, q̄ nulib⁹ gē-
 tum talē consuetudinē esse dicat.
16 Et ego quidē miror de obliuio-
 ne Nauarri, cūm in suo Nauarrē re-
 mobi

gno eadem consuetudo vigeat, &
 inueterata sit: liberèq; ib idē dispo-
 nūt clerici de bonis intuitu Eccle-
 siæ acquisitis, & ab intestato eis le-
 gitimi hæredes succedunt sub for-
 ma sequentis constitutionis syno-
 dalis illius Regni, & Episcopatus
 Pampilonensis, quæ est in titulo de
 successionib⁹ ab intestato. verba:
 constitutionis sunt hæc. Statuimus,
 ordinamus, q̄ bona mobilia, & immo-
17 bilia cuiuscumque presbyteri, seu clericis be-
 neficiatis nostræ diocesis, in testato dece-
 dentis, sive sint ratione personæ, sive bene-
 ficij vel beneficiorum suorum acquisita, so-
 lutis debitis, & deductis funeralibus, tñ
 alijs oneribus, in tres partes diuidantur:
 quarum una sit pro anima defuncti distri-
 buenda in Ecclesia ubi fuerit sepultus de-
 funct⁹, altera pro Ecclesia vel Ecclesijs,
 in qua, vel quibus fuit beneficiatus pro ra-
 ta: reliqua vero tertia pars venientibus
 ab intestato consanguineis: alia vero om-
 nia bona, tam patrimonialia vel aliunde
 obuentia diuidantur in duas partes, de-
 ductis funeralibus, & alijs oneribus, ut
 dictum est, quarum una sit pro anima de-
 functi distribuenda, ubi fuerit sepultus,
 alia sit venientium ab intestato.

Ex qua constitutione facile col-
18 colligēs antinomiam inter ius seu
 consuetudinem horum regnum Castellæ, & regni Nauarræ: nam
 h̄c, ab intestato decedente cleri-
 co beneficiato, nulla portio datur
 Ecclesiæ, ibi tertia.

Præterea, ex his quæ D. Præses &
 D. Episcopus Sarmiento trādūt eli-
 cies aliam antinomiā inter cōsue-

- tudines prædictas: nā vt ipsi dicūt,
& vsu receptum videmus, illa consuetudo nō extēditur ad bona seu
19 expolia episcoporū in regno Ca-
stellē, q. nō disponūt sine Papē licē-
tia, & mortuis episcopis, cameræ
Apostolicę pertinent spolia, & fru-
ctus episcopatus sede vacante. Ex
consuetudine regni Nauarræ bona
Episcopi mobilia, & intuitu ec-
clesiæ acquisita, ecclesiæ seu capi-
tulo Pampilon. pertinēt: vt in vīs
seu vtilitatem Ecclesiæ conuertāt,
vel futuro successori ea seruent: &
fructus episcopatus sede vacāte fu-
turo episcopo seruantur: & came-
20 ræ Apostolicę nihil ex eis relinqui-
tur, atque administratio episcopa-
tus & fructuum capitulo Pampilo.
pertinet, iuxta iuris communis san-
ctiones, ca. quia sæpe. de electio-
li. 6. & clementi. statutum. eodem
titulo. glo. & dd. in cap. relatum. 2.
vbi D. Preses. n. 3. de testam. extra.
& hodie vertitur lis inter collecto-
rem Papæ siue camerę Apostolicę
& capitulum ecclesię Pamp. super
administratione & possessione fru-
ctuum episcopatus sede vacante,
per obitum bonę memorię. D. D.
Ramirez Sedeño vltimi Episcopi
Pap. in cōsi. regio illi regni: & ca-
pitulū obtinuit contracollectore.
21 Clerici minorum ordinum
non coniugati exempti sunt ab
oneribus & tributis, & potiun-
tur immunitate, & priuilegiis cle-
ricorum in sacris constitutorum
iure cōmuni. vt not. Guido. Pap.

- quæstione. 383. Delphinat. Ber-
tach. in tract. de gabel. 7. part. nu-
12. & alij quam plures allegati per
eundem Couar. in. cap. 31. pratica-
rum quæstionum numero. 9. Iure
regio per. l. 2. titul. 4. lib. 1. recopil.
non sunt exempti & contribuere
iubentur, sicut merè laici, licet in
quibusdam ordin. per eum allega-
tis contrarium olim sanctum fuit
22 Adde antinomiam inter ius re-
gium, & Nauarrę: nam iure regio
clericī in omnibus causis & actio-
nibus conueniuntur coram iudici-
bus suis ecclesiasticis. l. 5. tit. 3. lib.
1. recopil. sed ex recepta, & inuete-
rata consuetudine dicti regni Na-
uarræ, clericī in actionibus reali-
bus coram iudicibus secularibus
conueniuntur: quam consuetudi-
nem non audet impugnare docti-
simus Couar. in supra allegat. c. 31.
practi. qq. num. 5.
23 Clericus depositarius de iure
communi non potest conueniri
coram iudice seculari. Alciat. in. c.
cūm ab homine. de iudic. commu-
dicit. numer. 2. iure regio clericus
depositarius potest conueniri co-
ram iudice seculari per. l. 3. titulo
tertio, part. 5. approbata opinio-
ne Immole. in capitulo primo. de-
posit. Villalob.
- 24** Lex hæc regia non declarat co-
ram quo iudice sit conueniendus
clericus depositarius: sed quod de-
positum potest fieri in clero vel
monacho, & licet illud diceret, nō
esset antinomia: quia iure ciuili
idem

idem esset: not. glo. Gre. in ea. l. & Steph. Aufr. in tract. de potestate iudicis secula. in personas ecclesiasticas. reg. 2. nu. 140. in qua reg. inuenies triginta & tres casus, quibus clerici possunt in causis civilibus conuenire coram iudicibus secularibus: & in reg. 1. viginte & vnum casus, quibus possunt conueniri coram iudi. secul. in causis criminalibus. & vide diligentiss. D. Couar. in. cap. 31. 32. & 33. pract. qq. quibus more suo tractat, de potestate iudicis secularis in clericos, & res ecclesiasticas, ex legibus & consuetudine horum regnorum.

26 Clericus hæres laici, iure cōmuni, non conuenitur coram iudice seculari. not. Bart. in. l. hæres absens, in princip. ff. de re iudi. glo. in reg. is q. in ius succedit alteri. de reg. iur. in. 6. diligenter D. Preses. in ca. 8. pract. quæst. per totum, numero præsertim. 4. Iure regio ex sententia Ioan. Lupi in rub. de dona, inter virum. l. 39. nu. 8. & Roder. Xua rez in repet. l. post rem. de re iudi. in. l. regni. extensione prima. n. 4. coram iudice laico conuenitur, per l. 57. tit. 6. part. i. sequentes literam

27 communem: ex quo Xuarez ubi supra infert, quod instrumentum habens executionem paratam contra laicum, eandem habebit contra clericum suum hæredem.

28 Sed Gregor. Lopez in. d. l. 57. additer legendum existimat: nempe ubi dicit lex, otro alguno demanda. legatur, otro algaro (ha) demanda. & sic membris

intelligatur de iudicio cœpto cū defuncto, & non de incoando, aut cœpto cum hærede clero. Quam literam, & sensum ut veriorem approbat D. Preses, & se non inuenire rationem fatetur, quæ mouere potuerit legum regiarum compilatores, vt id statuerent, contra receptissimam omnium ferè interpretuū, tam iuris canonici quam ciuilis sententiam: eum sequuntur Auend. in tract. de exequend. mandat. regiis. cap. 1. num. 29. & Dida-
cus Perez in. l. 3. titul. 13. lib. 3. ordi.
Sed si post tantorum patrum de-
creta liceret meum emittere som-
nium, dicerem, quod ex vtraque
lectura cōmune, scilicet & Grego-
riana, idem sensus illiciatur, & le-
gem nostram intelligendam de iu-
dicio cœpto cū hærede clero, &
non cum defuncto laico, illudque
verbum. demanda, o ha demanda. (ni-
hil interest) intelligendum de a-
ctione competente contra defun-
ctum, non de libello, & petitione
cœpta, ac facta in iudicio contra
eum: quia in legibus partitarum,
demandata, pro actione aliæ acci-
pitur, vt est text. expressus in. l.
29 5. titulo nono, part. 5. in fin.
ibi. Non ha el señor de la naue de-
mandata contra los mercaderes por estara-
zon. Et licet dominus Preses non
inuenierit rationem, quæ septem
partitarum compilatores mo-
uere potuerit, vt id statuerent
contra receptam vtriusque iuri-
ris sententiam, & praxim: fortassis

eos mouere potuerunt hæc: quia
 clericus hæres laici representat lai
 ci, & non clerici persona, in rebus
 & negotiis hereditariis: & ex perso-
 na, ac iure competenti contra lai-
 cū, cuius hæres est, conuenit, nō
 ex sua, nec ex suo facto: sicque non
 videtur saltim directè contra cleri-
 ci priuilegium, aut forum fieri: &
 hoc casu inspicientes iuris fictio-
 nem, & interpretationem iuxta le-
 gem, hæredem eiusdem potestatis
 & iuris esse, cuius suit defunctus cō-
 stat. & §. i. in authen. de iure iuran.
 amorient. p̄st. ibi. *Quodam modo*
rei veritatem omisserunt: vt not. Deci.
 in. d.l. hæredem. Item quia clericus
 acceptando hereditatem laici, vi-
 detur se submittere iudici secula-
 ri in rebus hereditatis illius: quæ
 quidem res cùm temporales sint,
 subsunt iurisdictioni iudicis secu-
 laris, & transeunt cùm illo onere
 in clericum, & quodammodo vi-
 dentur conuenire res hereditarias
 defuncti, & non ipsum clericum:
 vt in simili not. Guil. de Cuneo. in.
 l. de his. C. de Epis. & cler. qui alle-
 gat. l. viros. de pala. sacr. largi. lib.
 ii. de clero censuario, & tributa-
 rio loquens: qui ratione census po-
 test conueniri coram iudice secu-
 lari. & commun. est opinio, quod
 licet clericus regulariter non po-
 sit se submittere iudici seculari, in
 quibusdam tamen casibus, vt si ac-
 cipiat possessiones, & bona tribu-
 taria, & similibus: potest quidem
 se submittere, & conueniri coram

iudice seculari, d.l. 57. titulo sexto;
 part. i. in principio, & not. Steph.
 Aufrer, in tract. de potest. iudic. se-
 cular. super ecclesiast. personas,
 regul. 2. numer. 27. vbi plures ca-
 sus refert. Et Dominus Remigius
 de Coni. Archid. Pampilonensis,
 32 mihi collendissimus consanguineus,
 & compatriota, eruditione,
 religione, ac nobilitate insignis,
 in tract. de caritatuo subsidio. fol.
 mihi. 252. & Petr. Foller. in praxi
 censuali, versiculo submissionis
 cuicūque foro. in principio. Item
 & tertio forsitan considerauerunt
 cordati illi patres, quod si clerici
 hæredes laici, in rebus heredita-
 rijs mutassent forum defuncti, ex
 eo plura damna, & inconuenien-
 tia orirentur: vnum quod minue-
 retur iurisdictio secularis in dam-
 num principis, alterum quod fie-
 ret deterior conditio creditorum,
 nam clerici (vt vulgo dici solet)
 longioribus armis dimicant, & li-
 tes immortales facere possunt: ma-
 xime si extra regnum ad Roma-
 nam curiam appellare vellint. Et
 hac ratione Aufrer. vbi supra af-
 firmat æquiorem esse opinionem
 illorum, qui dicunt coram iudice
 seculari esse conueniendos. Eadē
 que ratione cōsuetudine multarū
 prouinciarū (inter quas est nostra
 Nauarræ) introductū est, q̄ iudi-
 ces seculares inter clericos, & de
 beneficialib⁹ causis possessorijs co-
 gnoscunt, & iudicant: & in omnibus
 realibus actionibus: quā consuetu-
 dinem

dinem defendunt quam plurimi-
authores relati per D. Pr̄esidem
Couar. in c. 35. tract. quæst. num. 1.
& nouissimè eruditissimus Beren-
garius Fernandus p̄cepto, & pa-
tronus meus obseruantissimus, in-
f. nihil commune. l. naturaliter.
de acquir. possess. præfatio. 5. nu.
4. dicit, iudicio diuino id introdu-
ctum fuisse, vt cohiberetur iudi-
cium ecclesiasticorum Abantia:
de quo infra, versiculo iudex. co-
gita tamen: quia non affirmo.
36 Item ex supra dictis euacuatur a-
lia com. opinio de qua Marant. in
specul. aureo par. 5. in principi. nu.
13. quæ habet, quod si lis fuerit in
choata cum laico, cui clericus suc-
cessit, est iterum, & denuo inchoā-
da cum ipso clero: hancque esse
magis commun. dicit Auenda. in
alleg. ca. 1. de exequend. mandatis
regijs. num. 29. nam iure nostro si
non mutat forum, non est inchoā-
da, & saltim non negat quisquam,
quod vbi cepta sit lis cum defun-
cto, non mutat forum clericus, &
est conueniendus coram iudice
laico. per d.l. 57. titulo sexto, part.
1. & hanc esse equiorem affirmat
Aufrer. vbi supra, numero septi-
mo, & veriore ac magis commu-
nem Francif. Viuius in lib. 2. com-
mun. opin. versiculo clericus. opi-
nio. 48. vbi plures allegat, siveque
falluntur Maranta. & Auend. qui
contrariam magis communem di-
cunt, vt nouissimè not. Emanuel
Xuarez in thesauro receptarum

sententia. versic. clericus. nu. 104.
37 clerici iure communi ex senten-
tia Mōtal. in l. 50. ti. 6. par. 1. & AE-
gidi Thomat. in tract. de munē. pa-
trimo. §. sub iiciūthocloco. fol. mi-
hi. 185. licet exēpti sint à collectis,
& vectigalibus, ac alijs cōtributio-
nibus, tamē nō à gabella, quā vul-
go alcabalā dicim⁹: & hāc dicit cō-
munē opini. D. Remigi⁹ de Goni.
in tract. de caritatuo subsidio. in
quæsti. an clerici vel Ecclesia sint
exēpti ab oneribus, &c. fol. mihi.
353. iure regio exēpti sunt: & nō te-
nentur soluere. l. 11. tit. 3. li. 1. recop.
& l. 6. tit. 19. lib. 9. & hanc esse com-
munem, & veriorem opinionem,
etiam de iure communi affirmat
Gregorius Lopez in allegat. l. 50.
titu. 6. par. 1. qui authores allegat,
& hoc expressè dicit verum de iu-
re communi. tex. d.l. 11. ibi. Segun-
derecho, & in d.l. 6. ibi. Que por dere-
cho les competen. & sanē nō potest aliter
intelligi tex. clemēti. finalis. de
censibus. & cap. nō minus. de imu.
Ecclesia. ibi. Pedagia, vel guidagia.
quare non erit antinomia.
38 Clerici iure communi tenentur
contribuere: & soluere tributa, seu
onera, quæ ad cōmunem, & patriā
vtilitatem spectant: vt in repara-
tione murorū, pontiū, viarū publi-
carū, & similiū: tamen non sunt
exigendi, aut cōueniendi corā iu-
dicibus secularib⁹, sed ecclesiasti-
cis. communē dicit Benedictus de
Capra in reg. 96. n. 79. inter cōmu-
nes opiniones, vers. clericu. nu. 2. &
hanc

hanc sequutis fuerunt legum septē partitarum compilatores, in l. 54. titul. 6. part. 1. sed iure nouo ex sententia Gregor. Lopez contrarium, statuitur per l. 11. tit. 3. lib. 1. recopi. 39 quod coram iudicibus laicis conuentantur, tamen illa lex mihi id non probat: nam licet dicat, quod contribuere teneantur, non declarat per quos iudices sint compellendi, & conueniendi: nihilominus vsu receptam video opinionē Greg. nescio quo iure aut ratione, nisi ad eas, quae de clero hærede laici, coram iudice seculari conuerto, supra diximus recursas.

40 Cognati admittuntur in iudicio pro cognato, cum cautione de rato, vsque ad decimum gradum, liberi, & parentes in infinitum iure ciuili. gloss. & communiter. dd. in l. sed hæc. de procurato. iure regio vsque ad quartum gradum, & non ultra admittuntur. l. 10. titulo. 5. part. 3. Villalob.

41 Coitus damnabilis iure communi dicitur, qui aliqua lege damnatur. s. fin. in authen. quibus modis natura. efficiantur legitimi. colat. 5. Iuli. Clarus not. in praxi. crimin. libro. 5. receptarum senten. versiculo, fornicatio. versiculo, frequenter. Iure regio ille dicitur coitus damnabilis, cum ex eo mulier incidit in poenam mortis, & si sit cum moniali, clero, vel religioso. l. 9. Tau- „ ri: quæ est. l. 7. titulo. 8. libro quin- „ to recopil. de quo Illustrissimus Præses Couar. in epitom. 4. part.

2. cap. 8. s. 5. num. 18. Villalob.

42 Quod omnis coitus qui lege ciuili est damnabilis, & punibilis, dicitur etiam damnabilis, & punibilis iure regio: quinimo seuerius punitur, vt videbis suis in locis, nec lex Tauri nec D. Præses hoc negant: sed dicunt, quoad effectum illius legis Taurinæ, scilicet vt filius matris succedere possit, non dici coitum damnabilem, si mater ex eo poenam mortis non mereatur. Et hic est verus sensus dictæ legis, idque clarissimus apparebit ex infra dicendis.

43 Coitus inter coniugatū, & solutam iure ciuili non est damnabilis. not. Paul. Castren. in consili. 34. numero. 4. volumin. 2. Deci. in consil. 311. iure regio damnabilis est. l. 24. titulo. 3. lib. 1. ordina. est. l. 5. titu. 17. de los amancebados li. 8. recopil. Villalob.

Iure com. in casu de quo loquitur lex regia etiam puniri coitu coniugati cū soluta, scilicet cū coit: vt cū cōcubina, vt diligenter not. Casia. Lup. in l. si qua illustris. ad Orficia. Cart. 3. col. 2. & AEgidius Boss. in tract. de coitu damnato & punibili, à nu. 22. vsque ad. 30. quinimo: vt suprà probauimus versiculo, adamaria omnis coitus preter meretri cium est iure cōmuni damnabilis.

45 Coitu sacerdotis cum soluta non puniri iure cōmuni affirmat Villa. & allegat. Mattheffila. in const. Na polita. ti. 28. iure regio per dictam legem. 9. damnatur. Villalob.

Sed

46 Sed fallitur ingenuè, nam iure communi etiam punitur: vt not. Casia. Lupus in. d.l. si qua illustris. post numerū. 31. Boss. in allegato. tract. numer. 15. Mencha. libro tertio de succession. progress. §. 22. numero. 50. Iullius Clarus in libro quinto, recept. sentent. §. forniciatio. versiculo, cum presbytero. & male allegat Matthesil. nam ille nihil de hoc: author est Corse. in sing. versiculo, fornicatio. & versiculo. hæres. 4.

47 Commodans si res per eum com
mòdata furata sit, potest agere vel
contra commodatarium, vel contra
furem, ad rem recuperendam.
I. finali. C. de furti. & si putans com
modatarium esse soluendo eum
conuenerit, potest redire ad fu
rem iure communi, secundum o
pinionem Cini, & Jacob. de Ra
uen. in. l. manifestissimæ. §. primo
eodem titulo Ioan. Faber. in. §.
item si fullo. inst. de obligat. quæ
ex delicto. iure regio per. l. ii. titu
lo. 14. part. 7. non potest redire ad
furem approbata opinione Salice
ti in. d. §. i. Villalob.

48 Saliceti opin. sequitur Jacob.
 Butrigar. & alij, & est verior iure
 communi: nam tex. d. §. fin. ibi. Pa
 nitus liberatur. & ibi. nullo modo com
 petere posse, omnino tollit elligen
 di facultatem, alioquin nec po
 nit, nec omnino liberaretur: et sic
 intellectus non erit antinomia,
 & ex opinione vnius vel alterius
 doctoris non debuit constituere

antinomias iurium: vt h̄c et sæ
 pius facit. Villalob.

49 Commodarius iure ciuili te
 netur de leuissima culpa, etiam si
 gratia vtriusque fit commodatum
 l. si vt certo. §. nunc videndum. &
 l. in rebus. in princi. ff. commoda
 de iure regio per. l. 2. titulo secun
 do, parti. 5. sufficit, si faciat in rem
 commodatam, quæ facit in custo
 diendis suis rebus: modo non sit
 ita negligens, vt incidat in latam
 culpam. Grego. Lopez in eadem
 lege. hæc Villalob.

50 Sed ei dici posset, inciuite es
 se, nisi tota lege prospecta respon
 dere: nam in. §. hæc ita. legis in re
 bus per eum allegate. I. C. ex
 pressè dicit: quando commoda
 tum fit gratia vtriusque, de leuitâ
 tûm culpa teneri: idem dicit text.
 in. l. si cum venderet. §. finali. depi
 gn. action. ff. Deci. in. l. contractus.
 de regulis iuris. leuis culpa, teste
 Alciat. in. l. tale culpa. de verb. si
 gni. tunc dicitur, cum quis rebus
 alienis eam curam non adhibet,
 quam cæteri patres familias so
 lent: tametsi in suis rebus mini
 me diligentior sit, cui stipulari vi
 detur. l. 3. tit. 3. part. 5.

51 Ex qua diffinitione colliges
 veram antinomiam: quod iure
 ciuili commodarius gratia v
 triusque tenetur adhibere eam
 diligentiam, quam cæteri patres
 familias adhibere solent. Iure re
 gio quam suis rebus adhibet, e
 tiam si non sit tam diligens, vt cæ
 teri pa

teri patres familias esse solent.

Commodatarij duo si ambo sint in culpa, & dolo, & res commodata perdatur: quilibet in solidum tenetur iure ciuili. l. si ut certo. s. si duobus. ff. accommodat. iure regio per. l. 5. titulo secundo: part. 5. tenentur solum pro rata.

Villalob.

Licet Gregorius Lopez in supra allegata lege quinta existimet per eam corrigi ius commune, quo commodatarij ex culpa in solidum tenentur: mihi tamen aliter videtur, nam, in secunda illius legis parte. ibi. *Otro si dezimos, que si aquel que tomo la cosa prestada la perdio en su vida, o la perdieron sus herederos, despues que el murio por su culpa, que son tenidos cada uno dellos de la pechar pagando cada uno su parte.* Loquitur expressè de re commendata in specie, perdita culpa commodatarij vel hæredum eiusdem.

Primo casu cùm ipsius commodatarij culpa perdita fuit, hæredes eius pro parte tenentur iure ciuili. l. 3. §. hæres. ff. commodat. & l. in dispositi. in principio deposit. Secundo cùm ipsorum hæredum culpa, licet adrei restitutionem in solidum tenerentur: quia pro parte restitui non poterat, cùm sit species indiuisa, vel quia ex dolo, aut culpa in solidum teneantur obligatione secundaria: tamen cures ipsa non possit restitui, æstimator eius pro parte soluenda est per hæredes: iuxta decisionem

tex. in. l. si duo hæredes. ff. depositi. sic intellectus per Paul. Castrén. ibi, quod lex nostra expressè sentit: & sic in hac parte conformis est iuris communis dispositioni. in tertia verò parte ibi. *E aun dezimos que si una cosa fuere emprestada a dos homes, o mas, e quando gela emprestaron no se obligassen cada uno dellos en todo para tornar la: si aquella cosa se perdiéesse, tenudos son cada uno dellos de pechar su parte e no mas.* Expressè loquitur de obligatione primæua (quam. dd. primitiuam vocant) quæ quidem ex contractus origine, & passione. ibi. *E quando gela prestaron, &c. nascitur, & non de obligacione secundaria, que ex culpa, aut do lo oritur: de qua in verbo præcedēti dixerat: & sic intellectus hic versiculus, conformat etiam cum iure communi: nam si ab initio aliter, non sit actum, pro parte tantum te nebuntur cōmēdatarij, pertex. in. d. s. si duob. in principio, & l. si diuisa. C. locat. & cùm legum partitum compilatores, vt plurimum iuris communis regulas sequi conati sunt (vt st̄pe dixi) indubio talis intellectus amplectendus est. & sic non erit antinomia.*

54 Compensatio admittitur iure ciuili in deposito de expensis factis in eo. gloss. commun. aprobata in. l. si plures. ff. de post. est in verbo iudicatum. cui adde Emanuel, Xuarez in thesauro receptarum sententiarum, verbo, compensatio. iure regio nō admittitur. l. 10. titul. 3.

tit.3.part.5. Villalo.

Glo.in.l.siquis versi.exceptionē. C.depositi.tenet cū Ioan.in depo sito,non esse admittendam cōpen sationē expensarum,& iura hīc al legata intelligit in cōmodato.sed Fulgos.in.d.l.si plures.communē esse affirmat: quod etiā in deposi to de expensis admittatur,& inter cōmunes opiniones refert Ema nuel Xuarez,verbo,compensatio.

55 Cōpēsatio iure ciuili in quolibet contractu præter depositi admitti tur, si sit liquida, aut facile possit li quidari, quod arbitrio iudicis re linquitur.Iaf.in.ſ.in bonæ fidei.n. 71.instit. de actio. cōmu.affirmat. Adde diligenter Menoch.in tract. q.arbitr.iudi.li.2.centu.1.casu.14. iure nostro sublatū est arbitrium, & ad liquidationem tempus de cem dierum est taxatum.per.l.20. titulo.14.part.5. Villalob.

56 Compensatio non admittitur iure ciuili, quando quis condemnatus fuit sine præfinitione tempo ris.Bart.in.l.aufertur. ſ. qui com pensationem, de iure fisci. quam communem dicit Greg.Lopez in l.20.tit.14.part.5.iure regio admit titur compensatio liquidanda in tra decem dies. Villalob.

57 Iure communi induci potest con suetudo inſcio principe, vel eo qui ius condere potest. gl.fi. in.ca. in istis.ſ.leges.4.distinctio.Gem. in.c.frustra.8.distin.cōmunē dicit, & Pr̄eposit.ibid.n.9.Corn.cōf.155. n.7.li.4.Abb.cōf.7.li.2.iure regio

nō potest induci inſcio principe. 1.3.&.5.ti.2.par.1.& licet Greg. Lopez in dictis legibus hanc esse ve rā de iure cōmuni dicat, verior est prima opinio: teste Ferdin. Mēch. lib.1.controuer.vſufrequent.c.3.n. 3.quia iura, & authores per Greg. allegati loquūtur de cōsuetudine legitimē p̄scripta,nec dubiū est, quin p̄scriptio noceat dño rei, & ignorantī, sicut si esset sciens.l. fi.C.de p̄ſcr.longitēp. hoc tamē intellige cūm consuetudo est con tra legē superioris: nam si nō sit cō tra,valet etiam inſcio principe, vt not. Grego.ibidem,& in.l.12.tit.1. part.1.Mencha.vb i ſuprà.

58 Concubinā alterius cognoscens carnali copula, iure ciuili nō puni tur.alleg.Villal.Bar.in.l.si vxor.C. de adulterijs.iure regio punitur in „casu.1.1.tit.15.lib.8.ordina. est.l.6. „tit.20.de los adulterios.li.8.&l.4. „tit.20.de los lacayos.li.6. recopil.

59 Bart.nō loquitur generaliter: sed in concubina quæ est in honesta: in concubina verò,quæ retinet no mem honestæ mulieris,vt est concubina patroni, punibile esse af firmat per eum tex.& leges nostræ regiæ in his casibus loquuntur. nō erit ergo antinomia.

Cōcubina iure ciuili illa dicitur quæ est vñica in domo retēta soluti, & ipsa soluta, cū protestatione q̄ eam retinet in concubinā.Bart. in.l.in concubinatu. per eū tex. ff. de concubinis:& in.l.eā quā.C.de fideicōm.& in auth.licet principi. de natur.

de natura liber. Ceterasque conditio-
nes recēsit. l. 2. ti. 4. par. 4. iure autē
regio nouo ex sententia Villal. solū
requiritur, quod inter eos possit
cōtrahim̄ matrimoniu. per. l. ii. Tauri
approbata: glo. in. ca. innotuit.
verbo coniugatā. de electio. li. 6.
& qualis. 30. q. 5. Villalob.

61 Conclusio in causa de iure ciuili
non est necessaria. Cardi. in clem.
ſepe. §. & quia. quæ est. 29. nu. 20.
de verb. sign. Feli. in cap. cum. I. et
A. de re iudi. iure. regio sic. per. l. i.
ti. 4. lib. 3. ordin. & prag. 42. tit. 20.
, est. l. 10. tit. 6. de los testigos lib. 4.
, recopil. eamque intelligūt Dida.
, Peres, & Villal. si cōclusio à parti-
bus petatur, sed ibi conclusio fieri
, iubetur licet non petatur.

62 Lex Tauri est. 9. tit. 8. li. 5. recop.
sed illa non tolit requisita ad concubinatu, & hoctantū dicit, quod
vt filius dicatur naturalis, sufficit si
inter parentes potuerit contrahi
matrimoniū, tempore quo coheri-
rūt, licet non habuerit matrē, vt cō-
cubinā. Sicque vitabis antinomiā
iurium, & legis partitæ correctio-
nē. Caue tamen nam iure nō om-
nino prohibitur cōcubinatus, vt dixi
supra, versiculo adamastia. nu. 56.

63 Condemnatus ad mortem iure
ciuili efficitur seruus pœnae. l. qui
ultimo. ff. de pœn. iure regio non.
, l. 4. Tauri: est. l. 3. tit. 4. de los testa-
mentos, lib. 5. recopil.

Item iure ciuili condemnatus ad
mortē nō potest testari. l. eius qui.
§. l. qui à latronibus. §. si quis ca-

pitali. ff. de testa. l. 15. ti. 1. par. 6. iu-
re regio nouo p. d. l. Tauri testari
potest nisi de bonis fisco applica-
tis ex delicto, ex quo etiā corrigi-
tur. l. 18. d. titu. 1. part. 6. & l. 4. tit. 3.
ea. part. quæ dānatis ad mortē ciui-
lē testamēti factio ne prohibebāt.

64 Multi sunt qui affirmant, etiam
iure communi nouo, damnatum
ad mortem testamentū facere pos-
se, si sit benē natus: per authen. sed
hodie. de dona. inter vir. & in cor-
pore vnde sumitur. Sed discretissi-
mus D. Præses noster Couarru. in
rubr. de testam. part. 3. nu. 27. non
posse veriorem & cōmunem esse
affirmat: responditq; ei auth. scili-
cket, non alloqui in condēnatis ad
mortem naturalem.

Verū disputationis gratia
65 possit ei replicari, id verum qui-
dem esse: sed rationem expressam
in. §. quod autem de nupti. in auth.
col. 4. (ex quo desumpta est illa au-
then. Sed hodie) generalem esse: ait
imperator, (neque enim mutamus nos
fortunam liberam in seruilem statū, &c.
Ergo generaliter in omni casu est
intelligēda p. iura vulg. l. regula. §.
finali. & ibi. dd. de iur. & fact. igno-
ran. & quæ fuisse not. Nico. Euerar.
in centuria locorum legali. à ratio-
ne legis larga seu ampla, ad exten-
sionem ipsius. 33. in ordine. & Tira-
quel. in tract. cessante causa. num.
14. & sequentibus maximè cū hæc
opinio sit equior, & indubio am-
plete tenda.

66 Cōmunem nouissimè sequitur
Men-

Mencha. in ca. 96. quæs. illustr. qui audacter nimis, ne dicā inuere cūdē, carpit doctissimū Couar. nostrum, in eo quod existimat hodie iure cōmuni nouo damnatū in me tallū, & perpetuū carcerem, testamenti factionem habere.

67 Nam licet verum esset, contrariam opinionem communem, nō ex eo sequitur esse veriorem de iure, nec ipse respondit fundamētis per. D. Couar. allegat. quod prius facere debuisset: & (ni fallor) non bene satisfaciet. s. quod autem. vbi expressè text. diffiniuit non fieri seruos: & iure antiquo hac ratione intestabiles erant damnati ad mortem naturalem, vel ciuilem. (vt sunt damnati in metallum, vel perpetuum carcerem) quia serui pœnæ efficiebātur. l. quidam sunt serui pœnæ. ff. de pœn. notat. latè Tellus Fern. in l. 4. Tauri. n. 31. sed hodie cessat hēc seruitus: ergo cesabit eius effectus: & si liberi sunt, testamentum facient.

68 Condēnatis iure cōmuni dantur duo menses ad soluendū. l. debitoribus. ff. de re iudicata. iure. C. qua tuor. l. 1. & 2. C. de vsu. rei iudicat. iure regio decem dies tantum. l. 5. tit. 27. par. 3. Villal.

69 Lex debitorib⁹. si benè inspiciatur, non tribuit cōdemnatis duos menses ad soluendum: nam hoc arbitrio iudicis relinquit: ait tex. debitoribus non tantum potentibus dies ad soluendum dandi sunt, sed & prorogandi si res exigat. Sivero intra diem da

tum à iudice, ve ex causa prorogatum, non soluerit, pignora capi iubet, & si intra duos menses post captis pignoribus, non soluerit venduntur: leges vero. 1. & 2. C. de vsuris rei iudic. non tribuunt quatuor menses condemnatis ad soluendum. Idque solum intendunt, quod si debitor intra quatuor menses postquam soluere ius suis fuit, non soluat: ultra debitum principale teneatur ad vsuras centesimas temporis, quod post quatuor menses effluxerint. Quare iure ciuili verior est opinio Fabri. 70 Alciati, Ripæ, & aliorum, quos refert, & sequitur Menoch. libr. 2. arbitr. iudi. centuria prima, casu. 27. hancque sequuntur iudices superiores.

In regno Nauarræ quod attēta quantitate debiti, & debitoris, ac creditoris qualitate, datur aut negatur tempus soluendi. lex vero. 5. tit. 27. part. 3, debet intelligi iuxta decisionem. l. 7. titul. 3. par. 3. quæ arbitrio iudicis illud relinquit, ibi. O otro plazo mayor, segun entendi re que es guisado, &c. sicque vitatis antino.

71 Cōdemnato ad aliquā quantitatē preſtandā, pro qua creditor habet pignus, duo menses dantur ad luēdum illud pignus: & si intra id tempus non soluatur, res venditur p debito. l. debitorib⁹. ff. de re iudi. iure regio viginti dies tantū datur. l. 6. tit. 27. par. 3. Villal.

72 In l. 6. hīc allegata non dantur E viginti

viginti dies ad luendum, sed ad vendendum pignus per licitatem, aut publicā subhaftationē, ibi. *Puede la meter en almoneda aquella cosa de que le entregaren con otorgamiento del juzgador almonedearla hasta veinte dias: &c. deue se vender al que mas die re della, de los veinte dias adelante.* Sed „ hodie correcta est. d.l. partitē per. „ l.19. tit. de las entregas y execucio „ nes. 21. li. 4. recop. vbi proponitur „ noua executionis faciēdæ forma, „ quę seruatur.

73 Conditio impossibilis affirma tiuè concepta vitiat stipulationē. l.impossibilis.de verb. oblig. & s. si impossibilis.institu.de inutilib. stipula.iure regio, vt existimat Michaël Malacita, different.58. contractum non vitiat per. l.17. titulo. II. partit. 5. sed Villalo. negat: quia inquit lex illa loquitur de cōditione negatiuè concepta, in qua valet stipulatio etiam iure communi. l. in illo. 2. respons. de verbor. signifi. & concordare cum. l. partitæ affirmat Gregorius Lopez ibi.

74 Ego respondeo pro Michaële: nam tempore illius, in tex. l. partitæ affirmatiuè concepta erat cōditio. ita como si dixesse: si tagiese con el dedo el cielo, prometes de dar o de fazer. & ita inueni in litera communi Montalui: postea emendatus fuit per Grego. Lopez, & fuit negatiuè apposita: quā correctionem non vidit ille bonus vir: quare non meretur repræhen-

sionem.

75 Confessio facta in tormentis debet ratificari ad arbitrium iudicis iure comm. not. Bar, in. l. 1. §. diuus Seuerus. ff. de quęst. iure regio sublatum est arbitrium, vt non ratificet illo die, sed sequenti. l. 4. ti. „ 30. part. 7. Quod hoc etiam tenuerunt multi de iure communi, vt notat Iulius Clarus in praxi. q. 64. ver. sic. iudex. §. fina.

76 Cōfessio iure communi nō est probatio. Feli. in rub. de probat. n. 6. cōmunem dicit. iure regio probatio est. l. 8. tit. 14. par. 3.

Contraria opinio quod sit probatio de iure communi, & omniū cōcludentissimè est cōmuniō, & verior: vt not. Menoch, de recuperan. posses. num. 217. &c. Emanuel Xuarez in thesauro cōmuniō op. versi. confessio. nu. 222. non est ergo antinomia.

77 Ex. l. 8. supra allegata infert Nun. Auend. in resp. 18. nume. 8. contra Roderi. Xuarez in. l. post rem iudicatam. versi. sed pulchrum. quod post decē dies, qui dantur ad probandas exceptiones oppositionis factæ executioni: pars non sit com pellenda iurare, cūm sit probatio. sed Villalo. dicit obseruari in praxi opinionem Roderici.

78 Melius dixisset esse hodie text. expressum pro opiniōe Roderici, in. l. 72. titu. 4. de los adelantados. lib. 3. recopila. & miror viros, alioquin versatissimos in iure nostro, hanc legem non vidisse, quæ multo.

confes
sio an
sit no
cato

antau
satis, de
cēndie

executio

nij, apposi

xi opinionem

Roderici.

pros sit co

petien duc

iurare.

multò ante horum scripta condita
fuit.

79 Confessio extra iudicialis non probat iure ciuili, Felin. in. c. at si cleric. de iudi. cōmunē dicit. Iure regio parte p̄sente vel eius procuratore causa expressa probat. l. 7. tit. 13. par. 3. Villalo.

Quinimo iure ciuili confessio extra iudicialis p̄sente parte facta, probat, vt notat Dueñas in reg. 119. incipiente. Cōfessio extra iudicialis. & allegat legē partitę p̄ concordanti, & difficultas iure eo non consistit in hoc, sed an fuerit cōfessio à parte acceptata, nā multi dicūt q̄ si non fuerit acceptata, non probat: verior tamen est opinio, vt ipse Dueñas affirmat, etiā non acceptatam probare, sufficere que, si non contradixerit: cùm tacendo consentire videatur, in his quæ suum commodum respi- ciūt, vulg. reg. Qui tacet. &c. Item cōfessio facta sine causa, iure ciuili nequaquam probat. Idem Dueñas reg. 118. ex quo apparet nō esse hanc antinomiam.

81 Confessio iudicialis iure ciuili p̄iudicat, iudice pro tribunali se dente. Marant. in speculo aureo par. 6. versi. confessio. nu. 30. coēm dicit. Iure regio sex requiruntur, vt p̄iudicare possit: etas maior in confitente, sp̄otanea voluntas, parte, vel procuratore p̄sente, su perre certa, & non contra naturā, aut leges. l. 4. titulo. 13. part. 3.

Villalo.

Omnia quæ iure regio requirū tur, vt cōfessio iudicialis p̄iudicet, necessaria sunt & iure ciuili: vt dili genter probat Decius in allegat. capit. at si cleric. de iudic. vbi à num. 17. vsque ad numerū. 44. tra dit decem limitationes ad hanc regulam, inter quas continentur p̄predictæ sex qualitates. nō est ergo antinomia.

82 Confessio procuratoris iure ci uili nō p̄iudicat dño. l. pro inde. s. si procurator. ff. si quis in ius vocat. l. si procuratorem. delegat. 3. Bartol. in. l. i. quando appella. sit. de iure regio sic. l. i. titu. 3. lib. 3. or. „ dina. Est. l. i. tit. 4. libr. 4. recopilat.

Villalo.

83 Falsò allegat, nā. l. pro inde. est sub tit. ad. l. Acquilam. ff. s. i. & in titulis per Villal. allegatis nō sunt tales leges nec Bart. eo loco de cō fessione tractat. Tu allega. tex. in. l. si certis. s. sed an. ff. de confess. & distingue. vt ibi Bart. aut procura tor non habet mandatum, & non valet confessio: aut habet speciale ad confitendum, & tunc nocet domino confessio: aut habet ge nerale mandatum, & tunc etiam distingue: an confiteatur per modum spontaneæ iurisdictionis in instrumento, & non valet: aut per iurisdictionem cōtentiosam, & valet, nocetque domino, per iura quæ allegat: & hæcvidentur sentire leges regiæ. II. &. 19. & 24. titulo. 5. part. 3. & lex ordin. h̄ic allegata loquitur in procura-

E 2 tore

tore qui habet mandatum, vt negare vel confiteri possit litem cōtestando. non erit ergo antinomia.

84 Cōfessio facta in tormentis potest retractari ex iusta causa, etiam si fuerit perseuerata: notat Salic. in.l.2.C.de custo.reorum, iure regio per.l.4.titul.30.part.7. non potest. Hæc Michaēl, differentia. 55. in delictis. Sed Villal, non placet, & meritò: nam in ea lege contrarium probatur per argumentum à maioritate rationis: nam si post latam sententiā potest iudex reum confessum in tormentis absoluere, si de illius innocētia cōstiterit: multò magis eū debet audire ante sententiā, si dixerit errasse in confessione: pro qua ratione vide Gā „di.in practi.crim. de questionibus „& Iul.clar.in praxi.sua.§.fin.quest. „55.verfic.fed pone.&.q.64.verfic. „fin autem. nu.44.

85 Item ex eadē. l. 4. ellicitur alia differentia: nā iure communis iudici constat de innocentia rei, qui in tormentis, & perseueranter cōfessus fuit, debet describere Principi, vt reum liberet. Bar.in.§.si quis vltro.l.i.ff.de quāst. iure regio iudex ipse potest eum liberare, per d.legem: quod intelligit Greg. Lopez, quando ex facti notorietate cōstat de innocentia rei, secus quādo ex probationibus, ne detur iudicib' occasio liberād'reos: iuxta doctrinā Panormi. in. c. suborta. in fin. de re iudi. Villalo.

86 Confinia amouēs (vulgo moiones dicimus) iure ciuili pœnā extraordinariam, & aliquando mortis incurrebat. l.agraria. ff.determ. moto.l.i.eod.titu.&l.i.C.de accusa. iure regio per.l.fin.ti. 14.par.7. quinquaginta marauetinorū aureorū pœnam (quæ iuxta communē cōputationē quinquaginta castellanos summa) incidit, & amittit ius quod habet in tali fundo: & si nullum ius habet, redit cum dupl. Greg.vbi supra, versicu. cinquenta marauedis.

87 Illud quod de iure cōmuni refert Villal. cautū erat iure antiquo: vt not.glo.in.d.l.agragaria. &l.i.C. de accusa. nā pōst per Diuū Adria nū statuta fuit pœna ordinaria quī quaginta aureorū: ex qua lege desūpta fuit nostra, & in hoc sunt cōformes, & alias pœnas lex partitæ tradit, etiā de iure cōmuni Iacob, Damoderi. in praxi crimi.ca. 127. de translatione limituum: sed nihil allegat.

88 Conductores vectigalium seu publicani iure cōmuni ob nimiā sterilitatem, guerram, pēstem, vel casum fortuitum, & qui accidit factō superioris possunt petere remissionem mercedis, & debet eis præstari: vt notat. Bartol. & dd. in. l. Cottem ferro. §. qui maximos. de publica. ff. quāstio. publicanus. Francisc. Viui. lib. 2. commu. opinio. verſiculo conductor. op. 63. diligenter AEgidius Bossius in titulo de remissione mercedis

mercedis publicanorum . perto-
tum sed præsertim numero. 1. &
2. 24. & 25. &c. Iure regio ob nul-
lum casum vel causam, etiam si fa-
cto ipsius regis locantis accide-
rit, fit remissio. 1. 2. titulo. 9. de
las condiciones generales, libr. 9.
recopila.

89 Item iure communi , prædi-
ctis locatoribus vectigalium cō-
petitremedium læsionis. l. 2. C.
de rescinden. venditio. nota. glos.
in. l. si olei. C. locati. & l. si ea pa-
tione. C. de vſur. commu. dd. in.
d. l. 2. quos refert eruditus Lufita-
nus Arias Pinel. in rep. d. l. part. 1.
c. 3. nu. 17. & sequē. iure regio non
competit nec præstatur. l. 15. d. tit.
9. lib. 9. recopil.

90 Consanguinei iure cōmuni suc-
cedūt vſq; ad decimum gradū, nō
habita differētia agnatorū vel co-
gnatorū : not. diligētissim⁹. D. Co-
uar. in epit. de successio. ab intest.
conclusio. II. & dicit cōmūnē iure
regio per. l. 6. tit. 13. par. 6. vſque ad
duodecimum gradum. Villal.

91 Itē ex illa lege sexta assignatur
differētia inter agnatos & cognatōs:
quoad fratres, & eorum filios:
ſicq; reſtrīgitur iuris ciuilis dispo-
ſitio, debetq; fieri hæc cōputatio
iuxta iuris ciuilis regulas, nō cano-
nici, vt vult Villalo,

92 Sed caue, nam in caſu legis par-
titæ etiam iure ciuali ponitur ta-
lis differentia, cùm eo iure frater
vterinus præfertur in bonis mater-
nis fratri consanguineo. & frater

consanguineus præfertur in bo-
nis paternis vterino , nec eo caſu
fuit correcta. l. de emancipatis.
C. de suis. & legit. hæred. vt not.
glos. in authent. itaque mortuo,
& ibi Cinus. C. commu. de suc-
cess. in bonis autem per ipsum
defunctum quæſitis æqualiter suc-
cedunt, authent. ceſſante. de suis
& legit. hæred. eſtque commu. o-
pin. nihil ergo noui ſta tuitur in le-
ge partitæ, nec eſt ant in omnia in
ea.

93 Conatus punitur iure ciuali li-
cet non ſequatur effectus. l. 1. ſ. di-
uiſ. de ſicariis. l. is qui cum telo.
C. eod. concordat. l. 2. titul. 31. par.
7, iure ordinamenti requiritur qđ
ſequatur effectus , vel ſaltim vul-
neratio ad hoc , vt incidat in pœ-
nam. l. 2. titu. 23. lib. 8, recopilat. ex
ſent. Greg. Lopez in. d. l. 2. & Due-
ñas in regula. 35. & addit Villalo.
quòd non ſufficit vulneratio , ſed
de ea debet remanere liuor, vt in-
cidat in pœnam. d. l. 2. ordina. &
allegat. l. 43. ſtili. & quòd iudex
poterit illam pœnam moderare,
allegat Gregorium Lopez & Salis-
„ ce. in. l. is qui cum telo. Addet u
„ quòd eſt comm. opin. teſte Viuio
„ lib. 2. commu. opin. opinio. 53. nu-
mero. 2. Villalo.

94 Licet iure ciuali scripto punia-
tur conatus, tñ vſu nō fuit receptū,
& ex generali totius mundi con-
ſuetudine non punitur: vt probat
Iulius Clarus in praxi crimin. ſ.
fin. quæſt. 92. niſi in atrocissimis
delictis,

- delictis, in quibus ex ipsa generali consuetudine punitur. not. etiam Viuius.d.lib.2.com. op. versi. conatus.opi.53.pertotū, vbi aliquot casus colligit. Iure nostro in quo non punitur conatus regulariter, per iura supra allegata, non puni-
retur, nisi in casib⁹ in eo expressis,
95 quos suis in locis inuenies. Interim tamen vide vnum in. l. 1. titul. 18. de las trayciones lib.8.recopil. de crimen læsæ maiestatis. aliud in.l.2.ti.23.de los homicidios (que est.l. ordinamenti supra allegata) de eo qui per insidias percussit. tertium, in. l. vnica. titulo. 21. del pecado nephādo, eo.lib.8.quartū in.l.1.tit.9. de las treguas. eod.lib. de eo qui ruperit pacem publicā, vel priuatam, & tentauerit inimi-
cum offendere.
- 96 Præterea aduerte, q̄ in.l.43.del estilo non requiritur q̄ remaneat liuor, vt poena legis ordi. imponatur, sufficitq; si percuesserit, ibi, *hirire a alguno*. Nec video cur minus delinquat, qui animo occidendi p̄ insidias, aliquem ligauerit, aut sa-
culo infuerit, vel cordis suffocare tentauit, quam qui ense vel pugio ne liuorem fecerit : & crederem his, & similibus casibus poenam il-
lius legis locum habere.
- 97 Consulens, aliás non facturo, iu-
re ciuili tenetur. l. si remunerandi. ff. si tibi. ff. mandat. vbi glo. & com. dd. Bartol. in.l. non solūm. ff. si man-
dato. ff. de iure iur. Iure regio siue
aliás facturo, siue non: si consilium 100

non fuit fraudulentum non tene-
tur. l. 23. titulo. 12. part. 5. hæc Vi-
llalob.

- 98 Sed errat: nam iure ciuili con-
sulens aliás facturo tenetur etiam poena extraordinaria: vt notat. di-
ligenter Clarus in praxi crim. ff. fi.
quæst. 88. item lex partitæ ait, con-
sulente gratia eius cui consuluit
tantum, non teneri. & est conformis & desumpta, ex.l. 2. ff. tua tan-
tum gratia. ff. mandat. &. ff. tua
tantum gratia. institu. eod. in eo
verò quod dicit *nisi consilium sit frau-
dulentum*. etiam est conformis iu-
ri communi vt notat. Din. in re-
gul. nemo. de regul. iur. in. 6. De-
cius in. l. consilij. eodem titulo.
ff. quibus & aliis in locis inuenies
idem, quod iure regio, seruari iu-
re communi, in consulente male-
ficium: idque notat. Petrus à Pla-
ça in epitom. delictorum cap. 27.
& Auend. in tractat. de iniur. nu-
mero. 9. versiculo. ex ista illatio-
ne infero. qui allegat. l. 2. titulo.
2. part. 7. &. l. 9. titulo. 7. eadem
part. Est. l. 12. &. 18. titulo. 14. l. 3.
titulo. 2. &. l. 3. titulo. 37. eiusdem
part. 7.

- 99 Contestatio si non fiat intra
tempus assignatum, iure ciuili
non habetur pro confessio. au-
thent. offeratur. de litis contesta.
iure regio sic, per. l. 1. titulo. 3. lib.
3. ordinam. Est. l. 1. titulo. 4. de
la contestacion lib. 4. recopila.
Villalo.

Idem cauetur iure regni Na-
uarræ

uarræ in ordi, 3. de la visita del O-
bispo de tui: & de intellectu legis
regiæ: vide Auend. tract. 1. & 2.
decret. & eruditissimū Couar. in.
c.1.libr.1.vari.resol.nu,8.vbi affir-
mat istius.l.rigorem non fuisse re-
ceptum in supremis tribunalibus
horum regnorum.

101 Sed contrarium ego in praxi v-
sitatum vidi, & à practicis aduoca-
tis ac à iudicibus superioribus ac-
cepi. & notat Gregorius Lopez in.
l.3.titulo. 10. part. 3. nam quando
reus est absens, & citatus non com-
paruit in iudicium aliquo modo,
per se vel per procuratorem, vel si
comparuit, & ante contestationē
recessit non relicto procuratore,
non dicitur confessus, sed procedi-
tur contra eum per remedium le-
gis primæ de los assentamientos
,,quæ est sub tit.11.lib.4.recop.Sive
rò reus cōparuit in iudicio per se,
vel procuratōrē suum, & intra no-
uē dies non contestatur litem, ha-
betur pro cōfesso, etiā insupremis
tribunalibus: per.l.1.dela cōtesta-
102 cion.supra allegatam, & hic est ve-
rus & breuis intellectus, & praxis
dictarū legum , & in hoc maximè
differunt, quòd nec Auend. nec a-
lius quem viderim aduertunt. lex
delos assentamientos facta fuit cō-
tra contumaces in comparendo,
lex de la contestacion cōtra com-
parētes, cōtumaces tamen in res-
pondendo.

103 Item iure ciuili nō est taxatum
tempus, intra quod reus debet li-

tem contestare, sed relinquitur iu-
dicis arbitrio. allegat Villalo. 1. si
eum qui iniuriarum, ff. si quis cau-
tio. Iure regio per. d. l. 1. taxatum
est ad dies nouem correcta. l. 6.
titulo. 3. part. 3. quæ tres dies con-
stituebat.

104 Iure regni Nauarræ decem dies
dantur. d. ordina. Et aduerte non
esse talem tex. in titulo si quis cau-
tio. ff. fortassis voluit allegare. l. si
eum. §. qui iniuriarum. eod. tit. sed
nihil faceret. nec glos. ibi agit de
hoc , nec potuit verè hoc dicere:
cum in aut. offeratur. de lit. cōtest.
C. sit text. expressus, quo cauetur,
vt intra viginti dies contestare te-
neantur:& ipse auctor Villalo. (li-
cet nō meminit) probat hoc infrā,
versi. litis contestatio. Antinomia
ergo erit, quòd iure ciuili viginti
dies, iure regio nouem assignātur
ad contestationem.

105 Cōtractus perfectus iure ciuili,
vna parte inuita non rescinditur.
allegat Villalo. Ioan. Fabru. in. §. 1.
instit. de emptio. & vendition. &
Angel. & Bald. in. l. contractus. de
fide instrumentorum. C. Bart. in. l.
si in emptione. §. 1. ff. de contra-
emptio. & com. dicit Gregor. Lopez
in. l. 1. tit. 5. part. 5. versiculo *des-
pues*. iure regio in casu in quo inter-
fuit arra, non rescinditur , si arra sit
data pro parte pretij , aliàs sic.

Villalo.

106 Tu dices non esse antinomiam,
nam idem seruatur iure communi
in casu , & contractibus, quibus

arra interuenit. s. i. ver. ita tñ. & ibi glos. versic. cōpellit. de emptione & venditione, antinomia igitur in hoc versatur, quòd iure com. emptor si pœniteat, perdit quod dedit, et si venditor pœniteat, duplū, agitque emptor ad interesse contra eum: iure regio non agit ad interesse. l. 7. tit. 5. par. 5. vide. 7. verbo, venditio,

107 Item ex ea. l. 7. elliditur opinio Bartol. & sequatum, quidicebant præsumendum, datam fuisse arrā in pecunia, in partem pretij, in l. si fundus. ff. de. lege com. iure regio requiritur quòd expressè dicatur per eam legem. Villal.

108 Cōtractus inscriptis dicitur iure ciuili ex sententia. B. de Villal. quando per contrahentes est conuētum, vt in scriptis celebretur, & quod aliàs non valeat. allegat. l. cōtractus. s. inscriptis. de fide instru. Deci. in consil. 340. & dicit com. Gregorius Lopez in. l. 6. titulo. 5. par. 5. iure regio sufficit quod inter partes sit actum, vt de illo fiat scriptura, licet non sit additum quòd aliàs non valeat: per dictā legē, ap probata opinione, de qua Soci. in consil. 120. nu. 17. & Boer. in decis. 82. num. 18.

109 Hæc opinio est glos. in. s. i. de emptio. & venditio. institu. versic. scriptura. estque communiter approbata. vt not. Ant. Gomez de cōtract. cap. 2. nume. 27. non est ergo antinomia.

110 Contra contumacem iure ciui-

li non proceditur ad sententiā difinitiuam, nisi facta prius contestatione. l. properandum. s. si autem reus. C. de iudi. exceptis certis casibus, de quibus plures enumerat glos. in summa. 3. q. 9. & Auend. in tract. 1. & 2. decreti. num. 3. iure regio per. l. 1. tit. de los assentamientos. II. lib. 4. recopila. proceditur. Idem iure regni Nauarræ ordi. 53. del Rey don Carlos lib. 1. pragmaticarum.

III. Inter ius regium & regni Nauarræ est differentia, nam contra contumacem procedut iure regio per primum & secundum decretum: iuxta iuris comm. dispositionem, & post tempora ei prefixa missus in possessionem possidet, & facit fructus suos, si non prius elligerit viam probationis.

112 Nauarræ nō fit missio realis, & si reus non compareat ad diem citationis, datur secūda citatio (quæ vulgo dicit falta de dia, o primer fincado) cum termino quindecim dierum, & minister executor iustitiæ apprehendit bona rei, ibi dicitur (ampara de bienes) & finito tē pore mittit relationem apprehensionis factę iudicibus, et si interim compareat reus, auditur solutis prius expensis: si non compareat, datur tertia citatio cum insertiōe aliarum, & libelli actoris, & terminus aliorum quindecim dierum, quæ vocatur (segundo fincado) & si interim compareat reus auditur solutis expensis, si non compareat decla-

- declaratur contumax, & proceditur contra eum in causa, et si actor probat intentionem, condénatur reus, nec potest appellare vel supplicare. Prædictæ verò citationes vocātur fincados: porq el executor, quando haze la ampara de los bienes del reo, finca vn pedaço de cuero o suela de çapato cō vn clauo en la puerta de la casa, dōde biue el reo en señal de ampara.
- 113 Creditor iure communi potest capere debitorem suspectum de fuga, propria auctoritate text. & ibi dd. in. l. 4. §. si debitorem ff. de his qui in fraud. creditorum. & in. l. 2. ff. de iurisdict. omni. iudi. Dueñas in regu. 144. & ampliat, vt etiā pecuniam debitoris possit capere. l. 50. titul. 15. par. 5. iure regio no uo contrarium videtur: quod nec pecuniam, nec debitorem possit capere: nisi hoc pacto inter eos inito conceptum sit. l. 1. & 10. ibi, n̄ por ninguna otra causa, &c. titul. 17. lib. 5. recopilatio. & puniuntur a criter in. l. 5. titulo. 13. libr. 4. eod. sed non affirmo licet verba generalia sint.
- 114 Creditor occupans rem debitoris etiam hypothecatam propria auctoritate, iure ciuili solū perdit ius, qđ in ea habet. glof. in. l. extat. ff. de eo quod met. causa com. app bata. iure regio non solum perdit ius, sed totum debitum. l. 11. titu. 13. par. 5. & l. 1. & 2. titul. 14. ordinam. „ Est. l. 4. tit. 17. de las prēdas li. 5. re „ copi. Sed has & similes leges vsus

- non recipit, teste Illustrissi. D. Co uar. in. c. 16. lib. 3. variarum resolu tionum, nu. 7. vers. his præterea. vbia authores allegat.
- 115 Creditores si conueniant ad dā dam dilationem debitori, qui nō est soluendo, maior pars præualet minori, modo dilatio quinquen nium non excedat iure communi. l. fin. C. qui bon. cedere poss. iure regio ex generalitate. l. 5. tit. 15. p. 3. etiā si quinquenniū excedat dilatio, minor creditorū pars tenetur consentire maiori.
- 116 Item si creditores conueniāt in remissione facienda de quota debiti, maior pars præiudicat minori, si remissio fiat hæredi debitoris, non si ipsi debitori: iure cōmu ni & suum hæredē. §. fin. alias est. §. Marcellus. l. iuris gentium. ff. de pact. estque com. opin. iure regio præualet etiam si remissio fiat ipsi debitori. l. 6. ti. 5. par. 5. approbata Fulgosij opinione.
- 117 Crimen læsæ maiestatis iure cōmuni non solum committitur con tra principem, verum contra eius consiliarios. l. quisquis. in princip. C. ad. l. Iulia. maiest. quod intelli gi debet, quando fuit delictum cō missum facta prius conspiratione cum hostibus regis, vt voluit Isernia in. c. vnico, quæ sint regal. vel propter bonum consilium datum regi, aut propter iustitiam admini strandam. vt not. Greg. in. l. 11. titu. 16. par. 2. versic. mas el R ey. iure regio existimat Villalo, non com

mitti crimē lāſæ maiestatis (quod Hispani vocant traycion) in consiliariis, sed crimen aleuosiæ: & fundatur ex eo quòd in.l.2.tit.12.libr. „ 8.ordin.infi.Eſt.l.1.titul.18. delas „ trayciones.lib.8.recopila.dicitur crimen detrayciō contra ſolū Regem, vel regnum cōmitti, & quòd mitior poena ponitur cōtra offendentes confiliarios,in,l.4.titul.4.lib.4.ordina. &l.1.&l.2.titul.2. „ eodem libro. Eſt.l.1.titul.22.de „ los que hieren o matan, o van con „ tra las justicias lib. 8. recopilatio.

Villalo.

118 Lex illa secunda.titul. 12.lib.8. „ ordina:quæ eſt.l.1.titul.18.lib. 8.re- „ copila. non dicit crimen de tray- cion cōtra ſolum regem, & regnū committi:quinimo expreſſe dicit committi etiam contra alios, ſed quòd maius omnium & deterius ſit crimē proditionis commiſſum contra regem: ideoque maiori & grauiori poena punitur, vt ſit cōdi- gna delicto. vera tamen eſt anti- nomia. In quo diſferat el aleuoso deltraydor, docet Grego. Lopez in.l.1.tit.2.par.7.

119 Criminalis cauſa iure ciuili illa dicitur, in qua venit imponenda poena pecuniaria applicanda fis- co, Iaf.in rubr.de iudic.commu. di- cit:& Alexan.in addi.ad Bart. in.l. prætor ait. de ſepulcro violat: iu- re regio ex ſententia Auēd. & Vil- lalob. non dicitur criminalis, nec de mero imperio: allegat Auend. in alphabeto Hispan.versicul.cri-

mina.l.18.titu.4.par.3.&l.24.eo. tit.&l.9.titul.16. eiusdem partitæ Villalo.

120 Ego vidi leges regias hī allega- tas, ſed mihi nō p̄bāt id, ad quod allegantur:nec video qua ratione moti illud dicant: nam ſi cauſa ex ſui natura criminalis fuerit, licet ex delicto poena tantū pecuniaria imponatur fisco applicanda, cri- minalis nihilominus permanet, nec poena imposta immutabit o- riginem,& naturam cauſæ: maxi- mē quia ſepiſſimè videmus in cau- ſis capitalibus,& delictis atrocissi- mis, ex iuſtiſ cauſis, aut ex defectu probationis, iudices poenas mo- derare, & corporales conuertere in pecuniarias. Et hoc non faciunt iudices, qui non habent merū im- perium. Et vnius generis delictū in certis personis habet poenam mortis, in aliis tantum pecunię. vt nota. diligenter Menochi: in lib.1 quæſt. arbitra. iudic. quæſtio.96. Quare ego dicerē, in caſu dubio, arbitrio iudicis relinquendum, v- 121 trum cauſa dicatur ciuiliſ, aut cri- minalis: cūm non poſſit dari cer- ta regula, illudque ellicies ex l. 20.titul. 5.lib.2.recopila. quæ diſ- ponit, quòd ſi inter auditores cōſi- lij regij, & prætores curiæ (quos alcaldes vulgo dicimus) ſit quæſtio, vtrum aliqua cauſa dicatur ci- uiliſ, aut criminalis, illud termine tur iudicio trium auditorum, & v- nius prætoris ſeu alcaldi. Idem ſentit Bald.de cauſa capitali:in.l. eos.

eos. & super his, versic. extra quæro. C. de appellatio. & Menoch. in lib. 2. quæst. arbit. iud. centu. 3. ca- su. 265. num. 2.

Criminalis causa seu instantia quanto tempore duret, & quæ sit differētia inter ius nostrum & cōmune, vide infra in epilogo legū correctarum. 7. partitæ.

S V M M A R I V M.

Confessio debiti sine causa facta an iure regio valeat, variæ opiniones. num. 1.

Natura & leges naturam imitantes, nihil sine causa faciunt. nu. 2.

Confessio sine causa in instrumento guarantio facta, an valeat iure communi. num. 3.

Quarētigia clausula non auget obligatiōnem, sed exequendi modum præparat. num. 4.

Confessio facta in instrumento guarantio, reuocatur prætextu erroris. nu. 5.

Guarentigia infringitur prætextu simulationis. nu. 6.

In debitum promissum solutum repetitur. num. 7.

Confessio sine causa in instrumento facta, an iure nostro valeat, anceps controuerisia. num. 8.

Dida. Perez & sequent. opinio defenditur, contra Didacum de Segura, & Rod. Xuarez. nume. 9.

Confessio sine causa in iudicio facta, an valeat. num. 10.

Sententia quæ transiuit in rem iudicatā, & instrumenti guarentigij differentia

notantur. nu. 11. & seq.

Notarij nostri temporis nullam habet nec cartulariam iuris dictiōnem. ibidem.

Sententia an causam requirat. numer. 12.

L. 2. titulo. 21. delas entregas y executio- nes. lib. 4. recopil. intellectus elucidatur. ibid. & num. 13.

Absurdum est dicere in sententia non re- quiriri causam, aduersus Seguram. nu. 14. Quare introductum ne causæ in sententia exprimantur. num. 15.

Si debitor receperit dilationem ad soluen- dum, an admittatur post ad cedendum. num. 16.

Debitor ante quam mittatur in carcerem admittitur ad cessionem iure communi, regio non. num. 17.

Debitor an compellatur seruire creditori, donec ei soluat. num. 18.

An per cessionē bonorum liberetur omni- no debitoris persona. nu. 19.

Non liberari obligatione ciuili, nec natura li. num. 20.

Debitor qui ex dilatione creditoris iura- uit, non debere, an omnino liberetur. nu mero. 21.

Duplex obligatio naturalis consideratur ex prima & secundaria. nu. 22.

Quod dicitur debitorem per iuramentum liberari ab obligatione naturali ad secū- dariam restringit. nu. 23.

Iuris subtilitates & apices in foro consciencie periculose. nu. 24.

Delegatus inferioris à principe an subde- leget. nu. 25.

Causæ meri & mixti imperij quando dele- gentur. num. 26.

Antinomia conciliatur. ibidem.

Delegatus aut locum alterius tenens, an poterit

poterit sententiam proferre. nu. 27.
 Ex generali consuetudine hodie delegatos
 inferioris à principe, subdelegare causas
 meri & mixti imperij. nu. 28.
 Depositarius an rem depositatam pro ex-
 pensis retineat. nu. 29.
 Si res pereat casu, cum depositum sit gra-
 tia vtriusque, an teneatur depositarius.
 num. 30.
 Antinomia conciliatur. ibidem.
 Cum depositum sit gratia depositarij tan-
 tum si res pereat, quæ alias erat penes
 dominum peritura, an teneatur deposi-
 tarius. num. 31.
 Depositarius qui premium pro custodia re-
 cepit, an de leui culpa tantum teneatur.
 num. 32.
 In foro conscientie nemo de leuisima cul-
 pa tenetur. nu. 33.
 Montalvus defenditur à reprehensione
 Greg. Lopez. ibidem.
 Deponens seruum latronem, qui deposita-
 rio aliquid suratus fuit, quomodo tenea-
 tur. num. 34.
 Descendentes ex Iudeis non admittuntur
 ad officia publica Nauarræ. nu. 35.
 Dies termini an computetur in termino.
 num. 36.
 Argumentum à contrario sensu non valet
 ad correctionem legis. nu. 37.
 Antinomia conciliatur. ibidem.
 Dicta à quo loco computanda. nu. 38.
 Antinomia concordat. ibidem.
 Doctores an sint constituti in dignitate.
 num. 39.
 Antinomia concordat. ibidem.
 Domini temporales, & vniuersitates ter-
 ritorium habentes, an fundatam habeat
 intentionem super iurisdictione. nu. 40.

Domini an presumatur per vim extorsio-
 se seruitia à vassallis, & intra quod te-
 pus prescribantur. num. 41.
 L. 12. tit. 23. part. 1. intelligi. nu. 42.
 Modus in favorem absentis positus, an pos-
 sit reuocari. num. 43.
 Acceptatio an sit sublata per l. 3. titulo. 8.
 lib. 3. ordin. quæ hodie est l. 2. titu. 16. de
 los contractos. lib. 5. recopi. variae opin.
 num. 44. & seq.
 Opinio Greg. Lopez contra Gomez. defen-
 ditur. num. 45.
 Consensus donantis ante acceptationem do-
 natarij, non est perfectus, sed conditio-
 nalis. num. 47.
 Donatio omnium bonorum an valeat. nu. 48.
 Donatio inofficosa contemplatione matri-
 monij facta, an eo constante reuocari pos-
 sit, controversum. num. 49.
 Dida de Segura distinctio non contemne-
 da, qua opiniones concordat. num. 50.
 Donationem inofficisam matrimonio co-
 stante reuocari posse, contra com. inter-
 pretum sententiam, verius esse defen-
 ditur. num. 51.
 Intellect. l. vnicæ de inoff. dotibus. C. ibi.
 Legitima onus, modum, & dilationem re-
 uicit. num. 52.
 L. fin. §. à socero. ff. quæ in fraud. credi. no
 uo sensu illustratur. nu. 53.
 Actio reuocatoria non datur contra igno-
 rantem fraudem, querela inoff. dona-
 tionis sic. num. 54.
 Lex dotis. C. de collatio. perpeditur. nu. 55.
 Dotem dare titulo oneroso, quomodo intel-
 ligatur. nu. 56.
 Donatio simplex facta filio, quando conse-
 ratur. nu. 57.
 Donatio facta filio in potestate patris con-
 stituto,

stituto, an possit reuocari. nu. 58.
 Donatio facta à matre filio, an possit reuocari. nu. 59.
 Donatio facta filio pro militia, aut studio
an conferatur. nu. 60.
 Donatio re tantum inofficosa, an in totū
reuocetur. nu. 61.
 Filio post donationem emancipato, an dona-
tio reuocari possit. nu. 62.
 Traditio instrumenti quando irrevocabili-
lem faciat donationem. nu. 63.
 Donatio facta filio naturali, quando valeat.
nu. 64.
 Vera differentia perpenditur. nu. 65.
 Donatio quando reuocetur ob superuenie-
tiā liberorum. nu. 66.
 Si donator de liberis cogitasset, an super-
uenientibus liberis donatio valeat in eo
quod ultra quintam partem donavit.
nu. n. 67.
 Et quid si non cogitauit, an in quinto sal-
tim valeat. ibidem.
 Donatio quae fit filio in legitimatione filij
spurij, an reuocetur per superuenientiā
liberorum. nu. 68.
 Donatio facta spōse, ante quam ad domū
sponsi traducatur, an valeat. num. 69.
 Donatio facta vxori, & è conuerso ab uxore marito, quando iure nostro valeat. num. 70.
 Donatio propter nuptias, mortuo marito,
cui competit. num. 71.
 Donatio facta spōse de futuro, soluto ma-
trimonio, cui competit. nu. 72.
 Donatio inter virum & uxorem cōditio-
nem tacitam habet, si donatarius super-
vixerit. nu. 73.
 Antinomia & correctio legis partitæ vi-
tatur. num. 74.

Filio incestuoso quid donari potest. nu. 75.
 Dos quando repeti possit à marito constan-
te matrimonio, si fiat pauperior. nu. 76.
 Dos an repeti possit in casu præcedēti, si sit
cautio præfita. nu. 77.
 Auus an teneatur neptem dotare, si ipsa
dotem habeat. nu. 78.
 Dos inofficosa an repetatur à viro, consta-
te matrimonio. nu. 79.
 Dos aut donatio in matrimonio, contra
prohibitionem legis facta, altero eorum
ignorante, cui applicabitur. nu. 80.
 Dos à patre promissa de cuius bonis pro-
missa censeatur. nu. 81.
 Dotis actio soluto matrimonio cui compe-
tit, filiae, an patri. nu. 82.
 Si credidores vendant bona mariti, vxor
præfertur, & recuperat dotem, etiā con-
stante matrimonio. nu. 83.
 Cum mulier repetit dotem constante ma-
trimonio ob inopiā mariti, an habeatur
ratio, ne egeat. nu. 84.
 Error Auend. perpenditur. nu. 85.
 Duces perpetuo inuestiti, quid possint in
suos subditos. nu. 86.
 Antinomia confutatur. nu. 87.

I Ebiti confessio sine
causa iure communi
non valet. 1. cum de
indebito. 2. fi. ff. de
probatio. cap. si cau-
tio. de fide instrumentorum: idēq;
dicitur de promissione sine causa.
1. 2. &. circa. de dol. exceptiōe cum
simil. Dueñas in reg. 118. Did. Pe-
rez in 1. 3. titulo. 8. lib. 3. ordi. glos. 1.
versic. vtrum autem. Iure regio ex
sententia eiusdem Dueñas in su-
pra

pra allegata regula non requiri-
tur causa in confessione , aut pro-
missione : idem tenet Villalo . h̄c
in stipulatione litera A. nu. 25. qui
allegat . D. Pr̄esidem Couar. in ca.
quamuis pactū. parte. 2. f. 4. nu. 14.
Sed ille ibi contrarium sentit , &
contrariū esse verius probat . Ant.
Gomez tomo. 2. de contractibus.
cap. II. num. 5. & Dida . Perez in lo-
co supra allegato . & hanc verissi-
mam puto , per ea quę allegāt ipsi ,
quæ nō refero . Quibus adde quòd
iniquum esset , & contra naturalē
pietatem rem alienā domino ex-
cipiente , & cōtradicente sine cau-
sa ab eo petere , & auferre , licet ex
captione verborum videretur o-
bligatus . Nam cum natura nihil si-
ne causa fecerit , teste Aristotel . 2.
physi . & leges imitentur naturam .
f. minorem . institu . de adoptio . cū
similibus , maximè nostrę Christia-
næ , non est dicendum ex cōfessio-
ne , aut promissione facta sine cau-
sa actionem dari iure nostro .

3 Sed licet hoc verum quidem sit
in confessione , aut promissione
simplici & nuda , à causa tamen in
confessione , seu promissione in
scriptura aut instrumento publico
& guarētigio redacta (vt plurimū
fieri solent) maximè dubium , &
controversum est : nam iure com-
munis confessio , aut promissio
fieret in instrumēto guarentigio ,
valere etiam sine causa affirmat
Bald. in l. sicut. not. 2. num. C. de re
pud. h̄red. & in l. 2. titulo. II. col.

vlt. C. de executione rei iudi. eūq;
sequūtur , licet quadam distinctio-
ne facta , Joan. de Imo . in l. f. col. 8.
versicu. possumus reducere ipsum
ad concordiam ff. à quibus appellari
non licet , & Ias. in d. l. sicut. de
repu. h̄redi. num. 7. versi. quarto
not. Sed cōtrarium tenet ipse Bal.
in l. si non sortem f. i. versic. sed an
poterit opponi ff. de condit. inde-
bit. & hanc puto veriorem : quia vt
inquit idem Bal. in l. error. numer.
10. C. de iur. & facti ignorant. ex il-
4lo præcepto guarentigio (in quo
ipse & alij qui contrariū dicebant
nituntur) non augetur , nec induci-
tur obligatio , sed datur quidam
modus exequendi : sicque obliga-
tio , seu cōfessio & promissio sine
causa remane tinefficax , ideoque
merito impeditur eius executio :
& hac ratione idem Bal. in eo lo-
co affirms confessionem factam
5 in instrumento guarentigio præ-
textu erroris reuocari , & in efficac-
em fieri : idem affirms Bart. in l.
non fatetur. nume. 15. ff. de confess.
Præterea si guarentigia infringi-
tur prætextu simulationis , etiam si
6 statutum dicat , tantū solutionis
exceptionem admittendā : vt not.
ipse Bal. in l. si non rerū. C. de don.
intervir. & vxor. Mart. de Fano in
extraordi. versic. pone quæstionē.
vbi alios. item si indebitum pro-
missum etiam solutum repetitur
condictione indebiti. l. is qui plus
7 de condit. indebit. l. qui sine. ff. de
cōdi. sine causa. l. pen. f. mulier. ff.
solut.

solu.matri.l.i.l.φ indebitum.l.ele
ganter.de condit.indebit.notat.
latè Decius consil.600.num.4.nō
video cur cōfessio, aut promissio
sine causa etiam in instrumento fa
cta, multo melius non possit reuo
cari,& infringi: quare amplius nō
insisto.

8 Supereft videamus quid de iu
re nostro regio sentiendum sit:nā
Didac.de Segura in repeti.legis si
exlegati causa.de verb. obliga.ef
fectu.3.guarentigie,versic.ad ter
tium effectum.& Roderi.Xuarez
in lectura. l. post rem iudicatam.
notabile.3.num.8. affirmant iure
nistro in instrumento guarētigio
non requiri causam, & sine causa
exeendum.tamen Dida.Perez
in alleg.l.3.tit.8.lib.3. ordi. glos. 1.
versic.vtrum autem.in fine contra
rium expresse affirmat: idemque
sentire videtur Petr.Nun.de Auē.
in tract. de exequen. mand. regiis
cap.30.num.5.versic. & in ista ma
teria.& Anto. Gomez in tomo. 2.
de contracti.cap.72.num. 5. supra
allegato:quòd instrumentum gua
rentigium sine causa non est effi
cax,nec meretur executionem iu
re nostro . Et licet periculosem
sit, atque difficile tantorum viro
rum pugnam dirimere. Tamen
9 prima illa opinio , quam sequuti
sumus , contra Bald. & sequa
ces, quòd iure communi nō valet
instrumentum guarentigium sine
causa nisi palinodiam canere in
continēti vellim, me cogit, vt hāc

posteriorem sentētiam veriorem
existimem per ea quæ dixi, & no
tant Gomez & Dida. Perez vbi su
pra. sed quia ipsi non respondent
fundamentis Didac. de Segura &
Roderici Xuarez, quę prima facie
maximè videntur vrgere, ego res
pondeo. Non obstat ergo primū,
quòd confessio sine causa in iudi
cio facta valet.glos.& com. dd. in
l.i.ff.de interro.actio, & quamplu
rimi diligenter congesti per Illu
striss. D. Anto.de padilla regij cō
silij ordinum militarium Presid.in
repe.l.sive apud acta.num.7.C.de
transactio. & ex eo inferunt idem
esse in instrumento guarentigio,
quia fit coram notario, qui dicitur
iudex cartularius,& habet iurisdi
ctionem: nam vt supra diximus ex
Bald. illud præceptum guarenti
gię non auget, nec inducit obliga
tionem:& cōfessio coram iudice
cartulario facta, qui caret iurisdi
ctione contentiofa non habet eā
dem vim,quam haberet confessio
facta in iudicio coram iudice, qui
habet iurisdictionem necessariā,
& cōtentiosam: quia illa fit acces
sorię, & in consequentiam contra
ctus,hæc principaliter,& perse.vt
notat. idem Bald. in. d. l. error. de
iur.& facti.ignor.quare illud iudi
cis præceptum transiit in rem iudi
catam sine alia sententia.l.ait pre
tor. §. permittitur. ff. de munerib.
hoc autem notarij non nisi à iudi
ce prius pronuncietur per senten
tiam exeendum esse: vt vsu re
ceptum

ceptum videmus. Præterea notarij nostri tēporis saltim in his Hispaniarum regnis nullam habent nec voluntariam, aut cartulariam iurisdictionem: vt perquā exploratum est. Sicque cessat illationis ratio, & potissimum eorum fundamen-tum. Præterea minime obstat secundum fundamentū, quod Segura desumpfit ex l. Toletana quę est quinta titulo. 8. libr. 3. ord. & in noua recopila. l. 2. titu. delas entre
 12 gas, y ejecuciones. 21. lib. 4. nem-pe in ea lege & equiparari instrumē-tum guarentigium sententiæ, quę trāsiuit in rē iudicatam. & sicut in sentētia non requiritur causa: not. dd. in. l. in summa. ff. de re iud. & in cap. sicut. & in cap. cūm Bertoldus eod. tit. ita in instrumento ei & qui parato, nō requiritur: nam fallitur meo iudicio, quia ibi nulla fit & qui paratio instrumenti ad sententiā, idque solū intendit lex, quòd quē-
 13 admodum instrumenta publica, & certa, de quibus ante loquuta fuit, executioni mandari iussit, ita & sententiæ quę transferunt in rē iudicatam exequantur, sed in instrumentis, seu obligationibus de quibus lex meminit, nō comprehendit instrumētum sine causa sa-cta: vt ibi patet. Insuper. dd. in locis per Seguram relatis non dicūt in sententia non requiri causam: hoc enim esset absurdum: cūm si-
 14 ne causa iudex iniquè cōdenaret: sed quòd iudex non tenetur expri-mere in sententia causas, aut cau-

sam ex qua motus fuit ad senten-tiam ferendam, quod longè diuer-sum est, & optima ratione institu-tum, vt not. dd. in. d. cap. sicut. cum pro sententia pr̄sumatur, & cause ex processu intelligi possint: & ne
 15 causæ secreta pandantur, quę o-mnia cessant instrumēto, & ex eo fundamentum Seguræ. An hodie iure nostro instrumenta debeant esse guarentigia, vide infra versic. instrumentum.

16 Debitor qui recipit dilationē ad soluendum iure ciuili non po-test cedere bonis. glos. in. l. fin. C. quibon. cede. poss. est commu. vt sentit Grego. Lopez in. l. 5. titulo. 15. par. 5. iure regio ex generalita-te. l. 5. tit. 13. lib. 5. ordin. & pragma-tica. 78. contrarium disponitur. Villalo:

Leges h̄c allegatæ non dispo-nunt contra ius cōmu. aliquo mo-do, et si iure regio debitor elige-ret quinquennij tempus, vt solue-ret: loco cessionis non admittere tur ad cedendum. leges istæ sunt.
 „ 4. 5. & 6. tit. 16. lib. 5. recopila.

17 Ex quibus ego colligo aliā an-tinomiam, quòd iure cōmuni debitor admittitur ad cedendū, antequā mittatur in carcerem: vt est text. in. l. fina. ff. de cess. bonor. vbi pēr nuntium, & per episto-lam, & extra iudicium admitti-tur cessio bonorum: sed iure re-gio non admittitur antequā capiatur in vniculis, & fiat execu-tio bonorum, appareatque sit sol-uendo,

uendo, necne: ut colligitur ex iuri-
bus allegatis: & ita est filius: nam
aliter non posset tradi creditori-
bus nec subiici catenæ, ut volunt
dictæ leges.

18 Debitor iure ciuili, nō cōpellit
tur seruire creditori p debito pe-
cuniario. l. oues. & authē. ibi posi-
ta. C. de actio. iure regio, p. l. 5. tit. 13.
lib. 5. ordina. & l. 2. tit. 8. lib. 3. fori.
& l. 4. tit. 15. par. 5. cōpellitur, & de-
bet portare in collo supervestimē
„ ta circulum ferreū. pragm. 78. istæ
„ leges sunt sub tit. 16. delos contra-
tos lib. 5. recopila. l. 5. 6. & 9. & ha-
bet locum in delictis, quādo reus
non soluit pœnā pecuniariam ap-
plicatā parti: per. l. 105. stili: licet
B. Villal. existimet correctam esse
per. d. pragmat. 78. nisi in delicto
furti. Villalo.

„ Sed per dictam pragmaticā quæ
„ est. l. 9. d. tit. 16. lib. 5. recopila. non
est correcta lex stili, quinimo con-
firmata in illis verbis: *aunque defi-
cienda de delito, &c. nec assignabitur
congruēs ratio diuersitatis, de fur-
to ad alia delicta.*

19 Debitoris persona iure ciuili nō
remanet obligata creditori, nec
super eā habet ius creditor, licet
debitum non soluat illi: quinimo
ex sententia Villa. cedendo bonis
liberatur: allega. l. 1. de libe. homi.
exhib. Bar. & cōm. dd. in. l. immo.
magis. eod. Innocē. in. c. dilectus.
de appella. Iaf. in. §. fin. instituta de
actio. iure regio per. d. pragm. cef-
fione facta traditur creditori, ut il-

li seruiat, de quo Auendan, latè
resp. 8. Villalo.

20 Todic, doctores per Villal. alle-
gatos nihil de eius proposito dice-
re. & l. immo magis. esse in tit. de-
libe. exhib. sed ibi nihil ad rubrū,
quinimo Iaf. in alleg. §. fin. num. 3.
probat debitorem iure ciuili per
cessionem minime liberari ab ob-
ligatione ciuili, nec naturali, sed
exceptione tueri: cōmunēq; esse
affirmat: & ideo si post cessionem
perueniat debitor in pinguiorem
fortunam, tenetur soluere, & non
iubatur ea exceptione cessionis:
ex quo non possum satis mirari
desidiam huius hominis, qui no-
uis is allegatis, doctrinas iuris cō-
munis vulgatis peruerit, vt anti-
nomias (quas fugare tenebatur)
constitueret. vide. D. Præfid. Co-
uar. in. c. 1. lib. 2. varia. nume. præ-
fertim. 6.

21 Debitor qui ex dilatione credi-
toris iurauit nihil debere, iure cōi-
liberatur à naturali obligatiōe ip-
so iure, & à ciuili ope exceptionis.
Istichū. §. naturalis. ff. de solut. §.
æquè. inst. de exceptio. Alexan. &
Iaf. in. l. 2. de iure iuran. iure regio
per. l. 9. titu. 14. par. 5. debtor libe-
ratur omnino: ibi, *E aunque no le de-
uelo que le demanda que es quito del deu-
lo, tambien como si huviesse pagado, e fuese
ende quito por sentencia del juzgador.*

Villalob.

Glos. in. §. naturalis. interpretat̄,
naturalē obligationē ibi intelligi
22 iuris gētium, & sic de obligatione

F natu-

naturali secundaria, quæ ex debito morali, & honestate iustitiæ ori-
tur, & non de obligatione natura-
li primæua, quæ ex iuris naturalis
vinculo & regula (quod tibi fieri
non vis, alteri non feceris) oritur:
cuius distinctionis meminit, eam
diligenter explicās. D. Episcopus
Segouiē. Couar. Præses noster di-
gnissimus, in. c. quāuis pactū. par.
2. f. 4. nu. 5. quare dicerem q̄ licet
debitor verus iurās per creditoris
dilationē non debere, liberetur in
iudicio exteriori ab hac obliga-
tione naturali secundaria, iure ho-
minū introducta, tamen cùm verè
23 debitor sit, in foro interiori ani-
mæ, & conscientiæ non erit tutus,
neque liberatur ab illa obligatiōe
primæua, quæ ex debito legis natu-
ralis oritur. Quia non dimittitur
peccatum, nisi restituatur ablatū:
neque enim consensus creditoris
ad iurandum, eum liberat: cùm sit
præsumendū hoc fecisse, quia non
poterat aliter debitum probare,
vel quia credebat debitorem non
iuraturum cōtra veritatem: & hoc
casu illa voluntas dicitur coacta,
& cùm deficiat verus consensus
creditoris, non est liberatus eo fo-
24 ro, in quo non curamus iuris subti-
litates, & apices: vt not. idem. D.
Couar. (licet alio pposito de ma-
trimonio agens) in epito. 4. decre-
ta. par. prima cap. 4. f. 1. numer. 9.
&. 12. & si aliter intelligeretur, es-
set lex iniqua, & nutritiua pecca-
ti, & consequeretur debitor præ-

mium ex periurio, propter quod
acriter puniendus esset: quam o-
pinionem sentit Gregori⁹ Lopez
in. d. l. 9. licet aliis fundamentis:
hocque expressè sentit tex. in. l. 16.
titul. ii. par. 3.

25 - Delegatus inferioris à Principe
iure cōmuni, nec ante, nec post
litē contestatā potest subdele-
gare: glos. in. c. cū causā. de appella-
tio. & in. c. primo de procua. in. 6.
verificu. procurator. quā cōém di-
cit. D. P. Couar. li. 3. vari. resol. cap.
20. nu. 10. iure regio per. l. 19. tit. 4.
part. 3. post litem contestatam de-
legatus subdelegat: not. Auenda.
de exequen. mand. regiis. c. 1. num.
2. approbata opinione Azonis &
glos. in. l. & quia. de iur. omniū iu-
dicum. ff. Villa.

26 Item, causæ meri & mixti impe-
rij iure cōmuni nō possunt delega-
ri, nisi quādo ordinarius se absen-
tat. l. 1. de offi. eius, cui māda. est iu-
risdict. iure regio per. l. 5. tit. 15. li. 2.
ordin. iuncta. l. 129. stili. iudices or-
dinarij possunt ponere locū tenē-
tē, qui de omnibus causis cognos-
, cat. Est. l. 4. tit. 9. lib. 3. recopi. exci-
, pit. l. 18. titul. 4. part. 3. q̄ non possit
quenquā ad mortē, vel mēbri mu-
tilationem cōdemnare: correcto-
res verò ex commissione regia po-
nunt locū tenentes ad oēs casus: vt
not. Auend. in. c. 3. de exequendis
mand. regiis. Villalo.

Lex illa de officio eius cuimāda.
est iurisdictio. ex cōi & vera opin.
etiam habet locum quando iudex
est im-

est impeditus alia iusta causa: nēpe infirmitatis, vt notat. Iaso ibi nume. 77. & leges partitæ, ac ordi. hīc alleg. per Villa. non differunt à lege, & doctrina iuris cōmuni: nā non permittunt iudicibus ordinariis, nisi ex iustis causis absentia, infirmitatis, & similiū, locum tenē tem ponere, malè ergo constituit antinomiam.

27 Verius posset aliam antinomiā proponere, quòd iure cōmuni & regio partitarū, locū tenentes nō poterāt sententiā proferre, sed tātū processus facere, & concludere not. Ias. & com. dicit in. d.l.i. n. 70. & est tex. expressus in allegat. l.18. titu. 4. par. 3. sed iure nouo per. l.4. tit. 9. lib. 3. recopila. possunt etiam sententias pronunciare, & ita in praxi receptum est.

28 Præterea ex generali consuetudine, hodie causas meri Imperij delegari etiam per delegatos, & hoc esse ex iuris communisme not. Feli. in cap. super quæstionū. §. si verò. nume. 16. nam regula illa quæ p̄cipit non delegari, fallit, quando aliter consuetudine esset receptum.

29 Depositarius iure ciuili potest retinere rem penes eum depositā pro expensis in ea factis, donec ei sit satisfactum. l. si quis. C. depositi. de iure regio nō potest. l. fin. tit. 3. par. 5. Villal.

Lege si quis. nihil de expensis agit, quinimo generaliter in omni casu prohibet retentionem, & in

expensis intelligit eam Ioan. contra. P. vt ibi glof. versic. exceptio- nem. Sed supra in verbo compen- satio. diximus, commu. opin. esse quòd in deposito admittatur com- pensatio, eademque est ratio in re- tentione.

30 Depositarius iure cōmuni nō te- netur si res pereat casu, quādo de- positum est factum gratia vtriusq;. Bar. in. l. quod Verba. nu. 30. depo- siti. Azo. in. l. quisquis. si cert. peta. iure regio ex sententiā Villal. periit periculo depositarij: per. l. 4. tit. 3. par. 5. approbata glo. in. l. i. f. f. a. p. e. ff. depositi Villalo.

Aduerte nam lex illa partitæ nō loquitur in casu, quo gratia vtriusque fit depositum, sed quo gratia depositarij principaliter, verba sūt legis. *Quādo la cosa es dada en guarda, principalmente por pro de aquel que la recibe, nec curare debemus quòd in consequentiam, & accessoriè in tersit aliquid deponenti, quia de minimis non curat prætor, & illud semper inspicit, quod principali- ter fit: vt iura vulga. testantur: non erit ergo antinomia.*

31 Ex illa. l. 4. ti. 13. par. 5. colligit Gre. Lopez aliā & veriorē antinomiā: nā iure cōi, si res deposita perierit casu, erat tamē penes dñm depo- nēte peritura, periit periculo dñi, & nō depositarij, etiā si gratia ipsi depositarij factū fuerit depositū. l. in rebus. ff. cōmodat. & l. i. C. eod. tit. cap. vni. cōmodat. extr. & cap. fin. deposi. iure regio per. d.l. 4. ibi

- la quartaes, &c. tenetur etiā, si penes deponentem erat peritura.*
- 32 Depositarius qui recipit pecuniā p custodia, iure ciuili tenetur de leui culpa, non de leuissima: & hæc est communis opinio, vt testatur Greg. Lopez. in. l. 3. tit. 3. part. 5. versi. precio. iure regio per. l. 3. tit. 15. lib. 3. forilegū, tenetur etiā de leuissima. Sed hæc lex nō facit fidē, nisi probetur vsus ei^o, per. l. 2. Tauri quæ est. l. 2. tit. 5. lib. 2. recopil. & l. partitę hīc allegata, est cōformis iuri communi, nec corrigitur per. l. fori. Villalo.
- 33 Hæc iuris regij partitarum sententia iustior quidem est, & licet illa iuris fori seruanda esset in foro exteriori, & iudiciali: non tamē in foro conscientiæ, in quo iuxta doctrinam singularem Innocen. in. c. sicut. nume. 5. de homicidio. extra, nullus tenetur ex culpa leuissima.
- Mōtal. autē in. d. l. fori dicit, non seruari: receptāq; esse in praxi lex partitæ: quare iniustè eum repræhendit Greg. Lopez in. d. l. 3.
- 34 Deponēs seruū latronē, si depositario aliquid subtraxerit, tenetur de dāno dato à seruo, etiā si ignorauerit serui cōsuetudinē. allegat Villa. glo. in. l. si. seruuſ pignori. ff. de pignora. actio. melius allegas- set tex. expressum in. l. si seruuſ cōmunis. §. quod vero. ff. de furtis. sed iure regio si ignorabat conditio- nem serui, liberatur, eum traden- do. l. 10. tit. 3. par. 5. Villal.
- 35 Descendentes ex conuersis, Iu- dæis, iure cōi & regio admittūtur ad officia publica, & honores. l. 6. titul. 24. part. 7. sed iure regni Na- uarræ per pragmaticam. x. de las pragmáticas reales, intra secundū gradum non admittuntur ad offi- cia, nec beneficia: & hodie vsu re- ceptum est, ne in vltiori gradu admittantur.
- 36 Dies termini, iure communi, computatur in termino. Corneus conf. 279. nu. 4. lib. 4. magis cōmu- dicit gl. in. l. Gallus. delib. & post. iure regio, per. l. 71. Tauri est. l. 9. titul. 11. de las compras lib. 5. re- copila. à contrario sensu intelle- cta, cōtrarium dicitur, vide Due- ñas in regula. 196. & 7. Didacus Perez in. l. 1. titulo. 2. lib. 3. ordin. Tiraq. de retral. linagier, §. 1. glos. 11. num. 17.
- 37 Lex hæc regia loquitur in casu speciali retractus: sicq; non rectè constituit antinomiā de casu spe- ciali: nec in aliis valebit argumen- tum à cōtrario sensu ad correctio- nem iuris, vt notant. dd. in. l. 1. de offi. eius. l. cum pater. de cōditio- ni. insert. Socin. in regul. 46. fallen- tia prima.
- 38 Dieta de iure computatur à loco domicilij, allegat Villalo. decisio- nem Rotæ in antiquis. 643. vb. di- cit, communem esse opinionem. de iure regio cōputatur à fine dio- cesis. l. 8. tit. 3. li. 2. forileg. & prag. 25. Villalo.
- Decisio rotæ est. 34. tit. de rescri- ptis in

ptis in antiquis: & contrariū dicit:
quod dieta computatur à fine dio-
cessis domicilij, & est similis. d. pra-
gmatice, quae in noua legum reco-
„ pilatio e est. l. 18. ti. de los estudios.
„ 7. lib. primo perperam ergo facit
„ antinomiam.

39 : Doctores iure cō nō esse cōsti-
tutos in dignitate existimat Villa.
& alleg. s. & ideo. in pro cēmio. C;
iure regio doctores ex vniuersita-
tibus Salamātina, Pinciana, & Cō
plutensi, ac Bononiēsi, sunt in di-
gnitate constituti: & gaudēt nobi-
litate: vt in conuētu Matritio año.
" 1534. cap. 25. &. 26. Est. 1. 8. tit. 7. lib.
" 1. recopil. Villalo. namq[ue] sube-
n Quod iure cōm. sint doctores cō-
stituti in dignitate not. Guid. Papē
in Decis. 188. & est tex. in cap. 5. de
magistris. extra.

Præterea lex nostra nō dicit esse
constitutos in dignitate, sed exem-
ptos à solutiōe tributorū : quod lō
gē diuersum est: quare non sic leui-
ter affirmarē: iure nostro doctores
harū vniuersitatuum dignitatē ha-
bere, et si habeant, non est antino.
Vide tex. in l. 8. titu. fin. part. 2. qui
corrigitur per d. l. nouam in solu-
tione tributorum.

40 Dñi temporales, aut cōmunitas
quæ habet territoriū, iure cōfundatam habēt intentionē, in rebus
intra illud territoriū sitis, quoad iurisdictionē: ut not. Hostiensis in.c.
diligenti. de præscriptio. Casane.
in consuetudi. Burgun. ru. 9. §. 4.
nu. 5. Auend. in tract. de exequen.

mand regiis, cap. 4. num e. 5. iure
regio non habent fundatam, nisi
ex priuilegio; aut possessione in
memoriali (non centenaria, vt A-
uenda. existimat) appareat l. 2. ti-
tulo 1. de las iurisdictiones reales:
lib. 4. recopila. iunta. l. 1. titulo 15:
lib. 4. ieiunio ni ilinoitn

41. Dominus de iure ciuili præsumit
initur per vim extorsisse à Vassal-
lis seruitia; in quolibet anno præ-
stāda; & domino incumbit proba-
tio voluntariæ p̄f̄st̄ationis. Alex.
cons.i.nu.12.vol.4.diligentiss.Co
uar.in.c.possessor.§.4.par.2.num.
1.vbi dicit communem.Iure regio
pr̄sumit titul⁹ pert̄pus imme-
moriale; & quoad possessionē tē-
pus quadraginta annorū. l. 20. in
„ curiis de Madrid anni. 1528. Est.l.
8.tit.15.lib.4.recopi. Villalo.

42 Si Villalobos vidisset diligenter
dd. per eum allegatos, inuenisset,
quod etiam iure communi suffi-
cit tempus immemoriale, absque
aliis adminiculis, & allegationib.
ad praescribendam proprietatem
seruitorum, per dominos contra
vassallos, & hanc esse communem
opinionem ut not. D. Praeses in lo-
co per eum allegato. nu. 5. & Ferd.
Mencha. in libr. 2. quæstio. illu-
stri, cap. 83. numer. 27. Quinimo si
ipsi Menchacæ credamus, verior
est opinio quod per longum, aut
longissimum tempus acquiratur:
pro quo ultra iura per eum alle-
ga videtur tex. in l. 12. titulo. 23. par.
1. ibi. E a un solamente que pruebe que hæ

quarenta años passados que les tomaron, el élos que fueron ante del. Sed ut fugiamus iuris nostri correctionem, intellige eam, cùm de possessione quadraginta annorū agit in possessorio iudicio, non in proprietate.

43 Donationi si in fauorem tertij absentis apponatur modus, potest reuocari iure communī, Bart. in l. qui Rom. s. Flavius. de verbo obligat. Ias. in l. 2. nu. 13. C. de iure emphī. Marti. ab Azpilcueta, Doctor Nauar. præstatiſſimus in. c. si quādo. deſcrip. n. 6. & Dida. Perez in l. 3. titul. 8. lib. 3. ordina. iure „regio per. d.l. 3. quæ eſt. l. 2. titul. de „los contractos. 16. libr. 5. recopila. non potest reuocari, ſed per eam legem non tolli acceptationem, quæ eſt necessaria in donatione absenti facta. not. glo. Grego. Lopez in l. 4. tit. 4. par. 5. in versi. *no lo puede hazer.* Villalo.

¶ Cōtra opinionē quòd non poſſit reuocari, etiā eſſe cōmunē contra 44 Bart. not. Rode. Xarez in l. qm̄ in prioribus. q. 8. & diligentissimus. D. Couar. in li. 1. vari. resolutionū, cap. 14. nu. 7. & ſic non recte annumeratur inter antinomias.

45 Item quod Villalo. addidit, non eſſe ſublatam acceptationem, putat ſuſpectū Anto. Gomez. in tomo. 2. de cōtractibus cap. 4. nu. 3. &. 4. quia generalitas dictæ legis ibi, o q̄fue hecho el cōtrato entre ausentes, &c. eā tollere videtur: nā ea ratione iure ciuili poterat reuocari mod⁹ in

fauore tertij appositus, quia nōdū erat acceptatus: ſicque contractus nondū erat perfectus, nec poterat dici vltro citroq; & in idē placitū, & cōſenſum: ſublata ergo hæc diſferētia etiā ſublatus erit effectus, qui ex ea oriebatur: & cùm à lege ſuppletur, non poterit reuocari: idemque existimat in donatione ipſa, vt absenti facta non poſſit reuocari: per dictam legem regiā & alia quæ allegat.

46 Sed verior eſt opinio Gre. Lopez quā ſequuntur. D. Præſes Couar. in alleg. ca. 14. l. 1. vari. resolu. nu. 13. & Dida. Perez in ea legē: ex quibꝫ adde optimam ni fallor rationē: quia cum inuitio bēneſiū non confeſtatur, poſſitque donatarius donationem, aut modūm reſpicerē: donator donec ſciuerit donationē à donatario acceptatā, habet, & habere p̄fumitur, animū retinēdi penes ſe res donatas: ſicque non videtur habuiſſe animū ſe obligandi donatario, ante acceptationem: & consensus

47 donationi adhibitus non fuit integer, nec ſimplex, ſed conditionalis, & ſuſpēſus, donec donatio ipſa acceptata fuerit: ergo reuocare poterit ante acceptationem: cefſatque ratio dictæ legis regiæ, ibi, en qualquier manera que parezca que νno ſe quiso obligar a otro, quia hīc non conſtat habuiſſe animū ſe obligādi quārationem ellicio ex text. notabili in. l. qui absenti. ff. de acquir. poſſeff. cuius verba ſunt hæc.

Qui

Qui absenti seruo scribit, ut in libertate moreretur, non eam mentem habet, ut statim vellet serui possessionem amittere, sed magis destinationem suam in id tempus conferre, quo seruus certior factus fuerit.
Post hæc vid. D. Ludo. moli. lib. 4. de primogenitis. ca. i. n. 60. idē diligenter defensantem, ipsum videas.

48 Donatio omnium honorum praesentium iure ciuili poterat fieri etiam stantibus ascendentibus, vel descendantibus. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. oblig. & ibi Bart. nume. 5. Dueñas in regul. 219. ampliatioē prima, iure regio indistinctè non potest fieri. l. 68, „ Tauri. Est. l. 8. titulo. 10. lib. 5. recono. „ pila. stantibus descendantibus solum quinta pars. l. 7. titul. 9. de las mandas. lib. 3. forileg. descendantibus ipsis filiis, aut nepotibus ter tia & quinta donari potest. l. 6. &. „ 27. Tauri. Est. l. 11. tit. 6. lib. 5. recono. „ pila. Villalo.

49 Donatio inofficioſa facta filiae contemplatione matrimonij, iure communi, cōstante matrimonio, non reuocatur: allegat Villalo. l. dotis. C. de collat. & not. in l. vni. C. de inoffi. dotib⁹. iure regio, per. „ l. 29. Tauri. quæ est. l. 3. titul. 8. lib. 5. „ recopil. reuocatur etiam constante matrimonio, approbata opin. Paul. Caſtrenſ. contra commu. vt Cifonta. aduertit in ea lege nu. 1. Villalo,

50 Opinionem Pauli Caſtrenſis sequitur Bald. in l. si emancipatis. in fine. C. decollatio. & Palacios

Rubios in Rep. cap. per veſtras. §. 22. numero. 10, & ante legem regiam Tauri contra communem iudicatum fuisse in regia cācellaria Pinciana affirmat, in eamq; se inclinat. D. Præſes Couar. in epito. 4. par. 2. cap. 8. §. 6. nu. 12. & æquiorēm esse hanc Pauli opinionē existimat Mathē. de afflēt. in decis. 86. nu. 3. licet cōmunem sequutus fuerit ibi Senatus Neapolitanus. Didac⁹ tamē de Segura, vir eruditus, & apud nos non modicæ autoritatis, in repetitione. §. cum filiæ. l. cohæredi. ff. de vulgari: secundo p̄misso. versi. secūdo præmitte q̄ p donationem, &c. fol. mihi. 24. cōcordare nititur has opiniones hac distinctione: nempe aut maritus qui dotem accepit fuit particeps fraudis, quia nō ignorabat dotem sibi datam, quantitatē legitimæ vxori suę debitæ excedere, & reliqua bona socii nō sufficere ad legitimā aliorum filiorū: & tunc existimat verā esse opinionem Paul. Caſtrenſ. & ſequent. argumento. §. si à ſocero. d. l. fin. quæ in fraud. creditorum. ff. ibi. Quod si ignorauerit, filia autem ſciuerit, tenebitur filia: si verò uterque ſciuerit, uterque tenebitur. ne ex dolo ſuo commodum conſequatur. l. verum. §. hoc quoq; pro ſocio. ff. & per alia fundamēta quæ allegat: aut maritus, ignorabat quæ diximus, ſcilicet fraudem aliorum filiorum: & tunc existimat veram esse aliam, & cōmun. opinionem quod matrimo-

nio constante nō possit reuocari, nec de inofficio a dote agi, per eū dem. s. si à socero, ibi, in maritum qui ignorauit non dandam actionem, non magis quām in creditorem, qui à fraudatore quod ei debebatur accepit, cūm is indotatam uxorem ducturus non fuerit, &c.

& per alia fundamenta quibus mouentur. dd. & licet predicta concordia veritati proxima sit, nō immērito tētari poterit citra distinctionem aliquam, etiam iure commun-

51 ni veriorem esse Paul. Castrens. opinionē, quām vltra allegata per Paul. & alios: sequentibus confirmo. primò. per l. vni. de inoffi. dotib. C. vbi secūdum commu. & veriorem intellectum: teste Afflict. in allegata decis. 86. mater dede- rat in dotē secundo viro bona sua, in prējudicium filiorum primi matrimonij, & sic titulo oneroso, & nihilominus constante matrimonio: ac viuente mātre, filij admittū tur ad querelam in officio sē dotis, nulla facta distinctionē sciuerit, an ignorauerit maritus.

52 Secundo pertex. in l. omnimo- do. ibi. id quod minus portione legitima sibi relictum est adimplendam eam sine ullo grauamine vel mora exigeret. C. de inoffi. test. & in l. scimus. s. cum autem. ibi, quia nostra cōstitutio, quæ ante composita est omnem dilationem, omnemque moram censuit esse subtrahendam, vt quartapars pura mox filio restituatur. eo. titu. vide text. quia legitima filiorum citra distinctionem aliquam scientiæ, vel ignorantiae

omnino dilationem, & morā reii- ciunt: ergo non poterit pater, eis dilatare petitionem, donec matrimoniū desoluitur per constitutionē dotis, nec alio modo in frau dem dictarum legum: & sane si illa distinctionē scientiæ, & ignorantiae esset admittenda, in parentum manu esset filios legitima sua fraudare, atque eludere: quod iustissimè cōsiderauit cancelaria Pinciana, cum ante legem regiā contra cōmunē iudicauit: vt refert Palacios Rubios vbi supra.

53 Neque obstat. s. ille à socero. I. fin. quæ in fraud. credit. ex quo Segura cōcordiam suam desumpsit, quique induxit Senatum Neapolitanum, vt communem sententiam sequeretur: quia non loquitur, in legitima, sed in donatione dotis, vltra legitimam filiæ facta, quod patet apertè ibi: quia intelligitur quasi ex donatiōe ad eam aliquid peruenisset: & sic ex causa lucrativa, legitima autem, nō ex causa lucrativa, sed onerosa, & iure naturæ inducta, debetur, vt iura sunt vulgata: patet etiam ex eo, quod in filiam datur actio reuocatoria creditoribus, quæ non daretur in legitima ei debita: illudque sentire videtur. I. C. dum dicit, aliquid peruenisse, quasi diceret, quod actio reuocatoria contra filiam dabatur in id solum, quod donationis titu. ad eam perueniit.

54 Necratio illius tex. cōgruè adaptari poterit nostro casui: quia il la actio

la actio reuocatoria non datur cōtra ignorantē fraudem: vt ait prætor in.l.i. illius tituli, ibi. *Quæ fraudationis causa gesta erūt cum eo, qui fraudem non ignorauit, &c.* quare meritò non datur actio contra generum ignorantem fraudem, cùm titulo oneroso possideat dotem: in quæ rela autem inofficiosi testamenti, aut inofficiosæ dotis aliud est: nā licet pater in testamento, aut donatione ab eo facta, animum fraudandi alios filios non habuerit: licet etiam ipsi filij fraudem ignorauerint, quoquo modo legitima portio minuatur dabitur remediū quærelæ: vt patet in. d. l. i. de inoff. dot. & in titulis de inofficios. testa. ff. & C. nō obstat item. l. dotis. C. de colla. quia ibi vxor petebat dotem à viro, q̄ alia ratione iure prohibitum est, nempe quia maritos pertinet constante matrimonio, ad onera illius sustinenda: vt iura sunt clara. l. pro oneribus. de iur. dot. & simi.

Præterea quia collatio ibi poterat fieri minus accipiendo de bonis patris. Nō obstat insuper quod de titulo oneroso obiicitur: nā licet dos detur marito pro onerib⁹ matrimonij ministrādis, non propteræ sequitur confessim maritū consequi dotem omnino tit. oneroso contractus, quia ratione coniugij tenetur vir vxorem indotatā alere: vt not. diligenter. D. Præses vbi supra, & onerosior est titul⁹ legitimæ, quæ iure naturæ, & scripto

debetur. Quare meritò meo quidem iudicio affirmare possis, non esse vllam antinomiam hoc casu inter ius nostrum & commune.

57 Donatio simplex facta filio emancipato, iure ciuili non imputabatur in legitima. not. Bart. in. l. in quartam num. io. ff. ad. l. fal. tamen conferebat: vt not. idem Bart. in. l. 1. ff. nec castrense. num. ii. ff. decoll. bonor. si verò donatio fiebat filio existenti in potestate, è conuerso computabatur in legitima, tamen non conferebat: quia cùm ab initio nō valeret, & morte confirmabatur, habebat vim relieti in testa. quòd non confertur: vide Bart. in locis supra allegatis. Iure regio, non facta distinctione sit in potestate, aut non, filius confert donationem. l. 3. titu. 4. par. 5. quæ in tertio & quinto bonorum hodie non haberet locum, per. l. 26. Tauri. est. „ l. 10. tit. 6. de las mejoras. lib. 5. reco „ pil. Villalo.

Vide Cifuent. in. d. l. 26. Tauri ex quo desumpsit hāc antinomiā: & Bern. Diaz in reg. 212. Dueñas in reg. 222.

58 Donatio facta filio existenti in patris potestate non valet: & potest reuocari iure communi, etiā si sequatur traditio rei. l. donaciones, quas parentes. C. de donatio. inter vir. nec transfertur dominiū in filium. Ias. in. l. frater à fratre. nu. 5. ff. de condi. indebi. l. 3. tit. 4. part. 5. iure regio nouo valet: & si sequatur traditio rei non potest reuoca-

,, ri.l.17. Tauri. est.l.1.tit.6.lib.5.re-
 ,, copila. intelligas in eo, quod non
 excedit quintum & tertium bo-
 norum: per iura supra allegata.

59 Donatio facta per matrem filio,
 iure communi valet, nec potest
 per eam reuocari. l. si constante. C.
 de dona. inter vir. & vxor. Ias. in au-
 then. ex testamento. decollat. iure
 regio potest reuocari, per. d.l.17.
 Tauri. Villalo.

60 Donatio facta filio pro militia,
 vel studio, iure communi est con-
 ferenda. l.1. §. nec castrensi. decol-
 lat. & ibi. dd. Ripa in. l.1.num. 104.
 foliut. matri. communem dicit. de
 iure regio non confertur. l.5. titul.
 15. par.6.&l.3.titu.4.par.5. appro-
 bata opinione, de qua per Segurā
 in. l. vnū ex familia. §. sed si fundū.
 delega.2.& Iaso in. d.l.1. nume.52.

Villalo.

61 Donatio patris re, & consilio in
 officiosa reuocatur perfiliū in to-
 tum: re tantum inofficiosa usque
 ad legitimam tātum iure commu-
 ni. l. 1. C. de inoff. donatio. Socin.
 cons.126.vol.3. iure regio siue re,
 siue consilio, inofficiosa sit, indi-
 stincte usque ad legitimam reuo-
 catur. l.8.tit.4.par.5. Villal.

62 Donatio facta à patre filio in po-
 testate constituto, si post donatio-
 nem emancipabatur, non poterat
 reuocari. l. donationes in concu-
 binam. §. pater. ff. de donatio. l. si-
 ue emancipatis. & l. cum de bo-
 nis. C. eod. iure regio siue sit in po-
 testate, siue emancipetur, reuoca-

,, tur per. l. 17. Tauri, quæ est prima
 , , tit.6.lib.5.recopi. & ibi Tellus Fer-
 nandez notat.

63 Item iure communi traditio in-
 strumenti nō inducebat irreuoca-
 bilitatem, sicut nec traditio rei. l.
 1. C. de donatio. iure regio sic, per
 dictam legem Tauri: quod intelli-
 ge si coram tabellione traditio fa-
 cta fuerit. l.8. titul.36. par.3. Tellus
 Fernandez vb i supra.

64 Donatio facta à patre filio natu-
 rali, valet iure ciuili, cum is filius
 non sit sub patris potestate. Bart.
 in. l. omnes. §. lutio. ff. quæ in fraud.
 credi. iure regio, si habeat filios le-
 gitimos, non valet, nisi in quinta
 , , parte. l.9.&l.16. Tauri. Est. l.7. tit.8.
 , , lib.5.recopil. Villa.

65 Iure ciuili donatio facta filio na-
 turali, in fraudem legitimorum fi-
 liorum nō valet: vt notat. dd. in. §.
 Lutius. & Dueñas in regul. 223. li-
 mitatiōe. 5. supra allegata. Antino-
 mia igitur non est in eo: sed quod
 iure communi, pater qui habet fi-
 lios legitimos, non potest donare
 naturalibus plusquam vinciam vñā
 ex duodecim. l. 2. C. de naturali.
 li. iure regio quintam partem per.
 d.l.7.

66 Donatio quæ fit extraneis, si fi-
 lij superuenerint iure ciuili reu-
 ocatur. allegat Villal. l.1. C. de reuoc-
 and. dona. sed debuit allegare. l.
 si vñquam. Et hoc verum est, etiā si
 donatio fiat de re particulari, vel
 parte. Nicol. in additionibus ad
 Alciat. de præsumptio. reg.1. præ-
 sump.

sumpt. 3. commū. dicit. iure regio, per. l. 8. titul. 4. part. 5. non reuocatur donatio, nisi sit de omnibꝫ, vel magna parte bonorum: ibi: si dieſe todo lo suo, o gran parte dello, quod arbitrio iudicis relinquendum existimat Gregor. Lopez: sed illa pars magna non potest excedere quintum, de quo inter extra-neos potest disponere, ex opinione. Villal.

67 Tamen fallitur, nam donatio facta extraneo ideo per superuenientiam liberorum reuocatur, quod lex præsumit, patrem de liberis non cogitasse: vt notat. glo. & commu. dd. in. d. l. si vñquam. quod si de liberis cogitationem habuerit, etiam vltra quintum & tertium valeret donatio. dd. vbi supra, Bernard. Diaz. in reg. 213. si vero non cogitauit etiam intra quintum, & in minima re reuocatur donatio: ergo nullo modo potest restringi illa pars ad quintū: nec video quomodo hæc doctrina ad praxim reduci posset.

68 Donationem quæ fit filio in legitimatione filij spurij, non reuocari per superuenientiam filiorū. ex. l. si vñquam. supra allegata existimat Villalo. & allegat Ludouic. de Gozadin. consilio. 6. numero. 65. vbi dicit communem. iure regio per. l. 12. Tauri, quæ est. l. 10. tit. 8. lib. 5. recopila. in eo quod præiu dicat filio, non tamen in aliis: & s. quoniam. in authen. quib. mod. natur. efficiātur legitimi. remane-

re incorre&tum. Villal. Iure communi etiam reuocari donationē, si fiat in præiudicium filiorū supernascentium in excessu: estq; cōmu. opin. vt refert Bernar. Diaz in. d. regu. 213. limi. 4. non est ergo antinomia.

69 Donatio facta sponsæ, post matrimonium de presenti antequā traducatur ad domum: nō valet. l. pen. ff. de donat. inter vir. & vxor. & est commu. opinio. vt notat Grego. Lopez in. l. 3. titulo. ii. part. 4. versi. palabras de presente. Iure regio nono per. l. 52. Tauri valet, licet non sit traducta ad domum: approbatā „Azonis sententia. Est. l. 4. titu. 2. de „las dotes libr. 5. recopilatio. & si dissoluatur matrimonium, & spōsus dederit osculum sponsæ, habebit dimidiam partem donatio-nis: si verò eam carnaliter cognouit, totam lucrabitur, si non pro-misit ei arras, quod si promisit, erit in electione sponsæ, recipere arras, vel donationem. Villal.

70 Donatio facta à marito vxori, & è conuerso, etiam si liberos non habeant iure ciuili non valet: vt per totum de donat. inter vir. & vxor. iure regio, si liberos non habeant, & fiat donatio post annum contracti matrimonijs, valet, et si liberis superna-scantur, non reuocatur in to-tum: nam in quinto sustinetur text. in. l. 3. titulo. 12. de las do-naciones lib. 3. forileg. & Motalb. ibi, Pala. rub. in repe. rubr. de don. inter

intervirum. §. 54. incipient. limit. & numero. 2. & Bernar. Diaz in supra allegata regul. limitat. 5. ad uerte tamen, quod illa lex non fuit inferta in noua legum recopila. & l. 4. titulo. 2. de las dotes y arras. lib. 5. recopila. à contrario sensu videatur innuere, quod donatio facta à marito vxori, & contraria, post consummatum matrimonium sit nulla. ibi, *antes de consumo el matrimonio* &c. & sic videtur confirmata. l. 4. titulo. II. par. 4. quæ donationem inter virum & vxorem indistinctè prohibet: quare usus legis fori es-
set probandus. Licet etiam Greg. Lopez in. d.l. 4. glof. son defendidas, hanc antinomiam, & l. partitæ limitatione cum Pala. Rubros approbare videtur.

71 Donatio propter nuptias iure cōmuni ad hæredes mariti reuer-
titur soluto matrimonio, neque erat taxata. glo. in authē. siue à me.
ad Senat. consul. Veleia. C. authē.
æqualitas. C. de paet. cōuent. glo.
in authen. dos data. C. de donat.
ante nupt. versi. moreretur. & com-
munē dicit Rolan. à valle cōsil. 62.
nu. 1. & 2. tomo. 1. Ludou. Gozadi.
conf. 47. nu. 16. Laurētius Kircho-
uius inter cōmu. op. cētur. 1. cōclu-
sio. 94. & idem cautū erat iure an-
tiquo partitarū in. l. 23. tit. 12. par. 4.
sed iure nouo per. d.l. 2. & 4. tit. 2.
de las dotes y arras. lib. 5. recopil.
Arra quæ in nostris regnis loco do-
nationis ppter nuptias subrogata
fuit. l. 1. d. tit. II. par. 4. & l. 87. titul.

18. par. 3. taxata fuit ad. 10. partē bo-
norū mariti & ad hæredes ipsius v-
xoris pertinet, & si liberos non ha-
buerit: ex testato, & ab intestato
hæredes vxoris succedunt in arris.

72 Donatio facta sponsæ de fu-
tu-ro si sit iocalium & vestium aca-
liarum rerum preciosarū censemur
facta in usum matrimonij, & solu-
to eo, sunt mariti, vel hæredū eius,
& non vxoris, iure cōmuni, notat
Pala. Rubi: in repet. c. per vestras
de donatio. interv. §. 6. cōmuni-
ter id teneri: & hoc sentit. d. l. 23. ti.
II. par. 4. Iure regio p. d. l. 52. Tauri
sunt ipsius vxoris cū distinctione
ibi posita, & per Ant. Gomez ti. 4.
Vill. tamē limitat, modo donatio
nō excedat decimā partem bono-
rum mariti, quæ iuxta. l. 50. Tauri.
, Est. l. 2. tit. 2. lib. 5. recopi. potest da-
ri à marito vxori arrarum nomine.

Villalo.

Sed errat: nam in. l. 1. illius titu-
li limitatur hæc donatio, ne exce-
dat octauam partem dotis, mulie-
ris à marito receptæ, & hæc serua-
tur, & in quibus differat hæc dona-
tio ab arris, not. Greg. Lopez in. l.
1. titu. 5. par. 4.

73 Donatio inter virum & vxorē
habet conditionem tacitam, si do-
natarius superuixerit, Alciat. in. c.
cum contingat. de iur. iur. nume-
ro. 206. dicit communem. cōcor-
dat. l. 4. titu. II. par. 4. sed si Villalo.
credimus per. d.l. 52. Tauri statim
sunt vxoris, iuxta distinctionem il-
lius. Villalo.

Tamē

- 74 Tamen lex illa si bene perpendatur non loquitur de donatione inter virum & vxorem, prout Alciat. & lex partitæ : sed de donatione facta à sponso de præsenti, aut de futuro, ante consummatum matrimoniu : & sic intellecta, nec erit antinomia, nec corrigitur lex partitæ.
- 75 Donari non potest iure ciuili filio incestuoso nec alimentorum causa. authē. ex cōplexu. C. de incest. nup. iure regio potest vsq; ad quintam partē bonorum. l. 6. & 16. Tauri. Est. l. 7. tit. 8. de las herēcias lib. 5. recopil. Villal.
- 76 Dos potest repeti à viro durâte matrimonio, si efficiat pauperior iure cōi: Alex. in. l. si cū dotem. §. si maritus. ff. solut. matri. Panormitanus in. c. per vestras. vbi est tex. de donatio, inter virum. Iure regio non potest repeti, nisi culpa mariti fiat pauperior. l. 29. titul. 11. par. 4. Villal.
- 77 Dos potest repeti à marito, etiā si præstiterit cautionē de ea restituenda. glos. in. l. vbi adhuc, C. de iure desti. Bar. in. l. si cōstāte. solu. matri. quæst. 10. iure regio non potest repeti præstita cautione. d. l. 29. Villal.
- 78 Dotare tenetur auus paternus neptem, etiā si ipsa habeat bona, ex quibus possit dotari: iure cōi. l. dotem. ff. de colla. bonorum. Bart. & Ang. in. l. 1. ff. solut. matrimo. de iure regio per. l. 8. titu. 11. part. 4. si neptis habet vnde se dotet, auus non tenetur. Villal.
- 79 Dos in officiosa iure communi non repetitur à viro, durante matrimonio. Allegat Villa. Pala. Rubbe. in repe. c. per vestras. §. 24. nu. 3. vbi dicit communem. iure regio „ repetitur. per. l. 29. Tauri. Est. l. 3. „ titu. 8. lib. 5. recopila. D. Couar. in „ epito. 4. c. 8. part. 2. §. 6. numer. 12. „ Villalo. Vide quæ not. sup. versic, „ donatio.
- 80 Dos vel donatio facta cōtrahēti matrimonium contra prohibitio nem legis, altero coniugium igno rante applicatur fisco. notat Bald. nouel. in tract. de dote part. II. vbi dicit communem: iure regio per. l. 50. tit. 14. par. 5. cum sequenti: ap plicatur marito ignorantia: iuxta opin. glos. in. l. qui cōtra. de incest. nupt. not. Xuarez in. l. 1. titulo. 3. de las ganancias. lib. 3. numer. 19. fori leg. Gregorius Lopez in. d. l. 50. Villalo.
- 81 Dos promissa à patre filiæ, aut filio, simpliciter intelligitur de bo nis suis, & non de bonis communi bus vxoris. l. fi. C. de dot. promis s. iure regio presumitur de bonis communibus promisisse per. l. 8. titu. 9. lib. 5. recopila. quod. D. Couar. declarat in. c. 19. li. 3. vari. resol. num. 3. versi. ex quo infertur si solu to matrimonio ante diuisionē bonorū acquisitorum promittat dotem. & ita in praxi receptum af firmat.
- 82 Dotis actio iure cōi, licet cōpetat filiæ soluto matrimonio, tamē pater

pater habebit administrationem: iuxta communem opinionem: de qua Cur.iun.consil.152.numero.1. & 2. iure regio nouo cum filia sit libera à patris potestate per matrimonium.l.47.Tauri.Est.l.18.ti- „ tulo. 1. de los matrimonios lib. 5. „ recopila. non habebit pater admini- nistrationem dotis. Xarez in.l.9. tit.11.lib.1.forileg. infine. Villa.

Dotis actio competit vxori, cō- stante matrimonio, contra virum vergentem ad inopiam. vide sup. versi. dos potest repeti.

83 Quòd etiam iure regio mulier exigit dotem, & conseruat: licet maritus non vergat ad inopiā sua culpa, quando creditores vendūt bona mariti, propter debita: nam tanquam creditrix mariti præfer- tur creditoribus: iuxta.l. assiduis. qui potio. in pignore habeantur. C.& ita praticatur lex regni vt not. Bernar.Diaz Episcopus Cala- gui.in addi.ad Pala. Rub.in repe- ti.c.per vestras. f.24.

84 Item, cùm mulier constante matrimonio repetit dotem ob inopiam mariti, non habetur ra- tio egeat maritus, nec ne: vt not. Auend.Respons. cap. 8. numero. 8. vbi dicit commun. ex glos. in. l. vbi adhuc. versiculo, ad susten- tationem. C. de iure doti. & iure regni per. l. 1. titulo. 15. part.5.ma- ritus gaudet hoc priuilegio.

Villalo.

85 Hæc antinomia non est vera, nec potest in praxi verificari: nam

etiam iure communi habetur illa ratio, ne egeat, quia fructus, aut redditus dotis dantur marito, ad alimēta & onera matrimonij sub- leuanda.text. expressus in capitu- lo, per vestras. de donat. inter vir. & vxor. & notāt. omnes in locis su- pra allegatis & quòd hoc casu idē esset iure nostro sentit lex regia.

86 Dices perpetuo inuestiti, de iure ciuili censemur principes in suo districtu, & omnia possunt in suos subditos, quæ imperator in orbe.Curt. iun.in consilio. 61. nu- mero. 9. & Bellon. consil. 59. nu- mero. 10. Deci. consil. 403. com- munem dicunt. Iure regio nō pos- sunt condere legem, nec legitima re, nec forum nouum, sine consen- su populi, facere.l.12.titul. 1.par.2. Villalo.

87 Quod dicit de iure communi ridiculum est: quia id in ducibus non recognoscens superiorē, locum habet. vt est Dux Medio- lani, de quo loquitur Decius: & alijs per ipsum Villalo.allegati: nā duces de quibus loquitur titulus, quis dicatur Dux, vel Marchio, in vñibus feudorum, & alijs Duces in- fieriores superiorem recognoscē- tes, licet perpetuo inuestiti sint, nisi per inuestituram eis expresse concedantur, minime habebunt ea quæ Principi referuata sunt.

SVM

SUMMARIUM.

Ecclesiæ violatores qua pena punian-
tur.nu.1.
Ecclesia enormissimè lœsa intra quod tem-
pus restituatur.num.2.
Tempus intra quod ecclesia enormissimè
lœsa restituatur, iure communi arbitrio
iudicis relinqui: iure nostro ad triginta
annos redactum est.nu.3.
Ædificare castra an liceat, sine principis
licentia.nu.4.
Emens rem locatā, quando teneatur stare
locationi per venditorem factæ.nu.5.
Per locationē decennij acquiritur utile do-
minium iure communi, nostro nō. nu.6.
Emptor intra quod tēpus tenetur denun-
ciare litem sibi motam venditori.nu.7.
Emphiteota priuati intra quod tēpus pur-
get moram, si per triennium cessauerit à
solutione pensionis.nu.8.
Quod dicatur modicū tēpus, intra quod
mora purgatur, septē opinones, verior
est arbitrio iudicis relinquendū.nu.9.
Vera differentia proponitur.nu.10.
Si domus emphiteoticaria cōbus̄ta fuerit,
an emphiteota liberatur à solutione pen-
sionis.nu.11. & 12.
Exceptiones dilatoriae intra quod tempus
proponenda.nu.13.
Quid Nauarræ obseruetur.nu.14.
Exceptiones peremptoriae intra quod tem-
pus proponenda.nu.15.
Et Nauarræ quid.ibidem.
Exceptiones præiudiciales an sint tractan-
dae antequam causa principalis.nu.16.
Quid Nauarræ obseruetur.ibidem.
Agenti interdicto recuperandæ possesso-
nis, an noceat exceptio dominij, si in con-
tinenti probare se offerat,nu.17.

Quid si à tertio opponatur.nu.18.
Obiectiones cōtra testes, quas nos tachas
vocamus, an sint iuranda,nu.19.
Exceptio rei iudicata an obſtet agenti, ex
causa noua, quæ lite pendente superue-
nit.num.20.
Nullitatis exceptio an impedit executionē
sententiæ, in rē iudicatam trāſactæ.n.22.
Exceptio nullitatis an impedit duarū sen-
tentiarum cōformium executionē.n.23.
Quid Nauarræ obseruat in duobus pro-
ximis casibus.ibidem.
Exceptio restitutionis in integrū an impe-
dit executionem sententiæ.n.24.
Excusio bonorum an sit prius facienda,
quād ad capturam personæ procedatur
in executione.nu.25.
Salarium an sit dandum pro executione
sententiæ.nu.26.
Quid Nauarræ fiat in duobus proximis
casibus.nu.27.
Excommunicatus qua pœna puniatur, si
diu permäserit in excommunicatiōe.n.28.

CCLESIAE vi-
tores iure cōi pœna
capitis puniūtur: qā
committunt crimen
lœsæ magestatis. 1. fi-
deli. & i. fin. primo respons. C. de
his qui ad ecclesiās configiunt. Ia-
cob. Damode. in praxi crimi. cap.
106. de templorum violatione.nu.
3. iure regio arbitrio iudicū ex qua-
litate delicti puniūtur: soluto epi-
scopo sacrilegio. 1. 2. & 4. tit. 2. lib.
1. recopila.

Ecclesia ex enormissima lœsio-
ne iure cōmuni in perpetuū resti-
tuitur,

tuitur, & per eā perpetuò intentatur remediū. l. 2. C. de refin. vend. vt not. Aimon de antiqu. tēpo. par. 4. de præscript. num. 71. ex glos. in c. i. de in integrum resti. lib. 6. quæ commu. approbatur. iure regio per legem fin. titulo. fin. par. 6. taxatur tempus triginta annorum: & læsio enormissima dicitur, si fuit læsa ecclesia ultra dimidiam iusti pretij. Villalo.

3 Text. glos. nec. dd. per Villalo. allegatiō dicūt Ecclesiam enormissimè læsam in perpetuum restitu: sed quōd post quadriennū restituitur, & hoc verissimum quidem est, vt not. D. Præses in cap. 3. lib. i. var. numer. 10. tamen ex eo non bene sequitur, quōd in perpetuum restituatur: illud enim destrueret omnino iuris commu. regulas, essetque iniquum. Quare tu dic, antinomiam in hoc versari, quod iure ciuili non est taxatum tempus, intra quod Ecclesia enormissimè læsa, petat restitutionem: vt benè aduertit Greg. Lopez in. d. l. fin. relinquiturq; iudicis arbitrio. iure autē nostro taxatum est tēpus, ad triginta annos, & iustissimè, sufficit enim Ecclesię, ad restitutionē tēpus, quod aliis iure ordinario cōcedit.

Electio episcoporū cui cōpetat iure cōmuni, & nostro, vide infra in epilogo. ll. correctarum. i. par.

4 AEdificare vel reficere castra, aut fortalitia sua, pmititur vnicuique iure cōi. l. per pruincias. de cōdificiis

priuatis. iure regio non licet sine principis licētia. l. 7. tit. 7. li. 4. or. „ din. & l. 46. Tauri sunt. l. 8. tit. 5. li. „ 6. & l. 18. tit. 6. li. 3. recopi. Dueñas in reg. 32. Greg. Lopez in. l. 32. tit. 18. par. 2. Villa.

Iure cōi si castra aut fortalitia reficiantur ad æmulationē alterius, vel materiam seditionis præstant: non possunt fieri sine Principis licentia. l. opus. ff. de operib. publ. sicque dicere posses quia in his regnis materiam seditionis præstabant, & fiebant ad æmulationem: prohibitum fuisse iuxta legis cōmunis dispositionem, & concordabis antinomiam.

5 Emens rem locatā, tenetur iure ciuili stare locationi, si fuerit per tempus decēnij. glo. in. l. fi. si ager vecti. Bar. in. l. i. s. quod autē de superficieb. ff. iure regio regritur locationi perpetua, vel ad vitā. l. 19. tit. 8. par. 5. D. Couar. in ca. 15. li. 2. var. resolut. pertotum. Villalo.

6 Ex hac antinomia collige aliam notatu dignam. Quōd iure cōmuni ex locatione lōgi temporis acquiritur vtile dominiū. l. i. s. quod autem ff. de superfici. & notat. dd. in. d. l. final. si ager vectiga. & longum tempus dicunt esse, si per decennium locata sit. D. Præses in allegato cap. nu. 2. communē esse affirmat. & Greg. Lopez in. d. l. 19. glos. su. vīda. Iure regio per talem locationem non acquirit vtile dominium, nisi locatio facta fuerit ad vitam,

Emptor

- 7 Emptor tenetur denuntiare litem motam venditori, & offerre e libellum in forma autentica iure communi: vt not. Ripa. in cap. cùm Martinus. de consti. num. 163. & D. P. Couar. in. cap. 17. nu. 6. lib. 3. vari. resoluti. magis communem dicit. iure regio ante publicatō nem debet denuntiare, aliás non tenebitur. l. 32. tit. 5. par. 5. Villalo.
- 8 Emphiteota priuati non purgat moram iure ciuali, si per trienniū cessauit à solutione pensionis. Ias. in. l. 2. C. de iure emphiteotico. nu mero. 79. Alexan. consil. 106. volu. 2. Decius consi. 138. iure regio purgat intra decem dies. l. 28. titul. 8. part. 5. Villalob.
- 9 Quinimo quòd in continentī purget moram, est commun. & vera sententia. vt not. in cap. potuit. de locat. & in. l. 2. C. de iur. emph. vbi Ias. num. 84. Beroius in. d. cap. nu. 140. & 142. & falso allegat Ias. & alios. dd. qui licet opiniones a liorum referant, contrarium ipsi te nent. Meno. libro. 2. quæst. arbitr. iudi. centu. 1. cas. 7. plures refert: nec in hoc erat controversia illo iure inter. dd. Sed in perquirendo, quod diceretur modicum tēpus, intra quod mora purgatur. & Menoch. vbi supra refert septem opi niones, verior tamen, & communiis est, arbitrio iudicis esse relin quendam. Beroius in. d. ca. potuit. num. 142. Ripa. in. l. si insulam. de ver. obliga. num. 35. & Alciat. num. 15. idem Menoch. alios referens in

loco proximè relato. nu. 13. Has ergo opiniones substulit nostra lex regia: & nunc cadit antinomia: quòd iure ciuilitempus modicum intra quod mora purgatur, relinquitur arbitrio iudicis. iure nostro sublatū est arbitrium, & taxatum tempus decem dierum.

11 Emphiteota non liberatur à pen sione, si domus emphiteoticaria combusta sit, cùm area remaneat, iure communi: vt not. Angel. in au then. de nō alienan. s. ita quòd ad finem. colum. 2. quia maxima pars domus est area. l. qui res. s. aream. ff. de solutio, iure regio ex Villal. opinione. per. l. 28. titul. 8. part. 5. si pereat domus igne, non tenetur soluere pensionem. Villalob.

12 Lex partitæ non loquitur sig latim de domo, sed generaliter de cosa, rayz, id est de re immobili: & ibi dicitur, quòd si saltim octaua pars rei datæ in emphiteosim re manserit, tenetur emphiteota ad canonis solutionē: cùm ergo area sit maxima pars rei, iure regio te nebitur soluere, neque erit antino mia in hoc, sed in eo, q̄ iure ciuali non est taxata pars, quæ remanere debet, sufficitq; si remāserit mini ma, vt soluat. gl. in. s. adeo. insti. loca: iure regio taxata est ad octauā partem. per dictam legem. 28.

Exceptio declinatoria, & quæ libet dilatoria potest proponi indistinctè ante litem contestatam iure communi. l. exceptionem. C. de probatio. l. 9. tit. 3. part. 3. iure re

G gio no-

- gio nouo debet proponi intra non
13 uem dies, à die oblatæ petitionis.
„ per.l.8.de Madrid, quæ recepta est
„ in.l.1.titulo de las exceptio. 5.libr.
„ 4.recopila.& computantur à die fi
niti termini citationis. Villalob.
14 Nauarræ intra decem dies à po
sitione libelli debet proponere. l.
3.in ordina.de la visita del Obispo
de Thui.
- 15 Exceptiones peremptoriæ iu
re communi debet proponi intra
tempus arbitrio iudicis modera
tum. Ias.in.l. qui pro tribunali.nu
26.ff.de re iudi. dicit communé. l.
9.tit.3.part.3.iure regio nouo taxa
tum est ad viginti dies, nec abre
uiari potest: iuxta doctrin. Ias.in.l.
2.num.23.de re iudi. Villalob.
„ Nihil allegat de iure regio. tu
„ allega.l.1.titul.de las exceptiones.
„ 5.lib.4.recopil.

In regno Nauarræ arbitrio iudi
cis datur terminus: sed regulariter
non excedit viginti dierum.

An hæ exceptiones impedian
litis progressum, vide infra in epi
logo legum correctarum. 3. part.

- 16 Exceptiones præiudiciales quæ
contra actorem proponuntur, vt q
sit seruus, vel quod non sit filius, in
petitione hæreditatis, vel quod te
stamentum sit falsum, & similes im
pedientes litis ingressum, iure cō
muni prius sunt tractandæ, quam
viterius procedatur in causa. l.pe.
& ibi Bart.C. qui accusa. non poss.
Angel.in.S.çquè.institut.de exce
ptio.in fin.Iure regio per.l.10.ti.3.

part.3.disponitur contrariū, q̄ non
impediāt litis ingressum, & teneat
„ cōtestare: quod limita: & declara.
„ vt.gi.Gre.ibi,& in.l.5.ti.10.ea par.

Iure regni Nauarræ exceptis ex
ceptionibus rei iudicatae, litis tran
factæ, vel finitæ, aliæ exceptiones
respicientes per personam, vel ius
actoris, non impediunt litis ingre
sum.ordi.72.del Rey Dō Carlos.

- 17 Exceptio dominij licet incon
tinenti probare se offerat, non no
cet agenti interdicto recuperan
dæ possessionis, iure ciuili not.dd.
in.l. si de vi. ff. de iud. iure regio
obstat, si in continenti probetur.
l.27.titu.2.part.3. Villalob.

Lex. 27.titul.2. part.3.loquitur
expressè in interdicto adispicen
dæ, non recuperadæ possessionis,
ibi. *E si por auentura alguno demandasse a otro que le entregasse de la tenencia de alguna cosa, &c.* Et in.l.fi.tit.10.par.7.
est tex.expressus cōtra hācantino
miā, & cōformis omnino textib,
& doctrinis iuris ciuilis, & ita ad
uertit Gre.Lop.in ambab^o legib^o.

- 18 Quinimo adeo ius nostrum reii
cit exceptionem dominij, interdi
cto recuperadæ, quod necā tertio
admittit eam.d.l.fin.contra com
munem & receptissimam dd. sen
tentiam: qua in hoc recuperanda
interdicto, admittitur exceptio
dominij à tertio opposita: vt no
tāt.dd.in.ç.nihil cōmune. & Alex.
16.fallentia.num.33.Panor.& cāte
ri in cap.in literis.de restit.spolia.
Grego.Lopez in.d.l.fin.glos. otro
alguno.

alguno. & sic constitues pulchram antinomiam, nempe iure communi admittur exceptio dominij, à tertio in interdicto recuperandæ: iure nostro non.

19 Exceptiones & obiecta contra testes, iure ciuili non sunt iuranda: licet consuetudine seruetur. allegat Villalob. Alber. in l. libellorū. ff. de accusa. iure regio per l. 14. ti. 1. part. 7. disponitur, quod sint iura mento firmandæ. Villalo.

Illa lex partitæ loquitur de iuramento in accusatione criminali, non de obiectionibus testium: & illud iuramentum etiam iure communi præstatur in criminalibus. Bald. in l. 1. C. de iure iurand. propter calum. dan. num. 8. & si vide- ris leges regias de obiectionibus testium loquentes: in titulo. 8. lib. 4. recopil. nulla exigit iuramētum calumnię: quare meo quidem iudicio melius diceret, quod iure communi exigitur illud iuramentum, in obiectionibus testium. tex. in c. præsentium. de testibus. Robert. Marant. in specul. part. 6. ca. de repulsa. testium. nu. 2. iure autem regio licet de consuetudine obseruat, non cauetur lege, vel saltim idem est, & non erit antinomia.

20 Exceptio rei iudicata non obstat agenti, ex causa noua superuenienti post petitionem generali alicuius rei, iure ciuili. l. si mater. s. eadem causam. de exceptio. rei iudi. Bartol. post Din. in l. & in eadem. s. actiones. ff. eodem. iure

regio obstat, si lite pendente superueniat. l. 25. tit. 2. par. 3. quæ concordat cum capit. Abbe sancè. de re iudic. lib. 6. Villalob.

22 Exceptio nullitatis iure communi impedit executionem sententiæ, quæ transiuit in rem iudicatā: si breuiter ex actis probari possit. l. 4. §. condemnatum. & ibi dd. ff. de re iudi. Dominus Præses Couar. in c. 25. præcti. quæstio. in principio. Marant. in specul. par. 6. versiculo exceptio. numer. 57. iure regio non impedit, nec aliæ exceptiones præter contētas. in l. 1. tit. 21. lib. 4. recopi.

23 Exceptio hæc nullitatis iure communi impedit duarum sententiarum conformium executionem, nisi sint tres conformes. clem. i. de re iudica. Dominus Præses Coualatè vbi suprà. nume. i. iure regio si sententiæ sint iudicium superiorum canceliarum, vel consiliorum Regal. si duæ sunt conformes, non impedit executionem. l. 2. & 3. tit. 19. de las supplicationes. lib. 4. recopil. Quinimo licet non sint conformes, sententia revisionis executioni mandatur: non obstante exceptione nullitatis. l. 3. titulo. 17. libro. 4.

Idem quod in duabus proximis casib' obseruatur iure regio, caueatur iure regni Nauarræ in ordi. 8. de la visita del doctor Castillo. & 7. del Obispo de Thui.

24 Exceptio restitutionis in integrum iure communi impedit execu-

- cutionem sententiæ ; quæ transfiuit in rem iudicatam , & duarum sententiarum conformium . l. vni . C. in integrum resti . postula . nihil non fiat . Innoc . & omnes in capitulo suscitata . de in integr . restitu . l . 2 . titu . 25 . part . 3 . diligentissim . Dominus Præses Couar . vbi suprà , numero septimo , iure regio nouo & Nauarræ non impedit per iura supra allegata .
- 25 Executio iure communi in ciibili bus causis fieri debet prius in bonis : & ante excussionem factam , non proceditur ad captionem personæ . gloss . & ibi Bartol . in l . 3 . § . tu tores . ff . de suspect . tutor . Abb . in capitulo quoad consultationem . de re iudicat . Paris . in tract . sindicat . versicul . captura . in principio , estq ; communis opinio , vt refert Marât . in specul . par . 6 . verbo , executio . numero nono , & . 23 . iure regio non fit excusio , sed si non soluat , vel assignet bona védenda cū fideiussore idoneo (vulgo fiador de saneamiéto) q ; caueat bona illa fore secura , & vendibilia : mittitur in carcerem , & capta persona fit executio in bonis . l . 19 . titul . 21 . de las entregas , y executiones . libr . 4 . recopil .

- 26 Executores iure communi , non recipiunt salaryum , quia iudex tenebatur exequi suam sententiam . not . Auend . in tract . de exequen . mandat . regiis . capitul . 17 . num . 2 . iure regio , executori regulariter decima pars debiti datur pro sala-

rio . l . 7 . titulo . 21 . lib . 4 . recopil . nisi aliter consuetudine seruetur dicta lege , & nisi executio fiat , porren tas reales . l . 8 . ibi .

- 27 Iure regni Nauarræ idem , quod iure regio seruatur in executionibus , hoc dempto , quod si reus non se opponat executioni , & offerat bona vbi fiat executio , non cogitur dare fideiussorem , nec capitur persona , donec constiterit non inueniri emptorem , vel non esse equiualentia debtor : vt cauetur in ordi . de los porteros . & l . 23 . de la visita del doctor Castillo . lib . 1 .

Salarium verò recipiunt usque ad quingentas libras : de triginta libris vnam , & nullius executionis quantumuis magnæ salaryum excedit duorum aureorum , seu duatorum , cum dimidio summam . Arancel . de los porteros prouisio ne vnica in princip . lib . 1 .

- 28 Excommunicatus iure communis si diu permanerit in excommunicatione , punitur arbitrio iudicis , etiam ante annum completum . Anan . & Felin . in . ca . postulasti . de homici . Dominus Præses Couar . in capit . alma mater . § . 7 . num . 10 . versiculo , quarto est considerandu . iure regio , & tēpus , & poena est taxata , sublato iudicis arbitrio . per . l . 1 . titulo . de los descomulgados . lib . 8 . recopil . nam si permanerit excommunicatus per triginta dies , incidit in poenam . 600 . marabetinorum , quod si per sex menses permanerit , in sex mille marabetinorum , &

rum. & si vltori, per singulos dies centum marabetinos soluet, atq; expelletur à loco in quo habitat, & si reuertatur, incidit in pœnam dimidiæ partis bonorum, ex quo remanet correcta. l. 32. titulo nono partita prima.

S V M M A R I V M.

Fama in factis antiquis, memoriam hominum excedentibus an plenè probet. num. 1.
 Auenda. error carpitur. num. 2.
 Lex. 41. Tauri, & l. 29. tit. 16. par. 3. declarantur. ibidem, & num. 3.
 Quando præsens status rei repugnat probationi, fama non probat. nu. 3.
 Probationis immemorialis iure communi requisita, etiam iure nostro necessaria esse. num. 4.
 Falsi pœna que sit, & an sit arbitraria, iure communi. nu. 5.
 Pluribus modis committitur falsitas, & qui sint. nu. 6.
 Unico casu pœnam falsi arbitrariam esse, quando falsitas nemini nocet. numero. 7.
 Falsificans monetam, an perdat omnia bona. num. 8.
 Instruente testes, vt falsum deponant, si falsum non deposuerūt, qua pœna puniatur. nu. 9.
 Lex primatitulo septimo, part. 7. an corrigitur per. l. 7. titulo. 17. de los perjurios. libr. 8. recopil. nu. 10.
 Intellectus. d. l. 7. nouè discutitur. ibidem. & num. 11.
 Extensio ad casus similes facienda. nu. 12.

Falsum partū supponens, qua pœnapunia tur. num. 13.
 Pœnam deportationis iure nostro non esse abolitam, contra Greg. Lopez & Villa lobos probat. nu. 14.
 Sublatum esse arbitrium iudicis in commutatione pœnæ corporalis. iure nostro. num. 15.
 Famosum libellū faciens, qua pœnapunia tur. num. 16.
 Et quid si vera sint crimina in libello positā. num. 17.
 Fœudum quæ personæ dare possint. nu. 18.
 Lex. 3. tit. 26. par. 4. declaratur. nu. 19.
 Fœudū concedere posse omnes, qui iure nō prohibentur, & liberam habent bonorum suorum administrationem. nu. 20.
 Quinimo omnes prohibitos fœudum concedere, quibus expressè iure nō permittitur, contra cōm. opinio. num. 21.
 Fœuda dignitatem habent. num. 22.
 Licet communis opinio vera esset, non tamen in fœudis nobilibus, & dignitate habentibus. nu. 23.
 Fœudum simpliciter concessum, ad quos transferatur. nu. 24.
 Si vassallus eleuauerit manum contra dominum, an fœudum amittat. nu. 25.
 Diligentius id applicatur. nu. 26.
 Vassallus si occiderit fratrem domini, an amittat fœudum. num. 27.
 Fideiussor qui in plusquam principalis se obligauit, ad quid teneatur. nu. 28.
 Et quid si scienter se obligauit. nu. 29.
 Fideiussor, qui diu stetit in obligatione, potest petere, vt ab ea liberetur. nu. 30.
 Fideiussor minoris proximi pubertati, an obligetur ad pœnam cōpromissi. nu. 31.
 Fideiussoribus insolidum obligatis, an de-

tur beneficium diuisionis, ex epistola
diui Adriani. nu. 32.

Diligētius, et vltra omnes hoc elucidatur.
num. 33. & seq.

Fideiussoribus in solidum obligatis, non da
tur beneficium diuisionis iure nostro.
ibidem.

Fideiussores simpliciter obligati, iure no
stro prorata tenentur. nu. 34.

Beneficium diuisionis iure communi ex
privilegio competit. Iure nostro ipso
iure competit, ex quo virilis deponi
tur. num. 35.

Hodie correcta est. l. 8. titul. 12. part. 5. per
l. 1. titulo. 16. de los contractos. lib. 5. re
copil. num. 36.

Fideiussores simpliciter obligati, licet ali
qui ex confideiussoribus non sint sol
uendo, prorata tantum tenetur, quod
notandum, & à nemine animaduer
sum. ibidem.

Fideiussores simpliciter obligati si renun
ciant beneficium diuisionis, in solidum
non obligātur iure nostro, quod etiam
notandum censet. nu. 37.

Praxis quædam vulgaris notariorum re
prehenditur. ibidem.

Si unus ex pluribus fideiussoribus soluat
debitum, an incontinenti debeat cessio
nem petere contra confideiussores. nu.
38. & seq.

Antinomia reiicitur. ibidem.

Fideiussor hodie iure nostro obligatur ci
tra stipulationis solennitatem. nu. 40.

Filius emancipatus sub conditione exha
redari poterit. nu. 41.

Filius naturalis quis dicatur. nu. 42.

Filius naturalis an excludat ascendentes
à successione. nu. 43.

Filius naturalis an excludat vxorem pa
tris à successione. nu. 44.

Filio ex dñato coitu quid relinqu posſit,
& an sit alendus. nu. 45.

Elegans concordia inter ius canonicum, et
ciuile circa alimenta spuriorum ex Illu
strissimo Praefide Cour. num. 46.

Filius naturalis an succedat matri illustri.
num. 47.

Si filio spurio fiat donatio contra prohibi
tionem legis, cui cōpetat donatū. nu. 48.

Filius per matrimonium an liberetur à pa
tris potestate. nu. 49.

Patri an datur actio pro dote filie, & an
ei vſusfructus competat. nu. 50.

Filia nupta an de dote disponat. nu. 51.

Filius familias an testamentum facere pos
sit. nu. 52.

Filius familias an posſit donare sine patris
licentia. nu. 53.

Quid Navarræ in hoc & casu præceden
ti. ibidem.

Filio intestato quomodo parentes succedat.
num. 54.

Filius restituere grauatus an hodie iure no
stro poterit duas quartas deducere. n. 55.

Fundus datus filiis spuriæ loco dotis, aut a
limentorum, post eius mortem cui per
tineat. num. 56.

Quod diligentius declaratur. num. 57.

Nepos filius primogeniti an excludat pa
truum à successione maioratus. nu. 58.

Quid Navarræ. ibidem.

Sipater ingrediatur religionem, an filii in
vita illius succedant, variae opiniones.
num. 59.

Intellectus. l. 11. tit. 6. li. 3. for. leg. enuclea
tur. nu. 60.

Hereditas mortui, nō viuetis dicitur. n. 61

Monaste

Monasterium succedens tenetur filii aliam
 metà praestare, ut pater tenebatur. n. 62.
 Filius legitimatus, quando succedat cum
 legitimis. num. 63.
 Legitimationis effectus an reuocetur per
 superuenientia filiorū legitimorū. n. 64.
 Filius adoptivus an excludat patrem ado-
 ptantis. num. 65.
 Filius adoptivus an succedat patri intesta-
 to, cùm legitimis. nu. 66. Et an rumpat
 testamentum patris adoptivi. ibid.
 Filij nati ante commissum crimen læse ma-
 gestatis, an efficiantur infames. nu. 67.
 Due opiniones communes, & quior tamen
 quòd non efficiantur infames. nu. 68.
 Filius an teneatur conferre libros causa stu-
 dij à patre ei donatos. num. 69.
 Locus Bart. declaratur. & l. 3. titulo. 4.
 part. 5. nu. 70.
 Vera differentia circa collationem libro-
 rum elicitur. nu. 71.
 Pater an poterit reuocare donationem li-
 brorum factam filio. nu. 72.
 Filia si repudiat hereditatem patris, an co-
 gatur dotem conferre. nu. 73.
 Intellectus. l. 1. tit. 2. de las dotes. libr. 5. re-
 copil. latè examinatur. nu. 74. & seq.
 Patrem nullo iure posse dare vni filiorum
 omnia sua bona, in fraudem legitime a-
 liorum. nu. 75.
 Avend. intellectus carpitur per Gaspar. de
 Baeca. num. 76.
 Lex ciuilis potuit taxare alimēta, cùm ex-
 cedunt quantitatem, ad vitæ subsidium
 necessariam, hanc autem taxare non po-
 tut. num. 77.
 Avend. & Baeca intellectus reuicitur: ft)
 B. de Villat. opinio approbatur. nu. 78.
 Argumētum ab alimentis ad dotem valet,

remissiōne. num. 79.
 Subrogatum naturam subrogati sequitur.
 ibidem.
 Fiscus quomodo succedat in bonis hæretici.
 num. 80.
 Frater an admittatur cum matre ad succes-
 sionem fratris intestati. num. 81.
 An etiam concurrat in tutela. nu. 82.
 Quæ successiones sint abrogatæ per l. 6.
 Tauri. nu. 83.
 Fratrum filij cum patruo per capita, an
 per stirpem succedant pugna. nu. 84.
 Quid Nouarræ. ibidem.
 Fratres in quo gradu sint. num. 85.
 De ratione differentiae cur iure ciuili fra-
 tres sint in secundo gradu, iure canonico
 in primo subtiliter, & nouè tracta-
 tur. num. 86. & seq.
 Ratio communis proponitur. eod.
 Berengarius Fernandus impugnat com-
 munem differentie rationem. nu. 87.
 Bereng. Fernand. noua ratio. nu. 88.
 Bereg. ratio taxatur. nu. 89.
 Iaso, ciuile etiam considerasse gradus, quo
 ad prohibitionem matrimonij, & in ca-
 nonicum, quoad successionem, contra
 uniuersam. dd. scholam nouè defendi-
 tur. nu. 90.
 Ratio noua authoris, cur fratres iure ciuili
 in secundo gradu sint constituti, cano-
 nico, in primo. num. 91. & seq.
 Iure ciuili linea collateralis non habet pri-
 mum gradum, sed incipit à secundo.
 ibidem.
 Ratio cur linea collateralis non habeat
 primum gradum subtiliter & præter a-
 lios considerator. nu. 92.
 Linea collateralis non potest incipere à se-
 ipsa, quin à linea recta procedat. ibid.

Iure ciuili personam additam personæ non facere gradum, et duas esse necessarias: vt gradum faciant iuxta iuris cano. sanctiones, cùm Fernando defensat. nu. 93.

Linea collateralis non potest incipere, nisi plures sint personæ. num. 94.

Frater an posset accusare fratrem de delicto. num. 95.

Fructus bonorum paraphernalium mulieris an ipsi vel marito pertineant. n. 96.

Quid Nauarræ obseruetur. ibidem.

Maritus aut uxor superstes si per manse-
rit in viduitate, & honeste vixerit ha-
bebit usum fructum bonorum præde-
functi in regno Nauarræ. num. 97.

Quid significet ibi, derecho & fealdad. ibi.

Meliorationes in rebus dotalibus factæ, nō
compensantur cum fructibus per mari-
tum perceptis iure nostro. nu. 98.

Fructus dotis percepti ab sponso an augerat
dotem. nu. 99.

Comunis opinio proponitur, & vera dif-
ferentia. num. 100.

Fructus pendentes in alieno solo, quomodo
percipientur. num. 101.

Creditor quos fructus pignoris in sortem
computare teneatur. num. 102.

Pulchra declaratio ad l. 2. titul. 13. part. s.
quod fructus, quos percipere potuit in-
telligantur, ipse creditor qui pignus ac-
cepit, non quos percipere potuit ipse de-
bitor. num. 103.

Aliud esse in possessore, qui non habuit cau-
sam à domino. ibidem.

Fugies pro debito ad ecclesiam an gaudent
immunitate. nu. 104.

Si statuto caueretur, quod debitor serui-
ret creditori, (vt iure nostro cauetur)
non gauderet debitor immunitate ec-

clesiae. num. 105.

Remigij de Gom. opinio defenditur, con-
tra Roder. Xuarer, & alios. ibidem.

Fugies fracta carcere qua pœna puniatur.
num. 106.

Gregor. Lopez opinio taxatur. nu. 107.

L. i. ff. de effractoribus, & expillatoribus
conciliatur cum l. in eos. de custod. reo-
rum. nouis rationibus. nu. 108.

Innocens fugiens à carcere an puniatur pœ-
na legis in eos. de custo. reorum. commu-
nem, quod sic, Gomecius contra. n. 109.

In criminalibus probationes luce meridia-
na clariores. ibidem.

Confessus si innocens reperiatur, absoluendus est. ibidem.

Gom. intellectus ad l. in eos. de custo. reo-
rum. nu. 110.

Gom. intellectus improbatur. num. 111.

Carceratus ob debitum priuatum, si frege-
rit carcerem, & fugerit, punitur pœna
dictæ legis in eos. nu. 112.

Qua pœna puniri debent, qui pro debito ci-
uili sunt in carcere, si de rumpendo eo,
cum alijs conspirauerint, questio no-
ua. nu. 113.

Fugiens clam à carcere non facta consipa-
tione, qua pœna puniatur. questio fre-
quens. nu. 114.

Intellectus. l. fi. tit. fin. libro. 8. ordin. quæ
in noua recopil. est. l. 7. tit. 27. lib. 8. accu-
rate elucidatur. num. 115.

Gregorij Lopez intellectus damnatur.
num. 116.

Si is qui à carcere aufugit, iterum captus
de innocentia docuerit, an puniatur vt
confessus, vel qua pœna puniendus sit.
num. 117.

Et quid si fugiens captus non fuerit deten-
tus

- tus propter delictum. nu. 118.
Custos carceris si ausfugiat cum carcerato,
   qua pœna punicndus. nu. 119.
Si ob custodis negligentiam carceratus au-
   fugiat, qua pœna puniatur custos. n. 120.
Furiosus an in lucidis interuallis iudex ef-
   se poscit. nu. 121.
Intellectus. l. 4. tit. 4. part. 3. contra Greg.
   Lopez traditur. num. 122.
Fur an puniatur in loco, in quo inuentus
   fuit, cum refurtiva. num. 123.
Intellectus. l. 4. titul. 14. par. 7. explicatur.
   num. 124.
Diētæ leges partitæ concordantur cum. l.
   1. & 2. tit. 16. de la remission de los de-
   linquentes. lib. 8. recopil. nu. 125.
Furtum manifestum, à non manifesto an
   differat in pœna. num. 126.
Furtum qua pœna puniatur. num. 127.
Actio furti cui competit. nu. 128.
Furto commissi in territorio alicuius an iu-
   dex vel concilium loci de eo teneantur.
   num. 129.
L. 4. titul. 7. part. 5. ultra alios declaratur.
   num. 130.
Fur an pœna pecuniaria, & corporalipu-
   niatur. nu. 131.
Furti actio an competit fulloni, vel domi-
   no rei. num. 132.
Non habens usum rei aliquando consequi-
   tur commodum ex ea. nu. 133.
Furti actio an detur collono partiario.
   num. 134.
-
AMA plenè, & suffi-
   cienter probat iure
   cōmuni, in factis anti-
   quis, hominū me-
   moriā excedētibus,
   estque commun. opinio, vt refert

Felin. in. c. veniens. col. 5. nu. 16. de
 testib. extra. Iaso in. l. admonendi.
 de iur. iur. nu. 242. & alij quos alle-
 gat Auenda. in tract. de exequēd.
 mand. regiis. c. 6. n. 6. versi. licet iu-
   re communi. sed iure regio ex sen-
   tentia eiusdem Auenda. copulati-
   uè requiruntur omnia, quæ ponit.
 „l. 41. Tauri, quæ est. l. 1. tit. 7. libro.
 „5. recopi. scilicet, quòd testes vide-
   rint per tempus quadraginta anno-
   rum, quòd audierint à maioribus
   suis, quòd ipsi non viderint contra-
   riū, & quòd de eo sit publica fama,
   & habeant quinquaginta annos.

2 Sed fallitur Auenda. nam lex
 Taurina nō loquitur de probatio-
 ne perfamā, sed per possessionem
 immemorialem, quæ longe diuer-
 fa est: et iure nostro casus antiqui
 etiam per famam probantur, vt est
 text. expressus in. l. 29. titu. 16. part.
 3. & ibi Grego. Lopez not. Illud ta-
   men intellige, & restringe: vt Aimon.
   Craueta in tract. de antiquita.
   temporum. part. 1. argumento,
   an fama fidem faciat in antiquis,
   &c. §. vietto in hac prima. & in. §. se-
   quenti vietto de fama. numero. 32.

3 Si presens status rei nō repugnet
 probationi de fama: veluti si actor
 probasset per famam dominium
 antiquum, reus verò legitimè pre-
 scripsisset, quia talis probatio
 dominij antiqui per prescriptio-
 nem amissi non prodisset: per ea
 quæ allegat quod nota ad decla-
 rationem legis partitæ: nam glo-
   non aduertit.

- 4 Adde insuper, probationis immemorialis qualitates in allegata, lege. 41. Tauri enumeratas, etiam iure communi esse necessarias, & informa istius probationis non esse differentiam, ut patet ex his, quæ diligenter more suo not. D. Preses Couar. in regula possessor. par. 2. §. 3. nu. 7. nā licet glo. c. 1. de præscri. in. 6. (quā cōmuniter oēs sequuntur) non dixerit expressè quod testes debeāt dicere à maiorib⁹ suis audiisse, quod etiam ipsi audierāt à maioribus suis: tamen id esse de mente illius glo. & dd. qui eam sequuntur, illudq; exigere affirmat Dominus Preses, vel saltim in hac sola qualitate erit differentia interius regium & commune, quanuius non obstantibus regiis constitutionibus in praxi. gloss. opinionem receptam esse dīcat.
- 5 Falsi pœna iure communi relinquitur arbitrio iudicis, vt existimat Villalob. qui allegat Alberic. in l. 1. §. pœna falsi. ff. de falsi. Gaudi. de maleficiis. rubrica de falsi. ex. l. secularij. §. sunt quidam. ff. de extraordin. criminib⁹. iure regio per. l. & tit. 7. part. 7. in notario est amputatio nisi manus, cum infamia: in aliis distinguit: vt per eā videbis, Hæc Villalobos.
- 6 Sed falsi pœnam meretur: nam iure communi pœna falsi reguliter est deportatio, & omnium bonorum annotatio: vt est tex. in allega. §. pœna falsi. in seruis ultimum supplicium: tamē quia pluri-

bus & diuersis modis committitur falsitas, nempe verbis, scriptis, abusu, consensu, & silentio: vt probat Iacob. Damoderius in praxi crimin. capitulo. 119. & quinque sequentibus. Bosius in tracta. de falsi. Julius Clarus libro quinto, receptarum sententiarum, verbo, falsum. Menoch. in tracta. questio. arbitr. iudi. libro secūdo. centuria. 4. casu. 306. pluribus, & diuersis pœnis puniuntur falsarij, in omnibus tamen sunt pœnæ certæ, & determinatæ à iure, & uno tantum casu relinquitur arbitrio iudicis, quando falsitas nemini nocet. Menoch. vbi suprà. nume. 14. & 22. Et caue: 7 nam falso allegat. §. sunt quidā. l. secularij. de var. & extraordina. crimin. cùm non habeat. §. nec. dd. per eum allegati hoc dicunt, in quo autem differant pœnæ falsiorū iure cōmuni statutæ: à pœnis iuris regij, suis locis per ordinē alphabeti dicimus, ne confundatur.

8 Falsificans monetam, iure ciuili perdit omnia bona. l. 2. C. de falsi. monet. iure regio medietatē. l. 164. titulo septimo, libro octauo „ ordina. est. l. quinta, titulo. 17. de „ los perjuros, y falsarios. libro octa „ uo. recopil. Villalob.

Hodie per. l. 57. titulo. 21. libro quinto. recopil. omnia bona amittunt. ibi. *S o pena que qualquier que lo biziere le maten por ello, y haya perdido y pierda todos sus bienes, &c. Sicque non est vera antinomia.*

9 Item instruens testes: vt falsum

sum deponant, si non dixerint falsum extraordinem punitur. Felin. de conatu, verbo, fallit secundo. Afflictis. in constitut. regni Sicil. rubrica quarta. l.2. ca. qui falsitatem, iure regio punitur poena ordinaria. l.1. tit. 7. part. 7. iuncta. l.6.

Iure communi ideo hoc casu extra ordinem puniri, quod falsitas nemini nocuit, ne sit contra doctrinam nuper a nobis traditam. & ita Felin. not. ibi.

10. Vide text. in l. 7. titulo. 17. de

Los perjuros y falsarios. libro octavo recopil. quae ex aliquorum sententia videtur, hodie immutasse poenam, legis partitę que sic se habet. *Mandamos que los testigos falsos, en el caso, que segun las leyes de nuestros reynos en las causas ciuiles auian de ser condenados a quitar los dientes, les sea esta pena comunitada en verguença publica, y seruicio de galeras por diez años: y que los dichos testigos falsos en las causas criminales, no siendo pena de muerte en que se huiesse de executar en el la misma pena sean condenados en verguença publica, y perpetuamente a galeras. Lo qual se entienda, y estienda a las personas que induxeren a los dichos testigos falsos, siendo de qualidad que puedan ser condenados al dicho seruicio de galeras.*

11. Et licet verba huius legis hunc sum pati possint, tamen quia penalnis est, & propterea restringenda, ego illam intelligerem, quando testes falsum deposuissent, non autem quando verum: nam poena in ea expresse, testibus qui fal-

sum dixerint imponebantur: ut patet in l.3. tit. 12. de los falsarios. li. 4. 12 for. leg. & l. 26. ti. 11. par. 3. & sic extē fio fieri debet ad casus similes, qui b^o testes falsū dixerīt, & vbi similis & par ratio versat. argumēt. l. illud. ff. ad l. Aqui. cū vul. illudq; significare videtur illa verba. *A los dichos testigos falsos. Que sunt repetitiua qualitatis precedētis in testib^o, & cūm poena legis partitę mitior sit, si casus euenerit eā sequerer. Sed maturius cogita.*

13. Falsum supponens partum alterius, iure ciuili punit poena mortis. l.1. C. de fal. iure regio in insulā deportatur, & perdit bona. l.3. ti. 7. par. 7. iuncta. d. l.6. sed cum poena de portatiōis abolebit ab vsu, poena arbitraria puniri debere affirmat Villal. ex sententia Gre. Lop. ibi Gandi. de malef. sub rubrica de fals. allegantem. Villalob.

14. Tu dic, q^o licet iure cōmuni poena deportatiōis ab vsu recesserit, iure regio non expressè seruandā præcipit. l.1. ti. 24. de los condannados a que siruan en alguna isla, o en galeras. li. 8. reco. & idē iubet d^o poena in metallū: & licet verū esset quod Villal. vult, nō punirētur poena arbitraria, nā. l.4. ti. 24. præcipit, q^o quoties cōmutatur poena corporalis, fiat cōmutatio ad triremes, 15 scilicet, a pena de galeras. & sic tollit arbitriū iudicis. idem disponit. l.7. eiusdē tituli, ex quo percipies nō esse vera, que de iure regio tradidit, nec antinomia.

Et

Et de partu supposito vide dili-
genter AEgidiu Boss. in praxis sua
crimi. titulo de partu supposito.

¹⁶ Famosum libellum, aut carmen
in alterius iniuriam faciens, vel
inuentum manifestans, iure ciuli,
authore Villalobos, si probauerit
crimina, in libello contenta
esse vera, vel talia quod reipubli-
ce expediant publicari, non puni-
tur. allegat. l. i. & ibi Salicet. C. de
famos. libel. iure regio, licet pro-
bet esse vera, punitur, nec admit-
titur, si vellit probare. l. 3. titulo. 9.
part. 7. Villalob.

¹⁷ Adde, etiam iure communis puniri,
quando sunt vera crimina in libel-
lo posita. poena. l. primus. C. de fa-
mos, libel. & ita communiter in-
telligunt. dd. eam legem contra Sa-
licet. vt refert Antonius Gomez
in tomo. 3. titul. de iniuriis in prin-
cipio, & Dominus Praeses Couar.
capitul. II. lib. I. variar. resolutio,
numero. 6. versiculo, secundo ea-
dem ratione deducitur. & Petrus à
Plaza in cap. 3. epito. delictor. nu.
2. sicque non erit antinomia.

¹⁸ Fœudum iure communis possunt
concedere personæ particulares,
etiam si non sint constitutæ in di-
gnitate, tenet Bald. in capitul. I. de
his qui fœud. dar. poss. §. Marchio.
numero octauo, & Curci. lun. de
fœud. in secunda partita secundæ
partis. quæstione. 4. numero. 12. cō-
mun. dicit. iure regio per. l. 3. titul.
26. part. 4. enumerantur Imperato-
res, Reges, Magnates, Archiepis-

copi, Episcopi & alij Prælati. ap-
probata opinio. Nicol. de Neapo-
li. in. d. capitu. i. quis solis constitu-
tis in dignitate hoc esse permisum
dicit: alioquin in vanum per legem
nostram illæ personæ enumeraren-
tur. Hæc Villalob.

¹⁹ Lex partitæ non negat fœudum
dari aliis personis, quam ibi enu-
meratis, & ratio Villalobos, quod
frustra enumerarentur, non con-
cludit, quia illæ personæ, loco
exempli, & ratione maioris fre-
quentiæ, ibi ponuntur: & sic non
frustra & in capitulo primo de his
qui fœud. dar. possunt. enumeran-
tur etiam Episcopi, & Archiepis-
copi, Marchiones, & Comites:
sed non propterea sequitur quod
alij non possint fœudum dare: ut
notat Baldus in dicto. §. Marchio.
numero octauo, & Vldari. Zasi. in
tracta. de fœudis numero. 31. Pe-
²⁰ trus Rebus in declaratione fœu-
dorum circa principium, qui alios
allegat. & cum Petro de Bellaper.
Hostiense, & Ioan. de Saxon. te-
net, quod omnis qui iure non pro-
hibetur, & liberam habeat bonorum
administrationem, poterit in
fœudum concedere.

²¹ Sed dubitatiis gratia posset quis
dicere, oes esse à iure prohibitos in
fœudū concedere, quibus expressè
nō permittitur: quod probat ex titu-
lo de his qui fœudū dare. possunt,
vel non. iuncto tex. in princip. quod
argumentū valere nemo negabit.
l. i. & ibi omnes, ff. si cert. petatur.
titulus

titulus ergo est de his qui fœudum dare possunt, vel non. tex. vero declarat personas qui possunt dare, ergo reliquæ personæ, quæ ibi non exprimuntur & enumerantur non poterunt dare, alias non conuenient rubrum (vt aiunt) nigro, & superflua essent illa verba tituli qui non. et si communis doctrina est
22 vera, male inscribitur ille titulus, & textus.

Et sic intellectus prior videtur opin. Nicol. de Neapol. Iserniæ, & sequentium: quam iubat natura fœudorum, quæ dignitatem quan-
dam habent, vt est text. & ibi not.
fœudist. in. §. præterea ducatus. de prohibita fœudi. aliena. per Fede-
ric. Caf. in consuetudi. Burg. titu-
lo des freds. §. 6. nu. 7. qui dicit in
hoc neminem dispare, dignita-
tem autem dare non poterit, qui
non habet: nec cuiuslibet condi-
tionis homo capax erit dandi il-
lam, nec accipiendi quidem: qua-
re licet communis opinio vera sit,
meo iuditio non posset locum sibi
23 vendicare in fœudis nobilibus,
quæ à solis principibus, Marchio-
nibus, & Ducibus, qui dignitatem,
& iurisdictionem habent, conce-
duntur, vt not. Casa. in loco suprà
allegato. §. septimo, versiculo, se-
lon la nature de icelui. numero. 3.
nec item habebit locum in aliis
fœudis, qui dignitatem aliquam
peculiarem prese ferrent. Sed tan-
tum in fœudis rusticis, quibus for-
tas non vtimur in Hispania, hoc-

que inuere videtur. l. i. d. titulo. 26.
part. 4. in diffinitione fœudi. Fœudo
dize, es bien hecho queda el señor a algun
home para que se torne su vassallo e el faze
omenaje de ser leal. Quæ non ca-
dunt in hominibus plebeis, & di-
gnitatem non habentibus. Sicque
posses adhuc sustinere antino-
miam Villalobos. Sed maturius
cogita: quia noua, & à nemine quæ
viderim tacta.

24 Fœudum simpliciter, etiam
concessum comprehendit omnes
descendentes masculos, in infini-
tum: de consuetudine fœudorum.
capitul. i. §. hoc autem notandum.
de his qui fœud. dare possunt. iure
regio non transcendent nepotes. l.
6. titulo. 26. part. 4. Villalob.

25 Fœudum perditur si vassallus
eleuauerit manum contra Domi-
num, ex consuetudine fœudorum,
etiam si non eiiciat, aut percutiat.
§. porrò. quæ fuit iusta causa benè
amit. in vsib. fœud. iuncta. l. item
apud Labeonē. §. primo. de iniur.
iure regio per. l. 8. tit. 26. par. 4. re-
quiritur adiectio manus, nō tamē
vulneratio. vt Albaro. dicebat in.
d. §. Villalo.

Quod de iure cōmuni dicit, intel-
lige, si vassallus fecit quod potuit,
& non staterit per eum quominus
manum iniecit in dñm: nam si vltro
se abstinerit poenitentia du-
ctus, non amittet fœudum eo iu-
re. text. est expressus. in. §. si volue-
rit. de capitaneo qui curiam vend.
in vsib. fœud. Zaf. in tract. de feud.
titulo

- titulo de fœud.amis. nu. 28. quod
verò d*icitur* iure regio intellige fœudū
amittere, licet nō iniecerit manus
in dñm, si tamē fecit quod potuit,
& per eum non steterit quo minus
iniecerit. per.d.l.8.& seq.ibi. *Queriendo herir,* &c. & ibi. *Si se trauajasse,*
& ibi. *E si se trauajasse en alguna manera.* Nulla ergo est antinomia.
- 27 Fœudum non amittit vassallus si
fratrē Domini occidat, iure cōmu-
ni, fœudorū. c.i.an ille qui occidit
fratrē dñi. in v̄sibus. fœud. iure re-
gio amittit, per.l.9.tit.29.part.4.
- 28 Fideiussor si se obligauit in plus
quā principalis, in nihilo tenetur
iure communi. glo. in. §. fideiussor.
insti. de fideius. & in.l. pecunia. C.
de v̄sur. est. cōma. opinio, vt Imol.
existimat in.l. Grecē. §. illud. de fi-
deiussor. iure regio per.l. 7. titulo.
12. part. 5. in eo quod principalis te-
netur in plus, non approbata glof.
in.d. §. illud. Dominus Pr̄ses Co-
uar. in capitu. quamuis. part. 2. §. 6.
Contraria opinio quōd teneatur
fideiussor in eo quo principalis, iu-
re ciuali, est communior, & verior.
vt probat Ferdinand. Mencha.lib.
1. quæstio. illust. cap. 40. nu. 5. & E-
manuel Xuarez in thesaur. recepta-
rum sentētiarum, verb. fideius. nu.
129. & sic non erit antinomia.
- 29 Fideiussor si scienter se obligauit
in plus, quam principalis, iure
communi in nihilo tenetur. Ioan.
Faber in. §. fideiussores. institu. de
fideiussor. Grego. Lopez in.d.l.7.
gloss. non vale, c̄fiaduria, in fine.
- iure regio in totum tenetur. per.l.
, 3. titul. 1. lib. 3. ordi. quæ est. 2. titul.
, 16. lib. 5. recopil.
- 30 Fideiussor qui diu steterit in o-
bligatione, potest petere vt à fide
iuſſione liberetur iure communi.
1. Lutius Titius. ff. mandat. & tem-
pus relinquitur arbitrio iudicis.
, Menoch. li. 2. quæſt. arbit. iudi. cen-
turia. i. casu. 40. iure regio per.l. 8.
titul. 18. lib. 3. for. leg. sublatum est
arbitrium, & tempus redatum ad
annum. sed.l. 14. titulo. 12. part. 5.
concordat cum dicta lege Lutius.
ideoque probandus esset v̄sus. l.
fori. Villalob.
- 31 Fideiussor minoris proximi pu-
bertati obligatur ad pœnam com-
promissi, iure ciuali. l. stipulatus.
de fideiussor. si pupillus. ff. de arbit.
iure regio per.l. 25. titu. 4. par. 3. fi-
deiussor pro minori quatuor de-
cim annorum non obligatur.
- 32 A contrario sensu probat lex illa
, ibi. *Seyendo mayor de quatorze años,*
&c. Villalobos.
- 32 Fideiussores plures insolidū iure
cōmuni possunt petere beneficiū
diuisiōis, ex epistola diui Adriani.
de qua in.l. interfideius. ff. d*icitur* fideiu.
l. i. C. de cōſt. pecu. §. si plures. inst.
eod.l. nō recte. C. eodē. Iure regio
nō possūt petere. l. 8. tit. 12. par. 5. &
ratio dictæ legis non recte. qua di-
cit, q̄ si simplicitè essent obligati
tenebantur insolidum, licet non
exprimeretur, tollitur per legem
nostram, qua fideiussores simpli-
citer obligati, pro rata & non in
solidū

solidum nisi hoc expressè dicatur,
obligantur. Villalob.

33 Hæc antinomia obscura est, &
manca, egetq; declaratione, qua-
re tu sic dices. fideiussoribus in-
solidum obligatis, iure communi
competit beneficium diuisionis
ex epistola diui Adriani. l. non re-
ctè. C. de fidei. iure regio si expres-
se insolidū obligetur, nō concedit
hoc beneficiū dictæ legis octauæ.

34 Item fideiussores simpliciter o-
bligati iure communi insolidum
tenantur, per iura supra allegata,
iure nostro per. d.l. 8. pro parte tan-
tū tenentur, si omnes sint soluēdo.

35 Ex quo sequitur alia antino-
mia, quòd iure communi benefi-
cium diuisionis cōpetebat fideiussoribus,
ex priuilegio, & ope exce-
ptionis, & facto iudicis. vt not. gl.
in.d.l. inter fideiussores, & gloss.
Greg. Lopez in ea.l. 8. hodie iure
nistro competit ipso iure, & licet
nō opponeretur exceptio, nō pos-
sent exequi, aut conueniri insoli-
dum, si alij confideiussores essent
soluēdo tempore litis motæ: quod
cōstare debet facta prius excusso-
ne in bonis eorum: quòd si soluen-
do non sint, etiam insolidum tene-
būtur. per. d.l. 8. tit. 12. part. 5. tamē
hoc hodie correctum est per. l. D.

" Henrici Matriciam, quæ est. l. 1. tit.
" 16. de los contractos lib. 5. recopil.
cuius verba sunt. Eſtablecemos quæ si
dos personas se obligaren ſimplemente por
cōtracto, o en otra manera alguna, para ha-
cer y cūplir alguna cosa, que por eſſe meſ-

mo hecho ſe entienda ſer obligados cada v-
no por la mitad, ſalvo ſi en el contrato ſe
dixere que cada vno ſea obligado in solidū:
o entreſi en otra manera fuere conuenido, y
efto no embargāte: qualeſquier leyes d'ac-
recho comun que contra efto hablan. &c.
Et ſic habes pulchram antinomiā
iuris nostri, nempe, quòd iure anti
quo partitarū fideiussores ſimpli-
citer obligati, ſi alij confideiussores
non eſſent ſoluendo, teneban-
tur etiam insolidum, vel pro parte
eorum, qui pauperes inuenieban-
tur: iuxta regulas iuris communis.
hodie iure nouo licet non eſſent
ſoluendo pro parte virili, tantum
tenebuntur: & ipſo iure fit diuifio
debiti ab initio: quod nota, quia
vile, & à nemine quem viderim,
animaduersum fuit.

37 Præterea ex predictis deducitur
alia antinomia, inter ius commu-
ne & nostrum: nam illo iure cùm
fideiussores ſimpliciter obligabā-
tur, vt insolidū conueniri poſſent,
renunciare tenebantur illud bene-
ficiū diuisionis, ſed iure nostro nō
eſt neceſſaria illa renunciatio. vt
not. Greg. Lopez in eadē. l. 8. quia
non obligantur insolidum, & licet
renunciauerint tali beneficio, niſi
insolidum expreſſe eſſent obliga-
ti, non propterea insolidū conue-
nirentur: ſicq; percipies, in aduer-
tēter, ac ſuperfluē tabeliones idio-
tæ in huiusmodi fideiussionū instru-
mentis has renūciationes inculca-
re, quod etiam nota, nam prima fa-
cie videretur tibi contrarium.

Sivnus

38 Sivnus ex pluribus fideiussori-
bus insolidum obligatis, soluerit
totum debitum: potest petere, vt
sibi actiones cedantur cōtra alios
confideiussores, etiam ex interual
lo. Bartol. in. l. Modestinus. ff. de so-
lu. iure regio incontinenti debet
petere, vt sibi actiones cedantur:
aliās non poterit conuenire confi-
deiussores. l. ii. titulo. 12. part. 5. ap-
probata. gloss. in. l. Papiniāmus. ff.
mandat. Villalob.

39 Intellige sanē: nam lex illa par-
ti. nō ita generaliter loquitur; sed
quādo fideiussor soluerit debitū,
& non declarat cuius nomine sol-
uit: aut suo, aut debitoris, nam si
eo casu non petit cessionē incon-
tinenti, ex interuallo non potest:
verba legis sunt. *E si alguno de los fia-
dores pagassen todo el deuido simplemente
non diciendo, que lo facia en nombre del
deudor principal ni suyo, si luego que la pa-
ga, &c. Et sic dicta lex parti. concor-
dat cum. l. Modestinus. de solutio.
& non est antinomia.*

40 Fideiussor non obligatur iure
communi nisi mediante stipula-
tione. l. 5. §. satis acceptio. de verb.
obliga. cui astipulatur. l. 6. titul. 12.
part. 5. iure regio nouo per. l. 3. tit.
„ 8. libro. 3. ordin. quā est. l. 2. titulo.
„ 16. de los contractos. lib. 5. recopi.
obligatur sine stipulatione, vide
Dueñas in reg. 332. Villalob.

41 Filius emancipatus iure com-
muni sub cōditione ex hæredatus,
expressa causa legitima ex hæreda-
tionis, si pendente conditione te-

stator decesserit, valet testamen-
tum. Emanuel costa in. §. & quid si
tantum. pagin. 160. Mencha. lib. 2.
de succession. creatio. §. 20. part. 3.
numero. 182. iure regio emancipa-
tus, nec sub conditione ex hæreda-
ri potest. l. 3. in. fin. titul. 7. partit. 7.
iidem authores vbi supra.

42 Filius vt dici possit naturalis, iu-
re cōmuni requiritur, quōd sit na-
tus ex concubina vnicā retenta in
dom. l. nuper. C. de natur. liber. &
§. quibus. institu. de hæred. quā ab
intesta. iure regio ille dicitur etiā
naturalis, inter cuius parentes pos-
sit contrahi matrimonium: licet non
, retineatur in domo. l. ii. Tauri: est.
„ 1. 9. titul. 8. libr. 5. recop. Villalo.

43 Filius naturalis iure communi
non excludit ascendētes. authen.
licet patri. C. de natura. lib. iure re-
gio per. d. l. 10. Tauri: est. l. 7. d. ti. 8.
„ lib. 5. recopi. matri ex testamento,
& ab intestato est legitim⁹ hæres,
exclusis parentibus: patri vero ex
testamento tantum. Villalob. Sic
„ corrigitur hoc casu. l. 8. ti. 13. par. 6.

44 Iure communi filius naturalis
succedit deficientibus filiis legiti-
mis, & vxore, in duabus vnciis. iu-
re regio etiam excludit vxorē per.
l. 9. tit. 13. part. 6. Ant. Gomez in. d.
l. 10. Tauri. num. 4.

45 Filius natus ex damnato coitu
iure ciuili, non est alendus à patre,
vel matre: nec poterat ei aliquid
relinqui authen. ex complexu.
de incest. nup. Dueñas latē in re-
gula. 366. ampliat quatuor modis,
& limi-

& limitat vndeclim. Iure regio per. d.l. 9. Tauri: tam per patrē, quām per matrem potest relinqu quinta pars bonorum, etiam instantibus filijs legitimis, & est alēdus. Villa.

46 Vide tu Illustriss.D. Præsi. Coua. in epit. 4. part. 2. ca. 8. §. 6. nu. 8. vbi de intellectu authē. ex complexu. &c. cum haberet. de eo qui duxit in matri. quam polluit per adulter. disputat, & probat iure ciuili parētes teneri ad alimenta liberis, etiā spuriis præstanta, iuxta naturē necessitatem: & ne fame pereant: iure canonico iuxta filiorū dignitatē, & ita concordat ius canonicū cum ciuili, & concordabis tu antonomiam iuris nostri, & cōmunis.

47 Item iure ciuili filij naturales succedebant matri ab intestato ex instantibus legitimis, & si mater esset illustris non succedebant, nec defientibus legitimis. l. si qua illistris. C. ad Orfici. iure regio, si ad sint filij legitimi, non succedunt: & si non supersunt, licet mater sit illustris succedunt. per. d.l. Villalo.

Supra litera bastardus, diximus filium naturalem iure communi etiam matri illustri succedere. per. l. si qua illistris. quæ successionem spuriorum, nō naturalium prohibet.

48 Filio spurio si fiat donatio contra legis dispositionem, pertinet primo hæredi scripto, & post eum, venientibus ab intestato. Bart. in. l. hæred. C. de his quib. vt indign. vbi Alexand. num. 3. dicit esse ma-

gis cōmunem. iure regio, non sperato hærede scripto, alij possunt perte. approbata Azo. opin. in summa de natur. liber. l. 10. tit. 13. par. 6. vbi. not. Grego. Lopez diligenter more suo. Villalo.

49 Filius iure communi per matrimoniū non liberatur à patris potestate. l. quæcunq; . C. de bon. quæ liber. l. inter liberos. §. filius familiās. ad. l. Jul. de adult. l. filius licet. C. de collatio. l. si vxorem de condit. inser. §. 1. insti. ad Orfici. &. §. ita. de iniur. iure regio liberatur. per. „ l. 47. Tauri, est. l. 8. tit. 1. de los casa „ mientos. li. 5. recopil. Villalob.

50 Filiæ, & patri competit actio dōtis iure communi: & patri vsumfructū dōtis, soluto matrimonio. l. dos à patre. C. solut. matri. Cur. Iu. in consi. 152. nu. 1. & 3. com. dicit. iure regio per. d.l. 47. Tauri: cū filia liberatur à patria potestate per contractum matrimonij, ei & non patri competit actio dōtis: nec habet pater vsumfructum. Villalob. „ Id corrigitur per. l. 5. tit. 17. part. 4.

51 Filia nupta iure communi non potest disponere de sua dote. l. seniū. & ibi. dd. c. de testa. iure regio potest. per. d.l. 47. Tauri. not. Pala. Rub. in. l. 5. nu. 4. eodem. Villal.

Quod de iure communi dicit, intellige, si filia sit in patris potestate: secus si sit emancipata, vel pater esset mortuus, nam nisi pactus fuerit, quod non disponat, poterit testamentum de dote facere, & liberè disponere. pertex. in. l. vni. §.

H videar-

videamus. de re. vxor. actio. glos.
& dd. in d.l. dos à patre.

52 Filius familias iure ciuili non potest testari. insti. quib. nō est permis. facere testa. in principi. l. qui in potestate. & l. filius familias. &. l. si filius fam. ff. de testam. l. 13. titul. 1. part. 6. iure regio nouo potest testari. l. 5. Tauri: est. l. 4. titu. 5. de los testamentos. libro quinto. idemq; est in filia familias. Villalob.

53 Filia vel filius familias iure communi non potest sine consensu patris donare, nec de bonis quib. patri ususfructus non acquirebatur. gloss. & Paul. de Cast. in. l. senium. C. qui test. fac. poss. iure regio per. d.l. 5. poterit donare. Villalob.

In regno Nauarræ filius familias ante, & post matrimoniu contratum, si habeat legitimam etatem, & testari, & donare potest. cap. 13. ti. 7. de los testamentos. lib. 3. fori.

54 Filio intestato iure cōmuni in bonis paternis succedit pater, in maternis mater. Bar. in auth. itaque. l. commu. de success. Illustrissimus D. Præses. Coua. in epitom. de success. ab intest. communem dicit. num. 2. iure regio per. l. 4. titulo. 13. part. 6. & l. 6. Tauri: quæ est. l. 1. tit. de las herencias. 8. li. 5. recop. qua liter succedunt. Villalo.

Contraria opinio, quod iure cōmuni æqualiter succedant parentes, est etiam commun. & verior, teste eodem Domino Couarrub. in loco proximè allegato: quare non recte constituitur antinomia.

55 Verius possit deducere aliam antinomiam ex ea. l. 6. Tauri. nempe, quod iure communi filius, siue haeres institutus sub conditio ne, restituere grauatus adueniente conditione, poterit retinere duas quartas, legitimā, & Trebellianicam: iuxta dispositionem capit. Rainuntius, de testament. & quæ not. dd. in l. cēturi. ff. de vulg. iure nostro cum per dictam legem pater potest liberè disponere de quinto, etiam si liberos, & de scendentes habeat, item & filius poterit disponere de tertio bonorum, licet ascendentis superstites relinquat: cessatq; illa controuersia. & licet ab eis legetur dicta quinta pars, vel tertia, non poterūt deducere Trebellianicā, quia ille cui relinquitur, iudicatur legatarius: vt not. Gregor. Lopez in. l. 12. titulo quinto, part. 6. gloss. fina. & eruditissimus Dominus Ludo uicus de Molina regius in supremo cōsilio senator præstantiss. in celeb. tracta. de primogeniis Hispaniæ libro primo. capitul. 17. nu. 26. De iure regni Nauarræ vide su pra litera. A. versiculo auus.

56 Filiæ spuriæ si fundus pro do te, aut pro alimentis detur: post eius mortem ad patrem, vel eius haeredes reuertitur, iure communi. Bald. in l. eam, quam. numero 41. C. de fideicommiss. Deci. cons. 311. numero quarto. Pala. Rub. in repeti. capit. per vestras. §. 24. nu. 4. Iure regio non solū quoad vsum fructum

fructum verum, & quoad proprietatem transiit in filiam.l. 9. & .16.
” Tauri.est.l. 7. titulo octauo libro.
” 5.recopil.

⁵⁷ Quod etiā iure cōmuni transeat ad hēredes filij spurij, saltim usque ad pretium, & quantitatēm necessariam ad alimenta, est com. vt refert Pau. à Montepico in.l. Titia cū testamento. §. Titia. ff. de lega. 2. Thom. Ferrariēs. cautel. 2. Xuarez in.l. 1. titu. 6. lib. 3. Fori. Grego. Lopez in.l. 10. tit. 13. part. 6. ver. hēredad. & Illustrissimus Dñs Præses Coua. diligenter in epit. 4. part. 2. c. 8. §. 6. n. 15. & quod de iure regio dicit, intellige si fundus, aut res donata nō excedat quintam partem bonorum: nam in excessu erit nulla donatio, vel dotis, aut alimētorum constitutio per iura supra allegata.

⁵⁸ Filius secundo genitus in successione maioratus iure ciuili excludit nepotem, filium primogeniti. Barto. in.l. libert. ff. de oper. liber. Iure regio non excludit per.l. 40. ” Tauri.est.l. 5. titu. de los mayorados. 7. li. 5. recopil. hēc Michaēl de Villi. sed Villal. dicit duas esse opiniones cōtrarias. vna Barbatę, & sequatum, quod nepos excluso patruo succedat, quam dicit communem Thom. Gramma. Decis. 1. num. 24. alia, quod patrius excludat nepotem. quam etiā dicit communem Ias. in.l. maximum vitium. numero quarto. ff. de liber. prēter. Villalobos.

Tu vide Illust. Præs. D. Coua. in. c. 5. li. 3. vari. resol. nu. 8. & August. Bero. in. ca. dilecti filij. n. 52. & seq. de arbitr. Viuium in tracta. cōmu. opin. litera. N. verb. nepos. & Emanuel Xuarez in thesaur. com. opin. verb. nepos. num. 26. ex quibus intelliges utramque opinionem cōmunem esse, quare non recte constituitur inter antinomias.

Idem quod iure regio, constituitur iure regni Nauarræ in prag. 50. lib. 2. de las pragmaticas.

⁵⁹ Filius si pater ingrediatur reliquias, nō consequitur legitimā, donec pater moriatur iure ciuili: licet æquitas canonica aliud sua deat. Ias. in authent. si qua mulier. C. de sacro sanct. Eccles. numer. 51. commun. dicit. iure regio approbatur opin. canonistarū, quod pos sit petere viuente patre. l. 11. titu. 6. lib. 3. fori. leg.

⁶⁰ Contraria opinio, quod filij nō succedant, nec petant legitimam in vita patris, est etiam commun. canonistarum. vt refert Illustriss. Præs. D. Couar. in capitulo secundo de testam. extr. numero septi. & veriore esse defensat Ferdinā dus Menchaca, & equiorem in capitulo. 37. quæsti. illust. nume. 10. & Grego. Lopez in.l. 17. tit. 1. part. 6. versi. sus hijos, & l. regia fori hic allegata, non probat contrariū, verba eius sunt. Todo home o toda muger, q̄ orden tomare pueda fazer su manda de todas sus cosas hasta un año cumplido, y si ante del año no lo fiziere, el año passado no lo

- puede fazer, mas sus hijos hereden todo lo suyo, e si hijos o nietos no tuviere, hereden los los parientes mas propinquos. Que verba eò libentius inferui, quòd de legitima nullum verbum, sed de hæreditate yniuersali: quinimo d' successione eorum, quibus legitima, iure nostro nec cōmuni debetur, scilicet de cognatis agit. & cū hæreditas, non dicatur viuente patre l.nihil aliud. & l.hæreditas.de reg. iur. & simpliciter de successione hæreditatis agatur: dicendum erit de successione, & hæreditate mortui, & non viui intelligendum: maximè cum nullo iure dubitetur, cognatos, quibus legitima non debetur, in vita ingredientis religionē non succedere, vt in dicta lege dicitur, l. fori, ergo hic erit sensus: quòd ingressus religionem, post annum non faciet testamētum, & in eius bonis succendent filij, aut cognati eo mortuo, ab intestato, sicque nō erit antinomia. interim tamen monasterium tenebitur liberis alimenta, & dotes præstare: iuxta eorum qualitatem, & bonorum quantitatem, vt pater tenebar. not. in locis nuper allegatis.
- 63 Filius legitimatus per prescriptum principis, si tempore legitimatis, non habebat fratres legitimos, succedebat cum eis. iure communi. Bald. in l. ex facto. ff. de vulg. & pupillar. & Abb. in cap. per venerabile qui filij sint legitimi, numero. 30. Bald. item in lege eam quam. C. de fideicommiss. iure re-

gio in nihilo succedunt. per. l. 12.
,, Tauri: est. l. 10. titulo. 8. de las herencias. libro quinto recopil. per quam corrigitur. l. 9. titulo. 15. par. 4. Villalob.

64 Filiorum spuriorum legitimatio non reuocatur per superuentiam filij legitimi. Ripa in. l. si vnquam. C. de reuocan. donat. questio. 2. numero. 52. magis commun. dicit. iure regio, quoad successisnem parentum reuocatur, per. d. l. 12. Tauri. Villalob.

65 Filius adoptiuus excludit patrem patris adoptantis, à successione intestati, iure ciuili. l. 2. §. liberi. ad Trebell. ff. Angel. in. §. sed ea omnia. institu. de hæredit. quæ ab intest. numero sexto. Iure regio non excludit, cùm parentes sint legitimi hæredes. l. 6. Tauri: quæ est l. i. titulo. 8. libro quinto. recopil. Villalobos.

Quod de iure communi dicit, intellige de rigore, & non de equitate: & si adoptio non fuit facta in fraudem: vt not. idem Angel. vbi suprà.

66 Filius adoptiuus ab. intestato succedit, cùm aliis filiis legitimis. iure communi. l. si te parent. C. de suis, & legitimis hæredibus, cui astipulatur. l. 9. titulo. 16. part. 4. iure regio nouo non succedit, per dictā. l. 12. Tauri: quæ est. l. 10. titulo octauo, libro quinto. recop.

Villalobos.

Illa lex non loquitur de filiis adoptiuis, sed de naturalibus, & spuriis

spuriis legitimatis, vera tamen est antinomia. per.l.5.titu.6.lib.3.for. leg.&l.1.titu.22.li.4.reassumptas & declaratas per.l.12.titu.6.de las mejoras. lib.5.recopil.not. Greg. Lopez in.l.8.titulo.16.part.4.glo. finali.

67 Filij nati ante quām pater com miteret crimen læsæ maiestatis, iu re ciuili efficiuntur infames, & in successibiles patri. not. in.l. quis quis.ad.l.Iul.mageſt.& dicit com munem Claud.Aquen. in.l. si quis id quod. ff.de iur.omni.iud. Didac us Perez in.l.3. titulo nono, libro quarto ordinam.iure regio per di ctam.l.3.& per.l.6. in fine.titul.27. par.2.disponitur contrariū. Greg. Lopez in.l.2.titu.2.par.7.verb.Sus bijos. Villalo.

68 Contraria opinio, quōd nati ante commissum crimen non effi ciantur infames, est etiam commu nis iure ciuili, vt testatur Alciatus in conf.467.numero septimo. Gi gas.in tracta.de criminе læsæ ma ieſtatis, quēſtione quinta.numero ſecūdo.Iulius Clarus.li.5.recepta. ſenten.in.ſ.de criminе læſæ maie ſtatis, verſiculo,fuit etiam:& quia æquior eſt , ſequenda , & non erit antinomia.

69 Filius iure ciuili tenetur con ferre libros cauſa ſtudij ei à patre donatos: ſi ſtudium non comple uerit, alleg.Villalob.Bart. in.l.2.ſ. nec caſtrene, nume.2.ſ. de colla bonorum.& Didacus Perez in.l.8. tit.2.lib.1.ordin. qui dicit commu

Iure regio, ſiue compleuerit , ſiue non, tenetur con ferre.l.4.ti.4.par. 4.&l.5.ti.15.par.6. Villalob.

Falso allegat.l.4.titu. 4.part.4. nam eſt.l.3.tit.4.par.5. & leges iſtæ & authores per eundem Villalo bos allegati contrarium expref ſe dicunt, quōd non tenetur con ferre, quare crederem vitio typographi eſſe corruptum.

70 Et aduerte quōd malè intelligit mentem Bar. qui hoc caſu, ſcilicet cū filius nō compleuit ſtudium in vita patris, ita diſtinguit. aut dona tio librorum morte patris cōfirma ta fuit,& non con ferret: aut in vita patris valuit,& morte non fuit con firmata,& con ferre tenetur:& hāc eſſe communem,& veriorem aſſe rit Ripa in.l.in quartā. ff.ad.l.Falc. nu.168.Anto.Gomez.l. 29. Tauri, nu.17.& Dida.Perez vbi ſuprā, ver ſiculo, ſeptima cōcluſio. legem au tem partitę reſtringe ut Greg. Lopez ad libros neceſſarios ad diſcē dum.ibi. En que aprendiſſe, &c. In al liis vero non neceſſariis ad diſcen dum, licet eſſent neceſſarij ad mu nus aduocationis, prædicationis, veſſectionis,& ſimiles non proce deret deciſio illius legis,& tenetur filius con ferre aſtimationem eorum: ex Greg.Lopez ſententia, quæ ſatis aequa videtur.

Et ex ea collige veram antino miam inter ius noſtrum , & com mune: nempe quod iure commu ni filius non tenetur con ferre: cum donatio morte patris cōfirmatur,

H 3 quia

quia habet vim relicti in testamento , aliás tenetur . Iure nostro sine distinctione non confert libros ad discendum necessarios.

72 Collige item aliam antinomiā , quod iure communi pater poterit reuocare donationem librorum factam filio in potestate sua constituto . Barto . Paul . Castr . & alij in . l . filiæ cuius . C . famili . hercis . & Gregor . Lopez in . d . l . 5 . iure nostro ex libris necessariis ad discendum nō poterit reuocare , quia donatio statim valet . per . l . 3 . ti . 4 . par . 5 . in fin . supra allegatam , & Grego . Lopez ibid .

73 Filia si non vult patri succedere , non tenetur conferre bona sibi data ab ipso patre in dotem , etiam si in ea dote omnia bona patris consistant , iure communi , ex opinione Villalobos , qui allegat . l . fin . ff . de colla . dot . & quod pater possit dare omnia bona in dotem probat sic , quia inquit , potest dare omnia bona titulo oneroso . l . 1 . & . 2 . ff . si quis in fraud . credi . & dos est titulus onerosus . l . pro honoribus . C . de iure dot . Bartol . in . l . fin . ff . finali . quæ in fraud . cred . ergo poterit dare . Iure regio per legē . 24 . „ Tauri : quæ est . 10 . titulo sexto , libr . „ 5 . recopil . dos in officiosa reuocatur usque ad legitimam ; & tertiam , & quintam partem bonorum .

74 Sed nouissimè per . l . 101 . in curiis „ Madrid año : 1534 . quæ est . l . 1 . tit . 2 . d . „ las dotes . l . 5 . recopil . taxata est , &

redacta ad quantitatem certam in ea expressam , quam Petr . Nun . de Auéda . in tract . de exequen . mād . reg . capitulo . 14 . num . 8 . & sequen . limitat , & restringit ad personas quæ habent redditus opulentos annuos , in pecunia constitutos . nam si generaliter intelligeretur (ex illius sententia) sequeretur absurdum , quod mulieres tenuerat legi timore non inuenirent viros , cū quibus nuberent . Sed Villal . non esse restringendam eam legem existimat : & cum casus contingere , arbitrio iudicis esse relinquendū : vt in simile not . Illustrissimus D . Preses Couarru . in epist . 4 . part . 2 . c . 8 . ff . 6 . nu . 8 . & Ioan . Lup . in repeti . c . per vestras . § . 22 . n . 10 . Dida . Perez in . l . 22 . tit . 3 . li . 1 . ord . de alimētis prēstādis filio clericī , vt si quintum bonorum de quo pater disponere poterat , nō sufficiat : augeatur arbitrio iudicis , iuxta necessitatem alimētorum . Hæc Villalob .

75 In eo quod de iure communia affirmit patrē posse dare in dotem omnia bona sua vni filiorum , errat tota via : & non possum satis mirari istius viri desidiam , cūm notissimum sit in iure , patrem non possedere omnia bona sua in præiudiciū vel fraudem legitimæ aliorum filiorum , & si fecerit per quærelā in officio sive dotis , vel donationis , aut in officio sive testamenti , possere uocari . vt sunt iura vulg . ff . & . C . de in offic . donat . & de in offic . doti . & in offic . test . nec obstat . l . fin . de colla . dot ,

- dot. ff. nam ibi pater non donauit filiis totam substantiam, sed partē, ut apertissimè constat: alias non est hæreditas, quam diuidere possent alij fratres, nec quid ipsa filia repudiare posset: præterea quod notatur in l. i. & 2. & Bart. in l. fin. §. final. quæ in fraud. cred. nihil faciunt: nam loquuntur in consanguineis quibus legitima non debetur.
- 76 In eo verò quod de lege regia de dotib⁹ dicit, vide tu Gaspar. de Baeça in repeti. eiusdem l. c. 4. ubi contra Auend. tenet, eam generaliter intelligendā, & comprehendorum omnes, etiā qui redditus annuōs in pecunia non habent: cūm fructus, seu prouentus bonorum facile ad rationem redditus anni in pecunia redigi possint. Et qui vellet sequi eius opinionē, posset respondere his quæ Villalo. tradd. de alimentis ex Illustr. D. Pref. Coua. & Pala. Rube. quod loquuntur de alimentis, quæ iure naturali debentur filijs.
- 77 Et licet lex ciuilis potuerit ea alimenta limitare, quando excedunt quantitatē necessariam ad vitæ subsidium: non tamen potuit minuere nec tollere, ea quæ sunt necessaria ad vitæ subsidium, quare si quintum bonorum non sufficeret, meritò iudex arbitrio suo ea taxabit: quæ quidem ratio cessat in doce. Sed nihilominus mihi satis arri det Villa. opinio quod casus ea legē non expressi, relinquatur arbitrio.
- 78 tria iudicis: quia in illa redduictio ne, & computatione fructuum ad rationem redditus pecuniarij mul tæ fraudes, & ambages fieri & ex cogitari possent: cūm plurima inueniantur bona, quorum fructus deductis oneribus, & expensis ad rationem pecuniæ reddituum redacti, nihil redderent, aut superercent: & alia quæ attēta eorum qualitate, vel alia ratione si venderentur, vel estimarentur, plurimū valerent, & tamen nihil fructuum aut redditus præstant: & his, & similibus casibus non potest dari certa regula constituendi dotes.
- 79 Et argumentum ab alimentis ad dotem valet, vbi eadē, vel par ratio est: vt diligen. pbat Euerard⁹ in loco ab alimentis addotem, & contra. Nec negari potest dotem loco alimentorum præstari: quare subrogatum debet naturam subrogatis sequi, vt iura sūt vulgaria. l. si cum. §. qui iniuriarū. ff. si quis caut. l. parabolam. C. de Epis. & Cler. §. fuerat. institu. de action. ergo sicut alimenta arbitrio iudicis constitui diximus, ita & dos loco alimentorum subrogata, constituetur. & ex his corrigitur. l. 5. titu. 7. part. 6. quæ pro quantitate bonorū, & viri qualitate Titiam dotare permittebāt.
- 80 Fiscus iure ciuili succedit, exclusis agnatis, & cognatis, & matre in bonis hæreticorum. l. Gazaros. C. de hæreti. Iure regio partitarū non excludebantur. l. 2. titulo. 26. part. 7. & l. 7. titul. 7. part. 6. Sed vsus re-

cepit iuris canonici decisionem,
in capitulo vergentis. de hære. &
excluduntur.

” Tu dicas esse tex. expressum in.
” lege prima, titulo .3. libro oœta-
” uo recopil. & miror, quod Grego.
” Lopez de eo non meminerit.

81 Frater admittitur cum matre
ad successionem fratri intestati,
iure communii. l. si quis. C. ad Tertul.
iure regio sola mater admitti-
tur. l. 7. Tauri, est l. 4. titulo octauo,
libro quinto, recopil. quæ non tan-
tum ab intestato, verum ex testamē-
to locum habet. l. 6. Tauri, est l. 1.
eiusdem tituli octaui, libro quin-
to recopil.

82 Item ex eisdem legibus tolli-
tur difficultas, vtrum frater con-
currat cum matre, in tutella fra-
tris: de qua Salice. in authen. matri
& auia. quand. muliertuto. offi. nā
ex quo non concurrit in hæredita-
te, non concurret in tutella.

83 Fratres utrinque coniuncti,
item auus, & auia in successione
fratri admittuntur per capita. glo.
in authen. defuncto. C. ad Tertul.
Bald. consil. 268. vol. 4. dicit com-
mun. Illustris. Præses D. Couar. in
epit. de successione ab intest. nu.
5. versiculo primum consideran-
dum. Item fratres utrinque coniun-
cti filij, succedunt cum paréibus
patrui intestato. gl. in. d. auth. defu-
cto. Iure regio sublatæ sunt istæ & si
miles successiones per. d. l. 7. Tauri
stantibus ascendentibus. Villalo.
Et sic corrigitur. l. 4. titulo. 13.

part. 6. in his. & similibus casibus.

84 Fratrum filij succedunt cum
patruo in stirpem iure ciuili. gloss.
allegat. Villalo. in capi. satis bene.
de prohibit. fœud. aliena. per Lo-
tha. in vñ. fœud. sed nihil probat.
est glo. in. l. duodecim tabularum.
C. de legitim. hæred. dicit com.
Zaf. in trat. de fœud. par. 8. num. 19.
Boer. conf. Iure regio per. l. 5. tit.
13. part. 6. & l. 13. titul. 6. libro. 3. fori
leg. contrariū disponitur, quod suc-
cedant per capita, approbata glo.
in. §. hoc etiam. de legit. agna. suc-
ces. per text. in authen. de hæred.
ab intest. §. si autem. Villalob.

Contraria opinio, quod iure ci-
uili succedant per capita, probat
veriorem Zaf. vbi supra, & libro
primo, sing. respon. capitulo septi-
mo, eruditissimus Dominus Præ-
ses Couarru. in epitom. de succe-
sion. ab intest. nu. 8. sicque non erit
antinomia.

Iure regni Nauarræ in stirpem,
& non per capita succedunt. cap. 5.
tit. 8. de las herencias. lib. 3. for.

85 Fratres iure ciuili sunt in secun-
do gradu consanguinitatis. l. iuri
consultus. ff. de gradib. iure regio
per. l. 3. & 4. titul. 6. partita quarta.
iuxta iuris canonici sanctiones, ca-
pitulo, nō debet. de consang. & af-
fini. sunt in primo gradu. Villalo.

86 Berengarius Fernand. præce-
ptor meus collendissimus in ar-
bore sua consanguinitatis, articu-
lo quarto. particula. 5. nu. II. dispu-
tat diligenter, de ratione differē-
tię

tiæ, cur iure ciuili duo fratres sint
in secundo gradu, iure canonico
verò in primo: rationē hāc differē
tiæ tradit can.ad sedem.35. quæsti.

¶ némpe quia iure ciuili persona ad
dita personæ facit gradum, & sic
duæ primæ personæ duos faciunt
gradus : sed iure canonico ad pri-
mum gradum duę requiruntur per-
sonæ, licet deinde ad vnumquen-
que gradum vna persona suffi-
ciat: quia dicunt ipsi (& hæc est
rationis ratio) id cui seruit de iure
ciuili graduum dinumeratio, per
vnam personam fieri potest, cùm
vna persona succedat alteri, & vni-
ca alteri: tutor esse potest, & simi-
liter in omnibus causis, seu vtilita-
tibus à iure ciuili quoad gradus nu-
merationem consideratis: sed ma-
trimonium (quod solum ius cano-
nicum considerauit ad gradus nu-
merandos) non potest contrahi
nisi inter duos, ideoque duas per-
sonas vnum gradum facere: hanc

87 rationem, licet textualem Fernan-
dus impugnat, & meritò, vt vi-
debis: nam eadem ratione dicen-
dum esset patrem, & filium iure ci-
uili duobus gradibus distare, si (vt
dicit textus) duæ personæ duos fa-
ciunt gradus: quod falsum esse li-
quet: item quia si persona addita
personæ gradum faciat iure ciuili,
duo fratres ea ratione duos gradus
facient, & tres fratres, tres gradus
facere necesse erit: quod quam ab
surdum sit nemo non videt, prete-

rea, vti iure canonico ad matrimo-
nium duę sunt necessarię personę,
ita iure ciuili in successionibus, &
tutellis cæterisque vtilitatibus, eo
iure consideratis, duæ personæ re-
quiruntur: nam nullus posset succe-
dere nisi esset persona alia cui suc-
cedat, neque quis tutor esse pote-
rit, nisi sit pupillus, aut persona cu-
ius tutelam gerat. Quare ipse au-
da& ter cōtra omnes affirmat, iure
ciuili non posse gradum fieri, ni-
si duæ personæ concurrant, & no-
uam satisque persuasiuam ratio-

88 nem (vt idem existimat) tradit:
quæ talis est, duo aut plures fra-
tres iure canonico, vno gradu di-
stant, licet iure ciuili duobus:
quoniam duo pluresue fratres,
aut sorores inter se extrema col-
lationis in matrimonio facere nō
possunt: cùm matrimonium inter
eos intelligi haud quaquam que-
at, ad quod ius canonicum gra-
dus considerauit: ideoque sim-
plex tantum collatio, & non re-
ciproca inter eos facienda est: v-
nus ergo, & simplex erit gradus:
sed in eo quod à iure ciuili inspi-
citur duo fratres, duo extrema fa-
cere possunt, & inter eos duplex
collatio fieri potest: gratia exem-
pli in successione, sicut vñus alte-
ri succedere potest, ita è diuerso
quoque alter vni.

89 Sed pace præceptoris dixerī, ego
nō video cur inter duos fratres nō
possint cōsiderari, & fieri extrema
collatiōis in matrimonio, nec ipse

H 5 reddit

redit nobis rationem aliquam id suadentem: nam si iure non esset prohibitum, posset frater ducere sororem, & conuerso sicut potest succedere illi, & quemadmodum, iure ciuili considerantur gradus ad successionem, & alia quæ diximus, ita iure canonico ad prohibitionem matrimonij inter fratres, sicut inter alios, ut per quam exploratum est.

90 Præterea quod præceptor, & ante illum vniuersa doctorū scola tradidit, ius ciuile non considerasse gradus quoad matrimonij: ius vero canonicum id solum res pexisse: suspectum quinimo utrumque falsum esse opinor: nam ius ciuile etiam quoad matrimonium considerauit, ac constituit gradus inter collaterales. tex. sunt quā plurimi in titulis de ritu nuptiarū. ff. & de nuptiis. C. & insti. vide p̄fertim tex. in lege fi. ff. de ritu nup. & in. §. inter eas. insti. eodem. cuius verba sunt hęc. *Inter eas quoque personas, quae ex transuerso gradu cognationis iunguntur, est quedam similis obseruatio, sed non tanta, sanè enim inter fratrem & sororem nuptie prohibite sunt, et paulò post. Sed nec neptem fratris vel sororis quis ducere potest, quanvis quartogradu sint, &c.* Vide quæsio quis sanæ ceruicis negabit. I. C. non considerasse gradus quoad matrimonium, si hos text. legerit, fateor quidem hāc. I. C. prohibitionē, & gradus distinctionē quoad matrimonij nō esse admittendā, nec at

tēdendā: sed iuris canonici: tamē non benè sequitur ex eo, quod ius ciuile non dinumerauit gradus respectu matrimonij immo absurdū est id affirmare.

Præterea æque falsum est, ius canonicum quoad matrimonium tantum gradus numerasse: nam nulli dubium est, etiam eo iure consanguineos succedere ab intestato clericis consanguineis, in bonis propriis, & intuitu ecclesiæ non acquisitis, ut est text. iuncta. gloss. & ibi commun. doctorum scola in capitulo primo, de success. ab intestato extra. & in can. quicunque. 12. quæstione ter-
tia, & can. vult. eadem quæstio. & causa, & hac ratione necessario debuit dinumerare gradus consanguinitatis, ut proximiori, & quanto gradu quisque sit, succedat.

91 Reiecta igitur communi, & noua Berengarij differentiæ ratione, opere pre cium erit aliam perquirere, quandoquidem non sine ratione hoc discrimen introductum fuisse existimare debeamus. Ratio igitur nostra, cur iure ciuili duo fratres in secundo gradu constituti fuerunt, hæc sit: quia eo iure in linea collaterali non est, nec inuenitur primus gradus, & incipit à secundo. tex-
tus est expressus in lege prima. ff. de gradibus & in. §. primo eodem titulo institu. si ergo ea linea non habet primum gradum, non poterunt fratres in eo constitui:
& inna-

& innanis est doctorum inuestigatio. Sed iam audio lectorē per quirentem, quæ nam sit ratio, cur iure ciuili in linea transuersali non sit primus gradus, iure canonico sit. de iure ciuili conabor redere, de iure canonico insurgant canonistæ.

92 Ratio autem noua, & vera (nisi ipse fallor) est, quia linea hæc collateralis non potest incipere, nec originem summere à seipsa, quin procedat, & incipiatur à linea recta ascendentī, vel descendenti. verbi gratia: si vellis scire in quo gradu sint filii fratri tui, necessario incipienda est computatio gradus à persona stipitis, à quo isti descendunt, & sic summēda est persona avi, & persona filii istius, qui est pater illorum, & frater tuus: sed vt vides, avus est de linea recta ascendentī, & filius istius avi frater tuus, pater eorum de cuius cognatione agitur, est de eadem linea recta descendenti, nam pater respectu filij, & filius respectu patris in linea recta constituuntur, & numerantur, non in collateralis. tolle ergo personam filij qui erat in primo gradu, & tu, fraterq; tuus eritis quoad alios collaterales in secundo: sed quare non in primo, quia si ad primum gradum accedamus non erimus in linea collateralis, sed in recta, in qua filius respectu patris computatur: ne ergo confunderentur gradus, nec una eademq; persona numeraren-

tur in diuersis lineis. I. C. consti-tuerunt, vt linea collateralis in-ciperet à secundo gradu quoad alios collaterales eiusdem linea: in linea recta aliud est, quia in ea incipit numeratio à personis eiusdem, nec à sumuntur personæ alterius linea, vt patet ad sensum. Ius autem canonicum non curauit has iuris ciuilis subtilitates, sed cum à fratribus incipere lineam transuersalem inuenierit, eos in pri-mo gradu constituit.

93 Ex quibus hodie intelliges iure ciuili duo fratres non esse in se-cundo gradu, quia persona addi-ta personæ facit gradum, vt do-ctores existimarunt, sed quia in ea linea collaterali non est primus, quæ incipit à secundo, & ex eo etiam percipies verissimam esse Berengarij sententiam, iure ci-uali non effici primum gradum nisi duæ ad fuerint personæ, vt iure canonico.

94 Quinimo meo periculo posses dicere, linea collateralis nullo modo incipe-re posse nisi plures supersint per-sonæ: quia frater à quo incipit, non dicitur nisi alium fratrem fi-lium eiusdem patris habeat, quæ admodum non dicitur pater nisi filium habuerit, nec filius sine pa-tre, cùm hæc sit correlatiōrum natura: & quia si solus filius re-maneret, non esset de linea col-laterali cùm persisteret in linea recta. Quæ omnia diligentius considera: quia subtilia & noua.

Frater

95 Frater iure ciuili non potest accusare fratrem de delicto , pro quo esset frater condemnandus ad mortem,nisi suam prosequatur iniuriam.l.si magnū.l.propter insi dias.l.si sororem.C qui accus. non poss.iure regio per.l.4.titulo secūdo,part.3.potest accusare fratrem de morte domini sui si alius non accuset. Villalob.

96 Fructus bonorum mulieris extra dotem ipsi mulieri , & non marito pertinent,iure ciuili. gloss. & Bart.in.l.fin. C. de partis conuen. versiculo , circa se. iure regio oēs fructus tam bonorū mariti, quām vxoris sunt communes.l.4.titul. 4. lib.5.ordina.est.l.5.ti.9.li.5.recop. Pala.Rub.in repetitione rubricæ. f.62.late. Villalob.

Idem quod iure regio, cauetur iure regni Nauarræ.

97 Et aliud in quo est antinomia, q̄ etiam soluto matrimonio, si super stes, siue sit marit⁹, siue vxor nō nu bat,& castè vixerit, habet vsum fru. bonorum defuncti, donec permā serit in viduitate, tenetur tamē de bīta defuncti soluere, liberos ho nestē alere, & bona conseruare in eo statu,& bonitate, qua erat tem 100 pore mortis, vt patet in titulo. de las arras,y viudaje. qui est.2.libro tertio fori. aliás est titulus de fealdad, id est, de la fidelidad, que ha de guardar el marido, o la muger al defuncto, para gozar del vsufructo de sus bienes. Illud tamen non seruatur in villanis, quos ibi.

pecheros vocant, sed inter nobiles, infançones, y hijos dalgo, & homines liberæ conditionis, capitulo primo.d.titulo.iure regio fol luto matrimonio non habēt vsum fructum per.d.leges.

98 Item ex ea lege euacuatur diffi cultas Iacob. de Rauen. quem refert Albe.in.l.3.§.nos generaliter. de impens. in reb. dotal. fact. ff. qui considerandum dicebat, per quod tēpus steterit maritus in ma trimonio, vt possit petere meliora tiones factas in rebus dotalibus: nam si ex fructibus perceptis ex iis rebus dotalibus possit satisfieri, melioratio non exigebat. Sed cū iure regio fructus & lucra communi centur, non fit hēc consideratio, Grego.Lopez in.l. vltima titul.ii. part.4. Villalob.

99 Fructus dotis percepti per spon sum, iure ciuili augēt dotē.allegat Villa.l.si ante nuptias.ff.solut.ma trim.l.dotis fructus.ff.de iure dot. & com.dicit Greg. Lopez in.l.28. tit.ii.part.4.ver.est o es ygualdad. Iure regio per dictam legē, si spon sus sustineat onera matrimonij, non augeat dotem. Villalob.

100 Commun. opinio interpretum hēc est, q̄ si dos fuerit tradita à mu liere maiori vinginti quinque an norū, sponsus q̄ onera matrimonij subiit, faciat fructus suos. quòd si à minori muliere tradita fuerit, licet onera matrimonij subſtinuerit, nō facit suos. not. Bal. nouel.in tract.dotis par.ii.nu.19. & seq. vbi diuer-

diuersas opiniones refert. Gozad. consil. 33. num. 11. & idem Villal. in AEario. com. opinio. litera. D.n. 189. sicutque concordant glos. legis. 2.C. de dot. promiss. cum aliis glos. contrarijs. ex quo percipies verā antinomiam, quod iure ciuili facit sponsus fructus suos si à maiori spō sa receperit dotē. iure nostro sine distinctione si sustinuerit onera matrimonij.

101 Fructus arboris pendentis in alieno solo, seu fundo possunt colligi iure ciuili prima. 2. & 3. die, alle gat Villal. l. 3. ff. de acquir. rer. dom. „ Sed nihil facit ad tex. est. in. l. vni. d „ glande leganda. ff. vbi Bart. not. & si fructus sint talis naturæ, vt vna die corrumpantur, possunt colligi, & intrare quolibet die. iure regio solum per tres dies permittitur colligere. l. 17. titulo. 28. part. 3. Villalob.

Hæc lex parti. desumpta est ex d. lege vni. de glande. legan. & potest interpretari: prout Bartol. illam, quod intelligatur de fructibus qui non corrumpuntur, & tribus diebus colligi possunt. Sicque vitabis antinomiam, sicutque interpretatur illam Grego. Lopez.

102 Fructus rei pignorate, nontantum perceptos, sed quos percipere potuit, tenetur creditor compūtare in sortem principalem, pro qua pignus accepit, iure communi. vt not. Abb. & commu. dd. in. a. cum cōtra. de pignorib. glos. 2. 3. dicit Greg. Lopez in. l. 2. tit. 13. par. 5. Iu-

re regio quos percepit tantum cōputare teneſt. approbata opinione Hostiē. in summa de pignori. 5. quando efficaciter, verbo, sed nun quid creditor. Villalo.

103 Quos percipere potuit, de iure communi intellige ipse creditor, qui pignus accepit ab ipso domino debitore, & non quos percipere potuit ipse debitor dominus: licet su⁹ sit in possessione, qui nō habuit causam à domino, qui teneſtur ad fructus quos dominus percipere poterat: ita declarat Anto. Negusa. in tract. de pignori. par. 5. n. 620. 5. limita. 2. & est pulchra ad intellectum legis partitæ.

104 Fugiens ad Ecclesiam pro debito gaudet immunitate, & non potest extrahi ab ea iure cōmuni. causa præsentis. de his qui ad ecclesiam confug. cap. si quis contumax. 17. q. 4. iure regio traditur creditori, & nō gaudet immunitate. l. 15. tit. 10. lib. 3. for. leg. sed Roder. Xuarez in l. 2. titu. de los gobiernos. li. 2. nu. 1. verb. quinto queritur. dicit eā legē non esse in vsu, & contrarium statui. per. l. 2. titulo. ii. part. 1. quæ est conformis iuri communi. Villal.

Hodie cessat hæc difficultas per pragmaticam Toleti, quæ est. l. fin. titul. 2. de la libertad de las yglesias. lib. 1. recop. qua confirmatur. l. fori. & traditur iudicibus.

105 Item ex illa lege tollituralia lex: nam Remigius de Gon. vir eruditissimus in tract. de immunitate eccles. par. 9. n. 17. cùm iure nostro debitor

debitor sit tradendus creditoris, ut seruiat ei, per l. 2. tit. 8. libro. 3. for. „ leg. est. l. 4. 5. & 6. titulo. 17. lib. 5. re „ copil. dicebat non gaudere immunitate, & obseruandam esse lex fori, idque fundat ex doctrina Panorum in capitulo inter alia. de immunitate Ecclesi. qui ait, quod si statuto caueretur, debitorem esse tradendum creditori, ut illi seruiat, non gaudet immunitate, sed Roderi. Xuarrez, & Villa. & Didac. Perez in l. 4. titulo. 2. libr. 1. ordin. dicebant contrarium, quia ea lex non erat in usu.

Tamen falluntur saltim hodie per legem Toleti supra allegata, veriorque est Remigij opinio.

106 Fugiens fracta carcere iure ci-
uili poena capitali punitur. l. 1. ff. de
effracto. & expilator. l. milites a-
grum. de re milita. ff. §. eius qui fu-
gam. Iure regio per l. 13. titulo. 29.
part. 7. si omnes carcerati effracto
carcere, & communicato consilio
fugerint, habentur confessi in deli-
ctis, pro quibus detinebantur, & si
omnes non fugerint, arbitrio iudi-
cis, si capiantur puniuntur. not. Di-
dacus Perez in l. 12. titul. 24. lib. 2.
ordin. quod si non capiatur, haben-
tur pro fractoribus. l. 35. li. 8. ordin.
est. l. 7. ti. 27. dicas penas. li. 8. reco-
mendat Villalob.

107 Gregor. Lopez in allegata. l. 13.
tit. 29. par. 7. affirmat eam de sumptu
ex l. in eos. ff. de custo. reofu. Sed
illa lex ex comuni omnium fere in-
terpretum sententia loquitur in

effractoribus carceris, etiam sine
conspiratione, & vt in poenam il-
lius legis incident sufficit, si fracta
carcere aufugiant. not. Ripa in l.
admonendi. de iure iur. num. 170.
Dueñas in regula. 389. limit. 2. &
regu. 393. per totum Boeri. Decis.
215. num. 9. Ant. Gom. in 3. tomo.
cap. 9. de captura reorum. num. 11.
Iul. Clar. in praxi crimi. §. fin. quest.
21. versiculo, tertio autem modo. &
cum lex nostra requirat cum fractio-
ne conspirationem carceratorum,
suspectum videtur dixisse ex illa de-
sumptu fuisse: tamen opinio, quod
requiratur conspiratio, fuit Alber.
& aliorum quos refert Carterius
in praxi criminali inditio. 3. num.
33. & hanc approbavit lex regia.

Sed ex supradictis videtur induci antinomia in ipsomet iure
comuni nam in l. 1. 1. de effracto. &
expill. ff. poena capitali. puniri iu-
bentur effractores carcerum, in
lege vero in eos. pro confessis ha-
bente tantum, & eatinus punirentur,
quatinus punirentur, si deli-
ctum pro quo erant capti vere pro
batum esset. Quae res doctores, in
varios constituit intellectus, ve-
rior tamen (vt breuiter dicam) vi-
detur Alber. & Angel. intellectus.
quod lex in l. de effracto, & expi-
la. loquatur: quando actu, & re
ipsa carcerem fregerint, ac fugerint.
lex vero in eos. quod conspirau-
erunt, & constituerunt frangere, sed non
dum fecerunt: que intellectum no-
uissime sequitur vir satis eruditus

AEGI-

AEGIDI. BOFF. in tract. de carcere. num. 5. & de effractore carceris. in principio. illudq; mihi aperte probant dictæ leges, prima de effracto. et expilatoribus. ibi. *De his qui carcere effracto evaserunt, &c.*

Lex autem in eos. ibi. *Eos vero qui conspirationem detexerunt reueandos.*

Loquitur vt vides de sola conspiratione, nā si aufugissent ante reuelationē, non p̄dissent reuelatio, nec reuearentur detectores: quinimō punirentur quod ante fugam non reuelarunt conspirationē. & sic videtur satis dubius ius communis intellectus ad eā legē, nec aliter posset rectè concordari dicta antinomia.

Retēto tamen com. intellectu dictæ legis in eos. ampliāt. dd. ei° decisionem procedere, etiam si reus qui fugit, esset innocēs ex delicto, pro quo in carcere missus fuit. ibi.

109 *Et quamvis innocentēs inueniantur.* Sed hoc durum nimis videtur Gomezio in nuper allegato loco num. ii. quia inquit, in criminalibus probationes luce meridiana clariores exiguntur. l. absentē. cum simi. de pœnis. & quia licet verē confessus esset delictum, si postea probaret innocentiam absoluendus esset. l. i. s. si quis vltro. de quæstio.

110 BOFF. Quare ille alium intellectum tradit dictæ legis, quòd fractor carceris puniatur quidem ob delictum fractionis, arbitrio iudicis, non tamen pœna confessi: quem intellectum ante illum tenuisse refert Ioannē Igneum in. l. 3. s. sub-

uenitur. ff. ad Silania. numero. 70. Sed per ea quæ diximus supra ex Alberico, apparet illum text. non loqui de his qui actu fregerunt carcerem: sicque non est consonus ille intellectus, & est contra ipsummet tex. ibi. *Et quamvis innocentēs inueniantur ex eo criminē propter quod impati sunt in carcere, tamen puniendi sunt.*

111 Et ita eum intelligit glo. & doctores & nouissimè BOFF. in dicto titulo de effractoribus carcerum. ex quo ellicies responsum ad fundamenta Gomezij, quia ibi solum consideratur violentia loci publici, vel propositum violandi, & non causa detentionis: allegat BOSSI Comens. in consi. 105. sicque non punitur innocēs, nec ex delicto non commisso.

112 Ex eo etiam inferunt Comens. & BOFF. vbi supra, quòd licet non esset detenus ob delictum, sed ob debitum publicum, vel priuatūm, si rumperet carcerem, & fugerit teneretur pœna, d. l. i. de effracto. quod nota.

113 Sed non incongruè queri poterit qua pœna puniendi essent qui ob debitum ciuile, publicum, aut priuatūm detinerentur in carcere, si conspirauerint de rumpendo carcere cum aliis, non tamen actu ruperunt: nam pœna leg. primæ, de effracto. non sunt afficiendi, quæ loquitur in actu consumato: item non poterunt puniri pœna. l. in eos. de custod. reorum. cùm non sint carceri mancipati.

cipati ob delictum, nec pro confessis haberi poterunt, qui de delicto non sunt accusati. & cum haec questio frequenter contigerit a nemine, quem viderim, suscitata nec decisa fuit: quare dicerem hoc casu arbitrio iudicis puniendos esse reos, ut dicunt. dd. de eo qui cum inuenit effraetum aut apertum carcerem auffugit. not. Nicol. Boer. in Decis. 215. numero, 13. 15. & 21. Illustrissimus D. Praeses Couarru. in capitulo secundo, libro primo, variarum resolut. num. II. in fine: & alij relati per Menochi. li. 2. quest. arbitr. iudic. centuria quarta. casu. 301. nu. I. Quae omnia tene menti, ad interpretationem, & ornatum dictæ legis partitæ.

114 Ex qua occurrit mihi aliud non vulgatum dubium, nam cum lex illa loquatur in casu, quo omnes carcerati conspirauerunt, & omnes, vel major, aut aliqua eorum pars aufugerit: quid dicendum sit, cum unus, vel duo aut plures non facta conspiracye, sed (ut saepe fit) clami aufugerint: nam cum delictum quidem sit, & iure communi poena capitis puniatur, non est dicendum iure nostro impunitum relinqui: lex tamen parti. non declarat. Et ne diutius in mora sim: quia interpretes nostri non meminerunt, dicerem, iure nostro si propter delictum detinerentur, etiam hoc casu pro confessis 115 haberi per tex. expressum in l. fin. est. 33. tit. fin. lib. 8. ordi. & 7. tit. 27.

libro octavo, recop. supra allegat. Quæ sic se habet. *Todo hombre que huyere de la cadena, vaya por hechor de lo que fuere acusado: y peche mas seis cientos maravedis, para nuestra camara, y el 116 que lo tenia a su cargo responda en su lugar, y peche otros tantos maravedis. Quā inserere libuit, quod Greg. Lopez in d.l. 13. glo. magna, in fine. existimat intelligendum iuxta decisionem illius, quod mihi nunquam placuit: nam superflue esset condita illa lege post legem partitæ si nihil preter illam disposeret: essetque de casu indubitabili, quare ego existimo hanc legē ordinamēti factam fuisse ad supplicationem legis partitæ, & ad decisionem huius, & similiū casuum, qui ab ea omissi fuerant: & ita intellecta, ali quid, immo multum operabitur, eritque de casu necessario, & dubitabili. iuxta notata in l. I. in fine ad municipal. & l. I. §. quid ergo. de ventre inspicien. Aimon Crauet. consilio. 25. numer. 29. Parif. conf. 53. nu. 25. lib. 2.*

117 Et ad interpretationē dictę legis ordi. aduertas, quod licet fugiēs à catena habeatur p. cōfesso, quoad delictū: pro quo erat vincit: tamē si captus docuerit de innocentia, nō punietur ex eo delicto. not. Ias. & cōmunit. scribentes in l. 2. nu. 6. C. quite testam. facere poss. sed ob delictū fugę puniaſ arbitrio iudicis: quod arbitriū hodie ad fustigacionem videmus extēsum, vt not. Didacus Perez in ea lege, & idē exstima

118 stimarem, quando reus aufugiens non esset in carcere ob delictum, sed propter debitum: ut supra notauit: nec obstat quod diximus contra Anto. Gomez, de lege in eos. de custod. reorū. qua etiam innocentes puniuntur poena confessi, q̄ id expressè cauetur in ea lege ex com. sentētia: sed non ita in nostra; & cū poenalis sit, mīti⁹ est interpretanda. Argum. regul. in poenis, & odia cum simil. dē regu. iur. lib. 6.

119 Fugies carceris custos cū carcerato, poena mortis tenetur iure cōmuni. l. fi. & l. milites. de custo. reorū. l. 9. tit. 27. par. 7. iure nouo per. » l. 12. tit. 14. lib. 12. ordin. Est. l. 12. tit. » 23. lib. 4. recopilat. poenam quam carceratus merebatur, patietur custos. Villalo.

120 Si quis fugerit à carcere ob negligentiam custodis, iure communi modo culpæ vel castigatur custos, vēl militiā mutat, & interesse parti lāſe soluit. l. fin. de custo. reorum. ff. cui astipulatur. l. 12. tit. 29. par. 7. iure nouo poenam taxatur in. d. l. 12. titulo. 14. libr. 2. ordin. si reus qui aufugit poenam corporalem merebatur, per annum in catenis permaneat custos: si non merebatur corporalē poenā, per tres menses. sed Greg. Lopez in supra allegata lege partitę afferit hāc catenæ poenam hodie nō esse in usu: & arbitrio iudicis puniri: sicq; praxi receptum vidi.

121 Furiosus per dilucida interualla

potest esse iudex iur. com. l. cū pre-
tor. §. fin. & l. cum furiosus. ff. de iu-
di. Iure regio non potest. l. 4. tit. 4.
par. 3.

122 Posset & non immērito dici, le-
gem parti. nō loqui de furioso, qui
habet lucida interualla: sed de per-
petuo furioso: nam illa verba, que
fuerūt deſentendudo, o de malfeso, licet
geminata non intelliguntur, nec
verificantur in lucidis interuallis:
cūm in eis non sit de mal feso: &
paulo pōst ibi. nō home que truiſſe tal
enfermedad continuadamente. expressē
sentire videtur de infirmitate, &
furore perpetuo loqui, nō erit ergo
antinomia: licet Gregorius Lo-
pez ibi contrarium existimet. Sed
nihilominus crederem quod ho-
die non admittetur admunus iu-
dicādi, cūm, Deo propitio, multo
rum, & prudentissimorum iudicū
sit copia apud nos.

123 Furtum non punitur in loco in
quo inuenitur fur cū re furtiva, iu-
re communi. Bar. in. l. si dominiū.
ff. de furt. iure regio punitur in lo-
co in quo inuenitur. l. 4. tit. 14. par-
ti. 7. Villal.

Cae, nam Villalobos, aut non
vidit Bart, aut non intellexit, quia
cōtrariū tenet ibi, & per totū mun-
dū esse receptā eius opinione, q̄
puniatur in loco in quo inuenitur
fur, affirmāt plurimi dd. relati dili-
genter Illust. Pres. D. Couar. in. c.
ii. practica. quæſt. nu. 9. & per Iul.
Clar. in praxi crim. §. fi. q. 38. verb.
tu scis q̄ furtum. licet contrariam

de iure veriorem dicant.

- 124 Præterea lex par. per Villal allegata, & l. 2. tit. 13. eiusdem partitæ intelligendæ sunt, quando agitur ciuiliter ad rem furtiuam recuperandam, non quando ad vindictam publicam, ac criminalē: & ita intelligendas censet Gregor. Lopez ibi glo. elladrō, in fine, sicq; nulla erit antinomia: presertim hodie extantibus l. 1. 2. & 3. ti. 16. de la remissio de los delinquentes. lib. 8. recopi. quæ indistincte iubent omnes delinquentes remittere ad loca ubi delinquerūt. Nihilominus tamen idem Grego. fatetur ex legis partitæ decisione, multum iuuari opinionem Bart. & iustum illi videri. Quinimo predicta lex secunda sati aperte id probat in actione criminali, ibi *puede ser fecha demanda del robo*, no dize de la cosa robada iunto titulo, qui de furtis inscribitur, & considerata materia partitæ, quæ de rebus criminalibus agit. Et sic intellectæ istæ leges partitarū corrigerentur per leges nouæ recopilatio. sed ut legum correctionem fugias, ita eas concordare poteris: nempe quod leges parti. loquuntur quādo pars cuius id interest, & iudex in cuius territorio furtum fecit, non petunt remissionem, & consentiunt, quod puniatur in loco in quo inuenitur: & hoc innuit illa verba, *puede demandar ante el juzgador o otro lugar qualquier do fallassen al ladron*. & ibi, *puede ser fecha demanda*, loquitur ergo de parte petente.

- leges vero nouæ recopilationis 16. 811 quuntur, quando pars vel iudex in cuius territorio delinquit, petunt premitatur: & sic vitabis antinomiam, & correctionem legū: & ita vsu receptum video. 126 Furtum manifestum à non manifesto iure ciuili discernitur p. poenam. s. in poena. institu. de obliga. quæ ex delict. iure regio non, ea demque poena puniuntur. l. 6. tit. 5. lib. 4. for. leg. sed l. 18. tit. 14. part. 7. conformat cum eo. s. quare non erit recedendum ab ea, nisi vsus legislatori probetur. Villal. 127 Furtum punitur poena corporali iudicis arbitrio, & extra ordinem, cum agitur criminaliter, iure comuni. muni. l. fin. de fur. ff. vide Iul. clar. lib. 5. recept. sentent. verb. furtum. versiculo, sed quæro quæ sit poena furti. Iure regio pro primo furto poena septenarum imponitur. l. 6. tit. 5. lib. 4. for. Villa. Videtu. l. 7. 8. & 9. tit. 11. lib. 8. recopila. vbi immutatur poenæ furti, & declaratur. d. lex fori quoad septenarū poenā. 128 Itē ex ea lege cessat decisio legis, is cuius. ff. de furt. qua cauetur, actionem furti ei cuius interest dādam, nā cū septenarū poena applicetur fisco, cuilibet cōpetit. Vill. 129 Furtum si in territorio, vel districtu alicui cōmittatur, iudex tenetur poenas infligere si fures capere possit, tamen de bonis suis nihil tenetur soluere iure communi. s. quia vero. in authent. vt nulli iud. colla. 6. Iure regio si mercatoribus

ribus furētur bona in via publica,
& bona delinquentiū non sufficiat
ad damni satisfactionem , domi-
nus loci vel concilium populi te-
nentur damnum resarcire. l. 4. tit.
7.par.5. Villa.

130 Lex hæc partitæ quæ pœnalis
est,& odiosa contra illud, ne filius
pro patre, &c. & quod pœnæ suos
sequantur authores. l. absentem.
ff.de pœnis . debet strictè intelli-
gi. quare vltra limitationes glosse
ibi, dicerem : tunc dominum, aut
cōcilium teneri ad solutionem re-
rū furto sublatarū mercatoribus ,
cūm fures vel raptoreſ effent vici-
ni, ſeu habitatores illius loci, vel
territorij, nec poſſent capi, aut de
bonis eorū furta ſatisfieri : & hoc
modo intellecta cōcordabit cum
cano. dominus noster.23.q.2. & e-
rit fulcita ratione : quia dominus,
vel concilium qui curare debet vt
república ſit pacata, atque malis
hominibus purgata , & vt via pu-
blica ſit ſecura: cūm tollerant ma-
los vicinos , & habitatores in ea,
meritò, ſi non effent ſoluendo in
ſubſidium condemnabuntur, pro-
pter negligentia. At ſi extranei la-
trunculatores caſu, & in rurē furū
cōmitterent, cū illud dñs, & conci-
liū prouidere non poſſent, iniuſtē
condēnarentur cōtra. l.cōtractus.
de reg. iur. vbi impetus prædonū
& rapinæ à nullo præſtatur: vt etiā
glo.in ea lege aduertit, nec aliquo
caſu hucusque ſeruatam audiui di-
ctam legem partitæ.

131 Fur potest puniri pœna furti pe-
cuniaria,& corporali, iure ciuili.l.
1. quando ciuilis actio criminali
præjudicet. C. vbi Bart. & Salice.
Bart.in.l.prætor.ſ. ſi dicitur. ff. de
iud. Iure regio per.l.2.tit.9.part.7.
ex ſententia.B.à Villalobos nō po-
tent puniri niſi vna tantum pœna.
Villa.

Hæc non eſt antinomia, nam ſi
iure regio dominus rei furatæ ve-
lit agere ciuiliter ad rem ſuam re-
cuperandam, & pœnam pecunia-
riam dupli vel quadrupli (ſi eſſet
in vſu) admitteretur. & ita expre-
ſe dicit. l. 4. &. 10. titulo. 14. part.
7. ſed nihilominus iudex ex offi-
cio iuſtitiae condemnabit furem
in eadem ſententia ad pœnam cri-
minalem, ſeu corporalem : iuxta
qualitatem furti. ita in praxi obſer-
vatur.

132 Furti actio fulloni competit, ſi
eſt ſoluendo, iure communi. l. ita
fullo. ff.de furt. ſed ſi petat furti pœ-
nam, domino , & non fulloni dan-
da eſt. Faber in. ſ. item ſi. inſtit. de
obligat. quæ ex delicto naſ. Greg.
Lopez in.l. infra allegata verſicul.
ſeria ſuya. Iure regio ad ſuum pro-
prium cōmodum petet pœnā, at-
que ei, & non domino dāda erit.d.
l.10.tit.14.par.7. Villa.

133 Item ex ea lege tollitur dictum
Bart,in.l. ſi pignore. ff.de pigno.v-
bi dicit q̄ qui non habet vſum rei,
non potest conſequi lucrum illius
rei. ſed contrarium ſtatuitur in ca-
ſu præcedenti. Villa.

134 Furti actio datur collono partario ante diuisionē fructū cōtra fūrē, qui fructus percepit. Angel. in. l. fi. s. si apes. de furt. iure regio dño cōpetit actio, tamē tenetur cū colono diuidere. l. 12. tit. 14. parti. 7. Bar. in. d. l. si apes. Villal.

Sed Bar. & glo. ibi dicūt: q̄ collo nus partiarius agit actione furti, non autem condicōne furtiua: & hanc credo veriorem. & lex regia de condicōne furtiua agit, vt re-ctē aduertit ibi Gre. glo. & sic non est antinomia.

S V M M A R I V M.

Gabellam in quo loco solui debeat. n. 1. Gabellam quis soluere teneatur, emptor an venditor. nu. 2.

Officiales reipublicæ an sint immunes à so-lutione Gabellarum. nu. 3.

Non esse exemptos à solutione munera pa-trimonialium, nec personalium, quæ offi-ciis non obstant iure communi probat. num. 4.

Quid de clericis. vide supra litera. C. nu. 37. & seq.

GABELLA iure ciuili debet solui in loco vbi celebrat⁹ est cōtractus. l. debet. ff. de ædili. edict. l. i. C. qñ liceat ab emptiōe disce. ff. iure re-gio debet solui in loco in quo res est tempore celebrati contractus, cum distinctione posita. in. l. 112. in , ordinationibus gabellarum. Est. l.

, 5. tit. 17. lib. 9. recopil. Villalo.

Leges iuris communis per Vi-lla. allegatæ nihil probant. Quare vide tu Firmia. in tract. de gabell. par. 6. Alexan. consil. 51. volu. 3. & consil. 49. volum. 3. Socin. consil. 302. AEgid. Boss. in tractatu quo loco & tempore vētigal sit solue-dum. num. 9.

2 Gabellam iure communi em-ptor tenetur soluere, & non vendi-tor. l. debet. de ædili. edict. quā ad hoc allegat decis. Tolosa. 451. & Bal. in. l. si prædium. C. eodem tit. iure regio vēditor & non emptor soluere tenetur. l. 2. d. ordi. gabel. , Est. l. i. dicto titulo. 17. libr. 9. re-, copilat. idem seruatur Nauarræ. Villal.

3 Gabella non soluunt iure com-muni officiales. (intellige reipu-blicæ.) allegat Villa. glof. in. l. ho-norē. ff. de munera & hono. iure re-gio soluunt. l. 3. ordi. gabella. Est. l., 1. d. tit. 17. lib. 9. Villal.

4 Contrā, quod non sint immunes defensat Bar. contra glof. in mune-ribus patrimonialibus: cuius opini-o est communis, & consuetudi-ne recepta. Item in munera per-sonalibus: quæ non impediunt of-ficiales in officio suo, & in munerib-us pecunia soluēdis: si sint de or-diariis, vt diligenter notat AEgi-dius Thom. in tractatu de muneri-bus patrimonialibus: & collectis. s. pauperes. nu. 17. sicque non erit antinomia.

S V M-

SVMMARIVM.

Hæres an poterit accusare vxorē de adulterio, in vita mariti cōmissō,
et intra quod tempus. nu. 1. & 2.
Institutio hæredis an pos̄it committi in alterius voluntatem. nu. 3.
Institutio hæredis iuxta. l. 31. Tauri facta,
an sit captatoria. nu. 4.
Intellectus verus eiusdem legis declaratur. ibidem.
Electio hæredis certi, ex incertis iure cōi
potest cōmitti in alterius voluntatē. n. 5.
Institutio hæredis ad alterius relationem
valet. nu. 6.
Captatoria voluntas sustinetur iure cano
nico. nu. 7.
Hæredis certi ex incertis an alteri cōmita
tur iure nostro. nu. 8.
Captatoria voluntas quando substineat
ur iure nostro. nu. 9.
Captatoria voluntas quæ dicatur, diligēs
remissio. nu. 10.
Hæredibus quod tempus præstandum ad
agnoscendam hæreditatem, et ad deli
berandam. nu. 11. & sequenti.
Antinomia iuris communis conciliatur.
num. 13.
Tepus cētum dierū quod ad deliberandū
datur, an pos̄it ex ea coarctari. n. 14.
Iure nostro non fit distinctio inter liberos,
et extraneos in tēpore deliberandi præ
stanto. nu. 15.
Filio minori tacitè repudianti paternā hæ
reditatem, quod tempus indulgeatur ad
reuocandam repudiationem. nu. 16.
Maiori vigintiquinque annorū quod tē
pus detur ad reuocandam repudiationē
hæreditatis. num. 17.

Hæres an acquirat possessionē sine appre
hensione rerum hæreditariarum. nu. 18.
Hæreditate non addita an legata debeant
ur. nu. 19.
Hæres restituere granatus, an cogatur hæ
reditatem adire. nu. 20.
Hæres si adeat hæreditatē ante vindicādā
necem defuncti, an eam amittat. nu. 21.
Legatarius qui adiuit hæreditatē, an fru
ctus iacente hæreditate suos faciat. n. 22.
Hæreticus an hodie testamētū faciat. n. 23.
Hypotecaria actio quāto tempore præscri
batur. nu. 24. & seq.
L. 63. Tauri intellectum, diligētius quam
alius explicat. nu. 26.
Cifontani intellectus probatior. nu. 27.
L. 27. tit. 29. part. 3. non corrigi aliquo mo
do per dictā legem Tauri, cōtra vniuer
sam Hispanorum interpretum scholam,
defensat. nu. 28. & seq.
Qua ratione introductū fuit hypotecaria
actionē per quadraginta annos præscri
bi. num. 29.
Præscriptiones odiosæ, et quāto breuiores
tanto odiosiores. nu. 30.
Præscripta actiōe personali, an præscriba
tur hypotecaria ei accedens, inuestigatio
notabilis. nu. 31.
Differētia elegās perpēditur cū actio tolli
tur per præscriptionē legis, et cū tollitur
p pactū aut cōventionē, ī terminis. n. 32.
Ratio illius differētiae subiungitur. nu. 33.
Vtilitas prædictæ differentiæ proponitur,
quod præscripta actione personali, credi
tor poterit pignus retinere, per hypoteca
riam, et fructus rei in compensationem
debiti percipere. nu. 34.
Item alia vtilitas quod poterit creditor
cedere ius hypotcae. nu. 35.

*Silongius durat actio personalis, quam
hypotecaria non prescribitur personalis,
quod etiam notandum censem ad declaratio-
nem legis Taurinæ & part. nu. 36.*

*Maior est vis legis quam hominis, ideoque
quod fit per pactum, multo melius fieri po-
test per legem. nu. 37.*

*Dominus domus locatae in quibus rebus
habeat tacitam hypotecam propensione.
num. 38.*

Intellectus recens. l.s. tit. 8. part. s. nu. 39.

Greg. Lopez intellectus reicitur. ibidem.

*Quod merces quæ inueniuntur in domo
sint omnes pro pensione obligatae contra
com. dd. opinio. cū Zasio defendit. n. 40.*

*Intellectu. l. cum tabernam. ff. de pignori-
bus. præter alios explicat. nu. 41.*

*Quando dicatur merces perpetuo in domo
manere. nu. 42.*

*Homicidium culpa commissum quæ do pu-
niatur. nu. 42.*

AER ES maritum non potest accusare vxo-
rē de adulterio cō-
misso in vita mariti iu-
re com. Bart. in. l. rei
iudicatæ. s. morum. ff. solut, matri,
& alij relati per Nicola. Boer. de-
cis. 338. nu. 7. vbi dicit communē.
Iure regio intra sex menses potest
illam accusare. l. 3. tit. 17. par. 7. sed
hodie nō haberet locū, stante. l. 3.
tit. 7. lib. 4. for. leg. approbata per
prag. 95. Est. l. 2. ti. 19. li. 8. recop. in
quibus solo marito accusatio adul-
terij datur. vt not. Greg. Lopez in.
d. l. 3. ver. despues de muerto. Vill.

2 Lex partitæ quæ intra sex menses

mittit accusare viduā adulterā,
similis est, & desumpta ex. l. si mari-
tus. s. 1. & l. seq. ff. de adult. perperā
ergo constituit antinomiā, & sub-
sistēte dicta lege noua veri possit
cōstituere antinomiā cōtrariam:
q̄ iure cōi licebat intra sex menses
accusare: & iure antiquo partita-
rū, sed iure nouo non licet. vt etiā
Gregor. Lopez notat in. d. l. 3. nec
Bart. cōtra supra tradita sentit: qui
non de accusatione adulterij, sed
de exceptione opposita ab hære-
dibus mariti, vt dotem retinerent,
loquitur. quæ quidē exceptio non
admittitur eo iure, cū non tendat
ad vindictā, nec nostro admittere
tur: idē dicunt. dd. per Boe. relati.

3 Hæredis institutio iure ciuili nō
potest cōmitti in alterius arbitriū,
cum sit captatoria. l. illē. de hæred.
insti. ff. l. captatoria. C. eod. & de
test. milit. l. ii. tit. 13. par. 6. sed iure
„nouo per. l. 31. Tauri, quæ est. l. 5. ti.
„4. lib. 5. recopila. potest cōferri in-
stitutio hæredis in alterius volun-
tatem, & alia. Villalo.

4 Lex Tauri non est contraria iu-
re com. nec per eam committitur
institutio hæredis in alterius volū-
tatem, cùm testator tenetur dice-
re, & expressè nominare, quem
vellit esse suum hæredem: & com-
missarius minime posset institue-
re alium, præter nominatum ab
ipso testatore: & iure ciuili potest
5 committi in alterius voluntatem
electio hæredis certi, ex incertis:
vt probat Ferdinand. Gomez Arias
in. d. l.

- in.d.l.31.& Illust. Præses Couar.in.
c.cum tibi.nu.ii.de test.extract. Item
valet institutio hæredis ad alteri⁹
relationem. notat Mencha. in lib.
6.2.de successo.crea.& resolut. §.17.
nu.54.& sequent. estque cōmunis
opinio. non est ergo antinomia.
idq; affirmat Tell.Fernā. in. d.l.13.
Tauri nu. 7. licet aliis fundamētis
motus: itē quod dicitur de captato-
ria voluntate, intellige de iure
ciuili:nam iure canonico substine-
7 tur captatoria volūtas (si captato-
ria dici potest) vt infra dicā: estq;
cōmu.opinio vt refert Mench.vbi
supra §.13.num.21.
- 8 Hæredis certi electio ex incertis
personis potest iure communi cō-
mitti in alterius voluntatē, vt pro-
bat Ferdinā. Gomez arias in. l.31.
Tauri.iure regio non potest, quia
testator ipse debet nominare hæ-
redem.per dictam legem quæ est.
„ 5.tit.4.lib.5.recopil.
- 9 Iure canonico valet captatoria
hæredis institutio,nēpe in alterius
voluntatē colata. vt supra probauimus
ex Mencha.lib. 2. de success.
creat. §.13.nu.21.iure regio nō vale-
ret nisi quoad pia legata, & exone-
rationē cōscientiæ testatoris, per
dictā legem: sed hæc institutio nō
dicitur propriè captatoria. si. I.
C.mentem attendas.
- 10 Et quæ dicatur captatoria volū-
tas, docet diligētissimus Pres. Co-
uar.in alleg.c. cū tibi.& Méchaca
in.d.lib. §.17.num.8. & seq. & sub-
tilis præceptor meus Stephanus

Forcatulus in cupidi.iur. cap. 6. &
nouissimè D. Franciscus Sarmien-
to Episc. Astoricensis, olim regius
Pincianæ, & pontificius rotę Ro-
mæ auditor.in lib. 2.selecta.inter-
pret.cap.4.

- 11 Hæredi suo iure communi assi-
gnatur annus ad agnoscendā hære-
ditatē.l.1.pertot. &. §. largius. de
success.edict. ff.& dicit communē
Ias.in eadem rub. C. & minus tem-
pus non potest assignari. iure re-
gio,tam in suis, quam in extraneis
dantur nouem menses, & ex causa
centum dies tantū.l.2.tit. 6.par.6.
Villalo.
- 12 Sed parcat Villalo. Errat toto
cælo,quia lex partitę cōformis est
iuris cōmunis legibus, in eo quod
dicit à rege dari annum ad delibe-
randū, & à iudicibus inferiori-
bus nouem menses, est desumpta
ex lege vltima. §. sed quia qdē. C.
de iur.delib. in eo verò quod per-
mittit coarctari ad cētum dies, est
conformis,& desumpta ex.l.2. ff.
de iur.delib. in qua prætor centū
dies dabat. & vt vitare possis aliā
antinomiam iuris communis: in
qua nonnulli contendunt, olim à
prætore fuisse præstitum annitem
pus ad deliberandum, in allega-
13 to. §. largius. alij ab Imperatore Iu-
stiniano in. l. cum antiquioribus.
de iure deliber. vide Menochium
in tract. quæst. arbit. iud. lib. 2. cen-
tur. 1. casu. i. vbi discretè concor-
dat, quòd. §. largius.loquitur in pe-
tenda bonorum possessione,& nō

in adeunda hæreditate. & l. cum antiquioribus. in trāmissione: habita ratione ad annale tempus . quam concordiam sensit expressè nostra lex regia ibi, *pero si se muriesse* &c. & fortassis ab ea desuīpsit.

14 Verius posset Villalo. aliam antinomiam constituere. quòd iure commu. iudex potest ex causa coarctare tempus cētum dierum, vt not. Deci. & Cūr. iun. in rub. de successione. edict. nu. 4. Menoch. qui alias allegat vbi supra. nu. 9. iure regio non potest coarctare per dictam legē ibi, *dando les cien dias alomenos.*

15 Item aliam, quòd iure communni ex crebriori. dd. sententia, liberiis nō datur breuius tempus vnius anni ad deliberandum. not. Alex. & Ias. in rub. de successorio edict. & Grego. Lopez in eallege versic. nueue meses. Iure regio per eandem legem non fit distinctio inter liberos, & extraneos, omnibusq; dantur nouem menses: vt idem Grego. aduertit ibi.

16 Hæreditatem paternam tacite repudiāns filius, non adeundo eā, intra tempus à iure, vel à iudice constitutum, non gaudebit triennio præstito ad reuocandam repudiationem: per l. fin. C. de repudian. hæredit. glos. Bal. & alij in ea l. Ias. præsertim limitatione. 6. iure regio contrarium statuitur in l. 2. tit. 6. part. 6. & ibi Gregor. Lopez. Villal.

Illa lex fin. vt recte Greg. Lopez aduertit desumpta fuit ex l. fin. C.

de repud. hæred. & nihil differt ab ea, minimeque tollit quadrienniū & illud verba, *bien la puede despues cobrar, intellige, despues de veinte y nueve años, vt intelligitur. l. fi. C. & vitabis antinomiam.*

17 Maior vigintiquinq; annorū repudiās hæreditatē, intra quadrienniū, post lapsū illud quadrienniū, habebit trienniū ad illā recuperandā iure cōmuni. Bald. in. d. l. fin. & Alberi. in eadem lege. iure regio per dictam legem fi. tit. 6. par. 6. trienniū tantūm conceditur. Villalo.

18 Hæres iure ciuili sine apprehensione possessionis nō efficitur professor rerum hæreditariarum. ex. l. cum hæredes. in princ. ff. de acquir. poss. iure regio successor maioratus sine apprehensione possi-,, det naturaliter. l. 45. Tauri est. l. 8. „ tit. 7. lib. 5. recopil. Villal.

Hæc non est antinomia, nā professor maiorat nō succedit titulo hæreditario, sed singulari, vt not. in. d. l. 45. & iure regio hæres vniuersalis non possidet citra apprehensionem. l. 1. & toto ti. l. 4. par. 6.

19 Hæreditate non addita, legata nec fideicommissa non debentur iure communii. l. 2. C. si quis omis. caus. testa. & l. eam quam. C. de fideicommiss. iure regio debentur. l. 1. tit. 2. lib. 5. ordina. Est. l. 1. titu. 4. „ lib. 5. recopila. Villal.

Quod de iure communii dicit, intellige, si hæreditas non addeatur ex defectu testamenti, vel quia in eo non fuit hæres scriptus: secus si non

- si non adeatur propter aliquā frau
dē : nā erit locus edictō. l.2. si quis
omiss. caus. testa. & legata debet
tur. vt not. in. l. fin. eo. tit. ff.
- 20 Hæres compellitur acceptare
hæreditatem iure ciuili, vt eam tra
dat fideicommissario. l. quia pote
rat. ff. l. non iustum. & l. cogi. C. ad
Senat. conf. Trebel. iure regio per
d. l. 1. non cogitur, nec est necessa
rium : quia si non adiit institutus,
transit hæreditas in substitutum,
vel fideicommissarium. Villal.
- 21 Hæres si adeat hæreditatē ante
quæstionē familiæ, & vendicatio
nem mortis defuncti, amittit eam,
& publicantur bona iure commu
ni. l. necessarios. §. non alias. ad Se
nat. con. fillania. ff. l. si ea. eod. tit.
iure regio potest adire hæreditatē,
& datur spatium quinquenij
ad necem vindicandam. l. II. titul.
9. lib. 5. recopila.
- 22 Hæreditate addita per legata
rium, fructus nati, iacente hæredi
tate, ante additionem ad ipsum le
gatarium pertinēt iure communi.
est communis opinio: teste Ias. in.
l. seruo legato. in princ. delegat.
primo. ff. iure regio à die additæ
hæreditatis, & non ante pertinēt.
l. 27. tit. 9. par. 6. Villal.
- 23 Hæreticus de iure ciuili non po
test testari. authen. Gazaros. C. de
hæreti. l. his qui. §. 1. C. de testam.
cap. vergentis. extra. cap. filij. cap.
quicunque. §. hæretici. de hæreti.
lib. 6. iure regio per. l. 4. tit. 26. par.
7. potest testari inter liberos. l. itē.
7. tit. 7. par. 6. sed consuetudine re
cepta fuit dispositio canonica. vt
„ testatur ibi Greg. Lopez. adde im
„ mo hodie. l. recepta fuit vt dixi su
„ pra versi. fiscus. Villalo.
- Quod fisc° teneatur dare alimēta
filiis, & dotare filias, disputat Ga
briel Quemada in quæstio. 24. &
probat quòd natis ante delictum
teneatur præstare, sed consuetudi
ne non seruari.
- 24 Hippotecaria actio iure ciuili
per quadraginta annos præscribi
tur. l. 1. & ibi Baldus. C. de annal.
præscript. iure regio per triginta
„ annos. l. 63. in ordin. Taur. Est. 6. ti
„ tulo. 15. de las prescripciones libr.
„ 5. recopila. Quam intellige in ipso
debitore præscribēte. quòd si alius
tertius teneat rem hippotecatam
cum titulo, & bona fide, præscribit
ius hippotecæ per decem annos
interpræsentes, & viginti inter
absentes. Etsi mala fide per triginta
annos. nota. in. l. 2. C. de remiss.
pignor. glof. Bar. & Bal. in. l. 1. C. si
aduer. cred. & l. 1. §. cùm prædium.
ff. de pigno. Villal.
- Tu altius repetē, & dic, quòd in
25 iure communi & nostro partitarū
nulla inuenitur antinomia, in præ
scribenda actione hipotecaria: qā
si præscribēs habebat causam seu
titulū ab alio, quām ab ipso debi
tore, cū eo titulo, & bona fide præ
scribebat per decem annos inter
presentes, & viginti inter absen
tes. Sivero nō habebat bonam fi
dē per triginta annos præscriptio

perficiebatur. Quòd si tertius habebat causam ab ipso debitore, vel ipse debitor præscribat per quadraginta annos, & non minori spatio. vt not. dd. in. l. cum notisimi. in prin. &. §. i. &. 2. C. de præscript. triginta vel quadraginta annorū. & est commu. opinio ut patet ex his quæ referuntur per Laurentium Kirchouium. comm. op. centuria. 2. conclusio. 67. & Negusant. intract. de pigno. parte. 6. mē bro. 2. in princ. & hoc ipsum cauetur per. l. 27. tit. 29. par. 3. & ibi not. Gregorius Lopez. Sed postea superuenit lex Taurina per Villalo.

26 allegata, quæ sic disponit. *Pero donde en la obligacion ay hypoteca, o donde la obligacion es mixta, personal, y real, la deudase prescriba por treynta años y no menos.* & ex Ant. Gomez, atque aliorum huius legis interpretum opinione corrigit ius commune, & legē partitæ, indistincteque per eam siue ab ipso debitore, siue ab heredibus eius, vel ab alio petatur, hypotecariam per triginta annos præscribi existimant. Sed mihi verior videtur Cifontani opin. qui hanc legem ad ipsum debitorem præscribentē tantum restrinxit, minimeque habere locum existimat in tertio possessore, qui cū titulo & bona fide per decem annos inter presentes, & vigiti inter absentes præscriptionem perficit.

27 28 per dictā legē partitæ, quæ in hoc remanet incorrecta.

Sed curiosus, ac subtilis lector

adhuc defendere posset, per hanc Taurinam constitutionē nullo modo corrigelex partitæ aut ius cōmu ne: nec in casibus quib⁹ ad præscriptionem hippotecariæ actionis quadraginta anni requirebantur. Nam hæc lex vt verba eius sentire videantur, facta fuit ad corrigen dam legem Regis Alfonsi, qui actionem personalem per decem annos præscribi iusserrat. & in illis verbis, *se prescriba por treynta años y no menos,* apertissimè declarat istā legem, de casibus quib⁹ illa actio minori spatio quam triginta annorum præscribebatur, intelligi. Nā si de longiori spatio, aut tempore loqueretur, & illud coarctare voluisset: non diceret *no menos,* sed cōtrario, *se prescriban por treynta años y no mas.* Qui quidem intellectus ex eo etiam corroboratur, quod vbi quadraginta annorum tempus iure nostro partitarum, & communī exigitur ad præscriptionem hypothecæ, maxima ratione, & æquitate introductum est, fauore creditorū & in odium debitorum mala fide præscribentium debitū, quod ius nostrum nouum nunquam substituit, immo in quantum fieri potuit fouet, iubatque. Item ex eo quod quælibet præscriptio odiosa est, vt 30 not. in. l. in omnibus. ff. de actio. & obligat. & similibus. & cū brevior sit, odiosior redditur, non est ergo dicendum quod contra supradicta lex partitæ corrigatur: nec obrut verba illa legis Taurinæ, *se prescriba*

criba la deuda por treynta años y no menos, nam loquitur ut dixi de casib^o legis Alfonsine, quæ decem annis præscribi actionem personalem constituerat, vel responde, ibi nō 31 dicere, que se prescriba la action hypotecaria por treynta años, sino que se prescriba la deuda: id est la action personal, en que huius est hypoteca. & si dixeris tandem esse, quia sublato debito principali cui accedit, censetur etiam sublata actio hypotecæ. l. soluitur. in princ. & §. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypot. solui. l. cum soluēd^o. ff. de distractio. pigno. respondebo, id verum esse, quando debitum principale tollitur pacto, & 32 conuentione partium: non autem quando tollitur per præscriptio- nem. Tunc quidem præscripta actione, aut debito personali, non prescribitur, nec censetur sublata actio hypotecaria, quæ realis est, & amplius durat. text. est in. l. 2. C. de lutione pignor. not. Bar. & cæteri in. l. fideiussor obligari. ff. de fi- deiuſſo. & Ant. Negusan. in tract, de pignorib^o, sexta parte, mēbro. 2. num. 5, vbi i alios. Rationē autem differentiæ inter pactū, & præscri- 33 ptionem tradidit gloſ. in. d. l. solui- tur. & Negusan. vbi supra, quia pa- ctum, & conuētio fauorabilis est, ac late interpretanda: præscriptio vero odiosa, & restringenda. Merito ergo cū lex nostra de prescri- bendo debito personali tantū lo- quatur, non erit extendenda ad a- ctionem hypotecariam; quæ sine

ipsa personali stare, & amplius du- rare potest, nec hæc nostra conſideratio erit sine effectu. Nā licet debitum præscriptū sit per trin- ta annos, poterit creditor pignus 34 retinere per quadraginta, donec actionis hypotecariæ tempus fi- niatur, & si non soluat debitor, fru- ctus interim percipere, & suos fa- cere, in computationem, & deduc- tionem debiti: vt not. dd. in. d. l. fi- deiussor obligari. & Alex. in conf. 47. nume. 5. lib. 3. Negusan. vbi su- pra. Item quia poterit creditor il- lud ius hypotecæ alteri cedere, etiam sine actiōe personali: vt not. Bar. & cæteri in locis præallegatis. Insuper aduerte, quod quæadmo- dū cūm hypotecariæ actiōis præ- scribēdæ tempus longius est, quā 35 personalis: longius etiam durat ipsa actio hypotecaria: ita è con- uerſo, cū actiōis personalis præscri- bendæ tempus longius est quā hy- potecariæ: lōgius æquè durat per- 36 sonalis: & perempta illa, persona- lis nihilominus permanet. Ex quo ellices pulchram declarationem alleges nostras: nam vt vidisti. le- ge Taurina cauetur, actionē per- sonalem viginti annis præscribi, le- ge autem partite actionem hypo- tecariam à tertio possessore cum titulo, & bona fide decē annis tā- tūm inter præsentes: hoc casu licet hypotecaria citius quām persona- lis perimitur, non propterea extin- guitur personalis, donec viginti anni labantur, intra quos durat, & non

- non præscribitur: & ita non erunt aliquo modo cōtrariæ. Cogita tamen h̄c, & alia maturius: quia illa ratio qua diximus sublatu debito per præscriptionem legis non esse sublatam actionem hypotecariam, licet per pactum, aut conuentionem sic, videtur hoc nostro casu ellidi posse, quia per dictam legem Tauri præfigitur præscribēdi hypotecæ tempus, & quod sit per pactum ac conuentionem partium: poterit fieri per illam legē: cum maior sit potestas legis, quā
 37 hominis. l. fin. C. de fidei usq. glo. in l. non solum. §. fi. versi. h̄eredis. de noui oper. nūtiat. & in rubr. de decretis decurio. libr. 10. C. Nouissime vide. D. Francisc. Sarmiento Episcopum Astoricens. in lib. 2. Se lectorum interpreta. cap. 9. qui cōtra omnium sententiam defensat, hypotecariam minori tempore quam quadraginta annorum iure communi non præscribi.
 38 Hypoteca quam habet domin⁹ pro mercede, in rebus illatis in domo conducta, de iure ciuili inducitur, etiam si res illatae intus non inueniantur. not. Bal. & Ang. in l. certi iuris. C. locat. Iure regio solū habet locum in his quæ inueniuntur, & non in illatis, si nō inueniuntur in domo. l. 5. tit. 8. par. 5. *Villal.
 39 Quod de iure cōi dicit Villalo, intellige de rebus inuectis, & illatis in domo, vt ibi perpetuò manerent, & non de mercibus, & aliis rebus illatis ad commercium. l. debi-

tor. & ibi Bar. ff. de pignor. glo. in l. certi iuris. verb. induixerint. C. loca. Angel. Iaso, & cæteri in §. item Seruiana. inst. de actiōib⁹. & iuxta hanc distinctionē intelligit Greg. Lopez. d. l. 5. titu. 8. par. 5. Sed mihi contrarium verius videtur: nam illa lex generaliter, & indistinctè loquitur *de todas las cosas que se fallaren*, & fortassis hoc ea ratione introductum fuit, quia cum contra iuris cōmunis decisionem, noluit induce re hypotecam in omnibus bonis inuectis, & illatis in domo: sed in iis quæ tempore petitionis inuenirentur, verisimiliter credendum est, voluisse in hoc de mercibus supplere, & addere: quod in aliis rebus sustulit. Maximè quia opinio illa (etsi communiter recepta) quod merces, quæ inuenirentur in 40 domo non sint obligatæ, non est vera, vt diligenter probat Vldari. Zasi. in d. §. item Seruiana. nu. 20. quem nouissimè sequitur Anton. Vſilus in eodem. §. nume. 16, per l. cum tabernam. (ex qua fortassis desumpta fuit lex regia) ff. de pig. quæ cauillari non potest: nālicet Bal. in l. certi iuris. C. locat. dicat 41 ibi expresse hypotecatas fuisse merces, nō est verū: qā sola taberna hypotecata fuit. Etsi merces forent hypotecatæ, etiam quæ vēditæ erant eidem hypotecæ subiace rent, quod non est verum: vt vides ibi. ad. l. debitor. ac alia fundamēta satisfacit Zasi. & recte, verum quidem esse merces non censi hypo-

hypotecatas in specie, & in particulari, quoad indiuidua, sed in genere, & vniuersaliter: quia licet species mercium vendantur, tamē semper aliae substituuntur. Cōmercium enim est negotium emendi, & vendendi. l. 3. in fine. C. de cōmerciis. vnde quāuis res in indiuiduo, & aliæ, item & aliæ vendātur cūm aliæ restituuntur, & officina semper reponitur mercibus, iam merces extant perpetuò, & sunt in domo conducta, quamdiu durat eius locatio, in genere, licet nō in specie quapropter iterū est inspi-ciendum tempus, in quo debet solui pensio: quia merces, quæ tunc extant, erunt in obligatione: & ita cessat ratio. l. debitor. de pigno. & alia per. dd. in cōfirmatione illius doctrinæ tradita: quod pulchrè sē-sit. l. nostra, & addit Zalios firmiss. argumētum à simili in. l. propone-batur. ff. de iudiciis. vb i quamuis iudices moriātur, & alij substituā-tur, tamen idem est iudicium: quæ omnia nota perpetuò, quia ab omnibus iuris nostri interpretibus obliuionis tradita fuerunt, & sunt quotidiana.

43 Homicidium per culpam com-missum, nō punitur poena mortis iure cōmuni. sed poena extraordi-naria. l. Cornelius. & ibi Bart. ff. de „sifar. l. 1. C. eo. tit. Diligenter Me-„ noch. lib. 2. quæst. arbi. iud. centu-„ 4. casu. 324. & Iul. clar. libr. 5. rece-„ ptarum sentent. §. homicidiū: ver-„ bo, culpa diciū homicidiū. & seq.

iure regio per l. 14. & 15. tit. 13. li. 8. ordin. solūm punitur poena homi-cidiij ibi taxata. Villalo.

Leges regiæ per Villal. allega-tæ non sunt receptæ in noua reco-pila. sed l. de Alcala. era. 1385. & de Segouia. era. 1385. quæ generaliter iubet, quod occidens etiam in ri-xa occidatur. *salvo si lo matare defen-diendose, o si huiusse por si alguna razon derecha, de aquellas que el derecho pone, porque no deve auer pena de muerte.* & in l. 5. ti. 8. de los omeccillos. par. 7. per quinquennium in insulam re-legantur iuxta decif. l. 4. f. 1. ff. de sicariis. & vsu receptum videmus, tales homicidas arbitrio iudican-tium puniri: non obstante l. 7. titu. de los omeccillos. lib. 4. for. legum quæ contrariū dicit euidenter. ibi *y no aya otra pena, ca maguer q no lo quisomatar, no pudo ser sin culpa, porque fue atrabajar en lugar que no devia. quæ, vt sape dixi, non est attendenda nisi probetur vsus illius, & ad casum de quo loquiſ scilicet de hōbre, q no por razon de mal hazer, mas ju-gando matare a otro: restringi de-bet: nulla ergo erit antinomia.*

S V M M A R I V M.

Iudæi atque alij infideles an gaudeant immunitate Ecclesiæ. nu. 1. Impubes an faciat indicium ad torturam. num. 2. Incestus an comitatur cum affine, extrafi-guram matrimonij. nu. 3. Injuriam alteri obijcens, si verum dicat, quomodo

- quomodo puniatur.nu.4.
 Intellectus.l.1.tit.9.par.7.latè & ultra
 omnes enarratur.nu.5.
 Istius legis decisionem in foro contentioso,
 & non in foro conscientiae locum habe-
 re.nu.6.
 Non obstante ea lege, etiam iure nostro, &
 in foro contentioso puniri arbitrio iudi-
 cis, qui veram iniuriam dixerit, ex opini-
 one.D.Pres.Couar.nu.7.
 De hac doctrina dubitatur.nu.8.
 Iniuriarum actione leui damnatus, an fiat
 infamis.nu.9.
 Iniuriarum actio perpetua, an annalis sit.
 num.10.
 Ciulem perpetuam esse, criminalem anno
 finiri probat.nu.11.
 Iniuriarum an sit certa, & limitata pena
 iure nostro.nu.12.
 Auenda. & Villal.error detegitur. nu-
 mero.13.
 Iniuriarum actione ciuilis agens, an tenea-
 tur iniuriam in libello estimare.nu.14.
 Per quod tempus debet inquilinus rema-
 nere in praedio, post finitum locationis te-
 pus, ut reconduxisse dicatur.nu.15.
 Utrum.l.20.tit.8.par.5. quæ per tres dies
 reconduxisse dicit, locum habeat inuitu
 & renuente domino predij, quod inta-
 etum & frequens.nu.16.
 Intellectus Greg, Lopez ad eam.l.partita
 taxatur.nu.17.
 Nouus illius legis intellectus.nu.18.
 Antinomia conciliatur.nu.19.
 Inquisitia generalis an ciuibet iudici in
 suo territorio competat.nu.20.
 Ex privato delicto an fiat inquisitio.n.21.
 Si instrumentum impugnetur, ex eo q. à
 notario nō sit factum, quæ probatio suffi-

- ciat, duplex opinio contra.nu.22.
 Instrumentum an reprobetur per testes, &
 quot requirantur.nu.23.
 Pulchra cōcordia.l.115.tit.18.par.3.Curt.
 l.117.ex.D.Pres.Couar.nu.24.
 An per leges nostras in totum sit sublatu
 arbitrii iudicis, cui potius credendu sit,
 testibus, aut instrumento.nu.25.
 Instrumentum producens, ut debitū extin-
 ctum esse probet: an inter sit, alleget re-
 missionem, vel solutionem.nu.26.
 Opinio communis taxatur, quod sit imposi-
 ta verbis, & non rebus.nu.27.
 Quæ requirantur ut instrumentū per te-
 stes reprobetur.nu.28.
 In instrumento quo testes requirantur.
 nu.29.
 L.114.tit.18.par.3.intellectus.nu.30.
 Instrumenta publica an habeant executio-
 nem paratam.nu.31.
 Item in clausulam guarentigiam requirat
 iure nostro.nu.32. & seq.
 Tres opiniones Hispanorum interpretum
 proponuntur.nu.33.
 Prima quod instrumenta requirant clau-
 sulam guarentigiam, & quibus autho-
 ribus, & fundamentis muniatur.n.34.
 Secunda opinio quod instrumenta publica
 paratam habeant executionem, & non
 requirant clausulam guarentigiam, &
 quibus authoribus & fundamentis.nu-
 mero.35.
 Tertia opinio est Didaci Perez qui has cō-
 trarias opiniones concordare nititur.nu
 mero.36.
 Concordia Didaci Perez damnatur.n.37.
 Verba contractus tenaciter, & ad vngue
 obseruanda.nu.38.
 Verba contractus an presumatur ex vſu
 nota-

notariorum, vel ex consensu partium apposita. nu. 39.

Prima opinio, quod instrumentis publicis non sit necessaria clausula guarentigia defenditur. nu. 4. & seq.

Guarentigia iuris communis quae sit. numero. 41.

Jurisdictio cartularia, & indices cartularij qui. nu. 42.

Guarentigia Hispanica quae sit. nu. 43.

Intellectus. l. 3. titu. de las entregas y ejecuciones. lib. 4. recop. nu. 44.

Intellectus. l. fin. eiusdem tit. nu. 45.

Intellectus. l. 4. eiusdem tituli. nu. 46.

Sententiae arbitriarie persolam tabellionis publici fidem exequi iubentur. nu. 47.

Item & transactiones. nu. 48.

Quae iuris solenitates fuerunt sublatæ per. l. 3. tit. 8. lib. 3. ordi. remissione. nu. 49.

Lex facilius potuit dare contractibus paratam executionem, quam homines. numero. 50.

Responsio ad fundamenta contraria. numero. 51.

Intellectus. l. 5. tit. de las entregas, y ejecuciones. lib. 4. recopil. nouè præter alios elucidantur. ibidem.

Ultra ex supra relatis opinionibus recepta sit in praxi, disputatur. nu. 52.

Doctori attestanti de consuetudine credendum. nu. 53.

Vtramque opinionem receptam esse probat: negativa, quod non sit necessaria guarentigia in supremis tribunalibus, contra in inferioribus. nu. 54.

Locus Didac. de Segura explicatur. n. 55.

Quid Navarræ obseruetur circa instrumentorum executionem. nu. 56.

Ius exequendi instrumenta quanto tempo

re prescribatur. nu. 57.

Quid Navarræ obseruetur. ibid.

Contrabetes an teneantur subscribere instrumento publico. nu. 58.

Tabellio impeditus, an sine iudicis licentia poterit committere alteri traductionem instrumenti. nu. 59.

Instrumentorum traductioni an sint vocandi testes instrumentarij, ut subabant. nu. 60.

Instrumenta quando presentatur in causa. nu. 61.

Judex per quod tempus residere debeat, post depositum officium. nu. 62.

Index an tempore officij possit emere à subditis. nu. 63.

Index ordinarius an possit esse arbiter, aut arbitrator. nu. 64.

Si iudex conueniatur de negligentia, quid probare teneatur actor. nu. 65.

L. 9. tit. 7. par. 3. declaratur. nu. 66.

Index intra quod tempus poterit mutare sententiam. nu. 67.

Quando index poterit committere receptionem testimoni. nu. 68.

Index sindicator in quibus causis sententiam dicat. nu. 70.

L. 6. tit. 4. par. 3. & l. 13. tit. 7. de las residencias. lib. 3. recop. declarantur. nu. 71.

Indices, & alij officiales an hodie habeant iurisdictionem ipso iure, in his quæ ad officia sua spectant. nu. 72. & seq.

Statuta locorum quare sine regis confirmatione non valeant. ibidem.

Indices causarum ciuilium an puniant testes coram ipsis falsum deponentes. numero. 74.

Hodie correcta est. l. 42. tit. 16. par. 3. per. l. 57. titu. s. delos presidentes, y oydores. lib. 2.

lib. 2. recopil. nu. 75.
 Index secularis de quibus causis ecclesiasticis cognoscit iure nostro nu. 76.
 Quid Nauarræ obseruetur nu. 77.
 Iuramentum in quibus contractibus prohibitum. nu. 78.
 In compromisis an apponatur iuramentum. nu. 79.
 Iuramentum an possit fieri in creaturas. num. 80.
 Iuramentum an sit necessarium in accusatione. nu. 81.
 Iuramentum an releuet a condemnatione expensarum. nu. 82.
 L. 7. titu. 22. part. 3. hodie per usum abrogata, arbitrio iudicis relictum, an litigans sit condemnandus ad solutionem expensarum. nu. 83.
 Iuramentum unius ex correis an noceat aliis, & quando. nu. 84.
 Iuramentum delatum in actione populari, an noceat aliis de populo. nu. 85.
 Iurisdictio an censeatur concessa, concessio territorio. nu. 86.
 Iurisdictio an perpetuetur per solam citationem. nu. 87.
 Intellect. l. 21. tit. 4. par. 3. nu. 88.
 Grego. Lopez intellectus carpitur. ibid.
 Ad veritatem copulatiæ utræque parte veram requiri. nu. 89.
 Intellect. l. 35. tit. 18. par. 3. nu. 90.
 Iurisdictio delegati an prorogetur ex litis contestatione. nu. 91.
 In prescribenda iurisdictione quod tēpus requiratur. nu. 92.
 Sex antinomie corriguntur contra Auen da. ibidem.
 Intellectus. l. 34. tit. 9. par. 6. nu. 94.
 Quælibet pars alternatiæ trahit secū suū

effectum. ibidem.
 Cum gratia exēpli quid proponitur, ordo non inducit prærogatiuam. nu. 95.
 Judices an possint esculenta & poculenta recipere. nu. 96.

M M V N I T A T E
 Ecclesiastica nō gaudent Iudei, & alij infideles confugiētes ad ecclesiam iure ciuili. l. 1. C. de his qui ad eccles. con fugi. iure regio, attēta generalitate l. 4. fi. II. part. 1. gaudent immunitate: approbata opinione canonistarum in clemēti. prima de pœnitent. Villal.

Generalitas legis parti. non cōprehendit hunc casum peculiarē, vt patet peream: & quod inter canonistas sit communis opinio cōtraria ne potiantur immunitate, refert Iul. Clar. lib. 5. receptar. senten. litera. I. numer. 205. & ita vsu receptum est. sicque non erit antinomia.

2 Impubes iure ciuili, facit indicium ad torturam in causis criminalibus. glos. in. l. fi. C. de his quib. vt indig. iure regio non facit indicium. l. 9. tit. 16. par. 3. Villal.

Tu dices, veram & indubitatam esse iuris communis sententiam, quod vñus, testis qui non sit omni exceptione maior, non facit indicium, sed prodest tantum ad indagandam veritatem, & vt regia lex dicit ad presumptionē facti: quare pupillus nō potest facere indicium: vt not.

vt not. Viuius li. com. opi. verb. testis. Iul. clar. in praxi. crimi. §. fin. q. 21. verb. vn^o testis. & 22. verb. vnū tamē. & 24. verb. iudici quādoq; non est ergo antinomia.

3 Incestus iure ciuili nō cōmittitur cū affine: extra figurā matrimonij: cū eo iure affinitas nō cōtrahatur per coitū extra matrimoniu. l. non facile. §. affines. &. §. sciēdū. degra. Iure regio cōmittitur. l. 5. ti. 6. par. 4. ibi, quier Sean casados, o no. & l. 13. ti. 2. par. 4. Ber. Diaz in praxi sua cri. canon. c. 78. Illust. Prēs. Couar. in epitho. 4. par. 2. §. 8. nu. 4. Villa.

4 Iniuriam verbalem inferens ali cui, si verum dicat, & intersit reipublicæ quòd sciatur, non tenetur aetione iniuriarum iure ciuili, aliás sic. l. eum qui nocentem: & ibi Bar. ff. de iniur. Salice. in. l. si nō conuitij. C. eod. Faber. in. §. iniuria. instit. eod. Iure regio si verum dicat, & probet, licet non intersit reipublicæ non tenetur. l. 1. tit. 9. part. 7. sed licet. l. illa indistinctè loquatur, restringendam esse ad iuris cōmunis distinctionem, putat Villalobos: sicque non erit antinomia.

5 Sed quicquid Villalobos dixerit, illa lex non potest aliquo modo restringi ad iuris communis distinctiones, & si veram iniuriam quis alteri intulerit, licet non intersit reipublicæ notam fieri, & licet iniuriandi animo, & non vindictæ publicæ causa motus fuerit, nō tenetur aetione iniuriarū per eā. legē ibi, Pero si aquel que deshonrassē

a otros por tales palabras, o por otras semejantes dellas, se otorgasse e quisiesse demostrar que es verdad aquel mal, que le dixo del, no cae en pena ninguna si lo probasse. Quod aperti declarat ratio, quam tradidit, ibi. esto es por dos razones. La primera porque dixerō verdad. La següda es porque los fazedores de mal se recelen de lo fazer, por el affrenta, e por el escarnio que recibirán del. Sicque intelligit eam Gregor. Lopez. licet in foro contentioso tantum seruādam fore cēseat. vera ergo erit antinomia. Tamē Prēses noster obseruantissimus in libr. 1. variarum resolu. cap. 11. nu. 6. & Petrus à Plaza in epitom. delictorum. c. 1. per totum præsertim nu. 7. existimat non esse liberum ab actione iniuriarum, & arbitrio iudicis punendum, qui in iudicio, vel extra, propriæ vindictæ, aut libidinis explēdæ causa conuitum alicui dixerit, non vt ei, vel reipublicæ medetur, licet verum crimē ei obiiciat. & reipublicæ intersit manifestum fieri: p ea quæ apud ipsos videbis. Sed & si verissimum quidē sit, talē conuitantē peccatum cōmittere, & interdū grauissimū, & in foro cōsciētię puniēdū esse. Tamē iure nostro, & in foro cōtentioso, quòd aetio iniuriarum nascatur, & puniri possit mihi suspectū est, extāte dicta lege partitæ: cogita nihilominō, nā auctoritas tāti viri ancipitē me reddit, & quotidie contingere poterit.

Iniuriarum aetione condemnata
K tus, si

9 tus, si iniuria sit leuis, non fit infamis iure ciuili. l. Diuus. ff. de iniur. canonistę in. c. cum lege. de regul. iur. Iure regio fit infamis. l. 5. tit. 6. par. 3. & l. 5. titulo. 6. part. 7. iuncta. l. 1. titulo. 9. eiusdem part. Auend. in Alphab. Hispan. versic. atroces. Villa.

Cotraria opinio, quod damnatus actione iniuriarū leui, fiat infamis, est etiā cōis iure ciuili: vt not. Fœli. in. c. cum te. nu. 9. de re iudi. quod allegare voluit Villa. nam in tit. de reg. iur. non est tale cap. praxis Conrad. nume. 21. Iul. Clar. lib. 5. receptar. senten. §. iniuria versic. item condemnatus: non est ergo antinomia.

10 Iniuriarū actio iure ciuili perpetua est. Balb. de præscript. part. 4. quæst. 1. nu. 3. dicit cōmunem. Iure regio per. l. 22. titu. 9. par. 7. non est perpetua, sed annalis: qualiscunque sit, approbata opinione Azo. in summa: quam magis communē testatur Gregor. Lopez in. d. l. 22. Villa.

11 Actio iniuriarum perpetua est, ciuilis iure cōi, & non criminalis quæ anno finitur. glos. in. l. si nō cōuitij in fi. C. de iniur. estque cōmuniō, & verior opinio, teste Rui- no conf. 21. nu. 5. lib. 4. Plaza in epi tho. delictor. c. 6. in fin. Iul. clar. in alleg. §. iniuria. versi. tollitur autē. & ita in actione criminali nulla est antinomia. Balb. in loco per Villa lob. allegato de ciuili loquitur: & Gregor. Lopez non dicit aliā ma-

gis communē simpliciter: sed inter antiquos.

12 Iniuriarum actio non habet limitatā pœnā iure cōi. §. atrox. institu. de iniur. l. hodie. ff. de pœnis. l. prætor edixit. §. atrocem. de iniur. ff. iure regio, vt Villalo. existimat, habet limitatam pœnā. per. l. „ 2. titulo. 9. lib. 8. ordina. quæ est sub „ titulo. 10. lib. 8. recopill. l. 21. & 31.

Idemque existimat Nunnus A- uend. in tract. de iniur. n. 13. Villa.

13 Sed ambo falluntur, nam le- ges regiæ loquuntur de iniuria verbali tantum, & de quibusdam iniuriis ibi expressis, & licet pœna certa sit constituta, nihilominus relinquitur arbitrio iudicis: vt si ei videbitur maiorem impo- nat. ibi, *y de mas desto el juez le pongal mas pena que le pareciere, segun la calidad de las personas y de las palabras.* Videas rogo si clarior lex esse pos- sit. Vide alium text. expressum dicentem non posse certam iniuriarū pœnam imponi: in. l. 21. titu- lo. 9. part. 7. cuius verba sunt, *Cier- ta pena ni cierta enmienda no podemos esta- blecer, en razon de las enmiendas que deuen fazer los unos a los otros por los tuertos e las deshonras, &c.* Et paulò post, *la otra es en manera de accusacion, pidiendo que el que le fizó el tuerto, sea escarmentado por esso, segun aluedrio del juzgador, &c.* Et præter morem meum nō possum continere, quin viros tam desides nō increpē, qui cōtra text⁹ expressos iuris, in quo versantur, antinomias ex capite com-

componant.

14 Iniuriarū actione ciuili agens, tenetur extimare iniuriam in libello, alias non admittitur. Bart.in.l. iniuriarum æstimatio. ff. de iniur. Auend.in tract. iniur.nu.12. versic, item ex dicta lege. Iure regio admittitur libellus sine estimatione. l.21.tit.9.par.7.

15 Inquilinus per quod tempus debet remanere in re locata, post finitam locationem, vt recōduxisse dicāt, relinquitur arbitrio iudicis, iure cōi.allegat Villal.Bar. in.l.itē quæritur. s. qui impleto. nu.12.lo- cati. ff. per.1. qui ad certum. eo. Iure regio per.l.20. titulo. 8.par.5. in prædiis rusticis moderatur tēpus trium dierum, in vrbaniis non cen- setur reconduxisse, sed debet soluere pensionem pro rata tempo- ris. Villal.

Bar.in allegato. s. non loquitur de inquilino prædij vrbani: nam in hoc idē quod iure regio statuitur iure communi in.d.s. qui impleto. Sed loquitur de collono prædij ru- stici, & sic antinomia erit in præ- diis rusticis tantùm.

16 Sed poterit nō illepidè indubiu- reuocari: vtrū lex nostra locū sibi vendicet, cum dñs prædij rusticī locati non acquiescit tacite loca- tioni: ita vt eo inuito collonus, qui per tres tantum dies permanerit in prædio, per annum subsequen- tem illud retinere possit, & si na- turam contractus locationis inspi- cias, qui est vltro, citroque obliga-

torius, & reciprocus: non dubium erit, quin dominus cogatur stare locationi: idq; innuit tex.& scribē tes in allegato. s. qui impleto. Sed si verba & rationem huius nostræ legis attentè cōsideres, contrariū fortassis videbitur dicēdum: nam loquitur aduersus collonum, & in gratiam domini: ibi, *si fincare enella por tres dias o mas, que la no desampara re a aquel cuya es, entienda se que la ha arrendado por aquel año que viene, y es tenido de dar por ella tanto, quanto scilia dar en vn año.* Et licet Greg. Lopez in eadē lege, versi. tres dias, dixe- rit id intelligendū cū sciētia, & pa- **17** tiētia dñi prædij, iuxta.l. qui ad cer- tū. ff. locati. alioquin nō induci eā tacitā locationē. Ratio quē in ipsa lex subsequit aliud apertè docet. ibi, *e la razon es esta: porque aquel tiepo que tuuiesse de mas la heredad, de lo que denia, podiaser en tal sazon que despues no hallaria el Señor, a quien la arrendas- se, y perderia por ende la renta y fructo de esse año.* Si vt ille existimat sciente, & paciente dño prædiū retineret collonus: non posset ipse dñs alle- gare, q; le tuuo la heredad mas de lo que deuia, nec ea ratione co- geretur collonus prædium reti- nere: quia si dominus patiebatur eum in fundo manere, & scien- ti ac patienti non fit iniuria, ne- que dolus: vt sunt iura peruu- gata, nullo modo admitteretur, si diceret culpa, aut mora collo- ni non inuenisse locatores, aut collonus prædij, & amisisse, vel

ammittere potuisse fructus illius: & verius diceret id culpa & negligentia sua accidisse : sibique imputandum , qui passus fuit, ac consensit collonum in fundo manere. Quare verius existimo legis nostræ decisionem tunc locum habere , cùm collonus inuitato , aut ignorantе domino , prædium per tres dies post finitam locationem occupauerit: & cum dominus ipse consentit tacite locationi, & non alias: hocque loco, & ratione poenę introductum fuisse contra collonos : vt celerius prædia libera dominis relinqueret: ne esset in eoru potestate dominos eludere, & eis inuitis prædia retinere, aut collere: & ita intellecta lege nra nulla erit antinomia inter ius regium & commune : quia non aduersabitur casui. s. qui impletio. quiloquitur quādo collonusciente , & paciente domino fundum occupat: in quo idem videtur mihi dicēdū de iure nostro, quād reliquatur iudicis arbitrio p quod tempus inducatur , aut censeatur inducta tacita locatio: quia multa occurrere solent præter temporis præsumptionem, per quę locationem factam, aut non, iudex intelligit: quæ sub certa regula comprehendendi non possunt: iniquumq; videtur si per trium tantum, vel pluriū dierum detentionē, absq; aliis cōiecturis, fortassis contra expressam cōtrahentiū voluntatē, cōtractus locationis induceretur: inte-

rim tamen maturius hæc pēsanda censemus, quia inuentionibus nostris minime innitimus.

20 Inquisitio generalis, cui libet iudici in suo territorio cōpetit iure ciuili.i. cōgruit. de officio præsid. Salice.in.l. ea quidē.C. de accusa. Angel.in tract.de malefi.versi.hēc est quādā inquisitio.iure regio nō procedit sine mādato regis.l.2.tit. „ 17.par.3.l.3.&.11.titul.1.lib.8. ordi. „ sunt.l.3.&.4.tit.1.de los pesquisido „ res.lib.8.recopi. Sed Greg.Lopez in.d.lege.par. & in summa illius iusti tuli restrīgit dictas leges ad inquisitiones, quæ fiūt de statu alicuius ciuitatis, villæ, aut puinciæ, quād si inquisitio sit generalis quoad delicta, & specialis quoad personas, vel particularis quoad personas, & delicta, admittendā censet iure regio. Villa.

Quo modo relato à Gre.Lopez, & nō aliter admittit inq̄sitio de iure cōi.not.Rober.Marā.in specul. aduocatorū.par. 6. versi. inq̄sitio. nu.6.&.7. vbi cōcordātes allegat. quia inquisitio est de genere prohibitorū, & nō permittitur, nisi in casibus à iure expressis:& lex congruit.de inquisitione maleficiorū loquitur, non de statu ciuitatis.

21 Inquisitio ex priuato delicto iure ciuili non procedit. Bal. in.l. ea quidem. C. de accusa. & in addition. ad specul.de sententia, versic. an absolutus. iure regio per. l. 3. titu.17.par.3.procedit cùm duplex actio ex delicto nascitur: parti, & fisco,

fisco, seu reipublicæ iuxta. l.fin. ff.
de priua. delict. & l.fin. de furtis.

Villal.

Non est hæc antinomia, nam iure ciuili etiam ex priuato delicto officio iudicis fit inquisitio. vt in lege regia. l.2. si publico. vbi gloria & Bar. de adul. ff. cap. qualiter & quando. 2. de accusatio. Robert. Marant. in specul. part. 6. versi. inquisitio. nu. 12. & 16.

22 Instrumētū si impugnetur, ex eo quod à notario nō factum dicatur, iure cōmuni non sufficit probare habitum pro notario, sed oportet probare esse notarium. Iason in l. Barbarius Philippus. nu. 48. cōmu nē dicit. Iure regio per l. 115. tit. 18. par. 3. sufficit quod eo loco pro notario habeatur, & sit fama talis, & vtebatur officio notarij. Villal.

Contraria opinio quod sufficiat haberi pro notario, est etiam communis iure ciuili, vt testatur felin. in c. 1. nume. 18. de fide instrum. & Jacob. Philipp. Portius li. 2. cōm. opin. conclusio. 11. limit. 3. & hæc fuit consuetudine recepta. non est ergo antinomia.

23 Instrumētū iure ciuili reproba tur per testes, & si testes & instrumētū discordāt, creditur testib⁹. vt not. dd. in c. cum Ioānes. de fid. instru. Bar. in l. 1. ff. quē admodū te stam. aperian. Bal. & Salice. in l. in exercendis. C. de fid. instru. iure re gio per d. l. 115. ti. 18. par. 3. plus crē ditur notario, ac instrumento, quā testibus: si notarius est viuus, & bo

næ famæ. Villalo.

24 Illustrissimus Pr̄fes Couar. in. c. 13. lib. 2. variar. resolut. nume. 11. interpretatur illam legem. 115. in telligendam, quando directè vult q̄s pbare instrumētū esse falsum, quando vero indirectè vt non probet, aut fidem faciat, quatuor, vel saltim tribus testibus omni exceptione maioribus impugnatur instrumentum. per l. 117. illius tituli & part. & l. 32. tit. 11. par. 5. & hæc est verissima illarum legum concordia, licet glos. nihil dixerit.

Item ex illa lege. 115. existimat Villa. tolli arbitrium, quod iudicibus dabatur in hoc, vtrū instrumēto, vel potius testibus esset credendum, de quo Jacob. de Aren. Petr. Salice. & aliis in dicta l. in exercēdis. Sed ex concordia supradicta non erit sublatum, quando instrumētū reprobatur indirectè: nam cū verū sit, illud testibus impugnari posse, nō erit sublatum arbitriū, cui potius credendum, iudex arbitretur, aut testibus, aut instrumento. Et citra illam concordiam existimat Greg. Lopez in ea legē nō esse sublatum arbitrium iudicis, & recte illud probat. vide Jacob. Me noch. lib. 2. quest. arbitr. iudi. centur. 2. casu. 105.

26 Instrumētū producēs vt pbeti debitū extinctū, si penes debitorē inuenitur, & alleget pacū de non petēdo, aut remissionē debiti, nō pbat: si vero alleget soluisse, probat, modo nō sit persona domesti-

- ca:quia tūc subtraxisse pr̄sumitur
alleg.Villalo.glo.in.l.Labeo.ff.de
pact.& in.l.vni.¶ ille autem.C, de
latin.liber.tollen.& dd.in.l.si chy
rographū ff.de probatio.& glo.&
dd.in.c.ecclesia. 2. vt lite pēdēte.
& esse com.opin.not.Gre.Lopez
in.l.ii.tit.19.parti.3.iure regio siue
alleget remissionē,siue solutionē,
si doceat penes se habere instru-
mētū datū à parte,probat solutio-
nē:& licet nō probauerit traditū à
parte,pr̄sumitur solutio, si sit can-
cellatū,& non aliās.d.l.ii.titul.19.
par.3. Villa.
- 27 Aduerte,nā licet iure ciuili de-
bitor alleget solutionem,nisi pro-
bauerit instrumentum traditū siue
se à creditore,non pr̄sumitur so-
lutio:& hæc est etiam com.& vera
resolutio.dd.in locis per Villa.al-
legat.Guid.Pap.sing.269.&.401.
& licet illa opinio communis sit:nō
inuenio cōgruentē rationē diffe-
rentiæ,inter solutionem,& pactū,
seu remissionē.& vt Greg.Lopez
ibibene aduertit:est opinio im-
posta verbis,& non rebus.
- 28 Instrumentū tribus testib⁹ repro-
batur iure cōj,vt not.dd.canonistę
in.c,cū Ioānes.de fide instrum.&
alij diligenter relati per.D.Pr̄fī.
Cuar.in.c.13.li.2.variarū resolu-
nu.ii.iure regio quatuor copulati
uē regruntur:primo quod omnes
testes,instrumenti concurrant. 2.
quod notarius sit malæ famæ,& te-
stes bonæ & hoc est tertiu quartū
q̄ res nō sit de lōginquo tēpore. 11

115.tit.18.par.3. Villa.

Hoc verum in reprobatione di-
recta instrumenti,id est ad probā-
dum instrumentū falsum esse,vt su-
pra diximus:nā in probatiōe indi-
recta,trestātū testes sufficiūt.per
l.32.tir.ii.part.5,& saltim hoc casu
non erit antinomia.

29 Instrumentū vt valeat,iure com-
muni sufficiente duo testes. §. sed
instrumenta,de instrum.caūt.&
fide,col.6.glo.& dd.in.c.1.de fide
instrum.extr.iure regio tres testes
sunt necessarij.l.54.titul.18.part.
3.sed Villa.existimat duos suffice-
re,per.l.ii.4.eiusdem tituli:quam-
uis consuetudine prima sit rece-
pta,de qua.D.Pr̄fes Couar.in.c.
20.practi. quæst. numero.pr̄ser-
tim.4. Villalo.

30 In eo quod dicit Villalo.siue ne
attendatur.l.ii.4.sufficere duos te-
stes in instrumento,fallitur:nam
illa lex refertur ad ea quæ supradi-
xit ibi. como de fusō mos stramos,& de
fuso in.l.54.non sufficere duos te-
stes dixit,nisi essent ambo tabel-
liones:& sic intellecta,vitabis anti-
nomiam iuris nostri,& duarū legū
eiusdem tituli,quæ maxime repro-
batur omni iure.

31 Instrumentū nō habet executio-
nē paratā iure cōm.Alex.in authē.
pr̄tor.¶ si iudex. dē re iud.C.Ro-
der.Xuarez latē in declaratiōe le-
gis regni post.l.post rē. i prin.n.6.
Did.de Segura in.l.si ex leg.causa.
d̄ver.obli.art.101.versi.tertia diffe-
rētia.iure regio habet executionē

para-

paratā, & satis est si per tabellionē sit factum. ex. l. 5. tit. 8. libr. 3. ordin.
 „ quæ est. l. 1. & .2. titul. 21. de las en-
 „ tregas. lib. 4. recopil. & ex hoc ellī
 citur alia antinomia: quòd iure ci-
 32 uili ad exequendum instrumentū,
 requiritur clausula guarentigiae
 iussu notarij publici, vel ex forma
 statuti: de qua latè Xuarez ybi su-
 pra. Sed iure regio non requiritur.

Villa.

G Quia res controuersa est hęc de instrumētorū executione, vsuq; fo-
 33 rēs frequētissima, operepreciū e-
 rit, aliquāto diligētius eā discute-
 re. Tres opinōes nostrorū Hispanorū interpretū inuenies in eluci-
 datione huius quæstionis, vtrū in-
 strumentis publicis à tabellione,
 seu notario publico confectis, ne-
 cessario inferenda sit clausula gua-
 rentigia, vt executionē paratā ha-
 beant: prima est quòd necessaria
 sit illa clausula, et si ea careant, nō
 habeant contractus paratam exe-
 cutionem: hancque sequuntur Ro-
 34 der. Xuarez in declaratione legis
 regni, addita repetitioni. l. post rē.
 ff. de re iud. in princ. numero. 10. &
 17. & ex opinione aliquorum ean-
 dem sequitur Didacus de Segura
 in repe. l. si ex legati causa. de ver.
 obligat. nu. 78. illam etiam ample-
 citur Illustrissimus dominus Prę-
 ses Couarr. in. c. 11. lib. 2. variarum
 resolut. nu. 3. & nouissimè. P. Nun-
 nius de Auendaño in repetit. l. 4.
 &. 5. de las exceptiones. Hi omnes
 & si qui sunt alij affirmat, hāc esse

veram & com. praxim, & vsu foren-
 si receptam sententiam: quā pro-
 bare nitūtur ex eā lege Toleti, quę
 „ est. 2. tit. de las entregas y execu-
 „ ciones. 21. lib. 4. nouæ recop. & ex.
 „ l. Henrici. quę est. l. 5. titul. 8. libr. 3.
 „ ordin. & in recopilat. noua prima.
 „ d. titul. de las entregas. & adeo ve-
 ram exclamat, vt hodie non esse
 huic controuersię locum, cēseant:
 quia. l. vlti. in curiis Matritiis anni.
 1534. quę ad extensionem, & inter-
 pretationem p̄dictarum legum
 fuit lata, de contractibus guarenti-
 giis intelligendas, exp̄sse dicit.
Que las nuestras justicias los ejecuten conforme a la ley de Toledo, que habla de los contratos guarenticios. Et quia con-
 suetudo & praxis forensis sic eam
 interpretauit, cuius interpreta-
 tioni in casibus dubiis inhārendū
 esse (vt ipſis legibus) iura statue-
 runt. l. si de interpretatione. ff. de
 legib. cum simil. *ROSTIUS*

35 Nihilominus tamen alia, & dire-
 cto contraria inuenituro opinio, q̄
 omnes cōtractus publici etiam si
 hanc clausulam guarentigiam nō
 habuerint, paratam pr̄ se ferant
 executionē. Huius opinionis au-
 thor est Ioā. Lupº de Pala. Rubios
 in. l. 63. Tauri. n. 1. Dida. de Castel-
 lo in eadē. l. versi. obligaciō per-
 sonal. nu. 11. Ant. Gomez in lib. 64.
 Tauri. nu. 4. & Ber. à Vill. in cōpil-
 latione suarū antinomiarū, versic.
 instrumentū. & versic. oblig. & hi-
 oēs etiā affirmant hanc esse verio
 rē de iure nostro, & cōmuni praxi

K 4 rece-

receptam sententiam: eamq; probat ex supradictis legibus quæ de contractibus publicis tantum, & non de guarentigiis loquuntur, & ex eadem lege fin. in curiis Madritiis, quæ schedulis priuatis coram tabellione recognitis, tribuit idē executionis remediū: respondēt que illud verbum guarentigios in fine illius legis appositorum equiuocum, aut sinonimū esse, & idem significare quod firmū, contractūq; guarentigium, idest publicum interpretandum.

36 Tertia est opinio Didac. Perez
 „ in.l.3.tit.8.lib.3.orde. quæ est.l.2.ti
 „ tulo.16.delos contractos y obliga
 „ ciones.lib.4.recop.noue. Qui has
 contrarias opiniones saluare con-
 natur, & vtra mque veram esse exi-
 stimat: posterior autem quòd sine
 clausula guarētiq; cōtractus ex-
 ecutioni mandentur, ex eo sustinea-
 tur, quòd cum communi vſu nota-
 riorum receptum sit, has clausulas
 guarentigias in contractibus ap-
 ponit, semper cēseatur, & presuppo-
 natur apposita licet in instrumen-
 to non fuerit scripta. argumento. l.
 fin. C.de fideiuss. & quæ not. Segura
 in.l.3.ſ.fin.num.32.ff.delibe. &
 posthu. & D. Præses Couarr. in.2.
 parte rub. de testa.num. 14. existi-
 mat namque omnia instrumenta
 publica executioni mandanda, nō
 ex eo tātum quòd publica sint, sed
 quia guarentigia præsumuntur, ex
 fictione à lege inducta: quæ quidē
 lex finxit in contractibus adesse,

quæ vſu communi poni consueue-
 runt: & hanc putat singularem &
 notandam concordiam, sed eam
 non admittunt primæ opinionis
 authores: qui omnes intrepidè af-
 firmant, contractus sine illa expres-
 sa clausula minime habere execu-
 tionē paratam, & ita vſu receptū.

37 nec ego quidem admitterem eius
 fictionem: quæ destrueret vniuer-
 sum orbem, si in cōtractibus, om-
 nia quæ ex consuetudine notario-
 rum solent inculcari in instrumen-
 tis, licet scripta non inueniantur,
 sub intelligi à lege deberent: & ap-
 posita fingi: nunquam enim lex fin-
 git nec præsumit aliud à contrahē-
 tibus factum, quām quod in instru-
 mento scriptum inuenitur: & ver-
 ba eius tenaciter vt (dicunt) & ad
 vnguem obseruari iubet. Nā ver-

38 ba contractus habentur pro textu,
 cui credēdum est. Oldr. confi. 258.
 Inno.col.2.Bald.confil.174.lib.1.
 Crauet.conf. 105.num.2.l.non alie-
 ter.l.illæ, aut illæ.ſ. cum in verbis.
 deleg. 3. & idem dici posset de re-
 liquis clausulis vſu receptis, sicque
 nullæ essent necessariæ: quòd, quā
 alienum sit à ratiōe iuris, nemo nō
 videt: quinimo est contra tex. ex-
 pressum pragmaticæ complutēsis
 „ Est.l.13.tit. 25. de los escriuanos li.
 „ 4.recopi. quæ sic se habet. Manda-
 mos que cada uno de los escriuanos tenga
 un libro de notas, &c. en el qual se contenga
 a toda la escritura que se huiiere de otor-
 gar por extenso, &c. y todas las condicio-
 nes, partes, y clausulas, y renunciaciōes,

y sum-

y summissiones que las partes asientan, &c. Nec quæ ipse Dida. Perez al- legat ex Segura, & Couar. quicquā faciūt: qui vt videbis loquūtur qn̄ in instrumētis inueniūtur scriptæ clausulæ, quæ ex vñu notariorum apponi cōsueuerūt, & dubitatūr, num ex consuetudine notarij, an ex partium volūtate apposita fue- rint: tunc enim lex sanctissimè prē sumit, ex consensu partium appo- sitas, si aliud legitimè non appa- ruerit.

4º Remanet ergo pugna indeci- sa ex æquali numero militum, atq; ex eisdem armis, & iuribus cōtex- ta. Dubito mediū introire, ne mi- hi quòd Didaco Perez fortassis contingat, qui ex cōcordia vulnus (vt s̄æpius pacem inter rixantes per quirentibus accidit) substulit. Sed quia ego tunicam vēdidi, gla- diumque emi, vt veritatem defen- derem: contra prioris opinionis fautores verius existimo, & affir- mo iure nřo contractus siue instru- mēta publica (si alioquin liquida sint) absq; clausula guarētigia exe- cutionem paratam habere: & an- quam in arenam conscendam, & vt veritas facilius innotescat: p- ponam quæ sit clausula guarētigia Italica, de qua iuris communis interpretes passim loquuntur, & quæ Hispanica de qua. dd. nostri contendunt.

41 Guarentigia iuris communis, est præceptum quodam de soluen- do, factum à tabellione, partibus

confitentibus debitum corā ipso in instrumento. not. Bald. in. l. etiā in princ. C. dē executio. rei iudic. Bart. in. l. possessio. s. si possessio. de acquir. poss. Cin. in. l. vni. C. de confess. & alij qui diligenter alle- gātūr. per Rod. Xuarez in loco nu- per relato. num. 1. & Didac. de Se- gura in. d. l. 51. ex legatica causa. il- lud autem præceptum vim senten- tiæ transfactæ in rem iudicatam ha- 42 bere dicunt, perinde ac si à iudice competēti factum esset. Quia no- tarij ex consuetudine, aut statutis locorum, in quibus his cōtractib⁹ vtuntur, habēt iurisdictionem car- tulariam, vt id facere possint: hac- que ratione iudices cartularij vo- cantur, vt iidem. dd. fatentur in lo- cis proximè relatis, & alibi s̄æpe. Sed, vt omnibus exploratum est, apud nos notarij nullam nec cartu- lariā habent iurisdictionē, ideoq; hoc præcepto & clausulæ tenore non utimur. Sed alia quæ ex Dida- 43 ci Perez sententia talis est, Que las partes dan poder a todos y qualesquier jue- zes y justicias, ante que la presente carta e instrumento fuere presentado, para que sobre lo contenido en el hagan ejecucion en sus personas y bienes, así e tan cumpli- damente, como si contra ellas fuese dada sententia diffinitiva, por juez competente, la qual fuese passada en cosa juzgada. Ex qua facile ellices differētiam harum clausularum, nempe, quòd iure communi non fiebat execu- tio contractus sine illo præcepto iudicis cartularij: iure nostro sine

K 5 illo,

guaren-
tigia
que es

illo, & sine alio præcepto sit, absq;
hac clausula: ergo defendim^o iure
nostro instrumēta executioni mā-
danda per ea quæ supra ad dixim^o
pro hac parte. Quibus ad e^o alias
tex. expressos de ipso iure nostro.
in.l.3.titu. de las entregas y execu-
tiones. lib.4.recopila. quæ sic ca-
44 uet. Otro si por quanto por la ley por nos
,, hecha en las cortes de Toledo. est lex de
,, cuius intellectu controuertimus.
ouimos ordenado, que si los deudores que
deuen algunas deudas en quien son hechas
execuciones, nota por contractos, o obli-
gaciones o por sentencias, a pedimento delos
acreedores, &c. Vides queso, que no
dice por cōtractos, o obligaciōes
guarentigias, & ita apertè inter-
pretatur mentem dictæ legis To-
leti, de cōtractibus, & obligatio-
nibus publicis indistinctè intelli-
gendar. Item est alius tex. in.l.fin.
eiusdem tituli id expressius deci-
45 dens, Porque por no estar declarado por
leyes destos Reynos, la forma que se ha de
tener en las ejecuciones, de los contractos
publicos, y otras escripturas que traen a-
parejada ejecucion, &c. Ecce ergo q^o
contractus publicus habet paratā
executionem, citra illam guaren-
tigie distinctionem, quam si exige-
rent nostri legislatores, non dubiū
est, quin in his legibus ad illius in-
terpretationem factis dicerent.
46 Adde præterea alium & optimū
tex. in.l.4. eiusdem tituli quæ sen-
tentia arbitrorum, & transactioni-
bus paratam tribuit executionē,
sub his verbis. Mandamos que luego q̄

la tal sentencia arbitaria fuere dada, de
que la parte pidiere execucion, se execute
libremente, pareciendo y presentandose el
compromiso, y sentencia signada de escri-
uano publico, &c. & paulò post addi-
dit, y esto mismo mandamos que se haga,
y se execute en las transactioñes, que fue-
ren hechas entre partes, por ante escriua-
no publico. Si in sententiis arbitriis,
47 quæ sāpē numero maioris momē-
ti, controuersiæ, ac præiudicij esse
solēt, & in quibus non adest vtrius
que partis consensus, ex sola tabel-
lionis publici fide & attestacione,
exequi iubentur, vt vides: quis ne-
gare poterit in cōtractibus qui ex
communi consensu partium spon-
te fiūt coram publico tabellione,
non dari paratam executionē? ne-
que proderit si quis dixerit, in his
arbitriis instrumētis iudicis sen-
tentiam, & partium promissionē
quod non appellabunt, & arbitro-
rum iudicio cōsentient, id facere:
nam cum lex, cū iudex ea exequi
iubet, nihil horum ei constat ex a-
lia probatione, aut fide, quam ex
solo testimonio, & fide tabelliōis
publici id attestantis: & ad præstā-
dam executionem autoritas eius
tantum exigitur. Et quid queso re-
48 spondebis ad transactioñes, in qui-
bus nulla sententia, præter partiū
consensum, vt in obligationibus,
& similibus ceteris cōtractibus ad
est? Insuper si ob sedandas litium
ambages, & debitorum fraudulē-
tas dilationes, Reges nostri volue-
runt, quod si aliquo modo appa-
ruerit,

ruerit, quē obligandi animum ha-
 49 buisse, cogatur obligatiōis vincu-
 lū adimplere. Atque hac ratione
 substulerunt stipulationum solēni-
 tates, acceptationis incontinenti
 formā, & tabellionis publici præ-
 sentiā, facti, & nominis alteri⁹ ex-
 ceptiones, atq; alia quē iure com-
 muni magis necessaria existima-
 bātur, non tantum ad executionē,
 immo ad robur, & sustantiam con-
 tractuum : vt patet per. l.3. titul. 8.
 „ lib. 3. ordi. quæ est sub titulo de los
 „ contratos y obligaciones. 16. lib.
 5. recopil. l. 2. & quæ ibi not. abun-
 dē Didac. Perez, & alibi s̄epe in-
 terpretes nostri : quis quæso cre-
 det interueniente notarij publi-
 ci præsentia, & fide:hā. guarantigie
 formā (meo iudicio inutilē) nō
 50 fuisse abolitam ? cum facilius po-
 tuerit lex executionem paratam
 contractibus dare: quā contrahen-
 tes ipsi. Si verum est maiorem esse
 legis, quam hominis, qui legi sub-
 est potestatē, l. fin. & ibi. dd. C. de
 fidei usq. glo. in rubri. de decretis
 decu. li. 10. C. & in ca. 2. vers. offic.
 de cōsuetu. li. 6. & æquū atq; neces-
 sarium fuisse puto vt quod ab ipsis
 cōtrahētib⁹, in singulis cōtractib⁹
 faciendū erat, hoc semel & vnicā
 vice fieret per legem nostram.

Et quia potissimū alterius factio-
 nis fundamentū cōsistit in ea lege
 „ fin. Matritij conuentus. quæ est. 5.
 „ sub tit. delas entregas lib. 4. cōpil.
 „ nouæ. in illis verbis, que habla de
 los cōtractos guarantigios. existi-

si mo verissimū esse respōsum, quod
 illud verbū guarētigios, sit synony-
 mū, & ibi apponatur p firmis, imo
 p publicis instrumētis, quæ firma,
 & guarētigia dñr apud nos. Sed q̄a
 ipsi non probarunt, ego illud pro-
 bo ex ipsamet lege, Porque somos in-
 formados (principium legis est) que
 a causa de no se ejecutar los conocimētos
 reconocidos por las partes, y las cōfesio-
 nes que se hazen en juzgio, como los otros
 cōtratos otorgados ante nuestros escriua-
 nos, q̄ traen aparejada ejecuciō, se siguen
 muchas costas &c. quos in hoc legis
 prin. vocauit cōtratos publicos, q̄ iux-
 ta legem Toletanā paratā habent
 executionē, in fine vocat cōtractos
 guarantigios & hoc aperiūs appetet
 ex eo q̄ nō dicit in fine illius legis,
 cōtractos publicos y guarētigios. nā licet
 cōtractus esset quantūvis firm⁹, &
 guarētigius, si nō esset publicus, &
 à tabellione publico factus, nō ha-
 beret executionē paratā: quādo-
 quidē apud nos nullus q̄ nō fuerit
 creatus tabellio publicus per Re-
 gē, aut eius consiliū, potest cōfice-
 re, nec testificare instrumētū vali-
 turū. l. 2. tit. 25. delos escriuanos de
 cōcejo y publicos li. 4. recopil. re-
 manet igitur satis superq; defensa
 & secura opinio, quod verior sit
 de iure nřo in cōtractibus publicis
 nō exigi guarantigiū, & ea omissa
 executionem paratam habere.

52 Sed quid dicemus de consuetū
 dine, vsu, & praxi. nā vt audisti oēs
 triticum ad suū molendinum tra-
 hunt, & certo certius affirmat suā
 opi-

opinionem in praxi receptā, et si doctori de cōsuetudine attestanti credendū esse iura præcipiunt: vt not. Bar. & com. scribentes in l. de quibus. ff. de legibus. Deci. consil. 53420. in fine. & cōsi. 559. & alij quos refert, & sequitur Aimon Crueta consl. 166. nu. 9. tot, & tam præstansimis doctoribus, de contrariis cōsuetudinibus attestatibus quomodo credendū erit, quin errasse etiā in facto alterutros fateamur? absit tamen (quia et si impossibile videatur) omnes verū dixisse existimo: nā vt à peritisimo quodam regio cōsiliario accepi opinio nostra, q̄ sine clausula guarētigia cōtractus publici executioni māden tur, recepta fuit in supremis regiis tribunalibus, & cācellariis, & cūm de hac re apud eos adducitur controuersia: ridiculū esse cēsent. Opinio vero cōtraria vt plurimū recepta fuit ab inferioribus iudicibus, correctorib⁹, & aliis ordinariis, q̄ errore (vt vidisti) ducti existimant cōtractus publicos, sine insertiōe illius clausulæ nō habere paratam executionem. Quamobrem ope- repreciū esse reor, vt quā plurimas lites, & dāna quæ ex isto recepto errore quotidie emanare videm⁹, sedarētur: lege regia expressim caueretur, q̄ cōtractus publici, si ex reliquis à iure nřo requisitis parti bus, & qualitatib⁹ suffulti inueniā tur: sine clausula illa exequātur. Et ne interim p̄termittā: aduerte q̄ falsò allegaſ Did. de Segura prio-

ris opinionis sectator: nā expresse contrariū affirmat in. d.l. si ex lega ti causa. nu. 73. & seq. vbi assuerat ex consuetudine nostræ Hispaniæ 55 oīa instrumēta esse guarētigata: & hac ratione conatur defendere etiā sine causa executiōi mādāda: quod supra nos iimpugnauimus: il ludaūt quod postea. n. 78. de īstru mētis guarentigiis dicit, intelligit de publicis, & equiuocatur in no mine, nā guarētigios appellat cō tractus publicos, quos omnes esse guarentigios ex consuetudine no stra ante dixerat, & sic habebis a lium, & non leuis opinionis au thorē nostram sententiam sectan tem.

56 Iure regni Nauarræ instrumēta publica; nisi clausulā guarentigie habuerint nō exequūt: & licet nō sit specialilege cautū, ita v̄lū rece ptū est: hocq; innuit pragma. 149. li. 2. de las pragmáticas y leyes de los tres estados, in qua chirogra pha recognita à parte exequi iubē tur, como los instrumētos guarēti giados, verba sunt legis. itē & sentē tiæ arbitrorū vt iure regio executionē pa ratā habent. prag. 40. d. lib. 2. ex quo suspicor illud etiam Nauarræ iuris errore introductū: quandoquidē nulla ratio assignari poterit, cur scripturæ priuatæ corā tabellione recognitæ maior fides & prōptior executio adhiberidebeat, quā scri pturæ publicæ ab ipsa parte recognitæ, nā absurdū videtur, & cōtra legalē scientiam, priuatis, potius quam

quam publicis documētis sauere.

- 57 Ius exequēdi instrumentū guarē tigiū iure ciuili durat p triginta annos, quia fit per officiū iudicis , q̄ regulariter p triginta annos durat. glo.sing.iuncto tex.in.l.sicut in³re. C.de pr̄escrip.triginta, vel quadra ḡita annorū. versi,psecuti.Balb.q̄ quāplurimos refert ī tract.pr̄escri. 4.part.4. partis principalis,quēst. 30.l.22.tit.29.partit.3. & Ant. Go- mez in.l.63.Tauri:quē est.l.6.ti.15. " de las prescriptiones lib.4.recop. " Iure regio nouo per eandē.l. decē tantum annis durat.

- 58 Idē cauetur iure regni Nauarræ in cap.2.tit.3.delos secretarios,ef- criuanos, y cartas. lib.2.fori.

Instrumēto publico nō tenentur subscribere contrahentes de iure cōi,not.Panor.& cæteri in.c.1. de fid. instrum. D. P. Couar. in.c.20. pract.qq.n.4.versi.& licet.Iure re- ḡio debent subscribere, aliàs non valet instrumentū.l.13.tit.25.lib.4. recopila. Idem cauetur iure regni Nauarræ in ordin.5.de la visita del Obispo de Thuy.

- 59 Instrumentū si traducitur ex pro- toollo tabellionis mortui, seu im- pediti,necessaria est iudicis autho- ritas, vt fidē faciat, & hæc est cōis opinio, vt patet ex his quæ notāt dd.in.l.si quis ex argenteriis. §.co- gentur. de edend. ff. D. P. Couar. in alleg.c.20. pract. quæstio. nu.3. versi.est obseruandum.Iure regio poterit cōmittere tabellio impe- ditus alij tabellioni traductionem

instrumēti,absq; iudicis licētia, & facit fidē.l.55.ti.18.par.3.D.Couar. vb i supra,verbo,verū ad Panor.& idem facere potest tabellio , qui authoritate regia successit alteri tabellioni: sed hoc non vidi vsure ceptū sine iudicis mandato, quod vulgo cōpulsorio vocamus, & me ritò meo iudicio.

- 60 In instrumēti traductione iure communi non sunt vocandi testes instrumētarij, vt patet in locis su- pra allegatis,& not.D. Pr̄eses vbi supra,versic.tertio etiā.Iure regio vocādi sunt, & debent instrumēto trāscripto subscribere.d.l.55. infi. & idem author in eo loco.Sed nec hoc seruatur hodie, nihilominus que instrumētis datur fides, & exe cutioni mandantur.

- 61 Instrumēta producuntur in cau- fa post publicationē,& ante cōclu- sionē.glo.& Cin.in authen.qui se- mel.C.de proba.& in.l.perempto rias.C.quē senten.refcin. nō poss. Iure regio debēt pducia ab actore cū libello , & à reo cū exceptioni- bus intra viginti dies,& in appella- tionis, vel supplicationis instātia, cū libello grauaminū,& respōsio- ne: aliàs nō admittuntur sine iura- mento:q̄ post nouiter in suā noti- tiā peruererunt.per.l.1.8.&.22.in- ll.Matriiis: sunt.l.1.&.2.tit. 1. &l. 1.&.2.tit.5.lib.4. recopil. sed male Ab aduocatis seruatur, & multa p iuria in animas partium, & suas cō- mittunt. Villa.

- 62 Iudex debet residere in puincia per

per quinquaginta dies post depo-
situ officium iure cōmuni. l. ne-
mo. C. vt oēs iudices tā ciuiles, &c.
l. cōfiliarios. C. de assessorib. l. 6. ti.
4. par. 3. iure regio nouo per trigin
ta dies, & nō amplius. l. 16. tit. 16. li.
” 2. ordi. Est. l. 23. tit. 7. de las residen
” cias. li. 3. recopil. Villal.

63 Iudex perpetuus de iure ciuili
potest emere à subditis. l. presidis
versi. quia perpetui sunt. ff. si cert.
peta. iure regio nec temporales,
nec perpetui possunt emere. l. 5. ti.
5. parti. 5. Villal.

Sed non seruatur ut Gre. Lopez
not. ibi, in iudicibus perpetuis.

64 Iudex ordinari⁹ iure ciuili potest
esse arbitrator, licet nō arbiter. Pre
polit. in can. fames. 3. q. 7. & Marc.
Ant. de cōpromiss. q. 2. nu. 41. glo.
in l. sed & si seruū. s. si quis iudex.
de arbi. iure regio nec arbitrator,
nec arbiter esse potest. l. 9. de los
” corregidores. Est. l. 9. tit. 4. li. 3. re
” copil. Auend. in. alphabe. Hispan.
verbo. Albedriadores.

65 Iudex si conueniatur de negli-
gētia, actor debet probare aduer-
sarium cum quo litigabat corā eo
sibi esse obnoxiū, vel quōd per iu-
dicem stetit quominus probaret
obnoxium esse. glo. & Platea. in. l.
penul. C. de naufragiis. lib. 11. iure
regio sufficere iuramentum partis
affirmat Villa. per. l. 9. titu. 7. par. 3.
Villalo.

66 Sed malē, nā in illa. l. pbatio exi-
gitur, sicut & iure cōi. ibi. si se lo-
pieren prouar. & quōd de iuramento

tractat est quoad expēfas, & de ea
rū taxatione, quē iuramēto partis
remittuntur, postquā iudex fuit cō
demnatus per legitimas probatio
nes, quod etiam fit iure com. & in
omnibus causis quibus fit cōdem-
natio expensarum.

67 Iudex postquā protulit sentētiā,
nō potest minuere, augere, vel mu-
tare illā: nec circa fructus, & expē-
fas, si de eis mētionē fecit: q̄ si non
fecit, intra vnum diēm poterit cō-
demnare, vel de eis pronuntiare
iure cōmuni. Bal. in. l. generaliter.
de arbi. ff. Jacob. de Rauē. & Guil-
liel. de Cun. Alex. numer. 3. & An-
gel. in. l. Paulus. la. 1. de re iudi. In-
noc. in. c. audientiam. de procura.
iure regio disponitur contrarium,
quōd eadem die potest modera-
re, vel mutare condemnationem
fructuum, & expensarum. per. l. 4.
tit. 22. par. 3. Villa.

Sed illa lex nihil de hoc. l. 3. eiusdē
tituli tractat quando iudex possit
reuocare vel mutare sententiam
suam, & de casu isto nihil dicit: &
sic non erit antinomia.

68 Iudex post quadraginta annos
potest sindicari iure cōmuni. Ioā.
de Platea in. l. ordinariorum. C. de
coarctal. lib. 11. Iure regio si per
annum steterit, post non potest
sindicari. l. 6. titulo. 16. lib. 2. ordin.
Villa.

Hæc lex non fuit inserta in no-
ua legum regiarum recopilatiōe,
nec seruatur, & sic non est anti-
nomia.

69 Iudex nō potest cōmittere receptionem testium in causa criminali iure communi: sed ipse debet eos examinare. l.iudices:& authē. ibi posita. C.de fide instrum. Lanfran. in.c. quoniam contra, de probat.com.dicit.num.19. Iure regio per.l.27.titu.16.par.3. in causis arduis vbi pœna mortis , vel mēbri mutilationis, aut similis imponenda esset,iudex nō committit, in aliis sic. Villa.

Licet iure com. iudex non pos-
sit alteri committere receptionē
testium , de cōsuetudine vniuersa-
li,quæ præualet, committit,notat
Gram.in consil,crimi.41.num. 16.
Bossi. in tracta. de oppositionibus
contra testes. num. 26. Iul.Clar.in
praxi.crim.queſt.26.versi.sed que-
ro.vbi alios.

70 Iudex sindicator potest cognosce-
re & cōdēnare iudicē sindicatū de
oībus criminibus.l.1. C. vt oēs iu-
dices tam ciuiles, &c.Iure regio si
casus sit grauis,vt mortis, membra
mutilatiōis,& similes ad regē, aut
curiam est remittenda condemna-
tio.l.6.tit.4.par.3. Villa.

71 Hodie iudicibus sindicatorib,
exprēssè & sigillatim tribui solet
potestas seu cōmissio per regē, &
eius cōsiliū, circa casus, & delicta
de quibus cognoscere , & sindica-
re debent. Atque ex qualitate sin-
dicatoris,& eorū qui sindicari de-
bent,& ex aliis causis quæ occur-
re solent, aliquādo restringunt, &
limitant potestatem, vt de quibus

dam tantum delictis : aliquando
vero latiorem eis tribuunt, vt indi-
stinctē de omnibus criminibus co-
gnoscant , & sententiā proferant,
non attēta legis partitę limitatio-
ne, & ita vsu receptū videmus: id-
que innuit.l.13.tit.7. de las residen-
cias lib .3.recopila. ibi, *la comience a
hazer segun el tenor de la carta de poder
que lleua, &c. Et paulo post, y aueri-
guada la verdad, determine y execute lo
que buenamente pudiere, intellige, iux-
ta potestatei ei concessam, y en lo
que no pudiere determinar, quia nō ha-
bet commissionem, lo remitta al nue-
stro consejo con la mayor informacion que
pudiere hauer, &c.*

72 Iudices artificum iure commu-
ni habent iurisdictionem.l. fin. C.
de iurif. omniū iudic. Innoc. in. c.
cum ecclesiarum.de offic. iudi. Iu-
re regio reuocatur iudicium me-
dicorum & aliorum officialium si-
ne noua approbatione regis, per.
l.17.titu.5.lib.2.ordin.& sic rema-
net correcta. l. 1. titulo. 4. part. 3.
quæ concordabat cum. d. l. fin.
Villal.

73 Hæc lex ordina. non fuit rece-
pta in noua legum reductione: ve-
rum tamen est in nostris Hispania-
rum regnis, nulli competere iuris-
ditionem ipso iure, nisi ex cōces-
sione,& priuilegio regis (qui fun-
datam habet intentionem in toto
regno in iurisdictione.l.2.titulo.1.
de la jurisdiction real.lib . 4. recopilat.)concedatur. Et idem quod
in illa lege ordin.cauebatur de iu-
dicibus

dicibus medicorum; & aliorū officiālium sentit.l.1.tit.16.delos protomedicos libr.3.recopilatio.ibi,
que de nos tuuieren poder, &c. vbi inuenies quam iurisdictionem habeāt
 „hodie prothomedici, chirurgij, &
 „tonsores, &c. Et hac ratione statuta, seu ordinationes quę faciūt cōfilia, & officiales in singulis locis, congregations, & confraternitates non admittuntur sine cōfirmatione regis.

74 Iudex causarū ciuiliū potest punire testē corā eo falsum deponētem iure ciuili.l. nullū. & ibi Bart. C. de testib. Iure regio debet remittere illum ad iudices causarū criminalium.l.42.tit.16.par.3. Couar.praet.q.c.18.nu.7. Villa.

75 Vide.l.57.tit.5.delos presidētes yoydores lib.2.recopi. quę hodie consiliariis regiis, & auditoribus cancelliarum, & iudicibus causarum nobilitatis, quos Alcaldes de hijos dalgo dicimus, qui non habent iurisdictionem criminalem, tribuit potestatē puniendi testes, qui in causis corā ipsis vertētibus falsum testimoniū dixerint: & ita usū receptum est, nec erit antinomia. Et de intellectu.l. nullū. C. de testib. vide Illustr. D. Præf. Couar. in.c.18.praet.q.nu.8.

76 Iudex secularis iure cōmuni nō potest de causis ecclesiasticis, nec de possessione, quę tēporalis est, inter clericos, nec quādo reus clericus est tractare.nota.in.c. qualiter.de iudiciis.authent.statuimus

de episc. & cleri. Martinus ab Azpilcue. doctissimus compatriota meus in. c. cūm contingat. de rescript. remed.i. Dom. Præf. Couar. in.c.35.praet.quæst.num. 1. versic. primum enim. Iure regio de violētiis illatis per iudices ecclesiasticos clericis, vel laicis, maximē in deneganda appellatione ad superiorē, cognoscunt auditores regij, & iudices cancellariarū.l.2.titu.6. lib.1.recopil.l.35.36.&.37.tit.5.lib.2.de quibus diligentissimus magister, & discipulus Azpilcuet. & Couar.vbi supra.

77 De cōsuetudine regni Nauarræ iudices cōfiliarij regij de oīb' causis possessoriis indistinctè cognoscunt inter clericos, de bñficiis, & aliis reb' ecclesiasticis, & inter clericos & laicos, quā cōsuetudinem defendūt multi doctores per eundē Couar. relati in.d.c.35.n.1.praet. quæst. quibus adde, quæ dixi supra ver. cleric⁹.n.34.&.35. ex doctissi. p̄ceptore meo Berengar. Ferdi. in repeti. S. nihil commune. l. naturaliter. de acquirē. poss. p̄fact. 5. vbi numer. 4. iudicio diuino id introductum affirmat, vt cohæreatur iudicum ecclesiasticorū auaritia. vide ordi. 20. de la visita del señor licēiado Pero Gasco, vbi p̄dicta cōsuetudo approbat, & cōfirmatur, iudicesq; seculares exhortat, vt quātum fieri possit à negotiis ecclesiasticis abstineant.

78 Iuramentum non prohibetur in contractibus iure ciuili.l.fin.C. de non

non nume. pecu.l. i. & authent. ibi posita. C. si aduers. vendi. iure regio prohibetur.l. 6. titulo primo, libro. 3. ordin.& in pragmatic. 172. „ &. 141. sunt leges. 10. 11. &. 12. titulo „ primo, libro quarto. recopi. nisi in contractibus in quibus ad sui validitatem sit necessarium. Villalo.

79 Illa.l. 2. probat hanc prohibitio- nem iustum esse, & non contra li- bertatem ecclesiae: Ex qua colligi- tur alia differentia, quod iure com- muni, in cōpromisso arbitrorum non potest apponi iuramentum. authent. decernimus. C. de arbit. Iure regio per dictam pragmati- cam potest. iuxta capit. cūm tem- pore. & capitul. 2. de arbit. & ibi Abb. in compromisso autem ar- bitratorum, etiam iure ciuili ap- ponitur iuramentum: vt not. Bart. in dicta authen. decernimus.

Idem quod iure regio, cauetur in Nauarra de iuramento contra- ctuum, prouision. 12. de las ordena- ças reales. libro primo.

80 Iuramentum iure ciuili permit- titur fieri in creaturas, & supra se- pulcra, & altare: allegat Villalo. l. generaliter. in fine. C. de reb. cred. l. i. &. 2. l. qui per salutem. ff. de iure „ iuran. Sed melius allegasset. l. 3. in „ fin. & l. 4. &. 5. in principio eod. ti- „ tulo. Iure regio per l. 67. Tauri: est „ l. fin. titulo septimo, lib. 4. recopil. prohibetur iuramentum super al- tare, vel sepulcrum, & alia ibi ex- pressa. Villalob.

81 Iuramentum iure ciuili, non es-

se necessarium in accusatione po- nit Villalob. & allegat Albē. in l. libellorum. ff. de accusatio. Iure re- gio per l. 14. titulo primo, part. 7. est necessarium, & sic obseruatur. L. Villalobos.

Hodie etiam ex generali con- suetudine necessarium est iura- mentum in accusatione, & com- muni vſu, & praxi ita receptum, affirmat Curcius Senior in titulo de iurament. calum. in principio, num. 2. Iulius Clarus in praxi. cri- min. quæſtione. 18. verſiculo, di- cit etiam. Greg. Lopez in d. l. ver- ſiculo, la iura.

82 Iuramentum iure ciuili non re- leuat à condemnatione expensa- rum. Bald. in authent. generaliter. C. de episcopis & cleric. de iure re- gnis releuat. l. 7. titul. 22. part. 3. quā intellige de præsumpta calumnia, non de notoria: nam tunc melius debet condemnari. vt Greg. Lopez ibi. Villalobos.

83 Tu cūm casus contigerit dic, hoc arbitrio iudicis relinquendum: si viderit litigantem iustum habuiſ- se causam litigandi, & ita commu- ni praxi receptum in his Hispania- rum regnis, & illi legi abrogatum esse testatur scientiss. Præses Do- minus Couarru. in capit. 27. pract. quæſtionum num. 1. Et de iusta causa litigandi, vide Jacob. Meno- ch. lib. 2. quæſtionum arbitr. cen- turia. 2. casu. 175.

Iuramentum vnius nocet, & pro- dest aliis correis, nec requiritur,

L. quod

quod sint socij, iure communi.
Bar. Alber. & alij, in cap. duobus.
in prin. de iure iuran. & dicit com-
mun. Gregor. Lopez in l. 17. tit. II.
par. 3. versi. que fuessem compa-
ros. Iure regio requiritur, quod
sint socij, aliis non preiudicat. d.l.
17. approbata opinione Azon. in
sum. de iure iur. l. duobus. Villal.

85 Iuramentum delatum in actio-
ne populari in defectum proba-
tionis, non preiudicat aliis de po-
pulo, iure ciuili. Bar. in l. eum qui.
ſ. in popularibus. ff. de iure iuran.
Iure regio preiudicat, cum defer-
tur sine fraude. l. 10. tit. 11. par. 3. quā
intelligit Grego. ibi versiculo, de-
hesas y prados. cum super iure nō
superfacto iurant: iuxta magis cō-
mun. opin. Villal.

Ille ſ. in popularibus. concordat
cum lege regia hic allegata, &
pro concordanti allegatur à Mon-
tal. & Gre. Lopez ibi, nec video in
quo differat. Hęc sunt verba tex. In
popularibꝫ actionibꝫ ius iurandū exactum
ita demum aduersus alios proderit, si bona
fide exactum fuerit. Bona fide idē est,
quod in lege regia dicitur. Si la jura
es dada a buena fe sin mal engaño.

86 Iurisdictio conceditur iure com-
muni, cōcesso territorio. Cur. Iun.
in l. 1. de iurisdictio. omn. iud. nu.
103. communem dicit. Iure regio,
nisi expressè concedatur iurisdi-
ctio, non censetur concessa cum
territorio. l. 9. tit. 4. part. 5. l. 2. tit. 9.
„ lib. 2. ordina. est. l. 1. titu. 10. libro. 5.
„ recopil. & l. partitæ nihil facit, que

, de regalibus tantum loquitur.
Villalobos.

87 Iurisdictio delegata iure ciui-
li perpetuatur per solam citatio-
nem. l. & quia. ff. de iurisdict. omn.
iudi. iure regio per litis contesta-
tionem. l. 21. tit. 4. par. 3. iure cano-
nico sufficit mandatum de citan-
do, etiam non executum. Petr. de
Rauen. dicit commun. in compen-
dio iuris, de officio delega. in fine.
Villalob.

88 Gregorius Lopez in ea. l. glo.
fina. affirmat intelligendum iuxta
communem doctorū opinionem
quae vult, per solam citationem
fieri perpetuam iurisdictionem iu-
dicis delegati. per. l. 35. titu. 18. par.
3. & sic intellecta non erit antino-
mia. Sed meo quidem iudicio illa
lex. 21. expressè sentit, quod per li-
tis contestationem tantum perpe-
tuetur. ibi, En ante que el delegado lo
començo à oyr por demanda, e por respue-
ſta. vide copulatiuam &, quae v-
tramque partem veram requirit. l.
si h̄eredes plures. ff. de condi. insti.
l. si is qui ducenta. ſ. vtrum. de re-
bus dub. cap. 2. ibi gloſ. de rescrip.
sicque non solum libellum, verum
responsionem rei exigit, & paulò
post: Pero si el pleyto comenzado por re-
spuesta ante que se muriese, &c. Quare
ego verius esse censeo, legum no-
strarum authores sequitos suis
opinionē glo. Rayn. Iacob. de Ra-
uen. & aliorum quamplurium legi
starum quos recensit Ias. in l. &
quia & iubere, cauere. (vtram-
que fi-

que simul repetit). ff. d iuris. omn. iud. num. 57. Nec refragatur. l. 35. su
pra allegata, quę Greg. Lopez mo
uit: quia nihil agit de perpetuanda
iurisdictione, idque solum inten
dit ostendere tempus, intra quod
90 litigantes teneantur, ut literis ci
tatoriis, à iudicibus quibuscunque
imperatris quas lex illa, cartas fo
reras vocat. iubet autem intra an
ni tempus partibus intimandas,
seu notificandas esse, alioquin nō
valere: quòd si notificatione facta,
iudex vel aliqua partium moria
tur, voluit lex litem sine noua ci
tatione prosequendam. Sed ex eo
non sequitur, quòd iurisdiction
perpetuetur: & idem quod in or
dinario, seruatur illo casu in dele
gato, nisi electa esset industria illius:
si verò industria esset electa,
etiam post litem contestatam, &
conclusam expiraret delegatio, &
iurisdiction. vt not. in capit. quo
niam Abbas. de offic. deleg. extr.
cùm similib. vera ergo erit. Villa
lobos antinomia.

91 Iurisdiction iudicis delegati non
prorogatur ex litis contestatione
iure ciuili, vt possit causam dele
gare. gloss. in capitu. cum causam,
de appella. Ias. in. l. à iudice, estque
communis opinio. not. Didacus
Perez in. l. 2. titulo. 4. libro tertio.
ordin. Iure regio per. l. 17. titulo.
4. part. 3. potest delegare approb.
glos. l. fina. C. vbi, & apud quem. &
in. l. & quia. de iurisdictioni. omn. iud.
Villalob.

Supra versiculo delegatus, pro
baui contrarium de consuetudine
seruari.

92 Petr. Nun. de Auend. in tract.
de exequen. mand. reg. capitulo.
1. num. 21. ponit sex antinomias, in
ter ius regium, & ciuile, ex eo
quod in. l. 6. titulo. 13. libr. 3. ordin.
cauetur, vt iurisdiction criminalis
contra regem possit præscribicien
tum annis, & ciuilis quadragin
ta, cùm iure communi non prescri
batur minoris spatio, quàm imme
moriali, vt not. præ cæteris Balb.
in tract. præscrip. part. 2. quintæ,
partis num. 4. Cassan. in consuetu.
Burgun. rubrica. 1. §. 2. glos. la pici
ue. Sed illa lex non est recepta,
neque inserta in recopil. legum,
& lex. 161. titulo. 15. de las prescri
ptiones. lib. 4. Tempus immemo
riale exigit in præscribenda iuris
dictione siue ciuili, siue criminali.
Sicque cessant prædictæ sex anti
nomiae.

Ius substitutionis potentius est
iure accrescendi, iure ciuili. l. vni.
§. 1. de cadu. tollen. iure regio ex
Villalob. opinione contrarium sta
tuitur: & potentius est accrescen
di ius. per. l. 34. tit. 9. par. 6. sequen
do ordinem literæ. Villalo.

Sed nec ex ordine literæ id
probate a lex: nam licet prius po
nitur coniunctus, quàm sustitu
tus, loquitur alternatiuè. *Huius esse
compañero, o si huius esse substituto en ella.*
Quo casu quelibet pars alternati
uè trahit secum suum effectum, &

perinde est, ac si de coniuncto sine substituto, & de substituto sine cōiuncto loqueretur: neque ex eo benè sequitur, quòd si coniunctus & substitutus concurrant, præferatur coniunctus. notat præ cæteris Nicola^o Euerard. in locis legalib. à natura alternatiuorum. Præterea coniunctus, & substitutus propo-nuntur ibi gratia exempli, vt si legatarius non impleat conditio-nem, quilibet eorum in suo ca-su præferatur: & cùm exempli gratia quid proponitur, non cu-ramus de ordine, necordo indu-cit prærogatiuam: vt not. dd. in cap. decernimus. de iud. & Eue-rard. vbi supra loco ab ordinе, 95 in fine. & ego vidi authores iuris regij, Grego. Lopez in ea lege, An-tonium Gomez in tom. vltim. vo-lunt. cap. 10. num. 36. & Ferdinand. Menchac. in præfactio. libri. 2. de success. progress. in principio qui commun. opin. iure regio sequun-tur, & nullam constituunt diffe-rentiam, immo legē nostram con-cordare cum lege vni. §. 1. de cadu-tollen. affirmant.

96 *Iudices & officiales Iure ciui-li ex plurimorum sententia pos-sunt recipere esculenta, & pocu-lenta.* vt notat Paris de puteo in tract. sindica. verb. esculenta. & versiculo consiliarij. Auendaño in tract. de exequendis mādatis reg. capit. 2. num. 4. *Iure regio ex. l.* „ 2. de los corregidores: quæ est. l. i. „ *titulo. 6. libro tertio, recopila. nec*

quid minimum possunt recipere.
Villalobos.

Idem cauetur iure regni Na-uarræ in ordin. 18. de la visita de Valdes.

S V M M A R I V M.

FVR^ES quando impunè occiduntur.
num. 1.

Distinctio furis nocturni, & diurni pe-riculosa. num. 2.

L. 4. tit. 23. de los homicidios. lib. 8. recopil. intellectus. num. 3.

Occidens furem, an debeat prius clama-re contra eum. nu. 4.

Legatarius qui propria authoritatæ occu-patrem legatam, qua pœna puniatur. num. 5.

Legatum tertiae partis hæreditatis in quo differat à legato tertiae partis bonorū. num. 6. & 7.

An intelligatur ære alieno deducto. ibid.

Legis tituli ne liceat potentioribus, &c. an iure nostro locum habeant. nu. 8.

Legitima ascendentū quæ sit iure nostro. num. 9.

Quæ sit legitima filiorum. num. 10.

Iure regni Nauarræ ascendentibus non de-betur legitima. num. 11.

Quæ sit legitima filiorum ibidem. num. 12

Legitima quo titulo relinquenda iure no-stro varie opiniones. nu. 13.

Verior probatur quòd titulo institutionis sit relinquenda cum Gregorio Lo-pez, D. Ludouico Molin. & sequen-contr. D. Antonium de Padilla, &

Ferdinan.

- Ferdinand. Menchaca. num. 14.
- Duo Roder. Xarez loca intelliguntur. num. 15.
- Vtrum iure authenticorum legitima, titulo institutionis sit relinquenda diligen-
tius quam alibi disputatur. numer. 16.
- & sequent. et communis sententia defenditur.
- Berengarius Ferdinandus, et Stephanus Forcatulus Tholosanę academię regen-
tes authoris praeceptores defendunt quo cunque titulo relinquere posse. nu. 17.
- Fundamenta eorum proponuntur. nu. 18.
- Nemo presumitur statim se ipsum corri-
gere. ibidem
- Intellectus Berengarij Ferdinandi. ad. §.
aliud quopue capitulum. nu. 19.
- Ferdinandi intellectus impugnatur. nu-
mero. 20.
- Exceptio debet esse de contentis in regula.
num. 21.
- Exceptio sequens declarat regulam pre-
cedentem. ibidem.
- Lex de casu dubitabili intelligenda. ibid.
- Alius Forcatuli & Menchacę intelle-
ctus. num. 22.
- Predictus intellectus impugnatur. nu. 23.
- Una determinatio respiciens plura, equa
liter ea debet terminare. nu. 24.
- Legis intellectus non est dividendus, nec
separandus. ibid.
- Verba geminata fortius operantur. nu-
mero. 25.
- Quando negotiua precedit versiculo po-
test, tollit omnino potentiam, & an-
nullat actum. ibidem.
- Intellectus. §. legis. l. si quis in suo. C. de
inoffi. testamento. nu. 26.
- Legitima grauamen nec conditionem non
admittit, & quid in eo, quod ultra le-
gitimam relictum fuerit. num. 27.
- Remedium. l. 2. C. de rescin. vendi. an ha-
beat locum re perempta. nu. 28.
- Remedium Huius. l. 2. intra quod tem-
pus intentari debeat. num. 29.
- Et quid Nauarræ.
- Libellus incertus quando admittatur.
num. 30.
- Libellus alternatiuus an admittatur.
num. 31.
- Libellus ineptus an admittatur. nu. 32.
- Libellus an in causa summaria sit necessa-
rius. num. 33.
- Alias differentias libellorum remisiuę.
num. 34.
- Litis contestatio intra quod tempus facien-
da. num. 35.
- Lite non contestata an procedatur ad sen-
tentiam diffinituam. nu. 36.
- Litis contestatio an fiat absente parte.
num. 37.
- Litis contestatio quibus verbis fiat. nu-
mero. 38.
- Litem contestare an compellatur quisque.
num. 39.
- Locans horreum an teneatur de custodia.
num. 40.
- Ludens alleam intra, quod tempus repe-
rat, quod perdidit. num. 41.
- Ludentes alleam qua pœna pecuniantur.
numero. 42.

I A T R O nocturnus
iure ciuili potest oc-
cidi, diurnus non,
nisi tello se defen-
dat. l. itaque. ad. l. ac
quil. ff. Iure regio nocturnus, si se
L 3 defen

defendat cum armis potest occidi, diurnus non potest, cùm sine periculo posset capi.l.3.tit.8.part.7.& tunc intelligit Grego.Lopez esse sine periculo,cùm fur cognosceretur,& esset soluendo: quia via ordinaria poterit domino subueniri,& recuperare rem furatam.

Villalobos.

2 Hæc distinctione furis nocturni, & diurni periculosa nimis videatur, eamque reprobant Iacob.de Arena.Petr.Cinus.Bart.& alij quā plures doctores qui diligenter recitantur per Gregorium Lopez in ea.l.3.versiculo, se amparasse: quia eadem æquitas quæ suadet ne fur diurnus occidatur , si capi possit, suadet etiam ne nocturnum occidamus.& licet lex nostra videatur aliquo modo hanc distinctionem probare, intelligenda tamen est, prout.l. itaque. ff.ad.l.aquil. nam verba illius legis. *Nisi tello se defendant.idem significant, quod verba. l. partitæ. Si lo pudiere prender sin algun peligro. Sicque intellecta, nulla erit antinomia.*

3 Sed.l.4.titul.23.de los homicidios.lib.8.recopil.citra vllam distinctionem , videtur permittere furis nocturni occisionem : ibi. *Si no se quisiere dar a prision, o si lo hallare hurtando lo suyo, o no lo quisiere dexar. Quod fortassis odio furum introducendum fuit, quia non tantum consuere voluit dominis rerum furto substratarum , vt eas recuperare possent : quantum reipublicæ, vt*

capti punirentur: eaque ratione, si fur non patiatur se capi, vt iustitiæ tradatur, occidi possit ab ipso domino , quem lex eo casu suum facit ministrum , & executorem: sed diutius cogitabis.

4 Aliam antinomiam posses constitueri, quod iure communii non aliter furem nocturnum, aut diurnum occidere licet , quā si prius fur clamore testificetur: id est, occidēs priusquam eum occidat clamet, & vociferetur contra furem. d.l. itaque.Iure regio in.l.3.titul. 8. part.7.& in.d.l.4.non exigitur clama- mor , aut vociferatio cōtra furem.

5 Legatarius si iacente hereditate apprehenderit possessionem rei legatae , non amittit legatum , licet possessio possit ab eo per hæ redem amoueri: iure communii, vt not.Illustr.D.Pref. Coua.in.ca. 16.libro.3.vari.resolut.num.7.Iure regio amittet rem legatam : per „l.1.tit.14.lib.3.ordin.est.l.3.ti.13.li. „4.recopi. Villalob.

6 Legatum tertiae partis hereditatis est vniuersale , & potest peti in singulis rebus hereditariis : legatum vero tertiae partis bonorum in genere non dicitur vniuersale, & datur electio hæredi, si vellit soluere estimacionem , vel res ipsas traddere iure communii. gloss.in.l.non amplius. versiculo estimatio. delega.l.per. l.linnea margaritarū. ad.l.Falcid. &.f.s. si quis.instit. de fideicommis. liberta.Iure regio per.l.20.Tauri: siue per

siue per vniuersale , siue generale
verbum concipiatur , tollitur ele-
ctio hæredi.est.l.4.ti.6.li.5.recop.
Villalob.

⁷ Legata parte bonorum , in-
telligitur ære alieno deducto: le-
gata vero certa hæreditatis parte,
debetur , non deducto ære alieno.
l.non amplius. & cum bonorum . &
ibi,doctores. ff.de leg.i.Iure regio
siue per quotam bonorum , siue
hæreditatis legetur,intelligitur æ-
re alieno deducto.l.21.Tauri:est.l.
5.titulo.6.libro.5.recopila.de cu-
” ius ratione,& intellectu vide Te-
” llum Ferdinand.vide infra,versicu
” lo melioratus.num.34. Villalob.

⁸ Leges. C. ne liceat poten-
tioribus , &c. Iure communi ha-
bent locum tam in actore , quam
in reo. vt not. doctores , ibi & in.
l.1. C. de aliena. iud. mut. causa
fact.& Gregorius Lopez qui dicit
commun. in.l.16.tit. 7.part.7. Iure
regio ex Villalo.sententia non ha-
bent locum in reo: per.d.l.

Sed fallitur , nam indistinctè
& grauioribus poenis prohiben-
tur potentiores iudices , & offi-
ciales regij patrocinium litigan-
tibus præstare : in.l. 25.titul. 4.lib.
2.recopil.licet male obseruetur,&
non sine multorum damno & iudi-
cantium periculo.

⁹ Legitima ascendentium de iu-
re communi est triens.notat glof.
in authent.nouissima.C.de inoffi-
cio.testament. Iure regio omnia
bona sunt legitima,excepta tertia

„parte bonorum.l.6. Tauri:est.l.i.
„titul.8.libro.5, recopil. &l.9.tit.5.
lib.3.for.leg. Villalob.

¹⁰ Legitima filiorum si sunt qua-
tuor aut pauciores triens est, si plu-
res,semis,d.authen.nouissima.Iu-
re regio omnia bona præter quin-
tam partem sunt legitima.l.2.titu.
6.lib.3.for.leg.l.17.& sequen.l.30.
„Tauri:sunt.l.13.&l.17.tit.6. lib.5.re-
„copil.Sic corrigitur.l.17.tit.1.par.
6. Villalob.

¹¹ Iure regni Nauarræ non debe-
tur legitima ascendentibus.cap.3.
titu.7.de los testamentos.lib.3.fo-
ri,ex quo ellices pulchrâ differen-
tiam inter ius regiū,& illius regni.

¹² Iure regni Nauarræ filiorum le-
gitima inter nobiles , & liberæ
cōditionis homines ad minimum
bonorum restringitur , & possunt
parētes vnifiliorum plus quam a-
liis relinquere.cap.3.tit.8.lib.3.fo-
ri,& vsus illud minimū restringit.
A vna arinçada , o robada de tier-
ra , & cinco sueldos, si immobilia
possideat.Si vero mobilia tantum
quique pro mobilibus , & alios
quique pro immobilibus. Y assi-
dizen communemente, dexo a fula
no mi hijo cinco sueldos , y vna
peonada de viña, ovna robada de
tierra en tal hæredad, por su legi-
timā herencia , y por parte de bie-
nes rayzes, y cico sueldos porbie-
nes muebles,y con esto lo deshe-
redo y a parto de mis bienes, y si-
no tiene el testador bienes sitiios,
dize,dexole cinco sueldos porbie-

nes muebles, y porque no tengo bienes rayzes le dexo otros cinco, o diez sueldos en lugar de bienes rayzes. Si vero testator non sit nobilis aut francus, y fuere villano pechero potest disponere de bonis mobilibus, & de bonis liberis: de quibus nō soluit tributū (quod ibi pecha dicitur) de bonis tributariis (pecheros) non poterit disponere, & omnia sunt legitima filiorum, & æqualiter succedunt. d. cap. &. ca. 5. tit. 2. de las arras, y viudaje. lib. 3. fori.

13 Legitima titulo institutionis est relinquenda iure communi, a lias testamentum ipso iure nullum erit. s. aliud quoque capitulum. vt cum. de appella. cognos. col. 8. dd. in authent. nouissima. C. de in offi. testamento. D. Præses in cap. Rainun. s. i. num. 2. & 3. de testa. idem que cauebatur. Iure regio partitum in l. 5. par. 6. tit. 8. Sed iure novo ordina. quocunque titulo relin qui posse, & testamentum valere „ per. l. 1. titulo. 2. lib. 5. ordi. quæ est. „ l. 1. titul. 4. libro. 5. recopil. affirmat eruditissimus Dominus Anto. de Padilla ordinum militarium Præses, mihi obseruantissimus in l. eam quam. C. de fideicommiss. num. 74. qui allegat Roder. Xua rez idem sentiētem in l. quoniam in prioribus. ampliatione. i. num. 8. de inoffi. testamēto. & Ferdinā. Menchac. libro. 3. de success. creatione. s. 20. numero. 245. contrarium tamen defensat Didacus de

14 Castillo in l. 24. Tauri: gloss. i. Gre gor. Lopez in d. l. 5. titul. 8. part. 6. Burg. de Paz in l. 3. Tauri : nu. 888. Rojas in epitom. success. ca. 8. nu. 29. & nouissimè ac diligenter mo re suo Dominus Ludouic. de Molina. lib. 2. de primogenit. Hispan. cap. 15. num. 17. quorum opinio ve rior mihi videtur, per ea quæ ipsi adducunt: quibus nihil addendum inueni. Aduerte tamen quod Fer dinand. Menchaca in loco supra al legato allegat Roder. Xarez in l. quoniam in prioribus. amplia. ii. pro contraria opinione, scilicet, legitimam etiā hodie iure nostro titulo institutionis relinquendam: quod si verum esset, palinodiam caneret. Sed ego vidi illum, & in loco per. D. de Padilla relato. & in neutro affirmat id ad quod allegatur, nam licet in ampliatione. i. di xerit doctrinam Bald. de qua, ibi tractat, notandum ad l. ordin. deci sionem: non decidit, nec assue rat vtrum quocunque titulo possit relinquere legitima: & in ampliatio ne. ii. per Mencha. allegata nequa quā loquitur de legitima iuris no stri, sed communis: sicque non be ne allegatur Xarez ad ullam hu ius controversię partem.

15 Verūm quia de iure communi: res maximè controversa est, atque in foro, & scholis frequentissima, multique audacter affirmant, etiā eo iure legitimam quocunque ti tulo relinquere sufficere, & commu nem, atque receptam à iure nostro senten

sententiam irrident, opere preciū duxi fundamenta eorū proponere & si fieri possit (quòd ipsi negant) eis satisfacere communemque ac à nostris legumlatoribus selectam sententiam defendere.

17 Primus ergo qui ex recētioribus iuris communis interpretibus hāc receptissimam impugnauit sentētiā, fuit Berengar. Ferdinand. Tolosanę academię regēs, prēceptor meus, à quo responsionum mearum cum licentiā gradu in eadem vniuersitate insignitus fui, patronus multis nominibus collendus. is inquam in repetitione. l. in quar tam. ff. ad. l. Falci. præfactio. 2. articulo. 3. nume. 5. & sequen. & s̄epius interlegendum, me audiēte, viua voce affirmauit, iure authenticorū legitimam quocunque titulo relinqui posse: idem etiā constanter afferuit Stephan⁹ Forcatulus eiusdem academię professor, & prēceptor meus subtilissimus in necyomancia iuris, dialogo. 35. & ex nostris Hispanis interpretibus doctissimus Ferdinand. Mench. libr. 2. de success. creat. §. 18. nu. 23. & seq. qui omnes hoc pr̄fertim fundamento

18 vtuntur: quòd Imperator Iustinianus in authent. nouiss. C. de inoffi. testam. & in corpore ex quo summitur, nempe in. §. primo de triēte & semisse. col. 3. quoquo relicti titulo legitimam relinqui sufficere dixerint, & non sit pr̄sumendum quod statim se ipsum corrigere voluerit: contra legem non ad ea. de

cond. & demonst. & alia iura vulg. his addidit Menchaca. l. si quis in suo. §. legis. de inoffi. testamento. C. vbi si filius infans à matre exhāredetur, valere testamentum, idem imperator afferuit, licet per querellam subuertatur.

19 Quare Ferdinand. alium, & nōnum intellec̄tum ad eum. §. tradidit. nempe quod ibi non agatur de titulo aut materia legitimæ: sed de solennitate testamenti: illudque tantū velit Imperator, non sufficere, vt testamentum valeat, si filio legitima, titulo legati, aut fideicommissi, vel alio particuliari relicta sit, cùm per. l. inter cætera. deliber. & posthu. alia requirantur: nempe quòd expressè instituatur, vel exhāredetur: sed non dixit quin testator satisfecerit legi, quæ vult filium habere suam legitimā: quinimo satisfactum putat per iura supra allegata. & hac ratione in eo. §. destrui testamētum, quòd peccauit aduersus legem, solēnia testamenti præscribentem, non autem quia peccauerit aduersus legem, quæ legitimam filiis dare præcepit.

20 Sed pace præceptoris dixerim, nunquam mihi placuit ille intellec̄tus: quia merè diuinatius est, & illi text. congruè adaptari non potest: qui nullum verbum de solennitate testamenti continet. Item, quia sic intellectus, esset superfluous, & inutilis: quando quidem nemini vñquam dubium

L 5. fuit

fuit, testamentum minime vale-
re, ex eo solo quod filio legiti-
ma relinquatur, si testamentum
alia iuris solennia non haberet,
non tamquam quae in d.l.inter cæ-
tra, exiguntur de institutione, &
exhæredatione, verum alia quam
plurima, quae accuratè precipiun-
tur in titulis de testam. ordinan.
Sicque malè diceret imperator,
aliud quoque capitulum præsen-
ti legi addendum prospeximus:
cum nihil adderet, & capitulū sæ-
pius repetitum, de quo nulla du-
bitatio erat, proponeret. Præte-
rea, si ut Berengarius existimat, im-
perator in principio illi. §. voluit
testamentum non valere, etiam
si filio legitima quoconque titulo
relicta sit, nisi expressè instituatur
aut exhæres fiat, cum in versiculo
sequen. ibi, *Nisi ingratus forsäm pro-
babitur.* Excipit casum hunc ingra-
titudinis, ab illa regula: sequere-
tur ex eo, quod si filius fuerit in-
gratus valebit testamentum abs-
que institutione aut exhæredatio-
ne illius filij ingrati, aliàs illa ex-
ceptio inepta, & superflua esset,
& non contineretur in regula: contra. l. nam quod liquidè. §. fin.
de penu. legat. ff. & capit. quae ad
agendum. de procurat. libr. 6.D.
Præses latè in capit. 5.libro. 2.var.
resolut, capit. 6. quod quam absurdum
sit, & à iuris principiis alienum,
nemo ignorat, qui titulum
de exhæreda. liberorum. institu. le-
gerit. hæc ergo exceptio singula-

riter declarat mentem imperato-
ris fuisse, quam doctores com-
muniter perpenderunt, scilicet le-
gitimam filiis titulo institutionis
relinquendam esse: nisi proben-
tur ingrati, nam tunc cum iustè
exhæredentur, expressa ingratitu-
dinis causa, si legitima eis à patre
relicta fuerit quoconque titulo,
multò magis testamentum susti-
neri debet: Iuxta regulam quae ha-
bet per exceptionem sequentem,
declarari regulam precedentem,
de qua doctores in locis nuperre-
latis, & latè Euerardus in loco ab
exceptiōe ad regulā. Sicq; erit ca-
sus dicti. §. dubitabilis. l. quod La-
beo. de Carbo. edict. & l.i.in.fi.ad
municipal. & vitabis absurdum su-
perfluitatis de quo suprà.

22 Alium intellectum tradidit
huic. §. Forcatulus, eumque sequi-
tur Menchac. (licet tacito autho-
re) scilicet, quod si filius iniustè
fuerit exhæredatus, non sufficiat
ad impediēdam inoffi. querellam,
si legitima integra titulo singulari
ei sit relicta: quia per tale reli-
ctum non deletur contumelia ex-
hæredationis: quod si non fuerit
exhæredatus iniustè, aut fuerit in
aliquo institutus, tunc sufficere le-
gitimam quoconque titulo esse
relictam. Sed nec hic quidem
intellectus licet colore circunda-
tus, mihi placet: nam text. in eo-
dem. §. non tantum disponit in ca-
su, quo filius exhæredatus fue-
rit: verum cum præteritus, ibi.

Suos

Suos liberos præterire, &c. Et eo causa cessat illa ratio contumeliæ ex hæredationis, nec illi poterit aliquo modo adaptari: cùm notissimum sit ex causa præteritionis nullum fieri testamentum vulga. aut ex causa, &l. maximum vitium. C. delib. præter. §. i. insti. de exhæred. liber. & cùm sub eadem determinatione, ac prohibitione vtrumque interdixerit legislator, non video cur æqualiter non debeat

ea determinare. Secundum regulam. l. iam hoc iure. ff. de vulg. cùm similibus: separando (vt dicunt) legis intellectum, & caudam à capite, quod absurdum, & non admittendum censet glos. in capitulo consuetudinis. ii. distinct. & capitulo maiores. versiculo tota. de baptismo. præterea verba illa legis negatiua geminata, non licere pœnitius, circa prohibitionem à dicto fortius operantur. l. Balista. ff. ad. S. C. Trebell. & cum prece- dant ante verbum, licere, nullum faciunt actum, & tollunt omnino potentiam: gloss. in. cap. i. versiculo non potest de regul. iur. libr. 6. Bernar. Diaz Episcopus Calaguritanus in reg. 487. vbi alios.

Nec his obstat quod diximus supra non præsumi quenquam statim seipsum corrigere: quia vbi de veritate apparet, cessant præ- sumptiones, & coniecturæ. l. con- tinuuus. §. cùm ita. de verb. oblig. nec item obstat. §. legis. per Men- chac. inductus: quia ibi filius ex-

26 pressè fuit à matre exhæredatus, & licet iniuste cùm voto, & solennitat ilegis paruerit, non mirum, si testamentum sustineatur, & remedio querellæ rescindatur. Nos vero agimus, quando filius nec institutus, nec exhæredatus fuit: sicque text. ille nihil facit difficultatis: & communis sententia remanet satis roborata, ac ab im- pugnatione neotericorum inter- pretum defensa.

27 Legitima grauamen, aut conditionem non admittit iure com- muni, & hac ratione si filius hæ- res instituatur. sub conditione, aut grauamine, conditio de legitima reiicitur, & in residuo tantum susti- netur. l. scimus. §. cùm autem de in- offi. testamento, & ibi omnes, Ro- der. Xuarez in. l. quoniam in priori bus. ampliatio. 6. pertotum. Iure regio si conditio sit potestatiua in residuo sustinetur: si vero casua- lis, aut mixta in totum reiicitur: per. l. ii. titulo quarto. par. 6. sic in- tellecta per Xuarez vbi supra, am- pliat. 2. numero primo. Segur. in. l. cohæredi. §. cum filiæ. folio mihi. 9. col. 3. de vulg. Emanuel Acosta in. §. & quid si tantum numer. 105. qui omnes duram nimis, & con- tra legalem sapientiam esse affir- mant. Sed Dominus Ludouic. de Molina in libro. 2. de primogenit. Hispan. capitulo. i. nume. 31. & se- quen. verius probat casum illius. l. partitæ non esse villa lege iuris communis decissum. Sed cùm de hac

de hac re varię essent doctorū sententiæ iuris regij latores , inter illas opiniones medium elegerunt viam, nihil tamen immutarūt. Sicque cessat antinomia.

Lenones vide infra in Epilogo leg.correctarum.part.7.

- 28 Lex secunda de rescin.vendi.C.locum habet etiam si res vendita , sit perempta : Salicet.ibi quæstion.14.&.19. Iure regio nec emptori , nec venditori competit remedium.d.l. Villal.

Ad confirmationem eius,quod de iure regio afferit, adde text. in.l.56.titul.5.part.5. Tamen non credas antinomiæ , nam Salicet. in loco per Villalob.allegato contrarium tenet : & dicit commun. re perempta iure ciuili non teneri, idque diligenter probat Pinel. in.d.l.2.part.2.cap.5.nu.36.

- 29 Legis secundē de rescin.vendi. remedium iure communi intra triginta annos intentari potest : vt not. gloss. & communiter doctores, ibi, & Pinelus capit.1.num.2. part.2. Sed iure regio intra quatuor annos.l.1.titu.11.de las ventas.lib.5.recopi.

Nauarræ intra decem annos, orden.18. de las cortes de Tudela, anno.1568.

- 30 Libellus incertus etiam incertitudine quæ non causatur ex facto rei , non admittitur iure ciuili.l.1. §.1. ff. quorum legat. & §. curare. instit, de actio. & l.fin.in rem, de rei vendi.ff. De iure regio admit-

titur si exactis certificetur.l.11.tit. „3.lib.3.ordina.est.l.4.titul.11.lib.4. „recopil. Villalob.

- 31 Libellus alternatiuus de iure ciuili non admittitur, gloss.in.§.sed iste.instit.de actio.Iure regio per. d.l.admittitur. Villalobos.

- 32 Libellus ineptus de iure ciuili reiicitur. gloss. in.l.1. si mens. fals. mod.dixerit.&.§.1.instit.de oblig. Alex.&.dd.in.l.1.de offi.assess.Iure regio ex Villal.opin. non reiicitur per.d.l.11. Villalo.

Sed reiiciamus eius opinionem , qui loquitur contra text. expressum in. d.l.ibi. *Y si las tales demandas no fueren ciertas en la manera suyo dicha, mandamos que no se reciban y se repelan.*

- 33 Libellus necessarius est in causa etiā summaria iure ciuili:& inscriptis debet dari.gl.in summa.2.q.1.& gl.in.c.đcaus.de offi.deleg.l.41.ti. 2.part.3. Iure regio nouo arbitrio iudicis relinquitur:per.d.l.11. in fine,est.l.10.ti.17.li.4.recop. Villa.

- 34 Alias antinomias quæ elliciuntur ex.d.1.11.quæ est.4.titu.11.lib. 4. recopil. ponit Nun. Auend. in responso primo,quas non transcribo,quia omnibus communis est & recte intuēti , sub iis quas hīc proposuimus continentur.

- 35 Litis contestatio iure communi facienda est intra viginti dies : authen.offerat. C.delitis cōtest. Iure regio intra nouē.l.1. ti.3.li.3.ordin. „quæ est.l.1.ti.3.li.4.reco.Supra vers. „cōtestatio.contrariū dixit. Villa.

Lite

36 Lite non contestata iure communi non proceditur ad diffinitionem causæ. cap. quoniam frequenter. s. in aliis. vt lite non contest. & iure nostro partitarum. l. i. titul. 9. part. 3. Iure regio nouo si eligitur, via probationis proceditur sine contest. l. i. titul. 9. lib. 3. ordin. est. l. prox. alleg. sub titu. 17. libro. 4. recopil. & l. 2. titul. 11. lib. eod. Villalob.

37 Litis contestatio non fit absente parte iure ciuili. Bartol. in. l. i. C. de lit. contest. & Imol. in capit. i. vt lit. non contesta. dicit communem opin. Iure regio fit. l. 2. tit. 3. lib. 3. ordin. est. l. 2. tit. 4. lib. 4. recopil. Villalob.

38 Litem contestatur reus iure communi si neget narrata, prout narrantur, petita, prout petuntur. Bartol. in. l. si dubitet creditor. s. ita demum. ff. de fideius. Imol. & Alexand. in. l. etiam. s. i. solut. matrim. Iure regio non contestatur lis, nisi simpliciter neget, aut confiteatur: per. l. ii. de Madrid. est. l. i. titulo. 5. libro. 4. recopila. Villalobos.

Melius facit. l. i. tit. 4. eiusdem. lib. 4. sed ibi non dicit quod neget aut confiteatur simpliciter: & vsu receptum est hanc negationem, scilicet, niego la demanda como en ella se contiene: esse veram contestationem. Sicque non erit antinomia.

39 Litem contestare nemo compellitur iure ciuili. glos. in authen.

quod locum. C. quomodo, & quādo iud. Iure regio sic. l. 10. tit. 3. par. 3. vel saltim habetur pro confessio. „ ex. l. i. titul. 3. lib. 8. ordina. quæ est. „ l. i. titulo. 4. recopila. supra allega.

Villalob.

Non potest constitui antinomia in hoc, cùm per d. l. non compellitur contestare, si habetur pro confessio. Antinomia ergo erit hæc, quod iure communi non habetur pro confessio, vt supra predictum fuit, versiculo, contestatio litis, iure regio sic, per hāc legem.

40 Locans horreum tenetur custodire illud iure commun. l. cùm in plures. s. fin. ff. loca. nisi dominus tacitè vel expressè custodiā susceperit, vel intra stationem, vel domum suam horreum habuerit: vt notat Alber. in. l. dominus horreorum. ff. locat. Iure regio indistinctè dominus non tenetur, & custodia pertinet ad locatorem per. l. 25. titulo octauo, part. 5.

Villalob.

Nemini sanæ mentis dubium esse poterit, quod si Iure regio dominus custodiā suscipiat horreorum, vel intra domum suam, cuius custodiā ipsi domino pertinet, horrea habeat, quin teneatur de custodia nec. l. part. hoc negat. quinimo ita intelligendam censem Gregorius Lopes ibi, quare incautè nimis antinomiam constituit.

41 Ludēs ludo prohibito iure ciuili, si perdet, potest petere qđ perdidit intra

intra quinquaginta annos. l. allearum v̄sus. C. de relig. & sumptu. funer. tam ipse ludens, quām hāres eius. Iure regio intra octo dies debet petere. l. 2. tit. 7. de los juegos. lib. 8. recopil. Villalo.

Ludens iure communī non punitur dit. l. allearum v̄sus. ibi. Nulla sequatur cōdemnatio. Iure regio, si lusserint vltra duos regales, puniuntur. d. l. 2. iuncta. l. 10. eiusdem tituli: sed vtinam seruaretur.

S V M M A R I V M.

MAIORATVS an indistincte perpetui sint. num. 1.

Decem et nouem casus qui aduersus communis iuris regulas deducuntur ex maioratum perpetuitate, remissiūt notātur. num. 2.

Maioratus possēsio an ipso iure transeat in successorem. num. 3.

Et quid si à tertio sit occupata. num. 4.

Meliorationes in bonis maioratus factae cui pertineant. num. 5.

Filiū naturales: quando admittantur ad maioratus successionem. num. 6.

Filiū legitimati an ad maioratus successionem admittantur: & quando. num. 7.

Dominij translatio: quando impeditur in rebus maioratus alienatis. num. 8.

Distinctio institutionis maioratus in contractu, vel testamento facta, iure nostro non admittitur. ibidem.

An alienata viuente maioratus possēsio re reuocentur, vel post. ibidem.

Per tacitam alienationis prohibitionem

non impediri iure nostro dominij translationem, contra Dominū Ludouicum Molin. num. 9.

Quarta Trebellianica, aut falcidia an iure nostro de bonis maioratus detrahatur. nu. 10.

Bona maioratus an aduersus successores prescribi posſint. nu. 11.

Cum expreſſe prohibita fuit alienatio, à die alienationis incipit prescriptio. num. 12.

Iure nostro prescribi posſe bona maioratus aduersus successionem: contra Dominum Ludouic. Moli. probat. num. 13. & sequent.

Intra quod tempus amittatur possēsio iure nostro. nu. 14.

Et intra quod iure communī. 15.

Non operatur plus fictio in casu ficto, qua veritas in vero. n. 16.

Maioratum quis facere posſit sine regis licentia. num. 17.

Quid Nauarræ. ibidem.

Qui admittantur ad agendum pro alio sine mandato. num. 18.

Maritus an fructu rei vxoris suos faciat. num. 19.

Maritus retinens uxorem adulteram an puniatur. nu. 20.

Nobilem in adulterio inuentum an maritus occidere posſit. num. 22.

Adulteros an simul accusare teneamur. num. 23.

Maritus an posſit accusari de adulterio ab uxore, & qua poena puniendus. num. 24.

Mater si detur tutrix in testamentoparis, an teneatur renunciare secundas nuptias. nu. 25.

Cum

Cum mater tutrix filiorum ad secundas
 nuptias conuolat, quis tutor detur fi-
 liis legitimis, an datius. nu. 26.
 Mater secundo nupta an filii prioris ma-
 trimonij teneatur seruare bona in eo
 acquisita. num. 27.
 Bona constante matrimonio acquisita an
 soli marito pertineat, vel sint commu-
 nia uxoris. num. 28.
 Si maritus suo nomine emat, an sibi soli ac-
 quirat. nu. 29.
 Matrimonium prohibitum contrahens,
 qua pœna puniatur. nu. 30.
 Matrimonium clandestinum contrahens,
 qua pœna puniendus. num. 31.
 Quid Nauarræ. ibidem.
 Melioratio à patre facta, an per heredem
 in estimatione solui possit. nu. 32.
 Intellectus legis non amplius. & sequent.
 delegat. primo. explicatur. num. 33.
 Melioratus in re certa an ad onera hære-
 ditaria teneatur iure nostro. & de in-
 tellectu. l. 21. Tauri. num. 34.
 Melioratio facta extraneo, aut filio e-
 mancipato, an possit reuocari. nu. 35.
 Intellectus. l. 17. Tauri: ex Tello Fernand.
 contra communem interpret. senten-
 tiā approbatur. nu. 36.
 Melioratio facta maioratus causa, reuoc-
 ari potest. num. 37.
 Metalli venæ inuentæ cui pertineant.
 num. 38.
 Metalla an sine principis licentiā perqui-
 ri poterunt. nu. 39.
 Metus qui potest cadere in constantem
 virum, quis sit arbitrio iudicis relin-
 quitur. nu. 40.
 Mercatores falliti, quos alçados Hi-
 spani dicimus, qua pœna puniantur.

numero. 41.
 Horum mercatorū receptatores an punian-
 tur. num. 42.
 Minor vigintiquinque annorum an pœ-
 na ordinaria puniendus sit. num. 43.
 Concordatur. l. octava, titulo. 13. part. 7.
 cum l. quarta, titulo. 19. part. sexta.
 ibidem.
 L. 9. tit. 11. de los ladrones. libro. 8. recopil.
 declaratur. num. 44.
 Minor quando admittatur ad accusan-
 dum. num. 45.
 Et quid Nauarræ. ibid.
 Minor an restituatur ad retrahendum post
 tempus retracti elapsum. nu. 46.
 Quid Nauarræ. ibidem.
 Filius familias minor an mutuo accipere
 possit. nu. 47.
 Et an possit ratum habere contractum in
 minori etate factum. nu. 48.
 An liceat mutuum accipere quoad nu-
 bat, aut heres sit: & insimiles even-
 tus. num. 49.
 Minor decem & septem annorum an pos-
 sit constitui procurator ad negotia.
 num. 50.
 Missio in possessionem ob rei contumaciam
 quomodo fiat. num. 51.
 Reus comparens an reuocet possessionem
 actori, ob eius contumaciam traditam.
 num. 52.
 Missus in possessionem ex primo decreto,
 an faciat fructus suos. nu. 53.
 Quid in actione personali. nu. 54.
 An missus in possessionem ex attione per-
 sonali verè possideat. num. 55.
 Et quid si ex primo decreto mittatur sine
 secundo. num. 56.
 Tertius oppositor qua via, ordinaria, an
 summa-

- summaria audiendus.num.57.*
*Moræ purgatio ante litis contestationem
an liberet ab interesse creditoris. nu-
mero.58.*
- Mora intra quod tempus purgatur in iu-
dicialibus stipulationibus.num.59.*
- L.36. titulo undecimo part.s.intelligitur.
num.60.*
- Mortui an possint de delicto accusari , &
in quibus delictis.num.61.*
- Melius est bonū nomen quam diuitiae mul-
tæ.ibidem.*
- Honor & vita æquiparantur.ibid.*
- Mulier intra annum luctus an nubat ho-
nestè.num.62.*
- Mulier an pro debito ex delicto descenden-
ti possit in carcerem mitti.num.63.*
- Et quid pro debito proueniente ex admini-
stratione tutela.num.64.*
- Mulieres an sint idonei testes. num.65.*
- Mulier an constante matrimonio ob deli-
ctum perdat dotem: & in quibus casi-
bus.num.66.*
- Mutuum factum scholari an per patrem sol-
ui debeat.num.67.*

- la differentia.l.ii.titulo sexto, lib.
5.recopil.latè Dominus Ludouic.
Molina in capitulo quarto , li.i.de
primogen.Hispaniarum.
- 2 Dominus Molina in eodem li-
bro, capitulo sexto proponit de-
cem & nouem casus, qui aduersus
communes, & generales iuris cō-
munis regulas deducuntur, ex hac
maioratum Hipaniar, perpetui-
tate: quos non transcribam , quia
liber omnibus cōmunis est, & ne-
mo aliquantulum iuris studiosus
eo carere debeat: & quia licet ad-
uersus communes regulas sint, ta-
men iuri communī non aduersan-
tur, immo ab eius ratione, & inter-
pretibus desumpti sunt . Sicque
non omnino pertinebant ad insti-
tutum nostrum.
- 3 Maioratus possessio non trans-
fertur in successorem iure commu-
ni, nec iure partitarū, citra appre-
hensionem veram, vel fictam.l.i.
in principio.&l.3.de acqu.poss.ff.
l.eaque ciuiliter.de acq.rer. dom.
l.6.titulo.30.par.3.Quinimo ex sen-
tentia Bald.& Aret.non potest lex
aut princeps illud statuere : sed
non est verum, vt diligenter pro-
bat doctiss.Praef.vbi supra,numer.
6.& ideo iure regio nouo in his
maioratibus transfertur possessio
ciuilis, & natulis in successorem ip-
so iure, absque aliqua apprehe-
nsione.l.8.titul.7.lib.5.recopi.est.l.
41.Tauri,vbi latissimè interpretes
nostrī, & Dominus Molina vbi su-
pra libr.2.cap.12.

Maiora

I **M**AIORA TVSiure
communi non negre-
diunt quartam gene-
rationem, nisi testa-
tor, vel fundator di-
xerit, & perpetuò durare velle de-
clarauerit. s.nos igitur.in authent.
de restitu. fideicommiss. colat. 9.
Illustrissimus Dominus Praes Co-
uar.in capitulo.5.libro.3.variar. re
resolut.num.4.Iure regio indistin-
ctè perpetua sunt, reiiciturque il-

- 4 Majoratus, vel bonorum illius possessio ab alio occupata, nō trā-
fiit ipso iure in successiorem iure
communi, nec ex cōsuetudinibus
Italiæ, & Galiæ, quibus sicut, & iu-
re nostro majoratus possessio tran-
fiit in successorē ipso iure: not. latè
Andr. Tiraq. in tract. le mort saisit
levif. par. 4. declarat. 3. nu. 7. Iure re-
gio etiā si ab alio à tertio occupa-
ta fuerit, in vita possessoris maio-
ratus trāfiit ipso iure in successorē:
quod quomodo intelligēdū sit ac-
curatè aduertit D. Molina, lib. 3. de
primog. Hispan. ca. 12. nu. 8. & seq.
- 5 Majoratus bona meliorans, po-
test vel hēres eius meliorationem
in eis factam repetere, & non per-
tinent successori iure communi, &
si fiant per maritum, & vxorem cō-
municantur. glos. Angel. & cæter.
in l. emptor. de rei vendi. ff. Bald.
in l. insulam. ff. fructus. ff. solut. ma-
trim. diligenter Pala. rub. in repet.
rubr. de dona. inter vir. §. 26. nu. 15.
& 16. Iure regio pertinent ad suc-
cessorem majoratus, & non repe-
tit. l. 6. tit. 7. lib. 5. recopil. quam di-
ligenter defensat Molin. lib. 1. cap.
26. num. 14.
- 6 Si ad majoratus, seu fidei com-
missi, successionē filij simpliciter
vocentur, admittuntur etiam natu-
rales iure communi, & excludunt
sustitutum. l. ex facto. ff. si quis roga-
tus primi. ad Trebel. & ibi com-
mun. dd. Anton. Gabriel. libro. 4.
commun. opin. titulo de fideicom-
miss. conclusione. 2. nu. 68. D. Mo-

lina, li. 3. de primog. Hispan. c. 3. nu.
41. & 42. iure nostro non procedit
in maioratib⁹ seu primogeniis Hi-
spa. Greg. Lopez in l. 2. titu. 15. par.
2. vers. si enel hijo mayor. idē Moli-
na. eo. loco: n. fi. nisi id expressè in
majoratus cōstitutione caueatur.

7 Si in maioratu, aut fideicommis-
so fiat substitutio sub hac conditio-
ne, si sine liberis legitimis decesse
rit, expirat si filius legitimatus su-
persit iure communi, Alber. in l.
generaliter. ff. cùm autem C. de in-
stitu. & sustitu. & ibidem Alexand.
num. 2. Ias. num. 7. commun. testan-
tur Ripa in l. ex facto. ff. si quis ro-
gatus. num. 44. Tiraque. in l. si vn-
quam. versi. suscepit liberos. nu.
69. Greg. Lop. in l. 4. ti. 15. par. 4. &
alij diligenter allegati per D. Lud.
de Molin. li. 3. de primoge. Hispan.
ca. 3. nu. 2. Sed in primogenitis no-
stris contrarium esse tenendum
probat ibi, num. 3. & sequent.

8 Majoratus in contraētu institu-
tus iure communi non impedit do-
minij trāslationem: si autē in testa-
mēto fiat impedit. l. ea lege. C. de
condi. ob causam. l. si ita quis. ff. ea
lege. de verb. oblig. l. 43. tit. 5. par.
5. & ibi Greg. Lopez versiculo, nō
vale. Sed in maioratibus Hispaniæ
non admittitur hæc distinc̄io, & si
ue in contraētu, siue in testamento
fiant impedit dominij translatio-
nem. not. Xuarez alleg. 9. circa fi-
nem. Tellus Ferdinand. in l. 27. Tau-
ri: num. 2. D. Ludouic. Molina. lib.
1. de primogenit. Hispan. ca. 12. nu.

31. & sequen. Sed alienatio non reuocatur in vita possessoris maiora tus alienantis, vt not. idem Molin. ibi n. 33. nisi expressè prohibita fuerit, tunc enim statim admittetur successor. l. cum pater. s. libertis. iuncta gloss. de leg. 2. idem Molina diligenter in d. lib. cap. 16. n. 32. & sequen.

9 Ex quo mihi verius videtur, etiam iure nostro pertacitam prohibitionem quæ ex constitutione maioratus à lege inducitur, non impediri dominij translationem, & per alienationem à possessore maioratus factam, dominium quidem trāsferri, licet reuocabiliter, quoad vixerit tantum: nam verissimum est, iure nostro maioratus successorem dominum esse rerum illius, verumque dominium habere in vita sua: vt diligenter probat Pinell. in l. 1. de bonis mater. part. 2. nu. 4. & idem Molina in eo. tract. & nisi expressè prohibeatur, illud dominium alienari poterit, scilicet & vsusfructus & alię commoditates ac iura, quæ morte terminantur, vt satis notum est. In hoc ergo nō est antinomia inter ius regium & commune: sed in eo quod iure cōmuni illud dominium, item & possessio remanent penes possessorem rei alienatę, donec ab eo iudicis decreto aut sententia reuocet, vt patet ex locis supra allegatis. Iure nostro post mortē alienatis, statim & ipso iure transiit dominium, & possessio in successorem

10 maioratus: vt supra diximus per l. 41. Tauri.

Ex bonis maioratus, aut restitutiōni subiectis quarta Falcidia seu Trebellianica detrahi poterit, iure communi, nisi id expressè prohibeatur. authen. Sed in ea, C. ad l. Falcid. & in corpore vnde summittur. Franc. Piscina in tract. de statutis excludentib. fœmi. nu. 54. Anton. Gabriel. lib. 4. commun. opin. titulo ad Trebell. conclusione. 9. num. 1. D. Molina vbi supra lib. 1. c. 17. num. 18. qui alios refert. Iure regio in maioratib. nostris, licet nō prohibeatur, non detrahitur: vt diligenter probat idem Molin. ibi. num. 26. & sequen. contra Grego. Lopez & Peraltam, qui cōtrarium tenuerant.

11 Maioratus bona aduersus successores prescribuntur iure cōmuni, si ab ipsis prescriptio incipiat. Pau. Cast. in l. fin. s. & quia. C. cōm. de lega. Anto. Gabriel. lib. 5. com. opin. titulo. de prescri. conclus. 17. num. 17. & 18. D. Moli. li. 4. de primog. Hispan. ca. 10. nu. 6. com. esse affirmat: sed in maioratibus Hispanorum non prescribi, nec procedere prescriptionem defendit idem Molina: hac potissimum ratione, quia in eis adueniente successoris die, dominium, ac possessio ciuilis, & naturalis bonorum maioratus in successorem ipso iure pertrāsiit, per l. 41. Tauri: sine possessione autem prescriptio nō procedit. l. malè agitur. de prescri. tringinta

ginta vel quadraginta annorum. regula sine possessione de regulis iur. libro. 6. ergo non potest contra ipsos successores præscriptio incipere.

12 Ex quo aliam dedit antinomiam, quod cum iure communis per expressam alienationis prohibitionem admittatur successor ad rei alienatae reuocationem, seu vindicationem, viuente possessore maioratus alienante: ut supra diximus, & latius probat Rubeus in l. non solum. s. morte. nu. 30. de nou. ope. nunt. Loazes. in s. diui. num. 191. & alij diligenter allegati per ipsummet Molinam in li. 4. de primogenit. Hispan. capitul. 10. num. 7. ab eo tempore alienationis incipit currere præscriptio contra successorem: sed cum iure nostro possessio tam ciuilis, quam naturalis, transferatur fictio ne legis in ipsum successorem: ut saepe dixi, & sine possessione non possit rei detemptor præscriptionem incipere, non procedit illa iuris communis sententia.

13 Tamen haec opinio, salua tanti viri venia, mihi suspecta est: nam licet verum ingenuè fateamur, possessionem rerum maioratus, & dominium in successorem transferri: non sequitur ex eo, quin præscriptio contra ipsum incipere, & procedere non possit: quia ipse maioratus possessor, & dominus possessionem ipsam, ab alio tertio re, & actu occupatam, poterit perde-

re, atque amittere, cum iure nostro per anni, & vnius die tempus, si titulo & bona fide (ut hic præsupponitur) & sciente ac paciente eo, detineat rem, & occupet, possessionem ciuilem, & naturalem amittere non est dubium. per tex. l. i. ti.

14 2. de las cosas que se ganan o pierden por tiempo. libr. 2. fori. leg. & „ l. 242. stili, quæ reassumptæ fuerunt „ in l. 3. tit. 15. de las prescriptiones. „ lib. 4. recop. & sic nequaquam dubium erit, quin post lapsus illius temporis, rei detentor successor verus fiat, & præscriptionem contra successorem incipiat, ac prosecutetur.

Quinimo posses dicere, & fortassis non leuiter ex mente. l. 9. titu. 7. de los mayorazgos. libr. 5. recopila. quod post sex mensium spatium possessionem amittat: quandoquidem illa lex eo transacto non admittit successorei intentantem remedium possessorum, & tenuitatem legis Toleti, quod pro maioriibus, & rebus illis summissis conceditur. Sed hoc non affirmo.

15 Præterea iure communis possessione etiam ab alio non occupata, per decennium saltim amittitur. not. commun. dd. Schola, in l. si de eo. s. si forte. & l. si id quod de acquir. posse. ff. & alibi saepe. & idem esse iure nostro affirmat Gregorio Lopez in l. 17. titulo. 30. part. 3. versiculo. porque sospecha. Insuper non plus operatur fictio in casu ficto, quam veritas in vero. l. filius-

familias. ff. si cert. pet. l. lex Cornelia. ff. de vulg. l. bona. in fin. ff. de cpi. cùm ergo verè possessio per annum amittatur, si ab alio cum titulo, & bona fide occupata fuerit, multò magis hæc, quæ fictio ne legis inducta fuit, ergo præscriptio contra successorem maioratus procedit, etiam iure nostro.

17 Majoratum nullus potest facere iure regio, sine regis licentia, si plures filios habeat. l. 3. d. titulo. 7. libro. 5. recopil. l. 10. titulo. 6. eiusdem lib. & l. 3. & l. 12. titul. 8. eodem. Iure regni Nauarræ potest sine licentia, relictæ legitima aliis filiis, quæ ad quinque solidos, & glebam terræ restringitur: vt supra. d. versiculo, legitima, vide Antoniū Gom. in. l. 40. Tauri. nu. 57.

18 Mandatum exigitur iure communi ad agendum pro absente: allegat Villalob. Iason in l. his, qui. num. 7. C. qui testam. face. possunt. Iure regio coniunctus pro coniuncto, intra quartum gradum, & maritus pro vxore, & socius pro socio admittuntur sine mandato ad agendum, & defendendum, cum cautione de rato. l. 10. titu. 5. part. 3.

Villalob.

Non possum me continere quin desidiam hominis Toletani carpiam, cùm iure communi vulgarissimum sit, coniunctum pro coniuncto, & reliquas personas per ipsum h̄ic enumeratas admitti sine mandato ad agendum, & defendendum, cum cautione rati-

text. in. l. sed & hoc. ff. & in. l. exi- gedi. C. de procura. Marsil. in sing. 636. nec Iason in loco ab eo allega to hoc negat: nam licet dicat regulariter non admitti, tamen regula. fallit hoc casu per. d. iura.

19 Maritus tenetur restituere fructus rei vxoris, si sint magnæ æsti- mationis, iure communi. Felin. in capi. lator. de re iud. Dominus Præses Couarru. in epitom. 4. part. 2. capitulo. 7. §. 6. num. 5. Iure regio omnes fructus indistinctè sunt ma- riti ad onera matrimonij subleuāda, & si superfluit sunt communes. „ l. 3. titulo. 2. libro. 3. for. leg. est. l. 4. „ & 5. titul. 9. lib. 5. recopila.

Vide Gregor. Lopez in. l. 17. ti. ii. par. 4. Villalob.

20 Maritus retinens vxorem de- prehensam in adulterio, iure ci- lii punitur poena lenocinij. l. 2. §. le- nocinij. ff. de adult. l. auxilium. ff. de minoribus. Iure regio non pu- nitur aliqua poena. l. 1. titulo. 7. lib. 4. fori. leg. quæ concordat cum ca- pit. si vir sciens. de adulter. si ab a- adulterio desistat, aliàs si maritus sciat, & permittat, punitur iuxta. §. lenocinij. vt not. Gregorius Lo- pez in. l. fin. titulo. 22. part. 7. Adde „ tu text. expressum de iure regio, in „ l. 2. titu. 19. de los amancebados. li. „ 8. recopil. Villalob.

22 Maritus non potest occidere nobilem in adulterio deprehen- sum cum vxore sua. Iure ciuili. l. Gracius. ff. de adulteri. Bartol. in. l. maritus. §. illud. eodem titulo. l. 13. titu. 17.

- titul.17.part.7.Iure regio nouo indistinctè licet occidere quemcunque inuenerit in fraganti delicto.
1.2.tit.15.lib.8.ordina.&1.8.Tauri:
"sunt.1.1.&2.titul.20.de los adulterios.lib.8.recopi. Villa.
- 23** Maritus non potest adulterum, & adulteram simul accusare iure communis.l.2.in princ.ad.1. Iul. de adulterio. ff. Iure regio non potest vnu sine altero accusare. d.l.80. Tauri. Villalo.
- 24** Maritus iure ciuili non potest accusari criminaliter ab vxore de adulterio.l.1.& ibi.dd.C.de adultere. notat.D.Pref. Coua.in epitom.4. par.2.cap.7.§.6.num.5. Iure regio accusatur.l.3.tit.15.lib.8. ordin.est
"l.5.titul.19.lib.8. recopila.intellige ad poenam , ibi possitam, non ad poenam ordinariam adulterij, prætereal licet marit⁹ criminaliter non accusetur, ciuilitatem tamen ad thori separationem , & restitutionem bonorum vxoris accusatur.l.con sensu.de repud.C.d.l.2.tit.15.lib.8. ordina.Eti iure canonico mutua compensatione tollitur.capi.nemo si blandiatur.32.quæstion.4. licet non sic iure ciuili:vt not.gloss.in.l. viro & vxori. ff. soluto matrimonio. Villal.
- 25** Mater, si sit tutrix filiorum ex testamento patris, non tenetur renūtiare secundas nuptias iure communis.Alber.in authē.matri & auie quando mulier tutoris officio. Iure regio renuntiare tenetur.l.4.ti. 16.par.6. Villal.

Immo quod renuntiare teneantur, licet detur testamēto, est communis opin.de iure commun. vt tenet Bart.in.d.authē.matri & auie. num.17.Petr.de Ferra.in praxi sua, rubrica de forma ad reddēdam ratione.tutel. versiculo in suo vltimo mo testamento.num.3. & Michaēl Grassus inter commun.opin.q.17.

26 Mater tutrix filiorum, si transeat ad secunda vota, iure ciuili datur ille lis tutor datius, non legitimus: alleg.Villal.gloss.in authen.sacramentum.C. quando mulier tutor officio.fung.& Barto.afferentem eam communem.Greg.Lopez.in.l.infra allegata, versicul.mascerano. Iure regio per.l.5.d.tit.16.par.6. legitimus tutor datur. Villalob.

Bar,in loco per Villal.allega.nō dicit gloss.commun.quinimo ipse contra illam tenet, quod detur legitimus tutor: idēque tenent Bal. & Salice.ibidem.non est ergo antinomia.

27 Mater transiens ad secundas nuptias iure ciuili tenet seruare filiis prioris matrimonij bona in eo acquisita.l.fœminæ.C. d secūd.nupt. Iure regio de bonis acquisitis constante eo matrimonio disponere ad libitū potest, nec filijs seruare tenetur.l.14.Tauri est.l.6.titulo.9. de las ganancias.lib.5.recopila. & commun.interpre.nostrī ibi. Men chac.in.lib.1.de success.creatio.¶. 1.num.25.

Sed Pinellus in.l.4.C.de bonis mater.num.2.&.3. & Tellus Ferdi.

ea.l.existimant non esse iuri communi contrariam,quia.l.fœminæ: loquitur de bonis acquisitis per vxorem, titulo lucrativo, & ex liberalitate mariti.l.vero regia de acquisitis titulo oneroso matrimonij, ac societatis per matrimoniu inter ipsos contracte, & ex beneficio & liberalitate legis, & hoc verius est sicut vitabis antinomiā.

28 Ex his colige etiam antinomiā, quod iure communibona constante matrimonio multiplicata pertinet marito, & non vxori, & si quid vxor acquirebat ex eis, dicebatur, titulo lucrativo acquirere. Iure regio sunt communia, & acquirit titulo oneroso. Idem cauetur iure regni Nauarræ titulo. 4.de las con quistas. lib.3.fori.

29 Ex qua etiam cessat alia iuris cō munis doctrina: nam si constante matrimonio maritus suo nomine quid emebat, sibi acquirebat, si suo & vxoris, ambob⁹ acquirebat. l.multum.ibi Bart.&.Bal.C.si quis alteri, vel sibi.l.cū propria.eod.Iure regio etiam si suo nomine emat communicatur re empta.l.16.Tauri: est.l.1.titul.9.lib.5.recopil.me lior in.l.103.del estilo. Villalo.

30 Matrimonium prohibitum contrahens, iure communia mittit bona, & applicantur fisco.authen. incestas.C.de incest.nuptiis. Iure regio medianam partem bonorum, & non amplius amittit.l.5.tit.16.&l.7.titul.18.lib.8.ordin.est.l.6.titul. primo.de los casamientos.li.5.re-

copil. Villalo.

31 Matrimonium clandestinū contrahens, iure communi canonico arbitrio iudicis condigna poenitē tia puniri,in.c.fin.ſ.fin.de clādest. despōsatio.& in.sanct.cōcilio Trident. sessio.24.c.i.de reformatio ne matrimonij: grauiter puniri iubentur,& matrimoniu aliter quam ibi præcipitur contractum, nullius momenti esse discernitur. Iure regio vltra prædictas poenas, contra hentes, & interessentes perdunt omnia bona, & perpetuo relegantur exilio.ac iustè exheredantur.l.1.tit.1.li.5.reco. Quæ est.l.40.Tauri: quam defensat Illust. D. Præses in epitom.4.par.2.ca.6.in princip. n.17.&.18.immo expressè per.d.S. concil.c.12.confirmatur.ibi,Si quæ prouinciae aliis vltra prædictis laudabilibus consuetudinibus, & ceremoniis, in hac re vtuntur, eas omnino retineri sancta synodus vehementer optat,&c.

Iure regni Nauarræ relegantur ut iure regio, sed non amittunt nisi medium bonorum partem. prag. 147.li.2.pragmaticarū illi⁹ regni.

32 Melioratio facta à patre filio, potest per hæredem solui in aestimatione iure cōmuni.l.non amplius. & sequen. de leg.i.Iure regio res ipsa est tradenda.l.20.Tauri: est.l.4.titul.6.lib.5.recopil. Villal.

33 Tu diligentius aduerte, nam in ea.l.non amplius.ſ.fin. & in.l.seq. tres casus deciduntur.primus, quādo pars bonorum legatur,nam suc curritur hæredi,& datur ei electio si vellit

si vellit partem, vel estimationem prestat, qui casus corrigitur per l. 20. Tauri. Secundus est, quando res legate naturaliter non diuiduntur, vel sine incommodo diuidi non queunt, quo casu hæres cogebatur, estimationē legatario præcisè tradere: & hic etiam corrigitur per legem nostram qua datur heredi electio, vellit ne dare estimationem: ibi, *Que puedan dar los herederos el valor del tercio, y quinto en dineros.* Idque not. Ant. Gom. & Tell. Ferdinand. in eadē lege. Tertius casus qui deciditur in l. sequenti est, quando hæres non dat res legatas, nec estimationem in pecunia: sed elligit unā rem ex hæreditariis, quam tradat legatario: quo casu hec facultas heredi datur, cum legatarij consensu: eo autem contradicente, cum estimatione, & auctoritate iudicis, qui quidem casus non est lege Taurina decisus, ut recte aduertit Tell. Ferdinand. & saltim in eo non erit antinomia, & sequēda erit iuris communis decisio, de qua Alex. in d. §. cum bonorum. nu. 8. & Tellus Ferdinand. in ea lege, quod nota, quia quotidianum.

³⁴ Melioratus in re certa non teneatur ad onera hæreditaria, nec in eū transeunt actiones actiue, aut passiuē iure communi: melioratus autem in quota hæreditatis, tenetur. l. si quis seruum. §. fin. & l. cùm autem. ff. de leg. 2. l. iuris consultus. & ibi interpretes. ff. si certū petatur. Xuares in l. quoniam in prioribus.

ampliat. 7. num. 12. & 13. D. Ludo. Molina diligenter in. c. 10. lib. 1. de primog. Hispan. num. 6. & seq. Iure regio ex sententia Pala. Rub. Cifon tē. & Tell. Ferdinand. in. l. 21. Tauri: " est. l. 5. tit. 6. lib. 5. recop. & Illust. D. Præf. Coua. in lib. 2. var. resol. ca. 2. nu. 2. Xuarez in. d. ampliat. nu. 8. sublata est hec differentia, & siue in re certa, siue in quota melioratio fiat: ad onera & debita hæreditaria pro rata tenetur. Sed ex Gre. Lop. sententia in. l. 2. tit. 9. part. 6. versic. la manda. illa lex in omnibus est iuri communi confona. idemque affirmat Peralta in. l. 3. §. qui fideicōmiss. nu. 143. cum seq. ff. de hæred. instit. & eos sequutus. D. Molina vbi supra nu. 14. & seq. quia de quota bonorum, & non de re certa disponit: sicque perperam eius decisionem restringūt ad meliorantē, qui filios habet, cùm sic intellecta, in quocunque locū habere possit.

³⁵ 35 Melioratio facta extraneo, vel filio emancipato statim valet. Et non reuocatur iure cōmuni. l. perfecta donatio. C. de reuo. donatio. l. vel lis necne. eo. ti. l. siue emancipatis. cùm similib. C. de donatio. Iure regio reuocari potest ex cōmuni nostrorū interpretū sententia. per. l. 17 " Tau. quę est. l. 1. ti. 6. d. las mejoras, " d. tercio y quinto. li. 5. reco. Sed ex Tell. Ferd. opinione ibi. n. 10. & D. Ludo. de Moli. in lib. 1. de primog. Hispan. c. 12. nu. 19. contrariū verius est: nam illa lex quę meliorationē reuocare permittit, loquitur in fi-

liis in potestate patris constitutis:
& casus ab ea omisi iuris communis
dispositioni censentur relict*i*. Iux-
ta quā talis melioratio extraneo,
aut filio emācipato facta statim va-
let, nec reuocatur per iura supra al-
legata: quam veriorem puto, ut fu-
giamus legum correctiones, & an-
37 tinomias. Hoc tamē fallit in melio-
ratione facta maiorat^o causa, quia
siue filio emācipato, siue extraneo
maioratus nomine fiat, donatio re-
„ uocari potest: per l. 44. Tauri, quæ
„ in noua recopil. est l. 4. tit. 6. libr. 5.
quod notandum censem. D. Molina
vbi supra. nu. 20. nam prima facie
cuilibet videretur cōtrarium, sile-
gem non haberet.

38 Metalli venæ auri, vel argenti,
aut alterius, si inueniātur in fundo
priuato ab ipso dño fundi ipsius e-
runt, & non regis. Io. de platea in.
l. cuncti. C. de metal. li. 10. si autem
inueniantur ab alio, regi decima
tantum pars pertinet. d.l. not. dili-
genter AEgidius Boss. in tract. de
metallis, & argenti fodinis. nu. 3.
& 4. qui alios allegat. Iure regio
omnes venæ metallorū, siue argen-
ti fodinæ (quas vulgo minas voca-
mus) siue à domino, siue ab alio in-
ueniantur, sine distinctione sunt
regis. l. 2. tit. 13. lib. 3. recopi. & solu-
tis expensis, inuentori tertia pars,
& duæ regi tribuuntur. l. 3. d. titu. &
l. 4. cap. 4.

39 Metalla, nec argenti, aut metal-
li fodinas nemo potest querere in
alieno solo, sine principis licentia:

potest tamē sine domini licentia,
modo sine eius damno faciat: not.
Bart. Platea & cæteri in. d.l. cūcti.
Pau. Cas. in. l. diuort. §. si vir. soluto
matri. ff. Boss. vbi supra. nu. 1. & 2.

Iure regio è conuerso quisque
potest perquirere sine licentia re-
gis, non tamen sine licentia domi-
ni predij. d.l. 3. sed hodie in. d.l. 4. c.
2. potest etiam sine domini licen-
tia, modo resarciant damnum.

40 Metus qui potest cadere incon-
stātem virum quis sit, iure ciuili ar-
bitrio iudicis relinquitur. gloss. in.
l. interpositas. C. de transactio. vbi
„ per Illustriſſimum & acutissimum
„ Dominuum Ant. de Padilla consi-
„ lij regis ordinum militariū Præfid.
„ meritif. nu. 12. & 13. qui allegat tex.
„ in. l. 3. ff. ex quib. cauf. maior. & que
„ de metu desiderare posset more
„ suo prosequitur. Iure regio si Villa
lobos credamus, sublatum est arbitri-
um. per l. 7. tit. 33. part. 7. vbi de-
claratur quod talis metus est mor-
tis, mutilationis membra, vel cru-
ciatus corporis, perdendæ liber-
tatis, vel famæ.

Sed errat, nam non tollitur, qui-
nimo expressè datur arbitrium iu-
dici in ea. l. ibi. *O otro semejante, &c.*
ex quo ellicitur illos casus in ea ex
pressos gratia exempli: nec etiam
ut vir doctiss. Padilla docet, certa
regula dari potuit ad talē metum
cognoscendum, cùm variæ sint ho-
minum conditiones, & fortunæ. &
Greg. Lopez in ea. l. part. concordare
cum l. metum. cum sequē. ff.
qui

qui metus causa dicit.

- 41 Mercator qui se felliit creditores, (vulgo alçado vocatur) iure cōmu ni extra ordinem punitur. l.fin. ff. quę in fraud. credit. l. ob fōenus. de administrat. tut. Montal. in. l. 17. tit. fin. li. 3. fori leg. Auenda. in repe titione lib. 4. & 5. titul. de las exce ption. nu. 56. versi. tertio prēmitto. " Iure regio per dictas leges, quę sūt " l. 1. & 2. tit. 19. lib. 5. recopil. punitur poēna publicorū latronum, & inha bilis sit ad exercendam mercatū ram, neq; si nobilis sit gaudet priu ilegio nobilitatis. l. 3. eiusdem titu li de quarum intellec̄tu, & praxi. vide Auend. vbi supra. nu. 35. & seq. ad fin. vsque.

- 42 Taliū mercatorum receptato res iure communi non puniuntur. Hypo. Marsi. sing. 366. vbi concor. allegat. Iure regio eisdem poēnis, quibus mercatores falliti, puniun tur receptatores. d.l. 1. & 2.

Minor viginti quinque annorū iure ciuili non punitur poēna ordi naria delicti sed minori. l. auxiliū. de minori. ff. c. 1. de delictis puero rū. Iure regio minor decē & septē annorū, nō punit poēna ordinaria: maior vero punit: nisi iudicivisum fuerit poēnam moderandam. alle gat. Villal. l. 8. tit. 13. part. 7. Villal.

- 43 A contrario sensu videtur id probare: vt not. Anton. Gomez in ter tio tomo de delictis. ca. 1. num. 62. & 63. qui concordat eam legem, cum. l. 4. tit. 19. par. 6. quę exp̄ressē contrarium dicit, & est omnino cō

formis iure cōmuni: nempe quōd iūdex debet minuere poēnam, si sit minor decem & septem annorum, & hoc casu procedat. d.l. 8. si vero maior sit decem & septē annorū, relinquatur iudicis arbitrio, & nō teneat minuere, si ei ita visum fue rit: sicq; intelligatur. d.l. 4. quę con cordia mihi satis æqua nostris tē poribus videtur.

- 44 Posset etiā dicere, quōd pragma tica in uitissimi Philippi secundi Regis nostri, quę est sub ti. II. dlos ladrōes. li. 8. reco. l. 9, iubet puniri latrones minores viginti annorū, maiores tamen decē & septē tam quā si essent maiores viginti quin que annorū, & hoc casu est antino mia: sed non est extēdēda ad alios, contra. l. part. quę corrigeretur.

- 45 Minor ante vigesimū annū non potest accusare, nisi suā vel suorū iniuriā prosequatur, iure cōmuni: cōmuni est opinio teste Anto. de Tremo. in additio. ad Bona cur. in prac. exceptio. rubricę quib. mod. suo nomine. vers. illos casus. n. 6. Iu re regio p. l. 2. ti. 1. part. 7. ætas qua tuordecim annorū requirit. Villal.

Vide tu Grego. Lopez in ea. l. 2. versi. menor. vbi eius decisionē cō cordare cū. l. 2. ff. pupillus. & l. qui accusare. ff. de accusatio. probat. quę minores quatuordecim anno rū ab accusatione repellūt. Sed de maioribus adultis nihil disponūt, nec lex nr̄a, ergo nō est antinomia: nā licet varię sint opinione, coīs, & verior est, quōd adulti maiores

tantū viginti annorum admittantur, cū authoritate curatoris, not. Bart. Angel. & alij. in d. §. pupillus. & iure nostro ab ea opinione non esse recedendum in iudicando, & consulendo, cōsuluit Gre. Lopez.

Idem quod iure regio, cauetur iure regni Nauarræ in capit. 13. titul. 7. lib. 3. fori.

46 Minor iure communi restituitur aduersus transuersum temporis præfixi ad retractum honorum consanguineorum, vel majorum suorum. c. cōstitutus. de in integr. resti. Iure regio non restituitur. l. 7 „ titu. 7. lib. 5. ordina. est. l. 8. tit. II. de „ las compras. lib. 5. recop. Villal.

Idem quod iure regio, cauetur iure regni Nauarræ in pragmat. 29. lib. 2. pragmat.

47 Minor filius familias iure cōmuni potest accipere mutuo quaslibet res præter pecunia, & valet contractus. vt not. dd. in l. 1. & 2. ad Mace. l. 4. tit. 1. par. 5. sic intellecta per gl. Pau. Caſtren. in l. filiu habeo. eod. titul. Iure regio nouo non valet cōtractus mutui, nec aliis in quo fidē faciant ei de pretio. l. 22. titul. II. libro. 5. recopila.

48 Minor filius familias sui iuris factus, potest ratificare contractum, quem fecit in potestate patris, iure cōmuni. l. item si filius familias. in fin. ad. S. C. Macedo. Iure regio per. d. l. non potest.

49 Minor sui iuris, & maior pater familias iure cōmuni potest mutuo accipere, vel emere, vt soluat cū

nubat, vel cū hēres erit alicuius, aut in alium euentum, vel tempus incertum. l. 1. & toto. tit. de pactis. l. contractus. ff. de reg. iuris. Iure regio per. d. l. non potest, nec valet contractus: & si fideiūssores dederit non tenentur: hos vulgo vocamus parturas, quia sēpius de partu mulierum fiunt.

50 Minor. 17. annorum iure communi potest constitui procurator extra iudicium ad negotia. l. sed si quis. §. vult. ff. de institoria. idque cōmuniciter receptū testatur Alex. in l. exequend. C. de procura. Iure regio nec extra iudicium ad negotia potest. l. 19. ti. 5. par. 3. Illustr. Preses in c. tua. de testa. extr. num. 4.

Missio in possessionem ex contumacia rei non comparentis, iure ciuilis nō fit sine aliqua summaria, saltim in cognitione debiti: glo. in l. cum proponas. de bon. auto. iud. poss. C. & in c. quoniam frequēter. §. fin. vt lite non cōtesta. Bar. in. l. 2. C. vbi in rem actio. exer. debeat. Iure regio sufficit iuramentū partis d iure suo. l. 29. ti. 2. par. 3. Villalo.

Vide. l. 1. tit. 10. de los assentamientos. lib. 4. recopila. quæ tradit formam, qua & intra quod tempus ho die sit mittendus in possessionē: & minimē requirit illud iuramentum. fortassis: quia ex cōmunistilo in omnibꝫ libellis apponitur, Iuro que no pongo esta demanda con maliçia, y es cierta: y los maraudis q en ella pido, me sō duidos, y no pagados: y si la pone por procurador,

Iuro

Iuro en anima de mi parte, &c. vi-
de etiam Auend.in tract.i.&.2.de-
creti.numero præsertim.10.

52 Missus in possessionem ex con-
tumacia rei, post litē contestatā, &
sireus intra annum compareat, nō
reuocat possessionem iure ciuili:
sed audit super proprietate. Abb.
in.c.prout.de dolo, & cótuma.gl.
in.l.consenteum. & ibi Bart.C.
quomodo, & quādo. Iure regio re-
uocat possessionem per.l.10.tit.22.
part.3.iuncta.l.6.titu.8.eiusd.part.
Villalob.

Quæ leges mihi id non probant,
& contrarium expressè statuitur in
l.29.tit.2.par.3.&l.1.tit.11.lib.4.re-
copila.non est igitur antinomia in
hoc, sed quòd iure cōmuni, & parti-
tarum statuitur annus ad compa-
rendum.l.4.titul. 8.part.3. Iure re-
gio nouo duo menses, in actione
reali:& vn° in actione personali:vt
patet in.d.l.1. d los assentamiētos.

53 Missus in possessionem ex pri-
mo decreto, iure ciuili facit fruct⁹
suos.gl.& cōmuniter legist⁹ in.l.3.
§.genera. possessio.de acquirend.
poss.Iure regio per.l.1.titu.9.lib.3.
ordin.est.l.1.titul.11.lib.4.recopil.
supra allegata,&l.6.tit.8.par.3.nō
facit suos. Villalob.

Sed caue, nam iure cōmuni non
facit fructus suos in actione perso-
nali, & hæc est communis & vera
opi. vt refert Ias.in.d.§.genera.n.23

54 Ex quo elice aliā antinomiam,
quòd iure regio per.d.l.1.tit.11.de
los assentamientos.li.4.recopil.in

actione personali post mensem fa-
cit fruct⁹ suos, & efficitur possessor
earum rerum in quibus mittitur, si
non eligat potius rem vendere, vt
debitum accipiat. Auend.in tract.
1.&.2.decreti part.3.num.5.

55 Idem, ex eo sequitur alia, quòd
missus in possessionem ex actione
personalis, non possidebat iure cō-
muni, sed tantū custodiam habe-
bat. Abb. in.c.quoniā frequenter.
col.4.vt lit.non contest. Iure regio
actor missus in possessionem, verè
possidet post lapsum mensem, &
colligit ac facit fruct⁹ suos, vt dixi:
sicque cessant ambages & contro-
uerſiæ, quæ tradduntur per eundē.
Abb.& alios in.d. c. per quirentes:
quare pingui⁹ remedium ponatur
in actione reali, quām personali.

56 Miss⁹ in possessionē ex primo de-
creto in actione personali nunquā
acquirebat possessionē, nec si per
triginta annos possideret, sine se-
cūdo decreto: vt not,in locis supra
allegatis. Iure regio p.d.l.1. laps⁹
mense, sine alio decreto acquirit.

57 Misso in possessionē ex primo
decreto, si tertius contradicat, & se
opponat, dicens rem illam in qua
missus fuit nō esse rei cōuenti, sed
suam, si intra annum compareat il-
le tertius oppositor, summiere de
contradictione, & iure illi⁹ cognos-
citur, si post annū cōpareat, via or-
dinaria auditur. Bar.in.l.iustē pos-
sideret. ff.de acquir.poss. qui allegat
tex.in.l.àdiuo Pio. §.si post aditū. d
re iud. Auēd.in.d.tract.n.1.ver.&p
istam

istam legem qui allegat.l.3.versic.
finali, titulo.8.par.3.hodie iure no
uo Regio si intra duos menses cō
pareat, auditur summarie, si post,
via ordinaria.d.l.i.

De iure Nauarre, vide supra ver
siculocontumax.

58 Moræ purgatio quæ iure com
muni admittitur per.l. insulam. de
verb. obliga. ante litis contestatio
nem, non liberat reū ab interesse
creditoris. glo. ibi cōmuniter ap
probata. Iure regio liberat.l.35.tit.
ii, part.5. Villalob.

Vide ibi Greg.Lopez qui dili
genter probat decisionem nostræ
legis veriorem esse, etiam in ter
minis iuris communis, & poteris
vitare antinomiam.

59 Mora purgatur in stipulationi
bus iudicialebꝫ, quibus dies, & pœ
na apponitur intra modicum tem
pus cum ius actoris non est factum
deterius.l.si post tres.ff. si quis cau
tioni. Iure regio etiam si ius acto
ris factum sit deterius, arbitrio iu
dicis admittitur purgatio moræ.l.
36.titul.ii, part.5. Villalob.

60 Caeue, nam in ea lege non fit ius
actoris deterioꝫ: quinimo expresse
cauetur ne fiat deterius. ibi, *Manda
mos q̄ no pierda ni se menoscabe al otro n̄
guna cosa, de su derecho q̄ ha en la demanda
principal, mas que le finque en salvo, pa
rapoder se lo demandar bien así como fa
ria al primer plazo, que le seria puesto.*
Non erit ergo antinomia hęc. Sed
quòd iure communi si ius actoris
factum erat deterius, & actio præ

scripta, non admittebatur purga
tio moræ.d.l.si post tres. Iure no
stro admittitur purgatio: sed non
fit ius actoris de terius, nec ex dila
tione prescribitur actio: quod sum
ma equitate introductum est, vt re
cte Grego.Lopez aduertit, versi
culo, que no pierda. & sic vides le
gem nostram plenius quam com
munem consulere & actori, & reo.

61 Mortui de iure communi de cri
minibus exceptis non possunt ac
cusari, nisi quoad bona, nec alia
pœna irrogada est.l.fi. C.ad.l.Iul.
mag.glo.in cap. accusatis. de hæ
ret.lib.6. Iure regio per.l.7. titul.1.
part.7.indistincte possunt accusa
ri, approbata opinione canonista
rum in summa.24.quæst.2. Villal.

Errat tota via Villal.nam.l.fi.ad
l.Iuliā mageſt. C.etiam damnatur
memoria mortui delinquentis: &
hæc grauior pœna est, quam bo
norum: nam melius est habere
bonum nomen, quam diuitias
multas. prouerbiorum. 22.capitu.
& honor, & vita æquiparantur. l.
isti quidem.de eo quòd met.cauf.
&l.7.part.1.licet dicat, quòd pos
sint accusari, non dicit qualiter
debeant condemnari, nec disce
dit à iure communi, vt gloss. ibi
notat.

62 Mulier iure cōmuni non potest
nubere intra annum luctus, alias ef
ficitur infamis.l.1.C.de secun.nup.
Iure regio potest nubere sine infa
mia.l.5.tit.1.lib.5.ordin.est.l.3.tit.
,1.de los casamientos.lib.5.recop.
corrigi

, corrigiturque.l.3.tit.6. part.7. & l.
,, 3.titu.12.part.4.&l.5.tit.4. part.6.
,, quę hęredem institui prohibebat.

63 Mulier iure communi non potest in carcerem mitti pro debito, etiam si descendat ex delicto. not. Bald. in.l.3.C.de epif.audi.pertex. in authen. sed nouo iure. de custo. reorum. Iure regio pro debito descendenti ex delicto carceri manci patur.l.62. Tauri.est.l.10.tit.3.li.5. , recopil. Villalob.

64 Mulier potest incarcерem detineri pro debito proueniente ex administratione tutelle, iure communi. Bart. in authent.matri, & auiae. quando mulier tute.offi. quod intellige si renunciauit legum auxilio, vt refert Dueñas in reg. 212. Iure regio ex generalitate. d.l. 62. Tauri: non incarcерatur. Et ita affir mat Roder. Xuarez in.l.2.titul. de los gouiernos.lib.2.forileg.nu.12. Villalobos.

65 Mulieres iure ciuili idonei testes sunt, nisi in testamento. s. mulier. de testa. insti. Iure regio per.l.9.sti li, non sunt idonei testes, nisi in rebus quę ad mulieres spectat, quod etiā probat.l.8.ti.18.li.2.fori:sed.l. 17.tit.16.part.31.admittit mulieres bonę famę in testes indistincte, & ita obseruatur. Villal.

66 Mulier iure communi propter delictum non perdit dotem, durante matrimonio, nisi in quinque casibus.l. quinque legibus. ff. de bon. damnatorum, scilicet lessę maiestatis, violentię, parricidij, beneficij,

homicidij, & hæresis. cap. decreui. de hęreti. lib.6. Iure regio, indistincte in omnibus casibus quibus bona iure confiscari possunt, confisetur dos.l.78. Tauri: est.l.11.tit.10. , libro.2.recopil. Villalo.

Quod de iure communi dicit, intellige vt dos fisco applicetur, solū in illis quinq; casibus procedere: nam etiam propter adulterium amittit mulier dotem, & applicatur mrito.l.consensu.C.de repudiis.

67 Mutuum factum scholari filiofamilias, potest peti à patre iure cuius.l.sed Julianus. s. proinde. ff. ad Macedo. ibi Bart. gloss. & Alex. in. 1.fin.de negot.gest.l.6.titul. 1. par. 5. Iure regio nouo non potest peti à patre.l.anni.1542.est.4. titulo. 7. , lib.1.recopil. quādā restringit Dueñas in regula.360. quādā pater p̄estabat filio necessaria, secus si non p̄estabat. Villalob.

S V M M A R I V M .

NATURALITER natus quis dicatur.nu.1.

Natuitate posthumi quando rumpitur testamentum ipso iure.nu.2.

Naturalibus & spuriis ait relinquentia legitima.nu.3.

Nepos legitimus ex filio illegitimo, quando institui potest ab auo numer.4 et sequent.

Nepos filij incestuosi non potest institui ab auo.nu.6. & sequen. vbi declaratur. l.9.Tauri.

Nepos quando sequatur originem aut. num.8.

numero.8.
 Nobilis an prodebito mittatur in carcerem.num.9.
 Angaudeant priuilegio ne conueniantur,
 vltra quam facere possunt.nu.10.
 Priuilegium ne conueniantur, vltra quam
 facere possunt, quid contineat.nu.11.
 Nobilis occidens aliquem, an puniatur
 pena mortis.num.12.
 Nobiles non subiiciuntur paenit ignobilium.nu.13.
 Quatuordecim priuilegia nobilium, ex
 quibus quatuordecim differentiae elli-
 ciuntur inter ius regium, & commu-
 ne remisiuè: not.nu.14.
 Nobilis an dicatur qui auum ignobilem
 habuit.nu.15.
 Nobiles an soluant tributa realia.nu-
 mero.16.
 Et quid Nauarre.ibidem.
 Nobiles an soluant monetas.num.17.
 Quid Nauarre.ibidem.
 Nobiles an potiantur pascuis, & nemori-
 bus, aliisque prouentibus populorum,
 in quibus non habitant.nu.18.
 Quid Nauarre.ibidem.
 Vezinos foranos de Nauarra, como se en-
 tienden.nu.19.
 Nobiles an habeant plus commoditatis in
 prouentibus populorum, quam plebei.
 num.20.
 Nobilis si inueniat metallum, aut met-
 talifodinas, an suas faciat.nu.21.
 Nobiles an sint exempti à reparacione
 murorum, & Castelli.nu.22.
 Nobiles Nauarre possunt vni filiorum
 plusquam alteri dare, & extraneum
 hæredem instituere, ac maioratum
 sine licentia regis facere.nu.23.

Clausula solita, à notario in instrumento
 omissa, an possint per ipsum nota-
 rium suppleri.nu.24.
 Quid Nauarre.ibidem.
 Notarius an poterit instrumentum abre-
 uiatum extendere.num.25.
 Et quid Nauarre.ibidem.
 Quis potest creare notarios.num.26.
 Clericus an possit notarii officium exerce-
 re.nu.27.
 Nouatio quando presumatur in obligatio-
 ne.nu.28.
 Nouium opus an quis possit facere in loco
 publico, sine principis licentia.nu.29.
 Concilia locorum quomodo consentiant a-
 lienationi rerum communium.nu.30.
 Nouum opus an possit nuntiari per ser-
 uos vel amicos.num.31.
 Minor an possit nuntiare nouum opus.
 num.32.
 Nuntiatio noui operis an requirat præsen-
 tiam personarum.nu.33.
 Nuntio dicenti citasse, an partine neganti po-
 tius credatur.num.34.
 Venientes ad nundinas à quibus non pos-
 sint conueniri.num.35.
 Nullitas sententiae intra quod tempus sit
 proponenda.num.36.
 Et Nauarre.ibidem.
 Nuptias incestas contrahens qua pena pu-
 niatur.num.37.

IATVRALITER
 natus dicitur, qui vi-
 uus nascitur, licet vo-
 ce nō emittat: dū ta-
 men integer nascat,
 admōstrum non declinans, iure ci-
 uili.l.

uili.l.vxoris.cū sequē. C.de posth.
hæredi.institit. Iure regio per.l.13.
Tauri præter supra dicta debet vi-
uere vigintiquatuor horas , & ba-
ptizari: aliàs non dicitur naturali-
„ternatus.est.l.2.titu.2.lib.5. reco-
„pil. Villalobos.

2 Ex hac lege refecatur alia do-
ctrina.gl.in.l.i.C.de posth.hæred.
insti.quæ dicebat,quòd nativitate
posthu.rumpitur testamentum pa-
tris ipso iure, licet statim moriat.
iure nostro non rumpitur,nisi præ-
dicta concurrant. Villalo.

3 Naturales filij & spurijs non rum-
punt testamentum iure ciuili, li-
cet eis legitima non relinquatur.l.
fin.C.de naturalib.l.si quis incesti.
C.de incest.nup.Iure regio si defi-
cientibus legitimis,mater non re-
linquat eis legitimam, irritum fa-
ciunt testamentum:quia nostro iu-
re mater legitimam debet illegiti-
mis.per.l.9.Tauri.est.l.7.tit.8.lib.
„5.recopil.D.de Castello ibi,versi-
culo hærederos legitimos.

4 Nepos ex filio clerici iure cōmu-
ni institui potest ab auo.not.Mat-
thesil.in singu.versicu.fornicatio.
vbi concordantes vide. Iure regio
per.d.l.9.Tauri.nō potest. Villa.

5 Illa lex non loquitur in nepoti-
bus legitimis, sed in filiis tantùm
spuriis:nec lex Regis Ioan. Numā
ciæ facta,quam.l. Taurina confir-
mat.casus ergo hic omissus, iuris
communis dispositioni relinqu-
tur:de quo latè Didac.de Castello
in ea.l.9.versiculo ex testamento,

& Illustrissimus Dominus Præses
Couarru.in epitom.4.part.2.cap.
8.§.5.num.13.quòd recurre. Et quod
dicit de iure communi nepotem
legitimum ex filio clerici institui
posse, intellige ex filio ante sacros
ordines suscepito: nam si post sa-
cros ordines filium genuerit cle-
ricus, ex incestu natus dicitur, &
eo casu non potest institui nepos:
vt.diligenter not.Dominus Præses
vbi supra.nu.14.& in sequenti an-
tinomia dicitur.

6 Nepotem filij incestuosí non
potest instituere auus iure com-
muni, not.Hypol.Marsil.in sing.
143.Corset. in sing. versiculo hæ-
res. 4. Dueñas in regula.365. Do-
minus Præses vbi supra.Iure regio
potest eum instituere.allegat.l.9.
Tauri.iuncta.l.3.titulo.28.part.7.
quia inquit,mater nō incurrit po-
nam mortis ob incestum,& filius
incesti succedit matri ex testamen-
to,& ab intestato. Villal.

7 Hęc antinomia eandem corre-
ctionem meretur, quam proxi-
ma, nam.l.Tauri, de filijs tantùm
loquitur, vt ibi dixi, quod autem
Villalob.tradit de institutione ne-
potis filij incestuosí, verum erit in
auo materno, modo incestus non
sit necessarius, ex quo mater in-
curreret poenam mortis, veluti si
incestus esset ex adulterio, aut cū
ascendēti,vel descendēti,quod de
licitū grauius est adulterio: vt.not.
Bossi.in tract.de coitu damna.nu-
mero, 5.& ius nostrum non mi-
nuit

nuit, immo auget iuris communis poenas cōtra incestuosos: vt patet in.l.7.titulo.20.lib.8.recopil.nam his,& similibus casibus non posset auus nepotem instituere, sicut nec mater filium, nihilq; immutatum inuenio circa hoc ex iuris communis sanctionib: nec circa successio nē patris aut aui paterni incestuosi: quod memorię commendabis, nam frequenter accidere potest.

8 Nepos iure communi dicitur originis aui.l.assumptio.§.1.ff.ad munici.& com. dd.ibi.& magis com. dicit Gre.Lopez in.l.32.tit.2. part. 3.Iure regio, cū filius per matrimoniū sit emancipatus, est liberatus à patris potestate, dicit nepos originis patris sui, & nō aui. Villal.

Quod de iure communi tradit, intellige si nepos nascatur vien te auo: nam si eo mortuo nascatur, vel filius esset emancipatus, seque retur nepos originem patris, & nō aui: ita not. communiter. dd.in locis supra allegatis.& in his casibus non esset antinomia.

9 Nobiles iure ciuili prodebito carcerantur , & non gaudent priuilegio, ne conueniantur vltra quām facere possunt. Iason in rubrica de successo. ædicto. num.1. in fine.Iure regio pro debito non carcerantur, nec fit executio in domo habitationis, nec in armis,nec in equo.l.3. titulo.2. lib.4. ordina. , est.l.3.&.4.titulo.2.lib.6. recopil.

Villalobos.

10 Falso allegat Iason in rubric.de

success. edict. nihil ibi dicit. id ta men ex eo probatur, quod non inuenimus tale priuilegium concessum nisi militibus armatæ militiæ. l.milites.&l.item miles. ff. de re iudi. Dominus Præses in libro.2. variar. ca.1.num.40. & quod dicit iure nostro non conueniri nobiles, vltra quām facere possunt, etiam est erroneum:nam non ha bent hoc priuilegium, sed hoc so lum quod non mittatur in carcerē, & non fiat executio in rebus supra dictis, ex eo vero nō sequitur, ne possent conueniri, vltra quām facere possint: cùm longè diuersum sit , & priuilegium ne vltra quām facere possunt conueniantur, intelligitur deducto ne egeat, & quatenus facultates debitorum 11 patiuntur, habita ratione status, temporis & conditionis personarum.l.in condemnatione. ff. de regulis iuris.l.inter eos. ff. de re iud. not.Faber. & Angel. in. §. item si de dote.institut.de actio.que non attenduntur iure nostro, vt cuilibet notum est , & not.Otalora in tract.nobilitatis Hispaniæ,ca. fin. num.3.

12 Nobilis iure ciuili occidens aliquem, non punitur poena mortis. l.1.ff. ad.l. Cornel. de.sicar.&.l.4. Iure regio poena mortis punitur.l. „ 1.titul.13.lib.8. ordina. est.l.2.&.4. „ titu.23.lib.8. recop. Villalob.

13 L.1. desicar. loquitur in eo qui vxorem in adulterio deprehēsam: propria authoritatæ occiderit: nā humi-

humilem exilio perpetuo, nobilē ad tempus relegat. & l.4. nihil facit, sicque non est verum quod dicit de iure ciuili: & miror quām se gniter ius illud intelligit, cū contra rium statuatur, & seruetur. Hoc autem nobilib⁹ indulgetur, quōd non tam seuerē, nec ignominiosis pœnis subiiciuntur. Ideoque non solent suspendi: vt not. glos. in.c. cum quidam. de iniur. Dominus Præses libr. 2. var. resolut. cap. 9. numer. 3. com. dicit. & Iul. Clar. in praxi crim. §. fin, quæst. 60. versic. prodest.

14 Nobilium quatuordecim priuilegia contra, aut præter ius commune, ex iure regio ponit Nun. Auenda, in alphabeto Hispano, verbo, Caualleros. que nō trāscribam, quia omnibus cōmunis est. sed vt leges regias ab eo allegatas innoua recopilat. inuenire possis ad ordinem illius reducam. Leges primi priuilegij de exēptione cōtributionis tributorum sunt. l. 10. tit. 2. li. 6. & l. 14. tit. 14. eodē li. innoua recopi. leges secūdi priuilegij ne mittātur in carcerē, nec capiātur arma eorum nisi debitū sit regis, sunt. l. 3. 4. 5. & 6. d. titu. 2. lib. 6. recop. supra allegatæ, lex quarti priuilegij quōd non torqueantur est. 4. d. ti. 2. lex quinti priuilegij q̄ habeant carcerē separatā ab aliis, est. l. 11. titul. 2. lib. 6. leges septimi priuilegij de blasphemia sunt. l. 3. & 5. titulo. 4. lib. 8. recopilat. reliquæ leges non sunt immutatæ &

suis locis inuenientur: eadem & alia priuilegia enumerat Otalora, vbi supra.

15 Iure communi nobilis dicitur, qui habuit patrem nobilem, licet auum ignobilem habuerit. l. lege Iulia. §. hoc capite. de ritu nuptia. Ad hoc pro singulari allegata per Bart. de Capua singul. 72. Iure regio non est nobilis, nec gaudet priuilegiis nobilium, si aut̄ ignobilē habuerit, & nisi de sua, patris, & aui nobilitate cōfiterit. l. 7. & 8. tit. 11. lib. 2. recopil.

16 Alias antinomias inter ius regiū, & regni Nauarræ: nam iure regio nobiles non soluūt tributa reālia, id est no pechan, vt supradictū est, iure regni Nauarræ, si acquirunt prædia à plebeis, & tributariis, quos pecheros vocamus, pechan. nobiles pro rata: quia illud onus sequitur rem, nec persona liberat bona. ibi. ordi. 101. li. 2. de las pragmaticas del reyno.

17 Nobiles non soluūt monetas iure regio. l. 10. tit. 11. li. 6. recop. Iure regni Nauarræ soluūt. del seruicio de los quarteles. ordi. 63. del otorgamiento. lib. 2. pragmaticarum.

18 Nobiles iure communi, & regio, non potiuntur pascuis, aut nemoribus, cæterisque prouentiibus populorum, in quibus non habitant: nam ea ad municipes & vicinos habitantes pertinent. vt notat. in. l. testatrix. §. 1. ff. si ser. vindice. §. vniuersitat̄. institut. de rerum. diuisio. glos. in. l. sicut.

N quod

quod cuiusque vniuersit. & in. l. Lucius. C. de incol. Matthæ. de afflct. Decif. Neapol. 384. Illustr. Præf. Couar. in. c. 87. pract. quæst. in princ. Nun. Auenda. in tract. de exequend. mand. reg. c. 4. num. 25. latè Burgos de Paz in. l. 3. Tauri. n. 388. &. 463.

¹⁹ Iure regni Nauarræ si nobilis habeat solum vicinale in locis regalibus, aut ordinis, ibi vocant casal, o casa vicinal. licet nō habitet, potietur omnibus emolumentis, pascuis & nemoribus, quibus potiuntur, & gaudent vicini habitantes. estos llaman vezinos foraneros, & hoc est potissimum nobiliū illius regni priuilegium, & de eius obseruantia, & intellectu plures oriuntur lites text. est in. c. 4. titu. 1. lib. 5. fori. leg. alias erat cap. 7. titu lo de los fiadores lib. 3. & confirmatur per pragmat. 108. libr. 2. pragmat.

²⁰ Nobiles iure communi non habent plus commoditatis in pascuis, & nemoribus, & laboribus, quam alij vicini plebei, vt probat diligenter Alber. in. l. Imperatores. de servi. rusti. præd. Greg. Lopez in. l. 9. titulo. 28. par. 3. versic. como los ricos. Et Burgos de Paz in. d. l. 3. Tauri. n. 498. & sequen. pertex. in. l. 1. C. de apoc. publi. lib. 10. & l. de modo. iuncta glo. fin. regund. ff. l. fin. S. Lucius. de lega. 2. Iure regni Nauarræ si nobilis habitat in loco in quo omnes, aut maior pars vicinorum sunt ignobiles, id est labrado

res pecheros, duplē habet portionē in emolumētis, aliis prouētibus cōibus. per. c. 2. tit. 4. de tallazones, y roturas lib. 5. fori.

²¹ Nobiles si inueniāt metalla, aut argēti fodinas in suis propriis prædiis, iure regio ad regem pertinēt, solutis expensis inuentori, vt supra probauit. versi. metalla. Iure regni Nauarræ, si nobilis inueniat metalli fodinas, vel thesauros in suo solo, soluto quīto regi, ad ipsū pertinent, & non ad regem. c. 2. tit. 13. delos hidalgos. lib. 1. fori.

²² Nobiles iure regio tenentur cōtribuere in reparatione, seu redificatione murorum, seu castelliloci, in quo habitant. l. 3. tit. 5. lib. 6. recopila. quæ omnes ligat, præter eos qui consuetudine non soluendi exempti sunt. Iure regni Nauarræ nobiles non tenentur contribuere, & sunt exempti de todos los reparos, y obras de muros y fortalezas. cap. 3. tit. 13. lib. 1. fori.

Iure etiam regni Nauarræ habent nobiles ea priuilegia quæ iure regio habere diximus, ne torqueātur, & pro debito non carcerantur. l. 49. de las cortes de Sangueffa anni. 1565. &. 42. de las cortes de Tudela. 1565. hoc dempto, quod in domo habitatiōis fit executio ibi.

Et adde, quod illud priuilegiū ne nobiles torqueantur, non est peculiare, nec præter ius commune: quia eo iure id concessum est nobilib⁹ per. l. nullus. ad. l. Iul. magist. C.

gest. C. & l. à Diuo Marco. C. de
quest. dñs Preses in cap. 9. lib. 2. va
riarum resolutio. nu. 4.

23 Nobilis iure regio non potest
disponere de bonis suis, si liberos
habeat, neque maioratum facere
sine principis licetia: quia omnia
bona praeter quintam partem sunt
legitimæ filiorum: vt supra proba
uimus versic. legitima filiorum. Iu
re regni Nauarræ nobilis potest
disponere de bonis suis, & vni fi
liorū relinquere, vel extraneo reli
cta filiis legitima quinq; solidorū,
& gleba terre, & potest maioratus
constituere sine principis licetia:
vt ibidem dixi.

24 Notarius si prætermisit clausu
las solitas in instrumēto, habentur
per insertis, iure ciuili. Soci. in. l. Gal
lus. §. idē credendum. ff. deliber. &
posthu. cōmunem dicit. Iure regio
totus instrumenti tenor in presen
tia partiū est inserēdus, nec nota
rius potest quicquam addere, aut
mutare pragm. 204. est. l. 13. tit. 25.
lib. 4. recopilatio. Idem Nauarræ
per ordin. 5. de la visita del Obispo
de Thuy.

25 Notarius si conficiat instrumē
tum sub verbis abreuiatis, saltim
quæ cōiter intelligentur, iure cōi
valet, & potest instrumentū exten
dere. l. quoties. §. i. ff. de hæred. in
stit. Bal. in. l. verbum volo. C. de fi
de com. & alij qui allegantur per
Grego. Lopez in. l. 7. tit. 19. par. 3.
versicu. ciento por ciento. Iure re
gio nō valet per. d. l. & notarius te

netur ad interesse parti.

Idē seruatur Nauarræ p. d. ordin.
5. de la visita del Obispo de Thuy.

26 Notariū creare possunt dñi lo
corū, qui habent iurisdictionē, iu
re cōi. vt not. Greg. Lopez in. l. 3. in
fine versi. juzgadores. tit. 19. part.
3. Iure regio ad acta iudicialia tan
tum, non extra iudicialia: quia soli
regi hoc spectat: vt idē notat per
eam. l. Villa.

Nauarræ nullus præter regem
creare potest notarios, aut consi
lium regium eius nouē ordi. 26. de
la visita de Valdes.

27 Notarij officiū potest exercere
cleric⁹ bñficiatus in minorib⁹ ordi
nibus cōstitutus, iure ciuili. vt not.
Illust. Præf. in. c. 19. pract. q. cōclu.
4. qui cōmu. dicit. Iure regio non
potest per. l. 17. titu. 3. lib. 1. ordina.
„ Est. l. 3. tit. 4. lib. 5. recopi. Villa.

Idē seruatur Nauarræ, per cap.
5. 7. & 8. ti. 3. lib. 2. fori, prouisio. 10.
lib. 1. de las ordenanças.

28 Nouatio obligationis præsumi
tur, si ex coniecturis appareat par
tes animū nouādi habuisse. Carol.
Molin. in additio. ad Alex. cōsil. 13.
vol. 2. cōmunē dicit. Iure regio nisi
expressè dixerint, velle nouare,
non fit nouatio. l. 15. tit. 14. par. 5. &
Auend. in alphabeto Hispa. versi.
delegatio. Villal.

Illā. l. part. & Auend. loquuntur
in casu delegationis debit⁹: sicque
cessabit antinomia in aliis casib⁹,
immo vt Gre. Lopez in ea. l. aduer
tit, in delegato qui nō est debitor

N 2 delegantis

diligentis conformis est communio opinioni.

- 29 Nouū opus nullus potest facere in publico, sine cōsensu principis, iure cōi, l. quod principis. ff. de aqua pluu. arcen. l. seruitutes. s. publico. de serui. ff. l. 2. s. si quis à prin cipē nequid in loco publi. Iure re gio sufficit consensus populi, aut concilij vbi ædificatur. l. 3. & 18. tit. 32. par. 3.

Leges per Villa. allegatē nō ne gant iure cōi posse fieri opus nouū in publico loco, cum consen su concilij ciuitatis. Quinimo ex pressè hoc admittunt. l. quod prin cipis, ibi *aut senatus iussu*, & l. quo minus. de fluminibus. ff. & s. publi co. intelligit ibi glo. in senatu: se natus autem vicem populi habe bat. s. senatus consultum. institut. de iur. natura. gentium, & ciuili. & in hac significatiōe legum nostra rum latores transtulisse creden dū est, & si hodie non habeant cō cilia populorum tantam potesta tem, quantā olim senatum habu is se inuenimus.

- 30 Hoc tamen de consensu concilij, intellige sanè cum in vtilitatē populi fieret. vt not. Greg. Lopez glo. 1. nam concilia populorum, aut ciuitatum iure communi non donant, nec iure nostro possunt alienare bona communia (quę pro prios vulgo vocantur) sine prin cipis, aut senatus regij licentia, nec aliter consentire alienationi, & Rex, aut senatus non solent has li-

centias concedere sine populi vti litate, aut vrgenti necessitate. l. 1. tit. 5. de los propios y rentas & l. 6. 8. 9. 10. & l. 11. ti. 7. de los terminos publicos &c. lib. 7. recopi. idemq; fit Nauarræ.

- 31 Nouum opus non potest nun ciari per seruos, aut amicos, vel a lios sine mandato, iure communi. l. 1. s. nuntiatio. ff. de noui oper. nū tia. & ibi glo. & comm. dd. Iure re gio potest cum cautione de rato. l. 1. tit. 32. part. 3. vbi Grego. Lopez notat. Villa.

- 32 Nouū opus nuntiare nō potest minor decem & septem annis, iure ciuili. l. popularis. ff. de popul. actio. glo. in. l. de pupillo. de noui oper. nuntia. Iure regio per. l. 3. tit. 32. par. 3. admittit in decimo quar to anno. Villal.

Approbata opinio e Rapha. Cu ma. de qua Iaf. in. d. l. de pupill. in princi. & intellige in nuntiatione quę fit de opere publico, vel quę fit in loco publico. Nam in opere priuato, & ad commodum mino ris, potest etiam pupillus nuntiare: vt expressè dicit text. in. d. l. de pupillo. in princ.

- 33 Nuntiatio noui operis non requirit presentiam alicuius in ope re, vt domino præjudicet, & tenea tur destruere, quod post eius scien tiam ædificatum fuit: allegat Vi llalo. glo. in. l. 1. s. nuntiatio. de noui operis nuntia. & Alexand. ibi, dicentem commu. Iure regio re quiritur quod sit aliqua persona cui nuntia-

nuntiatio fiat. per.l.i.titu.32.par.3.

Villal.

Hæc antinomia non potest esse vera, quia iure communi nullo modo poterit fieri nuntiatio, nisi aliquis sit presens, cui fiat, & ita expressè dicit text. in.l. de pupillo. s. nūtiari. eo titu. glo. h̄c allega. nec Alexan. non dicunt quæ Villalob. sed quòd nūtiatio potest fieri absentibus his, quorum nomine fit opus: tamen ex eo non sequitur fieri posse aliis absentibus: fabri enim operarij, aut famuli, ut plurimū præsentes esse solent, & his fit nuntiatio.

34 Nuntio dicēti citasse aliquem, plus creditur, quām partineganti. glo. in.c. venerabilib⁹. s. i. versi. in iudiciis. de sent. exco. in. 6. quā cō munē testatur Alciat. de pr̄sump. reg. 3. pr̄sum. 14. & Did. Perez in. l.i.tit.9.lib.3.ordin. Iure regio per. l.i.titu, 7.part.3. si nuntius sit regis cum uno teste creditur, si alterius cum duobus, & non alias creditur.

Villal.

35 Nundinæ si alicui cōcedātur, nō potest impetrās cōuenire in iudicio venientes ad nundinas. l.i.C. de nūdi. Iure regio nec impetrās, nec alij ciues vbi nundinæ sunt cōcefſæ, possunt cōuenire venientes ad eas. l.3.tit.7.par.5. Villa.

Sividisset Villa. d.l.i.C. denun. nō solū impetrāti, verū & omnib⁹ ciuib⁹ loci in quo nundinæ fiunt, prohibitū inuenisset, ne venientes ad eas conueniāt. malè ergo vt sæ-

pē concipit antinomiam.

36 Nullitas sentētiæ potest opponi ab actore per tempus actionis, & à reo in perpetuū l. purē. s. fi. de dol. excep. Bal. in.l. data opera. eo.tit. Ant. de Tremol. in addi. ad Bona cur. rubr. de imped. execut. versic. perpetuo. Sebaſt. Vanci. de nullit. C. quoties, & intra quod tēpus de nullit. agi. poss. n. 8. Iure regio intra sexaginta dies proponēda est: »l.2.tit.15.lib.3.ordin. Est.l.2.tit.17. »lib.4.recopil. Villa.

Idem cauetur iure regni Nauar ræ, ordin. 7. dela visita del Obispo de Thuy. vide Illust. Præf. Couar. in.c.25.præt. q.nu.4. & quæ supra dixi versi. exceptio nullitatis.

37 Nuptias incestas cōtrahens iure cōi perdit bona, & applicātur fīſco. authen. incestas nuptias. C. de incestis nuptiis. Iure regio, si mari tus ignorauit impedimentū, ei applicātur bona dotalia, & cetera cōftāte matrimonio acqſita. l.50.tit. 14.par.5. Xuar. in.l.i.tit.3.lib.3. fori leg. quæſt. i. Villal. Vide supra, versi. matrimonium. nu.30.

S V M M A R I V M.

O Bligatio an habeat paratam execu tionem. nu. 1.

Obligatus dare aliquid quod consistit in numero, pōdere, aut mensura, si nō dedit, cuius temporis valorem soluat. n. 2. Intellectus verus. l. 8. titulo. II. part. s. num. 3.

Greg. Lopez intellectus improbat. ibi.

N 3 Per

- Per obligationem procuratoris an domino acquiratur actio sine cessione. nu. 4.
- Obligatus ad factum an liberetur praestando interesse. nu. 5.
- Obligatus ad dandum fideiussore, an libetur praestando pignus. nu. 6.
- Obligatio generalis omnium bonorum quae comprehendat. nu. 7.
- Obligatio naturalis sola an producat actionem. nu. 8.
- Obligatio facti alieni an valeat. nu. 9.
- Occidens in rixa qualiter puniatur. nu. 10.
- Percutiens gladio animo occidendi an puniatur ut homicida. nu. 11.
- Percutiens gladio an presumatur animo occidendi percussisse. nu. 12.
- Occidendi animo ambulans cum tello, an puniatur ut homicida. nu. 13.
- Occidens se ipsum qua poena dignus. n. 14.
- Occidens se ipsum post accusationem, quam paenam incidat. nu. 15.

I BLIGATIO para
ta non habet execu-
tionem iure ciuili. Bar-
tol. & dd. in l. posses-
sio quoq;. s. si posses-
sio ff. de acquirend. possess. Alex.
in authent. prætor. s. si iudex. C.
de re iud. Iure regio per. l. 4. & 5. ti-
„ tul. 8. lib. 3. ordin. habet. Est. l. 1. &
„ 2. titu. 21. lib. 4. recopil. vide supra
versi. instrumentum. Villa.

2 Obligatus ad aliquid tradendū de rebus quae consistūt in pōdere, numero, & mēsura, si nō tradat, tenetur soluere preciū iuxta valorē t̄pis, in quo etiā extra iudiciū interpellat⁹ fuit iure cōi. glo. in l. vi

nū. ff. si certū petatur, & ibi cōmu-
dd. schol. Iure regio tēpus litis cō-
testatē tantū inspicitur. l. 8. titu. ii.
part. 5. Villal.

3 Greg. Lopez. in ea. l. vers. en jui-
zio. intelligit illā secūdū cōmunē
opinionē, q̄ inspiciat̄ valor tēpo-
ris incepti iudicij, qñ antē non fuit
interpellat⁹ extra iudiciū, quōd si
fuerit interpellatus, t̄pis interpel-
lationis valor sit inspiciēdus: sicq;
nō erit vera antinomia. Sed pace
illi dixerim, hic intellectus est cō
tra ipsummet tex. qui expressè lo-
quitur in casu, quo facta fuit inter-
pellatio extra judicialis, verba sūt
hēc. Debe ser contado e asmado segū que
valiere en aquel lugar, do le faz el demā
da a la sazon, que ge lo demādare despuē
en juyzio. præcessit ergo petitio, &
interpellatio, sed estimatio nō fit
ex eo tempore, nisi, a la sazon que des-
puē se lo demandare judicialmente. vera
erit igitur antinomia: ut nonnun-
quam Villalo. opinionem defen-
damus.

4 Obligationis verba si cōcipian-
tur in personā procuratoris, licet
verba executionis cōcipiantur in
personā domini, nō queritur dño
actio, sine cessione procuratoris: iure
ciuili: ut not. Paul. Castr. in l. dāni
infecti. s. si pcura. ff. de dān. infect.
„ iure regio p. l. 3. tit. 8. li. 3. ordi. quae
„ est. l. 2. tit. 16. lib. 5. recopi. acquiri-
tur dño actio, sine cessione. Greg.
Lopez in l. 8. titu. ii. par. 5. versic. le
otorgue poder, vbi ponūtur casus
quibus cessio necessaria est.

Obli-

5 Obligatus ad factum: iure cōmu
ni liberatur præstanto interesse.
Bar. in. l. stipulationes non diuidū
tur. de verbo. obligatio. cōmu. di-
cit Grego. Lopez in. l. 3. tit. 14. par.
5. versicu. pudiere fazer. Iure regio
tenetur præcisè ad factū, si posset
facere: per. d. l. 3. & l. 13. & 35. tit. II.
par. 5. Villa.

6 Obligatus ad dandū fideiussio-
rē, iure ciuili si eidem Villa. crede
remus non satisfacit dādo pignus:
allegat Hieronymū Cagnol. in. l.
plus cautionis. num. 4. ff. de regul.
jur. Iure regio si non habeat fide-
iussorem, & dederit pignus, satis-
facit. l. 7. titu. 8. lib. 2. for. leg. Xuar.
in. l. 2. titu. 3. lib. 2. for. leg. nume. 9.
& sequent.

Cōmunis & vera opinio est cō
tra Cagnol. quod satisfaciat, si pi-
gnus dederit: vt ppbat, Xuar. vb i su
pra, & Ripa in rub. de pign. & non
est antinomia.

7 Obligatio generalis oīm bono-
rū iure ciuili solū cōprēhēdit præ-
sentia, & futura, quæ ex causa, vel
spe de præterito perueniunt: non
quæ de nouo accedūt. Bal. in. l. fin.
col. 2. C. de pact. Iure regio per. l. 5.
tit. 13. par. 5. comprēhendit etiam
futura, ex spe de præterito nō cau-
sata. Villa.

Bald. loquitur in casu, quo quis
obligat bona quæ habet, & sperat
habere: nā tunc de spe causata ex
præsenti, & nō de futura intelligi-
tur: & nō loquitur quādo quis sim-
pliciter obligat bona sua: quia tūc

etiam futura cōpræhendit. est tex.
express. in. l. fi. C. quæ res pignor.
oblig. poss. quæ cōformis est legi
parti. & de veritate sententiæ Bal.
dubitat. Greg. Lopez in. d. l. versi.
las que atiende auer. non est ergo
antinomia.

8 Obligatio naturalis sola non
producit actionem, iure commu-
ni. l. iuris gentium. s. igitur nuda.
cum vulg. de pact. ff. quinimo nec
iure canonico producere actionē
diligenter probat Bereng. Fernā.
præceptor meus in repetit. l. pacta
conuenta. præfat. 2. num. 7. & 8. de
contrahen. emptio. ff. licet cōis o-
pinio sit contraria, vt Illustriss. Pre-
ses noster Couar. testatur in. c. quā
uis. par. 2. s. 4. n. 14. Iure regio per
d. l. 2. tit. 7. lib. 5. recopil. obligatio
naturalis sola producit actionem.
ibi, en qualquier manera que parezca q
en no se quiso obligar a otro.

9 Obligatio facti alieni iure com-
muni non valet. l. stipulatio ista. in
principio de verbo. obligatio. s. si
quis alium. institut. de inutilib. sti-
pula. l. II. titulo. 11. partit. 5. nisi sit
apposita pœna stipulationi: vel
expressè promiserit se facturum,
aut curaturum. l. quoties. de verb.
obliga. iure regio valet obligatio
sine tali adiectione: per. d. l. 2. not.
Greg. Lopez in. d. l. II. tit. II. par. 5.
versi, que procurara.

10 Occidēs in rixa, iure ciuili non
punitur pœna mortis. l. 1. s. Diuus.
ff. de sicar. iure regio punitur. l. 3.
titu. 13. lib. 8. ordina. Est. l. 3. titu. 23.

lib.8.recopil. Villa.

Perperam allegat. §. Diuus, nā ille text. non dicit quōd occidens in rixa, nō puniatur poena mortis: sed quōd occidens cum clava, aut cucuma, si non occidendi animo percutserit, est leuius puniendus: & idem cauetur iure nostro in.d.l. 3.ibi, o si huuiesse por si alguna razon de recha, de aquellas que el derecho pone, por que no deue auer pena de muerte.

II Verius posset aliam antinomiā ellicere ex eo. §. Diuus. quōd percutiens gladio occidendi animo, licet non occidat, damnandus est vt homicida: iure regio percutiēs extra curiam regiam, etiam si occidendi animo percutserit, regulariter non punitur vt homicida. l.i. & 12.d.tit.23.lib.8.recopil.

12 Item percutiens gladio, iure ciuili indubitate p̄fsumitur occidēdi animo percussisse. d. §. Diuus. Iure regio secus per.d.iura.

13 Occidendi animo ambulans cū tello p̄ insidias, punitur poena mortis iure ciuili: licet nō occidat, nec sequatur effectus. l.is qui cum tello. C.ad.l.Cornel.de sicar.iure regio requiritur vulneratio cum effusione sanguinis. l.2.ti.13.li.8. ordi. , Est.1.2.tit.23.lib.8.recopil. Villa.

Sed fallitur in eo, quod de sanguinis effusione dicit nam in illa. l. sufficit percussio, sine effusione: vt supra latius probauiverific. cōnatus.lite.C.num.93.

14 Occidens seipsum tedium vitæ, vel alia causa, non punitur nisi ac-

cusatus esset de aliquo delicto.l.1. C.de bon.eorum qui mor. sibi cōsci. &.l.1. ff. eo. approbata per.l. 21.tit.1.par.7.&l.2.tit. 28. eadē par.sed iure nouo per.l.9.tit. 13.li. 8.ordina.&l.8. titulo. fina. eo lib. „Est.1.8.tit.23.lib.8.recopil. si filios non habet, perdit bona & applicā tur fisco. Villal.

15 Occidens seipsum post accusationem propositam, etiam ante litis cōtestationem, iure ciuili amittit bona.l.2.C.de custod. reorum. l.1. & ibi glof. C.vbi Sena. vel clarif. Iure regio requirit litis contestationem.l.24.tit.1.par.7. Villa.

Falso allegat loca iuris ciuilis, quæ nihil faciunt: tu vide glof.in.l. 2.& quæ ibi nota. C.quitestam. facere poss.&l.1.&.2.C.de bon.eor. qui not.& Azo.in summa.d. tituli: vbi tenet necessariā esse litis contestationem.iure ciuili: in hoc ergo nō est antinomia:& in eo quod de.l.partitæ dicit, si delictum non sit capitale nō publicari bona, est etiam conformis iuri ciuili: vt notat.glof.in.d.l.2.verb.probatio.& Alex.num.7.

S V M M A R I V M.

Pactum nudum an producat actionē iure nostro.nu.1.

Pactum de futura successione an valeat, & quando.nu.2.

Pactum innitum cum maiori parte credito rum, an præjudicet minori, & quando. num.3.

Credi-

Creditorū maior pars an poterit dare debitorī maiorem quām quinquennij dilitationem.nu.4.

Re vendita cum retrouendendi pacto, an posſit vendicari à singulari successore, controuerſum iure communi, & regio.nu.5.

Opinio Pauli Caſtrenſ. quod vendicetur, verior, defenditur contra Greg. Lopez. num.6.

Paretes quomodo filio intestato succedat. num.7.

Pauper quis dicatur, an sit arbitrio iudicis relictum.nu.8.

Filius an indistincte posſit vendicare bonas sua per patrem alienata.nu.9.

Pater an poterit iuste exhaeredare filiam, sine illius consensu nuptam.nu.10.

Pater an posſit interficere filiam in adulterio deprehensam.nu.11.

Pater an poterit filio in eo quod ultra legitudinem ei dederit, conditionem impone-re.nu.12.

Pater an teneatur necessariò filium insti-tuere, vel exhaeredare.nu.13.

Intellectus.l.5.tit.8.parti.6.contra Men-cha.nu.14.

Pœna quæ à pluribus debetur, soluta ab uno, an alij liberentur.nu.15.

Pœna apposita dationi quantitatis, an cœ-seatur in fraudem usurarum posita.nu-mero.16.

Judex an posſit pœnam pecuniariam propter rei paupertatem minuere.nu.17.

Pœna parti debitam, non poterit index, nec princeps minuere sine peccato.nu.18.

Intellect.l.4.tit.22.part.3.ultra Greg. Lopez & alios explicatur.nu.19.

Pœna conuentionalis an quadruplum ex-

cedat.nu.20.

Duodecim opinioneſ proponuntur remiſi-uè. numero.21.

Si maior pœna apponatur, an sustineatur promissio, in concorrente quantitate.nu-mero.22.

Et an promissio in excessu valeat, licet nō exequatur.nu.23.

Pœnam quadruplificatio, vel ſpecie, & nō quantitatē apponere licet.nu.24.

Peregrinorum bona cui competant.n.25.

Periurium partis an ſolum Deum habeat vletorem.nu.26.

Percuſſus qui percuſſorem persequendo occidit, qua pœna puniatur.nu.27.

Permutatione ſolis verbis facta, an liceat pœnitere.nu.28.

Contractus nominati, & innominati di-ferentia, an iure noſtro ſit ſublata.n.29.

Pignus ad certum tempus datum, an ſine denuntiatione vendi liceat.nu.30.

Si conueniat quod pignus ſine denuntia-tione vendi posſit, tranſacto tempore, an nihilominus neceſſaria ſit nuntiatio. nu.31.

Pignus datum ſine temporis limitatione, quando vendi poſſit.nu.32.

Ubi tres denuntiationes requireretur ſan-ſuficeret una peremptoria pro tribus. num.33.

Dominium pignoris venditi an tranſeat in emptorem, non ſoluto preцio.nu.34.

Impetratio domini à principe, an ſit ne-cessaria hodie.nu.35.

Pollicitatio an producat actionem iure no-ſtro, varia opinioneſ.nu.36.

In amittenda poſſeſſione an corpus & ani-mus ſimul requirantur.nu.37.

L.12.tit.13.part.3. nouus intellectus.nu-mero.38.

mero.38.

Si colonus deserat possessionem, an dominus eam amittat, & quando. nu.39.

Possessio quanto tempore amittatur. numero.40.

Et quid Nauarræ ibidem.

Per traditionem instrumenti an transferatur possessio. nu.41.

Possessor olim, an hodie possidere presumatur, & quando. nu.42.

Intellectus l.10.titu.14.par.3.clarius explicatur. nu.43.

Iura vassallorum iure nostro mixta esse, partim realia, & partim personalia. numero.45.

Possessio quanto tempore acquiratur, contra eum qui fundat intentionem de iure. num.46.

A momentaneæ possessionis sententia an licet appellare. nu.47.

Posthumus an statim fiat haeres patri. numero.48.

Ius regale collectandi, & exigendi pedagia, an prescribatur. nu.49.

Principis suprema potestas quanto tempore prescribatur. nu.50.

L.2.de rescind. vendi. remedium, quanto tempore prescribatur. nu.51.

Quid Nauarræ ibidem.

Interrupta prescriptione in possessione, an interrupta censeatur in proprietate. numero.52.

Personales actiones quanto tempore prescribantur. nu.53.

In regno Nauarræ unica & quadragena scriptio recepta. nu.54.

Ius exequendi instrumentum, quanto tempore prescribatur. nu.55.

Salarium famulorum quanto tempore pre-

scribatur. nu.56. *& debitum forma copula,* ibidem.

Pœna fideiussoris de representando reum in carcerem, & debitum publicanis quanto tempore prescribatur. nu.57.

Alienigena an presentari possit ad beneficium in Hispania. nu.58.

Præsumptionem quæ ex animo aduersarij oritur, an teneatur quis allegare. nu.59.

Prævaricationis pœna quæ sit. nu.60.

Pœna l.fin.titu.6.part.3.non fuit vsu recepta. nu.61.

Princeps an possit alienare rem, quæ sciebat esse communem. nu.62.

Et an possit illam rem donare. nu.63.

Princeps an possit donare bona communia populorum. num.64.

Princeps an indistinctè bona sua donare possit quibuscumque. nu.65.

Principis patrimonium an sit alienabile. num.66.

Et an in donando debeat cōsilium capere. num.67.

In regno Nauarræ princeps non debet exteris donare. nu.68.

Officia auditorum supremi consilij naturalibus dari debent. nu.69.

Quid Nauarræ, & quid significet ibi, cinc co en bailio. nu.70.

Procurator datus, post litem contestatam an possit alium substituere. nu.71.

Prælati an constituat procuratore in causis sui capituli. nu.72.

Prodigo si detur curator, an eo ipso interdicta sit ei bonorum alienatio. nu.73.

Promissio facta duobus alternatiue, an utriusque queratur. nu.74.

Promissio facta ex causa onerosa, an per stipulationem pœnalem nouetur. nu.75.

Stipulati

Stipulati vnam rem, si alternatiū respōdeatur, an valeat stipulatio. nu. 76.
Promittens sine die, & conditione, an statim conueniri possit. nu. 77.
Promittens se facturum, ut alter quid faciat, ad quod teneatur. nu. 78.
Promittens sub conditione, & ad certum diem, si conditio ante diem euenerit, an statim conueniri possit. nu. 79.
Promittens plures præstationes ad tempus, quando eas præstare debeat. nu. 80.
Proximus pubertati quis dicatur. nu. 81.
Plures qui absque proposito occidendi occiderunt, qua pœna puniantur. nu. 82.

DACTVM nudū iure ciuili non producit actionem. l. iuris gentium. s. sed cum nulla. ff. de pact. vbi Ias. commu. dicit. Iure regio producit: per. l. 3. titu. 8. lib. 3. ordi. Est. l. 2. tit. 16. de los contractos li. 5. re- cop. vide. D. Præf. Couar. in alleg. cap. par. 2. §. 4. Villa.
 2. Pactū de futura successione nō valet iure ciuili, nec firmatur iuramento. Curci. Iun. consil. 25. nu. 7. communem dicit Illust. D. Couar. in c. quanuis. par. 2. in prin. nume. 2. Iure regio per. l. 17. & 22. Tauri. sunt. l. 1. & 6. titul. 6. lib. 5. recopila. pactū de successione generali valet, & de particulari cum consensu illius, de cuius successione agitur. Villalo.

Idem iure communi in successione particulari, & certi hominis cum consensu illius. l. fi. C. de pact.

& in success. vniuersali, seu genera li: per. l. 3. ff. pro socio. non est ergo antinomia.

3. Pactum initum cum maior i par te creditorum, iure ciuili non præ iudicat minori. Ias. in. l. iuris gentium. §. hodie. nu. 2. ff. de pact. iure regio præjudicat, & minor pars tenetur stare pacto inito cum maiori. l. 5. & 6. tit. 15. par. 5. Villalo.

Quod de iure communi dixit, intellige de pacto inito cum ipso debitore: non autem cum hæredē eius, ante additam hæreditatem. Nam tunc præjudicat minori parti, vt not. idem Ias. in. d. §. hodie.

Item intellige in remissio e parti debiti, & non in dilatione: nam etiam iure communi maior pars creditorum præjudicat minori, in danda dilatione debitori: per. l. fi. C. quiboni cedere poss.

4. Ex, qua, & ex. d. l. 5. tit. 15. part. 5. ellice aliam antinomiam: quod iure ciuili maior pars creditorū non potest dare debitori longiorem quam quinquennij dilationem. Iure nostro per. d. l. 5. potest. vt notat Gregor. Lopez ibi. versic. vn placo señalado.

5. Pactū de retrouendēdo si apponatur contractui venditionis sine pœna, & emptor alienet rem: potest vendicari à singulari successore, iure ciuili: Paul. Castrens. in. l. si cum venderet. ff. de pignor. actio. cui astipulatur Soci. confi. 80. vol. 3. Iure regio vendor habet actionem ad damna, & interesse contra primum

primum emptorem.l.42.tit.5.par.
5.vbi Gre. Lopez impugnat Paul.
Castrens. opinionem, & probare
conatur, idem quod in ea. l.42. ef-
feverius de iure ciuili ex Alexā. in
conf.10.vol.1. Villa.

⁶ Opinio. Paul. Castrēs. sequitur,
& defensat Carol. Molin. in alleg.
conf. Alex. & Guid. Pap. conf. 49.
& in praxi recipiendam dicit Illu-
strissi. Præses noster Couar. in lib.
3.var.resol.c.8.nu.3.versic.hinc ap-
paret. sicque remanet vera antino-
mia: licet Greg. Lopez repugnan-
te, cuius fundamentis respondent
Molin. & D. Præf. vbi supra.

⁷ Pater & mater succedunt filio
ab intestato, vnuſquisque in his,
quæ filius ab eo, vel ab eius linea
acquisiuit, iure communi. l. quod
scitis. C. de bonisque liber. & Bar.
in authen. itaque. C. cōmu. de suc-
cess. & hāc dicit magis communē.
Tiraq. de retract. legal. §. 14. nu. 12.
Iure regio per. l. 4. ti. 13. par. 6. e qua
liter succedunt, diuidunt sine di-
stinctione, approbata opinione
Bal. & Salicet. & sequen. in authē.
defuncto. C. ad Tertul. quæ cōfir-
matur per. l. 6. Tauri. quæ est l. 1. ti.
» 8.lib.5.recopil.

Vide supra versic. filio intesta-
to. nu. 54. vbi hanc Bald. opinionē
cōmunē esse dicit, & veriorē affir-
mat Doctiss. Præf. Couar. in epito.
de success. ab intest. nu. 2.

Et quid iure regni Nauarrę ob-
seruetur, vide supra, versiculo a-
uus. num. 141.

⁸ Pauper quis sit, relinquitur ar-
bitrio iudicis, de iure ciuili. authē.
præterea. C. vnde vir & vxor. & no-
tat Bello. consi. 16. Deci. cōfil. 120.
de iure regio ad impediendā accu-
sationem pauper dicitur, qui non
habet in bonis quinquaginta ma-
rabetinos. l. 2. tit. 1. part. 7.

In eo tantum casu erit differen-
tia, in aliis autem quibus lex nō ta-
xat, arbitrio iudicis relinquitur: vt
not. Grego. Lopez ibi, verbo. cin-
quenta maraudis.

⁹ Pater si vendat bona filij, in qui-
bus habet vsumfructum, potest fi-
lius ea vendicare indistinctè, siue
pater sit diues, & soluendo, siue
nō. l. 1. C. de bon. mater. not. Illust.
Præf. in. c. 8. lib. 1. vari. resolut. nu.
5. & 6. Iure regio si pater sit di-
ues, & soluendo, filius non vendi-
cat rem, quare prius facienda est
excusio in bonis patris, & in subsi-
dium si non sit soluendo, succurri-
tur ei contra emptorem. l. 24. titu.
13. par. 5. Dominus Præf. vbi supra.
& licet Gre. Lopez dura videatur.
l. partitæ decisio, ideoque plures
intellectus ei tradere conetur: mihi
nullus placet, quia lex generali
ter loquitur, & sine violentia re-
stringi nō poterit: optimeq; iusti-
ficatur ex his quæ dominus Præf.
tradidit eo loco.

¹⁰ Pater iure partitarum & forile-
gum poterat filias exhæredare, si
sine eiusconsensu nuberent: per. l.
1. tit. 1. part. 4. & l. 2. titul. 1. lib. 3. for.
legum.

Sed

Sed iure canonico hę & similes
leges sunt abrogatæ: vt not. Host.
Abb. & alij in c.i. despons. in pub.
Ioan. Lup. in c. per vestras. 3. nota.
§. 9. & seq. Illustr. Præs. in epito. 4.
par. 2. c. 3. nu. 5. & nouissimè per. S.
concilium Trident. sessione. 24. c.
1. de reform. matri.

ii Pater poterat interficere filiam
in adulterio depræhensam, iure cō
muni. 1. patri. l. neque in ea. ff. de
adult. l. 14. titu. 17. par. 7. Iure regio
nouo non potest, quia illud patri
permittebatur, quòd per matri
monium nō liberabatur filia à pa
tris potestate: & per ius nostrū in.
l. 47. Tauri, quæ est. l. 8. tit. 1. lib. 5.
recopil. liberatur: & sic cessat ille
effectus: & ita affirmat Illustri. no
ster Præses in epito. 4. part. 2. cap.
7. §. 7. nu. 2. Pinel. in rubr. de bon.
mater. par. 2. num. 19. & Ferdi. Mē
cha. lib. 1. de success. crea. §. 7. nu.
22. versi. idemque intellectus. vbi
alios allegat.

12 Pater si filio hæredi instituto co
hæredem dederit, non potest con
ditionem yllam, nec potestatiuā
imponere, in eo quod legitimam
excedit iure communi: vt not. dd.
in. l. si. pater. C. de institu. & sustit.
sub condit. fact. Xuar. in repetitio.
l. quoniam in prioribus. amplia. 2.
Gregorius Lopez in. l. 11. titulo. 4.
par. 6. versic. non empecen. Men
cha. lib. 1. de success. creatio. §. 10.
numero. 358. sed iure regio per. d.
l. 11. & l. 9. eo. ti. non reiicitur, quia
indistinctè loquitur: & s. Mencha.

credamus verior est opinio quòd
non reiiciatur, etiam in terminis
iuris communis.

13 Patrem teneri filium instituere,
aut ex hæredare in testamento iu
re cōmuni supra latè probauimus,
versi. legitima, & idem esse de iu
re regio, contra. D. Anton. de Pa
dilla, Mench. & alios: sed quia pre
ter ea quæ ibi diximus idem Men
cha. in loco nuper citato numero.
400. per. l. 5. titu. 8. par. 6. suam opi
nionem probare tētat, ex eo quod
ibi filio cui legitima titulo singula
ri relicta fuit, querellā inofficiosi
quæ testamentum valere presuppo
nit: & non aliud remedium conce
di putat, & adeo verum profitetur
vt cauilarī non possit: ideoque cō
tra Grego. Lopez intellectum in
uehit, necesse erit ei satisfacere.
Responde ergo illam legem de iu
re dicendi nullum, & non de inof
ficiosi querella intelligendam, vt

14 Grego. Lopez voluit: quia præmit
tit filio integrum legitimam fuisse
à patre relictam. ibi, si el padre fazie
do testamento dexa a su hijo su parte legiti
ma. & cum quantitas legitimę inte
gra relicta fuit filio, nullo modo
poterat esse locum querelle inoffi
ciosi, quæ vt notissimū est ad sup
plementum illius datur. Et in tota
illa lege non agitur de supplenda
quantitate legitimæ, sed de quali
tate, & titulo quo relinquitur. ibi,
como a heredero & ibi, no como a herede
ro, mas como en razon demanda, &c. er
go illa verba, quebrātar, & querel
la ne-

la necessario intelligenda sunt de iure dicendi nullū, quod filio præterito, aut nō instituto datur, per l. quoniam in prioribus. & alia iura. Ethoc est nouum & tutissimum fundatum, quo impugnatur intellectus Ferdin. Mencha. & corroboratur alter, qui à Grego. Lopez & sequacibus traditur.

15 Pœna quæ à pluribus debetur ratione damni, soluta ab uno, alij non liberantur, iure ciuili. l. item mella. §. sed & si seruum plures. ff. ad.l.aquil. Iure regio uno soluēte alij liberantur. l.15. titul.15.part.7. quam intelligendam putat Villal. in poena repetitionis rei, vel valoris, fecus in pœna ratione inficiationis, quæ est simpli, vt sentit ibi Greg. Lopez versi. del uno. Villa.

Intellecta lege partitæ in pœna repetitionis rei, vel aestimationis: vt Greg. Lopez & Villalob. existimant, non est discordans à iure cōmuni, nam uno soluēte alij etiam liberātur eo iure. vt Azo putauit, per ea quæ Greg. Lopez alleg. qui bus adde. l.1.C. de conditio. furtiuia.

16 Pœna posita in datione quantitatis, iure communis censetur apposita in fraudē usurarum, Panor. in.c.dilecti. §. sexta. de arbit. Alex. in.l.stipulationum. §. si sortem.nu. 6. ff. de verb. obli. dicit com. Tho. gram. consil. ciuili. 66. num. 74. Iure regio non presumitur nisi in solito fœnerari. l. fin. tit. ii. par. 5. approbata opinione Azo. & aliorū

quos refert Grego. Lopez in ea.l. versic. vsura.

17 Pœnam pecuniariam non potest iudex minuere propter paupertatem, iure ciuili. Bar. in.l. vni. num. 14. ff. si quis ius dicent. nō ob tempora. l. fin. C. de mod. mulctā. Iure regio potest per.l.4. titul. 22. par.3. Villa.

Aduerte diligentius hoc: & dicas quod aut pœna pecuniaria est applicata parti, pro damno ei illato: & non poterit iudex, nec Princeps eam remittere, nec minuere. glos. in.l. venia. & ibi omnes præfertim Dec. num. 9. C. de in ius vocando. Gramm. qui alios refert in conf. 34. nu. 1. & 2. Ruin. conf. 167. nu. 20. lib. 1. Gomez in. §. pœnales. institu. de actio. nu. 2. Paris. cōsil. 1. nu. 42. libr. 4. quinimo si princeps remitteret, peccaret mortaliter: vt not. Grammat. vbi supra: & eruditissimus Dñnicus de Soto li. 4. de Iust. & Iur. 4. quæst. artic. 4. aut pœna est applicata fisco, & tūc iudex ordinari poterit ex causa paupertatis pœnam remittere, aut minuere: not. & comm. testantur Iul.

19 Clar. lib. 5. receptarum sententiarum. §. fin. q. 96. versic. hoc autem. omnia, Ferdin. Mencha. lib. 1. quæstio. illustri. cap. 24. num. 15. Nicol. Boer. Decis. 349. latè: in his ergo casibus lex partitæ conformis est iuris communis decisioni. nam de pœna fisco applicata loquitur: ibi, *ala corte del Rey.* nulla est ergo antinomia, quod nota, quia Greg.

Lopez

Lopez contrariū putauit, nec ipse nec aliis quem viderim id aduer-
tit, & est pulchrum ad interpreta-
tionem dictæ legis partitæ.

²⁰ Poena conuentionalis iure cui
li accedit ad quadruplum: not. dd.
in.l.stipulat. ista. §. alteri.de verb.
obliga.Iure regio non excedit du-
plum.l. 10. tit. 5.lib. 4.for.legum.l.
247. stilli. Villa.

²¹ Idem cauetur in.l. 70. ti. 18. par.
3.& ibi Grego.Lopez versicu. so la
pena del doblo.Et caue, nam iure
cōmuni , in hacre duodecim sunt
opiniones,quas recensit Petr.Re-
buf. in repeti. l. vni. de sentē. quæ
pro eo quòd interest.nume.543.&
seq.& communem esse dicit:nēpē
pœnam conuentionalem iure ci-
uili,vltra quadruplum exigiposse.
Sed Iacob.Menoch.li.2.quæst.ar-
bitr.iudi.centuria.3.casu.260.nu.3.
comm.esse negat,& veriorem exi-
stimat Romani opinionē:cōsi.510.
nu.9. eāque probare videtur Gre.
Lopez vbi supra , quō recurre, ne
eos transcribam.

²² Vide tu.l.5.tit.11.libr.1.fori leg.
ex qua colliges alias duas antino-
mias,prima quòd iure communis
maior pœna imponatur, valet, &
sustinetur promissio , in quātitate
à lege taxata.l. vsuras.ff. de usuris.
& regu.vtile per inutile non vitia-
tur.de regu. iur.Iure nostro per eā
legem in nihilo sustinetur promis-
sio pœnæ:secunda quia iure cōmu-
ni valet promissio in excessu,licet
²³ non exequatur.vt not.dd.in.§.alte-

ri.d.l.& in.§.alteri.de inutilib.sti-
pul,institu.Iure nostro per.d.l.nec
promissio.valet,& in totum vitia-
tur:not.Mōtal.ibi qui allegat quē-
dam Vincenariū idem tenentem.

²⁴ Et quod de iure communis dicit
pœnam ad quadruplum extendi
posse,intellige cum pœna apponi
tur factio,vel speciali:nam si appo-
natur quantitatī,non potest legitimi-
mum modū excedere: vt not.præ
ceteris Ioan.Faber in.d.§.alteri.&
glo.ac.dd.in.l.cum alleges.de viu.
C. & alij qui per Montal. allegan-
tur.ibi versicu.pierda toda subue-
na , & illam sic intellexit, & bene
quia in.l.fin.tit.11.part.5. expressè
approbatur distinctio iuris com-
munis , & vt s̄apius dixi leges fori
non ligant, nisi usus earum probe-
tur.

²⁵ Peregrinorū bona iure cōi, si in-
testati decedat, ad episcopū perti-
nent:vt si fieri possit h̄eredibus le-
gitimis dentur, vel in piis causas
erogentur. authent. omnes pere-
grini.C.com.de succes.Iure regio
distributo seu erogato necessario
ad funeris impensas,reliquum re-
gi seruatur, vt ipse distribuat,put
videbitur illi.l.5.ti.12.lib.1.recopi.
corrigiturque.l.31.tit.1.par.6.quæ
episcopis id tribuebat.

²⁶ Periurus iure ciuilis oculum Deū
habet vltorem, cum defertur iu-
ramētum parti.l.2.C.de reb.cred.
iure regio in sexcentos maraueti-
„ nos punitur.l.2.ti.6.lib.8.ordi.est.
„ l.2.tit.17.lib.8.recopil. Villa.

Percussus

- 27 Percussus si persequitur percus forem, & illum occidat, non debet puniri pœna mortis, iure ciuili: Iacob. de Aretio. in l. i. C. vnde vi. & l. Gracchus. C. de adult. glo. in. c. i. 23. quæst. i. Iure regio per. l. 59. stili, approbatur glof. in. c. 3. de homicidio. sed Illust. Præf. Couar. in epito. 4. par. 2. cap. 7. §. 7. num. ii. & in Clemen. si furiosus. 3. par. §. vni. numero. 3. restringendam putat ad pœnam extraordinariam: & non de pœna mortis intelligendam. sique non erit antinomia, & vsus illius effet probandus.
- 28 Permutatio si fiat solis verbis, quilibet ex cōtrahentibus potest pœnitere, & discedere à cōtractu iure communi. l. ex placito. de rerum permut. l. 3. titulo. 6. par. 5. Sed iure regio nouo non potest discedere per. l. 3. titulo. 8. lib. 3. ordina. „ Est. l. 2. tit. 16. li. 5. recop. Greg. Lopez in ea lege versic. qualquier de las partes. Villal.
- 29 Ex quo etiam sequitur, hodie iure nostro contractus nominati & innominati differentiam esse sublatam, vt rectè sentit Fort. Gar. in c. i. de pact. nu. 3. lib. 6. & Didac. Perez. in. d. l. 3. Anton. Gomez in. 2. tomo de contract. c. 8. numer. 4. sique non erit locus repetitioni, ex capite pœnitentiæ, aut causæ non sequutæ.
- 30 Pignus si sit datum ad tempus, & intra illud non luatur, potest vēdi absque denuntiatione, iure ciui li: glof. in. l. credit. versi. testato. C.

- de distract. pignor. Bal. in. l. prima &. l. Si conuenerit. i. ff. de pign. Alber. & Salice. in. l. fi. C. de iur. dom. impetrant. Iure regio per. l. 41. titu. 13. par. 5. tenetur denuntiare etiam elapsi termino. Villal.
- 31 Pignore vendito per creditorē cui data fuit potestas vendendi sine denuntiatione, valet venditio. Iacob. de Aret. Cin. Alber. & Bal. in. l. creditor. de distract. pigno. & hāc dicit cōmunem Greg. Lopez in. l. 48. tit. 13. part. 5. versicu. qui enquier que la falle. Iure regio per. l. 41. & 42. eiusdem tituli, & par. nō valet sine denuntiatione. Villal.
- 32 Pignus datum sine certo die nō potest vendi per creditorem, ante lapsum biennium. l. fi. §. i. C. de iure domi. impetrant. Iure regio per. d. l. 42. in rebus mobilibus statuit tempus duodecim, in immobiliis triginta dierum. Si vero pignus fuerit traditum eo pacto, vt vendinō possit, requiritur lapsus biēnij post denuntiationē. Villal.
- Item ex sententia Villal. si iure 33 ciuili requireretur tria monitio, aut denūtiatio vt pignus vēdi pos sit, sufficeret vna peremptoria pro tribus, allegat glo. in. l. Titia. §. vsu ras. ff. de legat. 2. & Ias. in. l. quiuis. de verb. oblig. & Bal. in rubr. C. de nouo. C. colū. pen. & l. 2. C. quod met. cauf. Alex. in additio ad Bart. in. l. i. §. Diuus Seuerus. ff. de quest. sed iure regio per. d. l. 42. non sufficeret vna denuntiatio peremptoria, & tres sunt necessariæ. Villa.

Docto

Doctores allegati per Villa. nihil dicunt de hoc, quinimo cōtrariū sentiunt: & est tex, expressus iūcta glo. in l. si cōuenierit. i. de pign. actio. ff. qui nō sufficere ait: sicque non est antinomia.

34 Pignoris vēditi dominiū transit in emptorē, nō soluto prætio, si fidēs de eo habeatur. l. elegāter. §. si vendiderit. ff. de pigno. actio. Iure regio, ad hoc quōd dominiū transeat, requiritur pretiū realiter esse solutum. l. 43. ti. 13. par. 5. Cū limita tione tamē quā ibi tradit Gre. Lopez ex Paul. Castr. intellige quod de iure communi dixit. Villa.

35 Pignus si vēdatur, & nō inueniatur emptor, iure ciuili princeps cōcedit ius dominij, vt fiat proprium creditoris. l. fi. de iur. domi. impet. Iure regio cōceditur per iudicē, & non est necessaria principis licentia. l. 44. tit. 13. par. 5. Villa.

Piscatio vide. infra lit. v. nu. 2.

36 Pollicitatio iure cōi nō pducit actionē, nec iure canonico: vt probat Fortu. Gars. in c. i. de pact. li. 6. n. 12. & Alciat. in rub. de verb. obli. nu. 8. Illust. Pres. Couar. more suo, in relectio. cap. quāuis. par. 2. §. 4. num. 15. Iure regio per l. 3. tit. 8. lib. 3. ordina. quæ est. l. 2. titul. 16. lib. 5. recopi. producit actionem, ex sententia Grego. Lopez. in l. 4. tit. 4. par. 5. & Anto. Gomez in tomo. 2. de contract. c. 8. nu. 4. sed dñs Pres. dubitat, & non sine maxima ratione. Villal.

Tudic, quōd Greg. Lopez in le

ge per Villal. allegata, & in l. 1. tit. 11. ead. par. versic. gran pro, contra rium expressè sentit, & id verius esse probat. D. Ludo. Molin. lib. 4. de primogen. Hispa. cap. 1. nu. 60. & seq. nam cum pollicitatio sit vnius promissio absenti, & nō præsentifacta, & per d. l. non tollitur substantia cōtractus, nec acceptationis necessitas: merito ex sola pollicitatione, ante acceptationē non nasci actionem defendetur. Vide quæ dixi supra, versicu. donationi. nu. 43.

37 Possessio licet animo & corpore apprehēdatur, solo animo amittitur iure ciuili. Mainer. in. l. ferè nu. 5. de regu. iur. ff. com. dicit, per tex. in l. 3. §. in amittenda. ff. de acquirē. poss. cui repugnat, dicta lex ferè. & l. quemadmodum. de acq. possessio. Quare amplectenda est concordia Bart. in. d. §. in admittenda. quæ commu. approbatur: & sicut habet: aut possessio incipit à corpore, & non amittitur sine corpore, solo animo: & sic intelligatur. l. ferè. & l. quēadmodum. aut incipit ab animo, & tunc solo animo amittatur, & sic intelligatur. d. §. in amittenda. Iure regio sine distinctione aliqua requiritur in amittenda possessione corpus & animus. l. 12. tit. 30. par. 3. Villal.

38 Lege. 12. parti. hī allegata loqui videtur de possessione quæ cæpit à corpore, & corpore ibi. tenēcia quæ corporalē apprehensionē significat, & ibi. la desampare. & por

O qual-

*qualquier destos que la tenga, e en sen de
lla, &c. Et sic defendere posses,
quod non probat hanc opinionem:
contra Gregor. Lopez, & Villalo.
& iure nostro si possessio incipiat
ab animo, solo animo amitti po-
terit: in quo sepius sine aliqua ap-
prehensione vera, vel ficta trans-
fertur possessio ciuilis, & natura-
lis ipso iure. l. 8. titulo. 7. lib. 5. re-
copi. non erit ergo antinomia, sed
cogita diligentius.*

39 Possessionem rei perdit domi-
nus iure ciuali, si colonus deserat
eam. not. Bar. & comm. dd. in. l. de
eo. s. si forte. ff. de acquir. poss. Iure
regio si colonus dolo, vt alius pos-
sessionem occupet, deserat, no amit-
tit illam dominus. per. l. 13. titul. 30.
par. 3. Villalo.

Si dolo desierit possidere colo-
nus, non amittit dominus posse-
sionem iure coi, ante quam ab alio
sit occupata. tex. est expressus in. l.
fin. C. de acqui. poss. & in. l. cum
quis. ff. de dolo, & iure regio si ab
alio fuerit occupata, dominus ea
amittit: per. d. l. 13. quae omnino
est conformis. d. l. fin. & licet Gre-
gorius Lopez differentiam consti-
tuere vellit, à communi non esse
recedendum iure nostro consulit,
& merito.

40 Possessio ciuilis per lapsum de-
cennij amittitur iure ciuali, siue ab
alio sit occupata, siue no, cum dñs
est absens. allegat Villalo. Bart. in.
l. si id quod. ff. de acquir. poss. Iure
regio perditur per annum, & die,

si sciente domino ab alio posside-
ri patiatur, cum bona fide tantū,
& titulo. l. i. titulo. 13. lib. 3. ordina.
,, Est. l. 3. titul. 15. lib. 4. recopil. & l. i.
titulo. 11. lib. 2. fori. & l. 242. & 192.
stili. Sed Illustriss. Praeses Couar.
in regula possessor, part. 2. §. 11. ver-
sicul. cæterum. dicit hanc legem
non fuisse receptam, & vsu abro-
gatam. Didacus Perez vero in. d.
l. i. tit. 13. lib. 3. ordin. contrariū affir-
mat: non solū quoad possessionem,
verum & quoad proprietatem, so-
lam annalem præscriptionem suf-
ficere: sed verius putat Villalobos
quoad proprietatem non fuisse re-
ceptam, licet quoad poss. sic.

Villalo.

Male ergo increpat Did. Perez
D. Couar. qui de præscriptione
proprietatis loquitur: & quod de
iure communi tradd. resolute cum
Bar. in allegato. s. si forte. nume. 4.
nam si naturalis possessio sit va-
cans, aut ab alio occupata, & do-
minus sciēs negligat eam per mo-
dicum etiam tempus, perdit illā,
& ciuilē: argumento. l. quod meo.
in fin. & l. quanuis. ff. de acquiren.
possessio. Si vero sciat naturalem
possessionem esse vacantem, &
non occupatam ab alio, tanta ne-
gligentia negligat, vt res quasi
perierit, tunc etiam ex illa negli-
gentia perdit ciuilem posses-
sionem: quod si tanta non sit negli-
gentia, tunc non perdit ciuilem,
nisi per longum tempus. d. l. si id
quod. & l. si de eo. s. si forte. eo. tit.

vide

vide etiam l.17.tit.30.par.3.& ibi
Greg.Lopez.

Iure regni Nauarræ per annū &
diē perditur possessio, si per id tē-
pus fuerit per alium occupata, nec
requiritur titulus, nec bona fides,
sed scientia & tollerantia domini
antiqui possessoris.c.2.tit.1.lib.4.
for.&c.7.

41 Possessio nō transfertur per tra-
ditionem scripture, in qua cōtine-
tur ius recipiētis. iure cōmuni. A-
lex.in.l.3.de acquirē.poss. Iure re-
gio per.l.8.titulo.30.par.3.&l.44.
,, Tauri.Est.l.4.tit.7.lib.5.recopila.
transfertur. Villa.

Alex.in alleg.l.3.numero.10.&
cōis interpretum scholaidē quod
leges regiæ tenent. s. possessionē
transferri per traditionem instru-
cti:in quo ius quod tradere inten-
dit, cōtinetur:& est tex.expressus
in.l.1.C.de donatio.&l.8.titul.30.
part.3. si vero in instrumento non
contineatur illud ius, veluti, si
do fundum, & traderem instru-
mentum æqui, tunc possessio fun-
di per traditionem illius instru-
menti, non transferretur, nec iu-
re ciuili nec regio:& hoc sentit ibi
Alexand. nulla est ergo antino-
mia.

42 Possessor hodie non præsumi-
tur, quando possessio allegatur in
odium possessoris antiqui. Bart.
in.l. siue possidetis .de probat.C.
& Abbas in. c.cum ad sedem, nu-
mero.15.de restitu. spolia. Iure re-
gio per.l.10.titulo.14.part.3.con-

trarium disponitur, quōd agens
rei vēdicatione, & allegans reum
conuentum possidere, si probetur
olim posseditse, hodie possidere
præsumatur. Villal.

43 Doctrina Bart.& Panormi. ha-
bet locum, quando olim possessor
negat se hodie possidere : quia
tunc cessat illa præsumptio, cū fo-
lo animo amittat possessionem:
& quidquid Villalobos dicat, idē
esset hoc casu iure regio, per.l.10.
ab eo allega. & quod ipse dixit de
iure nostro verum est, quādo quis
contendit se hodie possidere, &
ad hoc probandum, probauit pos-
sedisse olim : tunc qui negat pos-
sessionem, debet probare contra-
rium, & hic est clarus sensus illius
legis, sicque intelligit eam Greg.
Lopez:& si sic non intelligas, prin-
cipium eius esset contrarium fini:
quare merito dices nullam esse an-
tinomiam.

44 Possessoria remedia iure ciuili
non dantur pro iuribus merē per-
sonalibus.Bart. in. l. fina. quorum
bon.&.l. regulariter. de peti. hæ-
red. communem dicit Otalora de
nobilitat.Hispa.part.2.c.1.num.2.
dd.in.l.si certis annis. C. de pact.
& in.c.querellam,de electio. Iure
regio per.l.6.&l.7.tit.2.lib.4.ordi-
,, Sunt.l.7.&l.8.titul.11.lib.2.recopi-
latio.videtur disponi contrarium,
cum possessio libertatis tributo-
rum per viginti annos acquiratur.
Villal.

Doctrina.Bart.&. dd. in.l.fina.

O 2 quo-

quorum bono. & in locis per Villa lo. allegatis non est contraria decisione legum nostrarum. nam Bart. non dicit id quod Villalo. sed non dari interdictum possessorium, quando habemus aliquem personaliter obligatum, & in, aut super eius personam ius reale non habemus: quia tunc non inueniebat Bart. remedium possessorium à iure. Et leges regiae non loquuntur hoc casu, sed quando habemus ius reale super personam, vt in iuribus vassallorum, & ascriptitiorum (quos pecheros vocamus) vt recte Otalora aduertit, in loco supra allegato, qui talia munera mixta, & non merè personalia, nec merè realia esse dicit: & quod persona tenetur non simpliciter, sed propter bona, vt in simili notat glof. & Bart. in l. rescripto. §. penul. de muneric. & honorib. ff. & sic dictæ leges sunt cōformes iuri communi.

⁴⁶ Possessio vel quasi, cōtra eum qui habet intentionem fundatam de iure, acquiritur pertatum tempus, quod sufficeret ad inducendā cōsuetudinem, vel saltim arbitrio iudicis relinquitur, quanto tempore acquiratur. glof. in l. 1. C. de ser. fugiti. & ibi Ias. in fi. & in. §. nihil cōmune. l. naturaliter. de acquirē. possess. numero. 84. glof. & communiter. dd. in. l. si de eo. illo titul. Ferdin. Mench. diligenter in cap. 87. quæst. Illustr. numero. 15. Iure regio in annuis præstationibus,

quæ fiunt per vassallos dominis qui super eos habet iurisdictionem, quadraginta annis, & non minori tempore acquiritur possessio. 1. 8. ti. 15. lib. 4. recop. & in causa nobilitatis (vulgo hidalgia) viginti annis 1. 7. & 8. titu. II. lib. 2. recopil. supra allega.

⁴⁷ Iure communi à momentaneæ possessionis sententia nō appellat, rubrica si de momentanea possessione fuerit appellatū. Iure nostro appellatur, & non est in vsu illa rubrica, nam à quocūq; iudicio possessorio appellari, & supplicari soleat: vt vsu receptum vidimus: & ita testatur. D. Ludouicus de Molina libr. 3. de primog. Hispan. cap. 13. num. 19.

⁴⁸ Posthumus iure cōmuni est hæres patri, licet incontinenti moritur. l. vxoris abortu. C. de posthu. Iure regio requiritur quod sit baptizatus, & vixerit vigintiquatuor „ horas. l. 13. Tauri. Est. l. 2. titu. 8. lib. „ 5. recopil. vide supra verbo, natus. Villa.

⁴⁹ Præscribi potest ius regale collectandi, & exigendi pedagia, per tempus de cuius initio nō sit memoria in contrarium, iure ciuili: vt not. præ cæteris Aymo. in tract. de antiquita. tempo. versic. antiquū. c. incipiēti, Absolutis differentiis. numero. 13. Otalora de nobilita. Hispan. part. 1. cap. 3. & cum titulo, per quadraginta annos: vt not. D. Præses Couar. in regul. possessor, par. 2. §. 4.

Sed

¶ Sed Fernā Mencha. in. cap. 83.
 quæst. Illust. numer. 18. & 34. titu-
 lum, & bonam fidem, vel causam
 requiri affirmat, & hoc securius vi-
 detur. Iure regio collecta ac tribu-
 ta regalia non præscribuntur. l. 6.
 „ titulo. 13. lib. 3. ordin. Est. l. 1. & 2. ti-
 „ tulo. 15. libr. 4. recopilatio. quini-
 mo nec immunitas gabellæ, quæ
 vulgo alcabala dicitur, præscribi-
 tur iure regio. per. l. 4. in volu. seu
 „ quaternionio de las alcabalas. Est. l. 1.
 „ titul. 18. lib. 9. recopilatio. Nec re-
 fragantur leges supra allegatae, de
 nobilitate præscribenda, nam lo-
 quuntur de tributis, & iuribus quæ à
 plebeiis, & non à nobilibus exigū-
 tur: alcabala autē ab omnibus de-
 betur. d. l. 4. Villa.

Præscriptio an cum mala fide ad
 mittatur. vide infra in epilogo. ll.
 correct. par. 3. tit. 29.

50 Præscribi potest principis supre-
 ma potestas, per tēpus de cui⁹ ini-
 tio non est memoria in contrariū.
 Feli. in. c. cum non liceat. de præ-
 script. com. dicit.

Aymo. in. d. tract. de antiquit.
 part. 4. in argu. expressio alicuius
 actus, quando non est necessaria:
 num. 19. & 73. Ferdin. Mencha. in.
 c. 82. q. illust. per totum. Iure regio
 nō potest præscribi. l. 6. tit. 29. par.
 „ 3. iuncta. l. 6. tit. 13. lib. 3. ordi. Est. l.
 „ 1. tit. 15. lib. 4. recopil. & l. 18. tit. 4.
 „ par. 3. Villalo.

51 Præscribitur cōtra remediū. l. 2.
 C. de resci. vēdi. p triginta annos.
 Balb. de præscri. 4. par. 4. partis. q.

14. Iure regio per quatuor annos
 præscribitur. l. 4. tit. 6. lib. 5. ordina.
 „ Est. l. 1. tit. 11. lib. 4. recopil. Villa.

In regno Nauarræ præscribitur
 per decem annos. ordin. 18. de las
 cortes de Tudela anno. 1568.

52 Præscriptio si interrumpatur in
 possessione, nō cēsetur interrupta
 in proprietate, iure cōi. cap. audi-
 tis. in fine. & ibi Panor. & dd. de
 præscript extra. D. Præf. Couar. in
 regul. possessor par. 2. §. 12. numer.
 8. Iure regio si interrūpatur in pos-
 sessione, censetur interrupta etiā
 in proprietate: & conuerso. l. 7. tit.
 15. lib. 4. recopila. de cuius intelle-
 ctu vide eundem. D. Præf. Couar.
 vbi supra.

53 Præscribūtur personales actiōes
 per triginta annos iure com. & par-
 titarum. l. sicut. & ibi glo. & dd. de
 præscrip. 30. vel. 40. anno. l. 22. tit.
 29. par. 3. Balb. intract. de præscrip.
 4. par. 4. partis principa. q. 30. Ant.
 Gomez in. l. 63. Tauri. Iure regio
 nouo per viginti annos. præscri-
 buntur. d. l. quæ est. l. 6. titulo. 15. li.
 „ 4. recopil. & de intellectu, & iusti-
 tia illius, vide Dominum Præf. Co-
 uar. in. d. regula. possessor. par. 2. §.
 11. per totum.

54 Itē iure cōi actiones personales
 reales, & mixte, regulariter per tri-
 ginta annos durant, hippotecaria
 per quadraginta. l. cū acutissimi.
 §. 1. C. de præscript. 30. vel. 40. an-
 no. Iure regni Nauarræ vnica tan-
 tum præscriptio datur. 40. anno-
 rum. c. 1. tit. 1. de las prescripciones

- li. 4. fori. & licet in. c. 2. d. tituli, cū titulo. 30. annos, & diem sufficere tur, non est vsu receptum.
- 55 Præscribitur ius exequendi instrumentum guarentigium per triga nta annos iure communi. Iure regio per decem, vide supra versiculo ius exequendi instrumētum. num. 57.
- 56 Præscribitur iure regio salariū famulorū per tres annos. Itē debitū forma copule, & aliorū qui enumera ntur in. l. 9. d. tit. 15. lib. 4. recopi.
- 57 Item poena fideiussoris de præsentando aliquem in carcerē, per annum præscribitur. in. l. 10. ti. 16. lib. 5. recopilat. & in. l. 19. &. 20. titul. 17. lib. 9. publicani, & iurium regalium locatores intra quatuor annos debēt exigere vectigalia, & gabellas, seu iura regalia, & post, non admittuntur, cum iure cōmuni quinquennium habeant. l. 2. C. de vectig. Boerius. sing. versi. præscriptio. nu. 9.
- Præsentari potest alienigena ad beneficiū ecclesiasticum, si sit idoneus, iure cōmuni. not. Host. Ant. & alij in. c. signi. de iure patro.
- 58 Iure regio non potest alienigena præsentari ad beneficia horum regnorū. per. l. 18. 19. tit. 3. lib. 1. ordina. & prag. 3. in curiis Toleti anni. 1528. &. 42. anni. 1532. &. 4. de Madrid. 1534. &. 7. Valisoleti. 1537. quæ etiā in pensionibus locum habet. l. 4. Tolet. 1525. & Madrid. 1539. „ Iste leges sunt. 14. 15. 16. 17. 19. &. 20. „ tit. 3. lib. 1. recopil. Villal.
- Idemque cauetur iure regni Nauarræ per prag. regias. 2. &. 3. lib. 1. ordin. illius regni.
- 59 Præsumptionem, quæ ex animo & facto aduersarij oritur, nō tene tur pars aduersa allegare iure ciui li. Bart. in. l. cum quid. ff. si cert. peta. Iure regio ex Villalo. sententia tenetur. per. l. 10. tit. 14. par. 3. quia inquit, illa lex disponit, quod agēs rei vendicatione, teneatur allega re præsumptionem possessionis antiquioris: vt in præsenti posside re præsumatur. Villal.
- Fallitur quia illa lex non loquitur in his terminis: sed quando quis probauit se olim possedisse, & allegat etiam hodie possidere, tunc ait lex illa, quod aduersarius qui negat eum possidere, tenetur illud probare: & idem est iure cōmuni, vt supra probauit verbo posse sor. nu. 42.
- 60 Præuaricationis poena iure ci uili extraordianaria est. l. sciēdum, de præuaricatoribus. Iure regio est capitalis. l. fina. titulo. 6. part. 3. sed in ordina. aduocatorum ponitur vna. quæ est hodie. l. 17. titulo. „ 16. lib. 2. recopilatio. vbi mitior poena statuitur, eas tamen concordare nititur Nun. Auenda. in tract. de exequend. mand. regiis. cap. 2. numer. 21. dicens, poenā. d. l. fin. habere locum, quādo quis p vna parte palā aduocati officiū ex ercuit, & aduersario secretē cōfūlit: poenā vero legis ordinaria aduocatorū, quando publicè ambas

partes

partes patrocinatur: sed hęc distin
ctio non placet Villal. quia id non
dicit cuius verba ibi, *os se hallare a
consejar a ambas partes contrarias en un
mismo negocio, &c.* nō patiūtur illam
distinctionem.

- 61 Tu dicas sine distinctione, pœnā.
1. fin. titulo. 6. part. 3. non fuisse v-
su receptam, & cum pœnæ. d. l. 17.
titulo. 17. libr. 2. recopilatio. sint
extraordinariæ, & arbitrariæ, non
extendentur ad poenam capitis:
vt est cōmunior, & verior opinio
de qua Afflict. in Decis. 276. nu. 6.
Ferdin. Mencha. in. c. 39. qq. Illustr.
num. 26. & Iulius Clarus diligēter
in praxi crimi. s. fin. q. 83. versic. sed
quæro.
- 62 Princeps iure communi nō po-
test alienare rem, quā scit esse cō-
munem: secus si credit esse pro-
priam. Isernia in titulo quę sint re-
galias. in vsib. fœud. versicul. bona
committētum, & Gregor. Lopez
in. l. 53. titulo. 5. par. 5. verb. el Rey.
qui dicit com. iure regio per. d. l.
indistincte potest, & valet dona-
tio. Villa.

Illa lex partitę vt bene ibi Greg.
Lopez aduertit, desumpta fuit ex.
1. bene à Zenone. C. de quadri. pr̄
script. nec ab ea differt: nam quod
idem Greg. ait, requiri principem
alienātem credere rem esse suam,
vt decis. l. bene à Zenone proce-
dat idem esse in casu. l. partitæ af-
firmet.

- 63 Princeps potest vēdere rē cōmu-
nē cum priuat. iure communi, &

non donare, quia in venditione v-
tilitas versatur. l. 1. de vend. rer.
fiscal. cum priuat. com. C. libr. 10.
& l. 2. C. de comm. rer. aliena. Azo
in summa. C. de reb. alien. vel non
Plate. in. d. l. 1. Iure regio per. d.
l. 53. indistincte potest donare.

Villal.

Hęc antinomia est contra text.
expressum in. l. benè à Zenone. de
quadrie. prescrip. ibi, *Ne homines qui
ex nostro ærario donationis, aut emptio-
nis, vel cuiuslibet alienationis titulo, &c.*
nā indistincte princeps donare po-
terit, sicut & alienare: & ratio per
Villal. posita, quod in venditione
sit vtilitas principis, fragilis est:
cum s̄æpe donationes per prin-
cipes factæ vtiliores sint, quam ven-
ditiones, & ita in hoc casu & præ-
cedenti affirmat, & communi opi-
nione teneri AEgid. Boss. in tract.
de Principe numero. 187. &. 188.
vbi plures allegat. nec alia iura
per Villalobos allegata, refragan-
tur, nam licet in venditione loquā-
tur, non negant idem esse in dona-
tione.

- 64 Princeps iure cōmuni potest do-
nare bona communia suorū popu-
lorum, periura quæ supra allega-
uimus. Iure regio non potest, & ta-
les donationes nullius sunt momē-
ti, nec debent adimpleri. l. 1. titu. 5.
delos proprios y rentas delos con-
cejos lib. 7. recopi. & l. 2.

- 65 Princeps iure communi potest
donare bona sua indistincte, &
quibuscunque. l. vni. C. si liberalit.

O 4 impe-

- imperial. Deci. consi. 208. AEgid. Boss. in alleg. tract. nume. 322. Iure regio non potest donare villas, loca, aut castra in his regnis sita extraneis, aut alienigenis horum regnum. l. i. & 2. & 3. titul. 10. lib. 5. recopil.
- 66 Principis patrimonium alienabile est iure communi: saltim cum voluntate subditorum, vel populi qui alienaretur. glos. in. l. inuiti. ff. de fideicom. liber. que commu. approbatur: vt refert Brun. latè in cōsil. 12. Boss. in. d. tract. num. 290. Iure regio bona immobilia, & patrimonij Principis alienari prohibetur. l. 3. d. tit. 10. lib. 5. recopila.
- 67 Princeps potest donare sine cōfilio suorum cōsiliariorū iure cōi, vt ex supra allegatis patet. Iure regio non potest nisi certis casibus. l. 5. d. tit. 10. lib. 5. recopil.
- 68 In regno Nauarræ non debet donare exteris illius regni. tit. 7. li. 1. fori. per totū, & prag. 13. li. 2. prag. d. regni. sed male seruatur.
- 69 Princeps iure communi potest cōferre, & donare officia cuilibet idoneo: per iura allegata & titulo de officio procōsul. & præsid. &c. Iure regio officia auditorum supremi consilij naturalibus, & non exteris dari debent: per. l. 1. titu. 4. lib. 2. recopil.
- 70 In regno Nauarræ officia iudicium supremorum, & omnia alia publica, naturalibus & nō exteris dari iubent. c. 2. §. 1. titu. 1. lib. 1. for. & prag. 3. lib. 2. pragm. præter quin

que officia ex maioribus, quæ exteri dari permittuntur, lo que di-
zen enel dicho capitulo y pragma-
tica cinco en bailio, y son estos, el
Regente, y dos del consejo, y vn
Alcalde de corte, y vn cōtador, o
juez de fianças, y así se guarda.

De tempore probationum, vi-
de infra in epilog. ll. correctorū.
3. partitæ.

- 71 Procurator datus post litem cōtestatam potest alium substituere iure ciuili Iaf. in. l. nihil. C. de pro-
cura. comm. dicit Sebastian. Van.
in tract. nullit. de nullitate senten-
tiæ ex defectu mandati. num. 110.
Iure regio non potest substituere.
l. 19. tit. 5. par. 3. approbata glos. in.
c. 1. de procur. in. 6.

Verior, & magis communis est opinio contraria, quod non possit substituere procurator datus post litem cōtestatam, iure com. vt di-
ligenter not. Greg. Lopez in ea le-
ge versi. si primeramente. qui ne-
gataliam opinionem esse commu-
nem: sicque cessat antinomia.

- 72 Procuratorem constituere pos-
sunt prælati, iure communi, in cau-
sis sui capituli. Innoc. & Panor. in.
c. edoceri. de rescri. Iure regio nō
possunt sine consensu capituli. l. 2.
tit. 5. par. 3. Villal.

Quod de iure communi dixit
Villalo. intellige in rebus leui-
bus: nam in arduis non poterit prælatus
sine consensu capituli procurato-
rem constituere: vt expressè notat
Panor. in alleg. c. 9, & sic facies an-
tino-

tinomiam : quod iure communi prælatus potest constituere procuratorem sine capitulo in rebus sue ecclesiæ leuibus. Iure regio in nullis rebus. Et si vellis vitare antinomiam, dic cum Gre. Lopez, quod lex nostra loquitur in magistris militarium ordinum, in aliis vero iuxta distinctionem iuris communis intelligentiam.

73 Prodigo datus curator, eo ipso censetur interdictus ne bona alienare possit : iure ciuili. Bal. Paul. Imol. & Alex. in l. is qui bonis. ff. de verb. obliga. Iure regio requiruntur duo copulatiuè: quod detur curator, & fiat interdictio bonorum. l. 5. tit. II. part. 5. & ibi Greg. Lopez versi. defendido. Villa.

74 Promissio incerta si fiat duobus alternatiuè non valet iure comm. l. I. §. fructuarius. ff. de stipula. servorum. l. quires. §. seruus. ff. de solutio. Iure regio per l. 3. tit. 8. li. 3. ord. „ Est. l. 2. tit. 16. lib. 5. recopil. utrique queritur, nisi aliud constaret. Greg. Lopez in l. 7. tit. II. par. 5. versi. a otro tercero. Villalo.

75 Promissio si fiat ex causa onerosa per stipulationem poenalem minime nouatur iure ciuili, secus si fiat ob causam lucrativam: Bart. in l. ita stipulatus. num. 26. & 32. de verb. obliga. commu. approba. vt refert Grego. Lopez in l. 34. tit. II. par. 5. versi. lo uno. Iure regio ex l. 35. eiusdem tituli non fit nouatio, si stipulator hoc allegat, cu nō potest petere nisi unum. Villa.

76 Promissio alternatiuè facta stipulationi vnius rei non valet. l. I. §. si quis simpliciter. ff. de verb. obliga. Iure regio valet. l. 24. tit. II. part. 5. Villalo.

Fallitur ingenuè, vt sèpe, nam lex partitæ omnino còformis est. l. inter stipulantem. §. si stipulante me. ff. de verb. oblig. vt rectè Gre. Lopez notat: nec. §. si qs. simpliciter refragatur: qui vt glo. & còmu. dd. aduertunt ibi, non habet locu in promissione speciei copulatiuè facta. vt loquitur. l. partitæ ibi. Esto seria como si vn hòbre a otro dixesse, prometes me dar una mula e vn cauallo, &c. Si respondiesse que le daria la vna tan solamente, en aquello que otorga valdria la promissio, y no en la otra. verba. §. si stipulâte sunt hæc. Item si ego plures res stipulor, stipulum puta, & pamphilum: licet vnu spounderis teneris, tideris enim ad unam ex duabus stipulationibus respondisse.

77 Promittes sine die, & còditione potest statim conueniri, iure ciuili. l. eū qui kalédis. de verb. oblig. Bar. in l. ita stipulatus. eo titul. Iure regio est assignandus terminus arbitrio iudicis. l. 13. titul. II. part. 5. Villal.

Iure ciuili etiam assignandum esse tempus arbitrio iudicis, tenet glos. & dd. in d. l. eum qui kalédis. & in l. in omnibus. ff. de reg. iur. nā non potest venire (vt dicunt) cum facio paratus: & licet statim debeatur, non statim peti potest: donec tantum tempus perstrâsierit, intra

O 5 quod

quod solui poterit: idque arbitrio iudicis relinquitur.l. interdum. in princip.l. continuus. s. cum ita. ff. de verb. oblig.l. 2. s. si quis ita stipulatus. de eo quod certo loco. ff. cū similibus.

78 Promittens se facturum , vt alter quid faciat , iure ciuili libera tur, si fecit quod potuit, licet alter non adimpleat.l. si vехenda.s. penul. ad. l. Rod. de iact. Panor. in. c. gema. desponsal. estque comm. opinio vt testatur. Illustr. Præses in. c. quamuis. part. 2. s. 5. de pact. lib. 6. iure regio etiā si faciat quod potuit, tenetur ad damna, & interesse si non compleuerit.l. 11. titu. 11. par. 5. Villal.

79 Promittens sub conditione se aliquid præstaturum certo die , si conditio ante diem aduenerit , & pendebat ex facto promittentis, non tenetur reddere ante diem promissi, si vero conditio pende bat ex facto tertij , tenetur etiam ante diem iure ciuili.l. in illa. iuncta.l. hoc iure. & ibi glos. de verb. obligatio. Iure regio indistincte ante diem non tenetur. l. 17. titulo. II. part. 5. approbata opinione Azon. prout declarat Gregori us Lopez ibi. versiculo, el dia. Villalo.

80 Promittens plures præstatio nes ad tempus , quælibet præsta tio debet fieri in principio anni, tam in contractibus, quam in vlti mis voluntatibus : si autem vna præstatio sit facienda , vt si pro-

mittat quis decem hoc anno, debet fieri in fine anni. Bar. & Alber. in. l. qui in hoc anno. de verbo. ob ligatio. Faber in. s. qui in hoc anno. institut. ne inutilib. stipula. commu. dicit Grego. Lopez in. l. 15. titu. 11. par. 5. versiculo, darle ca daaño. Iure regio per dictam legē aliter distinguitur, nempe si præstatio est facienda singulis annis, in fine: si per tempus vitæ, in prin cipio cuiuslibet anni. Villa.

81 Proximus pubertati quis dicatur, arbitrio iudicis relinquitur iure communi. l. 3. ff. de testam. l. mora. de usur. Salicet. in. l. impunitus. ff. de testib. Iure regio per. l. 9. titulo. 1. part. 7. taxatur tem pus decem & dimidij annorū, nisi appareat non esse doli capacem, quia hoc casu etiam relinquitur ar bitrio iudicis.l. 9. titul. 29. part. 7. Villal.

82 Si plures absque proposito occidendi, aliquem occiderunt , & homicida ignoretur, nullus puni tur. glos. in. l. mella. s. si plures. ad. l. acqul. Bartol. in. l. fin. de sicar. ff. Iure regio omnes tenentur. l. 57. stili. Adde nō sine distinctione v troque iure, de iure commu. distin gue, vt Iulius Clarus in praxi sua crimi. §. homicidium. versicul. alia est etiam. de iure regio lex ipsa sti li distinguit.

S V M M A R I V M.

Ratiificatio an in preiudicium tertij fiat.
num. 1.

Reductio ad arbitrium boni viri intra quod tempus peti poscit. nu. 2.

Recusatio iudicis an sit iuranda. nu. 3.

Recusatio iudice ordinario, quis adiungendus erit ei. nu. 4.

Causa recusationis an necessario sit exprimenda. nu. 5.

Et quid Nauarræ. ibidem.

Recusanti iudicem si causa non sit sufficiens, aut sufficienter probata, an puniatur. n. 6.

Et quid Nauarræ. ibidem.

Remediu. l. 2. de rescind. vñd. C. an detur experto in rebus sui officijs. nu. 7.

In contractibus an sit locus remissioni. num. 8.

Renunciatio exceptionis non numerata pecunia facta in eadem scriptura, an valeat. num. 9.

Datum iudici ut recte iudicet, an repeti poscit. nu. 10.

Replicatio quotuplex fieri poscit. nu. 11.

Rescripta principis contra ius, quando valent, et sint exequenda. nu. 12.

Res inuentæ si non appareat dominus cui pertineant. nu. 13.

Et quid Nauarræ. ibidem.

Si res legata comodè diuidi non possit, quis cogatur soluere estimationem. nu. 14.

Litigantes an simul probare teneantur intentionem. nu. 15.

Reo contumace, an procedatur ad testium receptionem. nu. 16.

Et quid Nauarræ. ibidem.

Reus conuentus quando teneatur satisfare. nu. 17.

L. 2. titu. de las ferias lib. 2. fori. leg. hodie correcta per. l. 13. ti. 16. lib. 5. recop. n. 18.

Reus quando cogat actorem, ut cum conveniat. nu. 19.

Reus cum re subtracta inuenitus, quando conueniat in loco, in quo inuenitus fuit. n. 20.

Reus qui possidet immobilia, quando cogatur nihilominus satisfare. nu. 21.

Qui suspectus dicatur iure communi, et regio. nu. 22.

Debitor ex confessione sua intra quod tempus soluere condemnatus. nu. 23.

Reus qui propter veniam a iudice promissam confessus fuit delictum, an possit damnari. nu. 24.

Reus qui in mandato iudicis non exhibet re, si interimpereat, et erat penes actorem peritura, an teneatur. nu. 25.

Reus qui iustum causam litigandi non habuit, si respereat, omni casu tenetur iure nostro. nu. 26.

Duo rei debendi insolidum obligati, an habeat diuisionis beneficium. nu. 27.

Beneficium diuisionis an concedatur, cum plures factum promiserunt. nu. 28.

Intellectus. l. 10. tit. 12. part. 5. diligenter ponitur. nu. 29.

RATIFICATIO iure ciuili non potest fieri in preiudicium tertij. Dec. cōf. 247. num. 5. Curci. Iunior cōf. 76. n. 6. Iure regio si res aliena ematur, potest dñs ratificare emptio nē, etiam ea perempta; cum damno emptoris. l. 54. titulo. 5. part. 5. Villa.

In ea. l. 54. non fit ratificatio in dam-

damnū tertij: qā emptor tenetur ad solutionē pretij, ex natura contractus, licet dñs non ratificaret emptionē, & illud damnum quod re perempta teneatur emptor ad solutionem pretij, non emergit ex ratificatione: & sic non est antinomia: idemque cauetur iure cōi eo casu in. §. cum autem. de emptio. & vendit. instit.l.f. ff. de neg. gest. l.mater, & ibi glos.C.de rei vendi. cum simil.

² Reductio ad arbitriū boni viri potest peti intra triginta annos. Iure ciuili.not. dd. in. c. à iudicibus. 2.q.6.Balb.in tractat.præscriptio. 4.part.4.partis.q.33.Iure regio intra decem dies debet peti.l.35.tit. 4.part.3. quam intelligit Auenda. in Alpha.Hispa.verſi.Albedriado res. in arbitrīs, non tamen in arbitratoribus. Villalo.

Sed malè, nā.l.23.d.ti.& part.de arbitris, & arbitratoribus loqtur expressè: & in fine concludit post decē dies non appellari ab eorum sentētia: & praxi ita receptum est.

³ Recusatio iudicis iuramento facienda est, iure cōi: licet à parte contraria, non petatur.glos.in.l.apertissimi.C.de iud. Iure regio partitarum si à parte nō petatur, non tenetur iurare.l.22.tit. 4. parti.3. sed iure nouo per.d.l.1.tit.5. li. 3. ordi. „Est.l.1.tit.16.lib.4.recopila.Iurare tenetur, licet nō petatur, sicq; non est antinomia. Villal.

An post litem contestatam posse iudex recusari: vide infra. inepil.

ll.correct.3.par.

⁴ Recusato iudice ordinario, iure ciuili episcopus adiungebatur ei, authen.si vero contigit.C.de iudi. Iure regio per.l.1.titu.16.lib.4. recopi. in causis ciuilibus datur vn^o, in criminalibus duo homines populi, aut decuriones, qui cū iudice recusato iudicent.

An sit differentia inter ordinarium & delegatū, vide infra in epilogo.ll.correctarum.3.par.

⁵ In recusatione iudicis non est exprimenda causa recusationis, & sufficit iurare iudicem esse suspectū, iure cōmuni:glos.in.l.apertissimi.C.de iud. quā cōmu.dicit Panor.in.§. si quis cōtra.de foro compe.nu.12. Iure regio si recusetur iudex cācellarię, seu auditor regius, vel cōfiliarius. Alcaldes de corte, de chancilleria, oydores, o Alcaldes de hijos dalgo. causa est expri menda, & probanda.l.1.&.2.tit.10. lib.2.recopila.

Idē in regno Nauarrę.ordi.ii.de la visita de Valdes y ordi. 22. de la visita del señor licenciado Pedro Gasco.

⁶ Recusanti iudicē, nulla ponitur pœna, quāuis causa recusatiōis nō sit iusta, nec probata, iure cōi.Iure regio sic, per.l.2.&.3.&.17.d,titul. 10.lib.2.recopil.

Idemq; cauetur iure regni Nauarrę, in ordi.ii.de la visita de Valdes &.3.del doctor Castillo.

⁷ Remediū.l.2.C.de rescin.vēd.iure cōi, datur etiā experto, ac perito of-

to officiali, in rebus sui officij: & hoc veri^s esse pbat Pinel. in repet.
d.l.2.par.2.cap.2.nu.19. Iure regio
non datur l.3.tit.11.lib.5.recopil.

8 Remissio non habet locum in
cōtractibus, iure cōmuni. text. vbi
commu. dd. in. c. Romana. §. con-
trahentes. de for. cōpe. & in l. hæ-
res absens. ff. de iudi. & l. si cōuene-
rit. de iurisdict. omni. iud. Iure re-
gio habet locum remissio, sicut in
delictis: quia si debitor nō soluat,
creditor habet ius in persona illius.
l.1.ti.16. de la remissiō de los delin-
quētes, y deudores. li.8.recopi. de
cuius intellectu. vide Nun. Auēd.
in repe. l.4.&.5. de las exceptiōes.
nu. 10. vbi ex prædicta ratiōe pro-
bat, q̄ in casibus quib^r creditor nō
habet ius in persona debitoris, nō
est locus remissioni iure regio: &
ius cōe remanet incorrectum.

9 Renūtiatio exceptionis nō nu-
meratæ pecuniæ, vt præiudicare
possit, fieri debēt in alia scriptura,
iure cōi. dd. in. l. si ex cautione. C.
de non nu. pecu. Alex. cōf. 35. vol. I.
Iure regio in eadem carta valet, &
præiudicat. l.9.tit.1.par.5. Villal.

Quōd iure communi valeat re-
nuntiatio hæc, in eadē carta facta,
est cōmunis opin. vt refert Illustr.
Præf. D. Couar. in. c.4.nu.3.lib.2.
variar. resolut, quare dici posset,
non esse antinomiam, sed prima
communior est.

10 Repeti nō potest quod datur iu-
dici, vt recte pronūciet: quia vide-
tur illū corrūpere, iure ciuili. glos.

in. l.2. §. sed & si dedit. ff. de condi-
ob turp. causam. estq; cōis opinio
legistarum, vt refert Greg. Lopez
in. l. fi. tit. 22. par. 3. versic. no le juz-
gasse tuerto. Iure regio per. d. l. in
fi. repetitur. Villalo.

Licet cōis sit illa legistarum opi-
nio: tamen eruditiss. Præf. D. Co-
uar. in regula peccatum. par. 2. §. 3.
ex Theologis contrarium, nempe
quōd teneatur restituere verius es-
se probat: & hæc seruatur etiam in
foro exteriori, & judiciali.

11 Replicatio etiā quadruplex po-
test fieri, iure ciuili. Villalo. nihil
allegat sed est text. in. l.2. §. 1. ff. de
exceptio. Iure regio solum dupli-
,, catur. l.11.tit.19.lib.2. ordina. Est. l.
,, 2.titul.5.lib.4.&l.9. titul.6.eod.
,, lib. in noua recopilatio. Iidē Na-
uarræ ordi. 4. de la visita del Obis-
po de Thuy.

12 Rescripta principum licet regu-
lariter non valeant contra ius, ta-
mē si princeps dicat quod valeāt,
non obstante talilege aut iure, vel
si secunda iussio intercedat, valēt,
& debent adimpleri. Iure commu-
ni glos. in. l. fin. versicu. generali. si
cōtra ius vel utilita. publi. C. & ibi.
dd. Iure regio licet habeāt deroga-
tionem generalem, vel specialēle
gum, & licet secunda & tertia iuf-
sio intercedat, non valent talia re-
scripta, & iudices non debent ea
adimplere. l.1.2.&.3.&l.10. tit.14.
lib.4.recopil.& d.l.10. non potest
derogari.

13 Res inuētæ restituēdæ sunt dño,
& si

& si dominus nō appareat, pauperibus. iure cōi. c. si quid inuenisti.
 14.q.5.&c. non sanē. authent. oēs peregrini. comm. de successio. C. Iure regio si dominus intra annū non appareat, res, quas vulgo mostrencas appella mus, post annum sunt Regis, & debent per inuento res deponi pœnes iudices, vel officiales regios. l.6.&.7.tit.13.libr.6. recopilatio. de quarum iustitia, & intellectu, & quādo tutus esse possit in foro conscientiæ, qui eas retinent, docet diligētissimus. D. Co uar. in regula peccatum. part. 2. §. 11.numero. fina. de regul. iur. in. 6. quem vide omnino, nam piissimè more suo loquitur, & paucos tutè res inuentas sibi vendicare intelliges, multisque ansam præstare retinēdi aliena per dictas leges, affirmat.

Idē quod iure regio, seruatur iure regni Nauarræ, per pragm. 8.li. 1. ordin. illius regni in quaternio. prag. regal.

14 Res legata si cōmodè diuidi nō poterat, hæres cogebatur soluere aestimationem, iure cōi.l.non amplius. §. cum bonorū. ff. deleg. 1. Iure regio non cogitur, sed arbitrio illius relinquitur, vel soluere, vel quod ipsi hæredi soluatur aestimatio. l.20. Tauri.est.l.4.tit.6.lib.5.re copi.ibi, pueden dar, &c. & Tellus Fernan.nu.2.vide supra.

15 Reus, postquā actor pbauit intētionē suā, debet probare exceptio nes, iure cōi.l.except. & authē. ibi

posita. C. de probat. Iure regio simul & eodē tēpore probat actor, „ & reus. l.1.tit.11.lib.3.ordin.Est.l.1. „ tit.6.lib.4.recopil. Villal.

Idem seruatur Nauarræ ordi.31. del Rey don Carlos.

16 Reo contumace nō proceditur ad testiū receptionē, nisi cōtestata fuerit lis. l.cōsentaneū. C. quomo do, & qñ iudex. glo. in. c. prout. de dolo & cōtumacia. Iure regio pce „ ditur. l.1.tit.9.lib.3.ordin.Est.l.1.tit. „ 4.lib.5.recopil. Villal.

Idē fit iure regni Nauarræ, ordi. 53. del Rey dō Carlos, & 3. de la visita del Obispo de Thuy.

17 Reus cōtra quē actio intētatur, si non habeat bona, teneat satisdare, saltim iuratoria cautione p̄f̄sta. authē. generaliter. §. sed hodie. C. de epif. & cler. glof. cōiter appro bata in. l.1.ff. qui satisda. cogan. Iure regio per. l.2.tit. de las ferias. li. 2. for. legum. Sinon habeat bona, & nō satisdederit, mittitur in carcerem, & vsu receptam testatur Rode. Xuarez in repetit. d.l.rati onemque addidit Villa. quia iure regio non liberatur debitor cedēdo bonis, & mittitur in potestatē creditoris, vt ei seruiat.

18 Sed quidquid ambo dixerint, illa lex hodie correcta est per. l.13. tit. 16.lib.5.recopi. per quā nullus cogitur satisdare, donec actor, aut creditor, debitifidē faciat, saltim prævia, aut summaria informatio ne, & causæ cognitione.

19 Reus volens se absentare à domicio,

micilio, si timet per auctorē impedi ri , potest petere vt intra certum tempus cōtra ipsum auctor agat, & proponat actionem, & nisi propo nat, absoluatur. Iure comm. iudex que poterit eum absoluere, vt no tat Salice. in. l. vni. vt nemo inuitus, &c. C. Iure regio si requisitus auctor non proponat, differtur pe titio vsque ad aduentum rei per. l.

47.tit.2.par.3. Villal.

Salicet. non ex hoc solo remedio absoluendum dixit, sed cū simul a geret remedio. l. diffamari. C. de ingen. & manu. & l. vni. vt nemo inuitus agere, &c. non est ergo vera antinomia.

20 Reus si inueniat cū re subtracta, sitq; māsura in loco vbi inuenitur, potest ibi cōueniri, si nō sit māsura remittitur ad suū iudicem, iure com. Boer. decis. 218. nū. 3. & 4.

Iure regio si reus sit bonæ famē li cet res non sit eo loco māsura, mit titur ad suū iudicē , cum cautione de iudicio sistēdo , & iudicato sol uendo, si vero reus sit malē famæ, retinetur cum ipsa re. l. 32. titul. 2. par.3. Villa.

21 Ex ea lege collige alia antino mia. quòd iure cōmuni si reus pos sideat immobilia in loco sui domi cilij, non cogitur satisdare, nec fit secrestatio rei petitę. Specul. intitul. de satisd. & dicto. in prin. Abb. in. c. fin. de fori. compc. col. 18. Iure regio per illam legem satisdare cogitur, nihilominus, item quòd iure communi suspectus dicitur,

22 si non possidet immobilia. l. scien dum. ff. qui satisdare cogantur. Iure nostro, si aliàs sit bonæ famæ, licet immobilia non possideat, non dicitur suspectus, & si non sit bonæ famæ , licet immobilia possideat suspectus dicitur, ideoque satisda re cogitur: per eam legē, vt rectè aduertit ibi Greg. Lopez versi. fue re home sin sospecha.

23 Reus si ex confessione sua cōuin citur, nō dato libello debiti, cōdē nari debet , vt intra decē dies sol uat: si libellus fuerit ppositus intra quatuor mēses, qui dantur iudicatis, iure communi. per. l. 1. &. 2. C. de vſur. rei iudi. Alber. Paul. & An gel. in. l. debtoribus. ff. de re iudi. Iure regio nulla constituitur diffe rētia in hoc, & vtroque casu iudex condemnat, vt intra decem dies soluat. per. l. 7. titulo. 3. part. 3. qui nimo ex sola confessione datur executio. Villalob. nihil allegat, tu vide tex. in. l. 5. tit. 21. li. 4. recop.

Doctores in allegatis locis nō di cūt dari. 10. dies dī iure ciuili, sed de cōsuetudine, & Paul. Castr. in. d. l. debtorib⁹. ait, ex qualitate perso narum, & debiti, remitti hoc arbitrio iudicis: & hæc est verior opi nio, eāq; sequūtur Alcia. & Rip. & alij allegati per Menoc. li. 2. quest. arbi. iud. cēturia. i. casu. 27. & l. re gia hīc allegata idē dicit, ibi. o otro plazo mayor, segun entēdierē q̄ es guisado en q̄ lo pueda cūplir. & ita in praxi re ceptū vidi. quare non erit antino mia, vide supra versi. cōdemnatis.

Reum

- 24 Reum qui ob veniam eià iudice promissam, confessus est delictum, posse ex ea confessione condemnari tenet Archidia. in ca. vti lē. 22. q. 2. Domi. in ca. nos in quen quam. 2. q. 1. Fel. in. c. afferte. col. 2. de pr̄sump. com. dicit Hiero. Cu chalon in addi. ad Deci. in. l. ea est natura cauila. ff. de reg. iur. Sed cōtrariam quòd nō debeat condēnari, etiā esse cōmunē affirmat Hiero. Cagnol. in. d. l. ea est natura cauilationis. n. 19. & veriorem in pūcto iuris eruditissimus Dñs Ioannes Redin in tract. de magestat. principis, versic. Sed etiā per legitimos tramites. n. 6. Sed quicquid sit de iure cōmuni, iure regio hanc posteriorē fuisse approbatā per. l. 3. titul. 30. par. 7. versicul. *Tu fulano.* & quòd non debeat immunitas à iudice promitti, & si promittatur non debeat condemnari, disertè defensat, & probat idē Dñs Redin vbi supra, quem omnino vide.
- 25 Re^o licet bona fide possideat, ha beatq; iustam causam litigandi, si mādato iudicis rem non exhibeat, interimque pereat, si tamen non erat penes actorem peritura, tenetur iure ciuili. l. de eo. ff. si post iudicium. ff. ad exhiben. Iure regio si iustam causam litigandi habuerit, licet res non esset peritura penes actorem, non tenetur: per. l. 20. tit. 2. par. 3. Villa.

26 Ex pr̄cedenti ellice aliā antonomiam, quòd iure cōmuni licet reus nō habuerit iustā causam litigandi, inspicitur, si res erat penes actorem, eodem modo peritura: & tunc non tenetur. vt not. dd. in allega. ff. si post indicium. Iure regio sicut sine distinctione non tenetur, si iustam causam litigandi habuit, ita omni casu tenebitur, si iustam causam non habuit, per. d. l. vt subtiliter aduertit ibi Grego. Lopez versic. perdio la tenencia.

- 27 Rei duo debendi, si insolidum obligentur, non habēt beneficiū diuisionis, iure communi. Bart. in. l. 2. de duobus reis. ff. Salicet. in authen. hoc ita. C. de duob. reis. Iure regio per. l. 10. titul. 12. par. 5. si ambo sint pr̄sentes in eodem loco, non potest vnu conueniri pro toto: approbata glo. in. l. reos. ff. cū intabulis. de duobus reis. ff. Vill. Illa lex partitæ ortum habuit, & conformis est authent. hoc ita.
- 28 & text. in authent. de duobus reis. colla. 8. ex quo fuit translata: & ita Gregor. Lopez affirmat: sicque ineptè cōcipit antino. Verius posset aliam proponere, quòd iure cōmuni beneficium illius authen. nō datur, cum per plures reos promit titur factum. Bar. in. l. 2. versic. tertio quæro. ff. de duobus reis: & nō habere discordantē affirmat Gregor. Lopez in. d. l. 10. versi. o de facer, sed iure regio per eandem legē conceditur illis diuisionis beneficiū, approbata glo. in. l. reos. ff. cū intabulis versi. videbatur. ff. de duob^o reis. ibi, de dar, o de facer. Grego. Lopez tñ cogitandū relinquit, & non

& non immerito: nā cū facta regulariter sint indiuidua, non poterit illud beneficium concedi, quin obligatio diuisione corrūparur, argumento. l. stipulationes non diui 29 duntur. ff. de verb. oblig. & hac fortassis ratione vel saltim nō sine cau sa, lex parti. cū loquitur de diuisione dandi, & non faciēdi, exemplū proposuit, ibi. *Ante decimos que deue fer apremiado cada uno dar su parte, no dize como arriba. De dar y de fazer, quare non leuiter dici poteris nostram legem ad facta diuisibilia re stringēdam, neque erit diuinatio, aut imaginaria restrictio. vt Greg. Lopez voluit: quandoquidem l. se ipsam declarat, & restringit, quæ postea in toto eius contextu de obligatione dandi, & diuidua loquitur: & ad vitandum absurdum licet restringere. l. generalem. l. 2. C. de noxali. l. vt gradatim. s. l. ff. de mun er. & hono. Bar. in. l. omnes popu li. 6. q. principal. ff. de iustitia, & iu re. Panormit. in. ca. solitē col. 11. de maiori. & obedientia. Euerar. latē in loco, absurdo vitādo. absurdum autem esset, factum naturā indiuiduum, & indiuisē promissum, diuiduum facere. glo. in. l. 4. s. Cato. de verb. obligat. & ibi scribentes: cogita nihilominus.*

S V M M A R I V M.

SALARIVM integrum an debeatur hēredibus iudicis defuncti, ante finitum tempus. num. 1.

Intellectus. l. 9. tit. 8. par. 5. nu. 2.

Satisfare de iudicio sistendo, quando reus teneatur. nu. 3.

ordinis iudicarij omissio, an viciet sententiam. nu. 4.

Intellectus. l. 10. tit. 17. lib. 4. recop. nu. 5.

Sententia interlocutoria, quando transeat in rem iudicatam, quoad iudicem. n. 6.

Sententia in qua index transgressus fuit quantitatē ci taxatam, an in totum sit nulla. nu. 7.

Intellectus. l. 4. tit. 26. part. 3. nu. 8.

Sententia arbitrorum an executionem patratam habeat. nu. 9.

Quid Nauarræ. ibidem.

Sententia lata per falsos testes, aut instrumenta, quando, $\oplus$ quomodo retractabitur. nu. 10.

Sententia an per alium quam per iudicem, qui eam protulit posset exequi, & qua forma. nu. 11.

Sententia erronea licet trāsierit in rem iudicatam, an sit exequenda. n. 12.

Sepultura an pro debito negari posset defunctor. nu. 13.

Quid Nauarræ. ibidem.

Sportulae iudicū quæ sint, & an capi possint. nu. 14.

Siserus proclamat in libertatem, cui incubitus onus probudi dñō, an seruo. n. 15.

Siserus instituat hēres, an fiat liber. n. 16.

Signare in facie an liceat. nu. 17.

Sigillum an sit necessarium in pruilegio. nu. 18.

Socius litis quando admittatur pro consorte. num. 19.

Sodomię crimē quam pœnā meretur. n. 20.

Et an in eo puniatur affectus, licet non sequatur effectus. nu. 21.

P Soluens

Soluens unam rem pro alia, an meliorem
 prestare teneatur. num. 22.
 Soluens partem plurimorum debitorum,
 quod soluissimum presumatur. num. 23.
 Intellectus. l. 10. titu. 4. par. 5. num. 24.
 Soluens post sententiam, errorefacti an re
 petat. num. 25.
 Populi carentes iurisdictione, an possint
 statuta facere cum superioris authori-
 tate. num. 26.
 Praesides & maiores magistratus an fa-
 ciant statuta sine principis autoritate.
 num. 27.
 Sterilitas quando liberet à solutione pen-
 sionis. num. 28.
 Stipulationis solennitates sublatæ, iure no-
 stro. num. 29.
 Alteri per alterum an stipulare liceat.
 num. 30.
 Per stipulationem notarii an absenti a-
 ctio irrevocabilis acquiratur iure com-
 muni, controuersum. num. 31.
 Iure nostro non acquiri actionem irrevoca-
 biliter ex opin. D. Ludo. de Molin.
 & sequantium. num. 32.
 Quod etiam iure nostro actio irrevocabi-
 lis acquiratur, defenditur contra D.
 Molin. num. 33. & sequenti.
 Notarii qua ratione servi publici dicantur.
 num. 34.
 Sicut per seruos proprios irrevocabiliter
 nobis ignorantibus, & absentibus, ac-
 quiritur: ita & per seruos publicos cui
 libert. num. 35.
 Intellectus. l. 7. titul. 11. part. 5. diligentius
 quam hucusque ab aliis animaduerti-
 tur. num. 36.
 Cum ratio legis generalis est, licet in casu
 speciali loquatur, generaliter est intel-

ligenda. nu. 37.
 Surdus & mutus an stipulari posint.
 num. 38.
 Stipulatio sine causa an valeat. nu. 39.
 Si incontinenti non respondeatur stipula-
 tionis, an vitietur. num. 40.
 Et quid si stipulatio fiat inter absentes.
 num. 41.
 Stuprum qua pœna puniatur iure, & con-
 suetudine. num. 42.
 Casus, in quibus stuprum pœna mortis ple-
 citur iure nostro. num. 43.
 Stuprante filiam, vel sororem, in actu oc-
 cidens, non punitur. num. 44.
 Subscriptio partis an sit necessaria in in-
 strumento. num. 45.
 Et quid Nauarræ. ibidem.
 Subscriptio notariorum an sit de iure, vel
 de consuetudine. num. 46.
 Substitutio facta à milite per verba dire-
 eta, an omni tempore valeat iure di-
 recto. n.m. 47.
 Substitutio pupillaris an posthumi nativi-
 tate expiret. num. 48.
 Si pater substituat pupillariter filio, an te-
 neatur sibi testamentum facere. nu. 49.
 Suorum appellatione, an transuersales co-
 prehendantur. num. 50.
 Supplicatio secunda quando admittatur.
 num. 51.
 An haec supplicatio secunda instè per prin-
 cipem negari posset. nu. 52.

S A L A

SALARIVM debetur hæredibus iudicis, seu potestatis, si moriatur ante finitum tempus, siue iudex regius sit, siue alterius. gloss. in. l. diem functo. ff. de offi. assessor. Iure regio hoc locum habet in iudice, potestate, seu officiali regio. l. 9. titu. 8. par. 5. Villalo.

2 Non credo quod illa lex partite voluerit constituere discriminem inter iudices regios, & alios: nam dum loquitur de salariis magistrorum, idem decidit in magistris, qui salarym recipiunt à communione, vel populo, quod in his qui recipiunt à rege ibi. *Del Rey, o de comun de alguna ciudad, &c.* Nec congruens assignabitur ratio, cur diuersum in magistris aliarum scientiarum, quam in magistris iustitiae statuendū sit: quare illud verbū. *De la corte del Rey.* in princip. illi^o legis, gratia exēpli, & maioris frequentiæ appositorum puto: sicq; vitabis antinomiā, licet Greg. Lopez aliter sentire videat.

Salarium aduocati quo tempore sit soluendum, vide supra versiculo, aduocatus.

3 Satisfare tenetur de iudicio sifendo quilibet reus, qui non possidet immobilia in loco vbi conuenitur. l. properandum. s. sin autem reus. C. de iudi. l. 41. titul. 2. part. 3. Bar. & dd. in. l. sciendum. qui satisfida. cogan. Maran. in specul. par. 6. 8. mēbro iudicij, de satisfatio. in principio. Iure regio nouo nonte-

netur antequam de debito cōstite rit, saltim summarie. l. 3. ti. 16. li. 5. re cop. vide supra. l. reus. nu. 21.

4 Sententia vt valeat ordo iudicij seruari debet in processu, atiās nulla erit. l. prolatam. & ibi gloss. & doctores de sent. & interlocut. omn. iud. Iure regio licet non seruetur non corruit sententia. l. 14. titul. 9. part. 7. & l. 11. tit. 1. lib. 3. ordin., na. est. l. 10. titul. 17. lib. 4. recopila. Villalo.

5 Falso allegat legem partitæ imo iure partitarum sententia non valeret. l. 12. titu. 22. par. 3. & l. fin. ti. 4. lib. 3. ordin. nullum faciebat processum, si ordo ommitteretur: sed non fuit recepta in noua legum cōpillatione, & intelligenda erat, si ordo à parte peteretur, iuxta. d. l. 11. ex cōmuni nostrorū interpretū sententia, vt post oēs refert Lud. Me xia in rep. l. Toleti. 5. sub. tit. 3. li. 7. ordin. 9. fundamento primę part. n. 8. & ita restringe hodie antinomiam. s. quod omissionis ordinis nō vitiat processum, si à partib^o nō pe tatur. aliās sic. d. l. 10. tit. 17. lib. 4. recopil. ibi. *Pero si el demandador, &c.*

6 Sententia interlocutoria quoad partes trāsuit in rē iudicatā, quoad iudicē nō, iure cōmuni. Pr̄posit, in summa. 2. q. 1. Iaf. in. l. qd iussit. n. 31. de re iudi. ff. cōmunē dicit. Iure regio intra triduū potest iudex reuocare, si ab eo non fuerit appellatū, vel quousq; appellatio ad iudicē, ad quē perueniat, cū appellatū extitit. l. 3. ti. 2. lib. 2. for. leg. Villalo.

Intellige de interlocutoria sim-
plici, non de ea quæ habet vim dif-
finitiæ, quæ etiam quoad iudicem
transiit in rei iudicataim, iure cō-
muni: vt not. Ias. in allegata. l. quod
iūs sit. nū. 10. & in simplici interlo-
cutoria limitatur, vt per eundem
Ias. & Montal. in d.l. fori.

7 Sententia, in plusquam iudici li-
cebat cognoscere, quia limitatam
habebat iurisdictionem, non va-
let in totum. Iure ciuili. dd. com-
muniter in l. certa ratione. C. quan-
do probo. non est necesse. Iure re-
gio valet sententia in ea quantita-
te quæ est cōformis iuri, id est in eo
quod potuit cognoscere per l. 4. ti-
tul. 26. part. 3. Villalob.

8 Non loquitur. l. regia de exces-
su limitatæ iurisdictionis: sed de
excessu pœnae apposita à lege de-
linquenti condemnato per iudi-
cem, ibi. *En mayor quantia que la ley le manda pechar,* &c. non est ergo anti-
nomia per illam legem. Sed dices
quod per l. certa ratione. quando
probo. non est necess. C. in totum
est nulla sententia, in qua iudex ex-
cessit multam à lege limitatam:
per legem nostram in excessu tan-
tum in pœna autē licet excesserit,
valet sententia iure cōmuni. l. quid
ergo. §. pœna. ff. de his. qui not. in-
famia. gl. in d.l. certa ratione, & sic
antinomia remanet in multa tan-
tū: & si vellis eā fugere, dic, quod
lex nostra loquitur in pœna: & con-
formis. d.l.

9 Sententia arbitrorum non ha-

bet executionem paratam, iure ci-
uili. l. 1. & l. cū ante. C. de arbit. Bar.
in l. quid ergo. §. ex compromisso.
de his qui not. in fam. l. 35. & 23. tit.
4. par. 3. Iure regio nouo habet exe-
cutionem paratam. prag. 24. in or-
din. de Madrid. est. l. 4. tit. 21. lib. 4.
,, recopil. Villalob.

Idē cauetur iure regni Nauarræ,
in prag. 47. lib. 2. prag. illius regni.

10 Sententia lata ex falsis testib⁹, aut
instrumētis, rescindit petita resti-
tutione intra quadrienniū: & non a-
liás, iure com. l. diu⁹. & ibi interpre-
tes. ff. de re iudi. Iure regio intra vi-
ginti annos potest peti. l. 13. tit. 22.
part. 5. Villalob.

Quod volunt. dd. restitutionē pe-
tendam intra quadrienniū, vt exce-
ptio falsi possit opponi intra virgin-
ti annos, de qua Alex. in d.l. diuus.
n. 18. per l. quæ agnatis. d' exceptio.
ff. redditur dubium, quæ simplici-
ter loquitur, veriorq; videtur opini-
o gloss. in d.l. querella, quæ dicit
hanc exceptionem perpetuam ef-
fe, & opponi non petita in integr.
restit. eamque sequitur Ias. in præ-
allega. l. diuus. nu. fin. & satisfacit
his, quæ à. dd. tradduntur, & hanc
praxis recepit.

11 Sententia exequi non potest ab
alio iudice quam ab eo, qui eam
tullit, sine literis eiudē iudicis pro-
ferētis, nisi per actionē in factū pe-
titū fuerit, iure cōmun. c. Romana.
§. contrahentes. de for. comp. not.
Bar. & alij in l. à diuo Pio. §. 1. de re
iud. ff. & magis cōmun. dicit Greg.
Lopez

- Lopez in.l.1.titul.27.part.3. versic.
del que dio. Iure regio siue petatur
per actionem in factum , siue offi-
cio iudicis, potest exequi senten-
tia ab alio iudice, absque literis iu-
dicis qui sententiam tullit. per.l.5.
, titulo.8.lib.3.ordin.est.l.3.titul.17.
„lib.8.recop. Villalo.
- 12 Sententia,in qua fuit error ex par-
te iudicis in calculo,vt si dicat con-
demno Titium in centum ex tali
causa , & in quinquaginta ex tali ,
quæ sunt ducenta , si transiuit in
rem iudicatam , debentur ducen-
ta : & non retractatur sententia in
quinquaginta. gloss. in.l.fin. ff. de
iurisdictio.omn.iud. Iure regio re-
tractatur in quinquaginta. per.l.19
titu. 22.par.3. Villalob.

Hæc doctrina est magis erro-
nea,quàm sententia , de qualoqui-
tur, nam est contra text. express.
in.l.1. ff. quæ sentent.sine appella.
rescind.& gloss.nec doctores in.l.
fin.de iuris.omn.iudi. nihil dicunt
de hoc: perperam ergo facit an-
tinomiam.

- 13 Sepultura de iure ciuili dene-
gatur auctoritate iudicis, pro de-
bito ex instrumento habenti exe-
cutionem paratam.not. Angel.in
authentic. vt defuncti, seu funera
eorum , &c. cola.5. idem si debitū
est liquidum.gloss. in capit.ei cui.
5.fin.2.quæst.6. Iure regio per.l.13.
titul.9.part.7.&l.fin.titul.13.par.1.
contrarium disponitur.

Est text.in.l.5.titulo.18.libro.4.
fori leg.& iure communi , quòd

non possit denegari sepultura,
probat esse verius , & commune
opinio. receptum Roder.Xuarez
in repeti.l.regiæ in.l.post rem.ex-
tensione.5. num.1. fol.mihi.570.&
diligentiss.D.Präf.Couar.lib.2.va-
riarum resolut. cap.1.nu.10.

Iure antiquo regni Nauarræ
fideiussor, aut creditor poterat im-
pedire , ne corpus debitoris trad-
deretur sepulturæ , & illud ampa-
rare , vt ibi dicunt extra domum ,
& ecclesiam. capit.7.incient.fia-
dor,titulo de los fiadores.libro.3
for.Sed non fuit vsu receptum,nec
insertum in noua fori reductione.

- 14 Sportulorum iudicum duo au-
rei taxabantur.5.nec autem.in au-
then.de iudicibus.cola.6.& in au-
thent.sed hodie de Episcopis , &
cleric.& aliquando decima.gloss.
in capit. cum ab homine.de vita
& honest.cleric. interdum etiam
iuxta laborem taxabatur. gloss.in
capit. offeratur. 4. quæstio. 4. Iu-
re regio taxatum est salarium ,
& ultra taxam , non possunt ali-
quid recipere.l.1. correctorum.

Villalo.

In noua recopila.sunt.l.9.titul.
5.lib.3.&l.9.&.31.tit.6.eodem lib.
Vide Nun.Auend.in.tract.de exe-
quend. mand.reg. capitul.2.num.
14.versicu. in eo vero,&c. & idem
quod iure regio , cauetur iure re-
gni Nauarræ:per prag.20.de las or-
denanças de las iusticias.

- 15 Seruus qui est in dñi potestate,
dicēs se liberū, debet id probare.

1. circa. ff. de probat. Iure regio dominus tenetur probare esse seruum, & ostendere titulum seruitutis. l. 5. titulo. 14. part. 3. l. 27. titu. 14. part. 7. Villalo.

16 Seruus liber efficitur, si à dño instituatur heres, siue in parte, siue in tota hereditate, iure ciuili. §. seru. instit. de hered. instit. l. ex parte. de acquir. hered. ff. Iure regio in solidum & in tota hereditate institui debet. l. 3. titul. 3. part. 6. Villal.

Illa. l. partitæ non negat, quin si seruus pro parte heres instituatur, fiat liber: nam in herede vniuersali loquitur exempli gratia: quod non restringit regulam. §. a. & tenus. insti. de gradibus cum simili. eritque casus omissus iuris dispositioni, & non antinomia.

17 Signari, aut bullari in facie nullus debet, iure ciuili. l. si quis in metallum, C. de poenit. Iure regio qui duas vxores eodem tempore duxit, bullatur. l. 6. tit. 15. lib. 8. ordin. est. l. 5. tit. 1. lib. 5. recopila.

Villalob.

18 Sigillum non est necessarium in priuilegio principis, per notarium confecto, iure communi Innoc. & Abb. in capi. inter dilectos. de fid. inst. idem Abb. in capit. innotuit. de electio. Iure regio necessarium est sigillum. l. 3. tit. 18. part. 3. Villalo.

Innoc. & Abb. in locis hinc allegatis dicunt, quod si sigillum appensum priuilegio perdatur, non periit fides priuilegij: quo casu i-

dem esset iure regio: verum tamen est iure communi non esse necessarium sigillum in priuilegio à tabellione facto: vt not. Illustris. D. Præses Coua. in. ca. 21. & 22. nu. 8. pract. quæst.

19 Socius litis admittitur pro consorte post litem contestatam, iure ciuili. l. 2. C. de cōsort. eiusd. lit. Iure regio siue ante, siue post, admittitur. l. 10. tit. 5. part. 3. Villal.

20 Sodomiæ crimen commitens mortis poena punitur. l. cum vir nub. C. de adult. l. 2. titulo. 21. par. 7. Iure regio nouo cōburitur, & amittit medietatem honorū: per prag. 71. per quam proceditur contra reum istius criminis, sicut in criminibus exceptis. Villal.

21 Hæc prag. est hodie. l. 9. titulo. 21. libro. 8. recopila, & in ea amittit omnia bona, & ex eo quod procedi iubet, vt in criminibus exceptis: sequitur in eo crimine puniri etiam affectum, licet non sequatur effectus, & leuiores probationes sufficere: & in hoc etiam continet antinomiam.

22 Solutio si est facienda de vna re pro alia, iure ciuili meliore est præstanta. auth. hoc si debitor. de solutio. Iure regio arbitrio iudicis relinquitur. l. 3. ti. 14. par. 5. Villa.

23 Soluens partem ex pluribus debitibus, non adiecto pro quo soluat, intelligit p antiquiori: iure cōmu. l. in his. in princip. & l. vb. ifidei us. for. l. si ex pluribus. §. fi. l. creditor. §. Valerius. de solutio. ff. Iure regio inter

- inter debitores principales diuiditur: p.l.10.tit.4.par.5.licet Gre. Lopez in.d.l.10.vellit dare cōcordia. ver.en todos los deudos. Vill.
- 24 Merito Grego.Lopez vult concordare.l.partitę. cum iure cōmuni:nam in secundo membro illius legis, quando creditor cōsignat debitū, & debtor tacet, ipse debtor cōsignasse videtur: per regu. vulg. qui tacet.&c.in tertio autem membro:quādo nec debtor,nec creditor declarant,tunc antiquiori solutum censeatur:idq; significant appertè verba illa.*Si las deudas fueren iguales, que no haya agraciamiento de pena, ni de otra manera,*&c. & illa. *Espor aventure deuda huiesse, que fuese mas agraciada.* Sicque intellecta: non erit antinomia.
- 25 Soluens post sententiā ductus errore facti,iure ciuili repetit:Ias.in.1.Iulianus.ff.de condit.indeb.com mun.dicit. Iure regio non repetit per.l.16.tit.ii.part.3. Villalob.
- 26 Statuta possunt cōdere populi carentes iurisdictione,cū authoritate superioris, iure com.dd.in.l.oēs populi.ff.de legi.& in.c. quod clericis.de foro cōpet. Iure regio disponitur contrariū:per.l.12.tit.1.par.1. ibi. *Emperadore Rey pueda hazer leyes sobre las gentes de su señorío, y otro no.* Villalob.
- Quinimo in.d.l.8.contrariū expressè dicitur,ib.i. *Fueras ende si lo fiziesen cō otorgamiento dellos,*&c. Idē est otorgamiento in nřa.l.quod authoritas iure com.ergo nō est antino.
- 27 Veri posset dicere,quòd iure cōmuni magistratus maiores, vt pr̄fides, senatores,& pr̄tores, faciebant statuta sine principis authoritate: ex quibus manauerūt senatus consulta,& adicta pr̄torum. Iure nostro non possunt: per eam.l.sed Greg.Lopez etiam reducit illam, ad terminos iuris communis verb. otro ninguno.
- 28 Sterilitas si verè contingat,& colonus fructus aliquot percipiat, etiam ultra expensarum estimacionem debet fieri remissio pensionis pro rata,iure com.in.c.propter sterilitatē.locati.extr.Iure regio si deductis expensis collonus tradat domino fructus, liber erit, à tota pensione.l.22.ti.8.part.5.Illustris.Pref. in.c.30.practi.quest.nu.2.
- 29 Stipulatio iure ciuili solennitate fiebat, de qua in.l.1.ff.de verbo, oblig.&.§.item seruorum. institude inutilib.stipu.l.1.titulo. ii.part.5. Iure regio nouo sublata est illa solennitas : per.l.3.titulo.8.libro. 3. ordin.est.l.2.titu.16.lib.5.recop. Villalob.
- 30 Stipulari non poterat alteri per alterū, iure ciuili.l. stipulatio ista. §.alteri.ff.de verb. oblig. &.§.alteri.instit. de inutilib.stipula.l.7.d.ti. ii.Iure regio nouo per. d.l.3. alteri per alterum acquiritur, de quo vide Illust.D.Pref.Coua.in.c. quamuis.part.2.§.4.per totum.ver.præsertim decimo. Villalo.
- 31 Per stipulationem notarij absenti actio acquiritur ante rati

- H**abitionem irreuocabiliter. not.
 Andr. Tiraquellus latè in tract. de
 iure constit. part. 3. limit. 30. nu. 46.
 & 66. Dominus Præses Couar. in
 Rubrica de testament. par. 3. num.
 13. & lib. 1. var. resolut. cap. 14. num.
 11. Andr. ab ex ea. de pact. num. 185.
 Iul. Clar. lib. 4. recept. sententia. §.
 donatio. quæstio. 13. Dominus Lu-
 douic. Molina li. 4. primogen. His-
 pan. capitulo. 2. nu. 68. vbi alios.
 32 Sed ipse Molina verius esse exi-
 stimat saltim de iure nostro, quod
 per stipulationem notarij non ac-
 quiratur absenti actio irreuocabi-
 liter, & quod ante ratihabitionem
 reuocari possit stipulatio, seu pro-
 missio. per l. 7. titul. II. part. 5. quæ
 de iudicialibus stipulationibus, &
 fauore pupillorum tantum agit,
 iuxta opinionem ipsius, & non nul-
 lorum quos recenset: mihi ta-
 men semper prior visa fuit in ter-
 minis iuris civilis, & nostri, com-
 munis opinio, ex eo quod optimè,
 33 Domin' Præses aduertit vbi supra:
 nam si ratificatio exigeretur, non
 differret stipulatio notarij, qui est
 persona publica, ab stipulatione
 facta à qualibet alia persona priua-
 ta: & sequuta rati habitione, non es-
 set necessaria notarij, nec alterius
 stipulatio: cùm expacto solo actio
 acquireretur, præterea certissimū
 34 est, notarios iure communi seruos
 publicos dici. l. 2. ff. rem pupilli. sal-
 uam fore, cum simili hac ratione:
 quia sicut per stipulationem seruo-
 rum nobis acquirimus, ita per sti-

pulationem seruorum publicorū
 qui sunt notarij acquirere possu-
 mus. gloss. commun. appratabata. in
 l. generali. C. de tabularijs. li. 10. C.
 & in §. si quis alij. insti. de inutilib.
 stipulat. cum vulg. at per stipulatio-
 nem seruorum nostrorum statim,
 & sine ratificatione, & scientia ir-
 reuocabiliter nobis acquirimus.
 §. item nobis. instit. per quas per-
 son. nobis acquiritur domi. ibi,
Vobis ignoratis, &c. & §. 1. per quas
 person. nobis obligat. acquir. idē
 ergo, & maiori ratione dicendum
 erit in stipulationibus seruorū pu-
 blicorum: qui haec ratione, & causa
 introducti sunt, ut quod per alios
 efficere non possumus: nempe sti-
 pulari, per seruos publicos, id est
 tabelliones facere nobis liceat:
 quod nota: quia nisi fallor, nouū, &
 efficax fundamentum est: que qui-
 dem ratio etiam iure nostro rece-
 pta, & considerata fuit: nam in al-
 legata. l. 7. titu. II. part. 5. tabellio-
 nes serui publici vocātur, ibi. *E aun*
*porque estos oficiales tales son como ser-
 uos publicos del cocejo do vien, por razó
 de las cosas que han de fazer, que pertene-
 cen á su officio,* & eadem ratione qua
 in principio ipsius legis dicitur,
 36 *Mas aquel que estuviesse en poder de o-
 tri, así como el fijo en nombre de su padre,
 o el fiero en nombre de su señor, bien pue-
 de recibir promisión de otro: e valdrá la
 promisión que cada uno de estos sobredi-
 chos recibiese en nome de aquél, so cuyo
 poder estuviesse: e pude la demandar aquél,
 en cuyo nome fue fecha, al que la fizó, tam-
 bien co-*

- bien como si el mesmo la hubiese recibida.
 Sicque irreuocabiliter poterit etiam stipulari, & acquirere seruus publicus, id est tabellio ei cui stipulatus fuit irreuocabiliter, & hoc non negat illa lex: nec obstat, quod in verbo. *E audi de zimis.* in medio l. positum, de stipulationibus iudicialibus, & fauore pupillorum loquitur: quia exemplar proponit, quae non restringunt regulam, ut nuper dixi: quae quidem exempla desumpta fuerunt, ex l. 1. 2. & 3. rem pupil. salu. fore. ff. & cum ea ratio in fine d. l. posita de seruo publico generalis sit, licet l. in casus speciali 37 loqueretur, generaliter debet intelligi l. cum pater. §. dulcissimi. deleg. 2. Tiraquellus late in tract. cessante causa. in principio, & nu. 140. & 141. & sequen. maxime cum illa ratio & sensus legis adaptatur iuris communis dispositioni, & si aliter intelligeretur, induceretur legum correctio: ut in nostro casu: que omnia maxime fugienda sunt: vt omnibus per quam exploratum est, interim tamen penitanda diu tuis existimo.
- 38 Surdus & mutus non stipulantur iure ciuili. l. 1. de ver. oblig. in principio. l. 2. titulo. II. part. 5. Iure regio nouo per. d. l. stipulantur, & obligantur si perfectam cognitionem habeant, & appareat animum obligandi habuisse. vide Alcia. in. d. l. 1. nu. 58. & 60. qui tales mutos & surdos perfectam cognitionem habentes, maioribus viginti quin-

que annorū equiparari, in his quæ verba non requiruntur, probat.

39 Stipulatio sine causa iure ciuili inefficax est. l. 2. §. circa. de doli exceptio. Iure regio per. d. l. valet si ne causa, etiam pactum nudum à causa, ut not. Dominus. Couar. in. d. capit. quamvis. part. 2. §. 4. nu. 14. Villalob.

Supralitera. D. numero primo contrarium verius probauit.

40 Stipulatio iure ciuili non obligat, nisi incontinenti respondeatur. l. 1. §. qui praesens. & l. cōtinuo. de verbor. obligat. ff. l. 2. titulo. II. part. 5. Iure regio nouo per. d. l. 3. valet. Villalob.

41 Stipulatio inter absentes non valet, iure communi. §. item seruorum. institu. de inutilib. stipul. d. l. 2. Iure regio nouo per. d. l. 3. valet.

Villalo.

42 Stuprū voluntarium tam in masculum, quā in fœminam punitur, iure ciuili. glo. in. l. fœdissimas. C. de adult. Iure regio non punitur, ex opinione cuiusdam Michaël. de Malac. qui allegat. l. 2. tit. 8. libro. 4. for. & l. 2. in. fin. tit. 19. part. 7. sed Villalo. contrarium probari in. d. l. parti. dicit: & benè. Villalo.

43 Aduerte tamen quòd pœna. l. part. non fuit vsu recepta, idque te statut. Anto. Gomez in. l. 80. Tauri. nu. 7. Iul. Clar. li. 5. recep. sent. ver. stuprum. Hæc ergo pœna communiter statuitur in virgine, ad eam nubendam, vel honeste dotadam condemnatur, in vidua nulla pœ-

- na punitur, Come.numer.14.ipsa vero vidua ob stuprum perdit lu-
cra constante matrimonio acquisi-
ta.l.5.tit.9.lib.5.recopila.vide su-
pra, ver.coitus.
- 43 Stupri poena iure ciuili erat amif-
fionis medietatis bonorum. §. itē
I.Iulia.insti.de publi.iud. Iure re-
gio per.l.1.titu.18.lib.8.ordin.poë-
na mortis imponitur famulo , qui
cum filia domini,cognata,& nutri-
ce ipsius domini,stuprum commit-
tit.est.l.6.titulo.21.lib.8.recopila.
Et si cū famula fustigationis poena
plectitur,si famulus sit vilis,si nobi-
lis poena catenæ per annum: item
ipsa filia,cognata & nutrix filij do-
mini ponuntur in manus , & pot-
estatē ipsius. Et si cum filia, sorore,
aut cognata regis stuprum com-
mittat,incidit in crimen læsæ ma-
gestatis,& proditionis.l.2.titu.14.
part.2.&l.1.titu.18.lib.8.recopi.&
in famula reginæ virgine, vel non,
incidit in pœnam de aleue, & mor-
tis.l.3.eiusdem titul.& part.
- 44 Stupratorem filiæ , vel sororis in
actu inuentum occidens, non pu-
nitur.l.4.titul.23.lib.8.recopil.
- 45 Subscriptio partis non est ne-
cessaria in instrumento publico.
not.Abb.& commun.dd.in.c.1.de
fide instru.Iure regio sic.per prag.
,,190.est.l.13.tit.28.lib.4.recopil.D.
Præses.Couar.in.capi.20.practica
rū quæstion.nu.4. Villalo.
Idem cauetur iure regni Nauar
ræ,in ordin.5.de la visita del Obis-
po de Thuy.
- 46 Subscriptio notarij potius ex cō-
suetudine, quām ex lege inducta
est in instrumētis publicis, iure cō-
muni:vt not.idem D.Couar.in al-
legato.c. n.5.per plures ab eo alle-
gatos.Iure regio exprefse hoc cau-
tum est: per.l.54.titulo.18.part.3.
Villalob.
- 47 Substitutio facta à milite per ver-
bum directum valet omni tempo-
re,iure directo etiam matre existē-
te in medio,iure ciuili.not.Bart.in
l.centurio. num.12.ff.de vulg.Iure
regio matre existente in medio,
post pupillarem ætatem obliga-
tur.l.12.titul.5.part.6. Gregor.Lo-
pez ibi, ver.la tercera parte.Villa.
- 48 Substitutio pupillaris nō expirat
posthumi natuitate,iure ciuili,qā
ex causa præteritionis vel exhære-
datiōis irritū fit testamētū: cætera
nāq; firma manēt.auth.ex causa.C.
delibe.præt.Iure regio talis substi-
tutio pupillaris euaneſcit.l.10.tit.
5.par.6.not.etiam ibi Gregor.Lo-
pez versi.se desataria.& sequenti.
- Villalobos.
- 49 Substitutio pupillaris,vt valeat,
neceſſe est, quōd pater faciat ſibi
hēredem.l.2.ſ.quisquis.ff.de vulg.
Iure regio non requiritur.l.7.tit.2.
lib.5.ordin.est.l.1.tit.4.li.5.recop.
cui iunge.l.11.titul.6.eiusdem lib.
- Villalob.
- 50 Suorum appellatiōne in mate-
ria delictorum comprehenduntur
transuersales, vſque ad septimum
gradum,iure ciuili.glo.in.l.fœmi-
na. C.ad Turpilia.Iure regio vſq;
ad

ad quartū gradū. l. 2. iuncta. l. 4. tit.
l. part. 7. Villalob.

⁵¹ Supplicatio secunda iure ciuili
non admittitur. l. si quis. & authen.
quæ supplicatio de præcib. impe-
ra. offer. C. Iure regio in causis cui
libus arduis admittitur secunda sup-
plicatio, ad ipsum regem cum poe-
na, & solennitate. l. Segobiensis,
" quæ est. l. 1. titu. 20. lib. 4. recopila.
vbi inuenies. l. 7. 8. 9. & 10. de solen-
nitate, & forma quibus fieri debet.
Quibus immutatae, & correcte fue-
runt. ll. tit. 24. part. 3.

⁵² Hæc secunda supplicatio pote-
rat recusari à rege, iure ciuili: not.
Bal. in. l. fi. ff. de legib. Nun. Auen.
in tract. de secunda supplicatione,
num. 20. & iure partitarum per. l. 4.
d. titulo. 24. part. 3. ibi. *Le quiescisse.*
Iure regio nouo ex quo per legem
est concessa, & admitti iubetur, nō
potest iustè negari, aut recusari
per regem, si facta sit cum qualita-
tibus. d. l. Segobien. vt idem Auē.
not. in loco supra allegato. At, de
supplicatione quid cauetur in re-
gno Nauarræ, vide supra. ver. ap-
pellatio.

S V M M A R I V M .

THESAVRVS inuentus cui per-
tineat. num. 1.

Testamentum minus solenne inter liberos
an valeat. num. 2.

Testamentum sine institutione hæredis an
valeat. num. 3.

Testamentum nuncupatum quot testes

requirat. num. 4.

Et Nauarræ. nu. 5.

Abonimieto de testamento quid significet
Nauarræ. nu. 6.

Testamentum à marito & vxore simul fa-
ctum, mortuo uno, non potest per alte-
rum reuocari Nauarræ. num. 7.

Codicillorum solennitas an hodie iure no-
stro adæquata sit solennitati testamen-
torum. num. 8.

Mulier an possit esse testis in codicillis.
num. 9.

Et an hæreditas possit directo dari aut
adimi. ibidem.

Testamentum cæci quam solennitatem re-
quirat. num. 10. item & rustici. ibid.

Si testamentum corruat ex causa præteri-
tionis vel ex hæredationis an substitu-
tio pupillaris evaneſcat. nu. 11.

Intellectus. l. 10. titu. 5. part. 6. per Domi-
num Præf. Couarru. traditus defen-
ditur ab impugnatione Tell. Ferdinan,
num. 12.

Testes testamenti an referat sint vicini lo-
ci in quo fit. num. 13.

Testamentum solenne an reuocetur per a-
liud non solenne. nu. 14.

Filio ignoranter præterito an legata debeā
tur. num. 15.

Arbitrio iudicis illud relinquendum pro-
bat. num. 16.

Testamentum primum, quod clausulam
derogatoriam habet, quādo derogetur
per secundum. nu. 17.

Testati & intestati concursus, an admitta-
tur. num. 18.

Testis cui per modum exceptionis probatur
delictum an sit puniendus. nu. 19.

Praxis optima puniendi testem declara-
tur. nu.

- tur. numero. 20.*
- Testis cui probatum fuit delictum an repel latatur à testimonio ante condemnacionem. nu. 21.*
- Communis opinio improbatur. nu. 22.*
- Intellectus. l. 3. §. lege Iulia. ff. de testibus. et §. item. l. Iulia. cano. si testes. 4. q. 3. ibidem.*
- Testes super eisdem articulis aut directo contrariis, quando examinari possint. num. 23.*
- Quid Nauarræ. ibidem.*
- Testes de facto proprio deponentes, an protestare teneantur se nihil emolumenti consequuturos. nu. 24.*
- Testes an producantur post renuntiationem in causa. num. 25.*
- Testium publicatio an in omnibus causis sit facienda. num. 26.*
- Testes singulares an probent crimen usuruarum in specie. num. 27.*
- Reus contra quem delictum fuit legitimè probatum, si torqueatur, &c. in negatione persecutauerit an sit absoluendus. nu. 28. & seq.*
- Conuictus non est torquendus. nu. 29.*
- Intellectus. l. 26. titul. 1. part. 7. exponitur. num. 30. & seq.*
- Communis praxis circa torturam explicatur. nu. 31.*
- Tortus qui in negatione persecutauerit, an sub fidei iuribus sit relaxandus, vel omnino absoluendus. num. 32.*
- Unus testis omni exceptione maior an faciat indicium ad torturam. nu. 33.*
- Infamia an torturam praecedere debeat. num. 34.*
- Judex qui odio vel precio iniuste aliquem tortur sit qua pœna puniendus. nu. 35.*
- Transmittendi tempus an ipso iure currat. num. 36.*
- Transuersales an cogantur dicere testimonium contra suum cognatum, &c. intra quem gradum. num. 37.*
- Et quid si veritas aliter intelligi non possit. ibidem.*
- Cuius ætatis debeat esse tutor. nu. 38.*
- Tutor an alienare possit bona mobilia minoris, quæ seruando seruari possunt, si ne iudicis decreto. num. 39.*
- Et an immobilia alienet pro utilitate minoris sine decreto. num. 40.*
- Praxis proponitur. num. 41.*
- Tutor aut curator, quando licet emat rem pupilli. num. 42.*
- An tutor teneatur estimare bona minoris, cum inuentarium eorum facit. nu. 43.*

I HESAVRVS magica arte inuentus etiam in proprio solo, fisco pertinet, iure ciuili. l. vnica. C. de thesaur. li. 10. l. nemo. C. de malefi. & mathemat. absque magica arte inuentus in proprio agro, est inuentoris, in alieno vero, si data opera inuentus fit, totus domino pertinet, si fortuito, pars dimidia domino agri, alia dimidia inuentori pertinet. §. thesauros. instit. de rerū diuiss. & hęc est communis, & vera resolutio, vt refert scientissimus Præf. Dominus Coua. in regula peccatum. part. 3. §. 2. in principio. Iure regio indistincte thesaurus ad regem pertinet. l. 1. titulo. 13. lib. 6.

lib.6.recopil.& licet eam concordare conat Nun.Auend.de exeq.manda.reg.cap.4.nu.33.cum.l.45.titulo.28.part.3.quę est conformis iuri communi,& Greg.Lopez ibi versi.al Rey.Tamen praxis ita interpretatur.d.l.i.vt omnes Thesau riad regem pertineant.Teste eodem Domino Coua.vbi supra qui alios allegat.

2 Testamentum minus solenne inter liberos , iure ciuili valet.l.hac consultissima. §. ex imperfetto.C.de testam.l.3.titul. i. part.7. » Iure regio nouo non valet.l.3. Tau » ri.est.l.2.tit.4.lib.5.recopil. Villa.

Hanc legem intelligit,& restrin git Ferdinand.Mench.lib.3.de suc cess. progress. §. 21.nu.14.ad testamentum in scriptis , de quo loquitur. Sicque in nuncupatiuo non corrigi ius commune putat: quod nota, quia frequētius eo vtimur,& Tellus Ferdinand.ad numerū tantūm testiū,& non ad reliquas quantitates:ex quo infert plura,quæ vide per eum.

3 Testamentum sine hæredis institutione , iure communi non valet.l.fi.C.de iure codicil. §. i.instit. de fideicommiss.hæred.l.1.titulo.1. part.6. Iure regio nouo valet.l.1. » tit.2.lib.5.ordin.est.l.1.d.titu.4.lib. » 5.recopil.& venientes ab intestato compelluntur soluere legata, cæteraque in eo disposita.

4 Testamentum nuncupatiuum septem testes requirit iure communi.l.hac consultissima. §. pronū

tiatio.C. de testament.&.§.sed cū paulatim.instit.de testam.d.l.i.tit. i.part.6.Iure regio nouo sufficiunt tres testes, cum notario:& si non adest notarius, quinque, si autem locus sit talis, quòd non inueniantur quinque testes, tres sufficiunt per.d.l.i.ex quo etiam cessat.l.22. tit.i. part.6. in vltimo membro.

5 Iure regni Nauarræ testamentum nūcupatiuum coram duobus testibus, & tabellione factum,valet: quinimo sine scripture , & tabellione, coram duobus testibus potest fieri testamentum, si testator coram ipsis nominauerit hæredem,& suam voluntatem declarauerit. ca. 6.&.cap.9. §. i.tit.6.de testamen.li.3.for.& cum ita fit testamentum corā duobus testibꝫ sine scripture , ipsi testes debent redigere in scriptis illam testatoris voluntatem , & hæres aut illi quibus illud interest,præsente iudice vel mandato illius , & coram populo ad valvas ecclesiæ parochialis loci, vocatisque iis (si qui sunt) qui testamentum contradicant, tenentur publicare testatoris voluntatem, & testes ipsi debent iuramento prestito confirmare, ac depone re coram populo, illam fuisse defuncti vltimam,& expressam mentem , eosque interfuisse præsentes, per illum vocatos & rogatos testes, & hoc ita peracto redigitur pernotarium in scriptis, & in perpetuum facit plenam fidem: idq; vocatur Nauarræ abonimiento de testa-

- testamento, vt patet in allega.c.6.
- 7 Iure communi, & regio, testamentum à marito & vxore simul factum , altero mortuo, potest per alterum reuocari. Oldra.consilio. 174.Illustrissim. D.Pref. Couar.in rubr.de testa.part.2.num.8.est tex. „ in.l.44.Tauri:quæ est.l.4.titul.7.li. „ 5.recopil.Iure regni Nauarræ mortuo vno, non potest reuocari testamentū per alium,& habet vim contractus: per.c.1.d.tit.6.li.3.fori.
- 8 Testamentum iure communi maiorem solēnitatem exigit, quā codicillū : nā in testamento septē, in codicillis quinque requiruntur testes.l.hac consultissima. &.l.fin. C. de iure codicil.l.1.tit.12.part.6. Iure regio nouo eadem solennitas adhibetur codicillis quæ testamento.l.3.Tauri:quæ est.l. 2.tit.4. „ lib.5.recopil.
- Et licet Ioan.Lup. in ea.l.nu.34. Cifonta.num.12.Anto.Gomez nu. 71.Burg.de Paz.num.1349.& Tell. Ferdinand.num.14. id verum putauerint in numero testium tantūm, D.Ludouic.Molin.in lib.2. de primogenit.Hispan.cap.8.num.25.in omnibus qualitatibus testium, ad æquatam fuisse solennitatem testamenti,& codicillorum defensat.
- 9 Ex quo recte infert, quòd hodie non admitteretur mulier testis in codicillis, iure nostrō eiusque opinionem vsu receptam video, contra prædictos : & sic cessat vna antinomia. Item ex eo etiam optimè infert contra Greg.Lopez in.l.2.ti.12.par.6.& Burg.de Paz in d.l.3.nu.1338. quòd hodie iure nřo non potest hēreditas directo dari, aut adimi in codicillis:& sic habes concordiam alterius antinomiæ.
- 10 Testamentum ceci iure cōmuni se p̄ septem testes,& tabellionis p̄ sentiam requirit.l.hac consultissima.supra allegata. l.14.tit.1.par.6. Iure regio quinque testes sufficiūt d.l.3.Tauri.
- Item testamentū rustici minorē solennitatē exigit.l.fi. C.de test.l.6.tit.1.par.6. Iure regio nouo eadem requirit.d.l.3.Tauri.
- 11 Testamētū si corruat ex eo quòd testator non instituit h̄eredē , vel quòd h̄eres noluit h̄ereditatem adire, non corruit substitutio pupillaris, in eodem testamento facta, iure com.& h̄ec est cōmunis opinio,vt refert Franciscus Ripa.in.l.2.ff.de vulg.nu.33.Curc.in auth. ex causa. nu.53.deliber.præte. & alij qui allegantur per Tell. Ferdinand. in.d.l.3.Taur.par.4.nu.4. ——————
- Iure regio etiam corruit substitutio pupillaris:per.l.10.ti.5.part.6.quā sic intelligit accutissim. D.Pref.Cou.in.c.Rainūtius.5.6.n.4.
- 12 Et licet Tellus vb supra,nu.8.co tra D.P.Coua.intelligat illā legē, iuxta iuris cois doctrinam, vt eu itet correctionem:saltim quādo te stamentū non corruit ex causa p̄teritionis,vel ex hēredationis: per auth.ex causa. Tamen mihi verior videt Coua.intellectus:quia illa legis verba.Por alguna razō derecha.genera

neralia sunt, & omnes casus comprehendunt, & salua ratione recti sermonis, & natura, ac proprietate illarum, item & legis, quæ generliter disponit, non possunt restrin-
gi: ut iura sunt vulgaria.

13 Testamenti testes iure com. non refert sint vicini, aut nō, d.l. hac cōsultissima. s. per nuncupationē. & l. hac consultissima. qui test. facere poss. C.l.i. & .9.ti.13. par.6. sed iure regio nouo per d.l. ordinamēti cōfirmatā per d.l.3. Tauri, debēt esse vicini. not. diligenter Nun. Auen. in respon. 14. per totum.

14 Testamentū solenne nō reuocat̄ per aliud testamentū, in quo nō instituat̄ hæres, licet corā legitimo numero testiū reuocetur. s. penul. & ibi. gl. quib. mod. test. infirmen. instit. Iure regio, ex sententia Ant. Gom. in l.3. Tau. nu. 104. aliud tenē dum est. per l.1. titu. 2.lib. 5. ordin. , quæ est l.1. titu. 4.li. 5. recopi. supra allegatā, cùm per eā nō sit necessaria hæredis institutio, quod nō placet, quia illud locū tantūm habet, quādo testator declarauit velle de cedere intestatū: & hēc est com. opinio, vt refert Gre. Lop. in l.21. ti. 1. par.6. & D. Pr̄f. Coua. in rubr. de testam. par.2. cōclusione. 6. & l.25. ti. 1. par. 6. afferit, testamētū primū nō reuocari, nisi per aliud testamētū perfectū: neq; obstat. d.l.1. quia ibi intestatus moritur, licet legata & alia in instrumento conten ta debeātur: cū iure cōmuni duob̄ tātūm casibus, nēpe pr̄teritionis,

15 vel ex hæredationis deberētur. Iuxta deci. auth. ex causa. delib. pr̄te. C. iunta. l.2. C. com. de lega. nō est ergo antinomia. Villalo.

Itē, si filius ignoranter pr̄teritus esset, legata non deberētur: vt not. com. dd. in. d. auth. ex causa. Alex. cōf. 47. vo. 2. Arnal. Cōtadis. in trac. de bono. poss. in cedula cōtra tabulas. nu. 56. Iure regio debentur. per d.l.1. Villalob.

Cave, nam verba illius legis, nec mens minime cōpræhendunt hūc casum ignorantia: nec video qua ratione testamētum, aut talis volūtas sustineri debeat, cū testator ignorans filiū habere, bona sua extraneis hac ratione, aliās fortassis non facturus, relinqueret.

16 Quare cū casus euenerit, hoc arbitrio iudicis æqui, relinquendum puto: qui attentē considerata testatoris qualitate, & legatorū, ac bonorū quantitate circūspiciat, si testator sciēs, intelligensq; se filiū habere, illa esset nihilominus relictus: vt not. Ias. in d. authē. ex causa. nu. 6. Alcia. de pr̄sumpt. reg. 1. pr̄sump. 13. Meno. in tract. quēst. arbi. iudi. li. 2. cētu. 2. casu. 167. nu. 3. vbi alios citat, & coēm esse opin. dicit.

17 Testamentū primū quod clausulam derogatoriā cōtinet, reuocat̄ per secundum, derogans primo, licet de illa clausula derogatoria nō fiat specialis mētio. Bar. in. l. si quis in principio testamēti. ff. de lega. 3 nu. 8. Iure regio in secūdo necessaria est clausula specialis deroga-
toria

toria primæ:per.l.22.titul.1.part.6.
Villalob.

Hæc.l.partitæ omnino est conformis iuris ciuilis doctrinis: vt notat ibi Gre.Lop.& diligenter docet Illus.Pref.D.Coua.in rub.de testa. par.2.nu.19.in eo præsertim, quod de clausula speciali derogatoria dicit:tātū abest ergo vt sit antino.

18 Testati & intestati concursus iure cōmuni non admittitur.l.quan- diu.de acquir.here.ff.l.ius nostrū. de reg.iur.Iure regio admittitur.l. „ 32.Taur.quę est.l.6.ti.4.li.5.recop. & Tell.Ferdinand.ibi num.3.

19 Testis,cui per modū exceptio- nis probatū fuit aliquod delictum, non punitur iure ciuali, si illud non descendat ex delicto, vel negotio principali de quo tractatur. Sali.in l.vbi.C.de fals.per.l.2.ſ.si publico. ff.de adul.Deci.in.c.2.de excep.n. 4.&.7.com.dicit,quod si illud ne- gotiū attingat,punitur. Iure regio ex generalitate.l.fin.tit.1. par.7.in nullo casu punitur per eam instan- tiā,quod limitat Gre.Lop.quū ex cōfessione ipsius testis cōstaret de delicto:in.d.l.ver.en tal caso. Vill.

20 Tucum casus contigerit,&tibi iudici per modum exceptionis cō stiterit de delicto testis,ne rema- neat impunitus,poteris capere te- stem in vinculis,& si pars cui deli- ctū tāgit,vellit eū accusare,admit tes,& condēnabis illū via ordina- ria,scilicet eo auditio,& conuictio. Sivero pars noluerit accusare,aut non inuenitur:ex officio iustitiæ

creato procuratore fisci,vel si sit cas> in quo sine accusatore iudex po- test procedere, poteris etiā testē condēnare:& sic occurritur vtriq; damno,ne delictum maneat impu nitum,& ne puniatur indefensus, quæ torquebāt.dd.& fluctuare in vtramq; partē faciebant, quæ qui- dē praxis desumpta est ex his, quæ not.dd.in.c.cum dilectus. de ordi. cognitio,& ex.d.ſ.si publico.& ſæ pi^o in hac regia curia,& aliis tribu- nalibus receptā vidi,atq; audiui.

21 Testis contra quem opponitur crimen, licet sit probatū,tamen si ex eo non sit condemnatus,non re pellitur à testimonio , iure ciuali: „ si Villal. credam id affirmāti, sine „ lege & authore: potuit allegare.l. „ 3.ſ.l.Iulia.ff.de testib.& Cano.sitē „ ſtes.ſ.item lege Iulia.4.q.3.Iure re gio sufficit,quod sit probatū,vt re- pellaſt à testimonio.l.8.ti.16.par.3. & ibi.gl.Gre.ver.cartा,osello.Vill.

22 Sed illa opinio iuris ciuilis licet commun.non fuit vsu recepta,nec est vera:nā tex.præallegati ex qui- bus fundatur, alternatiū loquun- tur:ibi. Conuictus vel condemnatus eſt, & sic ad veritatem illius sufficit al- terā partem esse verā: vt sunt iura vulgaria:cōui& autē nō eſt cōdē- nat^o,sed cōdēnat^o: nec ſolū con- uincitur reus ex confessione pro- pria:vt voluit gloss.in.d.ſ.l.Iulia. versi.conuictus. Sed etiam perte- ſtes,& instrumenta, vt probat per plura AEgid.Boss.in tract.de con- uictis.nu.5. differtque à confesso,

vt idem author probat.n.6.& sic in
tellectus, cōcordabis ius regium,
& ciuile,cū canonico, nam iure ca-
nonico sufficit ad repellendum te-
stem delictū esse probatū : vt not.
dd.vbi supra, vide Auend.in tract.
de exequen.mand.reg.c.5.part.2.
nu.5.idem quod Villal.tenentem.
sed nec authores per eum allega-
ti,id dicunt,imo Grāmat.in consi-
35.nu.3.contrarium affirmat.

23 Testes super eisdē articulis, vel
directo contrariis, possunt iterum
recipi,iure ciuili.gl.in auth. at qui
semel.C.de probat.gloss.in clem.
fi.de testib.Cinus in.l.per hanc.C.
de tempo.appella.Iure regio non
debent recipi.l.4 tit.11.li.3.ordin.
est.l.4 tit.9.lib.4.recop. Villalo.

Idem cauetur iure regni Nauar-
ræ,in ordin.4.de los auogados.&
limita legem regiam , quando su-
per articulis in prima instātia pro-
ductis fuerunt examinati testes : si
verò nō fuerūt examinati possunt
examinari,& allegari in secunda
instantia:vt not.D.Præf.Couar.in
ca.18.practicarum quēstio.num.6.
& ita receptum est,& ideo aduoca-
ti semper solemus dicere, porne
ua alegacion, y por alegados , y
no probados,presento estos arti-
culos.

24 Testes deponētes de facto pro-
prio, protestare tenentur non con-
sequuturos quicquā ex dicto suo,
vt fidem faciant,iure ciuili.Bart.in
l.dictantibus.C.de testam.Iure re-
gio sine protestatiōe admittūtur:

per.l.8.tit.6.ti.4.&l.16.tit.11.lib.2:
recopil. Villalob.

Ibinihil dicit de hac re , & iure
communi est tex, qui sine protesta-
tione admittit testes : in.l.quero.
de edili.edicto, sic intellectus per
Paul.Cast.in.l. quicunq;.ff.de ser.
fugit.& Thom.gram. in consi.ciui
li.65.nu.19.audacter ergo affirma-
re possumus,nō esse antinomiam.

25 Testes non possunt produci post
renunciationem in causa,iure ciui-
li.Bald.in auth. at qui semel.C.de
proba.& auth.iubemus. C.de iud.
Panor.in.c.in causa.de testib.Iure
regio admittuntur.l.24.tit.16.par.
3.obseruatis quæ ibi dicuntur.

Dictu, quòd etiam admitteren-
tur iure communi,vt not.Gregor.
in ea lege,hęcque fuit opinio Ioā.
& Azonis,& de iure canonico est
tex.in.c.de testib.in.fin.de testib.
nulla est ergo antinomia.

26 Testium publicatio fieri debet
in omnibus causis,iure communi:
aliàs non potest condemnatio fie-
ri.Bart.in.l.vult.ff.de quēst.cap.2.
de testi.extra.Hipol.cōf.95.Grat-
consi.74.lib.2.diligenter.D.Ioan.
Redin in tract.de magest.princip.
verb.sed etiam per legitimos tra-
mites.nu.108.& sequentibus. Sed
consuetudine Hispaniæ in causis
sindicatus magistratuū,& in mili-
tarium ordinum, scilicet sancti Ia-
cobi,Alcantaræ, & Calatravæ ha-
bitus susceptione,& in collegiorū
ingressu:cum de oppositorum no-
bilitate,ac qualitatibus inquisitio-

Q fit nō

fit, non publicantur testes: quam consuetudinem, licet prima facie nimis duram optimè defensat idē D. Redin in loco proximè allegato, à num. 147. usque ad. 202. quem omnino vide.

27 Testibus singularibus non creditur iure ciuili, ad probandum de lictum usurarum in specie: not. diligentissim. D. Pres. Couar. in. c. 3. li. 3. variar. resolut. nu. 5. & Iul. Clar. in praxi. crim. s. fi. q. 53. vers. dixi etiā. Iure regio in hoc usurarum criminē faciunt fidem, ad illud probandum in specie, modo iudex ex qualitate testimoniū credit eos verum dicere, sintque aliæ presumptiones, quæ ad credendū eū inducāt. l. 4. ti. 6. lib. 8. recop. quod attentē inspicēdū cōsulit idē author vbi supra.

28 Tortus, contra quem est legitimē probatum, si perseverauerit in negatione iure ciuili absolui debet. Alber. in. l. edictum. ff. de questio. com. dicit. Vide tu melius Iul. Clar. in praxi crim. s. fi. q. 64. versi. illata reo. Iure regio per. l. 26. tit. 1. part. 7. debent condemnari, quia iniquū esset, quod iudici daretur potestas purgandi probationes: Thom. Gram. consilio. 12. num. 24. & decis. 8. D. Couar. capi. 23. practicarum questio. num. 5. Villalo.

29 Quod legitimis probationibus conuictus nō debeat torqueri, est communis & vera sententia, iure ciuili. vt not. Gādi. in tract. de malefici. rubrica de questio. in princip. Ange. in eodem tract. ver. fama pu-

blica, quæst. 2. Frāci. Brun. in tract. de indicis, & tortura, quæst. 5. vers. 6. & alij allegati per diligētiss. D. Coua. in. d. c. 23. practicarū quæsti. & si talis cōuict⁹ torqueatur, quod nihilo minus debeat condemnari, est etiā verior opinio iure ciuili, vt probat Paris de Put. in tracta. sindi. in. fi. capit. quidam latro tortus. Matth. de Afflict. in cōstit. Neapo. li. 2. rubrica. 10. Iser. in. c. 1. s. publici latrones, de pace tenend. Auen. in Alphabe. ver. tortura. concl. 12. vbiaios allegat, sicque usū receptum est, quare non erit vera antinomia.

30 Et caue quia. l. regia. 26. tit. 1. par. 7. non probat, quod ex ea Villalo. vult, nec loquitur de conuictō legi timis probationibus, sed de indiciis, ibi. *Esi por ventura fuese hombre mal afamado, e otro si las pruebas fallassen alguna præsumpcion contra el, bien puede estorcer tormentar, e si por ventura, &c. deue lo dar por quito.* Et sic à contrario sensu innuit legitimē conuictū nō esse torquendum, idēque dicitur in. l. 1. & 4. tit. 30. par. 7. & quod tortus ex indiciis, perseverās in negatione, purget ea, & debet absolui, est vera opinio iuris coīs. vt not. diligenter Clar. vbi supra: & hac etiā ratione non erit antinomia, & ita intelligit. d. l. Auenda. in repertorio. versi. tormento, conclus. 13.

31 Sed non obstante prædicta lege quando inditia sunt valde urgentia, licet reus perseverauerit in negatione, extra ordinaria poena punitur:

nitur: & ita s̄epius in facto obtinui, communiterque obseruari testatur AEgidius. Boss. tit. de inquisitione. nu. 30. & Clar. in loco proximè allegato, & hac ratione iudices in sententiis torturę dicere solent, mandamos poner. a. f. a question de tormento, quedando las probanças, que contra el estan hechas en su fuerça y vigor. ex quo el licies, quòd licet verū sit per illam legem reum tortum perseverantē in negatione esse absoluendū, vsu non fuisse receptū, vbi inditia sunt vrgentia.

³² Ex quo cessauit alia antinomia, quam facit Gre. Lopez in ea lege ver. deue lo dar por quanto: quòd iure ciuili, sub fideiussoribus est relaxandus reus. Paris de Puteo de sindica. versi. tortum, versi. viso de repetit. nu. 4. Carreri in praxi crim. in rubrica, num. 202. Iure regio absoluendus omnino, vel condemnandus. Ex prædicta l. 26. & ex l. 3. ti. 30. eiusdem par. 7. & ex l. 10. ti. 11 part. 3. ellicitur alia antinomia: q̄ iure ciuili vn° testis integer facit in dictum ad torturam. gl. in. l. 3. ad. l. Iul. mages. C. Iure regio per d. ll. vi tra testem, exigitur quòd reus sit vilis, & malæ famæ. Villalob.

³⁴ Torqueri ut quis possit iure ciuili, debet prius infamia affici de delicto commisso. allegat Thom. Gram. in voto. 3. & Carre. in praxi, titulo de homicidio. num. III. Iure regio sufficit, quod infamia sit de alio delicto. d. l. 10. Auenda. vbi

supra. Villalobos.

Gramma. & Carre. non loquuntur in tortura, sed in inquisitione: scilicet inquisitionem factam contra non infamatū non valere, quod non est nostrum. & l. 10. h̄c allegata omnino est conformis iuri comuni, vt patet ex notatis per Iuli. Clar. in loco supra allega. versi. sed pone. & per Grego. Lopez in ea. l. versi. si fuesse home vil.

³⁵ 35 Iure communī non est taxata pœna iudicis qui odio vel præcio aliquem torsit. Bald. in. l. decurio. C. de quæst. & in. l. vnicā. C. ne ex delict. defunct. Iure regio per. l. 4. in fin. tit. 30. par. 7. punitur pœna tallionis. Villalob.

Imo iure ciuili taxata est pœna capititis, & hæc est cōmūn. opin. vt not. Hipol. Marsi. in. l. quæstionis modum. num. 73. de quæstio. & Iul. Clar. in. q. 64. in principio. & Bald. in locis per Villalo. allega. illud nō dicit: & in. l. decuriones. expresse contrariū tenet: ex quo percipies istius authoris desidiam, & veram antinomiam, nempe quòd iure cōmuni statuitur pœna capititis: Iure regio tallionis. l. 4. tit. 30. pa. 7. tallionis inquam, vt si ex tormento mortu° fuerit reus, vel membrum amitterit, vel aliud damnum in corpore habuerit, iudex idem patiat: quòd si damnum non patiatur reus, nihilominus iudex torquens arbitrio iudicis puniatur. Gregor. Lopez in. d. l. versicul. aquella que fizo dar.

36 Transmittendi tēpus currit ipso iure, licet à iudice nō sit assignatū. glo. & cōmuniciter doct. in. l. cū anti quiorib⁹. C. de iure delib. quod a deo verum affirmat Ias. ibi: vt si iudex post octo vel decem menses assignauerit tempus, excedens an num, non valeat: cōtra Bal. & Pau. Cast. Sed iure regio Baldi & sequa tium opinio recepta est: per. l. 2. ti. 6. par. 3. Greg. Lop. ibi, vers. que le sera puesta. Villalo.

37 Transuersales non coguntur dicere testimonium contra consan guineos, vsq; ad septimum gradū. glo. in. l. si foemina. ad. S. C. turpi. C. Floria. in. l. Iuli. ff. de testib. Iure regio ad quartum gradum restrin guntur. l. II. tit. 16. par. 3. & l. fi. ti. 30. part. 7. quod locum habet etiam si veritas aliter haberī nō possit, per d. l. fin. cū iure ciuili in tali casu co gerentur: vt patet ex his quæ alle gat Dueñas in regula. 384. limita. r. Greg. Lopez in alleg. l. II. ver. muy grandes. Villalob.

38 Tutor iure ciuili viginti quinque annorum debet esse. l. fi. de legiti tutor. C. ſ. furiosus. insti. qui test tuto. dar. poss. Iure regio fori legum per. l. 1. tit. 7. li. 3. viginti anno rum sufficit etas. Sed. l. 4. ti. 16. par. 6. concordat cum iure cōmuni: & niſi probetur vſus legis fori, est se quenda. Villalob.

39 Tutor non potest alienare bona mobilia minoris, quæ seruādo ser uari possunt, sine authoritate præ toris. l. lex quę tutores. C. de admi

nistra. tuto. quā ad hoc inducit gl. in. l. curator. C. si res alien. pig. dat. Bald. & Salicet. ibi. Iure regio omnia bona mobilia indistincte alienare potest. l. 8. tit. 13. part. 5. præter seruos antiquos. l. 8. titu. 16. par. 6. Villalo. Greg. Lopez ibi, verbo, muebles, cogitādum relinquit: tu tiusque faceret tutor, si cum autho ritate iudicis alienet: & ita conſulerem.

40 Tutor non potest alienare bona immobilia minoris, niſi pdebito ipsius minoris, iure ciuili. l. 1. ſ. æs alienum. de reb. eorum. Iure regio potest etiam pro vtilitate minoris alienare. l. 4. tit. 5. par. 5. Villalo.

Idem quod lex regia tenet glo. in. l. ob æs alienū. C. de prædiis & aliis reb. minor. sine decret. non alienand. Et controuersa est eorum sententia, qui dicunt, etiam iure ci uili in alienatione vtili minoris re quiriri solēnitatem à iure inductam: vt not. And. Tiraq. in tract. de iure mariti. glo. 8. nu. 62. Corse. in sing. ver. pupillus. & Gabriel Saraina in additi. ad Matthesil. sing. 155. nu. 10 & II. quare dicere posses non esse antinomia.

41 Tamen ego vſu receptum vidi, in quibuscumq; alienationibus re rum immobilium minorum, decre tum iudicis, & licētiam interponi, præcedente informatione prævia de necessitate, aut vtilitate mino ris, & non aliās: & merito quidem, vt cludātur fraudes, quę indies ex cogitantur, vt decipient minores.

Tutor

42 Tutor vel curator potest emere rem pupilli sui, modo id faciat pa-
lam, & bona fide, iure ciuili. l. cum
ipse. C. de contrahen. emptio, &
potest sibi ipsi authoritatem præ-
stare. Ias. in. l. i. s. fuit quæsitus. nu.
19. ad Trebel. ff. Iure regio nullo-
modo potest. l. i. tit. 5. lib. 5. ordin.
l. i. 4. tit. 8. li. 8. ordi. est. l. fi. titu. ii. de
las compras. lib. 5. recopil. quas li-
mitat, nisi emerita contutore: per
l. i. 4. tit. 5. part. 5. Villalo.

43 Tutor debet æstimare bona mi-
noris, cùm conficit inuentarium.
l. fin. & ibi Bar. de magistr. conuen.
Iure regio per l. 99. tit. 18. par. 3. nō
requiritur estimatio, quod proce-
dit etiam ex cōsuetudine, & malè,
vt Salice. not. in. d. l. fin. Villalo.

S V M M A R I V M .

VA S S A L L V S an teneatur de-
fendere dominum, iniustum bel-
lum gerentem. nu. 1.

Venatio an posset per principem prohiberi,
cùm sit per ius naturale permissa. n. 2.
Vedita re tributaria, aut seruituti subiecta
nō facta metione tributi, aut seruitutis,
ad quid teneatur venditor. nu. 3.

Intellectus. l. 63. tit. 5. par. 5. nu. 4.

Sires vendita per emptorem pignori data
sit, & veditio resoluatur ex causa, quæ
à voluntate ipsius emporis pendebat,
vel per remedium. l. 2. C. de rescind. ve-
di. an pignus vendicari posset. nu. 5.

Si animal vitiosum vendatur, à vendito-
re vitium ignorante, qua actione, &
ad quid teneatur. nu. 6.

Venditio an efficiatur perfecta per arrarū
traditionem. num. 7.

Vendens rem alienam scienti alienam es-
se, ad quid teneatur. nu. 8.

Vendens gregem viginti oviū, una cui-
eta, an teneatur de emptione. nu. 9.

Differentia constituunt inter vniuersita-
tē iuris, & vniuersitatē corporis. n. 10.
Et ex eo intelliguntur. l. i. ff. 2. de rei ven-
di. ff. ibidem.

In venditionibus an sit locus retract. n. 11.
Et quid Nauarræ. ibid.

An à socio res retrahatur. nu. 12.

Veniam delicti impetrans, quæ declara-
re teneatur. nu. 13.

Vidua luxuriosè viues quid perdat. n. 14.

Et quid Nauarræ. ibidem.

Vniuersitas an poterit collectam impone-
re, sine indicis licentia. nu. 15.

Vxor an sine viri licentia posset esse in iudi-
cio. num. 16.

Vxor an posset esse procuratrix pro paren-
tibus impeditis, sine viri licentia. nu. 17.

Didac. de Castello opinio defenditur con-
tra Dueñas. nu. 18.

Procurator cogitur litem prosequi. ibid.

Et si dolo aut negligenter desererit causam,
tenetur ad interesse. ibidem.

Concordia lis paccatur. nu. 19.

Vxor an contrahat sine viri licentia. n. 20.

Vxor an succedat marito post venientes
ab intestato. num. 21.

Usuriorum quæ sint pœne. nu. 22.

Usurario maior pœna quam pecuniaria
imponi non potest. nu. 23.

Q 3 VASSAL-

ASSA L L V S iure communi fœundo rum tenetur defendere dominum, etiā iniustè rixantem. c. dño guerrā. titu. hīc finitur lex, &c. Iure regio, per l. 5. tit. 26. part. 4. nō tenetur iuuare dñm, si iniustè bellum faciat. Villalob.

Vectigal. Vide supra collecta.

2 Venatio iure naturali, & cōmuni, omnibus est permissa, nec potest prohiberi per principē: & hæc est cōmuniis opinio, teste Ias. in cons. 129. li. 4. & D. Pres. Cou. in reg. peccatum. par. 2. §. 8. n. 1. &. 2. per l. 1. &. 3. & l. quod in rerū. de acquir. rer. dom. §. feræ bestiæ. insti. de rer. diuis. l. 17. tit. 28. part. 3. Sed iure nouo regio prohibet: per l. 1. &. 2. & seq. tit. 8. li. 7. reco. & verior est opinio quod princeps ex iustis causis possit prohibere, vt not. idē Coua. vbi supra. Idē in pescatione statuitur in l. 9. & 10. eo. tit. cōtr. l. 6. ti. 28. par. 3.

Venditio quando dicatur perfecta, vide supra, versic. contractus.

3 Venditio si fiat de re tributaria, vel seruituti subiecta, nō facta mētiōe tributi, vel seruitutis, vēditor tenetur ad interesse, iure communi. l. Julianus. de actio. emp. l. quoties. deseruit. ff. de edil. edict. Iure regio emptor potest recedere à vēditione: per l. 63. ti. 5. part. 5. & sic erit in electione illius, petere interesse, periura ciuilia: vel discedere à venditione, per ius nostrum. Gre. Lop. ibi, ver. desfazer. Villa.

4 Hec. l. 63. nō tribuit electionem emptori, vt discedat ab emptiōe, vel petat interesse, et si illud vellet legislator, nescio qua ratione non dixisset: quare dicere poteris, q. quemadmodū iure cōmuni petēti interesse, nō dat electio recedēdi ab emptiōe: ita iure nostro, in quo dat facultas recedēdi ab emptiōe, non dabitur electio petēdi interesse: quia satis consultū videtur emptori, si recuperet pretium, & dānum, si quod passus fuit: per d. l. regiam: sed cogita.

5 Venditio si resoluatur ex causa, quæ ex voluntate emptoris pendebat, vt si resoluatur per remedium. l. 2. C. de rescind. vend. si interim emptor dederit pignori rem, valet pignus, iure ciuili. Gre. Lop. in l. fi. ti. 5. par. 5. ver. de la tornar. com. dicit. Iure regio nō valet, & potest vē dicari ab eo, qui pignus accepit.

Contraria opinio, quod pign' resoluatur, est verior, & magis cōmuniis iure ciuili: vt probat Pine. in re pet. l. 2. C. de rescind. vendi. part. 2. c. 3. nu. 12. & sequenti. & sic non erit antinomia.

6 Vendito animali vitioso, si vendor vitiū ignorabat, tenetur vēditor actione ciuili re diuitoria, quāto minoris emptor esset emptur, & prēatoria quanti minus valet res, vt not. Gre. Lop. in l. 64. tit. 5. par. 5. versi. que valia menos. & dicit cōmunem iure regio, per d. l. quanti res min' valet, dat actio: & nō alia. approbata opin. Pet. & Cin. Villal.

Ven

Vendor qui recepit arram , si discedat à venditione, ad quid tenetur iure ciuili,& regio. Vide supra , versiculo , contractus.

7 Arrarum datio iure communi,tā quoad emptorem,quām venditorem est argumētum emptionis , & venditionis cōtractæ tātūm, & nō perfectæ: per. l. i. insti. demptio. & vendi.l. contractus, de fide instrumen.C.Iure regio,per. d. l. 2. tit. 10. li. 3. for. legum : quoad vēditorem, arrarū tradditio perficit contractū venditionis:vt Montal.not.ibi.

8 Vendens rem alienā , scienti alienam esse,iure ciuili ad pretij restitutioñē tenet.l. vlti. s. vlt. C. cōmu. de leg.& dicit cōmunē Aret.in.l. si aliquā de acqui. poss. ff. Iure regio per. l. 19. tit. s. par. s. nec ad premium restituendum tenetur. Villalo.

9 Vendens gregem viginti ouiu, si vna,vel plures euincātur,modo re maneant decē,que faciūt gregem, non tenetur ad euictionē iure ciui. li. l. i. & .2. de rei vēdica. ff. Alber. in l. 2. C. d'euictio. Iure regio si vna sola euincatur,tenetur de euictione. l. 35. tit. s. par. s. Villalob.

10 Aduerte adhanc doctrinam,nā l. i. & .2. de rei vendi.nō probant illam , & est contra tex.in.l. i. ff. de euictio. vbi siue tota res euincatur, siue ei^o pars,habet regressum emptor,&c. & quod.dd.not. d' vēdito re vniuersitatis,in.l. i. & .2. de rei vēdi.non teneri ad euictionē, vna re euicta,est verum,in venditore vniuersitatis iuris,vt est hāreditas , &

non in vniuersitate corporis,vt est grex,& videtur ridiculū,quod quis vendat gregem viginti ouium , & non teneatur nisi ad decem.

11 In venditione,iure ciuili non est locus retractui.l.dudū.C.de cōtr. emptio.c.constitutus.de in integ. restit. Iure regio consanguinei pos sunt retrahere rem emptā:per. l. 13. tit. 10. lib. 3. fori leg.& l. 6. & .7. li. 5. „ ordi.& l. 71. Tau. sunt. l. 7. 8. 9. & .10. „ &. 11. ti. 11. li. 5. recop. Villalo.

Idem cauetur iure regni Nauarræ.c. 10. & .24. ti. 9. de las vētas.lib. 4. fori est tamē differētia inter ius regium Castellæ,& Nauarræ, quod hīc intra nouem dies debet fieri re tractus,ibi intra annum & diē,per. d. iura.

12 Ex supra dictis etiam cessat decisiō. l. fallo. C. de cōmun. rer. aliena. nam res etiam retrahitur à socio.iure nostro:per. l. 55. ti. 5. par. s. & l. 66 „ &. 74. Taur. est. l. 13. tit. 11. li. 5. reco. quod iure coī non siebat , per. d. l.

13 Venia delicti si impētretur,iure communi debet impetrans declarare delictū, si quod pri^o fecit eiusdem generis , non tamen alterius. Auen.not.in tracta.de iniuriis.nu. 1. ver. in quo hodie. Iure regio debet declarare quodlibet delictum antea factum,licet non sit eiusdem generis,aliās gratia erit nulla.l. 2. ti. 25. de los perdones.lib. 8. recop.

14 Vidua luxuriosè viuens,iure ciuili perdit dotem.Boer. decis. 238. num. 11. Iure regio lucra tantūm cōstante matrimonio acquisita,per-

„ dit.l.4.tit.4.libro.s.ordi.est.l.6.tit.
ii.lib.5.recop. Villalob.

In regno Nauarræ amittit vsum frumentum doarij, quem habebat in bonis mariti, si castè vixisset. cap. i.ti. 18
2.lib.3.fori:& idem seruatur in marito si luxuriosè viuat.

15 Vniuersitas nō potest collectam imponere, sine licentia iudicis, iure communi. Guid. Pap. decis. 106. & Auend, qui alios recitat in c. 14. lib. 2.de exequēd.mand. reg. nu. 3. Iure regio vsque ad tres mille marruetinos potest vniuersitas collectam imponere, sine iudicis licentia. l.1.tit.6.lib.7.recopil.& Nauarræ vsque ad. 18.aureos.ordin.18.de los pueblos.lib.2.

Vxores duas eodē tempore dicens, qua pœnapuniātur, supra litera. B.nu.32.& sequen.

16 Vxor potest esse in iudicio sine licentia viri, iure ciuili. l.1. s.1. & l. eū qui nocentē. s. siupta. ff. de iure iurand. not. in. l. velle nec ne. C. de reuocā.dona. Iure regio nō potest sine licentia viri. l. ss. Tauri: est „, l.2.ti.3.lib.5.recop. Villalob.

17. Item vxor potest esse procuratrix pro parentibus, morbo, vel ætate impeditis: iure ciuili. l. fœminis. ff. de procura. l. s. ti. s. par. 3. Sed iure nouo regio, per. d.l. ss. non potest sine viri licētia. Didac. Caste. ibi. Dueñas tamē in reg. 311. ab hac opinione discedit, ppter opus caritatis, & quia vt ille existimat, si benē perpendatur, illa lex hoc nō negat, nec differt à l. fœminis, &

solum prohibet stare in iudicio, in negotiis illis tangentibus, ibi. Que a ellas tocaren. & Villa. cogitandum relinquit.

Ego cogitans, puto sententiam Castelli esse veriore, quia mulier acceptans mandatū, cogeretur littem prosequi vsq; ad sententiā: vt not. Bart. in. l. filius. §. procuratorē. ff. de procura. clem. i. de pcurator. & si procurator dolo, aut negligētia dessereret causam appellatio- nis prosequi, tenetur ad interesse dño, Specula. in titulo de appella. §. nunc breuiter, versic.item, quōd si pars. Angel. & Imol. in. l. ab ex- cutore, de appell. ff. Abb. & cæteri in. c. ex ratione. de appell. & per. d. l. ss. Tauri, quē omnia prohibentur vxori, sine licentia viri, ergo, &c.

19 Nisi dixeris quōd mulier nō obli- gatur mandato, tamen gesta per- eam valebunt, vt not. Ang. per eū tex. iuncta glo. in. l. quāuis. in prin. de acquir. poss. & Petr. de Rauen. singul. 300. & sic poteris concorda re opinones.

20 Vxor sine licentia mariti potest contrahere, iure ciuili: per. l. velle. C. de reuocā.dona. Iure regio per. „, l. Tauri: non potest, est. l. 3.tit. 3.lib. „, s. recopil. Villal.

21 Vxor est hēres legitima, post ve- nientes ab intestato enumeratos in. §. sunt, & alię. insti ē bono. poss. l. 3.ti. 13. pa. 6. Iure regio nouo, quar ta pars tantū conceditur vxori, iuxta formam auth. prēterea. C. vn de vir, & vxor, l. 32. Tauri: quæ est. l. 6.tit.

6.titul.4.lib.s.recopi.& ibi, Tellus
Ferdinand.num.4.

²² Vsurarij variis pœnis puniuntur
iure ciuili,& canonico, ideoq; ve-
rior existimatur opinio eorū, qui
dicūt vsuriorum pœnas arbitrio
iudicis cōmissas. Iul. Clar. lib.s.re-
cept. sent. s. vsura. & diligētius Me-
noch. lib. 2. quæst. arbitr. iudi. cen-
tu. 4. casu. 398. D. Præf. Coua. lib. 3.
variarum resolut. c. 3. Iure regio pu-
nitur pœna infamiae, & pro prima
vice amittit, quod debet, & totidē
fisco soluit, pro secūda, amittit me-
diam partem honorū, de qua, sum-

ma principalis datur ei, in quem v-
suram commissit, & ex superstite,
dimidia pars datur accusatori, &
altera expenditur in reparacione
mурорū, vel edificij principali lo-
ci. l. 4. & s. titul. 6. lib. 8. recopila. &
²³ consultō (nifallor) statuta fuit hæc
pœna pecuniaria: nā vsurario ma-
ior imponi non potest, quām amis-
sionis bonorum, quæ sitit, & affe-
ctat ardenter, & potius quām pro-
prium honorem, & vitam diligit:
vt notat Rober. Morant. in specul.
6. part. versiculo, inquisitio. nu. 116.

AE C sunt beneuole lector quæ se mihi obtulerunt antino-
miæ, & antinomiarum concordiæ, & iure nostro, & cō-
muni tibi proponendæ: non ignarus per tēporis angustiā,
& peculiare causarum patrocinium, nonnullas à me pretermisssas.
Sed mihi satis sit, inueniendi, & corrigendi inuenta, tibi aperuisse
viam: vt finem (si finis est antinomiarum) perquirere pos sis. Vale
ergo, & Deum optimum precare, vt alia quæ tibi præparo, in lau-
dem eius, & tuam, reipublicæque vtilitatem, perficere valeam.

Q , EPILO

et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus

et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus

et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus

et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus
et dicitur deus deus et deus

EPILOGVS LEGVM SE-

ptem partitarum, quæ per alias leges poste
riores, & per desuetudinem, aut contrarium usum in to-
tum, vel partem correctæ, atque abrogatae inueniuntur,
per ordinem ipsarum partitarum, & titulorum digestus.

Leges in prima partita correctæ.

1. **E G E S.** 10. & 18. tit.
5. part. i. & tex. capit.
ne pro defectu. & ca.
congregato. de ele-
ctio. extra, & omnes
textus eiusdem tituli, ac de postu-
latione prælatorum. disponentes
circa electionem archiepiscopo-
rum, per patriarchas faciendam,
& episcoporum, per decanos, &
capitula ecclesiarum cathedralium:
sunt hodie correctæ per l. 13. titul. 3.
& l. 1. titul. 6. libr. 1. nouæ recopila.
quibus disponitur prædictas ele-
ctiones, & quarumcumque alia-
rum dignitatum consistorialium,
pertinere soli Hispaniarum Regi:
iure patronatus, ex iustis titulis, ac
concessione apostolica.
2. Ex quibus similiter cessant &
abrogantur omnia, quæ circa for-
mam obseruandam in his electio-
nibus, & postulationibus tradun-
tur de iure canonico, in præallega-
tis titulis, & de iure nostro in l. 19.
20. 21. 24. 25. 26. & 27. eiusdem tituli
& partitæ.
3. Lex. 54. titul. 6. part. i. licet con-
firmetur circa principalem eius

decisionem : per l. 3. & 11. titulo. 3.
libro primo, recopila. tamen in eo
quod illa lex disponit clericos con-
ueniendos esse ad solutionem tri-
butorum, & munerum, ad quæ te-
nentur ex earum dispositione per
iudices ecclesiasticos: est iam cor-
recta per contrarium usum: nam
hodie etiam clerici conueniuntur
coram iudicibus secularibus, &
per eosdem compelluntur ad eo-
rum solutionem, ut supra not. lite-
ra. C. num. 38.

4. L. 32. titulo nono, partite. i.,
quæ ante annum non puniebat
excommunicatum persistentem
in excommunicatione : hodie
correcta est tam in tempore
quam in poena post annum in cur-
renda : nam permanens per tri-
ginta dies sexcentorum maraue-
tinorum poena punitur: persistens
per sex menses, sex milium ma-
rabetinorum poena plectitur. Qui
si diutius per manserit, augetur
poena: ut videbis in l. 1. titulo. 5.
libro. 8. nouæ recopila. & supra li-
tera. C. num. fin.
5. Lex. 1. tit. II. part. i. quæ genera
liter

liter disponit mortuorum corpora
præter ibi specialiter excepta, nō
debere intra ecclesiæ sepelliri.
Hodie contra, ut testatur Gre. Lopez in ea. l. & vt cōmuni consuetu-
dine receptū videmus, Christiano-
rum cadauera intra ecclesiæ, & ea
rum cāmenteria sepelliuntur: pro
qua consuetudine videtur tex. in. l.
8. tit. 13. part. 1. ibi, *O en la Yglesia.* &
p̄o consuetudinis ratione. l. 2. eius-
dem titu. & part.

6 L. 2. d. ti. 11. part. 1. debitoribus ad
ecclesiæ cōfugientibus immunita-
tē tribuēs: corrigitur, per. l. fi. tit. 2.
li. 1. nouē reco. cōtrariū disponētē:
vt ibi, & supra lit. F. n. 104. videbis.

7 Lex. 17. tit. 20. part. 1. est hodie im-
mutata in ordine, & modo soluēdi
decimas, per. l. 2. tit. 5. lib. 2. recop.
quæ nouam formam constituit.

8 Leges. 5. & fi. ti. 27. par. 1. quæ cle-
ricis de bonis intuitu ecclesiæ ac-
quisitis, testamenti factiōē, & dis-
positionē adimebant: hodiæ sunt
correctæ, & abrogatæ per. l. fi. ti. 8.
li. 5. nouē reco. liberèq; d̄ his bonis
disponere possūt, & ex testamēto,
vel ab intestato cognati eis succe-
dūt, ex inueterata Hispaniæ cōsue-
tudinē. d̄ qua supra lite. C. n. 25. &c.

Leges in secunda par- tita correctæ.

9 L EX. 3. tit. 16. par. 2. correcta per
non vsum in hoc, quod occidē-
tem in curia regia sub ipso mortuo
viuum sepelliri iubebat. notat Gre.
Lopez ibi verbo, viuo.

10 Item eadē lex correcta est per. l. 1.
tit. 23. de los homicidios. li. 8. reco.
nam percutientem in curia regia
amputatione manus tātū punie-
bat: lex vero noua poena mortis pu-
niri iubet.

11 Pr̄terea eadem lex correcta est,
quod territoriū curię triū miliariū,
(id est) vni leucæ cōstiduebat: ho-
die quindecim miliariū (hoc est)
quinque leucarū est extensum: per
l. 6. ti. 6. de los alcaldes de la corte.
lib. 2. recop. nouæ.

12 Plurimę leges tituli. 11. eiusdē par.
2. qui de officialib⁹ regiis agit, cor-
rectæ, & immutatæ fuerunt per nō
vsum, & cōtrariū vsum, ac per pecu-
liares regias sanctiōnes, circa offi-
ciales regios, & familiares eius do-
mus editas: quæ, quia ad institutū
nostrū nō pertinēt, h̄c omittūtur.

13 Item, leges plures ex ti. 18. eius-
dē part. quæ de custodia, & p̄uisio-
ne arcii, & castellorum agit, insu-
per ex ti. 23. & sequētibus, vsq; ad fi-
nem parti. quibus de militia, & mi-
litibus, ac de bellorū expeditiōe,
& de eorū officialib⁹ loquunt̄, cor-
rectæ, abrogatæ, atq; immutatæ fue-
rūt, per desuetudinē, & per specia-
les belli, & militiæ constitutiones:
quas etiā consultò missas facimus,
& militibus ociosis, quibus expe-
ctant notandas relinquimus.

14 Lex. 8. titu. fin. par. 2. concedens
immunitatem ab omnibus mune-
neribus personalibus, ac publicis,
doctoribus, magistris, ac licentia-
tis omnium vniuersitatū, quæ sub-
sunt di-

sunt dictiōi, ac dominio Regū Hispaniæ, corrigitur, & restringitur hodie per l. 8. tit. 7. li. 1. nouæ recop. ad solos doctores, magistros, & licentiatos, vniuersitatis Salaman tinæ, Valisoletanæ, & collegij Bononiensis. & l. 9. statim sequēs ex tendit illud priuilegium, ad vniuer sitatem Complutēsem. Vide supra litera. D. num. 29.

Leges in tertia parti- ta correctæ.

15 **L** EX. 41. tit. 2. part. 3. quæ in cau sis decem marauetinorū aureo rum libellū exigebat, correcta est, per l. 10. tit. 17. de las sententias. li. 4. recopil. per quam in his, & aliis causis arbitrio iudicis relinquitur, an libellus sit necessarius. Vide supra litera. L. num. 33.

16 **E**adem l. 41. quæ reum de iudi cito sisti, satis dare cogebat, absque debiti probatione: correcta fuit per l. 3. titul. 16. de los contractos. libro. 5. recopil. per quam non cogitur satis dare, quin prius debito cōstiterit, saltim per summariā co gnitionē. Vide supra litera. S. nu. 3.

17 **L**. 6. titu. 3. par. 3. quæ libellum in scriptis necessarium esse dicebat, correcta fuit per d. l. 10. tit. 17. li. 4. recop. nam hoc etiam relinquitur arbitrio iudicis, ut supra nota. litera. L. ver. libellus.

18 **I**tem eadem. l. 6. quæ intra ter cium diem litem contestandā pr̄cipiebat: correcta fuit per l. 1. tit. 4. de la contestacion. lib. 4. recop. nā

intra nouem dies contestare suffi cit, & ita vsu receptum est, ex qua etiam perpendes in litis contestatione non esse necessarium libellū in scriptis.

Et aduerte quod illud tēpus no uem dierum ad litis contestationē p̄fixum, non incipit currere ante diē porrectilibelli in scriptis, quādo iudici visū fuerit libellū in scri ptis fore proponēdū, vt patet in d. l. 10. ver. Pero si el demādado. Et ita cō cordabis dicta iura, & limitabis ea in causis publicarum gabellarū, in quibus proceditur summarie, & si ne figura iudicij, & non est admittēdus libellus in scriptis, lisque de bet contestari intra tertiu diē, ob seruata forma legis. 5. tit. 7. de la or dē judicial, &c. li. 9. recopil. nouæ.

19 **L**. 9. eiusdē tit. 3. pár. 3. disponēs ex ceptiones dilatorias p̄ponēdas es se ante litē cōtestatā, & vt malitiis reorū occurratur posse iudicē arbitrio suo cōstituere illis terminū p̄ remptoriū, intra quē teneātur oēs eas exceptiones p̄ponere. Hodie declarat, & corrigitur per l. 1. tit. 5. d̄ las exceptiones. libro. 4. recopil. nouæ: quæ p̄cipit dilatorias ex ceptiones proponendas infra nouem dies, ad cōtestationē litis cō stitutos: quo termino elapso (qui prorogari non potest) non admit tuntur dictæ exceptiones tanquā dilatoria, neque in vim dilatoria rū, vt impedire possint ingressum litis, sed admittuntur tanquam p̄ remptorię infra alios viginti dies, vt pa-

vt patet in.d.l.i.ibi.Y que el reo tene
gat termino,c&c.& ibi.De qualquier qua
lidad que sean.Et licet Greg.Lop.in.
d.l.9.versi.non deue ser oydo,cē
suerit, p̄dictas exceptiones etiā
post nouē dies in vim dilatoriarū
ad impediēdum litis progressum,
esse admittendas, quando Reus iu
rasset de nouo ad suam notitiā per
uenisse: mihi valde suspectum est:
quia illa lex restringit dispositio
nem suā ad prefixionē termini vi
ginti dierum: qui quidē terminus
ad proponendas exceptiones pe
remptorias,& quascunq; alias cō
stituitur,iuxta regū.vulgatā,quòd
exceptio sequens adaptanda,& re
ferenda est ad regul.proximē pre
cedentem, de qua glosa ordinaria
in rubrica de regu.iuris lib.6.& ali
bi s̄ape interpretes nostri.

Item,quia post limitationē ter
mini nouem dierum ad proponen
das exceptiones dilatorias addi
dit.l.Y no le sea dado mas termino, &c.
Quod diligēter more suo animad
uersus fuit D.Augustinus Aluarez
de Toledo,vir singularis eruditio
nis,huius epilogi censor per sena
tum regium,electus.Et sanè si op
nio Gre. Lopez vera esset,multis
periuriis,&litiū dilationibus oc
casio suppeditaretur.

Bene verum est,quòd sicut elap
sis viginti diebus exceptiones pe
remptoriæ admittuntur,præstito
prius à reo iuramēto,de earū noua
notitia:ita & similiter admitterē
tur exceptiones dilatoriæ , eadem

obseruata solēnitate, in vim tamē
perēptoriarū,vel præjudicialiū,&
hoc casu locū haberet opinio Gre.
Lop.sed nō vt ipse existimabat,in
vim dilatoriarū,ad impediendū li
tis ingressum:nam vt p̄dicti intra
nouem dies sunt necessario propo
nendæ,& non potest hic terminus
prorogari.

²⁰ Lex.ii.eiusdē tituli.3.que dispo
nit exceptiones perēptorias posse
opponi ante,vel post lité cōtesta
tā in quacūque parte litis,ante cō
clusionē sententię,& q̄ tales exce
ptiones post lité contestatā oppo
sitę impediāt litis progressū,iuxta
opinionē Azo.de qua.gl.&c.dd.in.
l.i.C.de ordi.cogni.& in.c.i.de or
di.iudi.extr.In vtroque corrigitur
pe.d.l.i.ti.5.li.4.reco.nā hodie ex
ceptiones perēptorię,& quæcūq;
aliæ infra viginti dies post,cōtesta
tionē opponēdæ sunt,post nō ad
mittuntur,& minimē impediūt pro
gressū litis,nec retardāt p̄cessum.
Sed cū ipso negotio principali si
mul pertractant,ex quo perpēdes
not.differētiā inter ius nrm & coē.

Stil tamē coīs in supremis tribu
nalibus huius regni,id obseruat,q̄
post viginti dies ad.d.exceptiones
proponēdas p̄fixos,& post sente
tiā probationum(quam sententia
de prueba vulgo vocamus) si reus
proposuerit suas exceptiones perē
ptorias,& petierit q̄ ea p̄bationis
sententia,seu admisio comprehē
dat illas exceptiones,& intelligat
de eis,tanquā si ante,intra temp.,
allege

à lege cōstitutum essent opposite, (iudicibus supremis ita pronuntiā tib⁹) admitti sollēt, sed nō admitte rentur per iudices inferiores: quia lex supremis tātū hoc largitur, & ad eos seipsā restrīgit: & hoc eorū arbitrio, & non immerito tribuit, quę quidem praxis ab ipsa lege de sumpta videtur, ibi. *T que no se alegan maliciosa mente, &c.*

Aduerte insuper, quod si post publicationē causæ oriret aliqua exceptio, seu quæstio falsitatis testiū, vel instrumentorū de nouo producitorū, talis exceptio, cū eo tēpore insurgat, & oriat, possit opponi, & effet admittēda iuxta decisionē d. l. partitæ, quæ in hoc remanet in correcta, & cōmuni praxi obseruat, nō tamē impedit talis quæstio litis p̄gressū, sed tacitè ad diffiniti uā v̄sq; remittit, seu reseruat: sicq; corrigit etiā in hoc p̄dicta. l. ii. ti. 3. quę has, & similes exceptiōes im pedire litis p̄sequotionē dicebat: donec de eis iudex pronunciasset.

Teste autem de falso accusato, proceditur iuxta formam. l. 57. tit. 5. lib. 2. nouæ recopil.

21 Lex. i. tit. 4. par. 3. quæ medicis, & aliis officialibus ipso iure iurisditionē concedebat, in rebus suorū officiorum. corrigitur per. l. i. ti. 16. li. 3. nouæ recop. per quā hodie nul lā habent iurisdictionē, nisi ex spe ciali concessione, aut priuilegio regis, vt supra litera. I. nu. 72.

22 Lex. 5. titul. 4. part. 3. quæ disponit iudices ordinarios maiores vi-

ginti annorū esse oportere, cui sim ilis est. l. 3. tit. 9. li. 3. nouæ recop. corrigitur seu limitatur per. l. 2. e iusdem tituli. & lib. in iudicibus iuriis peritis, quæ ante vigesimū sextum annorū eos iudices creari prohibet, & si creētur munus acceptare non possunt, ante illud tempus, sub priuationis perpetuę pœnam: in militibus, & nobilibus, atque aliis personis non iuris peritis. l. partitæ remanet incorecta, vt Greg. Lop. ibi existimat, versi. maior.

23 Lex. 6. eod. tit. & part. quæ iudices post depositum officium per quinquaginta dies in prouincia residere iubeat: corrigitur per. l. 23. titul. 7. lib. 3. nouæ recop. quæ per triginta dies tantūm residere præcipit, & ita seruatur: vt supra litera. T. num. 62. not.

24 Lex. 18. eiusdem tit. & part. quæ locū tenentes iudicū sententias dicere nō permittebat: corrigitur, per. l. 4. d. tit. 9. lib. 3. nouæ recopil. quæ sententias ferre sicut ipsis principiis permittit, idque usus recipit: vt supra not. litera. D. nu. 27.

L. 22. tit. 4. part. 3. quæ in recusatione iudicis delegati, & ordinarij discrimin constituebat, corrigitur per. l. i. ti. 16. li. de la recusacion de los juezes ordinarios. lib. 4. nouæ recopil. quia hodie per eam eodem modo recusatur delegatus, atque ordinarius: ex quo ellicies antino. inter ius nostrū, & commu ne: nam idem quod in. l. part. caue batur etiam in. l. apertissimi. C. de iud.

iud.& in authen. si vero contingat.
eodem titulo.

26 Item predicta l.22. quæ recusationem iudicis, absque iuramento recusantis admittebat, si à parte cōtraria non peteretur: corrigitur per d.l.i.ti.16.li.4.nouæ recopi. & per l.i.tit.10.lib.2. quæ iubent, licet à parte non petatur, iurandam esse recusationem, & ita seruatur, vt su prælitera. R.num.3.notatur.

27 L.23.ver. *Casi maliciosamente*, præcipiens iudicibus ordinariis eligere bonos viros, qui cognoscāt de iniuitate, & iustitia sententiarum arbitriarū, quæ per arbitros à partibus electos, latè fuerūt: vsu non recipitur: imo contraria consuetudine abrogata fuit: quia soli iudices ordinarij, vt boni viri cognoscunt de reducendis his sententiis ad arbitrium boni viri: vt testatur Gre. Lopez ibi ver. hombres buenos.

28 Lex.5.ti.5.par.3.ver. *Fueras ende*, &c. quæ mulieribus permittit officiū procurationis exercere pro ascendētibus, vel discendētibus suis, qui ab aliis commodè defendi nequeunt: corrigitur, & restrin gitur quoad mulieres matrimonio mancipatas, quæ nec pro se, nec pro aliis possunt stare in iudicio, sine maritorum licentia: vt disponit. l.2.titolo.3.libro.5. recopil. „nouæ est. l.55. Tauri: vide supra litera. V.num.17.&.18.

29 Leges. 9. & fin, eodem titulo imponentes diuersas pœnas (tam en diuersis casibus: vt Gregori⁹

Lopez pro earum concordia not. in ea. l.fin. versic. deue morir) ad uocatis præuaricatoribus: hodie sunt correctæ, & in vtroq; casu pœna illarū reducta ad statutā, per l. 17.titolo.16.libr.2.nouæ recopila. vide supra litera. A.num.75. & litera. P. num.60.

30 L.7.eodem titulo, & part.correcta, vt not.supra litera. A.num.75.

31 Lex.14.ti.6.par.3. quæ salariū aduo catorū arbitrio ipsorū p laboris, & litis qualitate taxari permittebat, modo centū marauetinos aureos non excederit: correcta fuit per ll. 10.&.11.ti.16.de los auogados.lib. 2.recop.nouæ, quæ per iudices ta xari præcipit: & ita vsu receptum videmus.

32 Lex.8.ti.7.par.3. quæ imponit pœ nas contumacibus per nūtios, aut cartas regias vocatis, non comparentibus, iuxta distinctionem, & qualitatem personarū ibi conten tarum. Hodie ita corrigitur, nam si vocati per cartam regiam sint personæ ecclesiasticæ, & trinæ monitioni, seu tertię carte regie non pa ruerint in comparēdo: amissione omnium bonorum temporaliū, & exilio perpetuo horum regnorū damnantur. per. l.13.tit.3.lib.4. nouæ recopil.

Alię autē personę præter ecclesiasticas cuiuscūque qualitatis extite rent, iis pœnis subiiciuntur, quæ ap positæ fuerint in ipsis cartis, seu p uisionibus regiis. per. l.14.d.titu.3.lib.4.recopil.nouæ.

33 Itē predicta.l.8.vers. *es iaque*, &c.
dū punire iubet pœna quīquaginta marabetinorū aureorum cōtumaces non comparētes, vocatos, seu citatos mandato iudicū curiæ regiæ, corrigitur per.l.18.tit.8.lib.2. nouæ recopil. quæ prædictā contumaciæ pœnā ad duodecim marabetinos cōmunes restringit: & aboletur stilus, seu cōsuetudo, p. quā septuaginta duos marabetinos capere solebant, & ad duodecim marabetinos reduci iubetur. per.l.12.eiusdem tituli.8.lib.2.

34 Sed hodie nihil capiūt. d. iudices ratione huius cōtumacię, quia loco illius, est eis assignata certa annua pensio, seu quantitas ex pœnis fiscalibus soluenda, vt testatur Grego-Lopez in.d.l.8.versic.mādamos que peche. & supra litera. A.num.23.

35 Præterea eadem.l.8.versi. *otro si dezimos*. vbi imponit pœnam dimidij marabetini iudici applicandi, & alteri dimidij applicandi parti, ob contumaciam citationis iudicū ordinariorū: corrigitur etiam hodie in causis criminalibus: per.l.4.& in ciuilibus per. l.5.tit.3.libr.2. forileg. Quæ seruantur vt not.supra litera A. numero. 18. & sequen. & præallegatæ leges fori, etiam sunt hodie abrogatæ, quo ad formam procedendi in causis criminalibus: vt ibi videre poteris.

36 Lex.10.eiusdem tit.7.par.3.quæ post terminū citationis elapsum,

incolis regni, in quo curia degit tres dies, exteris vero nouē indulget, ad cōparendū: antequā possit eis cōtumacia accusari: hodie est abrogata, vt testatur ibi Greg.Lopez, vers.del plazo. nā non cōcedi tur longior terminus, quam cōstittutus per.l.1.&.2.tit.3.lib.4. nouæ recopil. & eo finito statim accusatur contumacia.

37 Lex.4.&.6.tit.8.par.3. quæ post missionē in possessionem ex primo decreto, ob contumaciā factā, in actionibus realibus, anni tēpus: in personalibus, quatuor mēsiū ad morę purgationem indulgebat: corrigitur per.l.1.tit.11.lib.4. nouæ recopilatio: nam hodie in realibus tempus duorum mensiū, in personalibus vnius tantūm præstat: vt not. Gregorius Lopez in.d.1.part. versicu.vn año.& versicu.quatro meses.& supra littera. M.nu.52.

38 Lex.7.tit.8.par.3. quæ ordinem seu modum procedendi cōtra absentes in causis criminalibus proponit, q. si nō comparuerint intra annum, post tres terminos eis constitutos, puniantur amissione bonorum, & applicentur fisco: corrigitur per.l.fin.titul.10.libr.4. nouæ recopilatio. cuius dispositio hodie in totum seruatur per iudices ordinarios. vide supra littera. A.nu.16.

39 Lex finalis ti.10.par.3.vers. *e demas puede ser*, dū disponit quòd ante litis cōtestationē, nō possit sentētia

R pro-

proferriri, corrigitur per l. i. & 2. tit. II. lib. 4. nouæ recopil. quibus sine litis contestatione proceditur, & sententiam proferriri iubetur, seruat is his quæ ibi notātur, & supra litera L. numer. 36. Et licet dici posse videatur, id non fieri absque contestatione saltim tacita, & à lege inducta, post lapsum nouem dierum, qui ad contestandam litem constituti sunt: per l. i. titul. 4. libr. 4. recopil. nouæ tamen verius est, in his causis nisi via probationis ab auctore elligatur, nullā requiri, nec induci contestationē: quia terminus ille nouem dierū, per quem lis cōtestata fingitur à lege, cōceditur citatis cōparētib⁹ in iudicio perse, vel procuratorē: q̄ si non cōparuerint aliquo modo, datur via seu remediū decreti (quod nos de assentamēto vulgo dicimus) & nō contestationis, & hoc modo nouē concordabimus. d. l. i. titu. 4. de la contestacion. cum l. i. tit. II. de los assentamētos. eo. lib. 4. nouæ recopil. supra litera C. nu. 10.

40 Item. d. l. fin. tit. 10. par. 3. versic.
Otros si dezimos, ibi, post lité cōtestatā non recusari iudicē dicebat: hodie corrigitur, & lite cōtestata, & in qua cūque parte litis, licet iudicem recusare, solo iuramēto recusantis præmisso: per l. i. tit. 16. li. 4. recopil. nouæ, in ordinariis iudicibus disponens: & per l. i. tit. 10. lib. 2. quæ in supremis agit.

41 Lex. 26. tit. II. par. 3. quæ pœnā testis falsum deponentis pponebat,

correcta fuit per l. 3. titul. 12. lib. 4. for. leg. cuius decisio hodie seruat, vt testatur Grego. Lopez ibi.

42 Lex fin. tit. 15. & ll. 33. & 34. tit. 16. par. 3. quæ tres terminos ad probationes litis faciēdas p̄estabant, & vltra mare, nouē mēsium, correcte fuerunt per l. i. tit. 6. delos testigos y pruebas. lib. 4. recopi. per quam hodie vnicus terminus constituitur, & vltra mare sex mensū (quē termino de ley vulgo dicimus) ex quo ellices differētiam, inter ius nostrum, & cōmune: nam corrigitur. s. quia vero. de testib. col. 7. & cap. in causis. & cap. penult. de testib. extra ex quibus. d. leges partitæ desumptæ fuerunt.

43 L. 42. tit. 16. par. 3. quæ testes corā iudicib⁹ ciuilibus falsum deponētes, ad criminales puniēdos remitti iubebat: correcta fuit per cōtrariū vsum, & praxim, & ab ipsis iudib⁹ in quorū iudicio falsum deposuerūt, puniuntur: & hoc innuit apertē. l. 57. tit. 5. delos Presidētes, y oydores, lib. 2. recopil. nouæ. vide supra littera. T. nu. 75.

44 Lex. 5. ti. 17. par. 3. quæ inqūsitiōes quas vulgo informaciones, o pesquisas dicimus, p̄ duos iudices fieri præcipiebat: abrogata fuit per contrariū vsum: nam per vnum regulariter fiunt. vt not. Gre. Lopez ibi versic. dos pesquisidores.

45 Lex. 7. eiusdē tituli. & par. quæ saaria horū iudicum perquisitorum ex camera regia solui iubet, aut ex propriis conciliorum, seu locorū: hodie

hodie correcta fuit per l. 5. tit. 5. de los assistentes y corregidores. nam ex bonis reorum solui iubentur.

46 Lex. 4. ti. 18. par. 3. quæ priuilegiū à rege cōcessum, per ipsummet regē manu sua, tradendū parti disponentebat: abrogata fuit per contrariū vsum: vt not. Greg. Lopez ibi versic. mano.

47 Lex. 55. eiusdē tituli, & par. & l. 5. tit. 19. quæ per impedimentū tabellionū, aliis permittebāt traducere instrumentū, sine iudicis licentia: abrogatæ sunt, & per contrariū vsum, ac cōmunem praxim: nā hodie non fit sine iudicis licentia: vt supra not. litera. T. nu. 59.

48 Itē ea. l. 55. quæ testes instrumentarios ad instrumenti translationē vt ei subscriberent vocari præcipiebat, si in loco in quo traducere tur inuenirentur, abrogata etiam fuit per contrarium vsum: nam hodie non vocantur: vt dixi supra litera. T. nu. 60.

49 Itē ipsa. l. & 54. eiusdē tituli abrogatæ fuerunt, in eo quod duostabelliōes testes instrumēto aesse sufficere dicebat: nam hoc nō fuit vsu receptū: nisi in ciuitate Hispalensi, vt testatur Greg. Lopez ibi.

50 Lex. 87. eiusdē tituli. 18. par. 3. quæ permittebat marito donare vxori arras ad libitum: correcta fuit per l. 2. tit. 2. delas arras. libr. 3. fori leg. & l. 2. tit. 2. delas dotes lib. 5. recopil. nouæ. quæ est l. 50. Taurinarū constitutionum: nam hodie decimam partem bonorum, quæ tem-

pore contracti matrimonij possidebat, donare licet, & nō amplius. vide supra litera. D. nu. 71.

51 Lex. 89. eiusdem tituli, & part. qua libero homini in alterius servitutem perpetuo se submittere licebat: correcta fuit per contrarium vsum, vt not. Gregor. Lopez ibi, verbo, la carta.

52 Lex. 103. d. tit. 18. par. 3. & l. 1. tit. 1. part. 6. requirētes in testamento hæredis institutionem iuxta reg. iuris cōis: de qua tex. in l. fin. ff. de iur. codicil. & l. 1. instit. de fideicōmiss. hæredi. cum aliis vulgaribus corriguntur hodie: per l. 1. titul. 4. lib. 5. nouæ recopil. quæ sine institutione hæredis valere cauetur: vt optimè aduertit Greg. Lopez in. d. l. 1. versic. establesciēdo. & supra litera. T. num. 3.

53 Lex. 13. titu. 19. par. 3. quæ salaria notariorum regis taxat, immutata fuit: per l. 2. titu. 18. delos Secretarios del Rey: lib. 2. recopil. nouæ, vbi salaria hodierna taxantur.

54 Lex. 15. titul. 19. part. 3. imponēs taxam notariis publicis ciuitatū, & aliorum oppidorum huius regni circa salaria, quæ ex publicis instrumentis exigere debent. innouatur, & corrigitur: per l. vni. in princip. tit. 27. lib. 4. nouæ recop.

Et in versic. *de qualquier mandamiento*, colu. 4. taxat salaria prædictorū notariorum, ex actis iudicialibus, ciuilibus, & ex criminalibus in versicul. *de la querella*. col. 12.

55 Lex. 18. tit. 19. li. 2. nouæ recopi. li-
R 2 mitat

mitat salario, de los escriuanos de camara delos cōsejos Real, de Indias, inquisicion, ordenes, y contaduria.

Lex. 40.tit.20.eo.lib. 2.limitat salario, de los notarios de camara de todas las audiencias.

Lex. 5.tit.21.eo.lib.limitat salario de los escriuanos del crimē, de los alcaldes de corte.

Lex. 27.ti.8.eodē lib. 2.limitat salario de los escriuanos de pruincia de los alcaldes d' corte: & l.statim sequēs, quē est. 28.limitat salario d' los escriuanos de prouincia, delos alcaldes del crimē, in ciuilibus, licet in aliquibus fuerit immutata: per.d.l.vni.tit.27.lib.4.recopil.

Lex. 22.& 26.tit.22.lib.2.recopi. limitat salario de los receptores de las audiencias.

56 Lex. 5.6.7.8.9.10.11.&.12.tit.20. part.3.quæ limitant & constituunt salario cācellariis maioribus, & aliis locū eorum tenētibus, ratione sigilli regij, immutātur, & corrigū tur:p.l.10.&.11.ti.15.li.2.nouē recop.

57 Lex. 8.tit.22.par.3.quæ per iuramētum calumniæ liberari reum à condēnatione expēsarū dicebat: abrogata fuit vsu forēsi, qui hoc de condēnatione expensarū arbitrio iudicū relinquit: vt testatur Illust. Pr̄ses supra à me relatus, litera. I. num.38.vbi vitio typographi allegat.l.7.tit.22.part.3.& debuit allegare.d.l.8.

58 Lex.12.eiusdē tituli, & par. quæ sentētiam nullā dicebat, si ordo iu-

dicij, & pcessus omissus esset: correcta fuit per.l.10.tit.17.delas sentēcias, y nulidades. li.4.recopi. & licet ordo omittatur, sentētiā valet hodie, vt not.supra litera.S.nu.5.

59 L.25.titu.22.part.3.disponens in verbo, *essa misma pena*. quōd iudices maiores occidētes iniustè aliquē ignobilem, in exilium perpetuum mittantur:corrigitur per.l.4.titul. 23.lib.4.recopila.nouæ, quæ indistinctè iubet occidētem aliquem ex proposito, occidēdum fore. illa enim verba vniuersalia, *todo hōbre*, neminem excipiunt cuiuscunque qualitatis fuerit, vt supra not. litera.B.num.42.

60 Lex.18.tit.23.part.3.quē omissio medio, ad Regem appellare permittebat à quolibet iudice inferiori. correcta fuit per.l.20.titul.4.de los del consejo lib.2.recopi.nouē: nam hodie nō licet, vt notatur supra litera.A.nu.123.

61 Lex.23.eiusdē tituli, & part. quæ tempus ad prosequendam appellationem statuit: correcta fuit per l.11.tit.18. de las appellaciones lib. 4.recopi. quæ seruatur, vt diximus supra litera.A.nu.135.

62 Lex.4.& sequētes, tit.24.par.3. in his quē de supplicatione sententiā disporūt:correctæ, & immutatē fuerunt, per leges tit.19.de las supplications, & per.l.10.titul.20. de la segunda supplication lib. 4. recop. quæ seruātur, vt not.Greg. Lopez in.d.l.4.& supra litera.S.n. 51.&.52.

Lex.

- 63 Lex.2.tit.25.par.3.vers.otro si, quæ pendēte restitutiōis iudicio nihil esse nouādū sanciebat, nec execu-
tioni mādandā sententiā: corrigi-
tur per.l.3.tit.17.lib.4. nouæ recopil.
& hodie non obstante restitu-
tionis, vel alia exceptione, senten-
tiæ quæ transierunt in rem iudica-
tam exequi iubentur.
- 64 Lex.6.tit.27.par.3.disponens tā
circa ordinem exequendi senten-
tias, quām circa tempus largien-
dum reis, quibus executio fieri de-
bet:corrigitur in vtroque per.l.19.
tit.21.lib.2. nouæ recopil. per quā
noua exequendi forma constitui-
tur , aliisque terminus statuitur.
Hancque praxis obseruat, vt not.
supralitera.C.nu.72.
- 65 Lex.6.tit.28.part.3.(intellecta
prout Rodericus Xuarez eā intel-
ligit in allegatione.16.) corrigere
tur per.l.9.&.10.tit.8.lib.7.recopi.
nouę.Sed ex Grego.Lopez sentē-
tia, intelligitur in eo quòd omni-
bus piscari permittit, nisi à popu-
lo,vel principe sit prohibitum: &
ita etiam intelligendas leges iuris
cōmunis,ex quibus illa lex partitę
desumpta fuit, probat:sicque vita-
bis correctionē: & idē dicere po-
teris de legibus.27.&.28. de vena-
tione loquentibus,quas ita intelli-
gebat idem Xuarez.
- 66 Lex.45.eod.titul.& part.3.quæ
thesauros inuentoribus concede-
bat, & quibuslibet licentiam per-
quirēdi thesauros præstabat, cum
distinctione ibi posita:corrigitur,
- atque immutatur: per.l.1.2.3.&.4.
tit.13.lib.6. nouæ recopil. vide su-
pra litera.T.num.1.
- 67 Lex.21.tit.29.par.3. quæ tacitè
permittit præscriptionem triginta,
vel quadraginta annorum cum
mala fide:corrigitur per iura cano-
nica. cap. vigilanti. & cap. fin. de
præscript. extra. & reg. possessor.
de regul.iur.in. 6. quæ nullatenus
admittunt præscriptionem cū mā
la fide:& hēc iura sunt vtroque fo-
ro seruanda:vt not.Greg.ibi versi-
por qualquier manera,quier.& Il-
lustriss. Præses in.d.reg.possessor.
par.2.§.8.nu.4.Qod adeo verum
affirmat,vt nec immemorialis præ
scriptio cū mala fide procedat, ex
com.interpretum sententia.
- Sed prædicta limitatur in actio-
nibus personalibus , quæ etiam
cum mala fide præscribuntur per
leges regias , de quibus in corre-
ctione sequēti,vt ex multorum re-
latione cōmemorat idem.D.Præ-
ses, in allegata regula part. 2.§.11.
numer.3.versic.idcirco:cum modi-
ficationibus tamen per eum dili-
genter ibi relatis,versic.cæterum,
&c. & in hærede debitoris id pro-
cedere absque dubio(cui non no-
cet mala fides authoris) not. præ
cæteris Ferdin. Menchaca de suc-
cessionū creatione.lib.3.§.21.nu.
236.& seq.
- 68 Lex.22. eiusdem tituli & part.
quæ actiones personales triginta
annorū spatio præscribi dicebat:
corrigitur per.l.6.tit.15.li.4.recop.

R 3 nouæ,

nouæ , per quam ius exequendi instrumenta, præscribitur decem annis, & actio ipsa personalis vinti annis, quæ si mixta fuerit cū reali, vel contineat hippotecam, præscribitur triginta annis, & non breuiori tempore: vt not. Grego. Lopez in d.l.22. versiculo, treynta años, & supra litera. P. numero. 53. & litera. I. numero. 57. quæ locum non habent in actionibus persona libus , ratione seruitiorum inter dominos, & famulos. l.9. titulo. 15. lib. 4. recopilatio. nam per trienium præscribūtur: nec in exactiōnibus gabellarum, & aliis casibus enumeratis in l.9. & 10. titulo. 17. lib. 9. recopilat. nouæ, & l.10. titul. 16. lib. 5. de quibus vide supra litera. P. numer. 56. & 57. & de earum præscriptionū interruptione Gregorium Lopez in l. 29. d. titul. 29. part. 3.

69 Leges. 27. & 29. part. 3. quæ actionem hipotecariam per quadraginta annos & non breuiori tempore præscribi dicebant, cum res pignori subiecta ab ipso debitor, vel hæredibus eius possideretur: correcta fuit, ex communis nostrorum interpretum sententia per d.l.6. titulo. 15. lib. 4. recopilat. sed nos contra omnes contrarium defendimus supra litera. H.nu.25. & seq.

70 Lex. 6. titulo. 30. part. 3. quæ possessionem non acquiri sine reali appræhensione dicebat, correcta fuit in maioratib' Hispano-

rum per l.8. titulo. 6. de los mayo- razgos lib. 5. recopil. nouæ & not. supra litera. M. num. 3.

Leges in quarta par- tita correctæ.

71 L Ex. 10. titulo. 1. part. 4. versicul. Pero si aquel , permittens patri ex hæredare filiam nollentem nu- bere, cum viro à patre ei electo: & opinio quod filiam nubentem in- digno viro, ante. 28. annum, liceat patri ex hæredare : corrigitur per ius canonicum , cui est inhæren- dum , vt aduertit Gregorius Lopez in d.l. versiculo, puede la des- heredar. & Illustrissimus Præses in loco supra allegato litera. P. nu- mero. 10. & hodie nullum erit du- bium, stante reformatione Sancti Concilij Tridentini sessione. 24. cap. 1. de reformatiōe: nā obserua- ta. d. cap. forma, & solennitate, li- cet patre inuito, & virum indignū ducat, non poterit ex hæredari.

72 Lex. 3. titulo. 11. partit. 4. quæ donationem factam ab sponso sponsæ ante traductionem ad do- mum, irritam faciebat: corrigitur hodie, vt notat Gregorius Lopez ibi verbo, por palabras de presen- te. per. l. 52. Tauri quæ est. l. 4. titulo. 2. libr. 5. nouæ recopilatio. nam valet talis donatio etiam fa- cta spōsæ de futuro, iuxta formam ibi traditam: de qua supra litera. D. num. 69.

73 Lex. 4. titu. 11. part. 4. quæ dona-
tionem

tionem inter virum ; & vxorem
constante matrimonio factam ;
indistincte non valere præcipit :
corrigitur, & limitatur per. l.3. tit.
12.lib.3.for.leg.qua cauetur, quòd
si liberos nō habuerint, modo do-
natio fiat post annū contractima-
trimonij, valeat, & si liberi super
nascantur, nō reuocatur in totum,
nam in quinto valebit : & ita serua-
ritestantur authores supra relati:
litera.D.nu.70.

74 Lex.23.tit.ii.part.4. quæ dona-
tionem propter nuptias (quam arras
nos vocamus) extra casus ibi
enumeratos, marito, vel hæredi-
bus eius, pertinere dicebat : corre-
cta fuit per.l.3.&.4.titulo. 2. de las
dotes y arras.lib.5.recopilatio.no
uæ: nam si liberos non relinquerit
vxor, donatio arrarum hæredibus
ipsius vxoris pertinet , siue testa-
mentum fecerit, siue intestata de-
cesserit. vt supra not.litera. D.nu-
mero.71.

75 Item, ea. l. versicul. *Mas filiam u-
ger tuutere paños.* correcta, & immu-
tata fuit : per. d. l. 4. quæ est. l.52.
Tauri, nam. d.l. partitæ sequitur o-
pinionē distinguentē, inter vestes
cotidianas, & festiuas, seu precio-
sas: de qua Bart.&. dd.in. l. 1. §. pe-
nult. ff. solut. matri. & vt per ipsos
videbis, eo iure, mulier nō lucra-
batur vestes, & iocalia preciosa, li-
cet arras nō habuerit, & quemad-
modum in casibus in. d. l. partitæ
non exceptis, donatio seu promis-
sio arrarū ad hæredes mariti per-

tinebat , ita & vestes, seu iocalia
preciosa ei tradita , ad maritum,
vel hæredes eius pertinere dispo-
nit: & in hoc fuit etiam correcta
ea.l.parti. nam si maritus non pro-
miserit, aut tradiderit vxori arras,
lucrabit vestes festiuas, & iocalia
preciosa, obseruata forma.d. legis
&.l.1.d.tit. 2.& hic videtur mihi ve-
rus sensus dictarum. ll. Taurinæ,
& partitæ, & germana correctio,
quicquid dixerint ibi Gregor.Lo-
pez & alij.

76 Item in eo quòd arras ad libitū
mariti donare, & constituere per-
mittebat: correcta fuit, vt supra in
hoc epilogo not.in.ll.3. partitæ,tí-
tulo.18.

77 Lex.3.tit.12.par.4.&l.3.titul.6.
par.7. quæ mulierem intra annum
luctus nubentem , infamia affi-
ciebant , & lucro ex parte mariti
prouenienti priuabant: correctæ
fuerunt per.l.3.titul.1.delos casa-
mientos lib.5. recopilat. nouæ. &
hodie honestè nubit, nec priuabi-
tur lucro mariti , nisi id expressè
cauerit, vt dicitur supra litera. M.
numer.62.

78 Leges tituli.i4.part.4. quæ cō-
cubinatum iuxta formam ibi tradi-
tam permittebant: correctæ sunt
hodie per vsum, & per.l.36.titul.6.
lib.3.recopi.nouæ: nā omnis con-
cubinatus prohibiti sunt, & puniri
iubentur, vt not. latè supra litera,
A.num.55.

79 Lex.4.& fin.titulo.15.part.4.&
l.12.Tauri, quæ hodie est.l.10.titu.

8.lib.5.nouæ recopil.sentientes, quòd filij legitimati principis rescripto: potiréetur immunitate parentum,tanquam si legitimi nascerentur: correctæ fuerunt olim per contrarium vsum regium tribunalium,vt testatur Gregor.Lopez ibi,& hodie per.l.20.titul.ii.lib.2.& per.l.12.titu.2.lib.6.nouæ recopila.

80 Lex.9.eiusdem tituli,& part. quæ filios legitimatos ad successionem parentum cum legitimis admittebat:correcta fuit:per.l.10.titulo.8.de las herencias lib.5.recopil.vt videbis supra litera.F.numero.63.

81 Lex.9.tit.16.eiusdem par.4.quæ filios adoptuos cum legitimis ad successionem parentum adoptantium admittebat correcta fuit per.l.12.tit.delas mejoras lib.5.recop.nouæ: vt etiam latius intelliges supra litera.F.numero.66.

82 Lex.5.tit.17.eiusdē part.4.quæ patri in dote filię soluto matrimonio vsumfructū concedebat: correcta fuit per.l.47.&.48.Tauri,ho die sunt.l.7.&.8.tit.1.lib.5.recopi.nam cùm per matrimonium liberetur à patris potestate,cessat ille effectus:vide supra litera.D.num.22.& litera.F.numero.30.

Leges in quinta partita correctæ.

83 L ex.4.tit.1.part.5.disponens.S.C.Macedoniani remediū,non

dari, in mutuo factō filio familias nobili (vulgo apud nos Cauallero nuncupato) corrigitur per.l.22.tit.11.lib.5.nouæ recop.que generaliter decisionem suam extendit ad quoscunque filios familias,immo (quod dolendum est)sæpius in nobilibus,quàm in aliis vfitatur.

Item in eo quòd Grego.Lopez intelligit eā legem,in verbo,prestado.in mutuo pecuniæ,aut rerū consistentiū in pondere,numero,& mensura,vt eis distractis vteretur pecunia: hodie corrigitur per.d.l.22.que indistinctè intelligitur in mutuo cuiuslibet rei,& ad quæcunque vsum mutuo data.

84 Lex.6.tit.1.par.5.que mutuū factū scholari per patrē,soluendum esse dicebat:correcta fuit per.l.4.tit.7.delos estudos,lib.5.recopil.vide supra litera.M.numero.67.

85 Lex.3.tit.4.part.5.vers.mas si el padre,&c. in quo donationē factā à patre filio in potestate sua existēti nō valere,& patre mortuo,filium teneri bona sibi donata conferre cum fratribus,dicebat:corrigitur in vtroque per.l.10.titu.6.lib.5.no uæ recopil.nam hodie talis donatio statim valet in tertio,& quinto bonorum,& eo defuncto non confert:vt supra not.litera.D.numero.57.&.58.

Et cum dictæ donationes sustinētur in vim meliorationū,licet inter viuos sint factæ,reuocari poterunt,nisi in casibus expressis in.l.1,d.tit.6.lib.5.recopil.

Lex.

- 86 Lex.5.titul.5.part.5.quæ iudicibus etiam perpetuis, a prouincialibus suis intra territorium emere phibebat, correcta fuit per contrarium usum: vt not. Gregor. Lopez, ibi verbo, Juez qualquier, & supra litera. I. numero. 63. nam iudices perpetui, & existentes in regiis tribunalibus, qui pro perpetuis habetur, emere, & contraherere possunt cum subditis suis.
- 87 Lex.4.titul.7.par.5. vltra correctiones seu limitationes gloſe, ibi corrigitur, & limitatur in casu nato supra litera. F. nu. 130.
- 88 Lex.5.eiusdē tituli, quę octo probabella soluere iubebat: correcta fuit per l.1.tit.3.lib.9.recopila.nouæ: quæ decem soluere iubet.
- 89 Lex.1.tit.11.par.5. quæ solēnitatem stipulationis iuxta iuris cōmuniis leges pponebat: correcta fuit per l.2.tit.16.lib.5.recopil. nouæ: per quā nulla solēnitas requiritur, si de animo obligandi constiterit: vt not. supra litera. S. nu. 29.
- 90 Item, eadem l. quæ inter absentes stipulari nō permittebat: correcta fuit per d. l. 2. nam hodie licet stipulari.
- 91 Lex.2.eo tit.11.part.5. quę si in stipulatione interponerentur extra-nea verba, aut incontinēti non responderetur, inutilē esse dicebat: correcta fuit, vt ibi not. Greg. Lopez versic. entremeter, per. d. l. 2. nā hodie modo de voluntate constiterit, non vitabitur: vide latius supra litera. S. nu. 38.40.&.41.
- 92 Lex.7.titul.ii.part.5. quæ alteri per alterum stipulari non permettebat: correcta fuit per d.l.2.vt supra litera. S. nu. 30.
- 93 Lex.8.eiusdē tituli, & par. quæ nō acquiri domino actionem per procuratorem sine cessione dicebat: correcta fuit per eandem. I. 2. & hodie sine cessione acquiritur: vt supra litera. O. nu. 4.
- 94 Lex.11.d.tit.11.par.5. quę obligationē facti alieni non valere dicebat, nisi pœna fuerit apposita contractui, & exp̄sē dixerit se factum, & curaturum: correcta etiam fuit, per d. l. 2. & hoc non adiecto, valebit. Vide supra litera. O. numero. 9.
- 95 Lex.6.tit.12.par.5. quę fideiūfforem, per stipulationē, & non aliter obligari cōstituebat, correcta fuit per eandem. l.2.titul.16.lib.5. recopilatio. & quomodo cūque apparuerit animum obligandi habuisse, tenebitur. Vide supra litera. F. nu. 40.
- 96 Leges.11.titul.13.part.5.&.14. titul.14.part.7. &.1.4. titul.17. de las prendas lib. 5. recopilatio. quę creditores propria auctoritate occupantes res debitorum suorum, amissione debiti puniebat: vsu non fuisse receptas testatur Illustriſ. Præſes Couar.lib.3.variar. resolut.cap.16.num.7. versicul.his præterea.
- 97 Lex.8.tit.12.part.5. quæ fideiūffores simpliciter obligatos insolū teneri dicebat, quādo confide-

R 5 iusfores

iussores alij non essent soluendo: correcta fuit per.l.1.titu.16. de los contractos lib.5.recopil. nam si ab initio non fuerit expressè cautum, quòd insolidum teneáatur, vel pro eis qui non essent soluēdo pro parte sua, tantum quisque tenebitur: vt latius notaui supra litera. F. nu. 36. Et licet nōnullis videatur eam l.partitæ in fine intelligi posse, q alij confide iussores teneantur pro virili parte,& non insolidum:ficut in principio simpliciter obligati insolidum tenentur , quia non est diuersitatis ratio :tamen mihi pace eorū dixerim, videtur, non posse.l.illam sine diuinatione, & violentia intelligi eo modo : nam in principio apertè loquitur de fideiussoribus insolidū obligatis, non de simpliciter: ibi, e obligandose cada vno dellos en todo. postea addit casum, quando simpliciter obligantur, ibi, pero si los fiadores no se obligassen cada vno por todo, mas dixessen simlemente,&c. entonces si todos son valiosos para poder pagar, no puede demandar la cosa el señor de la deuda , a cada vno dellos, mas de quanto le cupiere de su parte , e si por auentura algunos de los fiadores fueren pobres que no huiiesen de que pagar la parte , que les cabe : entonces los otros que huiiesen de que pagar quier q sean vno , o muchos son tenudos de pagar toda la deuda. nota verba , uno y toda la deuda,& vide si clariora esse possint, vera ergo remanet correctio nostra, eamque legem sic intelligunt Montal.& Greg.Lopez,ibi.

Leges in sexta parti- ta correctæ.

- 98 L Ex prima, tit.1. par.6. correcta vt dixi supra in.ll.3.part.tit.18.
- 99 Item eadem.l.quæ in testamen-
to nuncupatiuo septem testes re-
quirebat: hodie correcta est per.l.
1.titul.4. de los testamentos lib.5.
recopilat.nouæ, quæ tres tantum
requirit. vide supra litera.T. nu.3.
& 4.
- 100 Item ea.l.1.&l.9.eiusdem tituli,
quæ testes testamenti etiam non
vicinos admittebant:correcta sue-
runt per.l.3. Tauri, est. l.1.ti.4.lib.
5. recopil. quæ vicinos loci in quo
fit testamentum exigit.recurre su-
pra littera.T.nu.13.
- 101 Lex.6.tit.1.part.6. quæ in testa-
mento rustici quinque testes lite-
ratos requirit : hodie correcta est
quoad testamētum nuncupatiū,
in quo sufficit adhiberi tres testes
loci vicinos , vt in testamētis alio-
rum dictum est:in testamento au-
tem inscriptis à rustico conficien-
do in rure,vel castro,vbi copiate-
stium haberin non solet , sufficeret
seruari solennitatem. d.l. partitæ,
& in his testamentis in scriptis ru-
sticorum incorrectam remanere
resoluit Grego.Lopez ibi glos.en
poridad.& latè Burgos de Paz in.
l.3.Tauri num.629.& seq.&, 631.&
seq.
- 102 Lex.7.eiusdem tituli & partitæ,
quæ in testamēto inter liberos fa-
cto minorē solennitatem permit-
tebat:

tebat: correcta etiā fuit: per. d.l.3.
Tauri quæ eandem solennitatem
quam in aliis requirit. litera. T.nu.
2.supra.

¹⁰³ Lex.13.eiusdē tituli & part. quæ
filiis familias testamenti factionē
adimebat: correcta fuit: per. l.5.
Tauri, est.4.tit.4.lib.5.recopi.no-
uæ: per quam hodie si legitimam
ætatem habuerint testantur. lite-
ra. F.nu.52.

¹⁰⁴ Lex.14.codem tit. & part. quæ
in testamento cæci septem testes,
aliasque solennitates requirebat:
quoad numerū saltim testium:fuit
expressè correcta per.l.2.tit.4.lib.
5.recopil.nouæ:vt not. Greg. Lo-
pez in.d.l.14.versic.siete testigos.
& Burgos de Paz in ea.l.3.nu.1293.
& supra littera. T.nu.10.

Vtrum vero quoad alias testa-
menti solennitates in ea. l. 14. re-
quisitas sit correcta: per. d.l.nouā
ordi. Grego. Lopez existimat rem
dubiam esse: in versic.escreuir,tā-
dem affirmat etiam quoad alias fo-
lennitates correctam fuisse, & fo-
lennitatem legis ordi. sufficere in
testamento cæci : sed Burgos de
Paz in.l.3.Tauri.num. 1302. cōtra-
rium defensat, contra Gregor. &
respondere conatur eius fundamē-
tis. Nouissimè tamen. D. August.
Aluarez de Toledo veriorē existi-
mauit Grego. Lopez opinionem:
quia cōsiderata earum legū men-
te,& ratione, quæ antiquas, & ca-
ptiosas testamētorum varietates,
pro viribus abolere curauit, & cer-

tam,notāque omnibus formā con-
stituere voluit: verisimili⁹ est, eas
etiam solennitates per legem no-
uam abrogatas fuisse , & sufficere
solennitatem per eam statutam.
maximè quòd si lex eas exigēret,
illud dixisset, minimeq; nobis du-
bitādi causam relinqueret, quam
tollere curauit: quem nos etiam li-
benter sequimur.

¹⁰⁵ Lex.15.eiusdē tituli & part. quæ
damnatis ad mortē testamenti fa-
ctionē tollebat: correcta fuit per.
l.4.Tauri:est.l.3.titulo.4.lib. 5.re-
copila, nouæ, vide supra litera. C.
nu.63.

¹⁰⁶ Lex.16.eo tit. 1.par.6.& l. 6.tit.
29.par.2.Quæ captiuos etiā Chri-
stianos, & obsides intestabiles es-
se dicebant, correcte vidētur quo-
ad captiuos , & obsides Christia-
nos, per ea quæ not. Illust. Præses
Cœsar.in reg.peccatū,part.2.ſ.ii.
nu.6.& sequētibus, quo loco pro-
bat, nō fieri seruos capientium, &
minimè vti legis Corneliaz & post
liminij fictionibus, in his quæ de-
teriorem suam cōditionem face-
rent sed si testamentum facere nō
possent, deteriorem quidem face-
rent: suā conditionem:& cum le-
ges illæ ideo intestabiles eos fa-
ciebant, quia serui fiebāt capien-
tium, & in eorū potestate essent:
& hodie hoc cessat, quia non fiunt
serui,videtur dicendū,etiā cessare
hunc prohibitionis effectū. Quod
verius videtur, quando testamen-
tum factū esset quoad succedendi
formā:

formam: iuxta.ll.prouincię, in qua captiuibona sua habuerant, & nō in cōmodum eorum tenderet, qui eos captiuos detinuerūt, vel alio-rū qui ipfos dominos, aliquo vinculo; vel causa tangerent: nam tūc omnino cessat illa ratio.l.6.tit. 29. par.2.ibi,*Ca si ellos poderio libre huiusfesen de lo fazer tantas penas les darian los señores, que no estableceria a otros por herederos.* & esset opinio hæc fauorabilis, & æqua: interim tamē matrīus cogita, quia non affirmo, & multi sunt, qui contrarium tenent.

107 Lex.17.tit.1.par.6.quæ legitimā filiorum iuxta iuris cōmunis regulas constituit: corrigitur, per.l.9. tit.5.lib.3. fori: per quā omnia parentum bona, præter quintam partem, sunt legitimæ filiorum. vide supra litera.L.nu.10.

108 Lex.18.eiusdē tituli, & partitæ, quæ damnatos ad mortē ciuilē, vt in metallum, aut opus publicū intestabiles esse dicebat, sicut damnatos, ad mortem naturalem: correcta fuit per.d.l.4.Tauri:& hodie testantur, vt supra litera.C.nu.63.

109 Item ipsa. l. 18. quæ per minimam capitis diminutionem testamentū rūpi dicebat: correcta est per.l.3.Tauri, est.4.d.tit.4.lib.5. recopil.nam cum hodie filij familiias testamentum facere possint, non rumpetur: ex quo perpendes antinomiam inter ius nostrum, & commune.

110 Lex.19. eiusdem tituli, & part. quæ de confirmatione testamenti

t per capitis diminutionem irrita tractat: abrogata fuit per supra allegatas leges.

111 Lex.22.tit.1.par.6. quæ testamē tum coram septē testes factum, in quo extraneo hæres institutus est, per aliud posterius testamentum quinque testibus vallatum, in quo consanguineus, qui alias ab intestato esset successurus, institutus fuerit, reuocari dicebat: sicut correcta fuit quoad numerum testiū, vt supra probauimus, ita etiā quoad hanc differentiam: per.l.1. titu. 4.lib.5.nouæ recopilat. per quam tres tantum testes requiruntur in testamento, & per.l.4. Tauri non minor solennitas requiritur in testamento inter liberos, quām inter extraneos. Vide supra litera.F. num.4.

112 Lex.31.eo tit.& par. quæ episcopis permittebat capere bona peregrinorum, in sua diœcesi moriētum, vt ipsi certiores facerent hæredes, seu consanguineos eorum, & per manus ipsorum episcoporum bona caperent, & si nulli consanguinei inuenirentur in pios vsus ea conuerterēt: corrigitur per.l.5.tit. 12.lib.1.recopi.nouæ, quæ iudicibus ordinariis id facere præcipit, vt erogato quod ad funeris impēfas opus fuerit, reliquū custodiant diligenter, & regem certiorem faciant, vt ipse de his bonis disponat. Vide supra litera.P.nu.25.

113 Lex.4.titul.3.par.6. quæ damna tis ad mortem ciuilem testamenti factio-

factionem passiuam tollebat: correcta fuit per. l. 4. Tauri supra allegatam: de quo vide diligenter Tellum Fernan. ibi nume. 21. & seq. & supra litera. C. nu. 10.

114 Lex. 5. d. tituli, & part. quæ mulierem intra annum luctus nuptā hæredem instituere, velut in famē prohibebat: correcta fuit per. l. 3. titul. 1. lib. 5. recopil. nam cùm hodie honestè nubat, & nullam pœnam mereatur, poterit quidem hæres institui. Vide supra litera. M. numero. 62.

115 Lex. 5. titulo. 7. part. 6. tacitè innuens, quòd pater tenetur dotare filiam inspectis suis facultatibus, & pro filiæ, ac viri qualitate: corrigitur, & declaratur per. l. 1. titu. 2. lib. 5. recopil. vbi dos à patre tradēda taxatur: de cuiº intellec̄tu vide quæ diligenter not. supra litera. F. nu. 74. & seq.

116 Lex. 1. titulo. 12. part. 6. quæ minorem solennitatem in codicillis, quam in testamento exigebat: correcta fuit per. l. 3. Tauri. Est. l. 2. titulo. 4. de los testamentos lib. 5. recopil. quæ eādem solennitatem requirit in codicillis, vt not. supra litera. T. nu. 8.

117 Lex. 1. titulo. 13. part. 6. correcta vt inuenies supra in. ll. tituli. 1. huius part.

118 Lex. 6. tituli. 13. part. 6. quæ post venientes ab intestato ad successionem mariti vxorem admittebat. Correcta fuit per. l. 32. Tauri, est. l. 6. titulo. 4. de los testamen-

tos libr. 5. recopilatio. nam quarta pars tantum ei præstatur: vt notat. supra litera. V. numero. 21. & optimè resoluit Tellus Fernan. ibi, nume. 4.

119 Lex. 4. tituli. 13. ead. part. quæ fratres defuncti cum ascendentibus ad successionē æqualiter admittebat: corrigitur, per. l. 7. Tauri, est. l. 4. titulo. 8. lib. 5. recopilatio. not. Grego. Lopez in. d. l. part. versicul. deben ellos. & supra litera. F. nu. 81.

120 Lex. 8. d. tit. 13. par. 6. quæ disponit patrem, qui non habet filios, aut descendentes legitimos, mini me posse filium naturalem hæredem instituere, nisi patri suo legitimam relinquere: corrigitur hodie per. l. 8. titulo. 8. libr. 5. recopilatio. nouæ, & liberè potest filium naturalem in omnibus bonis instituere, non relicta patri legitima. vt sentit Greg. Lopez ibi, versic. legitima. & latius supra litera. F. num. 43.

121 Item. d. l. quæ extantibus filiis legitimis vnciam vnam ex duodecim filio naturali relinquere permittebat: correcta fuit per. l. 10. Tauri, quæ est. d. l. 8. titulo. 8. lib. 5. recopilatio. per quam hodie quantum relinquere permititur litera. B. nu. 8. supra.

122 Lex. 11. tit. 13. part. 6. indistinctè disponens, quòd in successione matris æqualiter admittantur filij legitimi & naturales, nisi ex damnato coitu fuerint nati, aut ex matre il-

tre illustri: corrigitur in utroque, per l. 7. titul. 8. lib. 5. nouæ recopil. per quam extantibus legitimis, filii naturales ad successionem matris non admittuntur, nisi in quinta bonorum parte, quam loco alimētorum eis relinquere possunt, & non extantibus legitimis, naturales ad successionem matris etiā illustris admittuntur, ex testamento, & ab intestato, exceptis certis casibus ibi enumeratis, quibus quintum tantum relinquere eis licet: vt not. Greg. Lopez ibi, versi. con ellegitimo. & supra litera. B. nu. 3. & seq.

L^eges in septima par-tita correctæ.

123 L^ex. 17. tit. 1. part. 7. quæ accusatore non comparente ad prosequendam accusationem, reū accusatum absoluere ab instātia iudicij præcipiebat: hodie correcta est per l. 4. titul. 10. lib. 8. recopila. nouæ, & per l. 10. titulo. 24. eo. lib. quibus etiam sine accusatore procedere, & punire reos, iudicibus præcipitur, nisi certis casibus ibi expressis. Vide supra litera. A. numero. 37.

124 Lex. 19. & 26. & 1. 5. & 7. tit. 20. lib. 4. fori. & 1. 92. stili sic intellectæ per Petrum Dueñas in regula. 27. requirentes inscriptionem in accusationibus ad poenam talionis: hodie per contrarium usum correctionas esse videmus, quia in accusa-

tionibus non fit inscriptio vt not. supra litera. A. num. 46. licet dicere posse quod leges partitæ non loquuntur de inscriptione, sed de poena talionis tantum: & sic vita-re correctionem legum partitarū: leges vero fori & stili nisi usus earum probetur non habere vim legum, s^æpē diximus supra.

125 Lex. 24. tit. 1. part. 7. & 1. 2. titul. 27. eiusdem part. quæ occidentes seipso, certis in casibus ibi expressis, non puniebat: corrigitur per l. 8. tit. 23. lib. 8. recopilat. quæ hodie indistinctè punit eos amissione bonorum, si liberos, aut descendentes non relinquenterint. Vide supra litera. O. nu. 14.

126 Lex. 22. titu. 1. part. 7. quæ trans-actione facta, vel accusatore ab accusatione desidente, in quibusdam casibus reum non puniendum poena corporali disponebat: corrigitur hodie per l. 10. titu. 24. lib. 8. recopil. nouæ: qua cauetur quod si alijs ratione delicti esset imponenda reo poena corporalis, nihilominus possit ei imponi poena tritemium transactione facta: vt not. supra litera. A. nu. 37.

127 Lex. 2. titu. 2. part. 7. quæ percutientes regis consiliarios crimen læsæ maiestatis committere dicebat, correcta fuit per l. 1. titulo. 22. de los que hieren o matan a las justicias lib. 8. recopi. nam per eam, crimen aleuofia tantum commitunt: vide supra litera. C. num. 117. vbi etiā inuenies differentiā inter

crimen

- crimen prodictionis, & aleuosisæ.
- 128 Lex fin. eiusdem tituli, & part. quæ de poena blasphemantiū contra regem agit: correcta fuit per l. 3. tit. 4. lib. 8. recopil. quæ alias poe nas ponit.
- 129 Leges tituli. 3. & tituli. 4. & tituli. 11. par. 7. quæ de diffidationibus, & duelo loquuntur (de lides, rietos, y desafios) &. ll. eiusdē tituli, quæ in lib. 4. for. leg. ponuntur, & in titulo. 8. lib. 8. recopil. Hodie corre&tæ sunt per l. fin. eiusdem tituli. 8. lib. 8. recopil. & per S. Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 19. de reformatione. de quo Ferdin. Mencha. cap. 12. &. 49. quæstio. illustri. & Grego. Lopez in l. 1. d. tit. par. 7.
- 130 Lex. 3. ti. 6. par. 7. correcta, vt di xi supra in epil. ll. correctarum in. 4. part. tit. 12.
- Lex. 1. tit. 9. par. 7. quæ veram iniuriā obiciēt aliter, non pu niebat, correcta per contrarium vsum, vt testatur Illuſtriss. Præſes Couar. lib. 1. var. resolut. cap. 11. nu. 6. & latè supra litera I. nu. 6.
- 131 Permittebat accusare iniuriā fa tam nurui, corrigitur per l. 47. Tauri, est. 8. titu. 1. de los casamiētos. lib. 5. recopi. nouę, nam cū per matrimonium liberētur maritus, & vxor, à parentum potestate, ipsi marito, vel vxori competit accusatio, & ita aduertit ibi Gregor. Lopez versi. por su nuera. ex quo per pendes differentiam inter ius noſtrum, & commune.
- 132 Lex. 7. eiusdem tituli. 9. part. 7.
- quæ diuinatores permittit, & à poe na iniuriarum excusat, licet indiui nando falsum contra aliquem di xerint: item & ll. tituli. 23. eiusdem part. correctæ fuerunt in his, quæ de diuinationibus astronomicis agunt: per l. 5. 6. & 7. tit. 3. delos he reges y adeuinos. lib. 8. recopi. de quo etiā Beatus Thomas in secun da secundæ, quæſt. 95. articulo. 5. & cum hoc ita sit, miror immodum, quòd horum astronomorum deli rias, (quos vulgo prognosticos vo cant) publicè legi, & vendi ab omnibus permittūtur: meritoq; no bis obiici hodie poterit quod diuus Paulus, in cuius commemora tiōis die hæc scribo, ad Galatas. 4. scripsit, Dies (inquit) obseruatis, & mēſes, & tempora, & annos: vnde timeo ne forte sine causa (id est in vanum) laborauerim in vobis. Nec verè dici de nobis Hispanis poterit, quod Diuus Augustin⁹ in lib. Psalmorum dicebat, relatus in cano. fors. 26. q. 2. Astronomiam, seu astrologiam apud catholicos in desuetudinem abiisse: quia dū propria curiositate nimis erāt intenti, minus vacabant his, quæ ſaluti animarum erant accommodata, & testis ſunt fidelis quòd cùm Gallię, apud Tolosates ſtudere, quo tempore hæretis malo eorū, excere ibi cœpit, hæretici hos prognosticos in manib⁹ ſemper habebant, & catholicos, vt eos emerent, & legerent, velut libros hæreticos, ſuadebant. Proximus enim

enim est heretico diuinator, & qui diuinatoribus aures credulitatis præstat: & hac ratione consultissime iunctus est titulus de hæreticis cum titulo de diuinatoribus in nostra. 11. recopilatione. Et ad confusione Christianorum videoas quæso, quæ Phauorinus philosophus Ethnicus & Paganus discernit, apud Aulum Gellium. cap.1.lib.14. noctium Atticarum, aduersus hos astronomos, qui ex cœtu motibusque siderum, & stellarum fata se hominum dicturos pollicentur.

133 Lex.18.titul.14.part.7. quæ discriminem constituit inter furtum manifestum, & non manifestum: corrigitur per.1.6.titulo.5.lib.4.fori, tam in differentia nominis, quam poenæ. Et licet Gregor.Lopez in. d.l.part.versiculo, matar, ni cortar miembro. de legis fori obseruantia non dubitet: hodie quoad poenam immutata fuit, per.1.7.&.8.titu. 11.lib.8.nouę recopi. quarū dispositio seruatur: ut supra litera. F.nu. 126.differimus.

134 Lex.2.&.3.titul.17.part.7. quæ hæredibus mariti intra sex mēses, & fratribus, ac quibusdā aliis personis, ibi enumeratis adulterium, in vita mariti commissum accusare permittebant: correctæ fuerūt, per.1.3.tit.7.lib.4.for.leg. quæ obseruantur hodie ut testatur Grego. Lopez in.d.l.3.partitæ, versic. despues de la muerte de su marido. & in versi. cada vno del pueblo. quæ

1. fori reassumpta fuit in.1.2. titulo. 19. de los amacebados lib.8.recopilatio. & idem sentire videtur. 1. 2. titulo. 20. de los adulterios eo. lib.8.ibi, el marido no pueda acusar de adulterio, &c. quasi presupponat soli marito illam accusationem permisam: & licet decisio. d. c. 2. de los amancebados, in casibus singularibus loquatur, tamen ratio qua legislator motu fuit, ut accusationem ibi soli marito præstaret, generalis est. Nempe hæc quæ alios prohibet acusare: & cum in illis casibus, quibus maior ratio, & publica utilitas versatur, non licet alteri quam marito acusare: multo minus licere debet in aliis: argumento sumpto a maiestate rationis, quod quam validum sit in iure nemini dubium est, etiam ad correctionem legis, & docet præcæteris Nicol. Euerar. in suis locis legalibus. cap.35.&.66. sicque non erit dubitandum de harum legum correctione. Vide supra litera. A. nu.58.&H.nu.1.

135 Lex.13.titul.17.part.7. quæ prohibet marito occidere propria auctoritate adulterum, cui debet reuerentiam exhibere, & virum nobilem, seu magnatem: corrigitur per generalitatem.1.1.&.2. tit. 20. lib.8.recopil. Licet quoad dominum cui reuerētia debetur à vasfallo, Grego. Lopez cogitandum relinquat. verb.libre. & vide supra litera.M.nu.22.

136 Lex. 14. eiusdem tituli, & part. quæ

- quæ patri filiam adulteram occidere permittebat: correcta fuit per.l.47. Tauri: est.l.8.titu.3.lib.5. recopil. nouæ, quia per matrimonium liberata fuit à patris potesta te, vt not. Greg. Lopez ibi, versi. a sufijsa. & supra litera. P.nu.11.
- ¹³⁷ Lex.15.eo.tit.15. part.7. quæ adulterij poenam iuxta iuris cōmuni-
nis leges imponebat: correcta fuit per.l.4.titu.20.lib.8.recopil. nam
hodie ambo in manus mariti tra-
duntur: vt not. supra litera. A. nu-
mero.60.
- ¹³⁸ Lex fin. eiusdē tituli, & partitæ
quæ poenā ei qui duas vxores eo-
dem tempore duxit imponit: cor-
recta fuit per.l.5. & 7. titulo. 1. de
los casamientos. lib.5. recopi. quæ
grauiores poenas imponunt, & ser-
uantur: vt dictum fuit supra litera.
B.nu.32.&33.
- ¹³⁹ Lex.2.titolo.19. eiusdem parti-
tæ abrogata per vsum in poena stu-
pri, de qualatius supra litera. S. nu-
mero.42.
- ¹⁴⁰ Lex.2.titu.21.part.7. quæ de poe-
na criminis nephandi Sodomie a-
git: correcta hodie per.l.9.titul.21.
lib.8. recopilatio. quæ reos illius
criminis comburi, & omnia bona
amittere iubet: vide supra litera.
S.numero.20.
- ¹⁴¹ Lex.2.tit.22.part.7. quæ lenonū
poenas pponit: correcta fuit per.l.
4.5.&10.tit.de los rufianes. II. lib.
8.recopil. quibus aliis poenis puni-
ri iubentur.
- ¹⁴² Lex.2.3.4.5.6.&8.titu.24. par.
7. quæ de Iudæis, & eorum cohabi-
tatione cum Christianis agūt: ab-
rogatæ fuerunt per vsum, & per.l.
2.titul.2.lib.8.recopil. nam explo-
ratum est, post illam legē non ad-
mitti inter Christianos.
- ¹⁴³ Lex.1.&2.titul.25. part.7. quæ
de cohabitatione Saracenorum
cum Christianis loquuntur: abro-
gatæ fuerunt per.l.3.d.titu.2.lib.8.
recopilat.
- ¹⁴⁴ Item leges.d.tituli.2.libri. 8. re-
copila. quæ de Saracenis, & con-
uersis Mauritanis regni Granatæ
loquuntur: abrogatæ etiam fue-
runt per pragmaticam æditā post
rebellionem illorum, anno. 1570.
quia omnes electi sunt ab eo, re-
gno.
- ¹⁴⁵ Lex.2.&3.tit.26.par.7. quæ hæ-
reticorum bona non extantibus
filiis, regi pertinere dicebant: & si
hæreticus clericus esset, episcopo:
correctæ fuerūt per.l.1.tit.3. lib.8.
recopila. quia indistinctè etiam si
liberos relinquerent, & licet hære-
ticus clericus sit, bona ad solum re-
gem pertinent.
- ¹⁴⁶ Lex.4.d.tit.26.part.7.&l.7.tit.
7.par.6. quæ hæreticis inter libe-
ros testamentum facere permitte-
bant: correctæ fuerūt per.d.l.1.tit.
3.delos herejes. lib.8.recopi. nam
intestabiles sunt hodie, iuxta iuris
canonicis sanctiones: vt not. Greg.
Lopez ibi, versi. catholicos, & su-
pra litera. H.nu.23.
- ¹⁴⁷ Lex.2.& seq.titul.28.par.7. quæ
de blasphematiū poenis tractat:
immu-

immutatę fuerunt per leges tituli,
4.delos blasphemos.lib.8.recop.
ex quibus antinom. ellices inter
ius nostrum, & commune: de qua
vide supra litera.B.nu.34.

148 Lex.7.tit.29.par.7.quæ instan-
tiam litis criminalis biēnio termi-
nari dicebat: per cōtrarium vsum
correcta fuit, & teste Gregor. Lo-
pez ibi, versic.dos años.non termi-
naretur, ex quo percipies antino-
miam inter ius nostrum, & cōmu-
ne: quo etiam biennio terminaba-
tur.l.fin. vt intra certum tempus
criminalis quæstio terminet.

149 Lex.8.eiusdem tituli, & par. quæ
singulis mensibus semel visitare
carceratos præcipiebat: correcta
fuit hodie per.l.i.& seq.tit.9.lib.2.
nouæ recopil. quæ singulis Hebdo-
madis visitare præcipit, ex quo e-
tiā percipies antino. inter ius no-
strum, & commune, quo singulis
mensibus visitabantur.l.fin. C. de
custodia reorum.

150 Lex.9.d.tit.29.par.7. quæ custo-
di carcerum cum carcerato fugiē-
ti pœnam mortis imponebat: im-
mutata fuit per.l.12.titul. 23.lib. 4.
recopila. vt not.supra litera.F. nu-
mero.119.

151 Lex. 12. eiusdem tituli, & part.
quæ de pœna custodis carcerum,

cuius negligentia carceratus aufu-
gerit agebat: immutata fuit per.d.
l.12. vt notatur supra litera. F. nu-
mero.120.

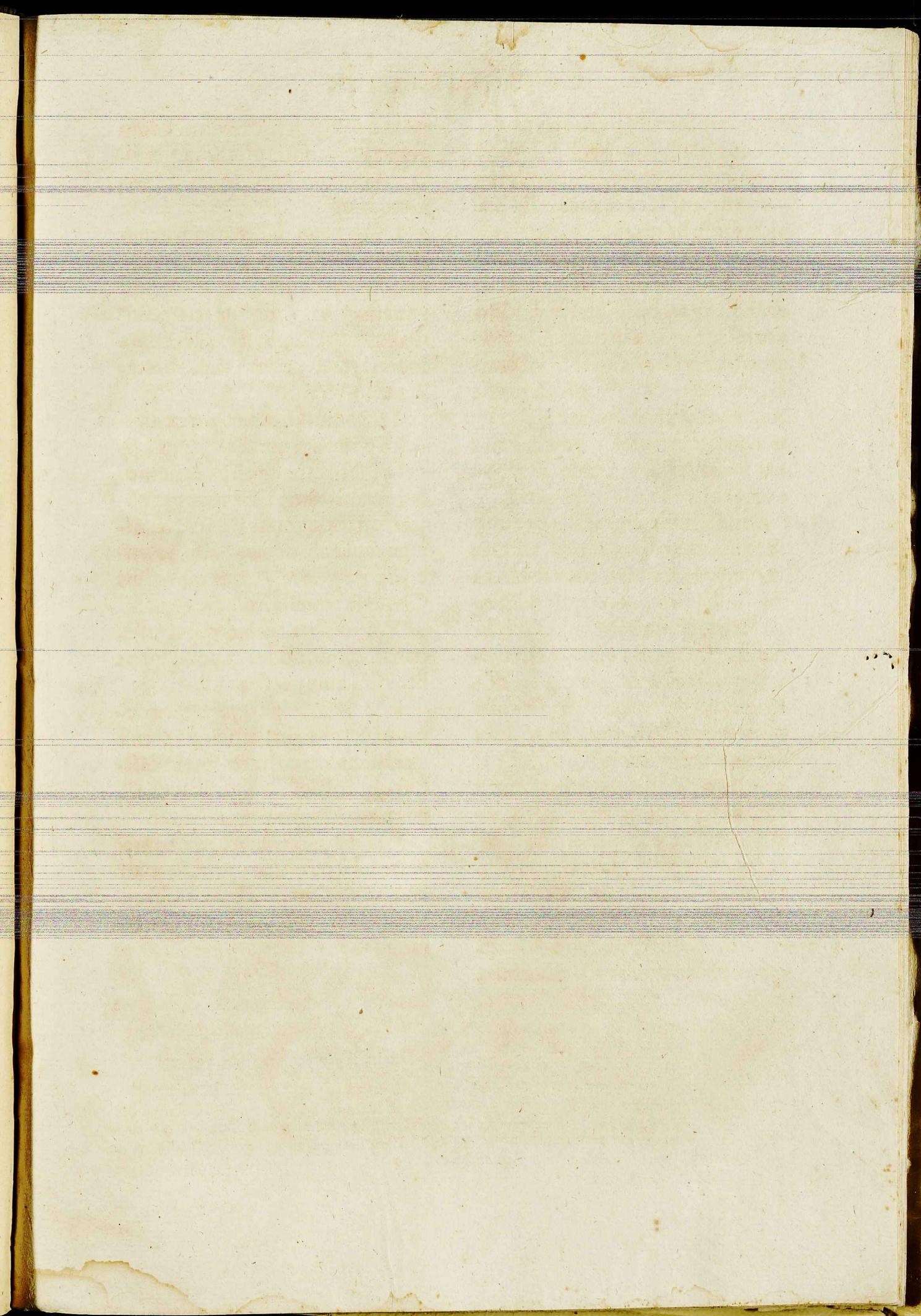
152 Lex.4.tit.30.par.7. quæ tortum
perseuerantem in negatione ab-
soluere præcipiebat: correcta fuit
per vsum, nam nihilominus puni-
tur extra ordinem, si per legitima
indicia tortus fuerit : supra litera.
T.nu.30.& seq.

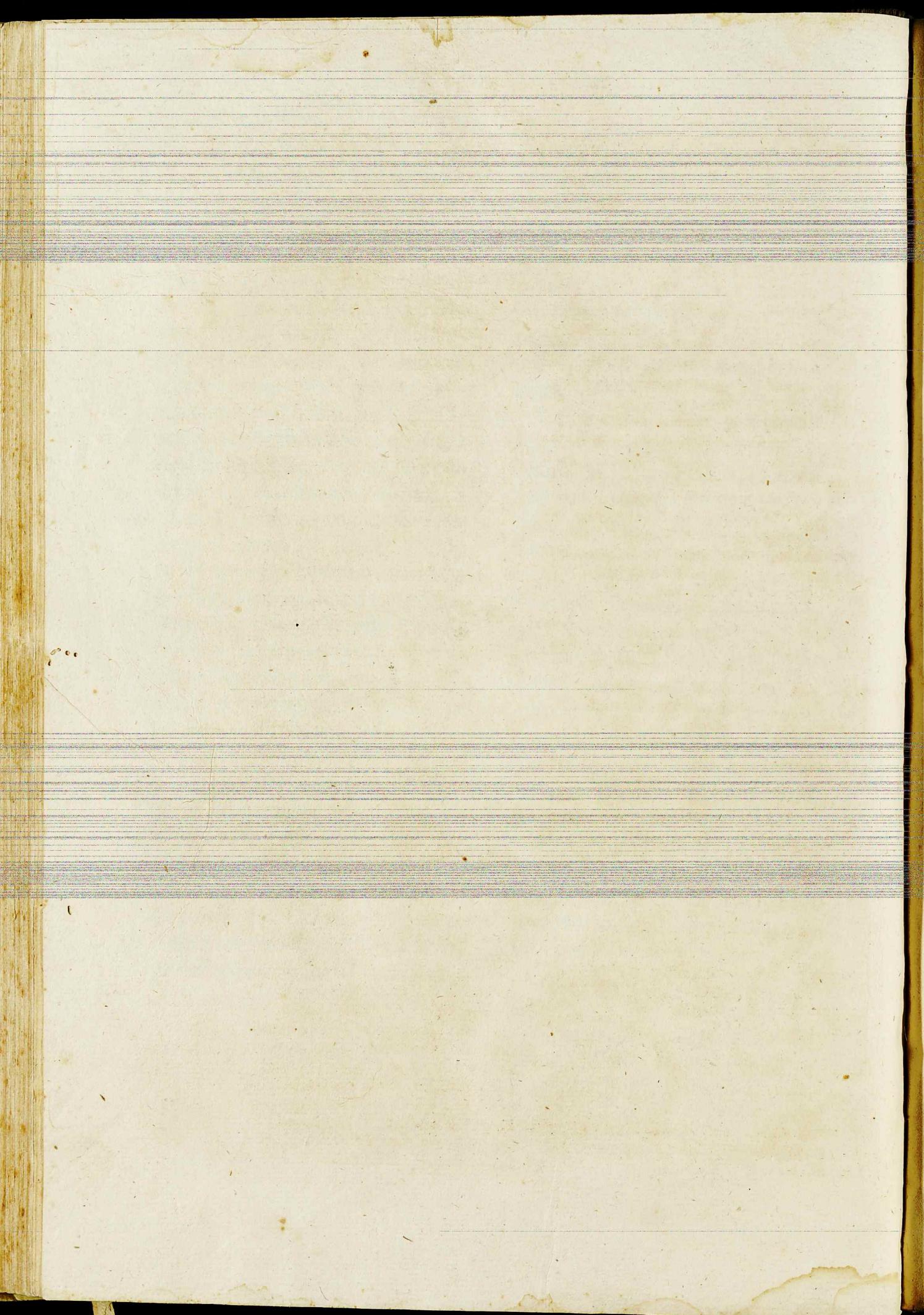
153 Lex.2.titul.31.par.7. quæ affe-
ctum puniri generaliter iubet, li-
cet nō sequatur effectus, & omnes
leges conatum punientes: per cō-
trariam totius mundi consuetudi-
nem fuisse abrogatas, nisi in atro-
ciissimis criminib⁹, testatur Iulius
Clarus in praxi crim. §. fina. quæst.
92. Viuius lib.2.cōmu.opin.versic.
conatus. opinione. 53. vide supra
litera.C.nu.93.& seq.

154 Lex.4.tit.31.par.7. quæ carce-
res ad custodiam, & non ad pœnā
esse dicebat: correcta fuit in casu-
bus qui colligūtur supra litera. C.
nu.7. quibus pro pœna dantur.

155 Lex.60. dicti tit.31. quæ homi-
nem in facie bullari prohibebat:
correcta fuit in casu.l.5.titu.1.lib.5.
recopilatio. vt not. supra litera.B,
numero.34.

F I N I S.

INDEX LEGVM QVAE

in hoc opere nouo sensu elucidantur.

Leges. ff. quæ nouo sensu & interpretatione elucidantur.

Tituli de requirendis reis, &c. l. i. et fin. eiusdem tit. intellectus. litera A. nu. 21. pag. 10.
L. Stichum. §. dolo. ff. de solutio. & letiam. §. item si quis de peti. hæredit. litera A. nu. 92. pag. 22.
Lex in agris de acqui. rerum domi. ff. l. si captiuus. §. 1. ff. de capti. litera B. à nu. 26. usque ad. 31. pag. 41.
Lex debitoribus. ff. de re iud. litera C. nu. 69. pag. 65.
Lex fin. §. à socero. ff. quæ in fraude credit. litera D. nu. 53. pag. 98.
Lex. I. ff. de effracto. & expilli. litera F. nu. 108. pag. 126.
Lex in eos. ff. de custo. reorū. ibidem. & nu. 109. pag. 127.
Lex cum tabernā. ff. de pign. litera H. nu. 41. pag. 140.
Lex non amplius. & seq. ff. delegat. litera M. num. 33. pag. 182.
Lex. 3. §. lege Iulia. ff. de testib. litera T. nume. 21. & 22. pag. 240.

Leges. C. quæ nouo sensu & fundam. entis explicantur.

Lex si qua illustris. C. ad. S. C. Turpil. litera B. num. 4. pag. 36.
Lex pen. C. de dona. litera B. nu. 28. 29. & 30. pag. 41. & seq.
Authen. nouo iure. de poena. iud. quimale iudic. litera B. nu. 39. pag. 44.
Authen. bona damnatorum. C. de bonis prescrip. litera B. nu. 45 pag. 45.
Authen. sed hodie. C. de donat. inter iur. & uxori. litera C. nu. 64. & seq. pag. 64.
Lex. 1. & 2. C. de usur. rei iudicat. litera C. n. 69. pa. 65.
Lex uni. C. de inoffic. doti. litera D. nu. 51. pag. 88.
Lex dotis. de collat. litera D. nu. 55. pag. 89.
§. Aliud quoque capitulum. in authē. ut cum de appellat. cognos. & aut. nouissima. C. de inoffi. test. litera I. nu. 17. & seq. usque ad num. 27. pag. 169. & seq.
Lex si quis in suo. §. leges. C. de inofficio. testam. litera I. nu. 26. pag. 71.

Leges partitarum quæ nouo sensu interpretantur.

Lex. 22. tit. 1. par. 7. intellect. litera A. nu. 35. pag. 12.
Lex. 2. tit. 1. par. 7. litera A. nu. 49. pag. 15. & 30.
Lex. 5. tit. 5. par. 7. litera A. nu. 51. pag. 15.

- Lex. 3. tit. 16. par. 2. litera B. nu. 17. & seq. pag. 39.
Lex. 5. tit. 3. par. 7. nu. 17. & seq. pag. 39.
Lex. 17. tit. 26. par. 2. ibid. usq; ad nu. 22. pag. 39. & 40.
Lex. 1. & 18. tit. 26. par. 2. litera B. nu. 29. & 30. pag. 42. & seq.
Lex. 24. & 25. tit. 22. par. 3. litera B. nume. 41. & 42. pag. 44.
Lex. 52. tit. 14. par. 5. litera B. nu. 52. pag. 47.
Lex. 57. tit. 6. par. 1. litera C. nu. 28. & seq. pag. 57.
Lex. 5. tit. 2. par. 5. litera C. nu. 53. pag. 62.
Lex. 6. tit. 6. par. 6. litera C. nu. 72. pag. 65.
Lex. 6. tit. 1. par. 6. litera C. nu. 91. & 92. pag. 69.
Lex. 12. tit. 23. par. 1. litera D. nu. 42. pag. 85.
Lex. 29. tit. 16. par. 3. litera F. nu. 2. & 3. pag. 105.
Lex. 3. tit. 26. par. 4. litera F. nu. 19. pag. 108.
Lex. 3. tit. 4. par. 3. litera F. nu. 70. pag. 117.
Lex. 2. tit. 13. par. 5. litera F. nu. 103. pag. 125.
Lex. 4. tit. 4. par. 3. litera F. nu. 122. pag. 129.
Lex. 4. tit. 14. par. 7. litera F. nu. 124. pag. 130.
Lex. 4. tit. 7. par. 5. litera F. nu. 130. pag. 131.
Lex. 27. tit. 29. par. 3. litera H. nu. 28. & seq. pag. 138.
Lex. 5. tit. 8. par. 5. litera H. nu. 39. pag. 140.
Lex. 1. tit. 9. par. 7. litera I. nu. 5. pag. 145.
Lex. 20. tit. 8. part. 5. litera I. num. 16. & seq. usque ad. 19. pag. 147.
Lex. 11. tit. 18. par. 3. & 1. nu. 7. eiusdem par. litera I. nu. 24. pag. 149.
Lex. 114. tit. 18. par. 9. litera I. nu. 30. pag. 150.
Lex. 9. tit. 7. par. 3. litera I. nu. 66. pag. 158.
Lex. 6. tit. 4. par. 3. litera I. nu. 71. pag. 159.
Lex. 21. tit. 4. par. 3. litera I. nu. 88. pag. 162.
L. 35. tit. 18. par. 3. nu. 88. & 89. & 90. ibid. pag. 163.
Lex. 34. tit. 9. par. 6. litera I. nu. 94. pag. 163.
Lex. 36. tit. 11. par. 5. litera M. nu. 60. pag. 188.
Lex. 8. tit. 11. par. 5. litera O. nu. 3. pag. 198.
Lex. 5. tit. 8. par. 6. litera P. nu. 14. pag. 205.
Lex. 4. tit. 22. par. 3. litera P. nu. 19. pag. 206.
Lex. 12. tit. 13. par. 3. litera P. nu. 38. pag. 209.
Lex. 10. tit. 14. par. 3. litera P. nu. 43. pag. 211.
Lex. 10. tit. 12. par. 5. litera R. nu. 29. pag. 225.
Lex. 9. tit. 8. par. 5. litera S. nu. 2. pag. 227.
Lex. 11. tit. 3. par. 3. in epilog. pag. 254. nu. 20.
Lex. 23. tit. 11. par. 4. in epilog. pag. 263. nu. 75.
Lex. 8. tit. 12. par. 5. in epilog. pag. 265. nu. 97.
Lex. 4. tit. 26. par. 3. litera S. nu. 8. pag. 228.
Lex. 10. tit. 4. par. 5. litera S. nu. 24. pag. 231.
L. 7. tit. 11. par. 5. litera S. nu. 36. pag. 232.
Lex. 10. tit. 5. par. 6. litera T. nu. 12. pag. 238.
Lex. 26. tit. 1. par. 7. litera T. nu. 30. & seq. pag. 242.
S Lex. 63.

INDEX.

Lex. 63. tit. 5. par. 5. litera. V. nu. 4. pag. 246.
Lex. 14. tit. 1. par. 6. in epilog. pag. 267. nu. 104.
Lex. 16. eodem titulo et par. ibid. pag. 267. nu. 106.
Lex. 6. tit. 29. par. 2. nu. 268.

Leges nouæ recopilationis quæ in hoc opere explicantur.

Intellectus. l. 10. titul. 24. de los condenados a galeras, lib. 8. recopi. litera. A. nu. 37. et seq. pag. 13.
Lex. 68. Tauri que est. 1. tit. 15. delos contratos de ceso lib. 5. recopi. litera. A. nu. 97. et seq. pag. 22.
Lex. fi. eiusdem tituli ibidem nu. 98. et seq. pag. 23. et 27.
Lex. 42. que est. l. 3. tit. 7. de los mayorazgos, lib. 5. recopi. litera. A. nu. 142. et 143. pag. 33. et 34.
Lex. 76. Tauri, que est. 1. tit. 10. como se ha de proceder en las causas criminales, lib. 4. recopi. litera. B. num. 15. et 16. et seq. et nu. 25. pag. 39. et 41.
Lex. 6. tit. 9. delos Alcaldes ordinarios lib. 3. recopi. litera. B. nu. 49. pag. 46.
Lex. 32. Tauri, que est. 6. tit. 4. delos testamentos lib. 5. recopi. litera. B. nu. 54. pag. 47.
Lex. 11. tit. 3. delos prelados, lib. 1. recopi. litera. C. num. 39. pag. 60.
Lex. 9. Tauri que est. 7. tit. 8. de las herencias lib. 5. recopi. pag. 60. nu. 42. litera. C.
L. 11. Tauri, que est. 9. tit. 8. de las herencias lib. 5. recopi. litera. C. nu. 62. pag. 64.
L. 43. del simbolo litera. C. nu. 96. pag. 70.
Lex. 1. tit. 4. dela contestacion lib. 4. recopi. litera. C. nu. 101. et 102. pag. 71.
Lex. 1. tit. 11. delos assentamientos lib. 4. recopi. litera. C. nu. 101. et 102. pag. 71.
Lex. 2. tit. 11. de las entregas, y ejecuciones, lib. 4. recopi. litera. D. nu. 13. pag. 80.
Lex. 2. tit. 16. lib. 5. recopi. pag. 86. litera. D. numer. 44. et seq.
Lex. 41. Tauri, que est. l. 1. titulo. 7. de los mayorazgos.

lib. 5. recopila. litera. F. numero. 2. et seq. pag. 105.
Lex. 7. tit. 17. de los perjuros. lib. 8. recopil. litera. F. nu. 10. et seq. pag. 107.
Lex. 11. titulo. 6. libr. 3. fori legum, litera. F. numero. 60. pag. 115.
Lex. 1. tit. 2. de las dotes, lib. 5. recopil. litera. F. num. 74. et seq. pag. 118.
Lex. 7. tit. 27. de las penas, lib. 8. recopil. litera. F. nu. 115. pag. 128.
Lex. 1. et 2. tit. 16. de la remision de los delinquentes, lib. 8. recopil. litera. F. nu. 125. pag. 130.
Lex. 31. Tauri, que est. 5. tit. 4. delos testamentos, lib. 5. recopil. litera. H. num. 4. pag. 134.
Lex. 61. Tauri, que est. 6. tit. 15. de las prescriptiones, lib. 5. recopil. litera. H. numero. 24. et 26. pag. 137. et 138.
Lex. 3. tit. 21. de las entregas y ejecuciones, lib. 4. recopil. litera. I. nu. 44. pag. 154.
Lex. 2. et 3. titu. 2. de las dotes, lib. 5. recopilat. in epilog. pag. 263. nu. 75.
Intellectus. l. fi. eiusdem tituli, ibidem nu. 45. pag. 258.
Lex. 4. eiusdem tituli, ibi num. 46. pag. 154.
Lex. 5. eiusdem tituli litera. I. num. 51. pag. 155.
Lex. 13. tit. 7. de las residencias. lib. 3. recopil. litera. I. nu. 71. pag. 159.
Lex. 4. tit. 23. delos homicidios, lib. 4. recopil. litera. L. num. 3. pag. 166.
Lex. 21. Tauri que est. 4. tit. 6. de las mejoras lib. 5. recopil. litera. M. num. 34. et seq. pag. 183.
Lex. 17. Tauri, que est. 5. titu. 6. de las mejoras lib. 5. recopil. litera. M. num. 36. pag. 183.
Lex. 9. titulo. 11. lib. 8. recopilatio. litera. M. numer. 44. pag. 185.
Lex. 2. Tauri, que est. 7. tit. 8. lib. 5. recopil. litera. N. nu. 3. et seq. pag. 191.
Lex. 10. tit. 17. de las sentencias, lib. 4. recopi. litera. S. nu. 5. pag. 227.
Lex. 2. tit. 19. delos amancebados, lib. 8. recopi. in epilo. pag. 272. num. 134.

INDEX MATERIARVM

quæ in hoc opere continentur per ordinem alphabeti.

A

B S E N S an condcmnetur, & quibus casibus.pag.5.nu.1.
Absens an sit citandus per edita, & proclama.pag.5.nu.2.
Absentis intra annum nō comparétis pena pecuniaria quæ sit, & in regno Nauarre pag. 12.num.31.
Absentia iudice appellationis, an ad decuriones appellare liceat.pag.31.nu.131.
Abonimiento de testamento quid sit in Regno Nauarre.pag.237.nu.6.
Acceptatio an sit sublata per.l.3.tit.8.lib. 3. ordin. variae opiniones.pag.86.nu.44. & seq. Gregor, Lopez defenditur, contra Gomezium, ibidem. num.46.
Actidens conuertitur in naturam eius, cui accidit in præfatione,nu.21.
Accusatio an requirat hodie inscriptionem pag. 15.num.46.
Accusationi an præponendum nomen Imperatoris.pag.15.num.47.
Accusansi judicem de barateria si nō probet, quomodo puniendus,pag.46.nu.50.
Accusatus de crimine quādō repellatur à testimoniis, pag.15.nu.48.
Accusatus de criminis an admittatur ad procuratoris officium,pag.15.nu.50.
Actio reuocatoria non datur contra ignorantem fraudem.pag.89.nu.54.
Actio furti cui competit.pag.130.nu.128.
Et an fulloni vel domino rei furtiū detur.pag.131 num.132.
Et an detur collono partiario.pag.132.nu.134.
Actione personali præscripta, an præscripta censeatur hypotecaria, ei accidens inuestigatio not. pag.139.nu.31.& seq.
Actiones personales quanto tempore præscriban tur, pag.213.nu.53.
Actor contumax qualiter puniatur.pag.16. nu.54.
Actore transigente aut delistente ab accusatione an reuspuniatur ad effusionem sanguinis, duæ opiniones communes contrariæ, pag.12.num.33.& seq.
Iure nostro etiam variæ opiniones,ibidem.

Gregor, Lopez: & Anto. Gomez opinio damna-
tur pag.13.nu.36.
Adæquatum sapit naturam illius rei cui adæqua-
tur. in præfa.nu.23.
Additus ad principem, qui est fons iustitiae nun-
quam interdicendus.pag.29.nu.125.
Adoptiuus an excludat à successione patrem ad-
optantis.pag.116.nu.65.
Adoptiuus an succedat patri intestato cum legiti-
mis pag.116.nu.66.
Aduocatus quando teneatur defendere causam in
instantia appellationis.pag.18.nu.67.
Aduocatus consulens parti vt falsa instrumenta
producat qua pœna puniatur.pag.18.nu.68.
Aduocatus quando teneatur iurare quod defen-
dit iustum causam.pag.18.nu.69.
Et quid Nauarre obseruetur.nu.19.
Aduocatus quando petere debeat salarym.pag.
19.num.71.
Vt quis creari possit aduocatus quæ requirantur.
pag.19.nu.72.& seq.
Aduocatus stare an sedere debeat coram iudice
pag.ead.nu.73.
Aduocatus an ad munera personalia teneatur.pag.
19.num.77.
Aduocatus recipiens salarym excessiuum an pec-
cet, & teneatur restituere.pag.20.nu.78.
Aduocatus est persona egregia, & deposito officio
dicitur clarissimus, & nō torquetur. pag.20.nu
mero.79.
Adulteriu accusare cui liceat.pag.17. nu.58. & seq.
Adulterij pœna quæ sit.pag.20.nu.60.
Adulterium an committat qui cognouit alterius
vxorem, credens esse suam.pag.17.nu.61.& seq.
Adulterium crimen est difficultoris probationis.
pag.17.nu.63.
Propter adulterium quādō dos amittatur.pag. 17.
num.64.
Adulteriu cum sponsa de præsenti quæ non habet
nubilē ætatē quomodo puniatur.pag.18.nu.65.
Adulterum extra domum propriam inuentum an
liceat occidere . pag.18.nu.66.
Adulterum nobilem an maritus occidere possit,
pag.180.nu.22.
Adulterium in vita mariti cōmissum, quando hæ-
res possit

INDEX.

- res possit accusare, pag. 134. nū. 1.
Adulteros an simul accusare teneamur, pagi. 181.
 nūm. 23.
Affectus quando puniatur licet non sequatur effe-
 ctus, pag. 69. nū. 93. & seq.
Casus aliquot quibus iure nostro affectus punitur
 remissive, pag. 70. nū. 95.
Affinitas iure communi nō habet gradus, & quid
 iure nostro, & quomodo id intelligēdum, pag.
 20. nū. 80. & seq.
Affinitas an contrahatur extra figuram matrimo-
 nij, pag. 20. nū. 82.
Agenti interdicto recuperādē possessionis an no-
 ceat exceptio dominij si incontinenti probare
 se offerat, pag. 118. nū. 17. & seq.
Agere pro alio qui possint sine mandato, pag. 180,
 nū. 18.
Aleuotus in quo differat à traditore, pag. 78. nū. 118.
Alienata post delictum propositū, qualiter reuo-
 centur, pag. 21. nū. 89.
Duæ opinions communes contrariæ, & vtra ve-
 rior, pag. 21. nū. 90.
Aliehationis prohibitionem tacitam non impedi-
 re dominij translationē in maioratibus Hispa-
 niæ, contra D. Ludouicū Molinā, pag. 178. n. 9.
Alienata ex maioratu, quando viuente maioratus
 possessore alienātē reuocentur, pag. 277. num. 8.
 & seq.
Alimenta quando possit lex ciuilis taxare, pag. 119.
 num. 77.
Alternatiuè quælibet pars trahit secum suum effe-
 ctum, pag. 163. num. 94.
Aamicus quando repellatur à testimonio in causa
 amici, pag. 20. nū. 83. & seq.
Aamicus singularis appellatione suorum contine-
 tur, pag. 21. nū. 85.
Amico testi quanta fides adhibenda sit arbitrio iu-
 dicis relinquendum, pag. 21. nū. 86.
Annotatio bonorum quæ sit præter alios enuclea-
 tum, pag. 10. nū. 19. & seq.
Annui redditus redimibiles an ex fructibꝫ seu fru-
 gibꝫ constitui possint, pag. 22. num. 94.
 Et quid Nauarræ, ibidem.
Appellatio à sententia diffinitiuia intra quod tem-
 pus interponenda, pag. 28. nū. 119.
Appellare an liceat in possessione, pag. 28. nū. 122.
 & pag. 259. nū. 47.
Appellare omisso medio an liceat, pag. 29. nū. 123.
Appellare vel supplicare ad Regem an liceat in re-
 gno Nauarræ, si extra regnum Rex sit, pag. 29.
 num. 124.
Appellatio extranei an suspendat executionē san-
 guinis, pag. 28. nū. 121.
Appellatio ad æqualem iudicem an valeat & quā-
 do, pag. 30. nū. 129.
- Sententia à qua fuit appellatum à quo iudice exe-
 quenda pag. 31. nū. 130.
Appellare an liceat in causis minimis, & quæ cause
 minimæ dicantur, pag. 31. nū. 132. Et quid in Na-
 uarra, ibid.
Appellati quod tépus indulgeatur ad prosequédā
 appellationem, pag. 32. nū. 135. Et quid Nauarræ
 obseruetur.
Apóstoli intra quod tépus præfidi, pag. 28. n. 120.
Aquam diffluentem ex fundo meo in alienum an
 diuertere possim, pag. 32. nū. 136.
Arbitri si ingrediatur religionem an expiret com-
 promissum pag. 32. nū. 137.
Arbitri ad plures causas electi, an de vna tantū pro-
 nunciare possint, pag. 32. nū. 138.
Arbitri an cōpellantur eligere tertiu pag. 33. n. 139.
Arbitrorū sententia per tabellionis publicā attestā-
 tionem exequi iubentur, pag. 154. nū. 47.
Arbitrium iudicis sublatum iure nostro, in cōmu-
 tatione pœnæ corporalis pag. 107. nū. 15.
Argumentum à contrario sensu non valet ad cor-
 rectiōnem legis, pag. 84. nū. 37.
Argumentum ab alimentiis ad dotem valet, pag.
 119. nū. 79.
Armorum usus an sit prohibitus, pag. 34. nū. 144.
Armis prohibitis an offensibilia, vel defensibilia
 tantum prohibeantur, pag. 34. nū. 145.
Arrarum datio an cēseatur in partem pretij facta,
 pag. 72. nū. 107.
Ascendentium legitima quæ sit, pag. 167. nū. 9.
Ascendentibus non debetur legitima iure regni
 Nauarræ, pag. 167. nū. 11.
Atrocitys delicti leges transgredi permittit, pag.
 14. num. 42.
Auus an teneatur dotare nepotem, quæ dotem ha-
 bet, pag. 93. nū. 78.
Auus an excludat nepotes ex vno tantum latere
 coniuctos, pag. 33. nū. 140.
Authenticæ noui iure, C. de pœna iudi. qui malè
 iudica. an corrigat alia iura de barateria iudicis
 loquentia, pag. 44. nū. 39.
Authentica bona damnatorū, C. de bonis præscri-
 ptorū omnes casus publicationis honorū com-
 prehendere; contra omnes, pag. 45. nū. 45.
Autoritas quæ debuit præcedere, si non præcessit,
 quando actus postea confirmatus valeat, pag.
 33. num. 142.
D. Augustinus Aluarez de Toledo epilogi. II. cor-
 rectarum censor per senatū regium electus, lau-
 datur in epilog. pag. 254. nū. 19.

B

Baccalaureus à quibus muneribus exemptus
 sit, pag. 36. nū. 1. & diligentius, nū. 2.

Bannitus

INDEX.

Bannitus quis dicatur pag. 38. nu. 15.
 In quo differat à transfuga, ibidem.
 Et à dato inimico nostrarum legum, ibidem.
 Bannitorum usum iuris consultis incognitum. pag. 38. nu. 14.
 Bannitus an impunè occidi possit. pagi. 38. nu. 13.
 Bannitu non licet occidere propriæ vindictæ causa, nec iure consuetudinario. pag. 39. nu. 19.
 Bannitorum ratio cessat in dato inimico. pagi. 40. nu. 20.
 Bannitus captus non potest impunè occidi, nec quando statuto caueretur, quod bannitus impunè occidatur. pagi. 40. nu. 23.
 Barateriam commitens iudex, qualiter puniēdus. pag. 42. nu. 36. & seq. vsque ad. 42.
 Barateria iudicis quomodo proberetur. pag. 46. nume. 48.
 Bartholomei de Albornoz intellect. ad. 1. 68. Tauri impugnatur. pag. 39. nu. 205.
 Bastardus utrum matris illustri succedat. pagi. 36. nume. 3.
 Bastardus quomodo succedat patri. pag. 37. nu. 6. & sequent.
 Bastardus quomodo succedat matri. pag. 37. nu. 8.
 Bastardus an sit nobilis. pag. 37. nu. 9.
 Bastardus legitimatus an gaudeat nobilitate patris. pag. 38. nu. 11.
 Et quid in Navarra, de successione bastardorum, & nobilitate, ibidem. & nu. 12.
 Blasphemans in Deum qua pœna puniatur iure diuino, communi, & regio. pag. 43. nu. 35.
 Blasphemans in regem, qua pœna afficiendus. in epilogo. pag. 271. nu. 128.
 Bello capta cuius fiant. pag. 41. nu. 26.
 Ex bonis mobilibus in bello captis, portionē principi pertinere, iure communi, aduersus, dd. pag. 41. nu. 27.
 Bello capta quando efficiantur propria capientiū in communi, & particulari, pulchra distinctio. pagi. 41. nu. 28. & seq.
 Belli iusti & iniusti distinctio, quoad bona in bello capta reiicitur per Menchacā, sed per authorem defenditur. pag. 52. & 53. nu. 3. & 4.
 Bellum in dubio iniustum presumendum, pag. 53. nume. 5.
 Beneficia an exteris dari possint in Hispania. pag. 42. nume. 31.
 Beneficium diuisionis ex epistola diui Adriani quomodo, & quando competitat fideiussoribus. pag. 110. nu. 32. & seq. vsque ad. 35.
 Beneficiū hoc an competit ex priuilegio, vel ipso iure. pag. 111. nu. 35.
 Beneficium diuisionis an concedatur, cum plures factum promisserunt. pag. 273. nu. 28.
 Berengarij Fernādi authoris preceptoris ratio no-

ua, cur fratre sint in secundo gradu iure ciuili, & canonico in primo. pag. 120. & 121. nu. 28.
 Ea ratio impugnatur, ibidem. nu. 89.
 Bona decedentis ab intestato, qui consanguineos non reliquit, an competant vxori. pag. 47. n. 53.
 Bona quæ possident maritus & vxor cuius præsumuntur. pag. 48. nu. 56.
 Bona Episcopi Pamphilonen. intestati decedentis, Episcopo successori, vel Ecclesiæ pertinent. pag. 55. nume. 19.
 Bona constante matrimonio acquisita, an marito pertineant, vel sint communia vxoris. pagi. 182. nume. 28.
 Bullare in facie an liceat, & quando, pagi. 43. nume. 34.

C

Captatoria voluntas quæ dicatur, remissiue. pag. 85. nu. 10.
 Captatoria voluntas sustinetur iure canonico. pag. 87. nu. 7.
 Captatoria voluntas quando sustinetur iure nostro. pag. 85. nu. 9.
 Capti in bello quando fiant serui capientium. pag. 52. nu. 4.
 A captiuis an hodie iustè talea exigatur (vulgo refcate) & an pro ea detineri possint. pag. 52. nu. 2.
 Carcer ad custodiam, non ad pœnam inuentus, pag. 53. nu. 7.
 Carcer quibus casibus iure nostro ad pœnam detur. pag. 53. nu. 8.
 Carceres intra quod tempus visitandi, in epilogo. pag. 264. nu. 149.
 Carcerum effractores, & à carceribus fugientes, vel de frangendo carcere conspirantes, qua pœna puniātur. pag. 126. & seq. a. nu. 106. vsque ad. 118. multa præter alios notatu digna.
 Carceris custos fugiens cum carcerato, qua pœna puniendus. pag. 129. nu. 119.
 Et quid si ob custodis negligētiā carceratus quæ fugerit. pag. 129. nu. 120.
 Casus. 300. antinomiarum, & ultra conciliantur in hoc opere per authorem in animaduersione auctio. nu. 3.
 Causæ quibus motus fuit author, ad huius operis reductionem. in animaduersio. nu. 1.
 Causæ minimæ quæ dicātur, & an ab eis liceat appellare. pag. 31. nu. 132.
 Causæ quare in sententiis exprimi non debeant. pag. 80. nu. 15.
 Causæ meri & mixti imperij, quando delegentur. pagi. 81. nu. 26.
 Census contractus odiosos esse, & restringendos.

INDEX.

- pagi. 26. nu. 109.
Césus redimibiles, qua ratione ex frugibus consti-
tui prohibeantur. pag. 24. nu. 102.
Césus redimibiles, qui ex pecunia statim non nu-
merata constituantur: prohibendos. pag. 24. nu
me. 103.
Census an licet emantur. pag. 27. nu. 115.
Census constituti, & creati pro minori precio quā
14. pro millario an licet ematur. pag. 27. nu. 114.
& sequent.
In census constitutione, & creatione, omnia pa-
cta, seu conuentiones, quæ aliquo modo mi-
nuere possunt pretium census. in l. fin. tit. 15. lib.
5. recopil. taxatum: non esse licitas. pag. 23. n. 99.
Cōmissi clausula an in his contractibus censum
redimibilium licet apponatur. pagi. 23. nu. 96.
& sequent,
In contractibus censum redimibilium quomo-
do considerāda laſio pretij iusti. pagi. 28. n. 118.
Celsio bonorum an omnino liberet debitoris per
sonam. pag. 81. nu. 19. & 20.
Chiographum à parte recognitum an habeat pa-
ratam executionem. pag. 54. nu. 10. & 11.
Chiographi recognitio hodie etiam extra iudi-
cium fit. pag. 54. nu. 12.
Cinco in bailio quid significet in foro regni Na-
uarræ. pag. 216. nu. 70.
Citatio an perpetuam faciat iurisdictionem. pagi.
162. nu. 87.
Citatio simplex an sufficiat contra absentem, vel
sit necessaria citatio per edicta, & proclama. pa-
gi. 5. nu. 2.
Et an vna citatio sufficiat loco trium, pagi. 6. nu-
me. 3.
Citationes per edicta qua forma expediantur. pa-
gi. 6. nu. 4.
Citatio personalis an sit necessaria, in missione in
possessionē ex primo decreto. pag. 54. n. 13. & seq.
Citatis an post terminum ad comparendum prefi-
xum elapsum, alias terminus largiatur. pagi. 8.
nume. 36.
Clericus an de bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis
disponat. pag. 55. nu. 15.
Et quid in Nauarra, & ibidem constitutio sino da-
lis Pampilonen. Episcopatus præponitur. pagi.
55. nu. 17. & 18.
Clerici minorum ordinum an gaudeant immuni-
tate, & priuilegiis sacerdotum. pag. 56. nu. 21.
Clerici in regno Nauarræ, coram iudicibus secu-
laribus conueniantur in actionibus realibus. pa-
gi. 55. nu. 22.
Clericus depositarius coram quo iudice conuenie-
dus. pag. 56. nu. 23.
Clerici quibus casibus conueniantur coram iudi-
cibus secularibus, in causis ciuilibus, & criminis
- libus iure communi remissiū. pag. 57. nu. 25.
Clericus hæres laici coram quo iudice conuenien-
dus diligenter discussum. pag. 57. nume. 26. &
sequent.
Instrumentum habens executionem paratam cō-
tra laicum, an eandem habeat contra clericum
suum hæredem. pag. 57. nu. 27.
Roderici Xuarez opinio defenditur contra Greg.
Lopez, & sequaces. pag. 57. nu. 28. & seq.
Clericus quibus casibus possit se submittere iuris
dictioni seculari. pag. 58. nu. 31.
Clerici longioribus armis quam laici dimicant, &
lites dilatare possunt. pag. 58. nu. 33.
Consuetudines quæ clericos coram iudicibus se-
cularibus in causis possessoriis & actionibus rea-
libus conuenire permittunt, probata, pagi. 58.
nume. 34. & seq.
Cum laico lite incepta, an iterum sit incipiēda cū
clericō illius hærede. pag. 59. nu. 35.
Clerici per quos iudices compellendi ad solutio-
nem tributorum, cum soluere ea tenentur. pa-
gi. 59. nu. 38.
Clerici an possint tabellionatus officium exerce-
re. pag. 195. nu. 27.
Cognatorum & agnatorum differentia, an sit subla-
ta in casu. l. 6. tit. 13. part. 6. pag. 69. nu. 91.
Cognati intra quos gradus admittuntur in iudi-
cio sine mandato, pro cognatis. pag. 60. nu. 40.
Codicillorum solennitas in quibus adæquata so-
lennitatetestamentorum. pag. 238. nu. 8.
Coitus dānatus qui dicatur pag. 60. nu. 41. & seq.
Cōmunis nostrorum interpretū opinio impugna-
tur, ibidem.
Coitus inter consugatum & solutam an sit dāna-
bilis. pag. 60. nu. 43.
Coitus sacerdotis cum soluta an sit punibilis. pag.
60. nu. 45. & seq.
Corseti opinio refellitur. 61.
Collaterales non admittuntur iure nostro ad suc-
cessionem, in bonis dānatorum. pag. 46. nu. 47.
Collonus si desserat possessionem an dominus eā
amittat. pag. 210. nu. 39.
Collegetandi ius an prescribatur. pag. 112. nu. 49.
Communis usus loquendi attendendus. pagi. 14.
nume. 40.
Cōmodans, fides cōmodata furto subtrahita fue-
rit, contra quē agere poterit. pag. 61. n. 47. & 48.
Commodatarius an de leuissima culpa teneatur,
cum gratia utriusque sit commodatum. pag. 61.
nume. 49.
Commodatum si pereat culpa cōmodatarij, quo
modo teneatur. pag. 62. nu. 52.
Compensatio expensarum an in deposito admit-
tatur. pag. 62. nu. 54.
Compensationis liquidandæ tempus, vtrum arbi-
trio

INDEX.

- trio iudicis relinquatur, pag. 63. nu. 55.
 Compensatio vtrum admittatur cum quis condénatur, sine temporis præfixione, ibidem. nume. 56.
 Compromissum an expiret, si arbiter ingrediatur religionem. pag. 32. nu. 137.
 Concubina vxorati an puniatur, pag. 16. nu. 55.
 Concubinatus quibus casibus puniatur, pagi. 16. nu. 56. & seq.
 Iure nostro omnibus casibus, & iure communi, excepto uno, puniri cōcubinatum probat, ibidem.
 Concubina quæ propriè dicatur, pag. 63. nu. 60.
 Concubinam alterius carnali copula cognoscens an puniatur, pag. 63. nu. 58. & seq.
 Conclusio in causa an necessario requiratur, pagi. 64. nu. 61.
 Condemnatus ad mortem, an seruus pœnae efficiatur, pag. 64. nu. 63.
 Condemnatis quod tempus indulgeatur ad solutionem, pag. 65. nu. 68. & 70.
 Condénoto, qui pignus dedit quod tempus indulgetur ad illud luendum, pag. 65. nu. 71.
 Conditio impossibilis negatiuè cōcepta, an viciet stipulationem, pag. 66. nu. 73.
 Confessio an sit probatio variae opiniones, pag. 66. nume. 76.
 Confessio in tormentis facta, intra quod tempus ratificanda, pag. 66. nu. 75.
 Confessio extra iudicialis quando probet, & quid continere debeat, pag. 67. nn. 79. & 80.
 Confessio iudicialis quæ cōtinere debeat, vt probet, pag. 67. nu. 80. & 81.
 Confessio procuratoris an domino præiudicet, pag. 67. nu. 82.
 Confessio facta in tormentis ex iuxta causa retractari potest, pagi. 68. nu. 84.
 Confessus si innocens appareat, quid iudex facere debeat, pag. 68. nu. 85. & pag. 127. nu. 109.
 Confessio debiti sine causa facta, an iure nostro valeat, variae sententiae, pag. 77. nu. 1. & seq.
 Confessio sine causa in instrumento guarentigio, facta an iure communi valeat, pag. 78. nu. 3.
 Confessio facta in instrumento guarentigio, prætextu erroris reuocatur, pag. 78. nu. 5.
 Confessio sine causa in instrumēto publico facta, an iure nostro valeat, dubia quæstio, pagi. 79. n. 8. & sequent.
 Dida. Perez opinio defenditur, contra Dida. de Segura, & Roderic. Xarez, pag. 79. nu. 9.
 Confessio sine causa in iudicio facta, an valeat, ibidem. nu. 10.
 Confessus ex dispositione legis, in quo differat à confessu ex dispositione statuti, pag. 11. n. 27. & 28.
 Pro confesso habitus, an purget moram, pag. 11. nume. 52. & seq.
- Confinia amouens, qua pœna puniendus, pa. 68. nume. 86.
 Connatus an puniatur, si non sequatur effectus, pag. 69. nu. 93. & seq.
 Casus aliquot quibus cōnatus punitur, remissiū, pag. 70. nu. 95.
 Conexorum idem est iudicium, in præfatione, nume. 18.
 Consanguinei usque ad quem gradum succedant, pag. 69. nu. 90.
 Consuetudo an inscio principe induci possit, pag. 63. nu. 57.
 Consulens alias facturo, an de cōsilio teneatur, pag. 70. nume. 97.
 Contestatio litis intra quod tempus facienda, pag. 71. nu. 103. & pag. 172. nu. 35.
 Contestatio litis an proroget delegati iurisdictio- nem, pag. 163. nu. 91.
 Contestatio quibus verbis fiat, pag. 173. nu. 38.
 Contestatio an absente parte fiat, pag. ibidem. nume. 37.
 Contestationis dies quando currere incipiat, in epilogo, pag. 253. nu. 18.
 Contractus contra formam legis factus, ipso iure nullus est, pag. 26. nu. 110.
 Contractus si in vna parte, seu capitulo fiat contra formam legis, an in totum sit nullus, pa. 26. nu. 111.
 Contractus perfectus an vna parte inuita, reuocari possit, pag. 71. nu. 105. & seq.
 Contractus verba tenaciter & ad vnguem inter- pretanda, pag. 152. nu. 38.
 Contractus verba, & clausulæ ex consensu partiū, vel potius ex stilo tabellionum apposita pre- matur, pag. 152. nu. 39.
 Cōtractuum solennitates quæ sublatæ sint, per. I. 3. tit. 3. lib. 5. ordi, pag. 155. nu. 49.
 Contrahentes an instrumento publico subscribe- re teneantur, pag. 157. nu. 58.
 Contractus nominati & innominati differentia an iure nostro sit sublata, pag. 208. nu. 29.
 Contractus quando inscriptis celebratus dicatur, pag. 72. nu. 108.
 Contumacia quando, & quomodo accusetur, pag. 6. nu. 5. & 6.
 Auendaui opinio refellitur, ibidem.
 Contumax si habeatur pro confessu de delicto, an etiam de qualitatibus agrauantibus, pagi. 9. nume. 14.
 Opinio noua proponitur, ibidem. nu. 15.
 In causa contumacis, quando admittatur excusa- tor, pag. 9. nu. 16. & seq.
 Contumaciæ pœna quæ sit, iuris cōmuni, & no- stri, pag. 9. nu. 18.
 Contumaces iure cōmuni pœna publicationis bo- norū puniebantur, & nō pœna ordi. delicti, iure

INDEX.

nostro puniuntur pœna ordinaria delicti, & nō publicationis honorū, & hæc potestas loco publicationis fuit introducta. pag. 10. nu. 23.
Contumax si habeatur pro cōfesso, an purget moram. pag. 11. nu. 25. & seq.
Contumacia actoris qualiter puniatur, pag. 16. nume. 54.
Contumaces, vocati per nuntios, & cartas regias, qua pœna puniantur. in epilog. pagi. 256. nume. 32.
Et vocati per iudices curiæ regiæ. pag. 257. nu. 33.
Et per iudices ordinarios. nu. 34.
Contra contumacem an procedatur ad sententiā. pag. 72. nu. 110.
Et quid Nauarræ, ibidem.
Contumax in contestando, quando habeatur pro cōfesso. pag. 70. nu. 99.
Et quid Nauarræ, ibidem. nu. 100.
Praxis. l. 1. tit. 4. delas contestationes. lib. 4. recopil. explicatur. pag. 71. nu. 101.
Conuersi ex Iudeis, aut Sarracenis, non admittuntur ad munus aduocarorum, nec aliud officium publicum, iute regni Nauarræ. pag. 19. nu. 74.
Conuictus non est torquendus. pag. 242. nu. 29.
Copulatiua vtramque partem veram requirit, pag. 162. nu. 88.
Creditor, quando poterit capere propria auctoritate debitorem, suspectum de fuga. pagi. 73. nume. 113.
Creditor, occupans propria auctoritate rem debitoris ei hypotecatam, qua pœna puniendus. pagi. 73. nume. 114. & in epilog. pagi. 265. nu. 96.
Creditor quos fructus pignoris in sortem computare teneatur. pag. 125. nu. 102.
Creditorum maior pars quando prejudicet minori, in danda dilatione debitori. pag. 73. nu. 115.
Et quid si conueniant in remittenda parte debiti, ibidem. nu. 116.
Et an possit dare maiorem quam quinquenij dilationem. pag. 203. nu. 4.
Crimen quando magnum dicatur, arbitrio iudicis relictum. pag. 15. nu. 51.
Criminalis causa quæ sit. pag. 74. nu. 119.
Criminalis causæ requirunt probationes, luce meridiana clariiores. pag. 127. nu. 109.
Christianorum corpora hodie intra ecclesiæ, & earum coemeteria sepelliri. in epilog. pagi. 252. nume. 5.
Culpa leuis quæ sit. pag. 61. nu. 50.
De culpa leuissima nemo tenetur in foro consciencie. pag. 84. nn. 33.
Curiæ nostræ territorium quod sit. in epilog. pagi. 252. nu. 11.

Damnatus ad mortem an seruus pœnæ efficiatur, supra verbo condénatus. pa. 64. nu. 63.
Damnatus in metallum, aut perpetuum carcerem, an testamenti factionem habeat. pa. 65. nu. 66.
Debiti confessio, sine causa facta, an valeat iure nostro, anceps pugna. pag. 77. & 78. nu. 1. & 2.
Debitor recipiens dilationem ad solvendum, an postea admittatur ad cedendum. pag. 80. nn. 16.
Debitor an admittatur ad cessionem honorū, antequam detrudatur in carcerem. pag. 80. nu. 17.
Debitor quando cōpellatur seruire creditori, donec soluat. pag. 81. nu. 18.
Debitoris persona an per cessionem liberetur. pag. 81. nu. 19. & 20.
Debitor, qui ex dilatione debitoris, iuravit nō dehere, an omnino liberetur. pagi. 81. nume. 20. & sequent.
Debitor ex confessione sua intra quod tempus solvere compellatur. pag. 223. nu. 23.
Delegatus inferioris à principe an subdeleget. pag. 82. nu. 25.
Delegatus vel locum alterius tenens, quando possit sententiam proferre, de iure. pag. 83. nu. 27.
Et quid consuetudine seruetur, & in quibus causis. pag. 83. nu. 28.
Demanda, pro actione, in legibus partitarum multoties summi. pag. 57. nu. 29.
Depositum quando admittat compensationem expensarum. pag. 62. nu. 54.
Et an rem depositam pro expensis retinere possit. pagi. 83. nu. 29.
Depositarius an teneatur si res casu pereat, cū depositum fit gratia vtriusque. pag. 83. nu. 30.
Depositarius an teneatur re perēpta, quæ alias erat penes dominum peritura, cum depositum fit gratia ipsius depositarij. pag. 83. nu. 31.
Depositarius, qui pretium pro custodia recepit, an de leui culpa tantum teneatur. pagi. 84. nume. 32.
Deponens seruum latronem, qui depositario aliquid furauerit, quomodo teneatur. pa. 84. n. 34.
Deportationis pœnam non fuisse abolitam, nec esse arbitrariam, contra Greg. Lopez, & sequaces. pag. 170. nu. 14.
Descendentes ex Iudeis, aut Sarracenis, nō admitti ad officia publica Nauarræ. pag. 84. nu. 35.
Descriptio bonorum quæ sit. pag. 10. nu. 20.
Descriptio bonorum quibus casibus fiat iure cōmuni, & nostro, & communis praxis improbatur. pag. 11. & 12. nu. 29. & 30.
Dies termini, an computetur in termino. pag. 84. nume. 36.

INDEX.

- Dieta à quo loco computanda.pag.84.nu.38.
Divinatores vtrum permittendi, in epilogo, pag. 271.num.132.
Doctori attestanti de consuetudine, credendum, pag.156.nu.53.
Doctores an sint constituti in dignitate, pag. 83, num.39.
Domini temporales , & vniuersitates territoriorum habentes, quando fundent intentionem in iurisdictione.pag.85.nu.40.
Domini an presumantur per vim extorsisse seruitia à vassallis.pag.85.nu.41.
Dominij translatio quando impediatur in rebus maioratus alienatis.pag.177.nu.8.
Dominij imperatio, an sit hodie necessaria in pignoribus.pag.109.nu.35.
Donantis consensus nō dicitur perfectus ante acceptationem donatarij.pag.86.nu.47.
Donatio inofficiosa contemplatione matrimonij facta, an eo constante reuocari possit. pag. 87. nu.49.& seq.
Donatio omnium bonorū praesentium an valeat. pag.87.nu.48.
Donatio simplex filio facta , quando conferatur. pag.89.nu.57.
Donatio facta à patre filio in potestate eius consti tuto, an reuocari poscit.pag.89.nu.58.
Donatio facta à matre filio , an reuocari valeat. pag.90.nu.59.
Donatio facta filio pro militia,aut studio,an con feratur,pag.90.nu.60.
Donatio re tantum inofficiosa an reuocetur. pag. 90.nu.61.
Donatio an reuocetur per emancipationē sequen tem.pag.90.nu.62.
Donatio quando irreuocabilis fiat, per traditionē instrumenti.pag.90.nu.63.
Donata à Principe an possit alienari.pag.21. n. 87. &. 88.
Donatio facta filio naturali quando valeat. pag. 90.nu.64.& seq.
Donatio quando reuocetur per superuenientiam liberorum.pag.90.nu.66.& seq.
Et quid si de liberis cogitasset , an donatio valeat in eo , quod ultra quintum bonorum donauit. pag.91.nu.67.
Et si non cogitauit liberis , an saltim in quinto valeat.ibid.
Donatio quæ fit filio in legitimatione filij spurijs, an reuocetur per superuenientiam liberorum. pag.91.nu.68.
Donatio facta sponsæ,antequam ad domū sponsa traducatur,an valeat.pag.91.nu.69.
Donatio facta à marito vxori,& è conuerso, quā do iure nostro valeat.pag.91.nu.70.
Donatio propter nuptias,mortuō marito, cui cō petat.pag.92.nu.71.
Donatio facta sponſæ de futuro,soluto matrimonio,cui competit.pag.92.nu.72.
Donatio inter virum & vxorem conditionem ta citam habet,si donatarius superuixerit. pag.92. nu.73.& seq.
Donationem librorum factam filio , an possit pa ter referuare.pag.118.nu.72.
Dos quando repetatur à marito,matrimonio con stāte.pag.93.nu.76.& seq. Et quid si cautio do tis sit præstita à marito.ibid.
Dos inofficiosa an repetatur à viro,constantē ma trimonio.pag.93.nu.79.
Dos,aut donatio facta propter matrimonij prohi bitum, altero coniugum prohibitionem igno ranter,cui competit.pag.93.nu.80.
Dos à patre promissa , de quibus bonis promissa præsumatur,propriis,aut communibus vxoris. pag.93.nu.81.
Dotis actio,soluto matrimonio , cui competit si lia,an patri.pag.93.nu.82.
Et quid de usufructu dotis.pag.113.nu.50.
Dotis actio cōpetit vxori, etiam constante matri monio,si credidores vendunt mariti bona. pag. 94.nu.83.
Dotis libera dispositio quando filiæ cōpetat.pag. 113.nu.51.
Dotem conferre an teneatur filia, quæ repudiauit hæreditatem patris.pag.118.nu.73.
Dotis fructus ab sposo percepti , quando augeāt dotem.pag.124.nu.99.
Dotem titulo oneroso dari , & recipi , quomodo intelligendum.pag.89.nu.56.
Duces perpetuō inuestiti , quid possint in suos subditos.pag.94.nu.86.& seq.
Duellum, & diffidationes hodie reprobatas. in e pilogo.pag.271.nu.129.

E

- E**cclesia enormissimè læsa,intra quod tempus restituatur.pag.95.&.96.nu.2.&.3.
Ecclesiæ violatores qua poena puniantur. pag. 95. num.1.
Ecclesiæ immunitate an gaudeat debitor , ad eam configiens.pag.125.nu.104.
Ecclesiæ immunitate an gauderet debitor iure cō munī,si statuto caueretur, quod seruat credito ri donec soluat.pag.125.nu.105.
Ecclesiæ immunitate non gaudent Iudæi, nec alij infideles.pag.144.nu.1.
AEdificare aut reficere castra , aut fortalicia, an li ceat.pag.96.nu.4.
Emphiteota priuati intra quod tēpus purget mo ram,si

INDEX.

- ram, si per triennium non soluerit pensionem.
 pag. 97. num. 8, & 9.
 Emphiteotaria domo combusta, an emphiteota
 liberetur à solutione pensionis. pag. 97. n. 11. & 12.
 Emens rem locatam, quando teneatur stare loca-
 tioni. pag. 96. n. 5.
 Emptor, intra quod tempus teneatur renuntiare
 venditori litem sibi motam. pag. 97. nu. 7.
 Emptor si rem emptam in pignus alteri tradide-
 rit, & post resoluatur emptio ex causa, quæ à vo-
 luntate ipsius emporis pendebat, an pignus ve-
 dicari possit. pag. 140. nu. 5.
 Et quid si emptio resoluatur per remedium. l. 2.
 C. de rescind. vendi. ibid.
 Episcop. Pampilonensis bona mobilia ecclesiæ, vel
 futuro successori seruantur. pag. 56. nu. 19.
 Epilcopatus Pampilonenlis fructus sede vacante
 futuro successori perinent. pag. 56. nu. 20.
 Exceptio debet esse de contentis in regula. pagi.
 170. num. 21.
 Exceptio sequens declarat regulam præcedētem,
 ibidem.
 Exceptio dominij si incontinenti probetur, an no-
 ceat agenti interdicto recuperādæ possessionis,
 pag. 98. nu. 17.
 Et quid si à tertio opponatur ibidem. nu. 18.
 Exceptio nullitatis an impedit executionem sen-
 tentiæ, in rem iudicatæ transacte. pag. 99. nu. 22.
 Exceptio rei iudicatæ an noceat agéti, ex causa no-
 ua, quæ lite pédente superuenit. pag. 99. nu. 20.
 Exceptio nullitatis an impedit duarum sententia-
 rū conformium executionem. pag. 99. nu. 23.
 Quid Nauarræ obseruetur in duobus præceden-
 tibus casibus, ibidem.
 Exceptio restitutionis in integrū an impedit ex-
 ecutionem sententiæ. pag. 99. nu. 24.
 Exceptiones dilatoriae intra quod tempus propo-
 nendæ. pag. 97. nu. 13. et. in epilog. pag. 153. nu.
 19. diligentius.
 Exceptiones peremptoriae intra quod tēpus pro-
 ponendæ. pag. 98. nu. 15.
 Et quid Nauarræ obseruetur utroque casu, ibidem.
 Exceptiones peremptoriae post litem contestatā
 oppositæ an impediant litis progressum, & re-
 tardare processum debeant; in epilog. pag. 254.
 num. 20.
 Stilus communis declaratur, ibidem.
 Exceptiones præjudiciales an sint tractandæ ante
 causam principalem. pag. 98. nu. 16.
 Et quid Nauarræ, ibidem.
 Exceptionis non numeratae pecuniae renuntiatio,
 in eadem carta facta, an valeat. pag. 221. nu. 9.
 Excommunicatus qui diu permanerit in excomu-
 nicatione qua pœna puniendus. pag. 221. nu. 28.
 Excusator quādo admittatur pro absente.
- num. 16. & sequen.
 Excusio bonorum an sit prius facienda, quād ad
 capturam personæ procedatur. pag. 100. nu. 25.
 Executori sententiæ an debeatur salariū. pag. 100.
 num. 26.
 Et quid Nauarræ, ibidem. nu. 27.
 Executionis se opponens, an post decem dies op-
 positionis compellatur iurare. pag. 66. nu. 77.
 Extensio ad casus similes facienda. pag. 107. nu. 12.
 Extensio fit ex maiestate rationis, etiam in pœna
 libus & odiosis. pag. 14. nu. 41.
- F**
- F** Alsum quibus modis comittatur. pagi. 199.
 num. 6.
 Falsi pœna quæ sit. pag. 106. nu. 5.
 Et quibus casibus sit arbitraria. pag. 106. nu. 7.
 Falsificans monetam, an perdat omnia bona. pagi
 106. nu. 8.
 Falsum partum supponens, qua pœna puniatur,
 pag. 106. nu. 13.
 Falta dedia quid sit Nauarræ. pag. 72. nu. 12.
 Fama in factis antiquis memoriam hominū exce-
 dentibus, an plene probet. pag. 105. nu. 1. & 2.
 Fama non probat, quando præfens status rei famæ
 repugnat. pag. 105. nu. 3.
 Famosi libelli author qua pœna puniatur. pa. 108.
 num. 16.
 Et quid si vera sint crimina, in libello posita. pagi,
 108. nu. 17.
 D. Ferdinandi de Montenegro Regij Senatoris
 huius operis censoris, laus, & opinio noua. pag.
 10. num. 22.
 Fealdad, y derecho de fealdad in foro Nauarræ,
 quid sit. pa. 124. nu. 97.
 Fœendum qui dare possint, pag. 108. nu. 18, & seq.
 Cōmunis opinio carpitur, ibidem.
 Fœuda dignitatem habent. pag. 209. nu. 22.
 Fœuda simpliciter concessa ad quos transferatur,
 pag. 109. nu. 24.
 Fictio non plus operatur in casu ficto, quād veri-
 tas in vero. pag. 179. nu. 16.
 Fidalgus in quo differat à nobili. pag. 37. nu. 10.
 Fideiussor, qui in plusquam principalis se obliga-
 uit, ad quid teneatur. pag. 110. nu. 28.
 Et quid si scienter se obligauerit, ibidem. nu. 29.
 Fideiussor qui diu stetit in obligatione, potest pe-
 tere ut ab ea liberetur. pag. 110. nu. 30.
 Fideiussor minoris proximi pubertati, an obliga-
 tur ad pœnam compromissi. pag. 110. nu. 31.
 Fideiussor hodie citra stipulationis formam obli-
 gatur, iure nostro. pag. 112. nu. 40.
 Fideiussoribus insolidum obligatis, an detur be-
 neficium ex epistola diu Adriani. pagi. 111. nu-
 me. 33.

INDEX.

- me.33.& seq.
 Fideiussores simpliciter obligati, quomodo teneantur.pag.iii.nu.34.
 Fideiussoribus, an ex priuilegio, vel ipso iure, competit hoc diuisionis beneficium. pagi.iii.nu.35.
 Fideiussores simpliciter obligati, licet aliqui ex cōfideiussoribus nō sint soluendo, pro rata tantū tenebuntur iure nostro, & à nemine animaduersum, pag.iii.nu.36.& in epilogo. pagi. 265. nume.97.
 Fideiussores licet renunciauerint beneficium diuisionis, non obligātur in solidum, iure nostro, quod not.censet. pag.iii.nu.37.
 Praxis vulgata tabellionum reprobatur, ibidem.
 Fideiussor si totū debitū soluerit, an incontinenti teneatur petere cessionem, contra alias consideiussores. pag.iii.nu.38.& seq.
 Filia nupta quādo de dote disponat. pag.iiii.nu.51.
 Filia repudians hæreditatem patris, an teneatur cōferre dotem. pag.iiii.nu.73.
 Filiam adulteram, an pater occidere possit. pagi. 205.nu.11.
 Filiam sine consensu patris nuptam, an iustè ab eo exhæredari possit. pag.204.nu.10.
 Filio naturali quando donari possit, & quid. pagi. 90.nu.64.
 Filio incestuoso, quid donari possit. pag.93.nu.75.
 Filio ex coitu dānato, quid relinquiri possit, & an sit alendus. pag.iiii.nu.45.& seq.
 Pulchra distinctione concordantur iura canonica, & ciuilia, ex.D.Präside Couar. pag.iiii.nu.46.
 Filio spurio donatum, contra prohibitionem legis, cui competit. pag.iiii.nu.48.
 Filio intestato, quando parentes succedant. pagi. ii.14.nu.54.
 Filio ignoranter præterito, an legata debeātur. pagi.239.nu.15.&.16.
 Filio, an pater conditionem imponat, in eo quod vltra legitimam ei relinquiri. pag.204.nu.12.
 Filius emancipatus, an sub conditione exhæredi possit. pag.iiii.nu.41.
 Filius naturalis quis propriè dicatur. pag.iiii.nu.42.
 Filius naturalis an excludat ascendentēs à successione. pag.iiii.nu.43.
 Et an excludat vxorem ipsius patris, ibidē. nu.44.
 Filius naturalis, an succedat matri illustri. pagi.iiii. nume.47.
 Filius per matrimonium, an liberetur à patris potestate. pag.iiii.nu.49.
 Filius familias, an testamenti factionem habeat. pag.iiii.nu.52.
 Filius familias, an donare possit sine patris cōsenſu. pag.iiii.nu.53.
 Quid Nauarræ obseruetur in duobus præcedentibus casib⁹, ibidem.
- Filius restituere grauatus, an duas quartas detrahere possit, pag.iiii.nu.55.
 Filius an succedat patri, ingrediēti religionem. pag.iiii.nu.59.
 Filius legitimatus, quādo succedat cum legitimis. pag.iiii.nu.63.
 Filius adoptiuus an excludat patrem adoptat⁹. pag.iiii.nu.65.
 Filius adoptiuus an succedat patri adoptanti, cum legitimis ab intestato. pag.iiii.nu.66.
 Filius an teneatur conferre libros, causa studij ei à patre donatos. pag.iiii.nu.69.& seq.
 Filius familias minor an mutuo accipere possit, pag.iiii.186.nu.47.
 Filius quando indistincte poterit vendicare bona sua, per patrem alienata. pag.204.nu.9.
 Filius an necessariò sit à patre instituēdus, vel exhortandus. pag.205.nu.13.
 Filius legitimatus an gandeat patris nobilitate. in epilogo. pag.264.nu.79.
 Filius familias nobilis an iubetur. S.C.macedonia in remedio. in epilogo. pag.264.nu.83.
 Filiis naturalibus an sit relinquenda legitima. pag. 234.nu.3.
 Et quid in spuriis ibidem.
 Filiorum legitima quā sit iure nostro, pagi. 167. nume.10.
 Filij naturales quando admittantur ad maioratus successionem. pag.177.nu.6.
 Filij legitimati an admittantur ad maioratus successionem, pag.177.nu.7.
 Filij nati ante commissum crimen lēsa maiestatis, an efficiantur infames, pag.iiii.nu.67.&.68.
 Fincado primero y segund⁹ Nauarræ quid sit. pag.72.nu.112.
 Fiscus quomodo succedat in bonis hæretici. pagi. 119.nu.80.
 In foro conscientiæ nemo de leuissima culpa tenetur, pag. 84.nu.33.
 D.Francis.Sarmiento Episcopi Astoricensis opinio defenditur, contra.D.Martinum ab Azpilcueta. pag.55.nu.16.
 Frater an cum matre admittatur, ad successionem fratris intestati. pag.120.nu.81.
 An etiam concurrat in tutela, ibidem, nu.82.
 Frater an possit accusare fratrem de delicto. pagi. 124.nu.95.
 Fratres in quo gradu sunt. pag.120. nu.85.
 Fratres cur iure ciuili in secundo gradu sint, iure canonico & nostro in primo diligentius quam alibi & nouis rationibus disputatur. pag. 120.&.121.&.122.nu.86.& seq.vsq̄ ad.92.
 Fratrum filij an per capita vel stirpes succedant, controversum. pag.120.nu.84.
 Et quid Nauarræ, ibidem.

INDEX.

Fructus bonorum parafrenalium mulieris an ipsi
     vel marito pertineant. pag. 124. nu. 96.
 Et in regno Nauarræ, ibidem.
 Fructus dotis ab sposo percepti, an ipsam dotem
     augeant. pag. 124. nu. 99. & seq.
 Fructus pendentes in alieno solo quomodo perci-
     piantur. pag. 125. nu. 101.
 Fructus pignoris quos teneatur creditor in sorte
     computare. pag. 125. nu. 102.
 Fugiens pro debito ad Ecclesiam an gaudeat im-
     munitate. pag. 125. nu. 104.
 Fugiens fracta carcere, qua pena puniendus. pag.
     126. nu. 106.
 Fugiens à carcere si innocens sit delicti, pro quo
     detinebatur, quomodo puniatur. pag. 127. nu.
     me. 109.
 Fugiens à carcere, qui ob debitum priuatū detine-
     batur, quomodo puniendus. pag. 127. nu. 112.
 Et quid si de rumpendo carcere conspirauerit. pa-
     gi. 127. nu. 113.
 Fugiens clam à carcere, non facta conspiratione,
     qua pena puniendus. pag. 128. nu. 114.
 Fugiens à carcere si iterum capiatur, & de innocé-
     tia delicti docuerit, qualiter puniendus, pa. 128.
     nume. 117.
 Et quid cum non erat detenus propter delictum,
     ibidem. nu. 118.
 Fugiens custos carceris cum carcerato, qua pena
     puniendus. pag. 129. nu. 119.
 Fundus datus filiæ spuriæ loco dotis, vel alimento
     rum, post illius mortem, cui competat. pag. 114. nu.
     me. 56. & seq.
 Furiolus an in lucidis interuallis iudex esse possit,
     pagi. 129. nu. 121.
 Fur quando paniatur in loco, vbi inuentus fuit cù
     re furtiva. pag. 129. nu. 123.
 Fur an pena pecunaria, & corporali, simul puniri
     possit. pag. 131. nu. 131.
 Furis nocturni, & diurni distinctio periculosa, pa-
     gi. 166. nu. 2.
 Furem occidens, an prius contra eum clamare te-
     neatur. pag. 166. nu. 4.
 Fures quando impunè occidi possint. pagi. 165.
     nume. 1.
 Furtum manifestum, & non manifesto an differat
     in pena. pag. 130. nu. 126.
 Furtum qua pena puniatur. pag. 163. nu. 130.
 Furti actio cui competat. pag. 130. nu. 128.
 Et an fulloni detur, vel domino rei furtivæ. pagi.
     131. num. 132.
 Et quid detur collono partiario. pa. 132. nu. 134.
 Furto commissio in territorio alicuius, an iudex lo-
     ci, vel conciliu de eo furto teneantur. pagi. 130.
     nume. 129.

G Abella vbi soluenda. pag. 132. nume. 1.
G Gabellæ quis soluere teneatur, emptor an ve-
     ditor. pag. 132. nu. 2.
 Gabellam foliare an debeat officiales reipublicæ.
     pag. 132. nu. 3. & seq.
 Et an clerici. pag. 59. num. 37.
 Gabellæ taxa in epilogo. pag. 265. nu. 88.
 Garpar de Baeca carpitur. pag. 119. nu. 76. 77. 78.
 Geminata verba fortius operantur. pagi. 171. nu-
     me. 24. & 25.
 Gradus considerasse ius ciuile quoad prohibitio-
     nem matrimonij, & ius canonicum quoad iuc-
     cissionem, contra omnes. pag. 122. nu. 90.
 Gradum non facere personam additam personæ,
     iure ciuili, etiam contra omnes cum Berenga-
     rio fernando. pag. 123. nu. 93.
 Guarétigia iuris communis, quæ sit. pag. 153. n. 41.
 Guarentigia hispanica quæ sit. pag. 153. nu. 43.
 Guarentigie clausula an in instrumētis publicis re-
     quiratur, vt paratam habeant executionem, in-
     gens questio. pag. 151. nu. 32. & seq.
 Guarentigie clausula nō auget obligationem, sed
     exequendi modum prestat. pag. 78. nu. 4.
 Guarentigia infringitur pretextu simulationis. pa-
     gi. 78. num. 6.

H
Hæreditas mortui, non viuentis dicitur. pagi.
     116. nume. 61.
 Hæres an possit accusare adulterium, in vita mari-
     ti commissum, & intra quod tempus. pagi. 134.
     nume. 1.
 Hæredis institutio an possit committi in alterius vo-
     luntatem. pag. 134. nu. 3.
 Hæredis institutio facta iuxta formā legis. 31. Tau-
     ri, an sit captatoria. pag. 134. nu. 4.
 Hæredis certi ex incertis electio, an committatur in
     alterius voluntate. pag. 134. nu. 5. & pagi. 135. n. 8.
 Hæredis institutio ad alterius relationem, valet pa-
     gi. 135. nu. 6.
 Hæres quando acquirat possessionem, sine appre-
     hensione rerū hæreditariarū. pag. 136. nu. 18.
 Hæres restituere grauatus, quando cogatur hære-
     ditatem adire. pag. 137. nu. 20.
 Hæres si adeat hæreditatem ante vindicandā necē
     defuncti, an eam amittat. pag. 137. nu. 21.
 Hæreditas an possit directo dari, vel adimi in co-
     dicillis. pag. 238. nu. 9.
 Hæreditate non adita quando legata debeantur.
     pag. 136. nu. 19.
 Hæredibus quod tempus datur ad agnoscendam
     hæreditatem, & deliberandū. pag. 135. n. 11. & 12.
     Et an

INDEX.

Et an illud tempus ex causa prorogari possit. pag. 136. nume. 14.
 Item an fiat distinctio inter liberos, & extraneos, in tempore deliberationis, ibidem. nu. 15.
 Hæreditatem patris tacite repudians minor, intra quod tēpus reuocet repudiationē. pa. 136. n. 16.
 Et quid si exp̄s̄e repudiauerit, ibidem. nu. 17.
 Hæreticus an hodie testamentum faciat, pagi. 37. nume. 23.
 Hereticorum bona cui competant, in epilogo, pag. 273. nu. 145.
 Et quid si hæreticus clericus sit, ibidem.
 Homicidium culpa commissum, quādo puniatur. pag. 141. nume. 43.
 Homo liber an in perpetuam seruitutem se sumit tere pos̄it. in epilogo. pag. 259. nu. 51.
 Honor, & vita equiparantur. pag. 188. nu. 61.
 Hypotecaria actio quāto tēpore prescribatur. pag. 137. nume. 24. & seq.
 Hypotecaria actio cur per. 40. annos prescribatur. pag. 138. nume. 29.
 Hypotecam tacitam in quibus rebus habeat dominus domus locate pro pensione. pag. 140. nume. 38. & sequent.

I

Memorialis probationis requisita. pagi. 106. nume. 4.
 Impubes an faciat inditium ad torturam. pag. 114. nume. 2.
 Incestus an cōmittatur cum affini, extra figuram matrimonij. pag. 145. nu. 3.
 Indebitum promissum in instrumento guarentigio, solutum, repetitur. pag. 78. nu. 7.
 Infamia an torturam præcedere debeat. pagi. 243. nume. 34.
 Inimicus datus iuxta formam legum Hispaniæ an impunè occidi possit, diligētius quām alibi disputatum. pag. 39. nu. 16. & seq.
 Inimicum quem viuum capere possemus, non licet occidere vlo iure. pag. 39. nu. 18. & seq.
 Et quid nec iure nostro liceat occidere, si capi possit. probat. pag. 40. nu. 21.
 Inimicus non datur, nisi talis causa præcedat, ob quam peccatum mortis de iure mereretur. pagi. 40. nume. 24.
 Praxis dandi inimicum proponitur. pag. 41. nu. 25.
 Injuriam alteri obiciens, si verum dixerit, quomodo puniatur. pag. 145. nu. 4. & seq.
 L. I. tit. 9. part. 7. quæ veram injuriam dicentem nō puniendum sentit, in foro animæ periculosa, & non seruanda. pag. 145. nu. 8. & seq.
 Injuriarum actione leui dānatus, an fiat infamis. pag. 146. nume. 9.

Injuriarum actio perpetua, vel annalis sit. pag. 181. nume. 10. & sequent.
 Injuriarum an sit certa & limitata pœna iure nostro. pag. 146. nu. 12. & tēq.
 Injuriarum actione ciuili agens, an teneatur actio nem estimare in libello. pag. 147. nu. 14.
 Inofficiose donationis quærela competit etiam contra ignorantem fraudem donationis. pagi. 88. nume. 54.
 Inquilinus quando reconduxisse dicatur prædiū, si post finitum locationis tempus, illud detinuerit. pag. 147. nu. 15.
 Et an illud locum habeat, inuito domino prædij, ad intellectum. l. 20. tit. 8. part. 5. pag. 147. nu. 16. & sequent.
 Inquisitio generalis an ciuiliter iudici in suo territorio competat. pag. 148. nu. 20.
 Inquisitio an fiat ob priuatum delictum. pag. 148. nume. 21.
 Inquisitiones per quot iudices fieri debeant. in epilogo. pag. 258. nu. 44.
 Et salario horum iudicium, per quos soluenda, ibidem. nume. 45.
 Inscriptio an requiratur hodie in accusatione, pag. 15. nume. 46.
 Instantia litis criminalis intra quod tempus finitur. in epilogo. pag. 264. nu. 148.
 Intellectus cāp. 2. lib. 1. for. Nauarræ. pag. 30. n. 127.
 Intellectus quarundam pragmaticarum illius regni, ibidem. nu. 128.
 Institutio hæredis an comittatur in alterius voluntatem, supra litera. N. fol. 134. nu. 3.
 Institutio hæredis certi ex incertis, ibidem. nu. 5.
 Instrumentum habens executionem paratam cōtra laicum, an eandem habeat contra clericum suum hæredem. pag. 57. nu. 27.
 Instrumenti guarentigij, & sententiæ quæ trās̄iuit in rem iudicatā discrimē. pag. 79. nu. 11. & seq.
 Instrumenti traditio, quando inreocabilem facit donationem. pag. 90. nu. 63.
 Instrumentum si impugnetur, ex eo quod à notario non factum dicatur: quæ probationes necessariae. pag. 149. nu. 22.
 Instrumentum producens, vt debitum extinctum probet, an intersit, alleget solutionem vel remissionem. pag. 149. nu. 26.
 Communis opinio taxatur, quod sit imposita verbis, & non rebus. pag. 150. nu. 27.
 Instrumentum vt per testes reprobetur, quæ requiratur. pag. 150. nume. 28.
 Instrumentū quot testes requirat. pag. 150. nu. 29.
 Instrumenta publica, an, & quando habeat executionem, & an requirant clausulam guarentigia, vt paratam habeant executionem, ingens controuersia. pag. 150. nu. 32. & seq.

INDEX.

- Tres opiniones Hispanorum interpretuum proponuntur.pag.151.nu.33,& seq.
 Instrumentorum verba tenaciter , & ad vnguem obseruanda.pag.152.nu.38.
 Instrumentorum verba an presumantur ex vsu,& stilo notariorum,vel potius ex consensu partiū apposita.pag.153.nu.39.
 Instrumentis publicis non esse necessariam garantigę clausulā iure nřo.defendit.pag.153.n.40.
 & sequent.
 Et quid praxi receptum sit.pagi.155.nu.52,& seq.
 vtque ad.55.
 Instrumenta publica an requirant clausulam garantigiam,in regno Nauarræ.pag.156.nu.56.
 Instrumentis subscibere an contrahentes debeat.pag.157.nu.58.
 Instrumentorū traductioni,an sint vocandi testes instrumētarij,vt ei subscibant.p.2.157.nu.60.
 Instrumenta quando præsentāda in causa. pa.157. nume.61.
 Instrumentorum traditione an possessio transferatur.pag.211.nu.41.
 D.Io.de Redin Regij in supremo Cōsilio Senatoriis opus laudatur in præfatione authoris.nu.2.
 Iudex ex principis commissione,potest retractare suam sententiam,qua in rem iudicatam transferit,pag.30.nu.126.
 Iudex qui barateriam commisit,qua poena puniēdus.pag.42.nu.36,& seq.vtque ad.42.
 Iudicem accusans de barateria,si nō probet quomodo puniatur.pag.46.nu.50.
 Iudici dans pecuniam,vt iustè iudicet,an repetet.
 pag.47.nu.51,& pag.269.nu.10.
 Index,si ei constituerit de innocentia rei confessi,
 quid facere debeat.pag.68.nu.85.
 Iudicis arbitriū an per leges nřas sublatū,cui poti* credat testibus,an instrumētis.pag.149.nu.28.
 Iudex per quod tempus residere teneatur in prouincia,post depositum officium.pag.157.n. 62.
 Iudex tempore officij,an posset à subditis emere.
 pag.158.nu.63.
 Iudex ordinarius quando possit esse arbitrer , vel arbitrator,pag.158.nu.64.
 Iudex si conueniatur de negligentia officij,quid probare debeat,pag.ead.nu.65.
 Iudex intra quod tempus poterit mutare sententiam,ibidem,nu.67.
 Iudex sindicator quibus casibus sententiam ferat.
 pag.159.nu.70.
 Iudex quando comittat receptionem testiū aliis.
 pag.159.nu.59.
 Iudex causarum civiliū an puniat testes,corā ipso faliū deponentes.pag.160.nu.74.
 Iudex secularis de quibus causis ecclesiasticis cognoscat,iure nostro.pag.160.nu.76.
 Et quid in Nauarra,ibidem.num.77.
 Iudex an esculenta , & poculenta possit capere.pa
 164.nume.36.
 Iudex odio vel preçio iniustè aliquem torquens,
 qua poena puniendus.pag.243.nu.35.
 Index quando post litem contestata,recusari possit.in epilogo,pag.258.nu.40.
 Iudices cuius ætatis esse debeant.in epilogo.pagi
 155.nu.22.
 Iudices ordinarij hodie non eligunt bonos viros,
 vt cognoscant de sententiis arbitrorum.in epilogi.pag.256.nu.27.
 Iudæi nec Saraceni non habitant cum Christianis
 apud nos.in epilogo.pag.273.nu.142,& seq.
 Iudæi nec alij infideles non gaudent immunitate
 ecclesiæ.pag.144.nu.1.
 Iurare an teneatur,opponens se ad executionem,
 post dece dies oppositionis pag.66.n.17,& seq.
 Iuramentum Regis Regno Nauarræ præstitum,
 in præfatione,nu.10.
 Iuramentum in quibus contractibus prohibitum
 pag.161.nume.79.
 Iuramentum an possit fieri in creaturas. pagi.161.
 nume.80.
 Iuramentum an sit in accusatione necessarium.pagi.
 161.nume.81.
 Iuramentum vnius ex correis,an noceat aliis , &
 quando.pag.161.nu.84.
 Iuramentum quando relevat à condemnatione
 expensarum.pag.161.nu.82.
 Iuramentum delatum in actione populari,an noceat
 aliis de populo.pag.162.nu.85.
 Iuris cōfessiō an censeatur concessa per territorij cō
 ceſſionem.pag.162.nu.86.
 Iurisdictio an per citationem perpetuetur.pa.162.
 nume.88.
 Iurisdictio delegati an per contestationem proroga
 tur,pag.163.nu.91.
 Iurisdictio per quod tempus prescribatur.pa.163.
 nume.92.
 Iure nostro regio deficiente,quod ius sequi de
 beamus variae opinione,in præfatione autho
 ris.nu.5,& seq.
 Iure regni Nauarræ deficiente,quod ius sequi de
 beant Nauarri,in præfatione authoris.nu.11.
 Ius commune apud Hispanos vim legis non ha
 bet in præfatione.nu.2.
 Ius canonicum præualet iuri regio in spiritualib;
 & in materia peccati in præfatione.nu.3.
 Ius nostrum præualet iuri canonico,extra materia
 spiritualem & peccati in præfatione.nu.4.
 Ius commune non habet vim legis in Nauarra in
 præfatione.nume.13.
 Ius proximum quando sequendum in præfatio
 ne.nume.22.

Latrones

INDEX.

L

L Atrones quando impunè occidi possint.pagi.165.nu.1.
 Legatarius qui adiuuit hæreditatē , an fructus qui iacente hæreditate collecti fuerunt, suos faciat. pag.135.nu.22.
 Legatarius qui propria auctoritate accepit rem legatam,qua pcena puniatur.pag.166.nu.5.
 Legatum tertia partis hæreditatis,in quo differat à legato tertia partis honorū,pag.166.n.6.&7.
 Et an intelligatur ære alieno deducere,ibidem.
 Legatum cum commodè diuidi non potest , quis cogatur soluere estimationem.222.nu.14.
 Leges septem partitarum ad ius commune deducendas in animaduersione autoris,nu.2.
 Leges illæ optimæ quæ arbitrio iudiciū pauca relinquent in præfatione,nu.14.
 Leges transgredi licet, propter atrocitatē delictorum,pag.14.nu.42.
 Legis ratio si generalis sit, generaliter est lex intellegenda.pag.64.nu.65.
 Legis.2.C.de rescind,venditio,remedium an publicanis competat.pag.69.nu.89.
 Leges tituli.C.ne liceat potentioribus.&c. an iure nostro locum habeant.pag.166.nu.3.
 Legis.2.de rescind,vend,remedium,an re perēpta,locum habeat.pag.174.nu.28.
 D,legis.2.remedium intra quod tempus intētandum,ibidem.nu.29.& pag.213.nu.51.
 Legis intellectus non diuidendus.pag.171.nu.24.
 Legis.1.tit.9.part.7.decisio,in foro consciētię periculosa,& ideo vſu nō recepta.pa.145.n.6.& seq.
 Legis maior vis quam hominis.pag.140.nu.37.
 Quod sit per pactum,multo magis fieri potest per legem,ibidem.
 Legum subtilitates,captiosæ,& vitandæ. pagi.125. nume.106.
 Lex ciuilis quando potest taxare alimēta.pag.119. nume.77.
 Lex facilius posse dare contractibus paratam executionem,quam homo.pag.155.nu.50.
 Lex de casu dubitabili intelligenda.pagi.170.n.21.
 Legibus membrorum deficientibus , recurredum ad leges capitis in præfatione.nu.15.
 Legitima non admittit onus,nec cōditionem,aut dilationem.pag.88.nu.52.& pag.171.nu.27.
 Et quid in eo quod vltra legitimam relictum fuit, ibidem
 Legitima ascendentium quæ sit,iure nostro,pagi. 157.nu.9.
 Legitima filiorum quæ.pag.167.nu.10.
 Legitima non debetur ascendētibus in regno Nauarre.pag.167.nu.11.
 Legitima quo titulo relinquenda iure nostro, va-

riæ sententia,pag.168.nu.13.
 Grego,Lopez,& D,Ludouici de Molina opinio defenditur,contra,D.Antenii de Papilla,pagi.68.num.14.
 Legitima vtrum iure nouo authenticorum titulo institutionis relinquēda sit,diligentius quā alibi discussum.pag.168.nu.16,& seq.vsq; ad.26.
 Legitimatus quando succedat cum legitimis, pag.116.num.63.
 Legitimationis effectus an reuocetur per superuenientes filios legitimos,pag.116.nu.64.
 Legitimatus an gaudeat nobilitate parentis.in epilogo.pag.264.nu.79.
 Legis magestatis crimen an committat offendens cōfiliarios regios.pag.73.n.117,& fo.74.n.122.
 Lewis culpa quæ sit.pag.61.nu.50.
 Libellus incertus quādo admittatur.pag.172.n.30.
 Libellus alternatiuus quādo admittatur.pagi.ead. nume.31.
 Libellus ineptus quando admittatur,ibid.nu.32.
 Libellus an in cauā sumaria sit necessarius.pagi.172. nume.33.
 Libellus inscriptis quando sit necessarius,arbitrio iudicis relictū,in epilogo.pag.253.nu.17. & seq.
 Litigantes an simul probare debeat.pag.222.n.15.
 Litis contestatio intra quod tempus facienda.pagi. 172.num.35.
 Lite non contestata,an procedi posse ad sententiā.pagi.173.nu.36.
 Litis cōtestatio an fiat absente parte.pagi.173.n.37.
 Litis contestatio quibus verbis fiat,ibidem.nu.38.
 Litem contestare an compellamur,pag.173.nu.39.
 Lite incepta cum laico,an denuo sit incipienda cū clericō,laici hærede,pag.59.nu.36.
 Locans orreum,an teneatur de custodia. pagi.173. nume.40.
 Locator domus,in quibus rebus habeat tacitā hypotēcam pro pensione.pag.140.nu.38.
 Per locationem decēnis an acquiratur vtile dominium.pag.96.nu.6.
 Ludentes aleam qua pcena puniendi,& an repetat quod perdunt.pag.173.nu.41.& seq.

M

M Aioratus an indistinctè perpetui sint, pagi. 176.num.1.
 Decem & nouem casus qui aduersus iuris cōmunes regulas deducuntur ex maioratuū perpetuitate remissiū. pa.176.nu.2.
 Maioratus possessio an ipso iure transeat in successorem,pag.176.nu.3.
 Et quid si à tertio fuerit occupata.pag.ead.nu.4.
 Meliorationes in bonis maioratus factæ cui pertinet.

INDEX.

- neant.pag.177.nu.5.
 Ad successionem maioratus , an admittantur filii
   naturales.pag.177.nu.6.
 Et an legitimati,ibidem.nu.7.
 Majoratus rei alienatæ an trâsferatur dominium,
   pag.177.nu.8.
 Majoratus vtrum sit factus in contracto,vel testa-
   mento iure nostro nihil refert,ibidem.
 Majoratus possessore viuente an alienata reuocen-
   tur.pag.177.& nu.9.
 Ex maioratus bonis an quarta falcidia, vel trebel-
   lianica detrahatur.pag.178.nu.10.
 Majoratus bona an præscribantur aduersus successo-
   rem.pag.178.nu.11.& seq.
 Majoratus bona præscribi aduersus successorem
   côtra.D. Ludouicu Molinâ.pa.179.n.13. & seq.
 Majoratus qui possint facere,sine principis facul-
   tate.pag.180.nu.17.
 Et quid in regno Nauarræ,ibidem.
 Maius dignum trahit ad seminus,& à maiori poté-
   tia metendum in præfatione.nu.19.
 Marito,an vxori pertineant fructus rerum parafer-
   nalius.pag.124.nu.96.
 Et quid Nauarræ obseruetur,ibidem.
 Maritus,vel vxor superstes si per mäserit in vidui-
   tate,& honestè vixerit,lucratur fructus honorū
   prædefuncti,in regno Nauarræ.pag.124.n.97.
 Maritus an fructus rei vxoriæ suos faciat.pag.180.
   nume.19.
 Maritus retinens vxorem adulteram,an puniatur.
   pag.180.nu.20.
 Maritus an occidere possit nobilem , in adulterio
   depræhensum,pag.18.nu.22.
 Maritus an possit accusari ab vxore de adulterio,
   & qua pœna puniendus.pag.181.nu.24.
 Maritus si suo nomine emat,an sibi tantum acqui-
   rat.pag.182.nu.29.
 Martinus Guerrero.I.C.& in curia suprema reg-
   ni Nauarræ antiquior iudex,opinio , & laus in
   præfatione.nu.25.
 D.Martini ab Azpilcueta opinio impugnatur. pa-
   gi.55.nu.16.
 Matrimonium an liberet à patris potestate.pa.113.
   nume.49.
 Matrimonij prohibiti gradus considerasse ius ciui-
   le,contra.dd.pag.122.nu.90.
 Matrimonium prohibitum contrahens ,qua pœ-
   na puniatur.pag.182.nu.30.
 Matrimonium clandestinum contrahens ,qua pœ-
   na efficiendus.pag.182. nu.31.
 Et qua pœna in regno Nauarræ,ibidem.
 Mater si detur tutrix in testamento patris,an tenea-
   tur secundas nuptias renuntiare.pa.181.nu.25.
 Mater tutrix filiorum si ad secundas nuptias cōuo-
   lauerit,quis tutor detur filiis legitimis,an dati-
- uus.pag.ead.nu.26.
 Mater quæ secundo nupsit,an teneatur seruare fi-
   liis prioris matrimonij bona in eo acquisita.
   pag.181.nu.27.
 Medici an hodie habeant iurisdictionem ipso iu-
   re,in rebus sui officij,pag.159.nu.72.& seq.
 Media via eligenda.pag.14.num.39.
 Melius est nomen bonum , quam diuitiæ multæ.
   pag.188.nu.61.
 Meliorationes in rebus dotalibus factæ,an cōputé-
   tur cù fructib⁹ per maritū perceptis.pa.124.n.98.
 Melioratio à patre facta,quādo in pretio solui pos-
   fit.pag.182.nu.32.
 Melioratio facta extraneo,aut filio emancipato,an
   possit reuocari.183.nu.35.
 Melioratio facta maioratus causa an reuocetur.pa
   gi.225.nu.37.
 Melioratus in re certa,an ad onera hæreditaria te-
   neatur,pag.183.nu.34.
 Mercatores falliti(quos alçados vocamus)qua pœ-
   na puniatur.pag.185.nu.41.
 Et qua horum fallitorum receptatores. pagi.ead.
   nume.42.
 Merces quæ inueniuntur in domo locata, an sint
   omnes obligatæ pro pensione.pag.140.nu.40.
 Opinio communis impugnatur,ibidem.
 Merces quando dicatur perpetuò in domo mane-
   re.pag.141.nu.42.
 Metalla an perquiri possint,sine principis licetia.
   pag.184.nu.39.
 Metalli venę inuenient eui cōpetant.pag.184.nu.38.
 Metus qui cadit in constantem virum,quis dica-
   tur,arbitrio iudicis relictum.pag.184.nu.40.
 Minor aduersus contumaciam præsumptionem an
   restituatur in integrum.pag.8.nu.11.& seq.
 Minor tacitè aut exp̄r̄sè hæreditatem patris re-
   pudianti,quod tempus indulgeatur,ad reuocā-
   dam repudiationem.pag.136.nu.16.& seq.
 Minor an possit nouum opus nuntiare. pagi.196.
   nume.32.
 Minor quando admittatur ad accusandū. pag.185.
   nume.45.
 Et Nauarræ,ibidem.
 Minor an restituatur ad retrahēdum post retracti-
   tempus.pag.186.nu.46.
 Et quid Nauarræ,ibidem.
 Minor filius familias an mutuo accipere possit. pa-
   gi.186.nu.47.
 Et vtrum possit ratum habere contractum in mi-
   noritate gestum,pag.186.nu.48.
 Minor delinquens quādo pœna ordinaria punia-
   tur.pag.185.nu.43.
 Minor.17.annorum an possit procurator ad nego-
   tia constitui.pag.186.nu.50.
 Missio in possessionem ob contumatiæ rei, quan-
   do fiat.

INDEX.

- ad do fiat.pag.186.nu.51.
Missus in possessione ex primo decreto, an faciat fructus suo.pag.187.nu.53.
 Et quid in actione personali.pag.ead.nu.54.
Missus in possessione ex actione personali, an vere possideat.pag.187.nu.55.
 Et quid si ex primo decreto mittatur, sine secundo, ibidem,nu.56.
 Modus in favore tertij adiectus an possit eo inuitato reuocari.pag.86.nu.43.
 Modicum tēpus quod sit arbitrio iudicis relictū, pag.97.nu.9.
 Monasterium succedens, tenetur filiis alimēta suppeditare, ut pater eorum teneretur.pag.116.n.61.
 Morē purgatio ante litis contestationem an libera, ret ab interesse creditoris.pag.188.nu.58.
 Mora intra quod tempus purgetur in iudicialibus stipulationibus.pag.188.nu.59.
 Mortui quando possint de delicto accusari, & de quibus delictis.pag.188.nu.61.
 Mulier intra annum luctus, an honeste nubat, pag. 188.nume.62.
 Mulier an pro debito ex delicto descendenti, possit in carcerem mitti.pag.189.nu.63.
 Et quid pro debito administrationis tutelae, ibidem,nu.64.
 Mulieres an sint idonei testes.pag.189.nu.65.
 Mulier quando constante matrimonio perdat domum ob delictum,ibidem,nu.66.
 Mulier an possit esse testis codicillorum, pag.238. nume.9.
 Mutuum factum scholari quando per patrem solui debeat.pag.189.nu.67.
 Mutuum an siceat accipere quoad nupserit, vel hares alicuius sit, & similis euētus, pag.186.n.48.
- N**
- N**auarræ regnum ius proprium habet à comuni, & Regio Castellæ in multis dissentientis in præfatione.nu.8.
 Nauarri deficiente eorum iure, aut consuetudine quod ius sequi teneantur, commune an regium ingens questio in præfatione,nu.9.& seq.
 Nauarri naturales Castellani facti in præfatione, nume.20.
 Nauarri an liceat supplicare ad Regem si extra illud regnum resideat.pa.29.nu.124.
 Natiuitate posthumi quando rumpatur testamentum ipso iure.pag.191.nu.2.
 Naturaliter natus quis dicatur.pag.190.nu.1.
 Naturalis obligatio duplex consideratur, prima, & secundaria, pag.84.nu.22.
 Natura & leges naturam imitantes nihil sine cau-
- sa faciunt.pag.78.nu.2.
 Naturalibus filiis an relinquenda legitima, pa.191. nume.3.
 Negatiua si precedat verbo potest, tollit omnino potentia, & nullū facit actū.pag.171.nu.25.
 Nemo præsumitur seipsum statim corrigere, pagi. 171.nu.25.
 Nepos filius primogeniti an excludat patrum à successione maioratus.pag.115.nu.58.
 Et quid Nauarræ,ibidem.
 Nepos legitimus ex filio illegitimo quando institui potest ab auo, Pag.191,nu.4.& seq.
 Nepos filii incestuosi non potest institui ab auo, pag.191.nu.6.& seq.
 Nepos quando sequitur originem aui, pagi.192. nume.8.
 Nobilis in quo differat à fidalgo, pag.37.nu.10.
 Nobilis quando pro debito mittatur in carcerem, pag.192.nu.9.
 Nobilis an gaudeat priuilegio, ne conueniatur ultra quam facere possit, pag. 192.nu.10.
 Priuilegium hoc quid contineat,ibidem.nu.11.
 Nobilis occidens aliquem, an puniatur pena ordinaria mortis.pag.192.nu.12.
 Nobilis iure regni Nauarræ priuilegium habet ne torqueatur, & ne mittatur in carcerem pro debito, pag.194.nu.22.
 Nobilis iure regni Nauarræ liberè de bonis suis disponit inter extraneos, relicta filiis legitima, pagi.195.nu.23.
 Et quæ sit illa legitima,ibidem.
 Nobilis Nauarræ potest facere maioratum sine Regis facultate, ibidem.
 Nobilis Nauarræ exemptus est à contributione, & reparatione murorum, pag.194.nu.22.
 Nobilem in adulterio deprehēlum an maritus occidere possit, pag.180.nu.22.
 Nobiles non subiiciuntur pena ignobilium, pag. 192.nume.13.
 Nobilium quatuordecim priuilegia, remissiū, pagi.193.nu.14.
 Nobiles an sint qui auum ignobilem habuerunt, pag.193.nu.15.
 Nobiles an soluant tributa realia, pagi.193.nu.16.
 Et an monetas,ibidem.nu.17.
 Et quid Nauarræ in hoc & precedente casu.
 Nobiles an potiantur pascuis, & memoribus, a liisque prouentibus populorum, in quibus non habitant, pag.193.nu.18.
 Et quid Nauarræ, pag.194.nu.19.
 Nobilis an habeant plus comoditaris in pascuis, & ne moribus, quam plebei, pag.194.nu.20.
 Nobiles qui inueniunt metallā, aut metalli fodinas, an suas faciant, pag.194.nu.21.
 Nomen bonum melius est quā dīvitix multe, pagi.188.

INDEX.

gi.188.nu.6.
 Notarij nostri temporis nullam habent cartularia iurisdictionem.pag.79.nu.11,
 Notarius si omisserit clausulas solitas in instrumento, an possint per ipsum suppleri. pa.195.nu.24.
 Notarius an possit extendere instrumentum abreviatum.pag.195.nu.25.
 Et quid Nauarræ in hoc & precedentibus casu, ibidem,
 Notarios quis possit creare.pag.195.nu.26.
 Notarij qua ratione serui publici dicantur, pagi. 232.nu.34.& seq.
 Nouatio quando presumatur in obligatione. pagi.195.nu.28.
 Nouum opus an possit fieri in loco publico sine principiis licentia.pag.196.nu.29.
 Nouum opus an per seruum nuntiari possit, pagi.196.nu.31.
 Et an per amicos, ibidem.
 Nouum opus an minor nuntiare possit. pagi.196. nume.32.
 Noui operis nuntiatio an requirat presentia personarum.pag.ead.nu.33.
 Nullitas exceptio an impedit sententiæ executionem.pag.99.nu.22.
 Et an impedit duarum sententiarum conformium executionem, ibidem.nu.23.
 Et quid Nauarræ in his duobus casibus seruetur, ibidem.
 Nullitas sententiæ intra quod tempus proponenda.pag.197.nu.36.
 Et Nauarræ, ibidem.
 Nuntrio dicēti citasse, aut parti neganti, potius creditur.pag.197.nu.34.
 Ad nundinas veniens à quibus non conueniatur. pag.197.nu.35.
 Nuptias incestas contrahens qua poena puniatur. pag.197.nu.37.

O

Obiectiones contra testes an sint iurandas. pag.99. nume.19.
 Obligatio naturalis duplex.pag.81.nu.22.
 Obligatio quando habeat executionem paratam, pag.198. nu.1.
 Obligatio generalis omnium bonorum quæ comprehendat. pag.199.nu.7.
 Obligatio naturalis sola an producat actionem. pagi.199.nu.8.
 Obligatio facti alieni an valeat. pag.199.nu.9.
 Obligatus dare aliquid consistens in numero, pôdere, vel mensura, si non dederit cuius temporis valorem soluat. pag.198.nu.2.
 Per obligationem procuratoris an domino acquiratur actio, sine cessione. pag.198.nu.4.

Obligatus ad factum, an liberetur praestando intellese. pag.199.nu.5.
 Obligatus dare fideiussorem, an liberetur præstando pignus. pag.199.nu.6.
 Occidens furem, an prius debeat contra eum clamare. pag.167.nu.4.
 Occidens in rixa qualiter puniatur. pagi.199.n.10.
 Occidendi animo cum gladio percutiens, qua poena puniatur. pag.200.nu.11.
 Occidendi animo ambulans cum telo, an puniatur ut homicida. pag.200.nu.13.
 Occidens seipsum, qua poena puniendus. pag.200. nume.14.
 Et quid si post accusationem se occiderit, ibidem. nume.15.
 Officiales an habeant iurisdictionem ipso iure, in rebus sui officij. pag.159.& seq.nu.72.& seq.
 Officia auditorum supremi consilij, naturalibus danda. pag.216.nu.69.
 Et quid in regno Nauarræ, ibidem, nu.70.
 Omissio ordinis iudicarij an vitiet sententiam. pagi.227.nu.4.
 Oppositor litis qua via, ordinaria an sumaria audiendus. pag.187.nu.57.
 Ordo non inducit prærogatiuam, cum exempli gratia quid proponitur. pag.164.nu.95.

P

Pactum nudum an producat actionem. pagi. 230. nume.1.
 Pactum de futura successione, an valeat, ibidem. nume.2.
 Pactum cum maiori parte creditorum, an præjudicet minori. pag.230.nu.3.
 Pactum de vendendo re pro certo precio emptori, census improbat, contra Auenda. pagi. 26. nume.107.
 Pactum de retrouendendo precium rei minuit, & pars precij esse dicitur. pag.26.nu.108.
 Pactum quo cauetur, quod si pensio, aut census, non soluatur per biennium possit exigi precium, quo emptus fuit, an licite apponi possit in contractibus censuum. pag.26.nu.112.
 Parentes quomodo succedunt filio intestato. pag. 114.nu.54.& pag.204.nu.7.
 Pater quomodo cedat debitum filio, in studio existenti. pag.54.nu.9.
 Pater an reuocet donationem librorum filio factam. pag.118.nu.72.
 Pater nullo iure potest dare vni filiorum omnia bona sua, in fraudem legitimæ aliorum. pa.118.n.75.
 Pater an iustè exhæredet filiam, sine illius consentiu nuptiam. pag.204.nu.10.
 Pater an possit interficere filiam in adulterio deprehensam

INDEX.

- hensam.pag.205.nu.11.
 Pater, in eo quod filio vltra legitimā relinquit, an conditionem imponat.pag.205.nu.12.
 Pater an teneatur necessariō filium instituere , vel exheredare.pag.205.nu.13.
 Patri an competit actio pro dote filiaꝝ.pag.113. nūme.50.
 Et quid de vsufructu dotis.pag.113. nūme.50.
 Patri ingredienti religionem an filij ante mortem naturalem succedant.pag.115.nu.59.
 Pauper quis dicatur arbitrio iudicis relictum. pag. 204.nu.8.
 Poena contumacia quæ sit.pag.9.nu.18.
 Poena absentis intra annum non comparentis in causa criminali quæ sit iure regio & Nauarræ. pag.12.nūme.31.
 Poena del disp̄z quæ dicatur.pag.ead.nu.32.
 Poena conuentionalis pretium census aliquomo- do minuens inutiliter contractibus apponitur. pag.23.nu.100.
 Poena quæ à pluribus debetur,soluta ab uno,an alij liberentur.pag.206.nu.15.
 Poena apposita dationi quātitatis, an in fraudē vsu rarum censeatur apposita.pag.206.nu.16.
 Poena pecuniaria quando à iudice possit minui, propter paupertatem.pag. 206.nu.17.
 Poena conuentionalis an quadruplum excedat. pag.207.nu.20.& seq.
 Duodecim opiniones proponuntur, remissiūe.pagi.207.nu.21.
 Poenam parti debitam non poterit iudex,nec prin- ceps minuere sine peccato.pag.206.nu.18.
 Poena maior quadrupli contractui apposita,an su- stineatur in concurrente quantitate. pagi. 207. nūme.22.
 Et an saltim promissio valeat in excessu,licet non exequatur.pag.ead.nu.23.
 Poenam quadrupli facto vel speciei apponere an liceat.pag.207.nu.24.
 Poena fideiussoris de p̄esentando aliquem in car- cerē,quanto tēpore p̄scribatur.pag.214.nu.57.
 Poena,fin.tit.6.part.3. non fuit vñ recepta. pagi. 215.nūme.61.
 In penalibus & odiosis fit extensio ex maioritate rationis.pag.14.nu.41.
 Petens plus debito qua poena puniendus.pag.16. nūme.52.
 Quibus modis plus petatur.pag.16.nu.53.
 Petrus Galco supremi regij consilij,& cameræ se- nator laudatus,pag.31.nu.134.
 Percutiens cum gladio animo occidendi,qua pœ- na puniendus.pag.200.nu.11.
 Percutiens cum gladio,an occidendi animo per- culisse p̄sumatur.pag.200.nu.12.
 Percutiens in curia regia qua poena puniatur . in epilogo.pag.252.nu.9.&.10.
 Percuslus qui percussum insequendo eū occi- dit,qua pœna puniendus.pag.208.nu.27.
 Peregrinorum bona cui competant,pa.207.nu.25.
 Periurium partis an solum Deum habeat vtorem. pag.207.nu.26.
 Permutatione solis verbis facta an liceat pœnitere pag.208. nu.28.
 Personalis actio quanto tempore p̄scribatur.pagi.213.nūme.53.
 Pignus ad certum tempus datum , an sine denun- ciatione vendere liceat.pag.208.nu.30.& seq.
 Pignus datum sine temporis limitatione quando vendi possit.pag.208.nu.32.
 Ad vendendum pignus,si tres denunciations re- quirantur,an sufficiat vna peremptoria pro tri- bus.pag. 208.nu.33.
 Pignoris venditi dominium an transeat in empo- rem ante solutum pretium. pag.209.nu.34.
 In pignoribus an hodie necessaria sit dominij im- petratio.pag.209.nu.35.
 Pollicitatio an producat actionem iure nostro,va- riæ opinioneſ.pag.209.nu.36.
 Populi parentis iurisdictione an faciant statuta,pa- gi.231.nūme.26.
 Possessio quanto tempore amittatur.pag. 210.nu. 40.& quid Nauarræ,ibidem.
 Et an in ea amittenda corpus,& animum concur- rere debeant.pag. 209.nu.37.
 Possessio quando transferatur per instrumenti iu- risdictionem.pag.211.nu.41.
 Possessio quanto tempore acquiratur contra eum qui fundat intentionem,de iure.pag.212.n.46.
 Possessor olim an hodie possessor p̄sumatur.pagi.211.nūme.42.
 Possessio hæreditatis quādo acquiratur sine appre- hensione rerum hæreditarum.pag.136.n.18.
 Posthumus an statim fiat hæres patri.pg.212.n.48.
 Posthumi nativitate quando rumpatur testamen- tum ipso iure.pg.291.nu.2.
 Potestas condēnandi contumaces introducta suit iure nostro,loco publicationis honorum , qua iure communi puniebantur.pag.10.nu.23.
 Pretium rerum ex hominum estimatione,& non ex earum natura metitur. pag.27.nu.116.
 Pretium licet augetur ratione periculi,& dubijs euē- tus,& minuitur ratione luci cessantis,& damni emergentis.pag.28.nu.117.
 Præscripta actione personali,an præscripta cese- tur hypotearia ei accidens inuestigatio nota- bilis.pag.139.nu.31.& seq.vñque ad.36.
 Præscriptio odiosa,& quanto brevior tanto odio- sior.pag.138.nu.30.
 Præscriptio an locum habeat in bonis maioratus aduersus successorem.pag.178.nu.11. & sequēt.

INDEX.

& pag. 179. nū. 13.
Præscriptio à quo tempore currere incipiat, cum alienatio expræssè fuit prohibita. pag. 179. nū. 12.
Præscriptio an cum mala fide procedat, in epilog. pag. 261. nū. 67.
Præscriptio vñica & quadragenaria in Regno Nauarræ recepta.
Præscribitur remedium, l. 2. de rescinden. vend. C. per 4 annos iure nostro. pag. 213. nū. 51.
Præscriptione interrupta in posseſſione, an interrupta censeatur in proprietate. pag. 213. nū. 52.
Præſides & maiores magistratus an faciant statuta sine principis licentia. pag. 231. nū. 27.
Præſentari ad beneficia an possit alienigena, in Hispania. pag. 234. nū. 58.
Præscriptio quæ ex animo aduersarij oritur, an sit alleganda. pag. 214. nū. 59.
Præuaricationis pœna quæ sit, pag. 214. nū. 60.
Princeps quando poterit alienare rem communē cum alio coniuncto. pag. 215. nū. 63.
Et quando poterit donare, ibidem. nū. 63.
Princeps an possit bona communia populorum. pag. 215. nū. 64.
Princeps an bona sua donare possit cuilibet. pagi. 215. nū. 65. & 66.
Principis petrimonium an sit alienabile. pagi. 216. nume. 66.
Principis supremæ potestas, an & quanto tempore præscribatur. pag. 213. nū. 50.
Priuilegium nequis conueniatur vltra quantum facere possit, quid contineat. pag. 192. nū. 11.
Procurator datus post litem contestatam an poterit aliud substituere. pag. 216. nū. 71.
Procurator cogitur litem suscep̄tam prosequi, pagi. 248. nū. 18.
Procurator qui dolo an negligentia causam decernerit teneatur ad interesse, ibidem. nū. 18.
Procuratorem an constituant prælati in causis sui capituli. pag. 216. nū. 72.
Prodigo an interdicta sit alienatio, ex eo quod ei datur curator. pag. 217. nū. 73.
Prohibitio alienationis tacita non impedit dominij translationem iure nostro, contra. D. Molinam. pag. 178. nū. 9.
Promissio duobus alternatiuè facta, an utrique queratur. pag. 217. nū. 74.
Promissio facta ex causa onerosa an per stipulatōrem pœnalem nouetur. pag. 217. nū. 75.
Promittens sine die, & conditione an statim conueniri possit. pag. 217. nū. 77.
Promittens se facturum, vt alter faciat, quomodo teneatur. pag. 218. nū. 78.
Promittens sub conditione, & ad certum diem: si conditio ante diem euenerit an statim conueniri possit. pag. 218. nū. 79.

Promittens plures præstations ad tempus, quā do præstare teneatur. pag. 218. nū. 80.
Proximos pubertati quis dicatur. pag. 218. nū. 81.
Publicationis bonorum pœna in quibus criminibus locum habeat. pag. 45. nū. 44.
Et an contineat omnes casus publicationis bonorum, decisio authen. bona donatorum. C. de bono. donat. pag. 45. nū. 45.
Publicanis an competit remedium, l. 2. C. de rescind. vend. pag. 69. nū. 89.

Q Varta trebellianica aut falcidia an ex bonis maioratus debeatur. pag. 178. nū. 10.
Quærela in officijs & donationis, procedit etiā contra ignorantem fraudem donationis, pag. 87. nū. me. 50. & sequent.

R Atio legis generalis generalem facit legem. pag. 64. nū. 65. & pag. 233. nū. 37.
Ratificatio an in præjudicium tertij fieri possit. pag. 219. nū. 1.
Receptatores fallitorum qua pœna puniendi, pag. 183. nū. 42.
Recusatio iudicis an iuranda. pag. 220. nū. 3.
Recusationis causa an necessario sit exprimenda. pag. 220. nū. 5.
Et quid Nauarræ, ibidem.
Recusato iudice ordinario quis adiungendus erit. pag. ead. nū. 4.
Recusans iudicem si causam non probauerit, vel non fuerit sufficiens, an puniatur, & quid Nauarræ obseruetur, pag. ead. nū. 6.
Recusationis indicis delegati, & ordinarij discriminem sublatum in epilogo. pag. 255. nū. 25.
Recusari an possit iudex post litem contestatam in epilogo. pag. 258. nū. 40.
Reductio ad arbitrium boni viri, intra quod tempus facienda. pag. 220. nū. 2.
Reges Hispaniæ in temporalibus non recognoscunt superiorem in præfatione. nū. 2.
Nec Rex Nauarræ in præfatione. nū. 12.
Rex noster potest dare Nauarriis leges, quæ legibus eorum non aduersantur in præfatione. nū. 24.
Regnum Nauarræ vide in versi. Nauarra.
Remedium. l. 2. C. de rescind. vēd. an detur experito in officijs sui rebus. pag. 220. nū. 7.
Et an in re perēpta locum habeat. pag. 174. nū. 28.
Remedium. d. l. 2. intra quod tempus intentandū, pag. 174. nū. 29.
Et quid Nauarræ, ibidem.
Remissio pensionis quando fiat conductoribus vectigaliū

INDEX.

vestigium propter sterilitatem, & similes causas, pag. 68. nu. 88.
 Remissio an fiat in contractibus, pag. 221. nu. 8.
D. Remigij degon laus, pag. 58. nu. 32. eius opinio defendit contra Roder. Xuarez, pag. 125. nume. 105.
 Renunciatio exceptionis non numeratae pecuniae in eadem scriptura facta, an valeat, pag. 221. n. 9.
 Repetit an possit quod datur iudici, ut recte iudicet, pag. 221. nu. 10.
 Replicatio quotuplex fieri possit, ibidem. nu. 11.
 Rescripta principis contra ius quando valeant, & sint exequenda, pag. 221. nu. 12.
 Rex vendita cum retrouendendi pacto, an a singulari successore vendicari possit, diligenter enucleatum, pag. 203. nu. 5. & seq.
 Res inuentae si dominus non apparuerit, cui competant, pag. 221. nu. 13.
 Et quid Nauarræ seruetur, ibidem.
 Res legata si commode diuidi non possit, quis cogatur soluere estimationem, pag. 222. nu. 14.
 Rei iudicatae exceptio an noceat agenti ex causa noua, que lite pendente superuenit, pag. 99. n. 20.
 Restitutionis in integrum remedium impedit executionem sententiae, pag. 99. nu. 24.
 Restituere grauatus an iure nostro duas quartas detrahere possit, pag. 114. nu. 55.
 Retractui quando sit locus in venditionibus, pag. 247. nume. II.
 Et quid Nauarræ, ibidem.
 Retractus an fiat socio, pag. 247. nu. 12.
 Reo contumace, an procedatur ad testium receptionem, pag. 222. nu. 16.
 Et quid Nauarræ, ibidem.
 Reus conuentus quando cogatur satisfare, pag. 222. nu. 17. & seq.
 Reus quando cogat actorem, ut cum eo agat, pag. 222. nu. 19.
 Reus cum re furtiva inuentus, quando conueniatur in loco vbi inuentus fuit, pag. 223. nu. 20.
 Reus possidens immobilia, quando cogatur satisfare, pag. 223. nu. 21.
 Reus qui propter veniam a iudice promissam, confessus fuit delictum, an possit dñari, pag. 224. nume. 24.
 Reus qui mandato iudicis non exhibet, si interim pereat res quæ erat penes actorem nihilominus peritura, an teneatur, pag. 224. nu. 25.
 Reus qui iustam causam litigandi non habuit, de omni casu tenetur, si res penes eum perierit, pag. 224. nu. 26.
 Rei duo debendi in solidum obligati quando habeant divisionis beneficium, pag. 224. nu. 27.
 Reus conuictus per testes si torqueatur, & in negatione perseuerauerit, an sit absoluēdus, pag. 242.

nume. 28.
 Reo contumace quomodo actor in possessione mittatur, pag. 186. nu. 51.
 Robertus Maranta carpitur, pag. 59. nu. 36.
 Roderici Xuarez loca intelliguntur, pag. 168. n. 15.

S

Salarium an debeatur pro executione sententiae, pag. 100. nu. 26.
 Et quid Nauarræ, ibidem. nu. 27.
 Salarium integrum an debeatur haeredibus iudicis defuncti ante finitum tempus, pag. 227. nu. 1.
 Salarium aduocatorum quis taxare debeat, pag. 256. nume. 30.
 Salaria tabellionum Regis, & aliorum notariorum antiqua, & moderna, in epilogo, pagi. II. nume. 259. & sequent.
 Satidare de iudicio sistedo quado teneatur reus, pag. 227. nu. 3.
 Secularis iudex de quibus causis ecclesiasticis cognoscatur, iure nostro, pag. 160. nu. 76.
 Et in regno Nauarra, ibidem. nu. 77.
 Sententia super contumacia qualiter ferenda, pag. 7. nume. 7. & sequent.
 Sententia lata contra absentem quando valeat iure communi, & nostro, pag. 8. nu. 13.
 Sententia, & instrumenti guarentigij discrimen, pag. 79. nu. 11.
 Sententia an requirat causam, pag. 80. nu. 12. & seq.
 In sententiis quare non exprimuntur causæ, pagi. 80. nume. 15.
 Sententia arbitrorum per tabellionis publica stationem exequi iubentur, pag. 154. nu. 47.
 Sententiam suam immutare, intra quod tempus posse index, pag. 158. nu. 67.
 Sententia interlocutoria quando transeat in rem iudicatam, quoad iudicem, pag. 227. nu. 6.
 Sententia in qua iudex transgressus fuit quantitatim suæ iurisdictionis, an in totum nulla sit, pagi. 228. nume. 7.
 Sententia arbitrorum an executionem parata habeat, pag. 228. nu. 9.
 Et quid Nauarræ, ibidem.
 Sententia lata per falsos testes aut instrumenta quado, & quomodo retractabitur, pag. 228. nu. 10.
 Sententia per quem iudicem exequenda, pagi. 228. nume. 11.
 Sententia irronæ que transiuit in rem iudicatam, an sit nihilominus exequenda, pag. 229. nu. 12.
 Senatus consulti macedoniani remedium an in filio familias nobili locum habeat, in epilogo, pagi. 264. nu. 83. & seq.
 Sepultura an pro debito negari possit, pagi. 229. nume. 13.

Seruus

INDEX.

- Seruus an poterit nouum opus nuntiare. pag. 196.
     nume. 31.
 Seruus proclamans in libertatem an dominus te-
     neatur probare. pag. 229. nu. 15.
 Seruus si à domino initiatuatur hæres an liber fiat.
     pag. 230. nu. 16.
 Signare in facie an liceat. pag. 230. nu. 17.
 Sigillum an sit necessarium in priuilegio. pag. 230,
     nume. 18.
 Sindicator in quibus casibus sententiam dicat. pa-
     gi. 159. nume. 70.
 A socio an retrahatur. pag. 247. nu. 12.
 Sodomia crimen quam poenam mereatur. pagi.
     230. nume. 20.
 Et an puniatur affectus, non sequuto effectu. pag.
     230. nume. 21.
 Socer an accusare possit iniuriam factam nurui. in
     epilogo. pag. 271. nu. 131.
 Socius litis quando admittatur pro consorte. pag.
     230. nume. 19.
 Solennitates instrumentorum quæ sublatæ sue-
     runt per. l. 3. tit. 8. lib. 3. ordi. pag. 155. nu. 49.
 Soluens vnam rem pro alia, an meliorem præstare
     teneatur. pag. 230. nu. 22.
 Soluens partem plurimorum debitorū, quod de-
     bitum soluisse præsumatur. pag. 230. nu. 23.
 Soluens post sententiam errore facti an repeatat.
     pag. 231. nu. 25.
 Sportule iudicium quæ sint & an capi possint. pag.
     229. nume. 14.
 Spurio donatum contra prohibitionem legis, cui
     competat. pag. 113. nu. 48.
 Subrogatum naturam subrogati sequitur. pag. 119.
     nume. 79.
 Successiones quæ abrogatæ per. l. 6. Tauri. pa. 120.
     nume. 83.
 Successionis gradus etiam consideratos per ius ca-
     nonicum contra. dd. pag. 122. nume. 90.
 Statuta an faciant populi qui carent iurisdictione.
     pag. 231. nu. 26.
 Statuta an faciat præsides, & maiores magistratus
     sine principis licentia. pag. 231. nu. 27.
 Statuto cauente quod debitor seruat creditori, no
     gaudebit debitor immunitate Ecclesiæ. pagi.
     225. nu. 105.
 Statutum quod ex cōtumacia poenam mortis in-
     flegit, an valeat. pag. 7. nu. 9.
 Statuta locorum in Hispania quare non valeant,
     sine principis confirmatione. pag. 159. nu. 73.
 Sterilitas quando liberet à solutione pensionis. pa
     gi. 231. nume. 28.
 Stipulationis solennitates sublatæ iure nostro. pa-
     gi. 231. nu. 29.
 Stipulari an liceat alteri per alterum. pa. 231. nu. 30.
 Stipulatione notarij, an absenti actio acquiratur iu
- re communi, & nostro diligenter discussum. pa
     gi. 231. nume. 31.
 Stipulanti, si alternatiuè respōdeatur an valeat sti
     pulatio, pag. 217. nu. 76,
 Stipulatio sine causa an valeat, pag. 233. nu. 39.
 Stipulanti si incontinenti non respondeatur an vi
     tietur stipulatio, pag. 233. nu. 40.
 Stipulatio inter absentes an valeat. pag. 233. nu. 41.
 Stuprum qua poena puniatur iure, & consuetudi-
     ne. pag. 233. nu. 42.
 Et quando poena mortis puniatur iure nostro. pa-
     gi. 234. nume. 43.
 Stupratorem filiæ vel sororis in actu occidens an
     puniatur. pag. 234. nu. 44.
 Subscriptio partis an sit necessaria in instrumēto.
     pag. 234. nu. 45.
 Subscriptio notariorum an sit de iure, vel de con-
     suetudine. pag. 234. nu. 46.
 Substitutio facta à milite per verba directa an o
     mni tempore valeat iure directo. pag. 234. n. 47.
 Substitutio pupilaris an posthumā nativitate expi
     ret. pag. 234. nu. 48.
 Substituens pupillariter filio, an sibi testamentum
     facere teneatur. pag. 234. nu. 39.
 Substitutio pupillaris an euaneat si testamentū
     irritum fiat ex causa prætensionis, velexhæreda
     tionis. pag. 238. nu. 11.
 Suorum appellatione an transuersales comprehen
     dantur. pag. 234. nu. 50.
 Surdus & mutus an stipulari possint. pa. 233. n. 38.
 Supplicationes vitadæ in legibus. pag. 25. nu. 104.
 Supplicatio. 2. quando admittatur. pag. 235. nu. 51.
 Supplicatio secunda an per principem iustè nega
     ri possit. pag. 235. nu. 52.

T

T Abellio impeditus an sine licetia iudicis pos-
     sit committere traditionem instrumenti
     alteri tabellioni. pag. 157. nu. 59.
 Tabellio an possit extendere instrumentum abre
     uiatum. pag. 195. nu. 25.
 Tabellio si omisserit clausulas solitas in instrumen
     to, an possit eas supplere. pag. 195. nu. 24.
 Tabelliones nostri temporis nullam habent iuri
     dictionem. pag. 79. nu. 11.
 Tabelliones quis poterit creare. pag. 195. nu. 26,
 Tabelliones qua ratione serui publici dicantur. pa
     gi. 232. nu. 34. & seq.
 Tabelliones duo testes instrumento adhibiti, an
     sufficiant. in epilogo. pag. 259. nu. 49.
 Talea (vulgo refcate dicta) an hodie iustè exigi
     possit à captiuis, & pro ea retineri. pag. 52. nu. 2.
 Taleæ portio an principi competat sicut ex aliis re
     bus in bello captis. pag. 53. nu. 6.

Termini

INDEX.

- Termini ad probandum quot dentur in epilogo.
pag. 258. nume. 24.
- Tertius oppositor qua via audiendus sumaria, an plenaria. pag. 287. nu. 57.
- Thefaurus inuentus cui pertineat. pag. 236. nu. 1.
Testamētum minus solēne inter liberos, an valeat. pag. 237. nu. 2.
- Testamentum sine institutione hæredis, an valeat. pag. 237. nu. 3.
- Testamentum nuncupatiuum quot testes requiri. pag. ead. nu. 4. & 5.
- Testamento abonado quid sit in regno Nauarræ. pag. 237. nu. 6.
- Testamentum à viro & vxore simul factum, mortuo vno, non potest per alrerū reuocari in regno Nauarræ. pag. 238. nu. 7.
- Testamentum ceci quam solennitatem requirat. pag. 238. nu. 10.
- Testamento irrito ex causa præteritionis, vel ex hæreditationis, an substitutio pupillaris euaneat. pag. 238. nume. 11.
- Testamentum solenne an reuocetur per aliud nō solenne. pag. 239. nu. 14.
- Testamentum p̄mum quod clausulam derogatoriam habet, quando reuocetur per secundum. pag. 239. nu. 17.
- Testamentum rusticorum quot testes requirat. in epilogo. pag. 266. nu. 101.
- Testamentum an hodie rumpatur per capitis diminutionem. in epilogo. pag. 266. nu. 109.
- Testamentum solenne in quo extraneus h̄eres institutus est, an reuocetur per aliud minus solenne in quo consanguineus qui aliās abintestate successurus erat institutus fuit. in epilogo. pagi. 268. nume. 11.
- Testati & intestati concursus an admittatur. pagi. 240. nume. 18.
- Testes instruens vt falsum deponat, qua pœna puniatur. pag. 106. nu. 9.
- Testes coram iudicibus causarum ciuilium falsum deponentes, per quos puniatur. pa. 160. nu. 74.
- Testes testamenti an referat sint vicini loci in quo sit. pag. 239. nu. 13.
- Testis cui probatum fuit delictum, an repellatur à testimonio ante condēnationem. pag. 240. nume. 21. & 22.
- Testis super eisdem articulis, aut directo cōtrariis quando examinari possunt. pag. 241. nu. 23.
- Et quid Nauarræ, ibidem.
- Testis de factō proprio deponentes, an teneantur protestare nihil emolumēti consequturos. pag. 241. nu. 24.
- Testes an producantur post renuntiationē in causa. pag. 241. nu. 28.
- Testes singulares an probent delictum usurarum.
- pagi. 241. nu. 27.
- Testis unus omni exceptione maior an faciat intenditum ad torturam. pag. 243. nu. 33.
- Testis falsum deponens, qua pœna puniendus. in epilogo. pag. 258. nu. 41.
- Testium publicatio an in omnibus casibus facienda sit. pag. 241. nu. 26.
- Torturæ praxis explicatur. pag. 242. nu. 31.
- Tortus qui in negatione perieuerauerit, an sub fiduciōne sit relaxandus, vel omnino absoluendus. pag. 243. nu. 32.
- Torturam quando infamia præcedere debeat. pagi. 243. nu. 34.
- Torquens reum iniuste qua pœna puniendus. pagi. 243. nume. 35.
- Transfuga quis dicatur, & in quo differat à bannito, & à dato inimico nostrarum legum. pag. 38. nume. 15.
- Transactione in causa criminali facta, an instantia pereat, & processus nouus fieri debeat. pagi. 15. nume. 44.
- Et quid Nauarræ, ibidem.
- Transactions ex notarij publica attestatione exquiratur apud nos. pag. 154. nu. 48.
- Transmittendi tēpus an ipso iure currat. pa. 244. nume. 36.
- Transuersales an cogantur testimonium dicere contra suum consanguineum, & intra quem gradum. pag. 244. nume. 37.
- Et quid si veritas aliter intelligi non potest, ibidē.
- Tutor an possit alienare bona minoris, quæ seruando seruari possunt, sine decreto. pag. 244. n. 39.
- Et an immobilia in utilitatem ipsius minoris sine decreto alienet. pag. 297. nu. 244. & seq.
- Tutor quando licite emat rem pupilli sui. pa. 245. nume. 42.
- Tutor cum inuentarium bonorum minoris facit, an teneatur ea estimare. pag. 245. nu. 43.

V

- V**assallus qui eleuauerit manum contra dominum, an fundum amittat. pagi. 109. nu. 25. & sequent,
- Vassallus qui occidit fratrem domini, an fœdum amittat. pag. 110. nu. 27.
- Vassallus an teneatur defendere dominum iniuste bellum gerentem. pag. 246. nu. 1.
- Vassallorum iura mixta, partim realia, partim personalia apud nos. pag. 258. nu. 45.
- Vestigialum conductoribus an & quando fiat remissio pensionis ob sterilitatem & similes causas. pag. 68. nu. 88.
- Vecinos foranos in Nauarra como se han. pagi. 194. nume. 19.

Venatio

INDEX.

- Venatio an possit per principem prohiberi. pagi.
246. nume. 2.
- Vendita re tributaria, aut seruituti subiecta, nō fa-
cta tributi aut seruitutis mentione, ad quid te
neatur venditor. pag. 246. nu. 3.
- Vendita res cum pacto retrouendendi, an possit
vindicari à singulari successore, pagi. 203. nu. 5.
& sequent.
- Vendor qui animal viciosum ignorans vēdit,
qua actione & ad quid teneatur. pag. 246. nu. 6.
- Venditio an perfecta fiat per arrarum traditionē.
pag. 247. nu. 7.
- Vēdens rem alienam scienti alienam esse, ad quid
teneatur. pag. ead. nu. 8.
- Vēdens gregem ouium, an vna euicta, teneatur
de euictione. pag. 247. nu. 9.
- In venditionibus an sit locus retractui. pagi. 247.
nume. 11.
- Et quid Nauarræ, ibidem.
- Veniam delicti impetrans, quid declarare tenea-
tur. pag. 247. nu. 13.
- Vestes quotidianæ & iocalia vxoris an ad hāre-
des mariti, vel ipsius vxoris pertineant in epilo-
go. pag. 263. nume. 75.
- Vidual luxuriosè viuens quid perdat. pag. 247. nu
me. 14.
- Vilis conditionis homo non admittendus ad offi-
cium aduocatorum. pag. 19. nu. 73.
- Vna determinatio respiciens plura, æqualiter de-
bet ea determinare. pag. 161. nu. 24.
- Vxitorum eadem est natura in præfatione. nu. 16.
- Vniuersitates territoriū habentes, an fundent intē-
tionem in iurisdictione. pag. 85. nu. 40.
- Vniuersitas iuris differt ab vniuersitate corporis.
pag. 247. nu. 10.
- Vniuersitas an collectam imponat sine iudicis au-
thoritate. pag. 248. nu. 15.
- Vniuersitates populorum quomodo consentiant
alienationibus rerum cōmuniū. pag. 196. n. 30.
- Vſu rei carens, quando consequatur comodū ex
ea. pag. 131. nume. 133.
- Vſurārum crimen an per testes singulares prote-
tur. pag. 242. nu. 27.
- Vſurariorū quæ sint poenæ. pag. 249. nume. 22.
& sequent.
- Vtilitas huius operis in animaduersione. pag. 5. nu
me. 4. & sequent.
- Vtilitates quæ ex receptione legum Castellæ, Na
uarræ sequentur in præfatione. nu. 26.
- Vxore an marito fructus bonorum parafrenalium
pertineant. pag. 124. nu. 96.
- Et quid Nauarræ, ibidem.
- Vxori competit actio doctis marito vergente ad
innopiam, constante matrimonio. pag. 93. n. 76.
- Et cum creditores vendunt mariti bona. pag. 94.
nume. 83.
- Vxore dotem repetēt à marito, an habeatur ratio
ne egeat. pag. 94. nu. 84.
- Vxori, an marito fructus bonorum parafrenalium
pertineant. pag. 124. nu. 96.
- Quid Nauarræ obseruetur, ibidem.
- Vxor superstes lucrat fructus bonorum mariti,
si non nubat, & castè vixerit. Nauarræ, pag. 124.
nume. 97.
- Vxor an possit accusare maritum de adulterio. pa-
gi. 171. nume. 24.
- Vxor quando sine viri licentia poterit stare in iu-
ditio. pag. 248. nu. 16.
- Et an procuratrix esse possit, pro parentibus impe-
ditis sine viri authoritate. pag. 248. nu. 17. &. 18.
- Vxor an contrahat sine viri licetia. pag. 248. n. 20.
- Vxor an succedat marito post vénientes ab intella-
to, ibidem. nume. 21.

FINIS TABVLAE.

